

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZELLER VE
ŞERHLERİ**

Ayşe NACAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAHRAMANMARAŞ
HAZİRAN- 2011

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZELLER VE
ŞERHLERİ**

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Ahmet YENİKALE

Ayşe NACAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
HAZİRAN - 2011**

**KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZELLER VE ŞERHLERİ

Ayşe NACAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kod No:

**Bu Tez 23/06/2011 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından
Oy Birliği ile Kabul Edilmiştir.**

**Yrd. Doç. Dr. Ahmet YENİKALE
DANIŞMAN**

**Yrd. Doç. Dr. Hasan ALTINZENCİR
ÜYE**

**Doç. Dr. Orhan DOĞAN
ÜYE**

Yukarıda imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Doç. Dr. Murat KARABULUT
Enstitü Müdürü**

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZELLER VE ŞERHLERİ

Ayşe NACAR

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Ahmet YENİKALE

Yıl : 2011, Sayfa: 364+9

Jüri : Yrd. Doç. Dr. Ahmet YENİKALE(Danışman)
: Yrd. Doç. Dr. Hasan ALTINZENCİR (Üye)
: Doç. Dr. Orhan DOĞAN (Üye)

“Divan Edebiyatında Aşk Redifli Gazeller ve Şerhleri” adlı tezimizde yüzyıllara hükmeden şiirler incelenmiştir. Şiir türünde mükemmel eserler veren ve bu mükemmelliğin nedeninin “yalnız aşk” olduğunu ifade eden eski şairlerin gönül dünyasındaki aşkın ne olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Eserler incelendikçe aşkın yalnızca “ayn”, “şın” ve “kaf” ın bir araya gelmesiyle oluşmadığı görülmüştür. Aşk, geçmişten beri gerek eserlerde gerekse gönüllerde yaşayarak günümüze kadar ulaşmıştır.

Bu çalışma hazırlanırken ulaşabildiğimiz bütün divanlar taranmıştır. Böylelikle 435 divan üzerinde çalışma yapılmıştır. Bu divanlarda yer alan gazellerden 348 adedinin “aşk” redifli olduğu tespit edilmiştir. Bu gazeller şairlerinin yaşadığı yüzyıllara göre tasnif edilmiştir. Bu gazellerin dil içi çevirileri yapılmıştır. Elde dilen gazelin yüzyılı ve hangi şaire ait olduğu verilerek o bölümde örneklendirilmiştir. Tespit ettiğimiz gazellerde yer alan aşk, âşık ve sevgili ile ilgili yapılan teşbihler bulunmuştur. İncelenen gazellerde yer alan nazire gazeller tespit edilerek çalışmamızda belirtilmiştir.

Şairler bu gazellerde beşeri aşktan ilahî aşka yol alışı ifade etmişler, böylece Divan Edebiyatındaki aşk anlayışını ortaya çıkarmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Aşk, Âşık, Sevgili, Divan, Teşbih, Divan Edebiyatında Aşk Redifli Gazeller

DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM UNIVERSITY

ABSTRACT

MA THESIS

THE LOVE REDİF LYRICS IN DİVAN LİTERATURE AND THEIR
ANNOTATIONS

Ayşe NACAR

Supervisor : Asst. Prof. Dr.Ahmet YENİKALE

Year : 2011, Pages: 364+9

Jury : Asst. Prof. Dr. Ahmet YENİKALE(Chairperson)
: Asst. Prof. Dr. Hasan ALTINZENCİR (Member)
:Assoc. Prof. Orhan DOĞAN (Member)

In our thesis ‘ The Love Redif Lyrics in Divan Literature and Their Annotations’; the poems those ruled for centuries were studied.

In this thesis; our goal is to identify; ‘the love’ in the hearts of old poets those who have created perfect poems and, believed the only reason of this perfection is true love.During studies in the poems,it was observed that ‘ the love (aşk)’ is not putting the letters ‘ayn , şın , kaf’ together.The love, has been come to our lives from the past,either in poems or in hearts.

All divans that could be reached were scanned during preperation of this thesis.435 divans were studied and 348 lyrics in those divans were found to have ‘love’ redif.Those lyrics were classified according to the centuries that poets lived.Those lyrics were translated.The lyrics were exampled according to the poets names and their centuries.It was found the similes related to ‘love’ , ‘lover’, ‘dear’ in the lyrics those were studied.The ‘nazire’ lyrics were determined in studied lyrics.

The poets explained the way to reach the divine love from human love in their lyrics.The understanding of love in Divan literature is formed according to this idea.

Key words: Love, Lover, Dear, Divan Literature, Lyric, Simile, Love Redif Lyric in Divan Literature

ÖN SÖZ

Bu tezde asırlardır yaşayan ve etkileri bugün hissedildiği gibi gelecekte de hissedilecek olan Divan şiiri konu edilmiştir. Divan şiirindeki aşk redifli gazeller incelenmiştir. Konu kapsamı bir hayli geniş olduğu için ulaşılabilen eserler incelenmiştir.

Bu tezi hazırlarken öncelikle Divan şiirinde aşk anlayışının ne olduğu anlaşılmasına çalışılmıştır. Bu konuda pek çok makale ve akademik yayın incelenmiştir. Aşk kavramının içine girince aslında aşka dair hiçbir şey bilmediğimizi ve aşkın son derece güçlü ve her şeyi yapmaya muktedir olan bir duygudan ibaret olmadığını farkına varılmıştır.

Çalışmanın kapsamının genişliği nedeniyle üniversitemizde ve şehrimizde bulunan kütüphanelerdeki divanlar incelenmiştir. Bu amaçla başlangıçta Kahramanmaraş'ta bulunan kütüphaneler olmak üzere, iki defa İstanbul (İSAM, Beyazıt Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi), bir defa Ankara (Milli Kütüphane, Gazi Üniversitesi Kütüphanesi), iki defa Malatya (İnönü Üniversitesi Kütüphanesi, Malatya İl Halk Kütüphanesi), ziyaret edilmiştir. Toplamda 435 divan taranmıştır. Eldeki zamanın yetersizliği ve konunun genişliği daha kapsamlı bir çalışma ortaya konmasını engellemiştir.

Elde edilen 435 divan gözün hataya düşebileceği ihtimali düşünülerek ayrıntılı ve titiz bir şekilde taranmıştır. Bu yöntemle 435 divandan, 348 adet aşk redifli gazel tespit edilmiştir. Bu çalışma 4 bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm *Giriş* bölümüdür. Burada Divan Edebiyatı, aşk, gazel ve redif konularına değinilmiştir. İkinci bölüm ise *Divan Edebiyatında Aşk Redifli Gazeller ve Şerhleri* başlığını taşımaktadır. Bu bölümde taradığımız kaynaklardan elde ettiğimiz gazeller, şairlerin yaşadığı yüzyıla göre sıralanmıştır. Gazeller hangi yüzyıla ve hangi şaire aitse verilmiştir. Bu gazellerin dil içi açıklamaları yapılmıştır. Üçüncü bölüm *Aşk, Âşık ve Sevgili ile İlgili Yapılan Teşbihler* adını taşımaktadır. Bu bölümde incelenen gazellerdeki aşk, âşık ve sevgili ile ilgili olarak yapılan benzetmeler bulunarak verilmiştir. Dördüncü bölüm ise *Sonuç* bölümüdür. Bu bölümde yapılan araştırma ile ilgili değerlendirme yapılmıştır. Hassas bir şekilde incelenen gazellerle, şairin iç dünyasına girilmeye çalışılmıştır. Aşkın şair için ne olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca çalışma hazırlanırken bazı şiirlerde bulunmayan transkripsiyon harfleri de eklenmiştir.

Tezimi hazırlarken zaman zaman eksiklerimi ve hatalarımı düzelterken, sabırla bilgisini aktaran, her türlü yardımlarını gördüğüm değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Ahmet YENİKALE başta olmak üzere, Yrd. Doç. Dr. Hasan ALTINZENCİR hocalarıma, Divanların oluşturulmasında emeği geçen bütün ilim adamlarına teşekkürü bir borç bilirim.

Ayşe NACAR
Haziran-2011

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
ÖN SÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
KISALTMALAR DİZİNİ.....	VIII
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ.....	IX
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Divan Edebiyatı'na Genel Bakış.....	1
1.2. Divan Edebiyatı'nda Aşk Anlayışı.....	3
1.3. Divan Şiirinde Gazel ve Redif.....	8
2.DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZELLER VE ŞERHLERİ.....	
2.1. 14.yy.....	10
2.1.1. Kadı Burhaneddin.....	10
2.1.2. Seyyid Nesimi.....	14
2.2. 15.yy.....	16
2.2.1. Ahmed-i Dai.....	16
2.2.2. Ali Şîr Nevayî.....	17
2.2.3. Cem Sultan.....	18
2.2.4. Cemâlî.....	20
2.2.5. Çakeri.....	22
2.2.6. Eşrefoğlu Rûmî.....	23
2.2.7. Harîmî (Şehzade Korkut).....	27
2.2.8. Karamanlı Aynî.....	28
2.2.9. Mesihî.....	30
2.2.10. Necati Beg.....	31
2.2.11. Salih Çelebî.....	32
2.2.12. Şeyhî.....	33
2.3. 16.yy.....	34
2.3.1. Âmrî.....	34
2.3.2. Aşık Çelebî.....	35
2.3.3. Bakî.....	36
2.3.4. Bursalı Rahmî.....	37
2.3.5. Emrî.....	40
2.3.6. Fâni.....	41
2.3.7. Gül Baba.....	42
2.3.8. Hakanî Mehmed Bey.....	46
2.3.9. Hâletî-i Gülşenî.....	47
2.3.10. Hasan Ziyâî.....	49
2.3.11. Hamsi.....	51
2.3.12. Haşimî.....	52
2.3.13. Hayâlî.....	53
2.3.14. Hayretî.....	55
2.3.15. Hüdâyî-i Kadîm.....	58
2.3.16. Kelâmî.....	61
2.3.17. Mûradî (Sultan III. Murad).....	63
2.3.18. Sehâbî.....	67
2.3.19. Seyyid Nizamoğlu.....	68

2.3.20. Süheylî.....	69
2.3.21. Şâhî(Şehzâde Beyazıt)	70
2.3.22. Şuhûdî.....	71
2.3.23. Taşlıcalı Yahya.....	73
2.3.24. Usûlî	75
2.3.25. Vahib Ümmî.....	77
2.3.26. Zâtî	79
2.4. 17.....	82
2.4.1. Abdulahad Nûrî	82
2.4.2. Ahmed Nâmî	84
2.4.3. Alaşehirli Kadı Muhammed	86
2.4.4. Arşî.....	87
2.4.5. Ayıntablı Hafız Abdülmecidzade	90
2.4.6. Azbî Baba	91
2.4.7. Aziz Mahmûd Hüdayî	92
2.4.8. Azmi-zâde Hâletî.....	93
2.4.9. Behcetî Hüseyin Efendi.....	96
2.4.10. Bolulu Himmet.....	99
2.4.11. Bosnalı Alaaddin Sâbit.....	100
2.4.12. Cem`i	102
2.4.13. Cevrî.....	103
2.4.14. Fasih Ahmed Dede	106
2.4.15. Fehîm-i Kâdim	109
2.4.16. Feyzî-i Kefevî.....	110
2.4.17. Fütûhî	112
2.4.18. Gânizâde Nâdirî.....	115
2.4.19. Hasan Sezâyî-i Gülşenî	116
2.4.20. Hikmetî.....	119
2.4.21. İbrahim Taib	121
2.4.22. İshâkzâde Mehmed Zuhûrî.....	124
2.4.23. Kânî	126
2.4.24. Kavsî.....	127
2.4.25. Kelîm.....	130
2.4.26. Mâhir Abdullah	131
2.4.27. Mehmed Nazîf.....	132
2.4.28. Mesîhî-i Tebrizî.....	134
2.4.29. Nazikî	135
2.4.30. Nehcî Mustafa Dede.....	137
2.4.31. Neşâtî.....	140
2.4.32. Nev`izade Atâyî.....	142
2.4.33. Nimetî.....	145
2.4.34. Peşteli Hisâlî.....	147
2.4.35. Rehâyî (Kalaycızade Mustafa Çelebî)	149
2.4.36. Remzî	150
2.4.37. Sabri Mehmed Şerif	151
2.4.38. Şeyhî Mehmed Efendi.....	153
2.4.39. Şeyhü`l-islâm Bahâyî	155
2.4.40. Şeyh Mehmed Nazmî Efendi	156
2.4.41. Şeyhü`l-islâm Yahya.....	158
2.4.42. Talib Ahmed Bosnavî.....	162

2.4.43. Üsküdârlı Fenâyî Cennet Mehmed Efendi	163
2.4.44. Verdî Kasım	164
2.4.45. Vişne-zade İzzetî	165
2.5. 18.yy.....	167
2.5.1. Afyonkarahisarlı Şair Ali Feyzi	167
2.5.2. Asaf	168
2.5.3. Cemâleddin Uşşakî.....	172
2.5.4. Çeşmi-zade Reşid	174
2.5.5. Dâniş.....	175
2.5.6. Ebubekir Sami Paşa.....	176
2.5.7. Esrar Dede	177
2.5.8. Erzurumlu İbrahim Hakkı	182
2.5.9. Erzurumlu Zihnî	184
2.5.10. Fahri-i Sünbülî.....	186
2.5.11. Fazıl Hacı Tahir Efendi	188
2.5.12. Garibî.....	189
2.5.13. Girirtli Salacıoğlu Mustafa Celvetî	190
2.5.14. Hakim Seyyid Mehmed Efendi	191
2.5.15. Halil Nuri Bey	192
2.5.16. İsmail Hakkı Bursevî.....	194
2.5.17. Katib-zade Sakıb	196
2.5.18. Keşânlı Zihni	197
2.5.19. Kuddûsî	198
2.5.20. Meşhûrî.....	213
2.5.21. Nazir İbrahim	215
2.5.22. Nebzî	217
2.5.23. Neccar-zade Şeyh Rıza.....	218
2.5.24. Râmî	220
2.5.25. Senayî.....	222
2.5.26. Şeyh Galib	223
2.5.27. Yahya Nazim.....	226
2.5.28. Yâver	230
2.5.29. Yusuf Hakkı	231
2.6. 19.yy.....	232
2.6.1. Abdülmalik Hilmî	232
2.6.2. Adile Sultan.....	233
2.6.3. Antepli Aynî.....	236
2.6.4. Aydî Baba.....	239
2.6.5. Cesârî.....	240
2.6.6. Çizmecizade Osman Râşid.....	243
2.6.7. Çuhâdar-zade Şâkir Mehmed	244
2.6.8. Enderûnlu Vasıf.....	245
2.6.9. Faik Ömer.....	246
2.6.10. Giritli Aşkî.....	247
2.6.11. Hacı Ali Turabi Dede Baba.....	249
2.6.12. Enderûnlu Halim	250
2.6.13. Hamamizade İhsân	251
2.6.14. Hanyalı Nuri Osman.....	252
2.6.15. Hasan Rüşdî.....	255
2.6.16. Hatıf Ali Efendi	256

2.6.17. Hilmî.....	257
2.6.18. Hüseyin Vassaf.....	258
2.6.19. Hüznî	260
2.6.20. Leylâ Hanım	261
2.6.21. Mahmud Celaleddin Paşa.....	263
2.6.22. Mahmud Nedim Paşa	264
2.6.23. Mustafa Fazıl Paşa	265
2.6.24. Mustafa Rûmî Efendi	269
2.6.25. Muvakkit-zade Mehmed Pertev Efendi.....	273
2.6.26. Nazîf.....	274
2.6.27. Necmî Ömer Efendi	275
2.6.28. Sandıklılı Fikrî.....	277
2.6.29. Selâmî.....	278
2.6.30. Selânikli Âkif Efendi.....	280
2.6.31. Senih-i Mevlevî	282
2.6.32. Sermed Mehmed	283
2.6.33. Sürûrî	284
2.6.34. Sutûrî	287
2.6.35. Sûzi-i Sivasî.....	291
2.6.36. Şeref Hanım.....	296
2.6.37. Vuslatî	299
2.6.38. Yenişehirli Avnî Bey.....	300
2.6.39. Zaik.....	301
2.6.40. Zeki.....	302
2.6.41. Zihnî-i Çermikî.....	303
2.7. 20.yy.....	305
2.7.1. Dede Ömer Rûşenî	305
2.7.2. Erzurumlu Tüfekçizade Sâlih Baba.....	306
2.7.3. Hasan Rıza.....	307
2.7.4. Kenzî	310
2.7.5. Kenzî-i Şümûs	312
2.7.6. Remzî	317
3. AŞK, AŞIK VE SEVGİLİ İLE İLGİLİ TEŞBİHLER	317
3.1. Aşık ile İlgili Yapılan Benzetmeler	317
3.2. Aşk ile İlgili Yapılan Benzetmeler.....	326
3.3. Sevgili ile ilgili Yapılan Benzetmeler.....	344
4.SONUÇ	349
KAYNAKLAR.....	351
ÖZGEÇMİŞ	

KISALTMALAR DİZİNİ

C: cilt

G: gazel

B: beyit

s: sayfa

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

K.K.T.C: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Yy: Yüz yıl

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

Tenkitletli metnin hazırlanmasında genel olarak ilmî eserlerde uygulanan çeviri yazı sistemi takip edilmiştir. Bunlar, maddeler halinde şu şekilde sıralanabilir:

1. Metinde kullanılan çeviri yazı alfabesi aşağıdaki gibidir:

ا (ā)	A, a, Ā, ā		ص	Ş, ş
ا (ī)	a, e, ı, i, u, ü		ض	Ž, ž/D, d
ء	’		ط	Ť, ť
ب	B, b		ظ	Z, z
پ	P, p		ع	’
ت	T, t		غ	Ġ, ġ
ث	S, s		ف	F, f
ج	C, c		ق	K, k
چ	Ç, ç		ك	K, k/G, g
ح	H, h		گ	Ń, ñ
خ	H, h		ل	L, l
د	D, d		م	M, m
ذ	Z, z		ن	N, n
ر	R, r		و	v (o, ö, u, ü, ū)
ز	Z, z		ه	H, h/a, e
ژ	J, j		ی	Y, y/ı, i, ĩ
س	S, s		لا	Lā, lā
ش	Ş, ş			

2. Farsça vâv-ı ma’dûleler (v) (ha√ce) şeklinde gösterilmiştir.
3. Arapça ve Farsça birleşik isim ve sıfatlar arasına bir çizgi (-) konulmuştur.
4. Metinde geçen özel adlar büyük harfle başlamış olup; bu adlar üzerine gelen ekler (’) işareti ile ayrılmıştır.
5. Alıntılar “ ” (tırnak işareti) içine alınmış, açıklamalar dipnotta verilmiştir.

1. GİRİŞ

Biz bu çalışmamızda, yüzyıllarca süren, sanat adına mükemmel eserlerin ortaya çıkarıldığı “Aşk Edebiyatı” adıyla da bilinen ve Divan şairleri tarafından kaleme alınan aşk redifli gazelleri Türkçeye çevirerek onları teşbih yönüyle incelemeye çalıştık. Tezimiz konusu itibarıyla geniş bir yelpazeye sahip olduğu için aşk redifli gazeller üzerine çalışma yapmak için çok ciddi araştırma ve incelemeler yaptık. Bu sebeple bu alanda yayımlanan kitap, tez ve makalelerin ulaşabildiğimiz kadarını inceledik. Ancak çalışma sahamızın kaynağı altı yüz yıl süren bir edebiyat olduğu için ulaşamadığımız Divanlar da oldu. Kaynaklara ulaşabilmek için başta İstanbul olmak üzere Ankara ve Malatya’ daki belirli kütüphaneleri ziyaret ettik. Bütün çabalarımız sonunda Aşk redifli 348 adet şiir bulabildik.

Tezimizi oluştururken yazılmış olan “aşk” redifli gazelleri yüzyıllara göre sınıflandırdık. Nazire olanları belirledik. Her gazel üzerinde aynı hassasiyetle durarak ve önemseyerek onları Türkçeye çevirdik. Bazı gazelerde unutulmuş transkripsiyon işaretlerini yerleştirmeye gayret ettik.

Bütün bu çalışmaları tez hocalarımızın verdiği bilgiler doğrultusunda hareket ederek geliştirdik. Zerre kadar bile olmayan bilgimizle okyanuslar kadar geniş olan Divan edebiyatında elimizde kepçeyle “aşk” redifli gazelleri aramamızın sebebi geçmişimize ve Divan şiirimize duyduğumuz alakayla sınırlı değildir. Bu çalışmayı yapmamızın sebebi kültürümüzün zenginliğine katkıda bulunmakla kalmayıp “aşk”ın kültürümüze ve medeniyetimize ne kadar etki ettiğini göstermektir. Altı kıtanın kul olduğu Osmanlı padişahlarının aşkın yüceliğine köle olduğunu gösterip beşeri ve ilahi aşkın İbrahim bin Edhem’i köle, San’an şeyhini Hıristiyan edecek güçte olduğunu ilim ve gönül ehli insanların kulağına fısıldamaktır.

1.1. Divan Edebiyatı’na Genel Bakış

Divan edebiyatı Türklerin İslamiyeti kabul etmesiyle başlayıp Arap ve Acem medeniyetlerini benimsemesiyle şekillenen ve yaklaşık altı yüz yıl süren bir dönemdir. Türkler Araplardan yalnızca İslamiyeti almakla yetinmeyip Arap kültür ve geleneğini de alarak zaten çok benzerlik gösteren kültürleriyle birleştirip bir medeniyet ortaya çıkardılar.

On üçüncü yüzyılda Divan edebiyatının adımı Türk dünyasında hissedilmeye başlandı. Mevlana, Sultan Veled ve Yunus Emre bu dönemde eser veren edip ve ulemadandır. Dini anlamda pek çok insana önderlik ettiğini bildiğimiz ve ismini bir önceki cümlede zikrettiğimiz saygın isimler daha çok ilahi aşkı ve dini anlatmak amacıyla şiir, mesnevi ve tefsir kitaplarını Türkçe, Arapça ve Farsça olarak kaleme almışlardır.

Bu yüzyılda yaşayan ve din dışı konularda da yazan şair Hoca Dehhanî’dir. Dönemin dini-tasavvufi konularının etkisinde kalmayıp aşk konulu gazeller yazmıştır.

Divan edebiyatının yazılı örnekleri on dördüncü yüzyılda sayıca daha fazladır. Nitelik olarak yine dini içerikli olsalar bile aşk ve tarih konulu olanlar da vardır. Bu yüz yıl Osmanlı Devleti’nin kurulduğu dönemdir. Bu dönemde Anadolu’da pek çok tarikat ve tasavvufi akım vardır. Bu yüzyılda Şeyyad Hamza (Yusuf u Zeliha), Ahmed Fakih (Çarh-name), Kadı Darir (Yusuf u Züleyha) ve Gülşehri (Mantuku’t-Tayr) dini-tasavvufi konulu mesneviler yazmışlardır.

Bu yüzyılın şairleri divan yazmaktan çok mesnevi yazmaya önem vermişlerdir. Âşık Paşa, Ahmedî (Türkçe Divan), Kadı Burhaneddin(Divan), Seyyid Nesimi en önemli şairlerindendir.

On beşinci yüz yılda Timur Osmanlı devletini mağlup edip ilerlemesini engellemişse de Çelebi Mehmed kısa sürede tekrar devleti toplamayı başarmıştır. Bu yüz yıl her yönden

Osmalı 'nın ilerlediği dönemdir. Edebi ve sanat anlamında yenilikler bu dönemde gerçekleşmeye başlamıştır. Şair Mesîhi ilk “şehir-engiz”i yazarak bu tür için edebiyat dünyasının kapılarını açar. Bu dönemde dilimizde Çağatayca'nın etkisi vardır. Hüseyin Baykara, Ali Şîr Nevaî gibi şairler Anadolu'da gelişen şiir dünyası üzerinde etkili olmuşlardır. Nesir üslubu da yavaş yavaş oluşmaktadır. Bu yüzyılda Ahmed-i Dâî, Şeyhî, Ahmed Paşa, Necati Bey, II. Murad, Fatih Sultan Mehmed (Avnî), II. Bayezid (Adli), Cem Sultan, Şehzade Korkut (Harimi), Adnî, Nizâmî, Cemâlî, Karamanlı Aynî gibi şairler divan oluşturmuşlardır. Bu yüzyılda şiir yazan bayan şairler de vardır. Mihri Hatun ve Zeynep Hatun divan tertib etmişlerdir.

Konuşma dili yerini estetik ve süslü bir yazın diline bırakır. Sinan Paşa bu dönemin en önemli nesir yazarı edibidir.

Ahmedi ve Muhibbi bu yüzyılda Mevlid yazma geleneğini sürdürmüşlerdir. En güzel mevlid kabul edilen ve Süleyman Çelebi'ye ait olan Vesiltü'n-Necât adlı Mevlid'de bu dönemde kaleme alınmıştır.

Bu dönemde dini-tasavvufî konulu şiir yazarı Eşrefoğlu Rumi, Hacı Bektaşî Veli ve Kemal Ümmî gibi şairler de vardır. Bu dönemde ayrıca Kırk Hadis geleneği de başlamıştır. Bu yüzyılda Mesnevi daha çok tercüme niteliğindedir. Şeyhi'nin Hüsrev ü Şirin dönemin en güzel mesnevisi kabul edilebilir.

On altıncı yüzyıl Osmanlı'nın her alanda zirve kabul edildiği yıldır. Bu yüzyılda Osmanlı kültürel anlamda yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. Bu yüzyılda dilimize Arapça ve Farsça pek çok kelime girmiştir. Dilimiz süslü, estetik bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Türkçe kelimeler daha az kullanılmaya başlanmıştır. Bu yüzyılda Divan edebiyatı ve günümüz şairlerini etkileyen en büyük şairler adını verdiğimiz şairler Fuzulî, Baki (sultanu'ş-şuara) ve Hayalî yaşamıştır. Zati, Taşlıcalı Yahya, Bağdatlı Ruhî, Nev'î, Lâmi'î Çelebi, Hayretî, Usulî, İshak Çelebi, Figânî, Selimî (III. Selim), Muhibbî (Kanuni Sultan Süleyman), Hubbî Hatun gibi şairler divan tertib etmişlerdir.

Bu dönemde mesnevi türünde pek eser verilmemiştir. Daha çok tarihi, destani, menkıbevi konularda yazılmıştır. Mevlid, Kırk Hadis, Tarih yazma, Nazire Mecmuaları, Pend-name, Saki-name, Sûr-name, Şuara Tezkireleri, Münşeât Mecmuaları, Seyahat-name gibi pek çok nesir türünde örnekler verilmiştir. Bu yüzyılda yalnız nazım değil aynı zamanda nesir de zirvededir. Siyaset ve sanat yönüyle muhteşem bir yüz yıldır.

On yedinci yüz yılda Osmanlı yavaş yavaş gerilemeye başlamıştır. Siyasi anlamda bu gerileme başlangıcı edebî dünyada hissedilmemiştir. Bu dönemde farklı birkaç edebî üslub bir aradadır. Klasik üsluba bağlı kalarak şiir veren ve divan tertib eden şairler Şeyhülislam Yahya, Şeyhülislam Bahayî, Ganizade Nadirî, Haletî'dir.

Sebk-i Hindi olarak biline ve edebiyatımızda geniş yankı uyandıran üslubun başlangıcı bu yüzyılda gerçekleşir. Bu akım, şiirde akıldan çok hayale önem verdiği için söylenenler daha girift ve derindir. Tasavvuf konusu yoğun olarak işlenmiştir. Nailî-i Kadim, Nedim-i Kadim, Neşatî bu akımdan etkilenerek divan tertib etmişlerdir.

Bu yüzyılda başlayan diğer bir akımda mahallileşme akımıdır. Bu akıma mensub olan şairler şiirlerinde folklorik unsurlara yer vermeye gayret edinirler. Necati, Nev'î-zade Atayî, Sabit bu akımın etkisinde kalan şairlerimizdendir.

Bu dönemde Kaside tarzında yazan ve Siham-ı Kaza'sına uğrayan Nef'î gibi güçlü bir şair yaşamıştır. Yalnızca gazel ve kaside yazmakla kalmayıp hiciv türünün en sert ve keskin örneğini de vermiştir.

Fehim-i Kadim, Sabit, Azmi-zade Haltî, Cevri, Mezaki, Sabuhi Ahmed Dede gibi şairler de dönemin en ünlü şairleridir.

Bu yüzyılın ikinci yarısında sesini duyuran ve ekol başlatan Nabi de Hikemî tarzla yazan ve bu yüzyılda başarılı lirik şiir örneklerini veren bir şairdir.

Saki-name, şeh-engiz, sur-name, kıyafet-name, zafer-name, sergüzeşt, hasbihal nazire mecmuası yazılmıştır. Divan sahibi pek çok şair tarafından kaleme alınan eserlerin dili oldukça güzeldir. Sanatsal anlamda seviyeleri hayli yüksek kabul edilir.

Bu dönemde nesir de aynı başarıyı sürdürmektedir. Özellikle Nergisi ve Veysî süslü bir dil kullanmışlardır. Nesir dilinde başarılı olarak yüzyıla damga vuran ediblerdir.

On sekizinci yüz yılda Osmanlı Batı'nın ileri teknolojisinde uzak kalmıştır. Üst üste aldığı ağır yenilgiler halkta saraya ve padişaha karşı bir güven sarsıntısı meydana getirmiştir. Sosyal, siyasal ve ekonomik yönden çöküşün ayak sesleri duyulmaya başlamıştır. Sosyal, siyasal ve bilimsel alanda gerçekleşen gerileme henüz edebiyata aksetmez ve edebi alanda ilerleme devam eder. Bu dönemde çok fazla şair yaşamıştır. Şiir olgunluk seviyesine ulaştığı için şairler yeni şeyler bulmakta zorlanmışlardır. Bu yüzyılın başlarında Nabi etkisi şiirde hakimiyetini sürdürmekteydi. Nedim'in neşeli ve renkli üslubuyla Nabi etkisi yerini Nedimane üsluba bıraktı. Şarkı türünü başlatan Nedim'in şiirlerinin dili ve dönemin diğer şairlerinin dili incelendiği daha sade bir Türkçe kullanıldığı fark edilir. Bu dönemde Nedim'den başka Koca Ragıp Paşa, Tokatlı Kânî, Seyyid Vehbî, Osman-zade Taib, Hoca Neş'et, Haşmet, Fitnat Hanım, Şeyhülislam Mehmed Efendi, İzzet Ali Paşa, Enderunlu Fazıl, Şeyhülislam İshak Efendi gibi kendilerinden sonra gelen şairlere şiir yazmanın kurallarını şiirleriyle anlatan ve nazireleri güzellikte birbiriyle yarışan şairler yaşamışlardır.

Bu dönemde Şeyh Galib ve Esrar Dede dini-tasavvufi konuda şiir yazmışlardır. Şiirleri sanatsal yönden mükemmel olan şairlerde diğer şairler gibi şiir yazarken genç kalemlerin ellerini titretip onlara hissettiklerin yazmayı yada yazdıklarını hissetmelerini sağlamışlardır. Bu yüz yıl Lale Devri diye bilinen İstanbul'daki lale sayısı ile şiir sayısının eşit olduğu, zevk, safa ve eğlencenin zirve yaptığı bir dönemi de kapsar.

Nazım gibi nesir de gelişimini sürdürmektedir. On sekizinci yüzyılın başında hala süslü nesir makbuldü. İkinci yarısından sonra ise cümleler daha sade olmuştur. Süslü üslup yavaş yavaş geri çekilmiş yerini sade, yalın bir anlatıma bırakmaya başlamıştır. Bu yüzyılda yazılanlar tarihler, sûr-nameler, sefâret-nameler, münşeâtlar, siyasi, edebi, mizahi, dini ve ahlaki eserler şeklinde sınıflandırılabilir (Alıcı, 2007: 509).

On dokuzuncu yüzyıl Osmanlı Devleti için tam bir buhran dönemidir. Siyasi çalkantılar, yenilgiler, milliyetçi isyanlar, bozulan ekonomi ve bilimden uzak kalmışlık edebiyatın geriye çekilmesine sebep olmuştur. Bu yüzyılda şairler artık kasideler ve gazelerde orijinalliği yakalayamayınca edebi anlamda bir gerileme ortaya çıkmış ve Divan edebiyatı en son söyleyeceklerini Şeyh Galib'e fısıldayarak gözlerini kapamıştır.

Bu yüzyılda Şeref Hanım, Enderunlu Vasıf, Leyla Hanım, Keçecizade İzzet Molla, Yenişehirli Avnî, Lekofçalı Galib yaşamıştır. Şiirlerinde büyük şairlerin etkileri belirgindir.

Şiirdeki gerileme nesirde de devam etmiştir. Dilde sadeleşme devam etmiş, saray bu konuda duyarlı davranmıştır. Süslü üslup hemen hemen terk edilmiştir. Şuara tezkireleri, Tarih kitapları, seyahat-nameler, münşeâtlar yazılmaya devam edilmiştir. Bu dönemde yazılan sözlükler ve hatıra türündeki eserler ilgiyi üzerine çeker.

1.2. Divan Edebiyatında Aşk Anlayışı

Aşk, dünyanın kuruluşundan itibaren insanlara hükmeden ve hakimiyetini dünyanın sonuna kadar devam ettirecek olan bir duygudur. Bu yönüyle hem sosyal hayatın hem de sanat ve edebiyatın konusu olmuştur. Musiki, resim, tiyatro, sinema gibi sanat dallarında aşk her yönüyle günümüze kadar incelenmiş, ana tema olarak her zaman işlenmiştir. Aşkın edebiyata yansımalarından söz edecek olursak sadece bir konu olarak değil bir teşekkül olarak ifade etmemiz gerekir. Çünkü aşk edebiyata sadece konu olarak girmemiş aşk edebiyatı oluşturacak kadar yerleşmiştir. Aşk, eski Türklerde koşuklarla kopuzun tellerinde dile gelmeye başlamıştır. Türklerin İslamiyeti kabulünden sonra edebiyat zenginleşerek üç koldan gelişir. Halk Edebiyatında bağlamaların tellerinde koşmalar aşk için, âşıklar için ağılar. Tasavvufi Türk Edebiyatında aşk neyin sızısıyla dile gelir. Klasik edebiyatta ise hemen her türde – özellikle gazel- bir aşk ifadesi hissedilir, aşk sızıntısı göze çarpar. Klasik edebiyatın diğer adı da aşk edebiyatıdır.

Aşk, aslı “ışk” olan Arapça bir kelimedir. Sözlüklerde sevda, muhabbet, alaka, ibtila (Sami,1989:937-938); dünya güzelliğine karşı nefsimizin coşması ve ve sevgi duyması (Mermer ve Keskin,2005: 12-13); şiddetli ve aşırı sevgi, insanın iradesini kaybedecek kadar kendinden geçmesi olarak tanımlanır. Ayrıca sözlüklere bakılınca aşk kelimesinin sarmâşık anlamına gelen “aşeka” kelimesiyle alakası da fark edilir. Aşk sarmâşık anlamına da gelir. Aşk (ışk) kelimesinin sözlük anlamı, “sarmâşık” demektir. Bahçeye düşen sarmâşık tohumu, nasıl bütün bahçeyi sarıp sarmalar, hatta dışarı taşarsa; gönüle düşen aşk tohumu da bütün bedeni sarıp sarmalar. Oradan etrafa yayılır. Nice fidanlar, serviler, çınarlar bir sarmâşık tarafından sarılınca gitgide sarmâşık dalları arasında görünmez oluyorsa, aşk sarmaşığı da insan fidanını öyle kaplayıp görünmez ve yok eder. Sarmâşığın özelliği; sarıldığı ağacı içten içe kurutması, bitirmesi, sonunu hazırlamasıdır. Aşk da insanı sarınca, onu içten içe eritip yok eder. Dıştan görünen yalnızca aşktır ve aşkı da çevresini göremez olur. Çünkü sarmâşık onu öyle çevrelemiştir ki; dışarıda olup bitenleri ne duyar, ne görür; hatta duymak da görmek de istemez. Aşka tutulan ağaçta, artık bütün buyruklar sarmâşık tarafından verilir ve âşık, “herkesi kör; dört yanı duvar sanır”. Dıştan bakanlar, onun sarmâşığını görürler; ama ağaç, sarmâşıktan fırsat bulup çevresini göremez. Sarmâşık, nasıl hızlıca büyüyüp ağacı kaplarsa, aşk da öyle hızlı gelişir ve âşık daha sabahtan akşama varmadan aşk sarmaşığıyla sarılıp geceyi onun koynunda geçirir (Pala,2005: 26-27). Aşk ifade etmek için sevgi, sevda, muhabbet kelimeleri de kullanılmıştır.

Sevgi ile aşk arasındaki fark hakimiyet derecesinden anlaşılır. İnsan gönlündeki hale hakim olabiliyorsa buna sevgi denir. Ama gönüldeki hal insana hakim ise onun adı aşk olur. Sevgide irade vardır, ama aşkta irade elden gider (Pala, 2001: 16-17).

Literatürümüzde aşk, ilahi(gerçek) ve beşeri(mecazi) aşk olmak üzere iki türlüdür. Kur'an-ı Kerim'de ve hadislerde aşk kelimesi geçmez. Bunun yerine “hubb” kelimesinden türetilen kelimeler ve özellikle “muhabbet” kelimesi kullanılır. İlk dönem mutasavvıfları muhabbet kelimesini ilahi aşkı ifade etmek için kullanmışlardır. Zamanla muhabbet hem ilahi hem beşeri aşkı ifade etmek için kullanılmaya başlamıştır. Divan edebiyatındaki aşk anlayışını en güzel ifade eden, beşeri ve ilahi aşkı sentezleyerek bir gazele ikisini de sığdıran ve son derece güzel bir üslupla dile getiren Eşrefoğlu Rumi'nin “aşk” redifli gazeli bu anlayışın en güzel örneğidir.

Cihânı hiçe satmaktır adı aşk
Döküp varlığı gitmektir adı aşk

Elindeki sükkeri ayruğa sunup
Ağuyu kendi yutmaktır adı aşk

Belâ yağmur gibi gökten yağarsa
Başını ana tutmaktır adı aşk

Bu âlem sanki oddan bir denizdir
Ana kendiyi atmaktır adı aşk

Var Eşrefoğlu Rûmi bil hakikat
Vücudu fânî etmektir adı aşk (Kara, 1995:131)

Tasavvuf düşüncesinin en temel kavramlarından aşk. “varlığın aslı ve yaratılış sebebi”, “sevenin sevgilisinde kendisini yok etmesi; âşığın yok, yalnızca maşukun var olması, her şeyin ondan ibaret olması hâlidir.”

Evvvel yer gök yoğidi varıdı aşk bünyadı
Aşk ezelden kadimdir aşk getirdi ne varın

diyen Âşık Yunus gibi, sûfiler aşkı kâinatın varlık sebebi olarak almışlardır. Tasavvuf düşüncesine göre kâinatın yaratılışı “ilâhî aşk mâcerasına” dayanır. Mekânsız bir mekânda bulunan Hz. Allah zamansız bir zamanda kendisine duyduğu sevgi ile bilinmeyi istemiş, bîzâtihi isim ve sıfatlarından kâinatı ve insanı yaratmış, ruhlar âleminde gerçekleşen ilâhî diyalogla da insan, aşkı ve “aşkın gerçek sahibi” ni unutamayacağına dâir söz vermiştir. Dolayısıyla bütün varlıklar âleminde Allah’ın ve bu ilâhî aşkın izleri vardır. Aşk, tüm yaratılış şifreleri aşk üzerine kodlanmış olan kâinatta insan olabilmenin ve insan kalabilmenin ilk şartıdır. Mutasavvıflara göre insanın aşkla olan ilişkisi, dünyevî değerlerle sınırlı bir tercih değil, dünyadan da eski bir taahhüt ve fitratın gereğidir.(21.12.2009)(semazen.net)

İlahi aşk gibi beşeri aşkın da başlangıç yeri bezm-i ezel(ruhlar meclisi, can meclisi) kabul edilir. Kur’an’da anlatılır ki (Âraf, 171-172) Allah, dünyada hiçbir şey yok iken, ruhlar alemini yarattı. bütün ruhları bir araya toplayıp sordu: “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” Ruhlarımız bu soru karşısında “Kalı: Bela!” Yani dediler ki: “Evet (şüphesiz Sen bizim Rabbinizsin). Bu sırada bazı ruhlar birbirlerini görüp orada tanışıp birbirlerine âşık olurlar. Şairler, bu dünyaya gelince bezm-i eleste kendisine “merhaba” diyen güzeli arar ve bunu mısralarda dile getirir.

Canıma bir merhaba sundu ezelden çeşm-i yâr
Şöyle mest oldum ki gayrın merhabasın bilmedim (Tarlan,1966)

Ruhlar meclisinde yarin gözleri bana merhaba sundu.(ondan sonra) o kadar mest oldum ki başkalarının merhabalarını duymadım.

Bezm-i eleste başlayan bu aşk serüveni ana rahminde de devam eder. Ana rahminde sureti belli olur olmaz muhabbet kuşağını kuşanan âşık, ta oradan ciğer kanı yutmaya başlar (Alicı, 2008: 119-142).

Aşk-ı nigâr ile düşeli ana rahmine
Hunâbe-i cigerdir o demden gıda bana (Tarlan,1992: 92)

Sevgilinin aşkıyla ana rahmine düştüğümden beri gıdam hep ciğer kanıdır.

Âşığın ezelden ebede uzanan aşk yolculuğunda en önemli durak dünyadır. Dünya, Âşığın sevgisi için sevgilisi tarafından imtihan edildiği yerdir. Dünya aşk yeridir, muhabbet meydanıdır. Meydana giren Âşığın ilk işi bezm-i eleste kendisine “merhaba” diyen gözlerin sahibini bulmaktır. Âşık sürekli bu bakışların sahibi olan gözleri arar.

Bütün aşk hikâyelerinin en unutulmaz ve en heyecan verici sahnesi, sevenin sevgiliye ilk baktığı andır. Âşık hayatının artık eskisi gibi olmayacağını bu bakıştan anlar ve hayatını bakış öncesi ve sonrası olarak ikiye ayırır. Bu bakış kader midir yoksa bir kaza mı bilinmez ama bu bakıştan sonra kalp ritmi bozulur. Bu bakışla aşk denen sarmaşık tohumu kalbe atılır ve orada yeşermeye başlar. Sevgilinin bu aşkı başlatan bakışına gamze de denir. Gamze her ne kadar yanaktaki çukurluk olarak bilinse de sevgilinin Âşığına bakmasına da gamze denir. Gamze hakkında çok fazla söz söylenmiş, her sevgili ile gamzesi de dillenmiştir. Gamze âşık için bir lütuftur. Âşık sevgilinin bir gamzesi için canını vermeye hazırdır. Bu bakışta sempati ve sitem iç içedir. Muhatabı bu bakıştan halet-i ruhiyesine göre bir mesaj çıkarır. Sevgili bu bakışla ilgili türlü ihtimalleri aklından geçirir. Acaba sevgili ne demiştir? Bunu anlamaya çalışır. Sevgilinin yay gibi kaşlarını hafifçe çatarak kirpik oklarını fırlatması acaba bir ödül müdür yoksa Âşığın sadakatinden şüphelendiği için bir ceza mı? Âşık bu sorunun cevabını bulamaz ve daha fazla sadık olmaya çalışır. Sevgili aşığa gamzesiyle naz yapar. Gamze, Âşığın kalbini hedefleyen bir cellâttır. Dakik ve nazik bir cellâttır. Sevgili ne zaman ve nasıl bakacağını çok iyi bilir. Çok naziktir. Âşığın kalbini kana bularken ondan başkası asla bu kanamayı hissetmez. Bu bakış aşığı hem öldürür hem de yaşatır. Âşık bu bakış için sevgiliye minnettardır. Bu bakışla başlayan aşk hikâyesinin devamı artık âşığın elindedir.

Klasik şiirimizde şair âşık kimliğiyle karşımıza çıkar. Bu yüzden şiirlerinde âşıklık anlayışlarını ifade eden şairler, en büyük âşıkın kendileri olduğu iddiasında bulunurlar.

Bende Mecnun'dan füzun âşıklık istidâdı var
Âşık-ı sadık benim Mecnun'un ancak adı var (Akyüz,1990)

Bende Mecnun'dan daha fazla âşıklık kabiliyeti var. Sadık âşık ben olduğum halde Mecnun'un adı (gerçek âşık olarak) çıkmış.

Aşk, her âşıkta farklı tezahür eder. Aşk girdiği gönülde sessiz sedasız durmaz. Kendini belli etmek ister. Bu yüzden halden hale girer. Sürekli ah edip ağlar, kanlı gözyaşı döker. Benzi sararır, zayıflamaya başlar. Sevgiliyi görünce dili tutulur, kalbi hızla çarpar. Bir yandan yaşadıklarını sevgiliye anlatmak ister. Bir yandan da cesaret bulamaz. Seliki gibi:

Arz-ı hâl etmeye câna seni تنها bulamam
Seni تنها bulıcak kendimi asla bulamam

Aslında Âşığın halet-i ruhiyesini en iyi bu beyit ifade eder. Çünkü âşık sevgiliye bir yandan derdini söylemek için sevgilinin yalnız olduğu bir تنها arar. Aradığını bulunca da duygularını dile getirecek iradeyi yitirir.

Klasik edebiyat aşkı bir dantel gibi işler. İşlerken de türlü benzetmelere, türlü güzelliklere baş vurur. Aşkı ifade ederken ona hak ettiği yüceliğe çıkarır. Bunu yaparken bazı

teşbihler kullanır ve bunlara anlamlar yükler. Âşık, maşuk(sevgili), rakip ve kuy-ı cânân motiflerini birleştirip bir aşk dantelâsı oluşturur.

Sevgilinin güzelliği büt ve cennet hurisi gibi sıfatlar yanında afet, gibi isimlerle anılır. Sevgilinin özellikleri de gelenek tarafından belirlenmiştir. Şairler bu geleneğin elverdiği çerçevede onların güzelliğini anlatırlar. Sevgili de bütün hususiyetleri kendinde toplayarak tek bir güzel afet özelliğine girer. Gelenek sevgilinin güzel tipini boyundan, saçlarından, gözünden, kaşından dudaklarına kadar bütün özelliklerini tespit etmiştir. İşlenişini ise şairler yapmıştır. Gelenekte sevgilinin boyu selvi ağacı gibi uzun, bir o yana bir bu yana sallanarak yürüyen ince belli (Muy) uzun ve siyah saçlı (asla sarışın ve kumral yok) yanakları gül gibi kırmızı, ayva tüylü (Hal) bakışları, kılıç gibi keskin (gamze) ok gibi yaralayıcı, bazen bakışları sevgiliyi öldürür. Kaşları oku atan birer yay, kirpikleri oktur. Daima sıhhatli yaşı civanlıktan öteye gitmez, ızdırap ve hüznün bilmez bir yapıdadır. Divan Edebiyatında maşuk, birkaç örnek dışında sevgilinin ölmesi söz konusu değildir. Bunun yanında âşık henüz olmamış bir tasavvur şeklinde kendi ölümünü söyler. Hatta kendi mezarından bahseder. Bu arada koku duygusu ile ilgili olarak da onun saçlarının misk kokusundan bahsedilir. Uzun boylu ve ince belli oluşunun yanında büst kısmı ön plana çıkar. Yanakları, alını, saçı,kaş, göz, kirpik, ağız, dudak, çene, dış hat, ben ve gerdan gibi unsurlar olarak sevgiliyi oluşturur. Divan edebiyatında gül sembolü sevgili için kullanılır. Sevgili sadece güzelliği ile değil aynı zamanda yaşadığı yere de çok önem verilir. Kuy-ı canan olarak adlandırılan bu yer âşık için Kabe ve cennet kadar kutsaldır. Ayrıca âşık, maşuk, kuy-ı canan dantelasında rakip olarak adlandırılan ve aşk mazmunlarının vaz geçilmezi kabul edilen bir mazmun daha vardır. Rakip, âşıktan başka sevgiliye âşık olan herkestir. Gül ile bülbül hikayesinde diken karakteriyle karşımıza çıkar. Kavuşmayı engellemeye çalışır ve bunun için elinden geleni yapar.

Şairler mazmunları oluştururken ve ifade ederken kıssalar ve rivayetleri kullanırlar. Şiirlerde en çok Kur'an-ı Kerim'de Ahsenü'l-kasas olarak geçen Yusuf ile Züleyha kıssası tercih edilmiştir. Şairler, Yusuf'un kuyuya atılmasını, gömleğinin arkadan yırtılmasını, yüzünün güzelliğini, Züleyha'nın attığı iftirayı, güzelliğini, bütün mal varlığını ve gençliğini aşkı uğruna kaybedişini ve daha pek çok yönüyle bu kıssaya beyitlerde telmih yaparlar.

Leyla ile Mecnun kıssası ise daha çok âşıkların Mecnun gibi sadık olduklarını ifade etmek için, sevgili uğruna her şeyden vaz geçebileceklerini göstermek için, Leyla kadar suskun olabileceklerini ispatlamak için, aşkları yüzünden çöle düşüp Mecnun'dan daha çok deli olabilecekleri göstermek için beyitlere misafir ederler.

Âşıklar bazen ellerine gürz alıp Şirin yâr için bî-sütun dağına delmeyi göze alarak, bazen de Kerem gibi Aslı peşinden diyar diyar dolanarak beyitlere renk katarlar.

Edebiyatta Şem ü Pervane ve Gül ile Bülbül kıssaları beyitlerin can damarını oluşturur. Her sevgili gül, her âşık bülbül, her rakip dikendir. Tam bülbül güle kavuşacakken diken engel olur.

Şem ü Pervane daha çok ilahi aşkı temsil için kullanılır. Pervane, Şem etrafında daireler çizerek aşkını ifade etmeye çalışır. Pervane daireler çizerek Şem'in etrafında döner. Daireler çizer. Bu daireleri yavaş yavaş daraltır. Bir ara Pervane kanatlarını muma değdirir ve canı yanar. Bu sırada daireler çizerek dönmeyi bırakır. Dinlenir. Güç topladıktan sonra tekrar döner ve sonunda kendisini mumun ateşine yakar. Bu durum Pervane'nin sevgilisinde yok olmasını temsil eder. Âşık, sevgili de yok olmadıkça gerçek aşka ulaşamaz.

Fuzuli yıllar süren eğitimden sonra kâinatı ve kâinattaki her şeyin aşk olduğunu ifade eden bir dörtlükle aşk anlayışının özetini verir.

İlm kesbiyle pâye-i rif'at
Bir hayâl-i muhâl imiş ancak
Aşk imiş her ne var âlemde
İlm bir kîl ü kâl imiş ancak

1.3. Divan Şiirinde Gazel ve Redif

1.3.1. Gazel

“Divan edebiyatında en yaygın bir nazım şekli olan gazel, Arapçada ‘Güzel kadınların bahsi ve mehdi, kadınlar hakkında söylenen âşıkane ve güzel söz’ anlamına gelir. Terim olarak, Eski Türk Edebiyatı nazım şekillerindedir. Aşk, şarap ve sevgiyi içeren bir nazım şeklidir” (Mermer ve Keskin, 2005: 32-33).

Gazel nazım şeklinin kökeni Arap edebiyatına dayanır. Başlangıçta Arap edebiyatında gazel olarak adlandırılan bağımsız bir nazım şekli yoktu. Ancak kasidelerin bazı bölümlerinin konusu aşk, şarap ve kadın güzelliği idi. Bu bölümlere tegazzül, nesib, ya da teşbib adı verilmekteydi (Alıcı, 2007: 87).

Gazele nazım şekli özelliği kazandıran İranlı şairlerdir. İranlı şairler gazeli çok beğenmişler ve en güzel şiirlerini gazel tarzında söylemişlerdir. Böylece gazel bireysel bir nazım şekli özelliği kazanmıştır. İranlı şairler yalnızca aşk, şarap ve kadın güzelliğini gazelde konu etmekle yetinmeyip, tasavvufî ve hikemi konularda da gazeller söyleyerek gazelin gelişmesini sağlamışlardır. İlk bağımsız gazel örneğini Enverî adlı şair vermiştir. Sadi-i Şirazi ile gazel kesinleşip olgunlaşmıştır. (Alıcı, 2007: 87).

İran edebiyatında özgürlüğünü kazanan gazel, o haliyle Türk edebiyatına giriş yapmıştır. Türk edebiyatında bilinen ilk gazel örnekleri on ikinci ve on üçüncü yüzyıla aittir. On üçüncü yüzyılda Anadolu’da pek çok tasavvufî akım ve tarikat ortaya çıkmıştır. Bu akımlar ve tarikatlar aracılığıyla gazel yaygınlaşır.

Anadolu’da on üçüncü yüzyılda Yunus Emre, Ahmed Yesevi, Mevlana Celaleddin Rumi ve Sultan Veled dini- tasavvufî konularda ilk gazel örneklerini vermişlerdir. Yine bu yüzyılda din dışı konularda ilk gazel örneğini Hoca Dehhani yazmıştır.

On beşinci yüzyılda büyük bir gelişme gösteren ve klasikleşen gazel türü artık güzel örnekleriyle karşımıza çıkmaktadır. Şeyhi, Ahmed Paşa ve Necati bu dönemde gazel yazan şairlerimizdir. Yazdıkları gazeller edebiyatımızda gazelin kurallarını belirlemekte önemli rol oynamıştır. Çağatay edebiyatının tanınmış şairlerinden Ali Şir Nevai’de gazelin ilk örneklerini veren şairlerdendir.

On altıncı yüzyılda Divan edebiyatı tamamen klasik bir edebiyat kimliği kazanmıştır. Bu yüzyılda gazel nazım şekli de en parlak dönemini yaşamıştır. Zati bu dönemde yaşamış ve genç şairler Zati’nin kaleminden etkilenmişlerdir. Bu yüzyılda yaşayan ve yüzyıllara meydan okuyarak günümüze kadar ulaşmış genç şairleri hala etkileyen Fuzuli de bu yüzyılda yaşamıştır. Dönemin diğer büyük şairi Baki daha hayattayken “şairlerin sultanı” olarak adlandırılmıştır. Baki çok güzel gazel örnekleri vermiştir. Bu dönemde yaşayan ve gazelleri gönüllerde yaşayan diğer bir şair de Hayali Bey’dir.

On yedinci yüzyıl edebiyatının her alanda yükselişin devam ettiği dönemdir. Bu yüzyılda Sebki-Hindi tarzı ile Hikemi tarz edebiyatımızı etkiler. Gazeller de bu etkiyle oluşturulmaya başlanır. Nabi, Nail-i Kadim, Şeyhülislam Yahya Efendi, Nef’i bu dönemde gazel yazan şairlerdendir.

On sekizinci yüzyılda Nedim ve Şeyh Galib gibi iki büyük şair yetişmiştir. Nedim edebiyatımıza Nedimane üslup denilen bir tarz getirmiş ve genç şairleri etkilemiştir. Nedim'in gazelleri de oldukça başarılıdır.

On dokuzuncu yüzyılda Enderunlu Vasıf ve Enderunlu Fazıl ile sürdürülen gazel geleneği artık eski önemini kaybetmiştir (Alıcı, 2007:). Şairler kendilerinden önce gelen şairler kadar kudretli değildir ve artık gazeller de eski gazeller kadar güzel değildir.

Batı etkisi edebiyatımıza girince gazel kenara çekilmiş ve Yahya Kemal Beyatlı'nın onu gelip bulmasını sabırla beklemiştir. Gerçekten de Tanzimat ve Servet-i Fünun edebiyatçıları gazel tarzıyla şiir söylememişlerdir.

Yirminci yüzyılda Yahya Kemal gazeli saklandığı köşeden çıkarıp tekrar edebiyatımıza kazandırmak istemişse de Yahya Kemal'in ölümüyle gazeli yeniden diriltme çabaları da ölmüştür.

Gazel beyit sayısı 5-15 arasında değişen bir nazım şeklidir. Daha az veya daha çok beyitlerle yazıldığı da görülmüştür. Gazelin ilk beytine *matla*, ikinci beytine *hüsn-i matla*, matlain yarısının veya tamamının son mısra da tekrar edilmesine *redd-i matla*, matla ve matlain dışındaki beyitlerden herhangi biri maktada tekrarlanırsa *redd-i misra*, gazelin son beytine *makta*, maktadan bir önceki beyte *hüsn-i makta* en güzel beyte de *beytü'l-gazel(şah beyit)* denir. Şairin mahlasının bulunduğu beyte *mahlas beyti*, şairin mahlasını tevriyeli kullanmasına da *hüsn-i tahallus* denir.

Gazel yazan şairlere, gazel-sera, gazel-gû adları verilir. Ayrıca musikili olarak gazeli okuyan kişilere de gazel-han denir.

Gazelerde kullanılan redifler çok önemlidir. Çünkü gazeller o redifli anılır. Gazeller söylenişlerine göre gruplandırılır. Konu bütünlüğü içinde söylenen gazele *yek-ahenk*, bütün beyitleri aynı güçte ve güzellikte söylenen gazele *yek-avaz*, mısra ortalarında iç kafiye olan gazellere *musammat*, karşılıklı konuşma şeklinde olan gazellere *müracaa*, bir gazelin bütün kafiyelerinin cinaslı bir biçimde kullanılmasıyla oluşturulan gazele *cinaslı gazel*, bir şairin şiirinin benzerini başka bir şairin aynı vezin ve kafiyeyle yazmasıyla oluşan gazele *nazire gazel*, sevgilinin anlatıldığı ve Âşığın çektiği sıkıntının dile getirildiği yani aşkın direk konu olarak işlendiği gazellere *âşıkane*, rint anlayışıyla yazılan gazele *rindane*, sevgiliyi ve ona duyulan aşkı nükteli bir şekilde ifade eden gazele *şuhane*, didaktik bir biçimde yazılan gazele de *hikemi gazel* denir. (Alıcı, 2007: 91-102)

1.3.2. Redif

Mısra sonunda (veya mısra halinde) aynen tekrar edilen takılar, kelimeler veya kelime gruplarına redif denir. Redif kabul edilen bölümler yapıca ve anlamca benzer olmalıdır. Bazı mısralar şiirde tekrar edilir ve bu tekrar edilen redife nakarat denir.

2. DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZELLER VE ŞERHLERİ

2.1. 14. Yy

2.1.1. Kazı Burhaneddin

1

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâilün

1. Gönülde kopalı şanemâ bir şafâ-yı ışk
Toldı bu âleme yine bizden bir nidâ-yı ışk
2. Bu derdümün devâsına akl idimez ilâc
Beñzer bu derde ki gerek olur devâ-yı ışk
3. Kanı gönülde su vü gözümün yaşını kan
Beñzüm gümüşin altun ider kimyâ-yı ışk
4. Anber saçı çininde cânum müşki çin ider
Olmadı binden özgeye hergiz hatâ-yı ışk
5. Zülfi nihâyetine bu ışkum iremedi
Gerçi yöriyemez kişi hergiz be-pây-ı ışk
6. Çün geldi ışk milkini aña şımarladum
Tebîr-i memleket hele kaldı be-rây-ı ışk
7. Kan ile destemâz aluram lebleriyiçün
Tâ bir dükkâna rast kılam ez-berây-ı ışk
8. İşkuñ ahtıdı kanumu vü lâ'l-i leblerün
Arz ider özini ki benem hün-behâ-yı ışk
9. Yürek delük delük olıban nâleler kılar
Da'vîsi bu ki ya'nî benem şimdi nây-ı ışk
10. Tardur gönül be-gâyet ü işkuñ deñizi od
Cân niçe katlanı bile pes der-hevâ-yı ışk
11. Ben yâr işkiyile toğbân böyimişem
Maħrûm olmaya kişi ender-serây-ı ışk (Ergin,1980: 1)

1. Ey sanem (put gibi güzel)! Gönülde bir aşkın safası olunca aşkın nidası yine bizden bu âleme doldu.

2. Bu derdimin dermanına ilaç çözüm olmaz. Böyle dertlere aşkın ilacı çözüm olur.

3. Gönümde su ve gözümün yaşını kan yapan aşkın kimyası gümüş gibi benzimi altına çevirir.

4. Anber (kokulu) saçının kıvrımında can miskimi toplar. Aşkın Hata'sı benden başka kimseye asla olmaz.

5. Bu aşkın (onun) saçının sonunu göremedi. Gerçi ama hiç kimse aşkın (ayağına) sonuna kadar gidemez.

6. Aşk mülkünü (gönül) ona ısmarladım çünkü memleketin tedbiri aşka teslim olmaya kaldı.

7. Bir dükkâna rastlarsam, (yârin) dudakları için aşk maksadıyla kan ile destemaz alırım.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

8. Aşkın kanımı akıttı ve dudaklarının kırmızısı “aşkın kan pahası benim” dedi.
9. Yürek delik deşik olup ağlar. Çünkü aşkın neyinin kendisi olduğunu iddia eder.
10. Gönlüm çok dardır ve aşk denizi ateşendir. Aşkın hevesiyle gönlüm ne kadar katlansa bile bıkar.
11. Ben yârin aşkı ile doğup büyümüşken kimsenin aşkın sarayından mahrum kalmasını istemem.

2

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Şühte gönüllere kıldı yine câr 'ışk
İy niçe 'âşıkları kıldı zâr 'ışk
2. Kıldı yañağlarımı cümle mu'asfer meğer
Anuñ için eyledi cedveli bergâr 'ışk
3. Gerçi ki maħmûr ider lebleriyile cânı
Şükr aña ki gözlerin eyledi ħammâr 'ışk
4. Küfrini gîsûsınuñ cânumuz îmân bilür
Bağlayalı bilüme bir kıra zünnâr 'ışk
5. Toldı gönülde hevâ komadı ħâli mekân
Lâcerem oldı kıamü bu der ü dîvâr 'ışk
6. 'Âşık u ma'şukânuñ 'ışk iledür varlığı
Bañıcağ ol ortada yine güneħkâr 'ışk
7. Hastaya olan şifâ ahdine kılan vefâ
Meclis içinde şafâ gül bitüren ħâr 'ışk
8. Biz niçesi 'ışk ile olmayalum bir çün
Biz yoğ iken vahdete eyledi ikrâr 'ışk
9. Verziş-i 'ışk eylese bizçileyin kişiler
Nola çü verziş kılar günbed-i devvâr 'ışk (Ergin,1980: 1-2)

1. Aşk, yanmış gönüllere komşu oldu ve nice âşıkları inetti.
2. Aşk, bütün yanaklarımı sararttı. Onun için bergarı ölçü eyledi.
3. Canı, dudaklarıyla sarhoş eder gerçi ama şükür ki aşk gözlerini şarapçı eyledi.
4. Aşk, belime kara bir kuşak bağladığından beri canımız saçlarının siyahını iman bilir, onlara güvenir, ona iman eder.
5. Gönle hevesler dolunca boş yer kalmadı. Şüphesiz bütün her şey aşkın kapısı ve duvarı oldu.
6. Âşık ile maşuk aşk ile var olduğu için bakınca ortada yine aşk günahkâr olur.
7. Aşk hastaya şifa olur, ahde vefalıdır, meclise safa olur ve dikende gül bitirir.
8. Biz yokken aşk vahdete ikrar eyliyor. Biz nasıl aşksız olabiliriz?
9. Aşk, gökyüzünü çalışanı kılar. Bizim gibi sıradan, aşağı insanlar aşk için çalışsa ne olur?

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Yine götürdi 'âlem kâfile-şâlâr-ı 'ışk
Göçdi yine uş gider bu der ü dîvâr-ı 'ışk
2. Her ne ki yük götürür sür'ati eksük olur
Kuş ola gerek gönül çün götürür bâr-ı 'ışk
3. Evvel içendür gözüm 'ışk kadehlerini
Cârîdür anuñ için gözüme idrâr-ı 'ışk
4. Münkîr olursa nola halk bu da'vîmüze
Var ise sözümüze zerrece ikrâr-ı 'ışk
5. Yüreğimi yarıban açayidüm içini
Taşra düşe korharam andağı esrâr-ı 'ışk (Ergin,1980: 29-30)

1. Aşkın kabile başkanı yine sancağı götürdü. Yine aşkın kapısı ve penceresi (olan) kuş yuvası gider.
2. Gönül aşkın yükünü taşıdığı için kuş gibi hafif olmalıdır. Eğer gönülde herhangi bir yük taşırorsa ağırlığından hızı azalır.
3. Gözüm ezel bezminde aşk kadehini içtiği için gözyaşlarım hala akıyor.
4. Aşkın kararı sözümüzde zerrece varsa halk bizim sevdamızı inkâr etse ne olur?
5. Eğer yüreğimi yarıp içini açarsam aşkın ondaki esrarı dışarı düşer diye korkarım.

1. Koptı yine gönülümde zemzeme-i 'ışk
Söylenür oldı içümde demdeme-i 'ışk
2. Her ne ki hüküm itmiş idi geldi başuma
Şubh-ı ezelden berü bu melhame-i 'ışk
3. Varlığumuñ cümlesini geldi apardı
Varlığuma konuk olalı heme-i 'ışk
4. La'l-i lebün her ne ki kodu gönülümde
Dökdi gözüm cāmına bu kumkuma-i 'ışk
5. Salalı hüsnüñ atın vücudum iline
Düşdi atınuñ önüne bu reme-i 'ışk (Ergin,1980: 38)

1. Aşkın ezgisi gönlümde koptuğundan beri içimde aşkın müziği dile geldi (söylenir oldu).
2. Bu aşkın kanlı savaşında ezel sabahından beri her ne hüküm varsa başıma geldi.
3. Aşkın tamamı varlığıma konuk olduğundan beri varlığımın tamamını apardı.
4. Aşk testisi dudaklarının kırmızısı, gönlüme her ne koyduysa göz kadehime döktü.
5. Güzellik atını vücut iklimime saldığından beri bu aşk ürkeği, atının önüne düştü.

1. Göge çıhdı sinüñ ile şanemā rāyet-i ʿışk
Muʿciz oldı begüm hüsñüñ ile āyet-i ʿışk
2. Sende gördi bu gözüm gözin açup ğayet-i hüsn
Gösderür anuñ için gözlerüñe ğayet-i ʿışk
3. Ben imāmam kaşı mihrābına karşı tururam
İrürürem kime ki gerek ise kām̄et-i ʿışk
4. ʿİşk̄a muhtāc durur her ki vücūdı var ise
Olmaya dünyā vücūdına daħı hācet-i ʿışk
5. Āfet oğradı semāvī şanemā gönülüme
Kimsenüñ gönüline oğramasun āfet-i ʿışk (Ergin,1980: 292)

1. Ey put gibi sevgili! Aşkın bayrağı senin ile göge yükseldi. Aşkın ayetleri de senin güzelliğinle mucize oldu.
2. Bu gözüm, gözünü açtığında sen de güzelliğin nihayetini gördüğü için gözlerine de aşkın nihayetini gösterir.
3. Ben imamım. Kaşını mihrap bilip ona karşı dururum ve aşkın kameti kime gerekirse ona yetişirim.
4. Bir vücut varsa, o aşka muhtaçtır. Eğer aşk varsa dünya vücuduna bile gerek yoktur.
5. Ey put kadar güzel sevgili! Benim gönlüme semavi afet uğradı. Aşkın afeti kimsenin gönlüne uğramasın.

2.1.2. Nesîmî

215

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Nâgehân gönlüme düşdi sūriş-i ğavġa-yı ^caşķ
^cĀķılı divâne kıldı ^cākıbet sevdâ-yı ^caşķ
2. ^cIşķa düşünler bilürler hem yine ^cişķ derdini
^cĀşķ oġırlar mı anı kolmadı rūsva-yı ^cişķ
3. ^cIşķ içinde dîn ü dilden geç sen imdi ey gönül
Şeyh San^can kimi olġıl sen daġı tersâ-yı ^cişķ
4. Kim ki ister dilberinün ġalvetine yol bula
Cân fedâ kılmak gerekdür miñ kezin der-pây-ı ^cişķ
5. Sevgülümün sevgüsinden ayrı daġı kılmazam
Sevgülümden özgeye kılman bu gün pervâ-yı ^cişķ
6. Gönlümün virânesin ma^cmür kıldı ^cişķ-ı yâr
Cânımuñ ġalvet-serâyın kılmışam me^vvâ-yı ^cişķ
7. Cânumuz cânânumuzsan iy Nesîmî sen daġı
Gönlüni aldurduñ alduñ ^cākıbet yağmâ-yı ^cişķ (Ayan, 2002: 447)

1. Aşk kavgasının kargaşası gönüme aniden düştü. Aşk sevdası sonunda akıllıyı deli etti.
2. Aşk derdini aşka düşünler bilir. Aşk rüsvası olmayan kişiyi aşık kabul ederler mi?(etmezler)
3. Ey gönül! Sen şimdi aşk içinde din ve gönülden geç. Sen de Sanan şeyhi gibi hristiyan ol.
4. Kim sevgiliyle dost olmak isterse aşkın ayağı altında bin defa canını feda etmelidir.
5. (Ben) sevgilimim sevgisinden dahi kendimi ayrı tutmazken bu gün sevdiğimden başkası için aşk korkusu çekmem.
6. Yârin aşkı gönül viranemi yeniden imar ettiği için canımın halvet sarayını aşkın meskeni kıldım.
7. Ey Nesimi! Sen bizim canımız cananımızsın (ama) sen bile sonunda gönlünü aşkın yağmasına kaptırdın.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Gönümün şehri için kim eyledi yağmâ-yı ışk
Şaldı âlem mülkine şûr u şer-i gavğa-yı ışk
2. Çıhdı sırrum âleme esrârımı fâş eyledi
Hâlüm hem-dem olaldan dünyede sevdâ-yı ışk
3. Kalmadı nâm u nişânım ışk içinde zerrece
Komışam nâmûs u arı olmuşam rüsvâ-yı ışk
4. Nutk imiş âlemde mevcûd ışk imiş kâ'im maqâm
Bize gösterdi ezelden menzil ü me'vâ-yı ışk
5. Sen hümâ-yı lâ-mekânsan kendözünden bî-haber
Gelmedün ta kim göresen menzil-i a'lâ-yı ışk
6. Çıh kafesden gelgil iy bülbül gülistân seyrin it
Baş kadem meydân-ı ışka göresen bağçe-i ışk
7. Âleme gevher saçuban neçesi cüş itmişem
Şaldı gönüm cânibine mevcini deryâ-yı ışk
8. Vahidiyyet sâbit oldı ışk içinde arife
Mülk uluhiyyetde oldur vâhid ü yektâ-yı ışk
9. ışk ile her dem Nesîmî seyr idersen küh-ı Kâf
Sensen ol âlî mekânda var ise Anğâ-yı ışk (Ayan, 2002: 450)

1. Gönül şehrine aşkın yağması (girdiği) için aşkın kavgasının gürültüsü âlem mülküne salındı.
2. Aşkın sevdası dünyada halime hem-dem olduğundan beri sırrımı ortaya çıkarıp, esrarımı âleme yaydı.
3. Aşk içinde zerre kadar nam ve nişanım kalmadı, namus ve arı bırakıp aşkın rüsvası oldum.
4. Âlemde mevcut olan nutkmuş, daimi makam olan ise aşkmuş. Bize ezelden aşkın menziline ve emin yerini gösterdi.
5. Sen kendi değerinden habersiz mekânsız hümasın, gelmedin ki aşkın en yüce menziline göresin.
6. Ey bülbül! Kafesten çıkıp gülistan seyrine git. Aşk meydanına adım at ki, aşkın bahçesini göresin.
7. Aşkın deryası âleme cevher saçarak coşmuşken, gönül memleketime dalgası vurdu.
8. Aşk içinde ariflere birlik fikri sabit oldu. Uluhiyyet mülkünde aşkın biriciği ariftir.
9. Nesimi! Kaf dağımı aşk ile her-dem izlersen, o yüce mekânda var olan aşk Ankası sen olursun.

2.2. 15.yy

2.2.1. Aḥmed-i Dāi

78

Müfte^cilün Fā^cilün Müfte^cilün Fā^cilün

1. Düşdi yine gönlüme bir yeñi sevdā-yı ^cışk
Dutdı cihānı kamu şūr ile ğavġa-yı ^cışk
2. Her kişi göñlinde bir ḥacet umar tañrıdan
^cÂşık olan itmeye illā temennā-yı ^cışk
3. Cümle cihān ḥalkı ger sini severler veli
Bencileyin var mi bir vālih ü şeydā-yı ^cışk
4. Kıldı beni fitne ol kaş ile göz şivesi
Ġāret ider ^caqlumı dil-ber-i yağmā-yı ^cışk
5. Şem^c ile pervāneden añla benüm ḥālümü
Oda düşüp yanmaya olmasa pervā-yı ^cışk
6. ^cİşk tonın geymege himmet-i bālā gerek
Her boya lāyık degül ḥil^cāt-i vālā-yı ^cışk
7. Dā^ci bugün yaḳada gerçi selāmet yörür
Vay aña ger bir gün ol mevc ura deryā-yı ^cışk (Özmen, 2001: 86)

1. Gönlüme yeni bir aşkın sevdası yine düştü ve dünyayı aşkın kavgası ve gürültüsü kapladı.
2. Her kişi gönlünde Tanrı'dan bir şeyler ister. Âşık olan kişi ise Tanrı'dan aşk dilememelidir.
3. Ey Veli! Bütün dünya halkı seni sever çünkü (dünyada) benim gibi aşk çılgını ve aşk şaşkını yoktur.
4. (Sevgilinin) kaşı ile gözünün işvesi benim için fitne oldu. Aşkın yağmalayan dilberi aklıma saldırır.
5. Benim halimi şem ile pervaneden anla çünkü aşkı kaybetme korkusu olmasa ateşe düşüp yanmazdı.
6. Aşk donunu giymek için yüce himmet gerekir. Aşkın değerli elbisesi her boya (kişiye) layık değildir.
7. Ey Dai! Gerçi bu gün sahilde (gönülde) selamet(emniyet) görünüyor ama eğer aşkın deryası bir gün dalgalanırsa onun haline yazık olur.

2.2.2. Ali Şîr Nevâyî

196

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Eşkdin cismim binâsın koymadı âbâd °ışk
Âhdın birdi vücûdum tofrağın berbâd °ışk
2. Hecr ara ğurbet yana bimârlık birle cünûn
Kıldı cânım kısmeti bu nev° yüz bî-dâd °ışk
3. Şu°lesidin tüşti ot °âlemğa ol yüz hecride
Her kaçan könglümni kıldı örtemek bünyâd °ışk
4. Hecr ü şabr u derdsizlik kıldiler kâtil barı
Lık bu fen içre bardur barçağa üstâz °ışk
5. Yüz fesânem bar anı körgen zamân °arz itkeli
Cilve kılğaç vay kim birmes birin hem yâd °ışk
6. Kâtlini °ışk ehli tapmas cân birip tâ iyledi
Gamze tiği birle meh-vesler közin cellâd °ışk
7. Sindin örgengen kibi Leylî vü Şîrîn zulm u kin
Mindin örgenmek kirek Mecnûn bile Ferhâd °ışk
8. Vaşl taşşîli üçün iy şeyh taqvi kılma emr
Kim fenâ âyiniñ iyleyiptür manga irşâd °ışk
9. İy Nevâyî °âfiyet küyide sin bol şâd u hoş
Kim mini derd ü belâğa iylemiş mu°tad °ışk (Özdarendeli, 2002: 282)

1. Aşk, gözyaşıyla vücut binasını ayakta koymadı, yıktı. Aşk ahın rüzgârıyla vücut toprağını havaya savurdu.
2. Aşk, gurbette, ayrılık içinde hastalığı, deliliği ve böyle yüzlerce zulmü bana kismet etti.
3. Aşk, her ne zaman gönlümü imar etmek istediye de o güzelin ayrılığında (ateşinden) kıvılcımından dünyaya ateş düştü.
4. Ayrılık, sabır ve dertsizlik yani bütün katiller hepsi birden üstüme geldiler. Ancak bu ilimde aşk gibi bir üstad karşılarında vardır.
5. Onu görünce söyleyeceğim yüzlerce efsanem var. Yazık ki görününce aşk onlardan birini bile anlatmama izin vermez.
6. Aşk, ayyüzlü güzellerin bakışlarının kılıcı ile gözlerini cellat ettiği halde aşk ehli can verip ölümü bulamaz.
7. Ey sevgili! Zulm ile kını, Leyla ile Şirin senden öğrenmeli; Mecnun ile Ferhad aşkı benden öğrenmelidir.
8. Ey şeyh! Kavuşmanın yolunu öğrenmek için bana ibadeti emretme. Çünkü aşk, bana yokluk yolunu göstermiştir.
9. Ey Nevayî! Sen afiyet köşesinde neşeli ve iyi ol. Beni aşk, dert ve belaya alıştırmıştır.

2.2.3. Cem Sultan

CLXVIII

Mefâ'ilü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Hürrem ruhuñ hevâsiyla nev-bahâr-ı ışk
Tâze hañuñ şafâsiyla sebze-zâr-ı ışk
2. Her niçe mest iseñ mey-i lâ'lüñle yâd kı
Kim cânımı tudağa getürdi humâr-ı ışk
3. Mañmil çözer bu sine-i vîrânuma gelüp
Her kırbân-ı gam ki yiridür diyâr-ı ışk
4. Ağyâr olursa aña cihân halkı gam degül
Şol dil ki zülfüne tolaşup ola yâr-ı ışk
5. Gönüm kararısız ser-i zülfüne baş koşup
Oldı firâk u hasretile bî-karâr-ı ışk
6. Deryâ-yı ıškuña düşeni şanma kırtıla
Zirâ ki yoğdurur bilürüz biz kenâr-ı ışk
7. Cem cânı gibi şaklar anı iy perî-şifat
Derd ü gamuñ olalı aña yâd-gâr-ı ışk (Ersoylu, 1989: 137)

1. Aşkın ilkbaharı neşeli ruhun hevesiyedir. Aşkın sebze bahçesi genç kadın sefasıyladır.
2. Ne kadar sarhoş olsan da dudağının şarabıyla hatırla. Çünkü aşkın sarhoşluğu canımı dudağıma getirdi, yüreğimi ağzıma getirdi.
3. Dağınık sineme gelip mahmil çözer. Her gam kervanının yeri aşk diyarıdır.
4. Şu gönül zülfüne dolaşıp aşkın yârî olursa, eğer bütün dünya ona yabancı olursa dert değildir.
5. Gönüm senin kararsız saçlarının peşine düşüp maalesef ayrılık ve hasretinle yersiz yurtsuz oldu.
6. Aşk deryasına düşeni kurtulur sanma. Biz aşk (denizinin) kıyısının olmadığını biliriz.
7. Ey peri gibi güzel! Cem, derdin ve gamın ona aşkının yadigârı olduğundan beri onu canı gibi saklar.

CLXIX

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Kâr idelden gönlüme deryâ-yı ışk
Eyledi derdüñ beni rüsvây-ı ışk
2. İrmese keşti-i vaşl-ı nigâr
Garķ ider bir gün beni deryâ-yı ışk
3. Dil bu gün ıškuñ gamına døyemez
Âh eger yüz göstere ferdâ-yı ışk
4. Çeşm-i fettânuñ görelden eylerem
Cân u gönül mülkini yağmâ-yı ışk
5. Cem görelden gün yüzüni derd ile
Oldı cāndan bülbül-i güyâ-yı ışk (Ersoylu, 1989: 137)

1. Aşk denizi gönlüme döküldüğünden beri derdin beni aşkın rezili etti.
2. Eğer sevgilimin vuslat gemisi yetişmezse aşk deryası beni bir gün boğar.
3. Eğer bu aşk gelecekte de devam etmeye işaret verirse gönül bu gün aşkın gamına doymaz.
4. Fitne veren gözlerini gördüğümünden beri can ve gönül mülkümü aşkın yağması eyledim.
5. Cem gün gibi parlak yüzünü gördüğünden beri onun derdiyle canından kendisinden vazgeçip aşkın konuşan bülbülü oldu.

2.2.4. Cemālî

198

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Nice şâhı itdi kul sultân-ı ^caşk
Tâc ü tahtı kodurur fermân-ı ^caşk
2. Bülbül-âsâ her seher zâr itdürür
^cÂşıkâna ol gül-i handân-ı ^caşk
3. Derd-i ^caşka bir tabîb itmez devâ
Derdidür bil derdine dermân-ı ^caşk
4. Şireti genc-i hakîkat olunur
Şüreti olunanuñ vîrân-ı ^caşk
5. Çok seri top eyledi çevgânına
Böyle bir meydândur meydân-ı ^caşk
6. Âşikâr olur içen ^caşkuñ meyiñ
Setr olunmaz olunan sekrân-ı ^caşk
7. Mâsivâyı komaz anda hep yakar
Kağı dilde buluna şüzân-ı ^caşk
8. ^cÂşikuñ varını komaz katrece
Ey Cemâlî mahv ider ^cummân-ı ^caşk (Karaman, 2002: 223)

1. Aşkın sultanı nice padişahı kul etti. Aşkın fermanı taç ile tahtı bıraktırdı.
2. O aşkın gülen gülü âşıkları her seher bülbül gibi ağlatır.
3. Bir doktor aşkın derdine derman olamaz. Asıl aşkın derdinin dermanı derttir.
4. Görünüşte aşktan dolayı harap olmuş görünenin aslında içinde gerçeklik hazinesi vardır.
5. Pek çok aşğın başını sopasına top yaptı. Aşkın meydanı böyle bir meydandır.
6. Aşk şarabını içen sarhoş asla saklanamaz, açığa çıkar.
7. Aşkın yakıcı ateşi hangi gönülde bulunursa kendisinden başka hiçbir şey bırakmayıp, hepsini yakar.
8. Ey Cemali! Aşk denizi aşğın malını ve canını bir zerre bile bırakmayıp mahv eder.

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1. Bâd-ı maḥabbetden ezel cûş itdi çün deryâ-yı ʿaşk
Her mevcî bir naḡş olup itdi zühûr maʿnâ-yı ʿaşk
2. Mest-i maḥabbet olmaduḡ eşyâda bir şey ḡalmadı
Ḳurulup ol bezm-i elest devr idicek şahbâ-yı ʿaşk
3. Sevdâsınuñ zencîrine bend eyleyüp niceleri
Mecnûn idüp şahrâlara düşürür ol Leylâ-yı ʿaşk
4. Senlik ü benlikle mecâzda olınan ceng ü cidâl
Baḡsañ ḡaḡîḡatca aña hep olınan ḡavḡâ-yı ʿaşk
5. Düşmez Cemâlî cife-i dünyâya ol misl-i meges
Şol ʿâşîḡuñ ki Ḳâf ide eviñ ʿAnḡâ-yı ʿaşk (Karaman, 2002: 224)

1. Aşk denizi sevgi rüzgârıyla ezelden coştuḡu için, her dalgası bir nakış olup aşkın anlamı olarak göründü.
2. Bezm-i elest kurulup aşk kadehi dolaşmaya başlayınca muhabbet sarhoşu olmayan hiçbir şey kalmadı.
3. Aşkın Leyla'sı nicelerini sevdasının zincirine vurup, Mecnun ederek sahralara düşürür.
4. Her ne kadar senlik benlik kavgası gibi görünse de yapılan her zaman aşkın kavgasıdır.
5. Ey Cemali! Aşk Ankası şu aşḡın gönül evini Kaf ederse o, sinek gibi dünya leşine konmaz.

2.2.5. Çâkerî

65

Fe^cilâtün Mefâ^cilün Fe^cilün

1. Ey tudağın niğîn-i hâtem-i ^cışk
Ey yüzün âfitâb-ı ^câlem-i ^cışk
2. Yürü sen âşıkun^cdan ayrı salın
^cÂşıkun^c sensüz işi mâtem-i ^cışk
3. Târumâr olmayınca leşker-i ^caql
Olmadı mülk-i dil müsellemler-i ^cışk
4. Genc-i Kârün u mülk-i dünyâdan
Yeg durur ben fakîre dirhem-i ^cışk
5. Çâkerî câm-ı ^cışk nüş it kim
Ansuz olmadı kimse mahrem-i ^cışk (Aynur,1999: 153)

1. (Ey sevgili), dudağın aşk yüzüğünün taşı, yüzün de aşk âleminin güneşidir.
2. (Ey sevgili), sen aşığından ayrı yürü, çünkü aşığın seninle de sensiz de işi aşkın matemidir.
3. Aklın askeri dağılmadıkça gönül mülkü aşka teslim olmadı.
4. Aşkın bir dirhemi benim gibi bir fakir için Karun'un hazinesinden ve dünya malından daha üstündür.
5. (Ey) Çakerî aşk kadehini (şarabını) iç, zira onsuz kimse aşkın sırrına sahip olmadı.

2.2.6. Eşrefoğlu Rûmî

49

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Yüreğüme şerha şerha yâreler urdı bu 'ışk
Gâret itdi gönlüm ilin yağmaya urdı bu 'ışk
2. Şimdi hâkim gönlümün iklimine 'ışkdur benüm
'Aqla nefse tene câna hükmini sürdi bu 'ışk
3. Her sıfat kim nefsün ü 'aqlun u ruhun varıdı
Tardı seyfu'l-lâh yürütdi kâmusın kırdı bu 'ışk
4. Bu gönül hücrelerini tahliye kıldı kâmu
Ademiyyet noktasından sildi süpürdi bu 'ışk
5. Kendü varlığıyla külli varlığum mahv eyledi
Dost göziyle bakdı ol dost yüzini gördi bu 'ışk
6. Çün fenâ dârında benlik Mansûrın dâr eyledi
Dost işiginde ene'l-hak nevbetin urdı bu 'ışk
7. Dün gün Eşrefoğlu Rûmî derdün artar pes neden
Zahmuna hod-dost elinden merhem irgürdi bu 'ışk (Güneş, 2000: 223)

1. Bu aşk yüreğime parça parça yaralar vurdu ve gönül ülkemi yağmaya verip yağmaladı.
2. Bu aşk aklıma, gönlüme, tenime, canıma hükmederek gönül iklimimin şimdi hâkimi oldu.
3. Aklın, ruhun ve nefsin herhalde vardı ama bu aşk hepsini tartıp Allah'ın kılıcı ile kırıp geçirdi, yok etti.
4. Bu aşk, bütün gönül hücrelerini serbest bırakarak insanlık noktasından silip süpürüp hepsini boşalttı.
5. Bu aşk, kendi varlığıyla bütün varlığımı mahvederek, dost gözüyle bana bakıp bendeki dost yüzünü gördü.
6. Bu aşk, yokluk ağacında benlik Mansurunu idam ettiği için (gönlüme) dost eşiginde ene'l-hak nöbetini vurdu.
7. Eşrefoğlu Rumi! Zaman geçtikçe derdin artar. Çünkü bu aşk yarana kendi dostu eliyle merhem sürdü.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Her kime kim şü'le bırağdı bu 'ıışğ
'Âleme düpdüz anı çağdı bu 'ıışğ
2. Atlâsı çıkardı giydürdi palâsı
Tahtlarından şâhları yığdı bu 'ıışğ
3. İki 'âlemde gönül bağlamadı
Her kimün kim gönline ağdı bu 'ıışğ
4. Yazılarda Mecnûnı hayrân kodi
Leylâya çün bir nazâr bağdı bu 'ıışğ
5. Hem-dem oldu bir nefes Manşûrıla
Boynına urğânını tağdı bu 'ıışğ
6. Hârûtı Mârûtı indürdi yire
Zühreyi aldı göge çıkdı bu 'ıışğ
7. Niçelere bağladı zünnârını
Zühd-i ħarmânın oda yağdı bu 'ıışğ
8. Eşrefoğlı Rûmî 'ıışka berk yapış
Çün saña da geldi yolukdı bu 'ıışğ (Güneş, 2000: 225-226)

1. Bu aşk, her kime bir kıvılcım bıraktıysa onu âleme düpdüz çağıtı.
2. Bu aşk, atlası çıkarıp palas giydirerek şahları tahtından indirdi.
3. Bu aşk, her kimin gönlüne girdiyse (o) iki âleme de gönül veremedi.
4. Bu aşk, Leyla'ya bir an baktığı için kırlarda Mecnun'u hayran bıraktı.
5. Bu aşk, bir an Mecnun'la arkadaş oldu ve onun boynuna urganı taktı.
6. Bu aşk, Harut ile Marut'u yere indirerek Zühre'yi alıp göge çıkardı.
7. Bu aşk, kimilerine ip bağlayarak halis ibadetlerini ateşte yaktı.
8. Ey Eşrefoğlu Rumi! Aşka sıkıca yapış. Çünkü bu aşk sana geldiğinde zaten böyleydi.

1. Cihānı hiçe satmağdur adı ʿışk
Döküp varlığı gitmekdür adı ʿışk
2. Elinde sükkeri ayruğa sunup
Ağuyı kendü yutmakdur adı ʿışk
3. Belā yağmur gibi gökden yağarsa
Başını ana dutmağdur adı ʿışk
4. Bu ʿālem şanki oddan bir denizdür
Ana kendüyi atmağdur adı ʿışk
5. Var Eşrefoğlı Rūmī bil haqīqāt
Vücūdı fānī itmekdür adı ʿışk (Güneş, 2000: 227)

1. Dünya malını hiçe satıp, varlığı döküp gitmenin adı aşktır.
2. Bir kimsenin elindeki şeker şerbeti başkasına sunup, zehiri kendisinin yutmasının adı aşktır.
3. Gökten başına yağmur gibi yağarsa bela yağarsa başını ona tutmanın adı aşktır.
4. Bu âlem sanki ateşten bir denizdir. O denize kendini (benliğini) atmanın adı aşktır.
5. Ey Eşrefoğlu Rumi, gerçeği artık bil! Vücudu yok etmenin adı aşktır.

1. Cefâ vü renc ü mihnetdür adı ʿışk
Fırâk u derd-i firâkdür adı ʿışk
2. Virüp râhatları mihnetler alup
Düni gün âh u hasretdür adı ʿışk
3. Bir oddur kim câna düşmiş yanadur
Yürek tolu harâretdür adı ʿışk
4. Kararı yok bu ʿışkun bî-karârdur
Ki dürlü dürlü hâletdür adı ʿışk
5. Münezzehdür gâhi iki cihândan
Dükelinden ferâgatdur adı ʿışk
6. Gönülde derd-i yâr ancak hemîndür
Bu halkdan kâmu ʿuzletdür adı ʿışk
7. Bu ʿışkı kimse vaşf itmez diliyle
Gâm u guşşâ vü gayretdür adı ʿışk
8. Sıfâtdur maʿşûka bu ʿışk u ʿâşık
Ki ʿışku maʿşûk bir zâtdur adı ʿışk
9. Bu ʿışkı ol bilür kim ʿâşık oldı
Niçe tevhîd ü vahdetdür adı ʿışk
10. Sorarsan ʿışkı Eşrefoğlu Rûmî
Tamâm dostlıla vuslatdur adı ʿışk (Güneş, 2000: 228-229)

1. Ayrılık ve ayrılık derdinin, cefanın, mihnetin ve sıkıntının adı aşktır.
2. Rahatı verip, sıkıntılar ve dertler alıp; her zaman ah edip, hasret çekmenin adı aşktır.
3. Yüreğe düşüp yakan ve yüreği kaplayan hararetin adı aşktır.
4. Aşk kararsızdır ve bu aşkın kararı yoktur. Türlü türlü hallerin adı aşktır.
5. Bazen iki cihandan uzaklaşıp kendinden vazgeçmenin adı aşktır.
6. Gönüldeki sevgili derdi bile çoktur. Herkesten uzaklaşmanın adı aşktır.
7. Kimse bu aşkı tanımlayamaz. Gam, üzüntü ve gayretin adı aşktır.
8. Aşk ve âşık maşuğun sıfatıdır. Çünkü âşık ile maşuk bir kişidir ve bu kişinin adı aşktır.
9. Bu aşkı ancak âşık olan bilir. Tevhidle vahdetin adı aşktır.
10. Ey Eşrefoğlu Rumi! Eğer aşkın ne olduğunu sorarsan dost ile vuslatın tamamlanmasının adı aşktır.

2.2.7. Hārīmī

15

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Dilde cūş itdi yine sevdā-yı ʿışk
ʿĀlemi gark idiser deryā-yı ʿışk
2. Çıkdı gūşımdan şadāsı ʿālemüñ
Bāda virdi başımı gavgā-yı ʿışk
3. Bāde-i ʿışkı çü pür nūş itdi dil
Nef u zarrdan oldı bī-pervā-yı ʿışk
4. Komayup dilde qarār u cānda şabr
Yine ser-gerdān gezer bī-cā-yı ʿışk
5. Sırr-ı ʿışkı kimsene ketm idemez
Pes Hārīmī olalum rüsvā-yı ʿışk (Akın, 2009: 53-54)

1. Gönülde yine aşk sevdası kabardı; artık aşk denizi âlemi gark edecek.
2. Aşk meşgalesi başımı savurup götürünce âlemin gürültüsü kulağıma gelmez oldu.
3. Gönül aşkın şarabını dolu dolu içince aşkla, günaha ve sevaba aldırılmaz oldu.
4. Yersiz yurtsuz aşk dervişi, gönülde karar, canda sabır barındırmayıp yine şaşkın gezer.
5. Ey Harimi! Aşk sırrını kimse saklayamaz. Bu yüzden aşk rüsvası olalım.

2.2.8. Karamanlı °Aynî

271

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Yazdı levh-i cânda kaşı Râ-yı °ışk
Çekdi menşur-ı dile tuğrâ-yı °ışk
2. Her kişiye meyl ü baña meyl-i dost
Her kişiye rây u bâña rây-ı °ışk
3. İy peder zülfinden ayırma beni
Oldı mâder-zâd-ı dil sevdâ-yı °ışk
4. °İşk-bâzı kisvetin geydi bu dil
Câna virdi hıl°ât-i vâlâ-yı °ışk
5. Farkını °âşık olanuñ şübhesüz
Ser-firâz eyler cihânda pâ-yı °ışk
6. Şor dehânından haber her arada
Çünkü zerrât-ı cihândur câ-yı °ışk
7. °Aynî °âşık büy-ı ma°şuk eyledi
Virdi rüyuñ rengine simâ-yı °ışk (Mermer, 1997: 505)

1. Aşkın ra'sı kaşı can levhasında yazdı. Aşkın tuğrasını gönül neşrine çekti.
2. Herkesin hoşuna iltifat gider ama bana özellikle dostun iltifatı gerekir. Fikir herkese gerekir ama bana özellikle aşk fikri gerekir.
3. Ey peder, aşk sevdası gönlümde anadan doğma olduğu için beni zülfinden ayırma! Beni bu sevdadan mahrum etme!
4. Bu gönül âşıklık kıyafetini giyip aşkın yücelik elbisesini cana verdi.
5. Aşk ayağı cihanda âşık olanın farkını yüceltip arttırır.
6. Aşkın yeri cihanın her zerresinde olduğu için her arada ağızından haber sor.
7. Ey Ayni! Âşık, sevgilinin kokusunu duydu. Aşkın yüzü suya rengini verdi.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Virdi zülfün başuma sevdâ-yı ʿışk
Gözlerün dur(ur) baña ğavga-yı ʿışk
2. Kâmetünden irmişem miʿrâca dost
Menzilümdür ʿaref-i aʿlâ-yı ʿışk
3. Kaşların zü'n-nümü kaşd itdi dile
Oldı tevbîre muvafık râ-yı ʿışk
4. Çün palâsı geydi zülfün bigi dil
Lâyık oldı atlas u dîbâ-yı ʿışk
5. Lebleründür Kevşer ü sen hürisin
Ruḥlarındur cennetü'l-meʿvâ-yı ʿışk
6. Cân mübâriz olsa ʿışkuñda n'ola
Toldı meydân-ı dile âlâ-yı ʿışk
7. Hür-ı ʿayni ʿAynî sensüz neylesün
Ey kapısı cennetü'l-meʿvâ-yı ʿışk (Mermer, 1997: 505-506)

1. Aşk sevdasını başıma getiren saçlarındır. Gözlerin benim için aşkın kavgasıdır.
2. Dostum! Boyunun (güzelliği, uzunluğu) ile miraca yükselmişim. Aşkın en yüce zirvesi menzildir.
3. Kaşlarının Yunus'u gönlüme kast ettiği için aşk düşüncesi tevbire uygun buldu.
4. Gönül saçların gibi aba giydiği için aşkın ipek kumaştan cübbelerini giymeye başladı.
5. Sen hurisin, dudakların Kevser suyu, yanakların aşk yurdunun cennetidir.
6. Aşkından dolayı kavga etsem ne olur? Aşkın alası gönül meydanına doldu.
7. Ey kapısı aşk yurdunun cenneti! Aynı huriye benzeyen gülleri sensiz ne yapsın?

2.2.9. Mesîhî

122

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Raht-ı ^caqluñ başına şu koydı bu seylâb-ı ^cışk
Kanda ise gâlib olur şeyh-i ^caqla şâb-ı ^cışk
2. Çünkü yaqduñ cânımı şun bâri la^clûñ şerbetin
Tâ ki bu ihrâkı teskîn itsün ol cüllâb-ı ^cışk
3. Gördüğince zülf-i pîç-â-pîçüñi zencîr-ves
Kendüyi urur delülüge ülü^l-elbâb-ı ^cışk
4. Çün görem pîr-i muğân öñinde câmı şanuram
H^vâcedür kim var anuñ öñinde uşurlâb-ı ^cışk
5. ^cİşk şan âb-ı Fırât u ben nice müsteskiyem
Kim şu başdan aşdı vü olımazam sîr-âb-ı ^cışk
6. ^cİşka yıldırım çalacak şüfi inkâr itmesün
Kim aña bir gün görünür berq-i ^câlem-tâb-ı ^cışk
7. Ey Mesîhî gerçi kim bir düzd-i şeb-revdür ^cakıl
Nesne uğurlatmaz aña şu^cle-i mehtâb-ı ^cışk (Mengi, 1995: 196)

1. Bu aşk akıllılar topluluğunun başına su koydu. Nerede olursa olsun akıllı yaşlıya aşkın genci galip gelir.
2. Ey sevgili! Canımı yaktın bari dudağının şerbetini sun. Çünkü ta bu yangını aşkın gül suyu sakinleştirip, söndürsün.
3. (Senin) zincire benzeyen saçının buklelerini görünce aşkın akıl sahipleri kendilerini deliliğe vurur.
4. Aşk pusulası kimin önünde varsa onun hoca olduğunu sanırım. Meyhanecinin önünde kadehi gördüğüm için onu hoca sandım.
5. Aşk Fırat(nehri) beni de karnı su toplamış biri kabul et. Su, başımı aştığı halde ben aşka doyamadım, kanamadım.
6. Sufi aşkın yıldırım gibi çarptığını inkâr etmesin belki ona da bir gün aşkın âlemi süsleyen şimşegi görünür.
7. Ey Mesîhi! Akıl gerçi gece hırsız gibidir ama aşk mehtabının ışığı hiçbir şeyi çalmasına fırsat vermez.

2.2.10. Necâti Beg

276

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Ten esâsın yıkdı kıldı cân eviñ âbâd ıışk
Dilde seng-i hecr ile şaldı ağır bünyâd ıışk
2. Derd ü miñnet ger bu ise i'tiğâdum oldürür
Çekmedi Mecnün belâ ve görmedi Ferhâd ıışk
3. Diñle benden hâletın mihr ü maħabbet diyenün
Miñnet ü derd ü ğam ü hecre komışlar ad ıışk
4. Kâmet-i âzâduña Şimdi hevâ-dâr añılur
Nidüğini bilmez iken serv ile Őimşâd ıışk
5. Kimi cevır ister kimi lütf umar eyle kim yarar
Fi'l-ħaķıķa itmemişdür kimseye bir dâd ıışk
6. ıışkı te'lif idenün ıuķbâda olsun rüh-ı şâd
Gerçi dünyâda bizi itmedi bir dem şâd ıışk
7. Cân ü dille derd-i ıışķa nice kul olmayayın
Ki eyledi dünyâ ğamından ben kulın âzâd ıışk
8. Ey Necâti olımaz Ferhâd gibi pişe-gâr
Her kime kim Şan'atinde olmadı üstâd ıışk (Tarlan, 1997: 276-277)

1. Aşk can evini inşa edip, ten esasını yıktı. Gönlünde ayrılık taşı ile ağır ve sağlam bina inşa etti.
2. Eğer dert ile mihnet buysa inanıyorum ki Mecnun bela çekmedi ve Ferhat aşk görmedi.
3. Aşk ve güneşin(ateşin) halini benden dinle diyenlere göre mihnet, dert, üzüntü ve ayrığın adını aşk olarak koymuşlar.
4. Servi ile şimşir ağacı aşkın ne olduğunu bilmezken şimdi senin yüce boyunun aşıkları olarak adları anılır.
5. Kimi üzüntü kimi lütuf istese de gerçekte aşk kimseye istediğini vermemiştir.
6. Aşk bizi dünyada bir an bile mutlu etmedi ama yine de aşkı yazanın ukbada ruhu şad olsun.
7. Can ile gönülden aşk derdine nasıl kul olmam? Aşk ben kulunu dünya dertlerinden azad eyledi.
8. Ey Necati! Eğer aşk ona üstad olmasa hiç kimse Ferhat gibi sanatında öncü olamaz

2.2.11. Sâlih Çelebi

89

1. Her şubhdem nedür esen âhum hevâ-yı ʿışk
Gözden akan yaşum nedürür mâcerâ-yı ʿışk
2. Yok kurtuluş bu derd ile âhîr ölîseriz
Kıldı meger ki rûz-i elestden belâ-yı ʿışk
3. İrmez ʿaceb bu zühd-i huşkûn kulâğına
Tutdu şimâh kur ü kerî hûy ü hây-ı ʿışk
4. Zülm-i firâkı sen var iken kime ʿarz idem
Sen pâdişah-ı mülk-i hüsn ben gedâ-yı ʿışk
5. Şâlih hemîn gel olalım derd-i yâr ile
Dimiş tabîb çünki seferdür devâ-yı ʿışk (Gündoğdu, 1997: 178-179)

1. Ey ahım! Her seher vakti esen aşkın hevesi nedir? Ey gözümde akan yaşım! Aşk macerası nedir?
2. Aşkın belası elest gününden beri olduğu için bu dertten kurtulamayız, bu dertle ölürüz.
3. Aşkın hay ve huyları körlerin ve sağırın kulağını tuttuğu halde kaba zühtün kulağına erişmemesi ne garip?
4. Sen güzellik mülkünün padişahı varken ben aşk kölesi, ayrılığın zulmünü kime anlatayim?
5. Ey Salih! Gel yârin derdiyle dolalım. Çünkü doktor aşkın dermanı seferdir, demiş.

2.2.12. Şeyhî

1

Müfte^cilün Fâ^cilün Müfte^cilün Fâ^cilün

1 Kanlı ciğerde doldu bugün uş hevâ-yı ^caşk
Gamlı gönülde zahmet eder hem belâ-yı ^caşk

2 Söyler bu kalb sem^cine gör kažiyyesin
Dehr içre qahr ^carz kılıp bu qazâ-yı ^caşk

3 ^cIyş u sürür-ı şıhhate cân oldu key ba^cid
Âfâk içinde olalıdan mübtelâ-yı ^caşk

4 Gönlüm nevâda sâz u sefer istese n'ola
Oldu cihânda cân ile çün bî-nevâ-yı ^caşk

5 ^cAklı vü fikri ben dilerim devşirem başa
^cAql ile fikri almaz imiş hem rızâ-yı ^caşk

6 Şöfî şafâ vü şöhbete kııl sen de şuglunu
K'oldu riya vü zerk ayân bil hatâ-yı ^caşk

7 Hâdi yoluna ermeyedi Şeyhî kaladı
Ger bu sebîle çekmesedi reh-nümâ-yı ^caşk (Kurnaz, 1990: 122)

1. Aşk isteği bu gün yuvası olan kanlı ciğere doldu. Aşkın belası da dertli gönülde zahmet eder.
2. Bu aşkın kazası dünya içindeki üzüntüleri arz edip, bu can kulağına üzüntü verecek şeyler söyler.
3. (Aşık) ufuklar içinde aşkın mübtelası olduğundan beri eğlenceye ve sağlıklı olmanın sevincine çok uzak oldu.
4. Aşkın nasipsizi cihanda can ile beraber olduğu için gönlüm nasip olarak saz ve sefer istese ne olur?
5. Ben aklımı ve fikrimi başıma devşirmek istiyorum (ancak) aşkın rızası akıl ve fikir kabul etmezmiş.
6. Ey sofi! Sen de sefa ve sohbet işlerine katıl. Bil ki aşkın hatasının riya ve ikiyüzlülük olduğu ortaya çıktı.
7. Ey Şeyhi! Eğer aşkın kılavuzu bu kadar gönüllü olarak seni takip etmeseydi; hidayet yoluna eremez, geride kalırdın.

2.3. 16.yy

2.3.1. °Āmrī

51

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1. Sīnemi şad pāre kıldı tīg-i āteş-tāb-ı °ışk
Dīde kan ırmağı oldu dāğ-ı dil girdāb-ı °ışk
2. Rūy-ı zerdüm gözlerüm cūyında nīlüferi
Kānlu yaşum hār-ı müjgānda gül-i sīrāb-ı °ışk
3. Cān hālaş itmek olur mı pençesinden zenūñ
Bahr-i hūsnūñ mevci kim taqdı dile kullāb-ı °ışk
4. °Āşık iseñ düşmesün elden suṭurlāb-ı kadeh
Gör nice rif°atdedür hūrşīd-i °ālem-tāb-ı °ışk
5. °Āmrīyā baş egme ta°lim itdi ebrū-yı nigār
Secde öğretti niçe serkeşlere mihrāb-ı °ışk (Çavuşoğlu, 1979: 87)

1. Aşk ateşinin güç kılıcı sinemi yüz parça etti. Gönlümün dağlanmasından gözlerim kan ırmağına döndü ve aşk girdabı oluştu.
2. Solgun yüzümün ırmağında gözlerim gam nilüferi, kanlı yaşım kirpik dikenlerinde aşkın taze gülüdür.
3. Güzellik denizinin dalgası aşk çengelini gönlüne taktıktan sonra gamzenin pençesinden canını kurtarmak mümkün mü?
4. Aşkın dünyayı aydınlatan güneşi kim bilir hangi mertebededir. Eğer aşık isen kadeh teleskobu elinden düşmesin.
5. Ey Amri! Sevgilinin kaşları bizi baş eğmeye alıştırdığı gibi, aşkın mihrabı da nice serkeşlere secde etmeyi öğretti.

2.3.2. °Āşık Çelebi

76

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

1. Müsellem oldu bana tîğ-i āhımla diyār-ı °ışk
Ben oldum devletünde pādişāhum şehriyār-ı °ışk
2. Baña hār-ı cerāhat pister-i rāhat berāberdür
Birūnum çāk çāk-ı ğam derūnum hārhar-ı °ışk
3. Çü gördi hem-dem ü hem-derd yok Ferhād-ı bī-çāre
Eliyle bī-sütūnda kendüye kazdı mezār-ı °ışk
4. Karār u °aql u şabrum raht u bahtın itdi ğam tārāc
Gönülde dāğ-ı mihnet kaldı ancak yādīgār-ı °ışk
5. Habābı nüh kıbāb u katresi °ummānken anuñ
Karār itdi dil-i °āşık da bahr-i bī-kenār-ı °ışk
6. Ko Mecnūn ile Ferhādı iki zen-pāre bātıldur
Baña gel ister isen hizmet-i pīr ihtiyār-ı °ışk
7. Maḥabbet cāmīñ içdüm derd-i ser virdüm baña hestī
Meğer bezm-i °ādemde def° ola °Āşık humār-ı °ışk (Barak, 1971: 245)

1. Aşk diyarı ah okumla bana teslim edildi. Padişahım, devletinde aşk şehriyarı ben oldum.
2. Benim için rahat döşekle diken acısı aynıdır. Görünüşümde üzüntü aryaları gönlümde aşk derdi var.
3. Çaresiz Ferhat, arkadaşı ve dert ortağı olmadığını gördüğü için Bi-sütun dağı kendisine aşk mezarı olarak kazdı.
4. Akılımı, sabrımı ve kararımı güzelliğin yağmaladığı için aşk hatırası olarak gönülde yalnızca gam dağı kaldı.
5. Onun bir tanesi dokuz kat felek ve katresi ummanken, aşkın kıyısız denizi aşkın gönlünde karar kıldı.
6. Mecnun ile Ferhat'ı bırak, onlar şaşkın iki zamparadır. Eğer aşkın irade pirinin hizmetini görmek istersen bana gel.
7. Ey Aşık! Muhabbet kadehini içtim ve varlığı bana yaşama derdi verdi. Meğer yokluk meclisinde aşk sarhoşluğu def olurmuş.

2.3.3. Bâkî

235

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Geçdi ^câlem halkına hükm-i revân-ı tîr-i ^caşk
Kesdi hep da^cvâların şemşîr-i ^câlem-gîr-i ^caşk
2. Pend ile dîvâne-i ^caşka selâsil bağlama
Bend ü zencîr eslemez zirâ^c bilürsin şîr-i ^caşk
3. Kible-i ikbâl-i ^câlemdür cemâlün Kâ^cbesi
Tâ irişdi ^câleme âvâze-i tekbîr-i ^caşk
4. İrmese hadd-i kemâle kalsa dil mânend-i mis
Gill u ğışdan şâf u pâk altun ider iksîr-i ^caşk
5. Şâh-ı kişverden dilâ gel çekme şancağ minnetin
Kendü dūd-ı âhıdur zirâ^c livâ-yı mîr-i ^caşk
6. Dil-rübâ dil-ber sever dirler helâk oldum meded
Cânuma kâr eyledi şimden girü te^csîr-i ^caşk
7. Bâkîyi zâr u zebûn itdün yiğitlik bu midür
Sen tevânâ nev-cevân ol nâ-tevân bir pîr-i ^caşk (Küçük, 1994: 245-246)

1. Fırlatılan aşk okunun hükmü âlem halkına geçti. Aşkın âlemi kaplayan kılıcı hepsinin kavgasını bitirdi.
2. Öğütle aşkın delisine zincirler bağlama. Zira aşk aslanını zincir ve bent zapt edemez.
3. Aşkın tekbirinin sesi ta bütün âleme ulaşınca güzelliğinin Kabesi âlemin gelecekteki kiblesi olacaktır.
4. Gönül olgunlaşmasa ve bakır gibi sert olsa, aşk iksiri onun kin ve hilesini saf ve temiz altına dönüştürür.
5. Ey gönül! Ülkelerin şahının sancağı(altında) olma minnetini gel çekme. Aşk amirinin sancağı kendi dumanının ahıdır.
6. Gönül çelen, gönül alan bir sevgiliyi sevdiğimi söylüyorlar. Aşkın tesiri şu andan itibaren canıma kast eyledi, helak oldum.
7. Yaşlı ve güçsüz bir ihtiyar iken senin(aşkın) güçlü ve genç olman, Baki'yi de ağlayan bir güçsüz haline dönüştürmen yiğitlik midir?

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Değme naħcîrin şikâr itmez bu deştün şîr-i ^caşk
Şîr-i merdân-ı dil-âverdür yine naħcîr-i ^caşk
2. Nâr-ı miħnet nerm ider ^caşık mülâyim-ıtab^c olur
Âhen-i pülâd ise altun ider iksîr-i ^caşk
3. Hüsrevâne penc nevbet çaldı heft iklimde
Nüh kıbâbın yanķulandurdı sipihrüñ mîr-i ^caşk
4. ^cAklumı itdi perîşân gönlümü kıldı harâb
Vaż^c-ı nâ-hemvâr-ı âlem kâr-i bî-tedbîr-i ^caşk
5. Lerze virdi ^câleme şaldı zemîne zelzele
Gulğul-i kûs u nefîr-i şît-i ^câlem-gîr-i ^caşk
6. Gerden-i mihre eşi^ca taķdu altun silsile
Sîm-tenler ideli dîvâne-î zencîr-i ^caşk
7. Zaħmumuz hûnı mey-i gül-günumuzdur giceler
Bezmümüzde şem^c-i rûşen şu^cle-i şemşîr-i ^caşk
8. Hânķahdan toğru ^cazm itse n'ola mey-ħaneye
Bâķiyi çün böyle irşâd eylemişdür pîr-i ^caşk (Küçük, 1994: 246)

1. Aşk aslanı bu vadinin sıradan avlarının peşine düşmez. Aşkın avı yine meydanın cesur arslanlarıdır.
2. Aşığı miħnet ateşi yumuşıtıp mülayim huylu yapar. Aşk iksiri demir çelik olsa bile altına dönüştürür.
3. Aşkın amiri Hüsrev gibi yedi iklimde beş bando çaldırarak semanın dokuz kubbesinde yanķılandırıldı.
4. Aşkın kararsızlığının işi, âlemin eğri durumuna aklımı perişan edip gönlümü harap etmek oldu.
5. Aşkın âlemi kaplayan gürültüsünün topluluğu ve kôsünün gürültüsü âlemi titretti ve yeryüzünde depreme neden oldu.
6. Aşk zincirinin divanesi gümüş tenler olduğundan beri (aşk) güneşin etrafında dönen altın silsileden ışıklar taktı.
7. Eğlence gecelerimizde yaralarımızın kanı gül renkli şarabımızdır. Aşk kılıcının parıltısı aydınlık mumdur.
8. Baki tekkeden meyhaneye doğru geçse ne olur? Çünkü aşkın piri böyle irşad eylemiştir.

2.3.4. Bursalı Raḥmî

94

Mef'ülü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

1. Rûz-ı ezelde 'âşîka oldu nidâ-yı 'aşk
Hâmûn u kûhu tutdu serâser sadâ-yı 'aşk
2. Leylâya mehrü bir leb-i şîrîne dil virüp
Ferhâd ü Kays eyledi varın fedâ-yı 'aşk
3. Sûz-i derûn u meş'ale-i âh-ı şubḥ-gâh
Deşt-i emelde oldu baña reh-nümâ-yı 'aşk
4. Seyl-âb-ı eşk-i çeşm-i terim bildirir baña
Nehr-i ḥaḳîkat olduḡu ol mâverâ-yı 'aşk
5. İtmez nigâh iki cihan mülk ü câhına
Şâhâ ne bahş-ı saltanat eyler gedâ-yı 'aşk
6. Tamğa-yı dâğ-ı ḥasret ile lâle-gün idüb
Eyler kabâ-yı Âl-i 'Âbâ Kerbelâ-yı 'aşk
7. Bî-gâne kalmadı Raḥmî kabûl-i hüdâ için
Hep mâsivâyı terk idüp ol âšnâ-yı 'aşk (Tıġlı, 2006: 98)

1. Ezel gününde aşığa aşkın çağrısı oldu. Aşkın sedası dağları ve ovaları baştanbaşa sardı.
2. Leyla'ya, ay yüzlü bir şirin dudağa gönül verip Ferhat ve Kays malını ve canını aşka feda eyledi.
3. Emel çölünde gönlün yakıcılığı ve sabah vaktindeki ahın meşalesi bana aşkın kılavuzu oldu.
4. Gözümde akan yeni yaşlar, o aşkın ötesinde gerçek nehrin olduğunu bana bildirir.
5. Ey şah!(Aşk) aşkın kölesine saltanat bahşettiği için o iki cihanın malına ve saltanatına bakmaz.
6. Aşkın kerbelası göğsüme lale renkli hasret dağının damgasını vurarak Efendimizin ailesine (ondan) cübbe yapar.
7. Raḥmî de Hüdâ'nın kabulünden kayıtsız kalmadı çünkü aşkın dostluğu için bütün masivâyı terk etti.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Târ-ı zülf-i 'ânberîniñ 'âşıka sevdâ-yı 'aşk
Bend-i zencîr-i cünûn eyler dil-i Leylâ-yı 'aşk
2. Cây ider serv-i ser-efrâza maķâm-ı hayreti
Müntehâ-yı bâĝ-ı hüsnünde ķadd-i bâlâ-yı 'aşk
3. Bî-nevâ 'âşıqları âhîr perîşân-hâl ider
'Aql ü şabrı hâne-i dilde ķomaz yağmâ-yı 'aşk
4. Ehl-i zevk añlar neden terkîb olunmuş mihr-i yâr
Hâşlı 'allâmeler bilmez nedir ma'ânâ-yı 'aşk
5. Lâ-mekândır cilve-gâhı 'arş ile hem-ser velî
Hayme ķurmuş Kûh-i Kâf üzre yer etmiş pâ-yı 'aşk
6. Ezber itmiş hüsn-i hâtt-ı yâriñ evvel nüshasın
Söylemez ammâ ki râzın kimseye dâñâ-yı 'aşk
7. Hânmanın terk idüp yağmaya virmiş varını
Raħmiyâ nâmûs ü 'ârı neylesün rüsvâ-yı 'aşk (Tıĝlı, 2006: 99)

1. Aşıĝa anber(kokulu) saçının teli aşkın sevdasıdır. Aşkın Leyla'sı gönlü delilik zincirine bağlar.
2. Aşkın en yüce boylusu, güzellik bağının en güzeli, en uzun boylu serviye yer olarak hayret makamını verir.
3. Aşk yağması gönül hanesinde akıl ve sabır bırakmayarak sonunda çaresiz âşıkların halini perişan eder.
4. Sevgili güneşinin ne demek olduğunu zevk sahibi olanlar anlar. Aşkın ne anlama geldiğini âlimler bilmez.
5. Ey veli! Aşkın cilve yeri sınırsızdır ve arş ile aynı boydadır. Aşk Kaf dağının üzerine çadır kurmuştur ve aşkın ucu ta orada bile yer etmiştir.
6. Yârin hatlarının güzelliğinin nüshasını önceden ezberlemiştir ama aşk âlimi bu sırrı kimseye söylemez.
7. Ey Rahmi! Aşkından rezil olan âşık bütün mal varlığını terk edip yağmalamış. Böyle biri namus ve arı neylesin.

2.3.5. Emrî

249

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Ben meste dime 'aqluñı almış şarâb-ı 'ışk
Bu 'aql ile bilinmez efendi kitâb-ı 'ışk
2. Şabrum binâsını ne kadar muhkem eylesem
Eylar harâb zelzele-i ıztırâb-ı 'ışk
3. Dünyâ ile yapılma yıkar 'âkıbet seni
Âbâd olam dir isen olıgör harâb-ı 'ışk
4. Huffâş-veş niçün kalasın künc-i ğârda
Dünyâ-yı rüşen iken âfitâb-ı 'ışk
5. Ma'nide iltifât budur ehl-i 'ışka kim
Gayibden ire güşına Emrî hitâb-ı 'ışk (Saraç, 2002: 151)

1. Dostum, benim (gibi) sarhoş için aşkın şarabı aklını almış deme, çünkü aşkın kitabı bu akıl ile bilinmez.
2. Sabrımın binasını ne kadar da sağlam yapsam da aşk ıztırabının depremi onu harap eder.
3. (Ey aşık!) Dünya ile gururlanma. Çünkü mutlu olayım dersen sonunda aşk seni harap eder.
4. Aşk güneşi dünyayı aydınlatmışken senin yarasa gibi mağara köşelerinde kalmana gerek yok.
5. Ey Emri! Aşk ehlinin kulağına gaybden aşkın hitabının erişmesi iltifattır.

2.3.6. Fānī

75

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Saña meşken olmayınca nār-ı aşk
Çeşm-i cânuñ görmeye gül-zār-ı aşk
2. Ten gözin yum cân gözin aç aşkile
Tâ olasin lâyıq-ı didâr-ı aşk
3. İsteriseñ aşk-ı cân var al şatun
Kim ezelden böyledür bāzâr-ı aşk
4. H'âb-ı gafletde kalubdur tâ ebed
Her gönül kim olmadı bîdâr-ı aşk
5. Terk-i zulmet itmeyince ey gönül
Olmayasun nâzır-ı envâr-ı aşk
6. Sırr-ı aşkı gayr-ı aşka sorma kim
Aşk olupdur vâkıf-ı esrâr-ı aşk
7. Virmeye sırr-ı ene'l-ħağdan haber
Hem-çü Hallâc olmayan ber-dâr-ı aşk
8. Gülşen-i cennet ola nâr-ı cahîm
Ol dile kim yiri oldu ħâr-ı aşk
9. Şâh öninde didiler 'abdü'l-hevâ
Anlara k'olmadılar aħrâr-ı aşk
10. Baña kıble Ka'be-i küyuñdur
K'oldı cânâ cennet-i ebrâr-ı aşk
11. Var ħamüş ol tâ dilün'den Fāniyâ
Aşk tâ ola nañık-ı güftâr-ı aşk (Kayhan, 2005: 90-91)

1. Gönül gözün aşk ateşinde yanmadıkça, aşkın gül bahçesini göremezsin.
2. Ten gözünü yumup aşk ile gönül gözünü aç ki, aşkın yüzünü görmeye layık olasin.
3. İstersen canın aşkını gidip satın al. Çünkü aşk pazarı ezelden böyledir.
4. Eğer bir gönül aşkın uyanığı değilse ebediyyen gaflet uykusunda kalır.
5. Ey gönül! Karanlığı terk etmedikçe aşkın nurlarının seyircisi olmayasın.
6. Aşkın sırrını aşktan başkasına sorma. Çünkü aşkın sırlarını ancak aşk bilir.
7. Hallac gibi aşkı yüzünden idam edilmeyen enel-Hak sırrından haber vermesin.
8. Eğer bir gönlün yeri aşkın ateşi ise cehennemın ateşi onun için cennetin gülbahçesi olur.
9. Aşk sultanının önünde hevesinin kölesi olarak adlandırılanlar aşkın özgürlüğüne kavuşamadılar.
10. Bana kıble sevgilinin sokağıdır. Ey can! Aşk sakinlerinin gireceği cennet bence orasıdır.
11. Ey Fani! Sessiz ol ki aşk, aşkın söz söyleyeni olsun.

2.3.7. Gül Baba

1

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1. Kāf-ı dilden çünki pervāz eyledi °anķā-yı °aşķ
Kā°inātı tıtdı °älleme°l-esmā-yı °aşķ
2. Perde-i pindār çāk oldu vü tarķ oldu semān
Çün zühür itdi şifātın zāt-ı bī-hemtā-yı °aşķ
3. Kim bulurdu cennet-i °adne şırāt-ı müstaķım
Kāşif-i rāh olmasaydı °urvetü°l-vüşķā-yı °aşķ
4. Fazl-ı haķdan nüş idenler cür°a-i cām-ı elest
°Älem-i tevħıde irdi buldı istiğnā-yı °aşķ
5. Ger deęilseñ sāmı° ol tarķ it kulaķdan biste kim
°Älemi tıldurdu şavt-ı şūrle şürnā-yı °aşķ
6. Hızr-veş bu mürde dil buldı hayāt-ı cāvidān
Nüş idelden lām u bīden saęār-ı şaħbā-yı °aşķ
7. Sen bu hüsne zühür olalı ey āşüb-ı dīn
Tıtdı eflāk u zemīni ser-be-ser gāvģā-yı °aşķ
8. Nice gerdān oldu bulmadı sipihr-i nīlgün
Gül°izārın gibi cānā lāle-i şaħrā-yı °aşķ
9. Cennet içinde Müslim olmağa erbāb-ı Fazl
Sünbülün menşür-ı şāhī kaşlarıñ tuęrā-yı °aşķ
10. Āsumān-ı cānda yā Rabb ne gülşendir yüzün
K°anda çün tāvus cevelān üzredir sevdā-yı °aşķ
11. Vāķıf olan sī vü dü ģarf-i kelām-ı Allahdan
Ey mişāli buldı haķdan gevher-i deryā-yı °aşķ (Dede, 2001: 233-234)

1. Aşk Ankası gönlün Kaf dağından uçtuğu için aşķ isimlerinin ilmi kâinatı kapladı.
2. Aşķın benzersiz zatının sıfatları ortaya çıktığı için gurur perdesi yırtıldı ve tarķ saman oldu.
3. Aşķ müslümanlığı, Adn cenneti için doğru yolu göstermeseydi kim bulabilirdi?
4. Elest kadehinin bir damlasını Hakkın faziletinden yudumlayanlar, aşķın kanaatine erip tevhid alemine girdiler.
5. Aşķın zurnası ve surunun sesi alemi doldurdu. Eğer dinleyecek değilsen o besteyi kulağından uzaklaştı.
6. Aşķ şarabının kadehini sevgilinin dudaklarından yudumladığından beri bu ölü gönül Hızır gibi ölümsüzlüğe eriştı.
7. Ey din karıştıran! Sen bu güzellikle ortaya çıktığından beri yeri göğü baştanbaşa aşķın kavgası kapladı.
8. Ey can! Çivit renkli gökyüzünü pekçok arayan oldu ama hiç kimse gülizarın gibi aşķ sahrasının lalesini bulamadı.
9. Fazilet erbabı cennetin içindeyken sünbül kokulu saçların aşķ şaħının veziri, kaşların aşķın tuğrası oldu.
10. Ya Rab! Can göğünde senin yüzün ne kadar güzel bir gülbahçesidir ki aşķ sevdası orada tavus kuşu gibi gezmektedir.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

11.Ey Misali! Allah kelamının harflerinden iki ve üçe vakıf olan Haktan aşk denizinin cevherini buldu.

2

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Sünbül-i ham pür hamîñ ^caşk ehline zünnâr-ı ^caşk
Zâhid-i hod-bîn saçından bulmadı âşâr-ı ^caşk
2. ^cAşkıñla Manşûr-veş aşılmağa müştâk isen
Zülfünün her târesinde nâzır ol gör dâr-ı ^caşk
3. Fażl-ı haqdan zahîr oldı gün gibi sırr-ı ezel
Ya^cni ^cayn u kâf u şinden görünür esrâr-ı ^caşk
4. Levh-i maḥfûz-ı ilâhîdir zemîn u âsumân
Âdem u Ḥavva yüzünde yazılı gül-zâr-ı ^caşk
5. Nûr görmez kör ^caynıñ gördüğüñ dîvârdır
Ḥâciyâ gel Ka'be-i didâre bul envâr-ı ^caşk
6. Bulmaz idi len terâyından ḥalâş âhır Kelîm
Ṭûr-ı ḥüsnünden tecellî kılmasaydı nâr-ı ^caşk
7. Fâriğ ol misk-i hotan kaydından ey ^caṭâr-ı dehr
Çîn-i zülfünden taleb kıl nâfe-i tâtâr-ı ^caşk
8. Cân u dil meydân-ı ^caşkında nice top olmasun
Çün gudar üstünde çevgân itdi müşkin târ-ı ^caşk
9. Ḥâ'il-i küfr ey Mişâli zâhidiñ tutmuş göziñ
İstivâdan perdeyi şaş eyle gör didâr-ı ^caşk (Dede, 2001: 235-236)

1. Bencil zahit, aşkın izini saçından bulamadı. Aşk ehline sünbül kokulu saçın kıvrımları aşk zünnarıdır.
2. Aşkınla Mansur gibi asılmaya istekliysen zülfünün her telinde aşkın darını seyredip gör.
3. Ezelin sırrı Hakkın faziletinden gün gibi ortaya çıktı. Yanı aşkın sırları ayn, şın ve kaf'tan görünür.
4. Yeryüzü ve gökyüzü Allah'ın levh-i mahfuzudur. Aşk gülzarı Adem ile Havva'nın yüzünde yazılıdır.
5. Kör gözün ışığı gördüğünü dava sanar, gerçeği görmez. Ey hacı! Gel sevgilinin Kabe'sini ve aşkın nurunu bul.
6. Aşk ateşi güzellik Tur'undan tecelli etmeseydi Kelim len terayından kurtulamazdı.
7. Ey dünya attarı! Hotan miskin derdinden vazgeç. Aşk Tatarının miskini zülfünün kıvrımlarından talep et.
8. Aşkın misk kokulu saçlarını gudar üstünde çevgan yaptı. Aşk meydanında can ile gönül nasıl top olmasın?
9. Ey Misali! Zahidin gözünü küfür perdesi tutmuş. Yüzünü kapatan perdeyi çek ve aşkın yüzünü gör.

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Hayme değdi kişver-i gönümde çün sultân-ı ^caşğ
Eyledi ma^cmür-ı künc-i mülket-i vîrân-ı ^caşğ
2. Gevher için olma ey gavvâş-ı deryâya ğarîk
Dür şinâs ol sen de ara cevheri bâ kân-ı ^caşğ
3. Düşme zulmete Sikender gib ol leb-i Hızra gel
Kim dehânından revândır çeşme-i hayvân-ı ^caşğ
4. Āsumāndan nâzil oldu Mehdî-i şahib zemân
Dîn mezheb bir olub irişdi uş devrân-ı ^caşğ
5. Keşf-i sırr olmağ murâdıñsa dilâ yezdândan
Câvidâñ-nâmeğe var kim odur dîvân-ı ^caşğ
6. Râh-ı dінде cân u başın top idüp çevgâne gel
^cİlm-i Fazlu'llaha sa^cy it kim budur meydân-ı ^caşğ
7. Bulmayırsin cehâlet rencine âhır ^cilâc
Lâm u bîden saña şerbet kılmasa Loğmân-ı ^caşğ
8. Hüsnuñe âşüfte olmuşdur sipihr mihr ü mâh
Anıñçün gice gündüz oldu ser-gerdân-ı ^caşğ
9. Hacc-ı ekber ^cıyd-ı azhâdır cemâli ol mehiñ
Kande vuşlat bulur aña olmayan kurbân-ı ^caşğ
10. Ey Mişâli bir yüzün tutdı neheng-i ma^crifet
Zâtđan çün cüşa geldi mevc idüb ^cummân-ı ^caşğ (Dede, 2001: 239-240)

1. Aşk sultanı, gönül mülküne çadır kurdu ve aşkın mülklerinin hazinesini imar etti.
2. Ey dalgıç! Cevher için denize dalma. İncinin kıymetini bilenlerden ol. Sen de aşk madeninde cevherini ara.
3. (Ey âşık!) Karanlığa düşme! İskender gibi olup Hızır'ın dudağına gel. Çünkü ağzından aşkın abı hayatı dökülür.
4. Bu devrin Mehdi'si semadan indi. Din ve mezhebi bir olunca aşk devranına hemen erişti.
5. Ey gönül! İstedığın sırları keşfetmekse Yezdan'dan Cavidanname'yi oku. Çünkü aşkın divanı odur.
6. Din yolunda canını başını top ederek çevgan oynamaya gel. Allah'ın faziletli ilimlerini öğren. Çünkü aşk meydanı bunlardan oluşur.
7. Eğer aşkın Lokman'ı sana sevgilinin dudağından şerbet yapmasa cehalet hastalığına ilaç bulamazsın.
8. Güneş, ay, yıldız güzelliğine tutulmuştur. Bu yüzden gece ile gündüz aşk serserisi oldular.
9. Hacc-ı ekberde gerçekleşen aşkın kurbanı olmayanla o ayyüzlünün yüzü nasıl vuslat bulur?
10. Ey Misali! Aşk denizi Allah'ın zatından dalgalanıp coşunca marifet timsahı bir yüzünü tuttu.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Yüzünde zülfe hâlin görüb oldum esîr-i 'aşk
Te'âla'llah ne muşafdır zihî hatt-ı debîr-i 'aşk
2. Vücûduñ 'arş u kürsîdür yedi kişver yedi tahtıñ
Ki fa'z-ı nûr-ı mu'lağdır bu taht üstünde mîr-i 'aşk
3. Yüzün âyine-i hağdır zihî tãhã zihî yãsin
Bu sırrı kim bilürdi hem beyãñ kılmasa pîr-i 'aşk
4. İki kerrübîdir cãnã müselsel sünbülün ber-had
Ki gülden cüy-ı cãn üstünde bağlamış serîr-i 'aşk
5. Dilerseñ 'aynıñ açılmağ beher cã rû-yı yezdãna
Yine hem kendü vechiñe nazâr kıl ey harîr-i 'aşk
6. Kitãb-ı muhkem-ı hüsn-i nigãrı pîr-i hikmetden
Okursan bilesin bu yolda kimlerdir habîr-i 'aşk
7. Şikâr itdi Mişãliyi eger zãhir eger bãtın
Dikelden gamzeden kavş-i kaşın bãğrına tîr-i 'aşk (Dede, 2001: 240-241)

1. Yüzünde beninle saçını görüp aşkın esiri oldum. Aşk kâtibinin hattı ne hoştur.
2. Varlığın arş ve kürsüdür. Yedi kıta da senin yedi tahtındır. Bu taht üstündeki aşk amiri de senin mutlak nurundur.
3. Yüzün Hakk'ın aynasıdır. Ne hoş Taha ne hoş Yasin'dir. Eğer aşkın piri bu sırrı beyan etmese kim bilirdi.
4. Ey can! Yanağının üstüne düşmüş zincir gibi saçların can ırmağı üzerinde gülle bezenmiş bir aşk tahtı kurmuştur.
5. Ey aşk hariri! Baktığın her yerde Allah'ın nurunu görmek istersen, yine kendine bak.
6. Sevgilinin güzelliğinin muhkem kitabını hikmet pirinden okursan bu yoldan kimlerin haberdar olduğunu bilirsin.
7. Aşk oku kaşının yayına gamzeleri yerleştirdiğinden beri Misali'yi içten ve dıştan yaraladı.

2.3.8. Haḳanı Mehmed Bey

255

Mef^ulü Mefāⁱlü Mefāⁱlü Fe^ulün

1. Hāk itdi girībānumı ğam dāmenümi ^uaşḳ
Āteşlere yaḳdı şanemā ḥirmenümi ^uaşḳ
2. Pīrāhen-i şabrum gibi hicrūñde ser-ā-pā
Heb pāreledi cevr ile pīrāhenümi ^uaşḳ
3. Mesrūr olamam sākin-i firdevsde olsam
Peygüle-i efkār ideli meşkenümi ^uaşḳ
4. Bir kendü gibi āfete meftūn idüb ḥār
Şayd itdi ol āhū-yı ğazāl-efgenümi ^uaşḳ
5. Gül bergi gibi za^f ile şoldurdu belā bu
Haḳani benim o gül-i nāzük-tenümi ^uaşḳ (Gülhan, 1996: 351)

1. Gam yakamı toz toprak etti, aşk da eteğimi. Ey sanem, bütün varımı aşk ateşlere yaktı.
2. Sabır gömleğim gibi baştan ayağa ayrılığında aşk, gömleğimi zulmederek parçaladı.
3. Aşk meskenimi fikir köşesi ettiğinden beri Firdevs cennetinin sakini bile olsam mutlu olamam.
4. Har, kendisi gibi bir afete meftun etti ve aşk da o figan ceylanımın ahusunu avladı.
5. Ey Hakani! Benim o gül gibi nazik tenimi aşk belası gül yaprağı gibi bir zaaf ile soldurdu.

2.3.9. Hâlet-i Gülşeni

121

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Zümre-i °uṣṣāk içinde olmayan şeydâ-yı °ıṣṣāk
İtmesün hergiz cihânda bir daḥi da°vâ-yı °ıṣṣāk
2. Sen añı insâna teşbîh eyleme ey dil bu gün
Olmaya başında anuñ zerrece sevdâ-yı °ıṣṣāk
3. Ehl-i °ıṣṣakñ nice bir inkâr edersin ḥâline
Sem°ine girmez mi ey zâhid bu hÿ u hây-ı °ıṣṣāk
4. Her kim oldu bunda a°mâ anda da a°mâ olur
Aç başiret gözünü tā olasin bînâ-yı °ıṣṣāk
5. Unudur kendin gören çıkmaz anuñ meydânına
Bir °aceb vâdî durur pâyânı yok şahrâ-yı °ıṣṣāk
6. Çarḥ urup pervâne kendin urmaz idi âteşe
Olmasa başında anuñ ey gönül sevdâ-yı °ıṣṣāk
7. Râz-ı °ıṣṣakñ añladum bildüm diyen virsün nişân
Yalñuz lâf ile olmaz her kişi dâna-yı °ıṣṣāk
8. °Aklı mikdârınca herkes virir andan bir haber
Kimse idrâk itmez illâ kıandadür me°vâ-yı °ıṣṣāk
9. Her muḳallid baña taklîd itmesün kendü özin
Olmışam ey Ḥâletî âlüfte-i rüsvâ-yı °ıṣṣāk (Altunel, 1988: 109)

1. Aşkın çılgını olmayan âşıklar zümresi içinde dünyada bir daha aşk davasında asla bulunmasın.
2. Ey gönül! Bugün başında zerre kadar aşkın sevdası yoksa onu insana benzetme.
3. Ey zahit! Aşkın hay ve huylarını duymaz mısın? Aşk ehlini nasıl inkâr edersin?
4. Eğer bir kişi bunda kör olursa onda da kör olur. Eğer aşk binası olmak istiyorsan basiret gözünü aç.
5. Onun meydanına çıkmaz; gören, kendisini unuttur. Aşkın sahrası sonu olmayan bir vadidir.
6. Ey gönül! Aşk sevdası onun başında olmazsa Pervane dönerek kendini ateşe atmazdı.
7. Aşkın sırlarını anladım, bildim diyen işaret versin. Yalnız konuşmakla herkes aşkın ne olduğunu bilemez.
8. Herkes akli kadar ondan bir haber verir. Aşk yuvasının nerede olduğunu kimse anlayamaz.
9. Ey Hâletî! Aşk rüsvasının düşkününü olmuşum. Her taklitçi kendisini bana benzetmeye çalışmasın.

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

1. Taht-ı dilde bār-gāhın kurdı çün sultān-ı ʿışk
Gel temāşā kıl müzeyyendür yine dīvān-ı ʿışk
2. Ey ki bātıldan taşavvur eyleyen kurb-ı visāl
Yok liyākāt bulmağa şanuñda bil cānān-ı ʿışk
3. Nice sergerdān gezersin bī-ser ü pā'ālemi
Kābiliyyet yok ki sende olasın mihmāñ-ı ʿışk
4. Kurb-ı ev ednāya irdi neylesünler ğayrıyı
Küfr-i zülfünden bulanlar ey şanem imān-ı ʿışk
5. Mācerāsın anma ʿuşşākuñ eyā serv-i revān
Gözyaşından ʿālemi ğarķ eyledi tūfān-ı ʿışk
6. Ben esir-i ʿışkam ve kayd-ı cihāndan fāriğam
Bende-i fermāniyem her ne kıla fermān-ı ʿışk
7. Hāre geçmez ol hāķikāt şofrasından bī-dirīğ
Olmayınca ʿışk ile ey Hāletī büryān-ı ʿışk (Altunel, 1988: 111)

1. Aşk sultanı gönül tahtında otağını kurduğu için aşk divanı yine süslüdür, gel izle.
2. Ey vuslat yakınlığını batıldan ibaret zanneden, aşk cananını bulmaya sen de liyakat yok, bil.
3. Aşkın misafiri olmaya sen de kabiliyet yok. Başı ve sonu olmayan cihanı daha ne kadar sarhoş gezersin.
4. Ey sanem! Aşk imanını siyah saçlarından bulanlar yakınlığın en son derecesine ulaştılar, başka şeyleri ne yapsınlar?
5. Ey serv-i revan! Aşıkların macerasını anma! Gözünün yaşından oluşan aşk tufanı âlemi boğdu.
6. Ben aşkın esiriyim ve cihan derdinden uzağım. Aşkın fermanı her ne isterse onun fermanının bendesiyim.
7. Ey Haleti! Aşk ile aşkın bünyadı olmayan o hakikat sofrasından esirgenmeyen hare geçmez.

2.3.10. Hasan Ziyâi

218

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Şafha rüyum dūde eşkümdür müjem aqlâm-ı aşk
Serde hatt-ı ser-güzeştümdür benüm erķâm-ı aşk
2. Dâm-ı tesbîh-i riyâya biz muķayyed olmazuz
Ehl-i aşkuz zâhidâ zülf-i şanemdür dâm-ı aşk
3. Râh-ı aşkuñda elif gibi olurum müstâķim
Ķaddümi lâm itnese ey serv eger âlâm-ı aşk
4. Dil kesildi aş-ı dünyâdan kaçâ kestirdi yol
Zâhir oldu bu mu'ammâdan bize bir nâm-ı aşk
5. Gerçi kim dirler şarâb içmez Ziyâ'î derd-mend
Dostlar va'llahi mest itmişdür añî câm-ı aşk (Gürgendereli, 2002: 219-220)

1. Yüzümün bir kısmında mürekkep yapılan çıra isi gözyaşlarım, kirpiklerim aşkın kalemleridir. Aşkın rakamları benim başımdaki alın yazımdır.
2. Ey zahid! Biz riya tesbihinin tuzağına düşmeyiz. Biz aşk ehliyiz, put kadar güzel sevgilinin saçı bizim için aşkın tuzağıdır.
3. Ey servi boylu sevgili! Eğer aşkın elemleri belimi lam bükmeseydi aşkının yolunda elif gibi doğru olurum.
4. Gönül, dünya eğlencesinden kesilince kader yol kestirdi. Bu gizemden bize aşkın namı göründü.
5. Gerçi derler ki Ziyai şarap içmez ama vallahi dostlar onu aşk şarabı sarhoş etmiştir.

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. Ey gönül ^carif isen iç yüri cām-ı Cem-i ^caşk
Ki deger iki cihān zevkine bir ^cālem-i ^caşk
2. Felek üstinde melek emrine rām olmuş idi
Olsa engüşt-i Süleymānda eger hātem-i ^caşk
3. Mihrüni görmediler çün ki sipihruñ giceler
Geydiler zülmet-i firķatde kalup mātem-i ^caşk
4. Çeşm ü hāl ü dehenüñ fikri gönülden gitmez
Eksük olmadı derūnumdan efendi -i ^caşk
5. Bāğ-ı ^cālemde hayāl-i gül-i ruhsāruñ ile
Dem-be-dem çeşm-i Ziyā^ci aķıdur şebnem-i ^caşk (Gürgendereli,2002: 220)

1. Ey gönül! Arif isen aşk Cem'inin kadehini iç. Çünkü bir aşk eğlencesi iki cihan zevkine değer.
2. Eğer Süleyman'ın parmağında aşkın yüzüğü olsaydı feleklerin üstündeki melekler ona itaat ederdi.
3. Geceler ayrılığın karanlığını giyip aşkın mateminde kaldıkları için semadaki güneşi(sevgiliyi) görmediler.
4. Gözün, benin ve ağzının güzelliği düşüncesi gönlümü terk etmedi. Efendi, aşkın gamı yüreğimden eksik olmadı.
5. Dünya bağında gül yanağının hayali bazen Ziyai'nin gözünden aşk şebnemini akıtır.

2.3.11. Haşmî

218

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Hıffet irâş itdi °aqlı itdi diger-gün-ı °aşk
Bilmez idim hüşber-dârü imiş ma'cün-ı °aşk
2. Rûz u şeb fikr-i daķık-i vuşlat-ı dil-dâr ile
°Aşkı eyler idâre dem-be-dem tâhün-ı °aşk
3. Telhî-i âlâm dehri hep ferâmüş itdirir
Ger ceşibde olsa âdem şeme-i efyün-ı °aşk
4. Nüh kıbab endâhte-i yek küşesidir fi'l-mesel
Var kıyâs it böyledir tâ vüs'at-ı hāmün-ı °aşk
5. Gâhî ğarķ-âbıyam hayret ider mâhî-şıfat
Gâhî pervâne gibi pür-süz ider kânün-ı °aşk
6. Naķd-i cânın maşraf-ı kâlâ-yı vuşlat eyleyen
Süd-bîn olmaķ degil lâ-büd olur mağbün-ı °aşk
7. Böyle bir muğâyı mühmeldir ki olmaz hal-pezîr
Haşmîyâ °aql-ı Felâtün olsa da maźmün-ı °aşk (Selçuk, 2007: 343)

1. Akıl, aşıkı hafifmeşreplik verdi ve onun içindeki aşkı öldürdü. Aşk macunu akli baştan alan ilaçmış, bilmezdim.
2. Gece gündüz sevgilinin vuslat zamanının fikriyle aşk değirmeni her zaman aşığı idare eder.
3. İnsan eğer coşup aşkın afyonunu bir kere koklarsa ona elemin acıları her zaman dünyayı unutturur.
4. Dokuz felek onun bir köşesine atılmıştır. Aşk çölünün genişliğini ona göre kıyasla.
5. Aşk kanunu bazen pervane gibi yakıcılıkla doludur, bazen de balıklar gibi suya dalıyorum, hayret eder.
6. Peşin olarak canını vuslat kalesini almaya harcayan sevda görmüşü lazım değil, aşk şaşkınlı olur.
7. Ey Hasmi! Aşkın öncüsü Eflatun akıllı da olsa halledilmesi ihtimali olmayan böyle bir mugadır.

2.3.12. Haşimî

56

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Ey gönül ferhunde kal ölse n'ola erbâb-ı aşk
Böstân-ı hüsn-i dilberden açıldı bâb-ı aşk
2. Göz açup kendüm bilüp âlemde hüşyâr olmadum
Olmayınca mest-i medhûş-ı şarâb-ı nâb-ı aşk
3. Nâşihûn olmazdı kalbi tîre bârid sözleri
Olsa gönlünde muhabbet âteşinden tâb-ı aşk
4. Bilmezem âhir kenâra irgürür mi rûzgâr
Oldı şimdi felek dil-i ser-keşte-i girdâb-ı aşk
5. Cilve-gâh-ı sinede seyrân iderken bâl açup
Kıpdı tâ ki Hâşimî dil mürğını uqâb-ı aşk (Karaca, 1995: 34)

1. Ey gönül, her zaman mutlu ol. Aşk erbabı ölse ne olur? Aşk kapısı dilberin güzellik bostanından açıldı.
2. Aşkın halis şarabının şaşkınlığının sarhoşu olmayınca âlemde gözümü açıp kendimi bilip, akıllı olmadım.
3. Eğer gönlündeki muhabbet ateşinden aşk kabiliyeti olsa, kalbi karanlık olanın soğuk sözleri sana nasihat etmezdi.
4. Aşk girdabının serkeşte gönlü şimdi felek oldu. Rûzgâr sonunda bizi sahile ulaştırır mı bilmem?
5. Ey Haşimi! Sinedeki cilve yerinde kanat açıp uçarken, gönül kuşunu aşk kartalı nihayet kaptı.

2.3.13. **Hayālî**

256

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Eğerçi kim cigerler kanıdır °aşk
Baña şor kim ne cânlar cânıdır °aşk
2. Şa'âdet mülkü şahı bir gedası
Melâmet tahtınıñ sulţanıdır °aşk
3. Bugün gülzârıdır merdân-ı derdin
Tekellüf ehliniñ zindânıdır °aşk
4. Cüneydin Bâyezidin hûn-ı dilden
Elinde sibhâ-i mercânıdır °aşk
5. Hayālî gâh olur sultân benem der
Ki añın bende-i fermânıdır °aşk (Tarlan, 1992: 221)

1. Aşk, gerçekte ciğer kanıdır. Bana sorarsan aşk canlar canıdır.
2. Aşk, melâmet tahtının sultanı, saadet mülkünün şahı ise onun kuludur.
3. Aşk bu gün dert ehlinin gül bahçesi olurken riyakârlar için zindandır.
4. Aşk Cüneyd'in, Beyazıd'ın gönül kanından yapılan elindeki mercan tesbihdir.
5. Ey Hayali! Aşk bazen sultan olur bazen de sultanın fermanının bendesi yani kölesi olur.

258

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Sineme kâr eyleyelden hançer-i hûn-bâr-ı °aşk
Zahmınıñ kanından açıldı nice gülzâr-ı °aşk
2. Müşterî olan metâ'ı derde gelsin yanıma
Şu'le-i ahımla germâgerm iken bâzâr-ı °aşk
3. Tekye-i gülzârda bir cür'adandır gonca kim
Bülbül-i şürîdeye teklif eder esrâr-ı °aşk
4. Hüsün içinde kaşlarıñ iki ser âmed hûb iken
Añların da kâmetin ham eylemiştir bâr-ı °aşk
5. Deyr-i âlem ergânun-ı ahının demsâzıdır
Tâ ki bağlandı Hayālî ey şanem zünnar-ı °aşk (Tarlan, 1992: 222)

1. Aşkın kan yağdıran hançeri sineme girdiğinden beri nice aşkın gül bahçesi yarımın kanından açıldı.
2. Aşk pazarı ahımın ateşiyle sıcacık iken dert satın almak isteyenler yanıma gelsin.
3. Gonca, gül bahçesi tekkede bir şarap artığı gibidir ve aşk sırlarını âşık bülbüle teklif eder.
4. Başında bulunan kaşların güzelliğinin içindeki iki güzel iken aşkın yükü onların da belini büktü.
5. Ey sanem! Aşk ipini Hayali bağlanıncaya kadar dünya kilisesi ahının orgunun arkadaşıdır.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Tâ ki oldum hemdem-i rind-i kadeh peymâ-yı aşk
İnledir kâşâne-i gerdünu hüy u hây-i aşk
2. Üstühandan mevcler olmazdı pehlüm üzre nakş
Bu dil-i pür şevk olmasa deryâ-yi aşk
3. Himmeti bahriñde bir ednâ habâb eyler kıyaş
Âşumânın haymesin sultân-ı istiğnâ-yi aşk
4. Perde-i dilden libâs eylerdi aşık almasa
Müste'ari câmeden fariğ kad ü bâlâ-yi aşk
5. Gördü Monla-yi dili şûrah şûrah etti gam
Üstühanım çalınır âh etdiğimce nây-i aşk
6. Ser-firâzân-ı reh-i tahkîke oldum secdegâh
Rûy-ı hâk âlûdemi mihrâb edelden pây-i aşk
7. Saña Tübâ ser-fürü eyler Hayâlî olalı
Na'l-i dağınla tenin nahl-i cihân-ârâ-yi aşk (Tarlan, 1992: 223)

1. Aşkın sarhoşu ve kadeh rindinin arkadaşı olduğumdan beri aşkın hay ve huyları feleğin yuvasını inletir.
2. Şevkle ve eğlenceyle dolu bu gönül aşk deryası olmasa mezar taşımın üzerinde kemiklerimden nakışlar işlenmezdi.
3. Aşkın kanaatkâr sultanı gökyüzü kubbesini himmet denizinde bir küçük taneye kıyasladı.
4. Eğer aşkın uzun boyu sonradan dikilmiş elbiselere ihtiyaç duysaydı, âşık kendi gönül perdesinden elbise yapardı.
5. Gam, gönül mollasını görünce delik delik oldu. Aşkın neyi ah ettikçe kemiklerim çalınır.
6. Aşkın ayağı yere düşen toprağın yüzünü mihrap ettiğinden beri doğru yolun tepelerini kendime kible yaptım, tepelerine secde ettim.
7. Ey Hayali! Senin vücudun at nalı şeklinde dağlanmış yaralarla süslenmiş bir aşk fidanı olduğundan beri Tuba sana baş eğer.

2.3.14. **Hayretî**

178

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. °Aqlımı mest itdi ey şâkî benüm şahbâ-yı °ışk
Cânuma cân katdı zevk-ı râh-ı ruh-efzâ-yı °ışk
2. Dostlar ben bu hevâ ile ölürsem umaram
Ola her bir üstühânımdan benüm bir nây-ı °ışk
3. Tañ mıdur ursa bucağdan bucağa huffâş-ı °aql
Şaldı pertev °âleme mihr-i cihân-ârâ-yı °ışk
4. Ey gönül gavvâş-ı mâhir olıgör tek sen hemân
Toptoludur gevher-i °irfân ile deryâ-yı °ışk
5. Lâ dime ger eylemezsek meclisinde hüy u hây
Güng ü lâl itmişdür ey zâhîd bizi illâ-yı °ışk
6. Server-i mülk-i maḥabbet olımaz ser virmeyen
Başını biñ yire dögsün aña degmez pâ-yı °ışk
7. °Irzuñı °arz itme °uşşâka ne bilsünler senün
Vâ'îzâ vaz° u vaḳâruñ bir bölük rüsvâ-yı °ışk
8. Başdan süduñ nedür bilsem bu kurı karadan
Şofiyâ yoğ ise başuñda eger sevdâ-yı °ışk
9. Çîn degüldür görinenler ben kara yazılunuñ
Ḳâziyu'l-ḥacât urupdur alınına imzâ-yı °ışk
10. Ğamdan ağlar âh ider şanmañ beni olmuş durur
Dem-be-dem rüd-ı sürüdüñ ü vâveylâ-yı °ışk
11. Yalıñuz bir pâre per yakmak degül pervâne-vâr
Cân yaḳar par par dilâ merdân-ı bî-pervâ-yı °ışk
12. On sekiz biñ âleme sultân olayın dir isen
°İşk-ı Mevlâ idünüp ol ey gönül mevlâyı °ışk
13. Ağlama ger ten gözi görmezse de ey Hayretî
İdebildünse eger cân çeşmini bînâ-yı °ışk (Çavuşoğlu, 1981: 244-245)

1. Ey saki! Aşkın şarabı aklımı başımdan aldı. Aşkın ömür uzatan yolunun zevki canıma can kattı.
2. Dostlar eğer ben bu heves ile ölürsem umarım ki her bir kemiğim aşkın neyi olsun.
3. Aşkın cihanı süsleyen güneşi âleme ışık saldı. Akıl yarasası bucaktan bucağa (kanat) vursa ayıp mıdır?
4. Aşkın denizi irfan cevheri ile dopdoludur. Ey gönül! Sen sadece kabiliyetli dalgıç ol.
5. Ey zahid! Meclisinde hay ve huy demezsek bizi yok sayma. Çünkü aşkın illası bizi dilsiz yaptı.
6. (Aşk uğrunda)başını vermeyen muhabbet mülkünün serveri olamaz. (İsterse) başını bin yere vursun aşkın payesi ona erişmez.
7. Ey vaiz! Aşıklara ırzını arz etme. Onlar nereden bilsinler? Onlar senin nasihatinin vakarını nereden bilsinler? Çünkü onlar bir bölük aşk rezilidir.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

8. Ey sofi! Eğer başında aşkın kara sevdası yoksa bu kuru karadan ne faydan var?
9. Ben kara yazılının alnında görünenler kırışıklık değil, Allah'ın alnıma vurduğu aşk imzasıdır.
10. Beni derdimden dolayı ah eder sanmayın. Benim şarkım aşkın ahı ve çılığı olmuştur.
11. Ey gönül! Aşkın pervasız yiğitleri pervane gibi yalnız bir kanatlarını değil azar azar canlarını yakarlar.
12. Ey gönül! On sekiz bin âleme sultan olayım dersen, Mevla'ya âşık olup aşkın Mevlası (zirvesi) ol.
13. Ey Hayreti! Can gözünle aşkın binasını görebiliyorsan ten gözüm görmüyor diye ağlama.

179

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Cân ile ey gönül olalum mübtelâ-yı ışk
Uşşâka bal olur çün bilürsin belâ-yı ışk
2. Bağ-ı cinâmı almaya bir çöpçe aynına
Şol âşikuñ ki seyri olupdur fezâ-yı ışk
3. Bezm-i belâda içmez iseñ mey yirine kan
Şofî nedür ço anlayamazsın şafâ-yı ışk
4. Şunlar ki her dem itmeyeler kanlu yaş revân
Duymadılar cihânda nedür mâcerâ-yı ışk
5. Dâmân-ı ışkı nice kosun Hayretî şehâ
Sultân-ı mülk-i gamdur olaldan gedâ-yı ışk (Çavuşoğlu, 1981: 245)

1. Ey gönül! Gönülden aşkın mübtelası olalım. Çünkü aşkın belası âşıklara bal olur.
2. Cennet bağının aşığın gözünde çöp kadar değeri yoktur. Onun gözü aşk sahasındadır.
3. Ey sofi! Ruhlar meclisinde şarap yerine kan içmezsen aşk safasının ne olduğunu anlayamazsın.
4. Aşk macerasının ne (denli acı verici) olduğunu bilmeyenler dünyada (başka dertler için) hiçbir zaman kanlı gözyaşı dökmesinler.
5. Ey şeh! Hayreti aşkın eteğini nasıl bıraksın? Aşkın kölesi olduğundan beri dert ülkesinin hükümdarı o oldu.

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. Ne güzel âlem imiş bilmez idüm âlem-i ışk
Hüb bildürdi baña nidüğini âlim-i ışk
2. Bil ki sermest-i ebed oldı vü hüsyâr olmaz
Kime kim cür^ca şunar cām-ı ezelden Cem-i ışk
3. Dil-i pür-derd ebed kaldı cerâhatle meded
Cân tabibinden irişmezse eger merhem-i ışk
4. Beni öldürmege kaçd eyledi nâzüklük ile
Şüretâ böyle muşâhib dirilürken gam-ı ışk
5. Egnüme tâze döğünlerle yine Hayretiyâ
Bir fenâ şâlını geydürdi bu gün mâtem-i ışk (Çavuşoğlu, 1981: 245-246)

1. Aşk âleminin ne kadar güzel bir âlem olduğunu bilmezdim. Aşkın âlimi bana ne olduğunu (bir şekilde) bildirdi.
2. Kime ruhlar âleminde (ezel sakisi) aşkın Cem'inden bir kadeh sunarsa, ebediyet sarhoşu olur ve akıllı olmaz.
3. Eğer aşkın merhemi ile gönül doktoru yardımına yetişmezse dertle dolu gönlümdeki yara ebediyen kalırdı.
4. Görünüşe göre aşkın gamı ile sohbet edenler dirilirken, beni naziklik ile öldürmeye kast etti.
5. Ey Hayreti! Aşkın matemi omzuma bu gün taze yara desenli bir yokluk şalı giydirdi.

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe^cülün

1. Maḥabbet mülkinüñ sultânıdır ışk
Mevedded âleminüñ cânıdır ışk
2. Kimi öldürse bulur ömr-i sermed
Temâşâ kıl ne cânlar cânıdır ışk
3. Bulayın dir iseñ ey tâlib-i Hâk
Hâkîkat gevherinüñ kânıdır ışk
4. Cihân ışk ile olmuşdur imâret
Hâkîkat gencinüñ vîrânıdır ışk
5. Ne bilsün Hayretî ışk her âdem
Hâkuñ bir lütfidir ihsânıdır ışk (Çavuşoğlu, 1981: 246)

1. Aşk, muhabbet mülkünün sultanıdır ve sevgi âleminin canıdır.
2. Aşk, kimi öldürürse ebedi hayat bulur. Aşkın ne canlar canı olduğunu izleyerek öğrenebilirsin.
3. Ey doğruyu (Hakk'ı) bulmak isteyen (kişi)! Aşk hakikat cevherinin kaynağıdır.
4. Dünya aşk ile oluşmuştur. Aşk hakikat hazinesinin viranıdır.
5. Ey Hayreti! Aşk Hakk'ın bir lütfü, ihsanıdır. Herkes aşkın böyle olduğunu nereden bilsin?

2.3.15. Hüdāy-i Qadīm

87

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1. Hāk olursa derd ü ğamdan °aşıq-ı mu°tād-ı °aşq
Ney bitüp her üstühânından gele feryād-ı °aşq
2. Sinede şanmañ elifler genc-i °aşkı hıfz için
Mârlardır kim tılısm etmişdürür üstād-ı °aşq
3. Murğ-ı dil cismimde hürşid-i cemâliñden cüdā
Oldı bir gün görmedik büm-ı harāb-ābād-ı °aşq
4. Nār-ı ğam dilde sürürım gözde nürım āb-ı eşk
Başda təcım hāk-i miñnet elde varım bād-ı °aşq
5. Hüsrevā sinemde şan yer yer elifler dāğlar
Bī-sütün üstinde zahm-ı tışe-i Ferhād-ı °aşq
6. Nāşihā mañbüb u meyden °aşıqı men° etme kim
Eslemez pend-i peder rüsvā-yı māder-zād-ı °aşq
7. Ey Hüdāyī seng-diller cevrine şabr it yürü
Muñkem olsun dirisen göñlüñde ger bünyād-ı °aşq (Yekbaş, 2005: 300-301)

1. Aşk alışkını âşık dert ve kederden toprak olursa, her kemiğimden ney bitip aşkın feryadı dile gelsin.
2. Sinemdeki elifleri aşk hazinesinin koruyup saklamak için sanmayın, onlar aşk üstadının tılsımlı yılanlarıdır.
3. Gönül kuşu bedenimde yüzünün güneşinden ayrı düştü. Aşkın tamamen harabe olan toprağını bir gün görmedik.
4. Gönülde sevincim gam ateşi, gözde nurum gözyaşı, mihnet toprağı baş tacım, aşk yeli elimde kalan.
5. Ey güzel! Sinemdeki yer yer elifleri, dağları aşk Ferhat'ının külüngünün açtığı oyuk san.
6. Ey nasihatçi! Aşıka sevgiliyi ve şarabı yasaklama. Çünkü anadan doğma aşk rüsvası, baba nasihatini dinlemez.
7. Ey Hüdayi! Aşkın binası gönlünde sağlam olsun istersen taş kalplilerin zulmüne sabır göster.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Maşrıķ-ı dilden toğup ħurşîd-i nûr-efşân-ı ʿaşķ
Oldı her zerrât-i ħâķim zâr u ser-gerdân-ı ʿaşķ
2. Pendi ķo nâşîĥ eşer etmez dem-i serdîn baña
Germ iken tenevvür-i dilde âteş-i süzân-ı ʿaşķ
3. Ħamdülillâĥ cân u dil buldı beķâ-yı sermedi ʿaşķ
Ħızr-veş oldı naşîbim çeşme-i ħayvân-ı ʿaşķ
4. Didim ol dem bir kenâre yoķ mı imkân dedi yâr
Mürdesin atmaz kenâre lihye-i ʿummâñ-ı ʿaşķ
5. Çekdi Mañşûrı bu dâr-ı pür-ĥatardan kendüye
Gün gibi zâĥir değil midir ʿulüvv-i şân-ı ʿaşķ
6. Bulmayup bir maĥrem-i râz etmeye ķâbil-i refîķ
Ħalvetinde söyleşür kendiyle Mecnûnân-ı ʿaşķ
7. Ey Ħüdâyi Ħâfız-ı Rûmum bi-ĥamdullah bugün
Ķalb-i vîrânım tolu gencîne-i Ķurʿân-ı ʿaşķ (Yekbaş, 2005: 306-307)

1. Günün doğusundan aşkın nur dağıtan güneşi doğunca, her zerreye aşkın şaşkını ve inleyeni hâķim oldu.
2. Ey nasihatçi! Nasihat etmeyi bırak, aşkın yakıcı ateşi gönlü henüz ısıtmışken bana senin soğuk ve sert zamanın tesir etmez.
3. Ebedi bekayı can ile gönül şükür buldu. Hızır gibi nasibim şükür hayat suyu oldu.
4. Aşk denizinin sakallısı kenara ölüsünü atmaz. Yar, o zaman kenara varmaya bir imkân yok mu?
5. Bu tehlikeli dardan Mansur'u kendisine çekti. Aşkın şanının yüceliği gün gibi açık değil midir?
6. Aşk Mecnunları sırlarını paylaşmaya değer bir arkadaş bulmayıp halvetinde kendisiyle söyleşir.
7. Viran kalbim aşk Kur'an'ın hazinesiyle dolu. Ey Hüdayi! Çok şükür, bu gün Rum ellerinin Hafız'ıyım.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Câne feth oldu rumûz-ı genc-i bî-pâyân-ı ʿaşk
Oldı bî'l-fi'lim ser-â-ser ma'cânâ-ı Kûr'ân-ı ʿaşk
2. Hâne-i kalbimde yandı şem' -i nûr-efşân-ı şevk
Cân u dil pervâne gibi oldu ser-gerdân-ı ʿaşk
3. Ta'n iderdim gûy-veş hâline ser-gerdânlarıñ
Başıma toķına nice bilmedim çevgân-ı ʿaşk
4. Gam beyâbânında geştânsam n'ola Mecnûn gibi
Halk içinde şehim etdi beni ʿisyân-ı ʿaşk
5. Zeyn olan göğsimde yer yer penbe-i dâğım degil
Haymeler kurdı fezâ-yı sîneme sultân-ı ʿaşk
6. Yâre yâ Rabb bilmezem kim şerh ide dil şerhasın
Cân mey-i şevkıyle ser-hoş ʿaql ise hayrân-ı ʿaşk
7. Ey Hüdâyi bulmadım girdâb-ı miñnetden necât
Gîtügince kendüye çekdi beni ʿummân-ı ʿaşk (Yekbaş, 2005: 307)

1. Aşkın sonsuz hediyesinin simgesi cana fetholdü. Aşk Kur'an'ının anlamı baştanbaşa gerçeğim oldu.
2. Gönül hanemde şevkin nur saçan mumu yandı. Can ile gönül pervane gibi aşkın sarhoşu oldu.
3. Şaşkınların top gibi haliyle dalga geçip onları kınardım. Aşkın çevganı başıma dokunana kadar ne olduğunu bilmedim.
4. Gam çölünde Mecnun gibi geziyorsam ne oldur? Şahım beni halk içinde aşkın isyanı yaptı.
5. Göğsümü süsleyen yer yer dağımın pempeşi değil, aşk sultanı gönül boşluğuma çadırlar kurdu.
6. Akıl, aşk hayranı; can ise şevk şarabıyla sarhoş. Ya Rabb; yaralı gönül parçasını kim fark edip ayırır.
7. Ey Hüdâyi! Mihnet girdabından kurtuluş bulamadım. Aşk denizi gittikçe beni kendisine çekti.

2.3.16. Kelâmî

187

Fe^cilâtün Mefâ^cilün Fe^cilün

1. Bî-*qarâr* eyledi beni *ğâm-ı aşk*
Türfe *âlem degül mi âlem-i aşk*
2. Kılmış *âfâkı ka^cra müstağrağ*
Bir *hazef pâresi gibi yem-i aşk*
3. Câmsuz olmağuz *müdâm diyü*
Eylemiş *nağş-ı cāmına Cem-i aşk*
4. Dem-be-dem *hün-ı dil nişâr itsün*
Her kim ister *ki ola hem-dem-i aşk*
5. Elif-i *tâze-i Kelâmîdür*
Sîne bağında *nağl-i hurrem-i aşk* (Karlıtepe, 2007: 334)

1. Aşk derdi beni kararsız yaptı. Aşk âlemi yeni bir âlem değil mi?
2. Aşkın yemi bir çömlek parçası gibi ufukları derinliğine çekmiş.
3. Aşk Cem'i, ebediyen gamsız olmayız diyerek kadehi nakşetmiş.
4. Her kim aşkın arkadaşı olmak isterse her zaman gönül kanını yaysın.
5. Gönül bağındaki aşkın mutlu ağacı Kelâmî'nin çektiği taze eliflerdir.

Müfte^cilün Fâ^cilün Müfte^cilün Fâ^cilün

1. Viridi tenüm hâkini tâ yile devrân-ı ^caşk
Oldı müselleme baña seyr-i beyâbân-ı ^caşk
2. Kûy-ı ser üzre dilâ dâğ degül câ-be-câ
Şalmış aña rahneler darbet-i cevğân-ı ^caşk
3. Oldı tenüm zevrakı maḥv-ı muḥîṭ-i sirişk
Sâhile irmez daḥi ğarḳa-i tûfân-ı ^caşk
4. Raḳşa girer zerre-veş hâk-i tenüm şevḳden
Ḳılsa tecellî baña mihr-i dıraḥşân-ı ^caşk
5. Eylemeyen ḳuvvet-i cân hûn-ı ciğer dem-be-dem
Ol ne bilür kim nedür câşnî-i ḥâb-ı ^caşk
6. Sîne-i mecrûḥumuñ dâğların tâzeler
Olsa gönül mâ'îl-i seyr-i gülistân-ı ^caşk
7. Kim ki ḥired ḥayline viridi cünûndan şikest
Oldı Kelâmî-şifâṭ-ı fâris-i meydân-ı ^caşk (Karlitepe, 2007: 337)

1. Aşkın feleği benim toprağımı yele verdi. Aşk çölünün seyri bana verildi.
2. Ey gönül! Başının üzerinde yer yer görünen dağ değil, aşk çevganının darbelerinin açtığı yaralardır.
3. Aşk tufanına batan sahile eremez. Ten gemim de gözyaşımın çevrelerinde mahv oldu.
4. Aşkın parlak ayı bana zerre kadar tecelli etse ten toprağım şevkten raks eder.
5. Her zaman ciğer kanını can kuvveti eylemeyen aşk uykusunun tadını nerden bilsin?
6. Gönül, aşk gülistanının seyrine mayıl olsa, yaralı gönlümün yaralarını tazeler.
7. Kim akıl ordusunu delilikle bozguna uğrattırsa Kelami gibi aşk meydanının atlısı oldu.

2.3.17. Murādī

684

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1. Āh kim her dem kılur ben mübtelâ-yı zâr-ı °ışk
Bilmez idüm müşkîl imiş düştler bu kâr-ı °ışk
2. Tîğ-i ğamla dem-be-dem bu sînemi çâk eyledi
Yağdı yandırdı bu bağrum ey dirîğâ nâr-ı °ışk
3. Bir saçı leylî nigâra şöyle Mecnûn itdi kim
Tâ kıyâmet itmeyiserdür beni hüsyâr-ı °ışk
4. Ol cemâle şöyle kıldı °âşık u şeydâ beni
Eyleyiser °âkıbet Manşûr-veş berdâr-ı °ışk
5. Bende kıldı ise sultân u gedâ-yı ğam degül
Hükm iderse °âleme cânâ eğer hünkâr-ı °ışk
6. Ol lebi ğonce nigâra bülbül idelden beni
Kıldı cümle °âlemi bu gözlerüme hâr-ı °ışk
7. °İşkî âsân mı şanursın ey Murādī bilmiş ol
Nağd-ı cân ile olur da°im hemân bâzâr-ı °ışk (Kırkkılıç, 1985: 224)

1. Ben mübtelayı aşk için ah her zaman ağlatır. Dostlar, aşk zor işmiş, bilemezdim.
2. Ah, gam kılıcıyla her zaman bu sinemi yaraladı. Eyvah, aşk ateşi bu bağrımı yakıp yandırdı.
3. Ta kıyamete kadar aklım başıma gelmez. Çünkü beni aşk bir saçı Leyli'ye Mecnun etti.
4. O cemale beni âşık ve çılgın etti. Sonunda beni de Mansur gibi aşkın berdarı eyleyecek.
5. Ey can! Aşk hünkârı âleme hükmettiğinde padişah ile kulu, köle eylediyse dert değil.
6. O gonca dudaklı sevgiliye beni bülbül ettiğinden beri, cümle âlemin gözünde beni aşk rezili eyledi.
7. Ey Muradi! Aşk kolay mı sanarsın? Aşk pazarı her zaman canını peşin vermekle kurulur, bilmiş ol.

685

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1. Hâne-i dilde çü berķ urdı yine envâr-ı °ışk
Şems-i enver tâlî° olduğça olur tekrâr-ı °ışk
2. Rû-be-rû olduğça ma°şûķ ile °âşık anda
Arada nâz u niyâz ile geçer güftâr-ı °ışk
3. Cem°-i bezmi tağıdup eyler perâkende şu kim
İktirân idüp maħabbetle ola kem-kâr-ı °ışk
4. Fikret-i keşret nice kalsun dil-i °uşşâķda
Dem-be-dem yir eyledi ħalbiñde çün efkâr-ı °ışk

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

5. Sırr-ı vahdet gencine yol ister iseñ ey Murād
Nağd-ı cânı kımayana eylegil bâzâr-ı ıışk (Kırkılıç, 1985: 225)

1. Aşkın nurları gönül hanesine şimşek gibi çarptığı için güneşin ışıkları doğdukça sanki aşk tekrarı olur.
2. Aşık ile maşuk onda oldukça gündün güne arada naz ile niyazla aşkın sözü geçer.
3. Aşk hemkari yakınlık edip muhabbet olsun diye Cem meclisini dağıtır.
4. Aşk fikirleri her zaman kalbinde yer etti. Aşkın gönlünde başka düşünceler nasıl kalsın?
5. Ey Murat! Vahdet sırrının hazinesine ulaşmak istersen canını peşin ortaya koymayanla aşk pazarlığı yap.

686

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Sâha-i izzetde gördüm kim ider cevân-ı ıışk
Niçe perr ü bâl ile gördüm kıılır tayrân-ı ıışk
2. Bende kılmuşdur kâmu âlemleri bir lahçada
Çün vürüduñ tahtına çıkdı olup sultân-ı ıışk
3. Oldı bir mâhbâb-ı bî-mişl ol kemâl-i hüsn ile
Kimini bir handân idüpdür kimini giryân-ı ıışk
4. Ber ü bahruñ hâkimidür cüz'ü küllüñ maqdemî
Mâ-şaşal bil kim olupdur âyet-i rahmân-ı ıışk
5. Gel Murâduñ mantığından diñle ıışk ile haber
Tâ ki iki âlem içre olasın sen cân-ı ıışk (Kırkılıç, 1985: 225)

1. İzzet sahasında aşk için dolaşırken pek çok kol ve kanatla aşk kuşlarının uçtuğunu gördüm.
2. Vürudun tahtına aşk sultanı çıktığı için bir anda cümle alemleri kölesi etmiştir.
3. O, bazılarını aşkından dolayı güldürürken bazılarını ağlatan, güzelliğinin mükemmelliğiyle benzeri olmayan bir sevgili oldu.
4. Yerin ve göğün hakimi, bütün ve parçanın bir araya gelmesi, meydana gelen her ne varsa hepsinin aşkın merhametinin delili olduğunu bil.
5. Eğer iki alem içinde aşk canı olmak istiyorsan Murat'ın mantığından aşk ile haber dinlemeye gel!

687

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Cân u dil milkini yağmâ eyledi sultân-ı ıışk
Âleme neşr eyledi nü'mâsını sultân-ı ıışk
2. Oldı anuñ nice biñ şahân-ı âlem bendesi
Çünkü keşf itdi cemâliñ âleme sultân-ı ıışk
3. Emr-i künle şems-i âlemdün şalar çün pertevi
Niçe niçe zerreler ihyâ ider sultân-ı ıışk
4. Gel temâşâ eyle gel ıibret-nümâdur cân ile
Ayn-ı ıibret mahz-ı hikmetdür bu gün sultân-ı ıışk

5. Ey Murâdî °arîf olduñ °ışkı añlarsañ hemân
Sırr-ı ekber sırr-ı kudret oldu bu sultân-ı °ışk (Kırkılıç, 1985: 225)

1. Aşk sultanı can ile gönül mülkünü yağmaladı ve âleme nimetlerini dağıttı.
2. Pekçok âlemin şahları onun kölesi oldu. Aşk sultanı âlem için cemalini ortaya çıkardı.
3. “Ol” emriyle âlemin güneşi ışık salar. Çünkü aşk sultanı nice nice zerrelere hayat verir.
4. Bu gün aşk sultanı hikmetin halis ibret gözüdür. Gel istekle bu ibret vericiyi seyr et.
5. Ey Muradi! Bu aşk sultanı kudret ve büyüklüğün sırrı oldu. Aşkını hemen anlarsan âlemin içinde arif olursun.

700

Mef°ülü Fâ°ilatü Mefâ°ilü Fâ°ilün

1. Bezm-i belâda oldu dile ibtidâ-yı °ışk
Başdan ayağa cânı °atâ-yı °ışk
2. Cân-ı şakîye uğrasa hanûm sa°id ider
Gör kim ne gevher oldu bu gün kimyâ-yı °ışk
3. °İlm-i ledünne irgürür °uşşâkı ser-be-ser
Gâyete çok olup durur ey dil vefâ-yı °ışk
4. Pâkı muhibb ider dañi pâkı sever özi
Billâhi gör ne hub durur bu şafâ-yı °ışk
5. Kâlb-i Murâdî °ışk ile tolsa °aceb degül
Böyle görindi şimdi yine muktezâ-yı °ışk (Kırkılıç, 1985: 230)

1. Belâ meclisindeyken gönülde aşk başlangıcı gerçekleşti. Baştan ayağa canı aşkın hediyeleri kapladı.
2. Han'ım! Eğer günahkar bir cana uğrarsa onu günahsız yapar. Aşk kimyasının nasıl bir cevher olduğunu bu gün sen de gör.
3. Ey gönül! Aşıkları baştanbaşa ledünni ilmine erdirdikten sonra aşkın vefası çok olur.
4. Temiz olanı sevdiren ve kendisi de temiz olanı sever. Bu aşk safasının ne güzel olduğunu gör.
5. Muradi'nin kalbi aşkla dolsa garip değil. Şimdi yine aşkın gereğinin bu olduğu görüldü.

701

Mef°ülü Fâ°ilatü Mefâ°ilü Fâ°ilün

1. °İşkümü çünkü añladı sırr-ı hafâda °ışk
Gâhî cefâda seyr olunır kim şafâda °ışk
2. Gördüm çü hüsn-i dil-beri mir°ât-ı kâlb ile
İletdi nür-ı °ayna beni bir dücâda °ışk
3. Her vech ile bu vechümüze virdiler vücüh
Gösterdi rüy-ı dil-beri °arz u semâda °ışk
4. Çün °aql-ı evvelümde görüdü fütüh-ı gayb
Nâmumı levhe kilk ile yazdı °âlâda °ışk

5. Görđi Murādī aradı bulmadı ğayrıyı
Pes görđi cümle cümle fenā vü beġāda ʿışķ (Kırkılıç, 1985: 230)

1. Aşkımı anladı, çünkü aşk gizli sırda, bazen cefada izlense de aslında aşk sefadır.
2. Kalp aynasıyla dilberin güzelliğini gördüğüm için aşk beni bir karanlıkta gözlerinin ışığına ulaştırdı.
3. Her yönden görmemizi sağladılar. Aşk dilberin yüzünü yerde ve gökte gösterdi.
4. Gaybın fethi önceden verilmiş aklımla gözüme görüldüğü için aşk namımı, yüce de deftere kamış kalem ile yazdı.
5. Muradi fena ve bekada hemen her zaman aşkı gördüğü ve aradığı halde başka bir şey bulamadı.

705

Müfte^cilün Fā^cilün Müfte^cilün Fā^cilün

1. Cān u gönül arasıñ aldı cū deryā-yı ʿışķ
Yazdı berāt-ı ezel çekdi cū tuġrā-yı ʿışķ
2. Münderic oldı yine cevher-i ma^cnā-yı sır
Hoġķa-i ebdānuna ʔoldı cū ħāl^cā-yı ʿışķ
3. Şafġā-i rükn-i kitāb cedvel-i zerle ʔolu
Yazdı anı kâ^cināt söyledi imlā-yı ʿışķ
4. Lāyık olan ʿaķıla bu durur ey hōş ħışāl
Nāzır-ı ʿibret olup dinlese feġvā-yı ʿışķ
5. Añla Murāduñ sözün ey meh-i pür-ferr ü tāb^c
Şems-i ħüdā vire nūr ʔola bu dünyā-yı ʿışķ (Kırkılıç, 1985: 232)

1. Aşk denizi can ile gönül arasına dolduğu için, ezel beratını yazdı, aşk tuğrasını çekti.
2. Sır manasının cevheri, yine içinde bulundu. Çünkü aşk kalesi beden hokkama doldu.
3. Aşk imlasını kâinat söyledi, o yazdı. Kitabın rükünlerinin sayfası altın cetvelle doludur.
4. Ey güzel tabiatli! Akıllıya yakışan ibret bakışına sahip olarak aşkın anlattıklarını dinlemesidir.
5. Ey ışık ve parlaklıkla dolu ay! Murat'ın sözünü anla! Nur güneşine nur versin ve bu aşk dünyası ışıkla dolsun.

2.3.18. **Şehâbî**

198

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Olmayan ey dil sadef-veş ğarğa-i deryâ-yı °ışk
Ola mı hergiz karîn-i gevher-i yektâ-yı °ışk
2. Cüy-bâr-ı eşküni et dide deryâ eyle kim
Bulnur ol baħr içinde dürr-i bî-hemtâ-yı °ışk
3. Kâ° olunmaz bād-pây-ı °aql-ı çabük-seyr ile
Şa°bdur ey dil reh-i peydâ-yı nâ-peydâ-yı °ışk
4. Kûh-ı mihnetdir başım sînem beyâbân-ı belâ
Sînem üzre kanlu dâğum lâle-i şahrâ-yı °ışk
5. Ben eger rüsvâ-yı °ışk oldumsa ta°yib itme kim
Oldı ey zâhid hezârân pârâ rüsvâ-yı °ışk
6. Benden olmazdı °ıyân keyfiyyet-i °ışk u cünün
Olmaydı kâse-i ser pür mey-i sevdâ-yı °ışk
7. Genc-i °ışkı arayan gönlümde kılsun cüst ü cü
Ey Şehâbî şimdi bu virânedür me°vâ-yı °ışk (Bayak, 1998: 96)

1. Ey gönül! Sedef gibi aşk deryasına dalmayan, aşkın benzersiz cevherine asla yakın olamaz.
2. Gözyaşını akıtarak gözünü derya eyle. Çünkü aşkın benzersiz incisi o deniz içinde bulunur.
3. Ey gönül! Aşkın var olmayan varlığının yolu(nu geçmek) güçtür. Hızlıca hareket edenin aklının çabukluğuyla kısalmaz.
4. Başım mihnet köşesi, gönlüm bela çölüdür. Aşk sahrasının lalesi ise sinemdeki kanlı dağ yaralarıdır.
5. Ey zahit! Beni aşk rüsvası olduğum için ayıplama. Çünkü binlerce sofı aşk rüsvası oldu.
6. Eğer aşk sevdasının şarabı başımın kâsesine dolmasaydı aşkın ve deliliğin keyfiyeti benden ortaya çıkmazdı.
7. Ey Şehabi! Aşk hazinesini arayan gönlümü araştırsın. Çünkü aşkın yuvası bu virane gönüldür.

2.3.19. Seyyîd Nizâmoğlu

130

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Mest-i lâ-ya'qıl edeldiñ beñi cânân-ı 'aşk
Oldu bu sîne derûnî ezeli hâne-i 'aşk
2. Giceler şabağa değin nâle vü feryâd iderim
Gam-ı hicrân delili bağrımı oldum ney-i 'aşk
3. Mescid ü medreşe zâhid saña var bâkî yeter
Mey içüp mest-i harâb olmağa hum-hâne-i 'aşk
4. Gele şüfî kerem it kıoya şu zühd-i huşki
İçüp câm-ı muhabbet ola mestâne-i 'aşk
5. Seyfiyâ şofî kaçan terk ide zühd ü heveşin
Şanur ol 'aklı yitik şol kıuru efsâne-i 'aşk (Yaman, 1990: 129)

1. Aşkın cananı beni ezelden körkütük sarhoş ettiğinden beri bu sine aşkın yuvası oldu.
2. Geceleri sabaha kadar inleyip feryat ederim. Hicran üzüntüsünün delili bağrımdır. Çünkü aşk neyi oldum.
3. Zahit senin için mescit ve medrese ebediyen var. Bizim için ise aşkın meyhanesi şarap içip sarhoş olmaya yeterlidir.
4. Ey sufi! Kerem et ve şu kaba zühtü bırak. Muhabbet kadehinden içip aşk sarhoşu ol.
5. Ey Seyfi! O akli yitik sofi, aşkı kuru bir efsaneden ibaret zanneder.

2.3.20. Süheylî

159

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Tâ ezel bezminde yayıldı kaçan kim hün-ı ıışk
Baña ol demde nasîb oldu nevâle hün-ı ıışk
2. Yusûfumdan rûzgâr ayırdı ben dil-hasteyi
Hazret-i Ya'kûbvâr olsam n'ola mahzûn-ı ıışk
3. Zâhidâ bezm-i ezelde ıâşık-ı hünîn dilüñ
Nâlesin ney kâmetin çeng itmedür kânûn-ı ıışk
4. Vâdi-i mihnetde ol dem ıâşık-ı ser-geşte-hâl
Bir saçı leylî firâkından olup Mecnûn-ı ıışk
5. ıÂlem-i hayretde istiğrâka düşdi cân ü dil
İy Süheylî aşdı başumdan yine Ceyhûn-ı ıışk (Harmancı, 2007: 255)

1. Ey dost! Aşk kanı ta ezel meclisinde yayıldı. Bana o zaman da meze olarak aşk kanı nasip oldu.
2. Hazreti Yakup gibi aşk mahzunu olsam ne olur? Benim gibi bir gönlü yaralıyı Yusuf'umdan zaman ayırdı.
3. Ey zahit! Ezel meclisinde aşkın kanunu, aşkın kanlı gönlünün iniltilerini ney, ağlayışlarını çeng etmek oldu.
4. Mihnet vadisindeki o şaşkın âşık, bir siyah saçlı dilber yüzünden aşk çılgını oldu.
5. Ey Süheylî! Aşk Ceyhun'u (nehri) yine başımdan aştığı için şaşkınlık âleminde can ile gönül ona gömüldü.

2.3.21. Şâhî

78

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Vâlih ü hayrân kıldı gönlümü sevdâ-yı 'ışk
Eyledi 'âlemlere derdâ beni rüsvâ-yı 'ışk
2. Cânı ser-gerdân idüp gönlüm perîşân eyledi
Vireli zülfüñ ucundan başuma gavğâ-yı 'ışk
3. Ney gibi bağrum delindi inlerem feryâd idüp
Cân kulağıyla işit gel gör nedür bu nâ-yı 'ışk
4. Görinen ancak kırık dükkân-ı tendir dostum
Oldı cân u dil meta'ı cümleten yağmâ-yı 'ışk
5. Seyr idelden gül yüzüñ gülzâr-ı hüsnünde senüñ
Oldı bülbül gibi Şâhî dostum güyâ-yı 'ışk (Kılıç, 2000: 145-146)

1. Aşk sevdası gönlümü şaşkın ve hayran etti. Ne yazık ki beni âlemlere aşkın rezili etti.
2. Saçının ucundan aşk kavgasını başıma sardığından beri, bu durum beni şaşırtıp gönlümü de perişan etti.
3. Bağrım ney gibi delindiği için feryad edip inlerim. Eğer bu aşkın neyinin ne olduğunu bilmek istersen can kulağınla dinle.
4. Dostum! Aşk, canımdaki ve gönlümdeki her şeyi yağmaladığı için görünen yalnızca boş ten dükkânıdır.
5. Sevgilim! Güzelliğinin gül bahçesinde senin gül yüzünü izlediğinden beri Şahi aşkın bülbülü gibi şakımaya başladı.

2.3.22. Şuhûdî

107

Mef'ûlü Fâ'îlatü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Ben mübtelâya hem-dem olaldan belâ-yı aşk
Oldım belâ-yı aşkla ben mübtelâ-yı aşk
2. Bâd-ı fenâya vardı kamû rüzgâr-ı ömr
Virdi behâya hâk-i vücûdum hevâ-yı aşk
3. Her dem şâm-ı câna gelür büy-ı zülf-i döst
İrdi dimâğa lûtf-ı nesîm-i şabâ-yı aşk
4. Şakladuğumca aşkuñı kanlu yaşum dirîğ
Bildürdi neydüğün dükeli mâcerâ-yı aşk
5. Bir lâübâlî pāk-tâb u pāk-meşrebim
Bâzâr-ı dehrde gerdüm olup bî-nevâ-yı aşk
6. Mir'ât-ı cânı jeng-i havâdişden eyle pāk
Yüz göstere bu vech ile şâyet şafâ-yı aşk
7. Sulţân olurdum âleme gün gibi ben gedâ
Şalsa Şuhûdî sâye-i devlet hümâ-yı aşk (Can, 2005: 107-108)

1. Aşk belası benim gibi düşküne arkadaş olunca bu aşk belasıyla aşk tutkunu oldum.
2. Ömür rüzgârımın tamamında fena rüzgârı vardı. Aşk hevesi vücut toprağımı behaya verdi.
3. Dostun saçının kokusu her zaman can benine gelir. Aşkın seher yelinin lütfu dimağıma erişti.
4. Aşkıyı sakladıkça kanlı yaşımı önledi ve aşk maceramın ne olduğunu bildirdi.
5. Dünya pazarında toprak olan temiz huylu ve temiz meşrepli bir laübaliyim ve aşk nasipsiziyim.
6. Can aynasını hadiselerin kirinden temizle. Aşkın safası belki bu yönden yüzünü gösterir.
7. Şuhudi, aşk Hüması devlet gölgesini ben kölenin üzerine salsaydı, âleme gün gibi sultan olurdu.

Mef'ülü Fâ'ilatü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Ey dil ne ise gözle yürü iktizâ-yı aşk
Akl ehli neydüğün ne bilür muktezâ-yı aşk
2. Bakmaz bu rûzgâra daği muktezâsına
Şol dem ki eşer ide dil u câna hevâ-yı aşk
3. Cem' itdi hayli leşker-i gam derd ile şehâ
Mülk-i fenâda çekmege âhum livâ-yı aşk
4. Ol deñlü ülfet eyledi cân ile derd-i dōst
Şimdi vefâ gelür baña cevır u cefâ-yı aşk
5. Aşkuñ yolında bes nice yetmez gözüm yaşı
Şâhid Şuhûdi bes bize bu mâcerâ-yı aşk (Can, 2005: 108-109)

1. Ey gönül! Aşkın gereği neyse izle. Akıl ehli aşkın gereğini nereden bilsin?
2. Aşkın hevesi cana ve gönle eser etmeye başladığında ne bu zamana ne de gereğine bakar.
3. Ey şeh! Ahım aşkın bayrağını fena mülküne çekmek için bir hayli gam askerleriyle dert topladı.
4. Dostun derdiyle can o kadar ülfet eyledi ki aşkın cevır ile cefası bana şimdi vefa gelir.
5. Bu aşkın yolunda gözümün yaşı nasıl yetmez? Ey Şuhudi! Bizim aşkımıza bu aşk macerası şahit olarak yeter.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Her ne dem kim gözlerümden cüş ide seylâb-ı aşk
Bağır-ı eşkümden olur her katre bir girdâb-ı aşk
2. Zulmet-i gamdan halâş oldı gönül kâşânesi
Mağla'-ı cândan tulu' itdi meger mehtâb-ı aşk
3. Ne aldı şatdı bilmezem ne viridi benden almaz
Ol fakihî gör kabûl itmez nedür aħbâb-ı aşk
4. Dâm-ı tezvîr ile ey zâhid tutılmaz mürğ-i dil
Şahbâz-ı evc-i rif'atdür dil-i erbâb-ı aşk
5. Reng ü büyına Şuhûdi âlemün aldañma sen
Kim bu dehrün âlına aldanmadı aşhâb-ı aşk (Can, 2005: 109)

1. Aşk seli gözlerimden ne zaman coşarsa, gözyaşı denizimden her bir katre bir aşk girdabı olur.
2. Gönül mülkü gam karanlığından kurtuldu. Meğer aşk mehtabı canın doğuşundan doğdu.
3. Ne alıp sattığını bana ne verip benden ne aldığını bilmiyorum. O fakihî gör ki aşk dostları nedir bilmez ve kabul etmez.
4. Ey zahit! Gönül kuşu yalan dolan tuzağı ile yakalanmaz. Aşk erbabının gönlü en yüksekteki şahindir.
5. Ey Şuhûdi! Âlemin rengine ve kokusuna sen aldanma. Çünkü bu dünyanın tuzağına aşk erbabı düşmedi.

2.3.23. Taşlıcalı Yahyâ

201

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Āh u efgān ile artar turmayup ğavġā-yı °ışķ
Āh kim bu iki şāhidle olur da°vā-yı °ışķ
2. Zāhirin virāne eyler bātının ma°mūr ider
Ĥalk içinde gizlü genc olur yürür rüsvā-yı °ışķ
3. Bu siyāsetġāh içinde kulle-i Kāfa bedel
Bir binā yaptı ser-i °uşşāķdan bennā-yı °ışķ
4. Āĥiret yolında derbend-i ecelden yimez
°Āşığı dünyāda bī-pervā ider sevdā-yı °ışķ
5. Cüş ider şevķā gelür Yahyā gibi eyler semā°
Ehl-i ĥālī döndürür oķlı şikāra nāy-ı °ışķ (Çavuşoġlu, 1997: 408)

1. Aşkın kavgası ah ve figan ile durmayıp artar ve ne yazık ki bu iki şahitle aşkın davası görülür.
2. Aşk, kişinin görünüşünü virane edip, içini imar eder. Aşkından rezil olan kişi halk içinde gizli bir hazine gibidir.
3. Aşk mimarı âşıkların kafasından Kāfa kulesi gibi bir siyasetgah yaptı.
4. Aşkının sevdası aşığı dünyada korkusuzlaştırdığı için ahiret yolundaki ecel kapısı onu korkutmaz.
5. Aşkın neyi, hal ehlini okla avlanmışa döndürdüğü için hal ehli; coşar, şevke gelir ve Yahya gibi sema etmeye başlar.

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. Mest ü lâ-ya^ckil ider âdemi câm-ı Cem-i ^cışk
Geçürür iki cihândan kişiyi ^câlem-i ^cışk
2. Ey perî cevr ü cefân ile beni k^or^utma
G^on^ul eglencesidür âdem olana g^am-ı ^cışk
3. Mâsivâdan geçelüm câm-ı ma^habbet içelüm
Varalum menzil-i ma^qşuda olup hem-dem-i ^cışk
4. Her k^arınca dem olur bunda Süleymân^lıg ider
H^alka-i şo^hbetümüz oldu dilâ hâtem-i ^cışk
5. Mürşid-i kâmil ararsañ berü gel ey Yahyâ
Olalum râh-ı ma^habbetde bu gün ma^hrem-i ^cışk (Çavuşoğlu, 1997: 410)

1. Aşk Cem'inin kadehi insanı sarhoş eder ve aklını başından alır. Aşkın alemi kişiyi iki cihan sevdasından vazgeçirir.
2. Ey peri, beni cevr ü cefan ile korkutma. (çünkü) insan olana aşkın gamı gönül eğlencesidir.
3. Dünya (mal ve mülk) sevgisinden vaz geçelim ve aşk şarabı içelim. Aşkın arkadaşı olup kast edilen menzile varalım.
4. Bazen her karınca burada Süleyman gibi hükümdarlık eder. Ey gönül, sohbetimizin halkası aşkın sonu oldu.
5. Ey Yahya! Mürşid-i kâmil ararsan beri gel. Bu gün muhabbet yolunda aşkın sırrı olalım.

2.3.24. Usûlî

1

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Çün kıyam etdi ezelde kâmet-i bâlâ-yı °aşk
Yer yerin kopdu şadâ-yı rabbiye°l-a°lâ-yı °aşk
2. Çarha girdi çarh u eşyâ tutdı bir kezden semâ°
Çünkü çalındı ezel bezminde bir dem nây-ı °aşk
3. Dil nefahtü fihi min rûhî deminden cân bulur
Şûr-ı İsrâfil-veş kılsa şadâ şûr-nây-ı °aşk
4. Yine saldı sâyesin devlet hümâsı başıma
Yine kıldı gönlümün Kâf°ın maķâm Anķâ-yı °aşk
5. Seylden leşker çekip kaldırdı âteşden âlem
Yaķdı vü yıķdı vücûdum âlemin Dârâ-yı °aşk
6. Yâ İlâhî ben bir avuç topraĝa senden meded
Aķdı geldi üstüme cûş eyleyip deryâ-yı °aşk
7. Yine oldu âlem içre her taraıdan hây u hüy
Var ise girdi melâmet şehrine rüsvâ-yı °aşk
8. Pây-ı ikdâm ile bil boşa verilmez küh-ı derd
Kâ° olunmaz kuvvet-i bazûyile şahrâ-yı °aşk
9. Derd imiş dermân-ı °aşık derde dermân et hemân
Derd-i derd dermân demiş bu derde bu derdâ-yı °aşk
10. Hâk-i cismim zerre zerre raksa girdi şevkden
Çün tecellî eyledi mihr-i cihân-ârâ-yı °aşk
11. Var durur âlemde her şüretde bir ma°nî-i hâs
Lîk şüret âlemine sıĝmadı ma°nâ-yı °aşk
12. Katrede deryâ-yı zerrât içre mihr-i enverî
Seyr eder ger dîde-i °irfân açar dâna-yı °aşk
13. Kâ°beyi büthâneden fark eylemezse vechi var
Dost didârın görür her yerde cân bînâ-yı °aşk
14. Bir faķîriz kim ĝnâmız var inâdan çün bizi
Etdi müstaĝnî iki âlemden istignâ-yı °aşk
15. Kaşd edicek kâ°be-i maķşûda ķüy-ı vahdete
Bir ķademde erişir pây-ı cihân-peymâ-yı °aşk
16. Ey Usûlî hâdişât etfâli yer yer yüĝrüşür
Var ise girdi melâmet şehrine rüsvâ-yı °aşk (İsen, 1990: 154)

1. Aşkın en uzun boylusu ezel meclisinde yürüyünce aşkın “rabbiye°l-ala” sesiyle yer yerinden oynadı.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

2. Ezel bezminde bir an aşkın neyi çalındı. Dünya ve eşya çarka girip sema etmeye başladı(dönmeye başladı).
3. Aşkın zurnası İsrail'in suru gibi ses verse gönül "nefahtü min ruhi" deminden can bulur.
4. Devlet hüması gölgesini yine başıma saldı. Aşkın Anka'sı yine gönül Kaf dağımı mekân eyledi.
5. Aşkın hükümdarı selden asker çıkarıp ateşten âlem kaldırarak vücut âlemimi yakıp yıktı.
6. Ey İlahi! Aşkın deryası coşarak üstüme akıp geldi. Benim gibi bir avuç toprak kadar çaresiz ve alçağa yardım et.
7. Yine âlemin her tarafını hay ve huylar kapladıysa aşkın rezili melâmet şehrine girmiştir.
8. Dert dağı ile azim ayağı kimseye boşuna verilmez. Aşk sahrasının bilek gücü ile fethedilemeyeceğini bil.
9. Aşğın dermanı derdiymiş. Derdine hemen derman ol. Bu aşkın bahtsız bu derde, derdin derdi derman demiş.
10. Aşkın cihanı süsleyen güneşi tecelli eylediği için vücudumun toprağındaki her zerre şevkten dans etti.
11. Âlemdeki her yüzde has bir mana vardı. Lakin aşkın manası görünüş âlemine sığmadı.
12. Eğer aşkın âliminin irfan gözü açıksa bir katredeki zerrelerin deryası içinde parlak güneşi görür.
13. Aşık Kâbe'yi puthaneden ayıramazsa bunun sebebi var. Çünkü âşık dostun yüzünü ve aşkın binasını her yerde görür.
14. Aşkın zenginliği, bizi iki aleme doyurdu. Biz öyle fakiriz ki her şeyimiz var.
15. Aşkın cihanı ölçen ayağı, vuslat makamına ve maksat kabesine ulaşmak isterse bir adımda ulaşır.
16. Ey Usuli! Aşkın rezili melâmet şehrine girdiği için küçük küçük hadiseler yayılmaya başladı.

2.3.25. Vahib Ümmî

191

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

1. Dilerse cānumı 'uryān ider 'ışk
Dilerse cānumı biryān ider 'ışk
2. Bu zikrūn ma'nāsı 'āşıka dīzār
Dilerse cānumı sultān ider 'ışk
3. Maḳālī sırrınuñ budur kemālī
Dilerse cānumı Loḳmān ider 'ışk
4. Vücūdumda eşer ḳomaz yaḳar hep
Dilerse cānumı külhān ider 'ışk
5. Maḥabbet ehlinüñ budur nişānı
Dilerse cānumı insān ider 'ışk
6. Göñülde ḡam ḳomaz şevḳüñ şerābı
Dilerse cānumı mestān ider 'ışk
7. Özümüñ sözünüñ fehm it me'ālīn
Dilerse cānumı bürhān ider 'ışk
8. Elümde ihtiyārum gitdi yoḳdur
Dilerse cānumı ḳurbān ider 'ışk
9. Şu'al lāzım degül virdüm cevābı
Dilerse cānumı vīrān ider 'ışk
10. 'Aḳılda kāşirin ben beni bilmem
Dilerse cānumı 'ummān ider 'ışk
11. Fehm eyler 'ıyān eylemez cemālīñ
Dilerse cānumı pinhān ider 'ışk
12. O şüretden münezzeh pādīşāhdur
Dilerse cānumı seyrān ider 'ışk
13. Anuñ nūrı açar göñül gözini
Dilerse cānumı ḥandān ider 'ışk
14. Ḳoḳısı tevḥidüñ tutdı dimāḡum
Dilerse cānumı reyḥān ider 'ışk
15. Vehāb'uñ umduḡı yārüñ liḳāsı
Dilerse cānumı ihsān ider 'ışk
16. Göñül görmek diler zātuñ İlähī
Dilerse cānumı mihmān ider 'ışk
17. Çaḡırub derd ile söyler zebānum
Dilerse nuṭḳumu 'irfān ider 'ışk

18. Melâmet hırkası şâliñ giyelden
Dilerse cânımı sultân ider ʿışk
19. İrağ itmez yakîn eyler Hüdâ'ya
Dilerse cânımı fermân ider ʿışk
20. Hastayam kalmışam bu derd içinde
Dilerse cânuma dermân ider ʿışk
21. Cemâli bâğınun verd-i zibâsın
Dilerse cânuma gülşen ider ʿışk
22. Benüm rûhum anuñ âyinesidür
Dilerse cânımı mercân ider ʿışk
23. Vehâb'ı söyleden ʿışkun kemâli
Dilerse cânımı merdân ider ʿışk (Torun, 1987: 252- 253- 254)

1. Aşk dilerse canımı soyar, dilerse canımı kebab yapar.
2. Bu zikrin anlamını aşka dizar eder. Aşk dilerse canımı sultan eder.
3. Konuşmanın sırrının kemali budur. Aşk dilerse canımı Lokman eder.
4. Vücudumda hiçbir şey bırakmayıp yakar. Aşk dilerse canımı külhan eder.
5. Muhabbet ehlinin nişanı budur. Aşk dilerse canımı insan eder.
6. Gönülde şevk şarabı dert bırakmaz. Aşk dilerse canımı sarhoş eder.
7. Söylediklerimin anlamını bil. Aşk dilerse canımı delil eder.
8. Elimden irademi alıp götürdü. Aşk dilerse canımı kurban eder.
9. Soru sormana gerek yok, cevabı verdim. Aşk dilerse canımı viran eder.
10. Benim aklım eksiktir, beni bilmem. Aşk dilerse canımı umman eder.
11. Güzelliğinin açığa çıkarmaz, sadece anlar. Aşk dilerse canımı pinhan eder.
12. O görünüşten uzak bir padişahdır. Aşk dilerse canımı seyran eder.
13. Gönül gözünü onun nuru açar. Aşk dilerse canımı handan eder.
14. Tevhidin kokusu dimağımı tuttu. Aşk dilerse canımı reyhan eder.
15. Vehab'ın yarin yüzünü görmeyi umar. Aşk dilerse canımı ihsan eder.
16. Gönül, İlahi seni görmek diler. Aşk dilerse canımı mihman eder.
17. Çağırarak dilimi derdimden söyletir. Aşk dilerse canımı irfan eder.
18. Melâmet hırkasının şalınıngiydiğimden beri aşk dilerse gönlümü sultan eder.
19. Hüda'dan uzaklaştırmaz, yakınlaştırır. Aşk dilerse canımı ferman eder.
20. Bu dert içinde kalmış hastayım. Aşk dilerse canıma derman eder.
21. (Ey sevgili!)Cemali bağıni süsleyen gülsün. Aşk dilerse canımı gülşen eder.
22. Ruhum onun aynasıdır. Aşk dilerse canımı mercan eder.
23. Vehab'ı söyleten aşkta kemale ermesidir. Aşk dilerse canımı merdan eder.

2.3.26. Zâtî

643

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. °Ömrümde iki itmedi °ömrüm yaşamı °ışk
Ölince odlara ben yâ Rab yağa mı °ışk
2. °Uşşâk içinde bu imiş âvâze ey nigâr
Evc-i semâ'ya sâye şalarmış maķâm-ı °ışk
3. İtseñ şehâ beriyye-i °ışk içre zezeme
Ben de disem saña nice kıblem şafâ mı °ışk
4. Cevher degül midür dir isem aña kîmyâ
Bu ķalbi hâliş ü zeheb itdi liķâmı °ışk
5. Hüsni Hüseyni göz görelî Kerbelâ hâķı
Zahm urdı cām-ı Zâtîye ey dil hüsâm-ı °ışk (Tarlan, 1970: 147)

1. Aşk ömrüm boyunca iki yakamı bir araya getirmedi. Ya Rab! Ben ölürsem aşk beni ateşte acaba yakar mı?
2. Ey sevgili! Âşıklar içinde çağrı buymuş. Aşkın makamı semanın zirvesine gölgelerini salarmış.
3. Ey şeh! Aşk çölünün içinde içinde nağme seslendirsen! Ben de sana kıblem olan aşk iyi mi diye sorsam?
4. Kalbimi saf ve altın, yüzümü aşk yaptı. Ona göre kimya hala cevher değil midir?
5. Ey gönül! Kerbela'nın toprağı Hüseyin'in güzelliğini gördüğünden beri, Zati'nin kadehine aşkın keskin kılıcı yara vurdu.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Yağdı gönlüm şehrini bir pâre âteş adı °ışk
Yapdı bir ğam-hâne anuñ yirine üstâz-ı °ışk
2. Kuhl-i hâk-i pâyuña göz sürme-dân-ı sîm idi
Zâ'f ocağında anı altunladı üstâz-ı °ışk
3. Tağ u taş kopsa yirinden yire geçse tâk-ı çarh
Hey kıyâmet zâyil olmaz dildeki bünyâd-ı °ışk
4. Bir vaşiyet ideyin ben haste gel ey âşinâ
İtme oğlancuğlaruñ yanında şaşkın yâd-ı °ışk
5. Cânüñ acıtsa nola küh-ı belâda dem-be-dem
Cân-ı şîrinden çıkardı Zâtîyâ Ferhâdî °ışk (Tarlan, 1970: 163)

1. Aşkın adı gönlüm şehrine bir parça ateş yaktı. Aşkın üstadı onun yerine bir gamhane yaptı.
2. Ayağının toprağından yapılan sürme için gözüm gümüş sürme kabı oldu. Aşkın üstadı zaaf ocağında onu altınladı.
3. Dağ ve taş yerinden kopsa, feleğin kubbesi yere geçse gönüldeki aşkın temelinde kıyamet kopmaz.
4. Ey dostum! Gel(sana) ben ölüm hastası bir vasiyet edeyim. Gençlerin yanında sakın aşktan, aşka dair anılarından bahsetme.
5. Ey Zati! Aşk, Ferhad'ı şirin canından etti. Her zaman bela dağında canını acıtsa ne olur?

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Ğâlîba °âlemde fâş olmazdı ola râz-ı °ışk
Rüy-ı zerd ü girye vü âh olmasa ğammâz-ı °ışk
2. Kâmetüm çeng oldı beñzüm sâz döndüm bir kıla
Dostlar düşmânlarum da olmasun dem-sâz-ı °ışk
3. Görsem evvel °âşıkı kah kah gülerdüm kebk-veş
Kıpdı gönlüm kebkini âhır benüm şeh-bâz-ı °ışk
4. Dostlar yaşum beyâzî rüyum anuñ aşfarı
Beyzâlar şır dem-be-dem başumda lû°bet-bâz-ı °ışk
5. Hâb-ı ğafletden uyanmaz zâhidi gördüm daħi
Tutdı Zâtî on sekiz biñ °âlemi âvâz-ı °ışk (Tarlan, 1970: 164)

1. Aşk gammazının yüzü sararmasa ve ah edip ağlamasaydı, galiba aşkın sırları âleme yayılmazdı.
2. Belim(kambur) çeng oldu, benzim saz(sarardı), çok zayıfladım. Dostlar, düşmanlarım bile aşkın arkadaşı olmasın.
3. Önceleri aşığı görünce keklik gibi kahkaka ile gülerdim. Aşkın şahbazı sonunda benim gönül kekligimi avladı.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

5. Ey Zati! Aşkın sesi on sekiz bin âlemi tuttuğu halde zahidin hala gaflet uykusundan uyanmadığını gördüm.

662

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Rüşen eyler dilleri ne için idem perhîz-i 'ışk
Âfitâba zerre dimez zerre-i nâcîz-i 'ışk
2. Nâşihâ 'ayb eyleme dîvânelükler itdüğüm
Kesdi benden şabr u 'aklı hançer-i sertiz-i 'ışk
3. Tatlı tatlı leblerün vaşf eyleyelden 'ışk ile
Adum olmuşdur benim 'âlemde şeker-rîz-i 'ışk
4. Olalı sen pâdişâh-ı taht-ı İstanbül-ı hüsn
Taht-gâh-ı şâh-ı dildür serverâ Tebrîz-i 'ışk
5. Zâtîyâ şîrîn dimişler tatlı söyle tatlı yi
Tab'una olsun gîdâ vaşf-ı şeker-âmîz-i 'ışk (Tarlan, 1970: 166)

1. Gönülleri aydınlatan aşktan neden perhiz yapayım? Aşkın değersiz zerresi bile güneşe zerre demez.
2. Ey bana nasihat veren! Benim dediklerim için beni ayıplama! Aşkın keskin hançeri akıl ve sabrımı kesti.
3. Aşk ile tatlı tatlı dudaklarını tasvir ettiğimden beri âlemde benim adım aşkın şeker dağıtanı olmuştur.
4. Ey server! Güzellik İstanbul'unun tahtının padişahı sen olduğundan beri aşkın Tebrîz'i gönül şahının tahtı oldu.
5. Ey Zati! "Tatlı yiyelim tatlı konuşalım." diye şîrîn söylemişler. Aşkın şeker dağıtan özelliği herkese gıda olsun.

2.4. 17. Yy

2.4.1. Abdulahad Nūrī

71

Mef'ülü Fā'ilâtü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Cān °aynına ayān olur ise mişal-i °aşk
Tābān ola dil-ḥānede nūr-ı cemāl-i °aşk
2. Hāli değilse hubb-ı sivādan gönül dilā
Māli olur mı ol dile tayf-ı hayāl-i °aşk
3. °Aşıkların vüçüduna °aşk odu yakmadın
Hiç el verir mi onlara āb-ı zülāl-i °aşk
4. Kōmaz yolunda °aşkın o kim cān u başını
Bulmaz bu yoldan ol kişi vech-i kemāl-i °aşk
5. Yārin visālin ister isen °aşkın iste kim
Ma°şūka vāsıl olmak imiş çün visāl-i °aşk
6. Gözler gözümü gayrılara bakmağa kōmaz
Şayd edeli āhu-yı dili ol gazāl-ı °aşk
7. Hālāt-ı °aşkı sanma ki bir hāle benzeye
Bir özge hāl imiş biline Nūrī hāl-i °aşk (Coşkun, 2001: 71)

1. Aşkın rüyası can gözüne görünürse, gönül hanesinde aşkın güzelliğinin nuru güneş olsun.
2. Ey gönül! Gönül başka sevgiden uzak değilse, aşkın hayalinin hayali o gönüle dolar mı?
3. Aşıkların vücudu aşk ateşiyile yanmadan, aşkın berrak suyu onlara hiç el verir mi onlara ulaşır mı?
4. Eğer bir kişi aşkın yoluna canını ve başını koymasa, o kişi aşkın kemalinin yüzünü bu yoldan bulamaz.
5. Eğer sevgiliyle vuslat istersen, sevgilinin aşkını iste. Çünkü aşkın vuslatı aslında sevgiliye ulaşmakmış.
6. O aşk ceylanı gönül ceylanımı avladığından beri gözüm başkasına bakmasın diye beni hep takip eder.
7. Ey Nuri! Aşkın hallerini herhangi bir hale benzer sanma. Çünkü aşkın hali bir özge hal imiş.

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. °Aşıkların vücūduna doldu şafâ-yı °aşk
Nür eyledi gönülleri geldi ziyâ-yı °aşk
2. Âlemde âşikâr ola yârin cemâli çün
Gayri cemâle bakmağa olmaz rıza-yı °aşk
3. Şâh-ı cihâni aldayan ol fânî devletin
Sultanlığını bir pula almaz gedâ-yı °aşk
4. Ger bulmaz ise °aşık-ı şeydâsı şadr-ı sâf
Mir'ât-ı kalbi ola mi âlem-nümâ-yı °aşk
5. Çün kimse şâlim olmadı bir yük götürmedi
Olsa bu bendenin yükü bâri belâ-yı °aşk
6. M°aşûka vâşıl ola mı bin yıl yelerse de
Tâ olmayınca zâhide bir reh-nümâ-yı °aşk
7. Şultân-ı °aşka memleket olalı mülk-i dil
Ey Nürî tuttu âlemi şıyt u şadâ-yı °aşk (Coşkun, 2001: 72)

1. Aşkın safası âşikların vücuduna doldu. Aşkın ziyası girdiği gönülleri nur eyledi.
2. Âlemde yârin cemali belli olmalıdır. Çünkü başka cemale bakmaya aşkın rızası yoktur.
3. Aşkın kölesi o fani devletin cihan şahını aldatan sultanlığını bir pula satmaz.
4. Eğer çılgın âşik saf bir gönül bulamazsa, kalbinin aynası aşkının aynası olur mu?
5. Çünkü kimse bir yük taşımadan rahatlamadı. Bari bu kölenin yükü aşkın belası olsun.
6. Eğer zahide aşk kılavuzluk etmezse, zahit bin yıl uğraşsa da sevgiliye kavuşamaz.
7. Ey Nuri! Gönül mülkü aşkın sultanına memleket olduğundan beri aşkın sesi ve sedası âlemi tuttu.

2.4.2. Ahmed Nāmī

228

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Bilmedi Cemlik nedür nüş itmeyenler cām-ı ıışk
°Aşıkuñ hālin ne bilsün çekmeyen ālām-ı ıışk
2. Ber-ter-i pervāz-ı Cibril-i emīn olmuş meger
°Aşinā olmaz kemend-endāz-ı °aqla bām-ı ıışk
3. Her nefes tavg-ı harīm-i dil-rübāya sa'y ider
Hacc u °umre idemez pūşide-i ihrām-ı ıışk
4. Mevl-i hüsn-i ıışretin iki cihānuñ ref' idüp
Mahv ider ağıyārı dilden şive-i encām-ı ıışk
5. Ol ki bed-nām-ı reh-i ehl-i riyādur Namī-veş
Naşş olunmuşdur nigīn-i cebhesinde nām-ı ıışk (Yenikale, 2002: 163)

1. Aşkın camını içmeyenler Cemlik (sarhoşluğun) ne olduğunu bilmedi. Aşkın elemelerini çekmeyen aşkın halini nasıl bilsin?
2. Meğer güvenilir Cibril'in değerli kanatları aklına sürekli kement atan aşk kubbesi olmuş.
3. Her nefeste, gönülçelenin evini tavf etmeye gayret gösterir. Aşk ihramı giymeyen hac ile umre yapamaz.
4. İki dünyada eğlence güzelliğinin isteğini ortadan kaldırır. Aşkın son şivesi gönülden başka her şeyi yok eder.
5. O da Nami gibi riya ehlinin yolundan giden meşhurlardandır. Aşkın namı yüzük taşına nakşolunmuştur.

Müfte^cilün Fâ^cilün Müfte^cilünFâ^cilün

1. Çarh-ı esîri geçer nâvek-i feryâd-ı ^cışk
Zîr-i zemîne iner eşk-i eser-zâd-ı ^cışk
2. Berk-i elem-süz olur her şerer-i ğavtası
Şevk-i taleb-destedür tîşe-i Ferhâd-ı ^cışk
3. Kilk kader levhine âyet-i nisyân geçer
Kays'a sabağdaş olur tıfl-ı nevâ-zâd-ı ^cışk
4. Gerd-i sivâdan dili pâk iden âyîne-veş
Neydügini fehm ider şîve-i irşâd-ı ^cışk
5. Her ki dil-i Nâmî-veş ^cayn-ı nigâh içredür
Her dem olur mazhâr-ı feyz-i Hüdâ-dâd-ı ^cışk (Yenikale, 2002: 164-165)

1. Aşk feryadının oku çarh-ı esiri geçerek aşkın eserzadı zeminin altına iner.
2. Bütün üzüntüleri yakan yıldırım olan aşk Ferhad'ının baltası onun elindedir. Ve vurduğunda çıkan kıvılcım, elemeleri yakan şimşek olur.
3. Kalem, kader defterine öyle bir nisyân ayeti yazar ki aşkın yeni doğmuş bebeği Kays'a ders arkadaşlığı yapar.
4. Gönlünü dünyanın gamından ayna gibi temizleyen aşkın nasıl irşad edici olduğunu anlar.
5. Eğer birisi Nami'nin gönlü gibi bakışları üzerine çekmişse her zaman aşkın Allah vergisi feyiz ve bereketine mazhar olur.

2.4.3. Alaşehirli Kâzî Muhammed

145

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Beni mest itdi cihânda yine cām-ı Cem-i 'aşk
Kōmadı aql-ı perīşānımı serde dem-i 'aşk
2. Tağıdub şabr u kararum dilim āşufte idüb
Dü-cihândan geçürüpdür beni bu 'ālem-i 'aşk
3. Dil ü cān mülki ser-ā-pā yıkılıb oldı harāb
Yoğ olub kalmadı varlık olalı hem-dem-i 'aşk
4. İñler isem yine bülbül gibi tñn mı dün ü gün
Beni öldürdi bilün hem bu fenāda ğam-ı 'aşk
5. Ne özimden haberim var ne cihānı bilürem
Beni mest eyledi Kâzî hele cām-ı Cem-i 'aşk (Aydın, 2001: 227)

1. Yine beni dünyada aşk Cem'inin kadehi sarhoş etti. Aşkın demi de zaten perişan olan aklımı başımdan aldı.
2. Gönlümü perişan edip sabır ve kararımı dağıtarak aşkın alemi beni iki cihan sevdasından geçirdi.
3. Varlık aşkın arkadaşı olduğundan beri gönül ve can mülkü baştan ayağa yıkılıp harap oldu.
4. Aşk üzüntüsü bu fani dünyada beni öldürdü bilin. Bülbül gibi her zaman inlesem ayıp mı?
5. Ne kendimden haberim var, ne cihanı bilirim? Çünkü ey Kadı aşk Cem'inin kadehi beni mest eyledi.

152

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Vâdi-i heyhâta şaldı 'aqlımı sevdâ-yı 'aşk
Kūh-ı bī-ferdāya atdı gönlümü 'Anka-yı 'aşk
2. Fikrimi yağmalayub nefis kişverin itdi harāb
Cezb idüb ğarq eyledi cānım daħi deryâ-yı 'aşk
3. Döne döne inleyüb bu çarħ-ı dil eyler semā^c
Çalınaldan tā ezel bezminde cānā nāy-ı 'aşk
4. Kâziyâ girdüm melāhat mülkine hiç ğam yemem
Her ne(dir)lerse disünler olmuşam rüsvâ-yı 'aşk (Aydın, 2001: 234)

1. Aşk sevdası aklımı şaşkınlık vadisine saldı. Aşk Ankası gönlümü geleceği olmayan dağa attı.
2. Aşk denizi fikrimi yağmalayıp nefis ülkemi harap etti. Coşarak beni de boğdu.
3. Ey can! Aşk neyi ta ezel bezminde çalındığından beri döne döne bu gönül çarkı inleyerek sema eder.
4. Ey Kadı! Melâmet mülküne girdim. Ne derlerse desinler hiç üzülmem. Çünkü aşk rezili olmuşum.

2.4.4. Arşî

153

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Başuma pîrâne-ser düşdi yine sevdâ-yı °aşk
Gönlümü sevdâ-yı zülfi eyledi me°vâ-yı °aşk
2. Levh-i dilde tañ mı kılsam eger meşş-i cünün
Kâtib-i cânân çeküpdür sîneme tuğrâ-yı °aşk
3. Deşt-i gamda h°âbdan bîdâr ider Mecnûnı ger
Gülşen-i kûyında yârün eylesem gavğâ-yı °aşk
4. Lezzet-i °aşkı bilürdi neydüğün Mecnûn-ı gam
Görse kûyında iderken âh-ı vâveylâ-yı °aşk
5. Zühd ü takvâ vü vera° bünyâdı oldı târ u mâr
Ceyş-i gamzen uralı cân mülkine yağmâ-yı °aşk
6. Mest ü rindi cân-feşân itdi dil-i dîvânemi
Çeşm-i hun-h°âruñ şunaldan sâğar-ı şahbâ-yı °aşk
7. Püşt-i pâ ursam ne gam dünyâ ve mâ-fihâya ben
Çün baña Hâkdan müselleme oldı istignâ-yı °aşk
8. Kâ°be-i kûyını yâruñ tavf idüp her şubh u şâm
Zikrüm olmışdur dilümde vâ-yı eyvâ-yı °aşk
9. Lâ-mekân mülkini seyr itsem °aceb mi °Arşiyâ
Çünkü Kâf-ı dilde kurdu °aşıyân Anka-yı °aşk (Kahraman, 1999: 232)

1. Aşkın sevdası yine ihtiyarlıkta başıma düştü. Onun saçlarının sevdası gönlümü aşk yurdu yaptı.
2. Aşkın imzasını sineme sevgilinin kâtibi çekmiştir. Gönül kitabında delilik yazısını okusam ayıp olmaz.
3. Aşk kavgasını yarin gül kokulu bahçesinde yapan gam çölünde Mecnun'u uykusuz eder.
4. Eğer gam delisi aşk çılgılığının ahını ederken seni sokağında görseydi aşkın lezzetinin ne olduğunu bilirdi.
5. Gamze askerleri, aşk yağmasını gönül mülkünde yaptığı için gönülde züht, takva ve vera binasını yıktı.
6. Aşk şarabının kadehi zalim gözünü sunduğundan beri divane gönlümü mest, sarhoş ve can veren etti.
7. Aşkın çekinmezliği bana Hak'tan nasip oldu. Ben dünya ve ahirete ayak bassam ne olur?
8. Her sabah ve akşam yarin Kabe mahallesini tavaf ederken aşkın vayı ve eyvayı dilimin zikri olmuştur.
9. Ey Arşi! Aşkın Anka kuşu gönül Kaf'ına yuva kurdu. Mekânsızlık ülkesini seyretmem garip mi?

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Şaldı niķāb-ı çehreden ol dil-rübā-yı aşk
Uşşāka kıldı arz-ı keremden liķā-yı aşk
2. Müstağriķ itdi nūrı ile arş u ferşi hep
Kıldı ihāta kevn ü mekānı ziyā-yı aşk
3. Emrāz-ı mevte ehl-i tabāyıdan itdi Hāķ
Nuķ u kelāma mazhar idüp cān-fezā-yı aşk
4. Pāk itdi şirk ü recsini devr-i zamānenün
Adl ile geldi Mehdi-i şāhib-livā-yı aşk
5. Yüklendi şevķ ü zevķ ile çün ķārbān-dil
Dutdı cihānı şayt u şada-yı verā-yı aşk
6. Bezm-i şafāya gelse bu dem şöhet eylesek
İlm-i ledünni tālibi bir āşinā-yı aşk
7. Arş gibi bulunmaya ihlāş-ı kalb ile
Huddām-ı bāb-ı bār-gehi kibriyā-yı aşk (Kahraman, 1999: 234)

1. Aşkın gönül çelmesi o çehreden örtüyü saldı. Aşkın yüzünü aşıklara lütfundan gösterdi.
2. Aşkın nuru kâinatı kapladı. Yeryüzü ve gökyüzünü nuruyla doldurdu.
3. Hak, aşkın can veren konuşmalarına mazhar ederek ölüm döşeğindeki hastaları yeniden diriltti.
4. Aşkın bayrağına sahip Mehdi'si adaletle geldi ve gönülden zamanın şirkini ve kirlerini temizledi.
5. Gönül kervanı şevk ve zevkle yüklendiği için aşkın verasının gürültüsü ve sesi cihanı kapladı.
6. Aşk dostu, ledünni ilme talip bir safâ meclisine gelse bu dem sohbet eylesek.
7. Arş gibi halis kalpli, aşkın büyük yükünün kapısının hizmetçisi var mı?

Müfte^cilün Mefā^cilün Müfte^cilün Mefā^cilün

1. Sākī-i bakī-i ezel şundi tārab-fezā-yı ^caşk
Mest-i elest olup gönül buldı bu dem şafā-yı ^caşk
2. Nūr-ı tecellī-i Hudā doldı derün-ı sīneye
Zāhir ü bâtınım kamu kapladı pür-ziyā-yı ^caşk
3. Kapladı bende benligüm zāta ulaşdı cümleten
Zāt ile ittışāl idüp buldı ebed liķā-yı ^caşk
4. Şavt-ı kelām u harf ile doldı zemīn ü āsumān
Kurdı çü bār-gāhını ol şeh-i kibriyā-yı ^caşk
5. Arş-ı İlāhiyem bu gün ez-dem-i feyz-i Fażl-ı Haķ
Hāne-i dil aceb midür olsa cihān-nümā-yı ^caşk (Kahraman, 1999: 235)

1. Aşkın safasını, ezelin baki sakisi aşkın ferahlığı ve neşeyi artıran kadehini sununca, gönül elest sarhoşu olduğunda buldu.
2. Hüdanın yansımasının nuru gönlün derinliğine dolunca içimi ve dışımı tamamen aşkın nuru kapladı.
3. Aşkın yüzü ile zatı birleşip ebed buldu. Benliğimi tamamen kaplayıp bende zata ulaştı.
4. O aşkın yüce şahı divanını kurduğu için yeryüzü ve gökyüzü harf ve konuşmalarının sesiyle doldu.
5. Bugün Hakk'ın faziletli feyzinin İlahi arşımı. Gönül hanesinin cihanı aydınlatan aşk olması acayip midir?

2.4.5. °Ayıntablı Hafız Abdülmecid-zāde

140

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1. Başıma düştü bir hayāl-ı zülf-i sevdā-yı °aşk
Garat itdi hāne-i °aqlım ne var yağmā-yı °aşk
2. Naqd-ı cānıñ şarf idüp ol kāküli pür-tābāna
Şatın aldıñ başıña ey dil bugün ğavġā-yı °aşk
3. Hük-m-i şer°-i yār ile rüsvālığı şābit degül
Şāhidi yoġ kılmason ol müdde°i da°vā-yı °aşk
4. Zāhid-i cehl-i mürekkeb °aşkı inkār etmesun
Görmüşüm evrāġ-ı hüsn-i yārde bir fetvā-yı °aşk
5. Gerçi rüsvāy oldu mecnūnda mecāz-ı leylde
Līk maġbūb-ı haġīkatde benim rüsvā-yı °aşk
6. Rūşen-i şem°i ruġ-ı cānāndan ey kıl hazer
°Aşık-ı şādīġ olanlar eylemez ifşā-yı °aşk
7. Şanma zāhid ola Hāfız sen gibi beyhūde zāt
Çāker-i yārim haġīkat zahirim dārā-yı °aşk (Ataç, 2007: 110-111)

1. Aşk sevdasının zülfünün hayli başıma düşünce, aşk yağması akıl hanemde ne varsa her şeyi yağmaladı.
2. Ey gönül! Hiç tereddüt etmeden peşinen canını vererek o ışıkla dolu kāküle, bugün aşkın kavgasını başına satın aldın.
3. Yârin şeri hükmü ile rezilliği sabit değil, ama aşk davasının iddiacısı şahidi yok saymasın.
4. Cahil zahid aşkı inkâr etmesin. Aşkın bir fetvasını yârin güzelliğinin yaprağında görmüşüm.
5. Görünüşe göre Mecnun Leylâ'nın aşkında rezil oldu ama hakiki sevgilide aşkından dolayı ben rezil oldum.
6. Sevgilinin yanak mumunun parlaklığından kork. Gerçek sadık âşıklar, aşkını açığa çıkarmaz.
7. Ey Hafız! Sanma senin gibi gereksiz bir kişi zahid olabilir. Gerçekte yârimin kölesiyim, ama görüntüm aşk sultanıdır.

2.4.6. °Azbi Baba

132

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1. Püte içre mişl-i altun kâl eder insâni °aşk
Ehl-i hâl eyler mecâzdan câhil ü nâdâni °aşk
2. Geç tarîkat bâbına insâni bul irşâda er
Bu meşeldir hâlî kalmaz her zamân meydân-ı °aşk
3. Yâ °aceb midir benim olsa vücûdum çâk çâk
Kendüzin fehm eylemezmiş her zamân mestân-ı °aşk
4. °Âlem-i fânîyi almaz bir pula görmez gözü
Her kimiñ gönlünde olsa zerrece mihmân-ı °aşk
5. Kaḫr u lütfuñ cân ile kurbânıyız fermân seniñ
Bende-i bî-çâre kıldı °Azbiyi sultân-ı °aşk (Erol, 2002: 304)

1. Aşk potanın içinde eriyen altın gibi insanı eritir ve cahil ve bilgisizleri mecazdan kurtararak hal ehli eyler.
2. Tarikat kapısından geçerek kendini bulup, kâmil ol. Aşk meydanı bu yüzden hiçbir zaman boş kalmaz.
3. Benim vücudum paramparça olursa garip midir? Aşk sarhoşu ne halde olduğunu bilmezmiş.
4. Her kimin gönlünde zerre kadar aşk misafir olduysa fani dünyaya bir pul kadar değer vermez.
5. Ey aşk! Kahrının ve lütfunun candan ve gönülden kurbanıyız, ferman senin. Çaresiz köle Azbi'yi aşkın sultanı eyledin.

2.4.7. Azîz Maḥmūd Ḥüdāyî

77

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1. Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ eyle bize a'tâ-yı aşk
Çeksin bizi senden yana bu urve-i vüşkâ-yı aşk
2. Kimden kim aşk ede karar varlığını eyler nişâr
Komaz kişide ihtiyâr aqlın alır sevdâ-yı aşk
3. Aşkın ayân oldu ayân doldu zemîn ü âsumân
Cânlarda yaptı âşiyân şayd eyledi Anḳâ-yı aşk
4. Çün aşk erişdi bülbüle arz-ı niyâz etdi güle
Âfâka düşdü gülğule fâş oldu hü u hây-ı aşk
5. Aşk iledir şevk u sürür aşk iledir zevk u huzûr
Bu kâ'inât etdi zuhûr mevc urdu çün deryâ-yı aşk
6. Aşk ile zinde her melek aşk ile devr eder felek
Ayılmaya tâ haşre dek kim nüş ede şahba-yı aşk
7. Budur yakîn bil ki haber koma vücûdundan eser
Pervâneye eyle nazâr cân terkîdir ednâ-yı aşk
8. Aşkın nola olsa ayân çün aşk u müşk olmaz nihân
Bir zerrece gelmez cihân vâşî durur şahrâ-yı aşk
9. Bulan fenâ-ender-fenâ bulur Ḥüdāyî ol beḳâ
Olmağa nefy-i mâsivâ fetvâ verir Monlâ-yı aşk (Tatçı, 2005: 183-185)

1. Ya Rabbi! Bize aşkın hediyesini ver. Bu (hediye) aşkın müslümanlığı (olsun) ve bizi senden yana kuvvetli bir şekilde çeksin.
2. Eğer aşk bir kişinin gönlünde karar kılırsa o, varlığını saçar. Çünkü aşk sevdası, insanın aklını alır, kişi de irade bırakmaz.
3. Aşkın ayan olup yeri göğü doldurdu. Aşkın Ankası gönüllere yuva yapıp (onları) can evinden vurdu.
4. Bülbül âşık olduğu için derdini güle anlatınca, ufuklar bu derdin acısıyla doldu ve aşkın sırları ortaya çıktı.
5. Zevk, huzur, şevk ve mutluluk aşk iledir. Aşkın deryası dalgalandığı için bu kâinat yaratılmıştır.
6. Meleklerin canlılığının ve feleklerin sürekli dönmelerinin sebebi aşktır. Aşkın şarabını içen kişi haşre kadar ayılmasın.
7. Vücudundan eser bırakmayıp pervane gibi candan vazgeçmenin aşkın en aşağı derecesi olduğu doğrudur.
8. (Eğer) aşkın ortaya çıkarsa korkma, çünkü aşk ve koku gizli kalmaz. Aşkın çölü çok geniştir, cihan orada bir zerre kadar değildir.
9. Hüdayi! O yokluk içindeki yokluğu bulan, ebediyeti bulur. Masivadan uzak durmak fetvasını da aşkın Monlası verir.

2.4.8. °Azmi-zāde Hāletī

373

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1. Bağ-ı dehre ser-be-ser virmezdi revnaķ āb-ı °ıŖķ
Māverā-yı °arŖdan devr itmese dūlāb-ı °ıŖķ
2. Āftāb-ı feyzi bizden Ŗor ki olmuŖdur bize
Cümle eṭbāķ-ı felek elvāḥ-ı ustūrlāb-ı °ıŖķ
3. Eylemez hergiz tenezzül yoḥsa mānend-i ḥabāb
Bu ṭoķuz keŖtūi nā-peydā ider gird-āb-ı °ıŖķ
4. Ğam ḥarābātında biñ yirden aĉarlar tāze ḥum
Ŗāĝar-ı ĉeŖmümden eksilse eger ḥün-āb-ı °ıŖķ
5. Bir zamān pīrāhen-i Ŗabrum °aceb bisyār idi
Ŗimdi oldı cümlesi fersūde-i meh-tāb-ı °ıŖķ
6. Ol neheng-i baḥr-i teslīmüz ki ṭutduķ ķāmumuz
Geĉmeden ḥabl-i metīn-i miḥnete ķullāb-ı °ıŖķ
7. Uĝramaz mı üstüme bir ĝün benüm de Hāletī
Ol ḥas u ḥāŖāki yirden ķalduran seyl-āb-ı °ıŖķ (Tekin, 2003: 207)

1. ArŖın gerisinden aŖkın dolabı dönmeŖe, aŖk suyu dūnyaya baŖtanbaŖa koku vermezdi.
2. Bereket ĝüneŖini bizden Ŗor ĉünkü gökyüzünün tabakalarının hepsi bizim iĉin aŖķ levhalarını(katmanlarını) ölĉen pusula olmuŖtur.
3. Kabarcıkın benzeri yoksa asla tenezzül etmez. AŖķ girdabı bu dokuz gemiyi yok eder.
4. Eĝer aŖkın gözyaŖı, ĝöz kadehimden eksilirse gam meyhanesinde bin yerden taze Ŗarap aĉarlar.
5. Bir zaman sabır ĝömlēĝim ĉoktu. Ŗimdi onların hepsi aŖķ mehtabından dolayı yıprandı.
6. AŖkın gölünü bela ĝücünün ipiyle geĉmeden hepimiz tuttuk. Biz o teslim denizinin timsahıyız.
7. Ey Hāletī! AŖķ selinin o ĉer ve ĉöpü yerden kaldıran hali(ĉoŖkunluĝu) bir ĝün benim de üstüme uĝramaz mı?

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Burc-ı sînemden ki toğdı mihr-i pür-envâr-ı ıışk
Gitdi dilden ħ'âb-ı gâflet oldı cân bîdâr-ı ıışk
2. Kışsa-i Mansûrı zâhid güş idip ħavf eyleme
Hiç senüñ gibi ħarûn bârın çeker mi dâr-ı ıışk
3. Ħâke yek-sân itdi bir an içre gön'lüm şehrini
Yıkımda izĥâr idermiş şan'atını mi'mâr-ı ıışk
4. Aldı sîb-i ħabĥabından behre âĥir tıfl-ı dil
Himmet-i pîr-i maĥabbet kıldı ber-ĥurdâr-ı ıışk
5. Cümle eşyâ ħişşe-dâr olmazdı andan Ħâletî
Mâverâ-yı çerĥden devr itmese pergâr-ı ıışk (Tekin, 2003: 207)

1. Aşkın nurla dolu güneşi sinemdeki burçtan doğdu. Gönülden gaflet uykusu gitti ve aşkın uyanıklığı (bizim için) can oldu.
2. Ey zahid! Mansurun kıssasını dinleyip(ben niye böyle olamadım diye) üzülme. Çünkü aşk ağacı senin gibi huysuz yükü çekemez.
3. Gönül şehrini bir anda yerle bir etti. Çünkü aşk mimarı sanatını yıkarken gösterirmiş.
4. Sevgilinin elmayı andıran çenesinden gönül çocuğu hissesini aldı. Aştan mesut olana muhabbet piri sonunda himmet kıldı.
5. Ey Haleti! Aşk pergeli dünyanın ötesinden dönmese bütün eşya ondan nasibini almazdı.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Ser fedâ itmekdür ey dil ı'âşıĥa tedbîr-i ıışk
Kelle-i ı'uşşâĥdur zîrâ ĥıdâ-yı şîr-i ıışk
2. Cismümi zerd eyliyen derd-i firâĥ-ı yârdur
Bendedür ol ĥâki altun eyliyen iksîr-i ıışk
3. Şol zamân kim kıldı Mecnûnuñ namâzın rüzgâr
Tıtdı hep dünyâ yüzün âvâze-i tekbîr-i ıışk
4. Şu'leler izĥâr ider olsa ĥavâle ı'âşıĥa
Öldürürken üstine nûr indürür şemşîr-i ıışk
5. Eylemez şayyâd-ı dehrüñ zaĥm-ı tîrinden ĥazer
Bend-i fitrâĥ-i ta'alluĥdan kaçır naĥcîr-i ıışk
6. Gelmesinden gitmesinden ĥazz ider ı'âşıĥlaruñ
Zerre-perverdür ezelden mihr-i ı'âlem-ĥîr-i ıışk
7. Şâh-ı encüm lerzedden ĥâli degüldür Ħâletî
Ben livâ-yı düd-ı âhumla olaldan mîr-i ıışk (Tekin, 2003: 207)

1. Ey gönül! Âşık için aşkın tedbiri başını feda etmektir. Çünkü aşk aslanının yiyeceği âşıkların başıdır.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

2. Bedenimi yârin ayrılık derdi sarartıp soldurmuştur. Çünkü toprağı altına çeviren aşk iksiri bendedir.
3. Mecnun'un cenaze namazı kılındığı zaman dünyanın tamamını aşkın tekbir sesleri kapladı.
4. Aşkın kılıcı aşka çekilirse kıvılcımlar saçar. Aşk kılıcı aşığı öldürürken üstüne nur indirir.
5. Aşk avı zaman avcısının oklarından korkmaz. Aşk avı dünya bağlarının tuzağına düşmekten korkar.
6. Aşkın dünyayı tutan güneşi ezelden zerrelere gözetendir. Bu yüzden âşıkların gelip gitmesinden hoşlanır.
7. Ey Haleti! Ben yüreğimden çıkan aşk ahının bayrağıyla aşkın piri olduğumdan beri yıldızların şahı titrer.

376

Müfte^cilün Fâ^cilün Müfte^cilün Fâ^cilün

1. Girse gönül şehrine husrev-i zî-şân-ı ^cışk
Hâzır olur miş-i cân olmağa kurbân-ı ^cışk
2. Olmağ ile mür-ı dil rîze-ğor-ı h^vân-ı
Oldı müyesser aña kurb-ı Süleymân-ı ^cışk
3. Fenn-i sülük ehlinün eşbehi Zünnün iken
Harfîne engüşt kor tıfl-ı debistân-ı ^cışk
4. Geçse nola ^cömrümüz ka^r-ı yem-i guşşada
Degmede girmez ele gevher-i ^cirfân-ı ^cışk
5. Dilber-i dil-sahtdan merhamet ister gönül
Haşıl umar sengden sa^y ile dihğân-ı ^cışk
6. Bedreka-i ârzü olmadı hiç sâz-gâr
Oldı gamum fi^l-meşel rik-i beyâbân-ı ^cışk
7. Murğ-ı dil ol goncenün ağzına baksa nola
Böyledür ey Hâletî resm-i gülistân-ı ^cışk (Tekin, 2003: 207-208)

1. Âşık, aşkın şanla dolu padişahı gönül şehrine girerse koyun gibi aşkın kurbanı olmaya hazır olur.
2. Gam sofrasının kırıntılarını yiyen gönül kuşu olmakla aşk Süleyman'ının (şahının) yakınlığı ona nasip oldu.
3. Tasavvuf ehlinin benzemeye çalıştığı Zünnun iken, aşk mektebinin çocukları onun harfîne parmakla işaret eder.
4. Aşk denizinin dibinde ömrümüz geçse ne olur? Aşk irfanının cevheri yüzeyde aranmaz.
5. Gönül katı yürekli dilberden merhamet ister. Aşkın kâhyası çalışmayla taştan ürün çıkarmayı umar.
6. Hiç arzumun uygun kılavuzu olmadığı için Aşk çölünün toprağı gamım oldu.
7. Ey Haleti! Gönül kuşu o goncanın ağzına baksa ne olur? Aşk gülistanının resmi böyledir.

2.4.9. Behcetî Hüseyin Efendi

243

Müfte^cilün Mefâ^cilün Müfte^cilün Mefâ^cilün

1. İtdi beni çü hâr-ı ğam bülbül-i bî-dimâğ-ı ^caşk
Oldı benüm de meşkenüm gülbün-i verd-i bağ-ı ^caşk
2. Nice tırursuñ ey gönül olsana sen de pür-hurüş
Elde degil midür meger meyle tolı ayâğ-ı ^caşk
3. Sine küşâde cām ise ber-kef-i dest-i bî-dilân
^cÂşıka bezm-i dünyede var o kadar mesağ-ı ^caşk
4. Eyleme pendini dil ü cāna hırâş himmet it
Mümküni varsa zâhidâ eyleyelüm ferâğ-ı ^caşk
5. Behcetî hem-dem olımaz meclis-i ğam-fezâmuza
Bezm-i çemende âh iden bülbül-i bi-dimâğ-ı ^caşk (Ölmez, 1995: 524-525)

1. Gam dikenini beni aşkın akılsız bülbülü yaptığı için benim de meskenim aşk bağının gülünün kökü oldu.
2. Ey gönül! Aşkın şarapla dolu kadehi elinde değil mi? Sen de coşkuyla dol, ne bekliyorsun?
3. Sine âşıkların ellerinde kırılmış bir kadehse âşıklara dünya meclisinde o kadar aşk içkisini içecek yer vardır.
4. Ey zahid! Gönlü ve canı tırmalayan nasihatini etme! Himmet et, aşktan vazgeçmenin mümkünü varsa vazgeçelim.
5. Ey Behcetî! Gül bahçesinde ah eden aşkın akılsız bülbülü gamımızı arttıran meclisimize giremez. Gelip bize katılamaz.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Tutdı mülk-i cânımı ğavġā-yı ğüft u ġüy-ı °aşk
Şaġn-ı sînemde ġurulmuşdur benüm ordū-yı °aşk
2. Bir bütün esrâr-ı la'lünden haberdâr itmeye
Hayret-efzâ eylemezdi ġatırum dârū-yı °aşk
3. Gelse ye'cüc-i ġamün peygâra âġâz idemez
Geşte-i °uşşâk ile sedd oldu râh-ı ġüy-ı °aşk
4. ġamzeñe ne ġâcet derdümi izġâr için
Zâhir olur ġaġka-i âhende olsa bûy-ı °aşk
5. Az çok ülfet ideridüm zühd ile tesbîh-veş
İtmeyeydi beste gönüm zülf-i °anber bûy-ı °aşk
6. Bîñ dil-i bî-tâb olur üftâde-i ġâk-i belâ
Olmasun yâ Rab perîşân sünbül-i ġiysū-yı °aşk
7. Behcetî nilüfer-i daġum ġül-i ġurşiddür
ġülsitân-ı cism-i zârumdan geçelden cüy-ı °aşk (Ölmez, 1995: 525)

1. Aşk söylentisinin kavgası can mülkümü tuttu. Aşk ordusu, benim gönül mülkümde kurulmuştur.
2. Eğer put gibi güzel bir sevgilinin dudağının sırlarından haberdar etmeseydi aşkın ilacı benim gönümü bu kadar şaşırtamazdı.
3. Aşk sokağının yolu âşıkların gezmesi ile set oldu. Gam Yecüc'ü gelse savaşa başlayamaz.
4. Derdimi açığa çıkarmak için bakışına gerek yok. Aşkın kokusu afetler zinciri olursa ortaya çıkar.
5. Aşkın anber kokusunun zülfü gönümü kendisine köle etmeseydi, tesbih gibi bazen ben de zühd ile ilgilenirdim.
6. Bela toprağının düşkünü güçsüz bin gönül olur. Ya Rab! Aşkın sünbül kokulu saçı perişan olmasın.
7. Ey Behceti! Aşk seli inleyen beden gülistanımdan geçtiğinden beri dağ nilüferim parlak güldür.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Tâb virmiş her reg-i pür-zûrına nîrûy-ı aşk
Ol sebebden pençe-i zühdi yorar bâzû-yı aşk
2. Eyledüm geşt-i çemen-zâr-ı maḥabbet yâr ile
Cân meşâmın anber-âlûd itdi feyz-i bûy-ı aşk
3. Dâğ-ı hûnînüm gül-i hürşide teşbîh eylemek
Beñzemez bir verd-i bâğa hic gül-i hõd-rûy-ı aşk
4. Hem-ser-i arş-ı berîn olmuş kusûr-ı a'zâmı
Dest-i tevfiḳ ile yapılmak gerekdür kûy-ı aşk
5. Mihr-i bürc-i vuşlatı ref'-i nikâb eylerse ger
Behcetî nâz ide çerḥa hısn-ı bârû-yı aşk (Ölmez, 1995: 525-526)

1. Aşkın gücü kuvvetle dolu damara kuvvet vermiş. Bu yüzden aşkın pazusu züht pençesini yorar.
2. Muhabbet çemenzarını sevgili ile gezdim. Aşk kokusunun bolluğu can burnumu anber kokusuyla doldurdu.
3. Kanla dolu dağımı, parlak güneş gülüne benzetme. Aşkın yabani gülü hiçbir bağın gülüne benzemez.
4. Yüce köşkü gökyüzünün en yükseğiyle arkadaş olmuş. Çünkü aşk sokağı yardım eliyle yapılmalıdır.
5. Ey Behceti! Vuslat burcunun güneşi eğer örtüsünü açarsa, aşk kalesinin duvarı dünyaya naz eder.

2.4.10. Bolulu Hîmmet

29

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Kondı çünkim bu dil-i vîrâneye sultân-ı °ışk
İrdi Hağdan °âşık-ı dîvâneye dermân-ı °ışk
2. Leylimüz kadr berât ü rûzımız °ıyd-i vişâl
Hamdulillâh gitdi lar gelicek kârbân-ı °ışk
3. Töp u çevgân elleründe °âşık-ı şürîdeler
İhtiyârı elde kalmaz göricek meydân-ı °ışk
4. Hîmmetîyi gör ne hâle koydu °ışkuñ hâleti
Bilmez oldu cism ü cânı oldu çün hayrân-ı °ışk (Tapsız, 1995: 76)

1. Bu deli gönle aşkın sultanı konuştuğu için aşkın dermanı, deli aşığa Haktan erişti.
2. Gecemiz kadir, beraat ve günümüz vuslat bayramıdır. Şükür, aşk kervanı gelince dertler bitecek.
3. Çılgın âşıklar ellerinde top ve çevganlarla aşk meydanına çıkınca iradeleri kalmaz.
4. Aşkın halleri Hîmmeti'yi ne hale koydu. Aşk hayranı olduğu için canını ve cismini bilmez oldu.

2.4.11. Bosnalı Alaaddin Şâbit

199

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Sinede dîvân kuruldı cem^c olub erkân-ı ^cışk
Nebetiñ çaldurdı şâhib-devlet-i dîvân-ı ^cışk
2. Varımı mîriye ^cışk itdi re^câyâ-yı havâş
Şaldı iklîm-i dile tekliifler sulţân-ı ^cışk
3. Ayağı altındadır ser-pâ cemi^c -i kâ^cinât
^cArşdan a^clâ kurulmuşdur bülend-eyvân-ı ^cışk
4. Etmeğîñ alur tenâvül eyleyen bî-çâreler
Mâye-i semmle muhammerdür hamîr-i nân-ı ^cışk
5. Tâ Safîden ^câşıkâ meşrûta bir vîrânedür
Şâbitâ zabt eyledüm babam evidür hân-ı ^cışk (Karacan, 1991: 450)

1. Aşkın ileri gelenleri toplanınca gönülde divan kuruldu. Aşk divanının devletinin sahibi bandosunu çaldırdı.
2. Aşkın seçkin zümresi bütün mal varlığını aşk hazinesine bağışlayınca aşkın sultanı onlara teklifler gönderdi.
3. Kâinatın tamamı baştan ayağa ayağının altındadır. Aşkın yüce köşkü arşın üstünde kurulmuştur.
4. Aşk ekmeğinin hamuru zehir mayasıyla mayalanmıştır. Aşk (ekmek verilen) çaresizlerin ekmeğini elinden alır.
5. Ey Sabit! Aşk hanı ta Safi'den beri âşıklara şartla verilen bir harabedir. Ben orayı zapt ettim, (orası benim için) babamın evi gibidir.

200

Mef^cülü Fâ^cilâtü Mefâ^cilü Fâ^cilün

1. Dil itdi cân-ı mest ile gavğa-yı kûy-ı ^cışk
Bu hastenüñ başında kırıldı kedü-yı ^cışk
2. Virsem mi virmesem mi seni bu fikirdeyüm
Ey dil deründan geçiyor ârzü-yı ^cışk
3. Kılısak gerek ^cafife-i ^cişmet nemâzını
Heb âb-ı rüyımız döküp aldık vuzü-yı ^cışk
4. Bir yağlı karadur lekese rüy-ı dilde kim
Çıkamaz ne deñlü eyler iseñ şüst ü şüy-ı ^cışk
5. Şâbit hem ^cayb ü hem hüneriñ söylerüm saña
Bağ gör yararsa böylecedür işte hüy-ı ^cışk (Karacan, 1991: 450)

1. Aşk mahallesinin (sahiplenme) kavgasını sarhoş can ile gönül yaptı. Aşk şarabının kadehi bu hastanın başında kırıldı.
2. Ey gönül! Aşkın arzusu gönlümden geçiyor. Seni versem mi vermesem mi diye düşünüyorum.
3. Günahsızlık iffeti ile namazı kılmamız gerekir. Çünkü hepimiz yüzümüzün suyunu döküp aşkın abdestini aldık.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

4. Aşk gönüldeki kara yağlı bir lekedir. Sen ne kadar aşkı yıkayıp kurutsan da çıkarman mümkün değildir.

5. Ey Sabit! Sana hem bir hüneri hem de bir utancı söylüyorum. Aşkın huyu böyledir,(eğer) işine yararsa bak, gör.

201

Mef'ülü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

1. Ehl-i tecerrüd eyler idi cümle meyl-i 'ışk
Abisten-i şabaḥ-ı vişâl olsa leyl-i 'ışk
2. Keñdi elümle ḳordum anı ceyb-i cânuma
Şu'cân-ı firḳat olmasa ammâ tufeyl-i 'ışk
3. Peymâne-i i'nâyeti hem ḥurde hem tehî
Güyâ ki ḳaḥtlık şinigi idi keyl-i 'ışk
4. Şâbit kühen ḥaşîr-ı firâḳ üzre ḳaldı dil
Şildi süpürdi ḥâne-i ümmîdi seyl-i 'ışk (Karacan, 1991: 450-451)

1. Eğer vuslat sabahının gizlenmesi aşk gecesi olsaydı uzlet edenler aşka meyl ederdi.
2. Eğer aşkın en küçüğü, ayrılığın ejderhası olmasaydı onu kendi elimle can cebime koyardım.
3. Lütuf kadehi hem kırık hem de boş çıktı. Sanki aşkın ölçüsü kahtlık şinigiydi.
4. (Ey) Sabit! Gönül eski ayrılık hasırı üzerinde kaldı. Aşk seli ümit hanesini(yuvasını) silip süpürdü.

2.4.12. Cem'i

69

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Şarşar-ı endüh ile cüş itmeden 'ummân-ı 'ışk
Zevrak-ı şahbâyı çeksün turmasun rindân-ı 'ışk
2. 'Arşa-i penhâ-yı dehri böyle devr itmezdi ger
Olmasa güy-ı felek sergeşte-i çevgân-ı 'ışk
3. Şü'leden pâyına dil bir âteşi hâre düşer
Her kaçan gelse serîr-i sîneme sultân-ı 'ışk
4. Zülf-i yâre dil veren Manşûr-veş ber-dâr olur
Tâ ezelden böyledür resm-i resenbâzân-ı 'ışk
5. Zağm-ı hûn-pâş-ı dilüm işler oñulmaz Cem'iyâ
Çıkmadı beñzer derûnından anuñ peyķân-ı 'ışk (Koparan, 1995: 2889)

1. Aşk denizi şiddetli keder rüzgârıyla coşmadan, aşk sarhoşları kadeh gemisini durmayıp çeksin.
2. Eğer feleğin kuağında aşkın dönen çevganı olmasaydı, sonsuz dünya arsası böyle dönmezdi.
3. Ey gönül! Aşk sultanı ne zaman gönül tahtıma kurulursa, parlaklığından payına bir ateş parçası düşer.
4. Yârin saçının teline gönül veren Mansur gibi idam edilir. Aşk canbazının resmi ta ezelden böyledir.
5. Ey Cemî! Gönümde kanayan yaraları her zaman kanamaya devam eder ve bu yaralar onulmaz. Çünkü onun aşk oklarının benzeri hiç gönlünden çıkmadı.

2.4.13. Cevrî

133

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Olmasa nâz ü temennâ tercemân-ı hüsn ü 'ışk
Fehm olunmaz nükte-i şerh u beyân-ı hüsn ü 'ışk
2. Gelmeşe güftâra dil-ber olmasa şad-çâk dil
Açılır mı gönçe-i râz-ı nihân-ı hüsn ü 'ışk
3. Hânde-i hübân u eşk-i 'âşıkândan feyz alır
N'ola olsa hurrem ü ter gül-sitân-ı hüsn ü 'ışk
4. Her ser-i râhında biñ cân küşte biñ ze nihân
Görmeyen bilmez ne 'âlemdür cihân-ı hüsn ü 'ışk
5. Vaşf-ı rüy-ı dil-ber ü şerh-ı dil-i pür-derd ile
Her sözi Cevrî'nün oldı dîl-sitân-ı hüsn ü 'ışk (Ayan, 1981: 231)

1. Aşk ve güzelliğin tercümanı naz ve temenna olmasa, aşk ve güzelliğin ifadesi ve hikmetinin açıklaması anlaşılmaz.
2. Gönül yüz parça olmasa, dilber konuşmasa, aşk ve güzelliğin gizli sırlarının goncası hiç açılır mı?
3. Aşk ve güzelliğin gül bahçesi âşıkların gözyaşından ve güzellerin gülüşünden güç alır. Aşk ve güzelliğin gül bahçesi her dem taze olsa bir şey olmaz.
4. Her yolun başında bin can öldürülmüş, bin sırlı bakış, aşk ve güzellik cihanın nasıl bir yer olduğunu görmeyen bilmez.
5. Cevrî'nin her sözünü, dilberin güzelliğinin vasıfları, aşk ve dertle dolu gönlümün açıklamaları çekici kıldı.

134

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

1. Olsa bir dilde fûrûğ-ı eşer-i kevkeb-i 'ışk
Haşre dek dahı olur zinde çerâğ-ı şeb-i 'ışk
2. Lerzîş-i zerreyi hürşîd ile yek-şân itmiş
Eşer itdükde dil-i 'âleme tâb- ı teb-i 'ışk
3. Telh u şîrîn-i cihân zâyîkasında bir olur
Ol ki bu bezm-i fenâda ola hem-meşreb-i 'ışk
4. 'Aklı dîvâne kıilup zühdi ider mest-i harâb
Böyledür işte sülûk eyler iseñ mezheb-i 'ışk
5. Rûh virmiş dil-i Cevrîye gam-ı dil-ber ile
Peyker-i Âdemi itdükde kaçâ kalıb-ı 'ışk (Ayan, 1981: 231)

1. Aşk güvercininin eserinin ışığı bir gönülde olursa, aşk karanlığının çırası kıyamete kadar ayakta kalır.
2. Aşkın harareti dünyanın gönlüne tesir ettikçe güneş ile zerrenin titremesini aynı seviyeye getirmiş.
3. Yokluk meclisinin aşk meşrebinde olan için dünyada acı ile tatlı aynıdır.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

4. Aşk mezhebinde yol almak istersen bil ki aşkın mezhebi aklını alıp züht ve takvayı yıkar ve ortadan kaldırır.
5. Aşk kalıbı Âdem'in yüzüne yansıdığı anda dilber üzüntüsü ile Cevri'nin gönlüne ruh vermiş.

135

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. Feyz-ı mihrüñle dil oldı yem-i ^câteş-kef-i ^cışk
Cevher-i ^câteşi âb eyledi tâb-ı tef-i ^cışk
2. Nice pervâz ider evc-i melekûta diller
Olmasa turralaruñ bâl ü per-i Refref-i ^cışk
3. Nigehüñ itmede her lahzada biñ cânı telef
Böyle kalursa olur cân u cihân maşraf-ı ^cışk
4. Dilleri hâtem-i lâ^clünle Süleymân eyler
Sâz-kâr eyler ise himmetini Âsaf-ı ^cışk
5. Âyet âyet haç-ı ruç-sâruñı ezberlemeyen
Olamaz Cevri ile hem-sebaç-ı Muşhaf-ı ^cışk (Ayan, 1981: 231-232)

1. Güneşin feyziyle gönül aşk ejderhasının yemi oldu. Aşk ateşinin harareti ateşin özelliğini suya çevirdi.
2. Aşk refrefinin kolu ve kanadı olmasa gönül melekler âleminin zirvesine nasıl kanat çırpardı?
3. Bir bakışın bir lahzada bin canı telef eder, eğer böyle devam ederse dünya ve insanlar aşktan israf olur.
4. Aşkın Asaf'ı dudağının ucuyla himmet ederse gönülleri Süleyman'a denk yapar.
5. Yanağının hatlarını ayet ayet ezberlemeyen Cevri ile aşk mushafının sınıf arkadaşı olamaz.

136

Fe^cilâtün Mefâ^cilün Fe^cilün

1. İtmege dilleri müsahhar-ı ^cışk
Oldı me'mûr-ı ze leşker-i ^cışk
2. Çeşmi bir rind-i turfe-i meşreb kim
Bulsa Hızır'ı ider kalender-i ^cışk
3. Dillere ol nigâh-ı mestüñ olur
Şunduğı câm-ı ^cişve sâğar-ı ^cışk
4. ^cAklı itmezdi dâğ-dâr-ı cünün
Olmasa hâli fitne-perver-i ^cışk
5. Özge terkîbdür dil-i Cevri
Cüz'-i a^czamdur aña cevher-i ^cışk (Ayan, 1981: 232)

1. Gönülleri aşkın fethetmesinde aşk askerlerinden gamzeler görevlendirildi.
2. Gözleri öyle garip bir meşrebin rindi ki Hızır'ı bulsa aşkın kalenderi yapar.
3. Aşk kadehini işve camıyla sununca sarhoş bakışların dillerde kalır.
4. Aşkın fitne yayan beni olmasa, dağlanmış deli (aşkını dile getirmeye) akıllı edemezdi.

5. Cevri'nin gönlü kendine has bir karışımdır. Aşkın cevheri gönlündeki terkipte az oranda bulunur.

141

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. Turfe rüşen-ger-i âyine-i dildür gam-ı ışk
Açduğu âyinelere görünür  alem-i ışk
2. Hükm-i teşh r-i S leym na olurdu m lik
Girse bir m r-ı ha ir n eline h tem-i ışk
3. Ke ti-i N h degül fülk-i felek  ar a varur
Mevc-h z olsa eger c ş u h r ş-ı yem-i ışk
4. Z lfine beste olup esine c nu n vir
Olayn d rsen eger hem-dem-i dil ma rem-i ışk
5. Dil-i Ő r de ki mest-i ezeld r Cevri
Her ma halde tolusun n ş ider anu  Cem-i ışk (Ayan, 1981: 234)

1. Aşk gamı gönül aynasının yeni cilacısıdır. Aşkın  lemi açtığı aynalarda görünür.
2. Aşk yüzüğü hakir bir karıncanın eline geçse, Süleyman'ın sihrinin hükmüne sahip olurdu.
3. Eğer a k denizinin dalgalanması dalga kaldıran olursa yalnız Nuh'un gemisi değil, feleğin gemisi de batar.
4. Aşkın mahreminin gönül yoldaşı olayım dersin sa ına bağlanıp, gamzesine canını ver.
5. Ey Cevri! Gönül ezelden sarhoş olduğu için periŝandır. Aşkın Cem'i her türlü durumda ona kadeh dolusunu sunar.

2.4.14. Faşih Ahmed Dede

221

NAZİRE BE YAHYÂ

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. Baña naql eyledi şâhen-şehi-i devlet-i ^cışk
Dergehümde çalınur şâm u seher nevbet-i ^cışk
2. Eyledi kişver-i dil âb u hevâsın tağyîr
Germ idüp girye vü âh-ı dili hâşıyyet-i ^cışk
3. İder iy dil şuver-i nîk ü bed-i dehri kabûl
Her kimün âyînesinde bulına şafvet-i ^cışk
4. ^cÂşıkı genc-i dü ^câlemden ider müstağnî
Şadef-i dilde olan dürr-i girân-kıymet-i ^cışk
5. Heves-i nefsi hevâsında yilerken çün seg
İtmeñ ağyâr-ı siyeh-rûya meded töhmet-i ^cışk
6. İy Faşih olmada bir vech ile her dilde ^câyân
Niçe mümkün biline hâlet-i keyfiyyet-i ^cışk (Çıpan, 2003: 381-382)

1. Aşk devletinin şahenşahı dergâhında sabah akşam aşk mızıkasının çalındığını bana anlattı.
2. Aşk özelliği, gönlün ahını ve gözyaşını ısıtarak gönül ülkesini ab u hevadan ayırdı.
3. Ey gönül! Halis aşk kimin aynasında (gönlünde) varsa, iyi ya da kötü dünyanın her halini kabul eder.
4. Aşkın inci değerindeki kıymetli gönül sedefinde bulunanlar aştığı iki âlem hazinelerine doyurur.
5. Nefsinin hevesi ve istekleri doğrultusunda köpek gibi koşuşup dururken o kara yüzlü rakibe aşk töhmetinde bulunmayın.
6. Ey Faşih! Aşk değişik bir yönüyle her gönülde açığa çıkar. Aşkın keyfiyetinin halini bilmek mümkün değildir.

222

Mef^cülü Fâ^cilatü Mef^cilü Fâ^cilün

1. Ol dem ki çıkdı farçuma dilden duhân-ı ^cışk
Güyâ çekildi üstüme bir şâye-bân-ı ^cışk
2. Dilden şu^câl itme nigâh eyle dideme
Çeşmümde oldı her müje bir ter-zebân-ı ^cışk
3. Dest-i gamında Rüstem-i destân zebûn olur
İtmiş hezâr bâzûyı bî-fer kemân-ı ^cışk
4. Cevr eyledükçe mihriñi efzûn bulur mısun
İsterseñ eyle bendeñi bir imtiñanı ^cışk
5. Erbâbı iy Faşih olur lâl ü bî-zebân
Gelmez lisâna haşılı olmaz beyân-ı ^cışk (Çıpan, 2003: 382)

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

1. Aşkın dumanı gönlümden ayrıldığı zaman güya üstüme aşkın gölgesi çekildi.
2. Gönlümden sual etme, gözlerime bak. Gözümde her kirpik aşkın kalemi oldu.
3. Gamin elinde destan(lar yazan) Rüstem güçsüz kalır. Aşkın kemanı binlerce pazuyu güçsüz bıraktı.
4. Eziyet ettikçe sevgini artırır mısın? İstersen aşığı aşkından dolayı bir imtihan et.
5. Ey Fasih! Aşk erbabı lal ve dilsiz olur. Özetle aşk anlatılamaz ve ne olduğu ifade edilemez.

223

NAZİRE BE-FÂ'İZİ

Mef'ülü Mefâ'ilün Fa'ülün

1. Ehl-i dili kām-yāb ider 'ışk
Nā-ehleri harāb ider 'ışk
2. Her kāmı revā kıılır maḥabbet
Her ḥāhişi müstecāb ider 'ışk
3. Şad-'aql-ı Felātūn intişābı
Bir nükte ile mücāb ider 'ışk
4. Hürşidi ider kemīne zerre
Hem zerreyi āfitāb ider 'ışk
5. Dür olmasa Faşih dergehinden
Elbet saña fetḥ-i bāb ider 'ışk (Çıpan, 2003: 383)

1. Aşk gönül ehlini mutlu ederken, ehil olmayanları harap eder.
2. Aşk, her mutluluğu hak eder ve her isteğe cevap verir.
3. Yüzlerce Eflatun akıllı kişilere bir nükte ile aşk kendisini kabullendirir.
4. Aşk zerreyi güneş yapar ve güneşi zerreden eksik yapar.
5. Ey Fasih! Dergâhından uzaklaşma. Aşk elbet sana kapılarının fethini(nasip) eder.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün

1. Bulınmaz her bahırde gevher-i ııık
Konulmaz her ser üzre efser-i ııık
2. Eger hâra ise nerm ola çün sîm
Ve bâlîne kona bir kez ser-i ııık
3. Per ü bâl-i Hümâdan olsa fûrüş
Uyıtmağ hastesini bister-i ııık
4. Yakılmaz her dile dâğ-ı mağabbet
Konılmaz her ocağa ağker-i ııık
5. Hemîşe yoklasağ âgâhdur dil
Kapanmazmış Faşîhâ defter-i ııık (Çıpan, 2003: 383)

1. Aşk cevheri her denizde bulunmaz. Aşkın tacı her başın üzerine konulmaz.
2. Eğer aşkın başı yastığa konarsa mermer gibi sert olsa bile yumuşar.
3. Aşkın döşeginin Hüma'nın kolundan ve kanadından döşemeleri olsa bile aşk hastasını uyutmaz.
4. Aşkın dağı her gönüle yakılmaz ve aşkın kuru her ocağa konulmaz.
5. Ey Fasih! Ne zaman yoklasan gönül uyanıktır. Aşkın defteri hiçbir zaman kapanmaz.

2.4.15. Fehim-i Kâdim

CLXVII

Fe^cilâtün Mefâ^cilün Fe^cilün

1. Kâlbî teşhîr idince dâver-i ^caşk
Kâ^ca-i dîni yıkdı leşker-i ^caşk
2. Dil yakup ^canber-i süveydâyı
İtdi taraf-ı dimâğı micmer-i ^caşk
3. Saqi-i bezm-i ^câlem-i kudsi
Gönlümü çünki itdi sâgar-ı ^caşk
4. Eylesem ^caks-i pertevümle n'ola
Noқта-i kâlbî mihr-i enver-i ^caşk
5. Kopardur bu dıraht-ı nüh-şâhı
Esse dehre Fehîm şarşar-ı ^caşk (Üzgör, 1991: 530)

1. Aşk komutanı kalbi istila edince aşk ordusu da dinin kalesini yıktı.
2. Gönül süveyda noktasının anberini yakıp aklın kenarını aşk buhurdanı haline getirdi.
3. Mukaddes âlemin meclisinin sakisi gönlümü aşk kadehi yaptı.
4. Bu yüzden parlaklığının aksiyle kalbin noktasını aşkın parlak güneşi yapsa buna şaşılır mı?
5. Ey Fehim! Aşk fırtınası dünyaya esse bu dokuz fidanı koparır.

2.4.16. Feyzî-i Kefevî

221

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Sîne-i süzâmı şad-çâk eylese şemşîr-i °ışk
Bu ne süzdur şevkümü efzûn ider te'sîr-i °ışk
2. Silsilesiyle baña Mecnûndan irişdi derd ü gam
Gerdenümde olmasa hâli n'ola zencîr-i °ışk
3. Ża°f-ı hecr-i yâr ile zerd olsa rûyum vechidir
Kîmyâ itdi ser-â-ser cismümi iksîr-i °ışk
4. Tâze tâze tâzeler sevsem ta°accüb eylemeñ
Böyle irşâd eyledi rûz-ı ezelden pîr-i °ışk
5. °Âlem-i °ışkı ile olmak ister iseñ âşnâ
Terk-i dünyâ-yı denîdür Feyziyâ tedbîr-i °ışk (Eflatun, 2003: 461)

1. Aşk tarağı yanan sinemi yüz parçaya bölse bile sinemde o kadar çok ateş var ki, her birinden aşk tesiri tekrar güçlenir.
2. Dert ve üzüntü bana silsileyle Mecnun'dan ulaştı. Gerdanımda aşk zincirinin beni olmasa ne değışir?
3. Yardan ayrılığın güçsüzlüğüyle yüzümün her yeri sararmıştır. Aşk iksiri baştanbaşa bedenim kimya etmiştir.
4. Aşkın piri ezelden beni böyle yetiştirdi. Gençleri seversem beni kınamayın.
5. Ey Feyzi! Eğer aşk âlemi ile tanışmak istersen, aşk tedbiri alçak dünyayı terk etmektir.

223

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Zülf-i miskînüñden irdi cânuma sevdâ-yı °ışk
Çeşm-i mestüñle kıılır dil dâ°imâ gavgâ-yı °ışk
2. Şerhalar şanma görinen sîne-i °âşıkda ol
Hük-m-i şâhidiñ çekilmişdür aña tuğrâ-yı °ışk
3. °İşkuñile mübtelâ bir °âşık-ı üftâde kim
Hânkâh-ı miñnet içinde idindüm cây-ı °ışk
4. Saçınıñ küfrî çelipâsı dahı bu zülfünüñ
Şeyh Şan°anîveş eyler °âşıkı tersâ-yı °ışk
5. Şevk ile bezm içre cânân rakşa girse Feyziyâ
Şavt-ı °âşıkdan olur bu dehr-i hüyı hâyı °ışk (Eflatun, 2003: 462-463)

1. Aşk sevdası canıma misk kokulu saçlarından erişti. Gönül, sarhoş gözlerinle her zaman aşk kavgası yapar.
2. Aşkın sinesinde görünen yaraların izlerini parçalar sanma. Şahidin hükmüyle ona aşk tuğrası çekilmiştir.
3. Aşkına bağı bir düşkün aşığım ki mihnet tekkesinde kendime aşk yeri edindim.
4. Saçlarının siyahı ve bu zülfünün kıvrımları Sanan şeyhi gibi aşığı, aşkın hristiyanı yapar.

5. Ey Feyzi! Sevgili şevkle meclise girip dans ederse aşk hay ve huylarının dünyası âşığın sesinden oluşur.

224

Mef^cülü Mefâ^cilü Mefâ^cilü Fe^cülün

1. Başumda yiter tâc-ı sa^câdet küleh-i ^cışk
Hıl^cat yiter egnümde bu şâl-i siyeh-i ^cışk
2. Seyr eyle gözümde ağan eşk-i kaçarâtum
Gör nice aqın şaldı cihâna sipeh-i ^cışk
3. Kıl dest-i keremle dil-i vîrânumı âbâd
Ma^cmûr gerek pād-şehüm bār-geh-i ^cışk
4. Sulţân-ı cihân-gîri olur ^câlem-i emrûn
Dârende-i fermâñ-ı hümâyün-ı şeh-i ^cışk
5. Yüsufveş olur Mısr-ı şafâ tahtına mâlik
Her kim ki ^cazîzüm çeke âlâm-ı çeh-i ^cışk
6. Her lahza ider zâviye-i ^carşı temâşâ
Sâlik ki ola mu^ctekif-i hânķeh-i ^cışk
7. El vire diriseñ saña pâpûs-ı dil-ârâ
Feyzî yüz urup yirlere ol hâk-i reh-i ^cışk (Eflatun, 2003: 463)

1. Aşkın külahı saadet tacı olarak bana yeter. Sırtımdaki bu aşkın kara şalı da elbise olarak bana yeter.
2. Gözümde ağan gözyaşı damlalarını izle ki dünyaya aşk askerlerini nasıl saldı, göresin.
3. Kerem elinle virane gönlümü inşa et. Ey padişahım, aşk otağının sağlam olması lazım.
4. Aşık sultanının yüce buyruğunu elinde tutan dünya ülkesinin cihangir sultanı olur.
5. Dostum, aşk kuyusunun elemelerini her kim çekerse Yusuf gibi saflık Mısır'ının tahtına sahip olur.
6. Eğer bir salık aşk tekkesinde itikâfa çekilirse gökyüzünün tamamını her an izler.
7. Ey Feyzi! Sevgilinin ayağını öpme imkanı sana verilsin istersen, yüzünü yerlere vurup aşk yolunda toprak ol.

2.4.17. Fütühî

29

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Pârelerse ğam degül dil levhasın minşâr-ı °aşk
Taht yapar şâh-ı hayâl-i dilbere neccâr-ı °aşk
2. Pâdişâhâ nice taqrîr eyleyem ahvâlîmi
Dillerile şerh olunmaz şemme-i esrâr-ı °aşk
3. Boynıma dağmaz ridâ-yı vaşl çün şâh-ı felek
Neyler olaben gedâya geydürüp destâr-ı °aşk
4. Gülşen-i bâğ-ı irem bigi degül cennet mişâl
Her zamân eksük degüldür bülbül-i gülzâr-ı °aşk
5. Şem°-i hürşîd-i cihân zulmette kalur irmese
Kalb-i °aşıkdan demâdem pertev-i envâr-ı °aşk
6. Dilberâ dil tıflını cellâd ğamzeñ zülfüne
Aşdı cebr eyler velîkin eylemez ikrâr-ı °aşk
7. Bir zamâna kalduğ ey dil kanlu şahid diñlenür
Eşk-i hünin variken olmaz müfid inkâr-ı °aşk
8. Tâ ezelde dest-i kudretle yapılmışdur meger
Top-ı endüh ile yıkılmaz der u dîvâr-ı °aşk
9. La°-i yâre cân virmek zâhidâ hüsrân degül
Cân virüben cân alur itmez ziyân tüccâr-ı °aşk
10. Kîmiyâ-yı şevkile zerrîn kaba eyler teniñ
İşini altun idüpdür hâce-i bâzâr-ı °aşk
11. Câna lezzet kalbe kuvvet °aqla diğğat virmede
Olmaya hergiz nazîri lezzet-i güftâr-ı °aşk
12. Cândan sevdüğüme dañi inanmaz ol şanem
Gerçi her beytim oluptur mazhar-ı âşâr-ı °aşk
13. Şevkile yâri der-âğuş eyleyüp ağlariken
Gülđi didi ğarğ ider âhir bizi enhâr-ı °aşk
14. Zâhidâ bir dilber-i şîrîn dehân ile baña
Reşk-i cennet görünür pây-ı hum-ı hummâr-ı °aşk
15. Şerbet-i cân-bağş loğmânı baña °arz eylemeñ
Bir pula almaz hezârân sıhhati bîmâr-ı °aşk
16. Devletünde zerrece gelmez dehânuñ yâdına
Gerçi ağırdur zemîn u âsumândan bâr-ı °aşk
17. Geh °arağ-rîz u gehi °anber-feşân zülf-i nigâr
°Alemlî hüş-büy ider hâk-i der-i °attâr-ı °aşk

18. Ğam degül ben ya ölem yahud rakîbi öldürem
Ya ğazâdur ya şehâdet hâşil-ı peygâr-ı ʿaşk
19. San zemîn bir noktadur heft âsumân bir dâyire
Bir ayağ üzre tûruben olmuşam pergâr-ı ʿaşk
20. Hiç şâʿir puhte olmaz hem kelâmı süz-nâk
Âteş-i rûyîñ derûnın itmese pür-nâr-ı ʿaşk
21. Leşker-i tersâ-yı ğamdan kaçmadı bir dem Hüsâm
N'ola dirlerse ʿAli-veş haydar-i kerrâr-ı ʿaşk
22. Pâdişâha benden öñdin gitse Mecnûn tañ degül
Ol hemân bir peyk idi ben hûd sipehsâlâr-ı ʿaşk
23. Ya baña nisbet nedür Ferhâd ey şîrîn dehen
Tıfl-veş yer kazdı ol ben hâmil-i kühsâr-ı ʿaşk
24. Kanı bir şâh-ı sühan-dân u habîr-i râz-ı dil
Kâla ğüşında bu nazm-ı gevher-i şehvâr-ı ʿaşk (Tökel, 1993: 146-147)

1. Aşkın bıçağı gönül levhasını parçalarsa sorun değil. Çünkü aşk marangozu sevgilinin hayalinin şahına taht yapar.
2. Halimi padişaha nasıl arz edeyim? Aşkın sırlarının pek az bir kısmı bile diller ile anlatılmaz.
3. Feleğin şahı vuslat hırkasını boynuma giydirmez. Benim gibi bir köleye aşk sarığı sardırarak acaba neyler?
4. İrem bağlarının gülşeni gibi değil cennet gibidir. Hiçbir zaman aşk gülbahçesinin bülbülü eksik olmaz.
5. Aşıkların kalbinden her zaman aşkın nurunun parlaklığı erişmese cihan güneşinin mumu karanlıkta kalır.
6. Ey dilber! Küçücük gönlümü cellat bakışların saçlarına asarak zulmeder. Ama aşkını dile getirmez.
7. Ey gönül! Öyle bir zamana kaldık ki kanlı şahit dinlenir. Kanlı gözyaşları varken aşkı inkarı ifade etmek mümkün mü?
8. Aşkın kapısı ve duvarı dert topuyla yıkılmaz. Çünkü ezelde kudret eliyle yapılmıştır.
9. Ey zahid! Yarın dudağı için canını feda etmek bir kayıp değildir. Çünkü aşk tüccarı can alıp can satar. Hiçbirini ziyan etmez.
10. Şevk kimyasıyla kaba tenini altına çevirir. Aşk pazarının hocası işini altına dönüştürür.
11. Cana lezzet, kalbe kuvvet akla dikkat veren aşkın sözünün lezzetinin benzeri asla yoktur.
12. Her beytim aşkın eserlerine mazhar olmasına rağmen o put gibi güzel sevgili aşkımda samimi olduğuma inanmaz.
13. Yâri şevkle kucaklamış ağlarken “sonunda bizi aşkın nehri batırır” diyerek güldü.
14. Ey zahid! Şîrîn sözlü bir sevgiliyle bana aşk meyhanesinin şarabının küpünün dibi cenneti kıskandırır.
15. Lokman’ın can bahşeden şerbetini bana sunmayın. Çünkü aşk hastası binler sıhhati bir pula almaz.
16. Aşkın yükü yeryüzü ve gökyüzünden daha ağırdır. Devletinde ağzın zerre kadar aklına gelmez.
17. Bazen dökülen ter, bazen de sevgilinin saçının anber saçan kokusuyla aşk attarının kapısının kokusu âlemi hoş kokuyla doldurur.
18. Aşk kavgasının sonunda ya şehitlik ya gazilik vardır. Ben ölsem ya da rakibi öldürsem sorun değil.
19. Yeryüzünün bir nokta, yedi kat göğün daire olduğunu düşün. Bir ayak üzerinde duran aşk pergeli olmuşum.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

20. Ey sevgili! Senin yanağının ateşi onun gönlünü aşk ateşiyle yakmasa hiçbir şair mükemmel ve şiiri de yakıcı olmaz.

21. Hüsam bir an bile gamın hristiyan askerlerinden korkmadı. Onun için aşkın Haydar-ı Kerrar'ı derseler ne olur?

22. Benden önce padişaha Mecnun gitse sorun değil. Çünkü ben kumandanım o ise öncü.

23. Ey Şirin ağızlı! Beni Ferhat'la nasıl kıyaslırsın? O çocuklar gibi yeri kazıdı. Ben ise aşk dağımı kucakladım.

24. Gönül sırlarından haberdar olan biri ve güzel söz söyleyenlerin şahı nerede? Aşkın şahvar incisi sözlerim kulağına erişsin.

30

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Sînemün her güşesinde toptoludur nâr-ı 'aşk
Tañ mıdur andan tecellî eylese envâr-ı 'aşk
2. Taht bünyâd eylemek ister hayâlün şâhına
Pârelerse ğam degül dil levhasın neccâr-ı 'aşk
3. Çeşme-i hûn mı bu çeşm-i hûn-feşânum 'aceb
Görinür andan demâdem şu'le hâ-yı nâr-ı 'aşk
4. 'Aşkıladur 'âlem içre şöhreti pervânenün
Yoksa bir kemter mekesdür olmasa âşâr-ı 'aşk
5. Leblerün fikriyle şi'rüm âb-ı Hızır olsa ne tañ
Pâdişâhum böyle olur perverde-i hammâr-ı 'aşk
6. Ey Fütühî güş-ı nâdâñdan sakın eş'âruñı
Müdde'îye eyleme feth-i der-i esrâr-ı 'aşk (Tökel, 1993: 147)

1. Gönlümün her köşesi aşk ateşiyle dopdoludur. Aşkın nurları oradan yansırsa ayıp mıdır?
2. Hayalin şahına taht inşa etmek ister. Aşk marangozu gönül levhasını parçalamak isterse dert değil.
3. Bu kan saçan gözlerim acaba kan çeşmesi mi? Aşkın ateşinin parıltıları her zaman görünür.
4. Pervanenin âlemde şöhretinin sebebi aşkındandır. Eğer aşkın izi olmasa o kemter bir sinektir.
5. Dudaklarının düşüncesiyle şiirim hayat suyu olursa ayıp mı? Aşk şarapçısının üzümü padişahım böyle olur mu?
6. Ey Fütuhi! Cahillerin kulağından şiirlerini sakın. Âşıklık iddiasında bulunanlara aşkın sırlarının kapısını fethetmesini sağlama.

2.4.18. Gāni-zade Nādīrī

70

Müfte^cilün Fā^cilün Müfte^cilün Fā^cilün

1. Perveriş-i mihr ile oldı gönül kân-ı ^cışk
Aḥker-i nār-ı dilüm la^cl-i Bedehşân-ı ^cışk
2. Kâkül-i dil-dâr atar anı felâḥan gibi
Gülle-i ^cuşşâḳdur seng-i beyâbân-ı ^cışk
3. Berḳ aña zer-silsile ra^cd şadâsı anuñ
Geh dil-i mecnûn olur silsile-cünbân-ı ^cışk
4. Kaṭre-i ḥûn-ı siyeh çıḳdı aña oldı per
Dûd-ı dil oldı meger serv-i hırâmân-ı ^cışk
5. Nâdiriyâ tutsa hep ^câlemi tûfân-ı zühd
Olmaya anuñla ter kûşe-i dâmân-ı ^cışk (Küleḳçi, 1985: 257)

1. Gönül aşkın kaynağı güneşten beslendi. Aşkın Bedehşân'ının dudağı gönlümün ateşinin kuru oldu.
2. Sevgilinin kâkülü onu sapan gibi atar. Aşk çölünün taşı âşıkların güllesidir.
3. Şimşek ona altın silsile, gök gürültüsü onun sesidir. Bazen deli gönül aşkın sallanan zinciri olur.
4. Siyah kanın katresi çıkınca ona kol kanat oldu. Aşkın nazla salınan sevgilisi meğer gönlün iniltisi oldu.
5. Ey Nadiri! Züht tufanı bütün alemleri kaplasa bile aşk eteğinin köşesi onunla ıslanmasın.

2.4.19. Hasan Sezāyī-i Gülşenī

187

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1. İltifāt etmez Süleymān-ı zamāna mūr-ı °aşk
Hük̄m eder sulṭāna zīra böyledir düstūr-ı °aşk
2. Çārsū-yı °aşka geldi °āşıkān dīvāne hep
Kim metā°-ı °aqlı yağma eyledi cumhūr-ı °aşk
3. Zümre-i °uşşāk içinde cümleye serdārdır
Çün ene°l-hāk sırrın izhār eyledi Manşūr-ı °aşk
4. Murğ-ı rūḥuñ lâ-mekān ilinde pervāz eylemez
Etmeyince tā gönül beyzāsını meksūr-ı °aşk
5. Meş̄t olur Mecnūn olur nāmūs u ārı terk eder
Ey Sezāyī böyledir ālemde çün mecbūr-ı °aşk (Şahver, 1985: 117-118)

1. Aşkın karıncası zamanın Süleyman'ına iltifat etmez, sultana hükmeder. Çünkü aşkın kuralı böyledir.
2. Âşıklar hep beraber aşk çarşısına geldi. Aşkın halkı akıl maddesini yağmaladığı için âşıkların hepsi delirdi.
3. Aşk Mansur'u, ene°l-hak sırrını açığa çıkardığı için âşıklar zümresinin içinde hepsinin serdarıdır.
4. Gönül aşk yumurtasının kabuğunu kırıp dışına çıkmadıkça ruhun kuşu mekansızlık ilinde uçamaz.
5. Ey Sezai! Aşkın mecburiyeti böyle olduğu için âşık sarhoş olur, deli olup çöllere düşer ve namus u arı terk eder.

188

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1. Ey gönüller mülküne hük̄m eyleyen dārā-yı °aşk
Bu vücūdum şehriñ ettin ākıbet yağmā-yı °aşk
2. Kayd iken zülfünde dil verdin hevā tahriḳ edip
Eylediñ şeh-i melāmette añı rüsvā-yı °aşk
3. Dest-gir ol bu ālāyıkdan beni eyle ḥalās
Lāyık-ı vaşl eyle cānā gönlüm et me°vā-yı °aşk
4. Levḥ-i dilde yazdı °aşkın bābını bī-ḥarf ü şavṫ
On sekiz biñ āleme şıḡmaz iken imlā-yı °aşk
5. Gel Sezāyī Gülşenī'den bir ḳadeh nüş eyle kim
Geçesiñ iki cihāndan bulasıñ Mevlā-yı °aşk (Şahver, 1985: 118)

1. Ey gönüller mülküne hükmeden aşk hükümdarı! Aşk yağması bu vücut şehrimi sonunda yağmaladı.
2. Ey gönül! Sevgilinin saçına bağlı kendi halinde bir âşık iken aşk, istek verip tahrık ederek onu melâmet şehrinde aşk rezili eyledi.
3. Ey can! Elimden tutup beni bu dünya dertlerinden kurtar. Beni senin vuslatına layık eyle ve gönlümü aşkın mekanı eyle.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

4. Aşkın imlası on sekiz bin âleme sığmazken gönül defterinde aşkın babını sessiz ve harfsiz bir şekilde yazdı.

5. Ey dost! Gel ve Sezayî Gülşeni'den bir yudum (aşk) iç ki iki cihandan geçip aşkın Mevla'sını bulabilesin.

189

Müfte^cilün Fâ^cilün Müfte^cilün Fâ^cilün

1. ^cArz edeli bî-cihet dîdeme dîdâr-ı ^caşk
Her neye etsem nazâr görünür envâr-ı ^caşk
2. Ğayb u şahâdet ki var ettiler ^caşktan zuhûr
Çarh uruben dönmede gör yine devvâr-ı ^caşk
3. ^cAynı ^cayân-ı vücûd şını maķâm-ı şuhûd
Ķâfi-durur haķ-nümûd böyledir eţvâr-ı ^caşk
4. Cümleye feyz-baħş olan zerreye nûr-pâş olan
Gizli ayân fâş olan oldu bil âsâr-ı ^caşk
5. Baña Sezâyî inan oldu Ħudâ'dan ayân
Gülşenîdir bî-gümân kafile şâlâr-ı ^caşk (Şahver, 1985: 118)

1. Aşkın güzel yüzü her yönden gözüme görününce neye baksam aşkın nuru gözüme görünür.

2. Gayb ve şehadet âlemi ki bunlar aşktan ortaya çıkmışlardır. Bu aşk çarkı her zaman yine dönüp durmaktadır.

3. Vücudun ortaya çıkmasını ayın, görme makamını şın, kaf ise hakkı gösteriyor. Aşkın tavırları böyledir.

4. Cümleye bereket veren, zerreye nur saçan, gizli açık artaya çıkan aşk eserleridir.

5. Ey Sezai! Aşkın başkumandanının kesinlikle Gülşeni olduğu bana Hüda'dan ayan oldu.

190

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Ger şorarsan kande var ol cevher-i yektâ-yı ^caşk
Gel gönülde kıl taleb kim aında var deryâ-yı ^caşk
2. Lâne-i imkân içinde tutmadı hergiz mekân
Şeş cihetten taşra pervâz eyledi anķâ-yı ^caşk
3. Râyîç olmaz çârsû-yı ^caşķda bundan özge şey
Nakd-ı cân-ı ^caşķânla alınır kâl^ca-yı ^caşk
4. Olma Mecnûn'u bu naķş-ı şüretiñ cem^c et özüñ
Kim libâsı lâfza sığmaz bilmiş ol Leylâ-yı ^caşk
5. Râh-ı ^caşk içre Sezâyî ^caķlı ķo Cibril ise
Ķâbe kavseynde iķâmet etme bul ednâ-yı ^caşk (Şahver, 1985: 119)

1. Aşkın biricik cevherinin nerede olduğunu soruyorsan eğer gönüle talep et. Çünkü aşk denizi onda var.

2. Aşk Anka'sı altı cihetten dışarı uçtu ve mekânını asla imkân yuvası içinde bırakmadı.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

3. Aşkın kalesi âşıkların canını peşin olarak vermeleriyle fethedilir ve aşk çarşısında bundan başka bir şey değerli olmaz.

4. Bu süsün ve görünüşün Mecnun'u olma, özünü topla. Aşkın Leyla'sı söz elbisesine sığmaz, kelimelerle ifade edilemez.

5. Ey Sezai! Aşk yolunda Cibril olsa bile aklını bir kenara bırak. Kâbe kavseyn'de kalma ve en aşağı aşığı bul.

191

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Mücmer-i dilde ço yansın od-ı aşk
Göklere ağsın demâdem dūd-ı aşk
2. Şâhid-i gayba o kim buldu vuşul
Bu şahâdette olur meşhūd-ı aşk
3. Vâsıl-ı aşka deme ehl-i kemâl
Kâmil oldur kim ola merdūd-ı aşk
4. Hep taķâzâ-yı zuhūr eder kamu
Zahir u bâtın olan mevcūd-ı aşk
5. Şems-i zâtından Sezâyî ta ezel
Cümle zerrât oldular mev'ūd-ı aşk (Şahver, 1985: 119)

1. Gönül buhurdanında aşk ateşi bırak yansın ve aşkın ahı her zaman göklere yükselsin.
2. Gayba bakan kişi vuslatı bulur ve bu tanıklıkla aşkın şahidi olur.
3. Aşkta vuslata eren kişiye kâmil deme. Asıl kâmil aşkı reddeden kişidir.
4. Aşkın içinde ve dışında var olan her şeyi, halk açığa çıkarmaya çalışır.
5. Ey Sezai! Zatının güneşinden, ta ezel bezminden bütün zerrelere aşk vadisi oldu.

2.4.20. Hikmeti

157

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Murğ-ı dile ki meşken olup âşiyân-ı ʿaşk
Çekse yeridür anda gönül imtinân-ı ʿaşk
2. Düşmezdi Kays deşte vü dağlara Kûh-ken
Ger anlasaydı Kays ile Vamık zebân-ı ʿaşk
3. Dağı felekde mâha urup yerde lâleye
ʿArz u semâda âfet olup imtihân-ı ʿaşk
4. ʿAşk ehli n'eylesün ki lebi cân-fezâlara
Hayrân olup da açılaalmış dehân-ı ʿaşk
5. İl mâh-ı nev şanur o degül yâra âfitâb
Beñzer delv-i felekde aşılmış kemân-ı ʿaşk
6. Fettân göziñden ötri kapansa ʿaceb degül
Bâzâr-ı hüsn içinde ser-â-ser dükân-ı ʿaşk
7. Tâb u tef ile Kâ'be-i maşşûda yetmege
Dağum yeter serümde benüm kehkeşân-ı ʿaşk
8. Ehl-i hıred maqâluña taşşîn ider senün
Hatm oldı sende Hikmetiyâ dâstân-ı ʿaşk (Eğri, 2006: 172-173)

1. Aşk yuvası gönül kuşuna mesken oldu. Onun için aşkın başa kakmasını çekse yeridir.
2. Eğer Vamık ile Kays aşkın dilini anlasaydı Mecnûn çöllere, Ferhat dağlara düşmezdi.
3. Dağı gökte aya, yerde de laleye vurup aşkın imtihanı yeryüzünde ve gökyüzünde afet oldu.
4. Aşkın ağzı şaşkınlıktan açık kalmıştır. Dudağından can dağıtanlara aşk ehli neylesin?
5. Ey yar! Herkes yeni ay sanır ama o değil. Güneş feleğin kovasına asılmış aşk kemanına benzer.
6. Güzellik pazarında baştanbaşa aşk dükkânı fitne veren gözlerinden dolayı kapansa garip midir?
7. Maksat Kabesine gece ışık ve meşaleyle ulaşmak içi yol gösterici Samanyolu yıldızları olarak başımdaki aşk ateşi yeterli gelir.
8. Ey Hikmeti! Akıllılar senin sözünü beğenirler. Çünkü aşk destanına son noktayı sen koydun.

Fe[°]ilâtün Fe[°]ilâtün Fe[°]ilâtün Fe[°]ilün

1. Meşkenet virmese ger sūz-ı dile hâtif-i [°]aşk
Şerer-i âh ile gerdūnı yaķardı tef-i [°]aşk
2. Mâr-ı zülfüñi kef-i [°]aşk dutup vehm itmez
Yed-i beyzâ-yı Kelīm olsa [°]aceb mi kef-i [°]aşk
3. Zâhide [°]arz-ı haķ u [°]ârızuñ ey kıble-i kūr
Bile bu yüzden imiş mecmū[°]a-i muşhaf-ı [°]aşk
4. Naķd-i [°]aķlı reh-i ğamuñda k'iderdüm zîrâ
Ki bu düstūr-ı ķadīm üzre imiş maşraf-ı [°]aşk
5. [°]Aşk sırrın nice mahfî dutalum Hikmetiyâ
Ki dutup [°]âlemi âvâze-i ķeng ü def-i [°]aşk (Eĝri, 2006: 173)

1. Eĝer aşkın çekiciliĝi gönül yangınına miskinlik vermeseydi, aşkın harareti ahımın kıvılcımları ile dünyayı yakardı.
2. Saç yılanını aşk kefi yakalayıp korkutmaz. Aşkın köpüĝü Kelim'in beyaz eli olursa garip mi?
3. Ey kör kıble! Zahide yanaĝını ve yanaĝının güzelliklerini göster. Aşk kitabının dergisi bile bu yüzdenmiş.
4. Aklımı aşkın yolunda verirdim. Aşkın gideri meĝer bu eski kural üzerineymiş.
5. Ey Hikmeti! Aşkın sırrını nasıl saklayalım? Aşkın ķengi ve defî âlemi tuttu.

2.4.21. İbrahim Ta'ib

216

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Teşne dillerdir dem-â-dem mâ'îl-i sevdâyı °aşk
Bilmeyen bilmez nedir kim çekmeyen da'vâ-yı °aşk
2. Âşiyân-ı tütî-i tab'ım nihânî söyledir
Böyle pinhân olduğın esrâr için fehvâ-yı °aşk
3. Şındırır nâmûs-ı nengî eyleyüp ref°-i niķâb
Neş°e-yâb-ı °aşk olan âhîr kırar pervâ-yı °aşk
4. °Akl idrâk eylemez virmez haber nâşîh cevâb
Müftî-i şâhib-zamân virdi baña fetvâ-yı °aşk
5. Tâ'ibâ dil-ḥaste-i maḥmûr u ser-gerdânsın
Kim te'essüf eyleme sende hemân kimyâ-yı °aşk (Gündüz, 2009: 247)

1. Aşk sevdasına meyledenler her zaman can ve gönülden isteyenlerdir. Aşk davasını çekmeyenler ne olduğunu bilmezler.
2. Aşkın anlamı sır olduğu için, böyle saklandığı için şairliğimin papağanının yuvası gizlice söyler.
3. Örtüyü kaldırıp ar ve namus (şişesini) kırdırıp aşkla kendisinden geçen sonunda aşk korkusunu yener.
4. Ey nasihatçi! Zamanın müftüsü bana aşk fetvasını verdi. Akıl bunu anlayamaz, haber ve cevap veremez.
5. Ey Taib! Gönlün sarhoşluk hastası ve sersem olduğu için üzülme. Çünkü aşk kimyası sendedir.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. °Aşıkā şāyestedir bu dem sürmek devrân-ı °aşk
Olsa °ayb olmaz hele dehr içre ser-gerdân-ı °aşk
2. °Aşkdır °âşıkları bî-dâr-ı gaflet eyleyen
Kim teğâfûl çeşmini mekşûf ider sultân-ı °aşk
3. Kâse-i ser-şârdan nûşân maḥmûrdur belî
Olmadı bed-mestlerden kırmayan peymân-ı °aşk
4. Maḥbaḥ-ı mihr-i maḥabbet poḥa-i şevk ile hem
Yanmayan da°vâ-yı puḥte kılmasuñ sûzân-ı °aşk
5. Rûşen eylerdi mübârek maḥdem-i teşrifle
Bu dil-i ğam-hâreye olsa şeb-i mihmân-ı °aşk
6. Ser-fürü° kılmaḥ degil bî-hûde cânân rāhına
Bulsa gönlüm lâ-cerem eyler hemân imkân-ı °aşk
7. Cânını virmez kıyās itme sakın ol mâha sen
Zâhir u bâhir olur çün Tâ°ibi ḳurbân-ı °aşk (Gündüz, 2009: 248)

1. Aşkın devranını bu zamanda sürmek aşıkā yakışıır. Dünya da aşkın sersemi olsa da ayıp olmaz.
2. Aşk sultanı gaflet gözünü keşfettiği için âşıkları gaflet uykusundan uyandıran aşktır.
3. Dopdolu kâsedden içenler elbette sarhoştur. Aşk kadehini kırmayan körkütük sarhoşlardan olmadı.
4. Aşk mutfağının şevk potasında aşk ateşiyle yanmayan pişmişlik davasında bulunmasın.
5. Bu dertten taşa dönüşmüş gönle, aşk misafirinin gecesi şerfli adımını atarsa yüzü güler.
6. Sevgilinin uğrunda başını feda etmek boşa değildir. Gönüm aşk imkânı bulursa şüphesiz âşık olur.
7. Taibi o ayyüzlüye sakın kıyaslama, o canını vermez. Çünkü aşkın kurbanı batıp uçar.

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. Bilmedi ^caql-ı ma^câş ehli olan hâlet-i ^caşk
Fehm-i idrâke karşı pejmürde-i dil sevret-i ^caşk
2. Hâl-i dünyâyı nihâyetsiz ider fikr-i şenî^c
Nâ-sezâlar idemez hâl ile keyfiyet-i ^caşk
3. Mihr-i bî-mâye dilin hâzret-i mihrî ne bilür
Rind-i hüşyâr bilür merhâle-i sıhhat-i ^caşk
4. Bir ^caceb cevher-i ma^clûm degildir cânâ
Ma^cnevî kimseye zâhir bilemez lezzet-i ^caşk
5. Tâ^cibâ kendi bilinmedi hem eglenmedi râz
Yine kemmiyyet ü mâhiyyet ü ha^cîkât-ı ^caşk (Gündüz, 2009: 248)

1. Aklında para olan aşkın ne olduğunu bilmedi. Aşkın kudreti gönül perişanlığının anlaşılmasını azaltır.
2. Dünya halini kötü fikirleriyle sonsuz zanneder. Aşkın keyfiyetini ve halini yakışmayanlar anlamaz.
3. Mayasız güneş, gönlün kutlu güneşin bilmez. Sarhoş rint aşk sıhhatinin aşamalarını bilir.
4. Cana malum olan garip bir cevher değildir. Aşkın manevi lezzetini görünüşünden kimse anlayamaz.
5. Ey Taib! Yine aşkın gerçekliği, mahiyeti ve kemiyetinin sırrı bilinmedi.

2.4.22. İshāk-zāde Mehmed Zuhūrī

60

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

1. Ğamze-i āfet-resānın eyleme dem-sāz-ı ^caşk
Dāstān-ı dest-i ^cālem olmasun tā rāz-ı ^caşk
2. Ol dāhı āşüfte-i ^caşk olmuş ancağ ben degül
Ben niyāz-ı ^caşk idersem ol da eyler nāz-ı ^caşk
3. İtdi bir şayyād dām-ı mekrine āhır şikār
Murğ-ı dil gerçi iderdi hayliden pervāz-ı ^caşk
4. Eyledükçe nāz sen ^caşkum dahı eفزün olur
Sen müselleme nāz u istiğnāda ben mūmtāz-ı ^caşk
5. Ser-girān mestem Zuhūrī şubhgāh-ı haşre dek
Gūşuma irdi ezelde nağme-i āvāz-ı ^caşk (Kahraman, 2002: 175)

1. Ey sevgili! Afet denilebilecek gamzeni aşkın arkadaşı yapma. Âlemin elinde dolaşan destan, aşkın sırları olmasın.
2. O bile aşkın düşkünü olmuş, ben değilim. Ben aşk niyazında bulunursam o da aşk nazı yapar.
3. Gerçi gönül kuşu eskiden aşk için uçardı ama sonunda bir avcı hile tuzağında onu avladı.
4. Sen naz ettikçe aşkın daha fazla güçlenip artıyor. Sen naz ile istiğnada kabul gördün, ben de aşk seçkini oldum.
5. Ey Zuhuri! Ezelden aşkın sesinin nağmesi kulağıma geldiği için kıyamet sabahına kadar kendimden geçmiş bir sarhoşum.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Kâbil-i keşf ü beyân olmaz zebân-ı hüsn ü 'aşk
Olmaz Eflâtûn olursa tercemân-ı hüsn ü 'aşk
2. 'İsmet itmiş gevher-i tâbende-i nâ-yâbını
Eyleyen hûbân ile 'uşşâkı kân-ı hüsn ü 'aşk
3. Nice biñ Kays ile Leylî itmede dâd u sited
Açılıp bu sük-ı fânîde dükân-ı hüsn ü 'aşk
4. Nice gonca cilvesâr u nice bülbül nâleger
Sebz u hurremdür hemîşe gülsitân-ı hüsn ü 'aşk
5. Hüsnuñe yoğdur bedel 'aşk-ı Zuhûriye nazîr
Fâş olaldan kâ'inâta dâstân-ı hüsn ü 'aşk (Kahraman, 2002: 176)

1. Aşk ve güzelliğin dilinin keşfedilip anlaşılması mümkün değildir. Aşk ve güzelliğin tercümanı olmaz.
2. Âşıkları ve güzelleri, güzellik ve aşkın kaynağı yapan güç, onların bulunmaz değerli mücevherlerini de namus yapmıştır.
3. Aşk ve güzelliğin dükkânı fena çarşısında açılınca binlerce Leyla ve Mecnun alışveriş yapar.
4. Aşk ve güzelliğin bahçesinde pek çok cilveli gonca ile pek çok ağlayan bülbül her dem mutludur ve her dem tazedir.
5. Aşk ve güzelliğin destanı kâinata yayıldığından beri Zuhuri'nin aşkıyla kıyaslanacak kadar güzel aşk yoktur.

2.4.23. Kānī

95

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

1. Nigāh-ı hayra ṭab^cān olamaz pertev gedā-yı ^cışk
Anuñcün rūṣenā çeşm olmağ ister āşinā-yı ^cışk
2. Olurdı büt-perest āzādegān-ı ribka-i şüret
Eger keşf olsa idi şüret-i ^cibret-nümā-yı ^cışk
3. Bekāsından fenāsı yeğ fenāsından bekāsı yeğ
Ne mümkindir temīz-i da^cvi-i ālā vü lā-yı ^cışk
4. Enīs-i şāhid-i vaḥdet-sārāy-ı ^cālem-i dıldür
^cAceb mi beyt-i ma^cmūr-ı maḥabbet olsa cāy-ı ^cışk
5. Yüzün tuğ Kıblagāh-ı **semme vechullāha** ey Kānī
Menār-ı ḥān-kāh-ı dilde oқındı şalā-yı ^cışk (Yazar, 2006: 456-457)

1. Aşkın kölesi hayır bakışına doğuştan ışık olamaz. Ruşenâ, bunun için göz aşkın dostu olmak ister.
2. Aşkın ibret veren şekli keşfedilseydi eğer suret ipliğinin kemendinden kurtulanlar putperest olurdu.
3. Bekasından fenası, fenasından bekası iyidir. Aşkın yokluğu ve davasının temizlenmesi mümkün değildir.
4. Gönül ülkesinin yalnızlık sarayının şahidinin dostudur. Aşkın meskeninin muhabbetin kalbi olması garip midir?
5. Ey Kani! Aşk salası gönül tekkesinin minaresinde okundu. Yüzünü “semme vechullah” kiblesine çevir.

2.4.24. **Ḳavṣī**

250

Fe[°]ilātün Fe[°]ilātün Fe[°]ilātün Fā[°]lün

1. Hüsñ eger āyīne olsa añā cevherdür [°]ışk
Ne reviş var ise hüsñ ile berāberdür [°]ışk
2. Ser-be-ser [°]ālem-i icād şadefdür ammā
Hüsñdür baħr-i girān lenger ü gevherdür [°]ışk
3. H^vār baħma baña ey hüsñ-i ḳavī kim [°]āşık
Nātüvān ise velī sedd-i Sikenderdür [°]ışk
4. Hazer it başuñ için olmayasan [°]āşık kim
Görebilmem seni mazlüm u sitem-kerdür [°]ışk
5. Yār eger raħm ide [°]āşık özine raħm itmez
Hüsñ her çend müselmān ola kâfirdür [°]ışk
6. Vaşl ile [°]āşık-ı bī-tāb odı teskīn tapmaz
Hüsñ bir āteş-i süzān u semenderdür [°]ışk
7. Tütüyā narħınadur ehl-i nazār yanında
Bī-basiretlere ħāk ile berāberdür [°]ışk
8. Hüsñ her çend ola şirīn ü şeker-bār velī
Teşne-i derd olana çeşme-i kevşerdür [°]ışk
9. Ne ḳadar çeşme-i sīm-āb ola [°]āşık Ḳavṣī
Hüsñ bilmez mi deryālara lengerdür [°]ışk (Çakır, 2008: 714)

1. Eğer güzellik ayna olsa aşk onun özüdür. Aşk ile güzellik aynı yolda beraberdir.
2. Yaratılan âlem baştanbaşa sedefdir ama ağır deniz, güzellik; aşk, cevher ve çapadır.
3. Eğer veli âşık güçsüzse, aşk İskender'in seddidir. Ey baki güzellik sahibi, bana hor bakma.
4. Başın için âşık olmaktan kork. Aşk zalimdir, seni mazlum kabul edemem.
5. Eğer sevgili merhamet etse bile, âşık kendisine merhamet etmez. Hüsñ her ne kadar Müslüman olsa da aşk kâfirdir.
6. Güzellik yakıcı bir ateş. Ve aşk ateşte yaşar. Güçsüz aşıkın ateşi vuslata ermekle sönmez.
7. Ey papağan! Gönül gözü görmeyenler için aşk “toprakla bir olmak” olsa bile gönül gözü görenler için aşk yüce bir duygudur.
8. Ey veli! Güzellik ne kadar şeker ve şirin olursa bile aşk, derde susayanlara Kevser çeşmesidir.
9. Ey âşık Kavsi! Güzellik ne kadar civa çeşmesi olsa bile aşk onu deryalara bağlayan zincirdir.

Mefâ'ılün Fe'ılâtün Mefâ'ılün Fâ'lün

1. Ne herze miñnet ü derd ü ğam u belâdur °ıŝķ
Ki gencdür dil-i vîrâne ejdehâdur °ıŝķ
2. Bir özge maṭlab için °aķl teg delîl degül
Ki aŝl-ı mes'ele vü °ayn-ı müdde'âdur °ıŝķ
3. Od ile od suya su topraĝ ile topraĝdur
Hevâ-yı nefse uyan kimseye hevâdur °ıŝķ
4. Şadef naşîb bulur vüs'atince deryâdan
Eger sen olmayasan nâ-resâ resâdur °ıŝķ
5. Nezâket ehline bâĝ u bahâr u ni'metdür
Belâ sevenlere şahrâ-yı Kerbelâdur °ıŝķ
6. Hîred şanem-gede her ârzûsı bir bütdür
Sınıķ gönüller ivi Kâ'be-i şafâdur °ıŝķ
7. Egerçi kıble-nümâdır hîred °ibâdet için
Gözi görenlere âyîne-i Hudâdur °ıŝķ
8. Onı ger ister isen faķr dâmeniñ dut kim
Helâk-i hâl u haṭ-ı naķş-ı büriyâdur °ıŝķ
9. Sîpâhdur ğam u miñnet nevâ-yı nâle-i °âlem
Cünün vezîr ü gönül taḥt u pâdişâdur °ıŝķ
10. Düşer ayaĝlara ammâ sipihre baş egmez
Diyâr-ı hüsnde hem şâh u hem gedâdur °ıŝķ
11. Ğam-ı cihân ile °aşık ğam-ı cihân çekmez
Ki hem girihdür özi hem girih-güşâdur °ıŝķ
12. Bu hamı kudret ile teşne-i tazallümdür
Sözün haķîķati sultân-ı Kerbelâdur °ıŝķ
13. Ger olsa maṭlabuñ ey cân hayât-ı câvidân
Kenâr dutma ki ser-çeşme-i bekâdur °ıŝķ
14. Yeri yeri yoluña ey esîr-i devlet hey
Ki mâl ile ele düşmez girân-bahâdur °ıŝķ
15. Anuñ özi sözi ger derd ü dâĝ-ı °âlemdür
Velî ne derdüñ olursa aña devâdur °ıŝķ
16. Ne ğam ger artuķ ider hüsñ günde yüz derdüm
Bu bes degül mi ki miñ derdüme devâdur °ıŝķ
17. Muḥâlaṭat ezeliüdür muşâḥabet ebedî
Eger sen olmayasan yâd âşinâdur °ıŝķ
18. Nazarda ger görünür °ıŝķ nâ-tüvân ammâ
Şükûh-ı hüsñ perkâh u kehribâdur °ıŝķ

19. Humâ-yı devlet eger itmez iltifât ne
Fütâdeler başına sâye-i Hüdâdur ʿışk
20. Peyâmı nâmesi ger ser-be-ser şikâyetdür
Haķîkat anlar isen mazhar-ı rızâdur ʿışk
21. Ben ihtiyâr ile ol kûya gitmenem Kavsi
Baña bu vâdî-yi hun-ḥâre reh-nümâdır ʿışk (Çakır, 2008: 715-716)

1. Aşkın bela, dert, gam ve üzüntünün adı olduğu fikri ne saçmadır. Virane gönül hazine, aşk hazineyi bekleyen ejderhadır.
2. Bir özge mesele için akıl tek delil değildir. Çünkü iddia edilenin aynısı ve meselenin aslı aşktır.
3. Aşk; ateşle ateş, su ile su, toprakla topraktır. Nefsinin isteklerine uyanlar için aşk hevestir.
4. Eğer sen na-resa değilsen aşk resadır. Denizin genişliğinde sedef nasip olur.
5. Aşk; bela sevenlere kerbela çölü, nezaket ehline bağ, bahar ve nimettir.
6. Aşk, sıkı gönüller için ev ya da safa Kâbe'sidir. Akıllı putperestin her arzusu bir puttur.
7. Aşk, gözü görenlere Hüda'nın aynasıdır. Çünkü akıl, ibadet için kible gösterendir.
8. Eğer aşkı istersen fakirlik eteğini tut. Çünkü aşk buriya nakışlı ergenlik tüyleri ve beninin helakiyle oluşur.
9. Delilik, vezir ve gönül; aşk taht ve padişaktır. Gam ve mihnet, âleminin inilti sesinin askeridir.
10. Aşk, güzellik ülkesinde hem şah hem köledir. Ayaklara düşer ama sipihre baş eğmez.
11. Aşık dünya derdi için dünyada dertlenmez. Çünkü aşkın özü hem düğüm, hem de düğümü çözendir.
12. Bu yazdıklarım basit güçle sızlanma isteğidir. Sözün gerçeği aşk, Kerbela sultanıdır.
13. Ey can! Eğer maksadın ebedi hayatsa aşk, beka çeşmesinin başıdır, onu terk etme.
14. Hey devlet esiri, yoluna yürü! Aşk mal ile alınmayacak kadar değerlidir.
15. Ne derdin varsa aşk onun dermanıdır. Çünkü onun sözü özü alemin derdi ve dağdır.
16. Artık güzellik günde yüz derdim olursa dert değil. Aşk bin derdime devadır, bu yeterli değil mi?
17. Güzel karşılaşmalar ezeli, güzel sohbetler ebedidir. Eğer sen yabancı olmazsan aşk tanıdıktır.
18. Görünüşe göre aşk güçsüz görünür ama aşkın güzelliğinin yüceliği, perkâh ve aşk samankapanıdır.
19. Eğer devlet kuşu iltifat etmezse gam değil, düşünlerin başına aşk, Hüda'nın gölgesidir.
20. Haberi, mektubu baştanbaşa şikâyetdir. Eğer anlarsan aşk, gerçekte rızanın mazhariyetidir.
21. Kavsi, ben bilerek o mahalleye gitmem. Aşk, bana bu hunhar vadide kılavuzdur

2.4.25. Kelīm

136

Feilātün Fe'îlātün Fe'îlün

1. Yağdı din kişverini leşker-i 'aşk
İtdi yağmā dili gâret-ger-i 'aşk
2. Şunmadın ğamze-i çeşm-i Leylî
Dest-i Mecnûna daħi sâğar-ı 'aşk
3. Eylemiş sâki-i şahbâ-yı ezel
Beni ser-mest-i mey-i kevşer-i 'aşk
4. Ğarķ ider keşti-i sipihri Kelīm
Olsa bir kez vezende şarşar-ı 'aşk (Çelen, 1994: 151)

1. Aşk askeri din ülkesini yaktı. Aşkın çapulcusu gönlü yağmaladı.
- 2-3. Henüz Leylâ'nın süzgün bakışları Mecnun'un eline aşk kadehi vermeden ezel şarabının sakisi beni aşk kevseriyle sarhoş etmişti.
4. Ey Kelim! Aşkın fırtınası bir kez eserse bahtımın gemisini batırır.

2.4.26. Mâhir Abdullah

133

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün

1. Sînemi sūrâh sūrâh itdi cânâ dağ-ı 'ışk
Seyr iderseñ böyledür 'âlemde şahñ-ı bağ-ı 'ışk
2. Kaldı 'aqlum kâkülünde dil esîrûñ turrada
Baña meşken oldı derdüñle bu dâm-ı dağ-ı 'ışk
3. Cevr-i dilber bir taraf ağıyâr-ı derdi bir taraf
Neylesün 'uşşâk olunca böyle şol u şağ-ı 'aşk
4. Bir dem olmaz başıma bārân-ı firqat yağmâya
Şahñ-ı 'ışkuñda konalıdan üstüme otağ-ı 'ışk
5. Şevk ü vaşluñla ko yansun kalbi dâim Mâhirûñ
Sönmesün tâ haşre dek 'ışkuñla bu ocağ-ı 'ışk (Kayhan, 1999: 276)

1. Ey can! Aşk dağı gönlümü paramparça etti. Eğer seyredersen aşk bağının sahnesi âlemde böyledir.
2. Bu aşk dağının tuzağı bana derdinden dolayı mesken oldu. Gönlüm alınına dökülen saçının esiri oldu, aklım kâkülünde kaldı.
3. Sevgilinin eziyeti bir yönden, rakibin derdi diğer yönden... Âşıkların sağı solu böyle aşk olursa onlar ne yapsın?
4. Aşk çadırı, aşkının sahnesiyle başıma konduğundan beri ayrılık yağmurunun başıma yağmadığı bir an olmaz.
5. Ey sevgili! Vuslat isteğiyle Mahir'in kalbi yansın. Bu aşk ocağı haşre kadar sönmesin.

2.4.27. Mehmed Nazîf

166

Müfte^cilün Mefâ^cilün Müfte^cilün Mefâ^cilün

1. ^cAkl-ı kül olsa hâce-i meş[']ele-i kitâb-ı ^caşk
Defter-i fikre şıgmaya fezleke-i hisâb-ı ^caşk
2. Gelse bu demde hurremi şehri-i dile garîb olur
Dîdede mevc-i âb-ı ğam sînede tef ü tâb-ı ^caşk
3. Hûn-ı ciğerle sînede dâğ ki sürh-fâmdır
Hâkde siyâhı lâ^cl ider pertev-i âfitâb-ı ^caşk
4. Nuh da olsa ^caşıkı eyler o tıfl-ı şifte
^cÂlem-i ^caklı ğarğ ider kıatre-i kem sehâb-ı ^caşk
5. Çâr ^canâşır oldılar Âdem-i kalbe ey Nazîf
Bâd-ı ümîd ü hâk-i ğam âteş-i şevk ü âb-ı ^caşk (Darıcık, 2006: 274-275)

1. Aklın tamamı, aşk kitabının meselesinin profesörü olsa aşk hesabının özeti fikir defterine sığmaz.
2. Gözde gam suyunun dalgaları, gönülde aşk ateşi var. Gönül şehrine bu zamanda neşesi gelse garip olur.
3. Gönülde ciğer kanıyla oluşan dağlar kırmızı renklidir. Aşk güneşinin parlaklığı topraktaki siyahlığı kırmızıya çevirir.
4. O güzel cilveli çocuk, aşkın -Nuh bile olsa- bir damla dünyasını aşk bulutunun bir damlasında akıl âlemine boğar.
5. Ey Nazîf! Kalbin Âdem'ine ümit rüzgârı, gam toprağı, istek ateşi ve aşk suyu dört unsur oldular.

Fe^cilātün Mefā^cilün Fe^cilün

1. Şāh-ı mülk-i kemāl ya^cnī ^caşk
Vācibü'l-ımtisāl ya^cnī ^caşk
2. Mey-i âteş-nümün ya^cnī hüsn
Âteş-i mey-mişāl ya^cnī ^caşk
3. ^cAdemiyyü'l-vücūd ya^cnī şabr
Hestî-i bî-melāl ya^cnī ^caşk
4. Sünbül-i bâğ-ı ^carş ya^cnī āh
Gülsitân-ı cemāl ya^cnī ^caşk
5. Leyl-i bî-meyl-i nūr ya^cnī firāk
Şubḥ-gāh-ı vişāl ya^cnī ^caşk
6. Ecel-i Hızır ya^cnī va^cd-i vişāl
Ömr-i şad Nūḥ ü Zāl ya^cnī ^caşk
7. Mülk-i dārü'n-nizām-ı dīn ü dil
Sebeb-i ihtilāl ya^cnī ^caşk
8. Rūḥ-ı ikdār-baḥş-ı cism-i Nazīf
Nūr-ı İzīd Te^cālā ya^cnī ^caşk (Darıcık, 2006: 275-276)

1. Yani, kemal mülkünün şahı ve gerekeni yapmanın gereği aşktır.
2. Yani, güzellik ateş saçan mey, yani aşk mey gibi ateştir.
3. Aslında sabır vücudun yokluğu, aşk ise aslında sıkıntısız olmanın varlığıdır.
4. Ah aslında arş bağının sümbülü, aşk aslında cemal gülistanıdır.
5. Ayrılık aslında ışıksızlığın gecesi, aslında aşk ise vuslat sabahıdır.
6. Aslında vuslat vadisi Hızır'ın eceli, aşk ise Nuh ve Zal'in iki katı ömür kadar uzun sürer.
7. Din ve gönül nizam evinin mülkü, aşk ise ihtilal sebebidir.
8. Nazif'in bedeninin gücünü artıran ruhu yani aşk, Allah u Teâlâ'nın nurudur.

2.4.28. Mesîhî-i Tebrîzî

LXXVI

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün

1. Âh kim könlümni kıldı hicr-ârâ efgâr °ışk
İtdi bağrumnı kebâb u gözümü hûn-bâr °ışk
2. Ger ölem endühgin ü zâr-ı °ayn itmeñ miñi
Kim meñi kılmış durur endühgin ü zâr °ışk
3. Tâ yüzün gülzârı ğayıpdur gözüm karşıdıñ
Vah ki sancır her nefes bağrım ara yüz hâr °ışk
4. Yok durur cüz şerbet-i vaâl aña öziñe çäre
Ey mu°alic her kimi kim eylegey bî-mâr °ışk
5. Merhem-i rahatnı hergiz yâd kılmas ey köñül
Ol kimün kim eyleyipdür köñli efkâr °ışk
6. Yâr °ışkı birle boldım ol âfât-ı âmîhte
Kim maña bolmış durur ağyâr yâr u yâr ışk
7. Ayru ol günün Mesîhî gülşen-i rûhsârıdın
Eşk-i gül-günumdın itmiş yüzümü gülzâr °ışk (Baştürk, 2006: 132)

1. Eyvah ki aşk beni ayrılık içerisinde yaraladı. Aşk bağrımı kebab etti ve gözlerimi kan ağlattı.
2. Eğer kederli ölürsem benim için gözyaşı döküp üzülmeyin. Çünkü aşk beni zaten ağlatıp üzmüştür.
3. Senin gülbahçesi gibi olan yüzün, gözümün karşısından kaybolduğundan beri her nefeste yüreğimin içinde yüzlerce aşk ateşi saçılır.
4. Ey doktor! Aşk kimi hasta ettiyse ona vuslat şerbetinden başka çare yoktur.
5. Ey gönül! Aşk eğer kimin gönlünü yaralamışsa o asla rahatlık ilacını aklına bile getirmez.
6. Ben yârın aşkıyla öyle bir belaya düştüm ki, düşmanlarım bana dost oldu. Yâra aşk olsun!
7. Ey Mesihî! O güzelin yanağının gülbahçesinden ayrı düştüğüm günden beri gül renkli gözyaşlarım yüzümü gülbahçesine çevirmiştir.

2.4.29. Nâzîkî

96

Mef[°]ülü Mefâ[°]ilü Mefâ[°]ilü Fe[°]ülün

1. Şad-ḥayme ḳurubdur dile derd ü elem-i [°]aşḳ
Bîñ meş[°]âleye âteş urubdur ḥışm-ı [°]aşḳ
2. Her dâğ-ı derûnum ki beñiz ser deger el-ḥaḳ
Çoḳdur baña in[°]âm-ı şeh-i muḥterem-i [°]aşḳ
3. Sînemde göreydüñ ne elifler çekilübdür
Cârî olalı üstüme cânâ ḳalem-i [°]aşḳ
4. Mescûd dil-i âdem idi rûz-ı ezelde
Miḥrâb idi el ḥâkde naḳş-ı ḳadem-i [°]aşḳ
5. [°]Anḳâ-yı ḳademden ki şafîr irdi vücûda
Güş itmedi [°]âdem o dem illâ nağam-ı [°]aşḳ
6. Aḳvâlüñi işğâ idelüm âdeme evvel
Şâbitse ḥekîmâ nazaruñda ḳadem-i [°]aşḳ
7. Nâzîk ḳoman elden ṭaleb-i ṭavr-ı vişâli
Ḥâkister olursam baña oldur kerem-i [°]aşḳ (Gülhan, 1989: 94-95)

1. Aşkın dert ve elemi gönle yüz çadır kurmuştur. Aşkın şiddeti bin meşaleye ateş vermiştir.
2. Doğrusu gönlümdeki her dağ yarası benzin sarılığına eşittir. Aşkın muhteşem şahının nimetleri bende çoktur.
3. Aşkın kalemi üstüme akmaya başladığından beri sinemi görsen ne elifler çekilmiştir.
4. Ezel gününde Allah Âdem'in gönlündeydi. O toprakta aşkın adımının nakışı mihraptı.
5. Vücuduna Anka'nın adımından kâtip eriştiği zaman aşkın gamsız illayı duymadı.
6. Ey bilgin! Senin nazarında aşkın kademi sabitse insanlığa önce söylediklerini duyuralım.
7. Ey Nazik! Toprak olsam da kavuşma arzusunu elden bırakmam. Çünkü bana o aşkın keremidir.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Şubh-dem bir kalbe kim eşrâf ider esfâr-ı aşk
Hep Sühâ-yı aql u vehmi ma'v ider envâr-ı aşk
2. Bir tılsımın ismidür her kimse urmaz aña dest
Yo'hsa biñ Manşûra her gün dâr olurdu dâr-ı aşk
3. Aşk etvârında yokdur aşıkâ ezdâd hiç
Ol cihetdendür ki gül-zâr add olundu nâr-ı aşk
4. Aşk kim kıldı tecellî günü tutdı ism-i Hû
Ol sebebdendür zuhûra geldiği izmâr-ı aşk
5. Aşkdur şâhı gedâ eyler gedâyı şâh ider
Çok şu'ûnı var hemîşe böyledür etvâr-ı aşk
6. Zâhidâ şimdengeri tefsîr-i aşk itsem gerek
Barmağın tut gûşuñe kim girmeye küffâr-ı aşk
7. Çârsû-yı aşka yol yokdur nifâk erbâbına
Biñ şihâbı eksik olmaz germ olur bâzâr-ı aşk
8. Sûz-ı nâlem saña eylerdi eşer ey şeyh eger
Gûşüne irseydi bir kez nağme-i mizmâr-ı aşk
9. Rişte-i cânunî nihânı dîñledürdi nâlesin
İRse târ-ı sem'îne âvâze-i etvâr-ı aşk
10. Aşk dersin Nâzikâ sen aña takrîr eyle kim
Aşk aña ikrâr ide ol itmeye inkâr-ı aşk (Gülhan, 1989: 95-96)

1. Aşkın seferlerini sabahları bir kalbe aşkın ileri gelenleri düzenlerse, aşkın nurları akıl ve korkunun yıldızını hep mahveder.
2. Aşk darı hiç kimsenin el vurmadığı bir tılsımın ismidir yoksa bin Mansur'a her gün dar olurdu.
3. Aşkın tavırlarında aşkın haline ters hiçbir şey yoktur. Bu yüzden gülzar, aşk ateşi kabul edilir.
4. Aşk tecelli edince Hu ismi günü tuttu. Aşk işareti o sebepten ortaya çıktı.
5. Padişahı köle köleyi padişah yapan aşktır. Aşkın tavırları böyledir. Çok fazla buna benzer olay vardır.
6. Ey zahit! Şimdiden sonra aşkı tefsir etsem aşkın küfürleri kulağına girmesin diye parmağını tutman gerekir.
7. İkiyüzlü olanların aşk çarşısına girmesine imkân yoktur. Bin kıvılcımdan eksik olmaz, aşk pazarı sıcaktır.
8. Ey şeyh! Aşk düdükcüsünün nağmesini eğer duysaydın iniltelerimin yakıcılığı seni etkilerdi.
9. Aşk ihtiyaçlarının sesi kulağının teline erseydi, can ipliğinin iniltelerini gizlice dinletirdi.
10. Ey Nazik! Aşk diyorsun, sen ona yerleş ki, aşk onu söylesin o da aşkı inkâr etmesin.

2.4.30. Nehcî Mustâfâ Dede

179

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1. Yağmağ olıcağ Tür-ı dili mültemes-i 'ışk
Câna düşürür süz-ı temennâ kabes-i 'ışk
2. Ey Kâ'be-rev-i vaşl reh-i deşt-i fenâ tut
Pür-velvedür gör ki şadâ-yı ceres-i 'ışk
3. Gül-gonçe-i hürşide şalar reng-i hacâlet
Gülzâr-ı maḥabbetde biten hâr ü ḥas-ı 'ışk
4. Tıfl-ı dile şakird olamaz gelse Felâṭun
Bu mekteb-i ḥikmetde olur nev-heves-i 'ışk
5. Her dâdesi dâğ-ı dil şad gülşen ü güldür
Ey bülbül-i cân ol yûri zâr-ı kafes-i 'ışk
6. Zâhid bize şehir içre hele tafrâyı ko kim
Sultânları zencire çeker bir 'ases-i 'ışk
7. Nehcî suḥanuñ dilleri çekse 'aceb olmaz
'Ankâyı ider şehd-i maḥabbet meges-i 'ışk (Aslan, 2005: 321-322)

1. Aşkın kayması gönül Tur'unu yakmak olacak. Aşkın parlak közü cana yanma isteği düşürür.
2. Ey vuslat Kâbe'sinin yolcusu fena çölünün yolunu tut. Aşk çanının sesi velvele doludur, gör.
3. Aşkın gülbahçesindeki çer çöp, güneşin gül goncası gibi olan rengine mahcubiyet verir.
4. Eflatun gelse küçük gönle öğrenci olamaz. Aşkın yeni hevesi bu hikmet okulunda olur.
5. Ey can bülbül! O güzelin her bakışı senin yüreğindeki yüzlerce yara, gül ve gülbahçesidir. Sen de aşk kafesinde ağlamaya devam et.
6. Aşkın gece bekçisi sultanları zincire çeker. Ey zahit! Bize şehir içinde mertebemizi sorma.
7. Ey Nehci! Aşkın sineği Anka kuşunu muhabbet balı yapar. Söylediklerin gönülleri çekse garip olmaz.

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1. Maħmilden ider gūlgule gerçi ceres-i 'ıŝk
Rāhiñda ne var gerd-i pey ammā ne-kes-i 'ışk
2. Şol vādī-i pür-āteŝe uğratdı bizi dil
Kim nār-ı Kelim andan idi muğtebes-i 'ışk
3. Őad gūlŝen aęar cāna maħabbet ki Ħasanda
Biñ āteŝ-i Nemrūd gūl-i tāze-res-i 'ıŝk
4. Bir loęma ki ālūde-i dest-i dehenüz biz
Pervāne olur olsa melek ger meges-i 'ışk
5. Ālem tutuŝup yandı ŝarīr-i ęalemüñden
Āteŝ mi ęoduñ Nehcī bu nāya nefes-i 'ışk (Aslan, 2005: 322)

1. Aşk kervanının ęanının sesi gerçi maħmilden gelir ama aşkın o kimsesiz aşkının sesi kervanının arkasından gelir.
2. Aşk bizi öyle bir vadiye uğrattı ki Kelim'in Tur dağındaki ateşi ondan alınmıŝtı.
3. Hasan'daki muħabbet canda yüz gūl bahęesi aęar. ęünkü aŝkın yeni yetiŝen gūlü bin Nemrut ateŝi kadardır.
4. Eęer melek aŝkın sineęi olsa pervane gibi olur. Biz eteęine elini uzatan dūŝkünleriz, bize bir lokma aŝk ver.
5. Ey Nehci! Kalemimin cızırtısından ālem yanıp tutuŝtu. Sinemde aşk nefesiyle bu neyi üfleyecek kadar ateş kalmadı.

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. 'ışk'dur 'ışk yine ŝīr-i ner-i bīŝe-i 'ışk
Őañma her rūbehüñ ey dil iŝidür piŝe-i 'ıŝk
2. ęūh-kenler olamaz bu iŝe ıręād añla
Merd-i cān-gāh olur piŝeger-i piŝe-i 'ışk
3. Őīr diller ęodılar ser ęadem-i evvelde
Cān niŝār eylemedür eyleyüp endīŝe-i 'ışk
4. Nār-ı ğayretle gūdāzende-i cān ol k'olasın
ęābil-i nefh-i dem-i ŝiŝegār-i şişe-i 'ışk
5. Ħün-ı dil cevher-i cān eylesün āb u ħākin
Bu zeminde dileyen penęelene riŝe-i 'ışk
6. ęāfiye-senc-i belīęu'l-kelimāt-ı 'ıŝkuñ
Meded-i ħātırı besdür yine de şişe-i 'ışk
7. Nehciyā yoę heves-i nāķiŝa ol semte gūzār
'ışk'dur 'ışk yine ŝīr-i ner-i bīŝe-i 'ışk (Aslan, 2005: 322-323)

1. Aşk ormanının erkek aslanı yine aşktır. Ey gönül! Her tilkinin işini aşk sanatı zannetme.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

2. Dağı delenler bu iş için işçi olamaz, anla. Aşk sanatının sanatçısı can sızıntısının yiğidi olur.
3. İlk adımda aslan yürekli buna başkoydular. O başkoydukları şey ise aşkı düşünüp cenını feda etmekte.
4. Aşk ateşiyle canın yanarsa aşk şişecisinin nefesini üfleme mümkün olur.
5. Suyun ve toprağın can cevherini gönül kanı eylesin. İsteyen burada aşk ipliğiyle pençelensin.
6. Aşkın sözlerinin belığ kafiye ustasının yani şairinin gönlünün mededi, aşk şişesini doldurmaya yeter.
7. Ey Nehci! O semtte az istekli olanlar giremez. Aşk ormanının erkek aslanı yine aşktır.

182

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1. Tā ezelden cūşa geldi lücce-i deryā-yı °ışk
Kendüsiñ atdı °ıyāna dürr-i bī-hemtā-yı °ışk
2. Sırr-ı vahdet noktadan çekdi zühūra dā°ire
Kābe kavseyñ itdi anı kırb-ı ev ednā-yı °ışk
3. Geldi nūrından vücūda cümle zerrāt-ı cihān
Tāli° oldu çün ufukdan mihr-i cān-ārā-yı °ışk
4. Āşyān-ı kıdsdan pervāza açup şeh-periñ
Kāfda gösterdi cilve °āleme °Ankā-yı °aşk
5. Dāne-i hāl-i cemālün gördi koydı cenneti
Oldı küyuñda tufeylün Ādem-i dānā-yı °ışk
6. Ger tecellibār ola hüsñ-i hāqıkat lā-cerem
Türveş maıhv eyler elbette diliñ Mūsı-yı °ışk
7. Pır eliñden sāğar-ı pey-der-pey-i şāfi çeküp
Nehci-i mest-i maıhabet oldu bī-pervā-yı °ışk (Aslan, 2005: 323)

1. Aşk denizinin suyu ta ezelden coştı. Aşkın benzersiz incisi kendisini ortaya çıkardı.
2. Vahdet sırrını noktadan daire şeklinde gösterdi, ortaya çıkardı. Aşkın rezili evinin yakınlığını kabe kavseyñ kadar yakınlaştırdı.
3. Aşkın canı süsleyen güneşi ufuktan doğduğu için cihanın tüm zerrelere nurundan meydana geldi.
4. Temiz yemekten yedikten sonra uçup en uzun kanadını aşk Anka'sı aleme Kaf'ta cilve gösterdi.
5. Yüzündeki beni görünce cennetten vazgeçti. Akıl sahibi olan Adem aşkınla sokağında küçük bir çocuk gibi oldu.
6. Hakikatin güzelliği eğer tecelli ederse, gönlün aşk Musa'sını şüphesiz Tur'daki gibi mahv eder.
7. Aşkın pervasız, saf içkiyi pır elinden peşpeşe alarak Nehci muhabbet mesti oldu.

2.4.31. Neşâtî

66

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. Olmasa cân ile dil hem-dem-i dirîne-i ^cışk
Her biri olmaz idi vâkıf-i gencîne-i ^cışk
2. Hikmet-i luḫf-ı Hüdâdır ki ezelden olmuş
^cİşk âyîne-i dil dîl daḫi âyîne-i ^cışk
3. Beste-pâ ol ki debistân-ı maḫabbetdür bu
Yoḫdur iy ṫıfl-ı dil âzâdî-i âyîne-i ^cışk
4. Görinen şaşa^ca-i miḫr degüldir bî-baḫ
Çekdi zencîrine ḫurşîdi daḫı kîne-i ^cışk
5. Bu cevâhir ki Neşâtî dökilür ḫâmeñden
Maḫzen-i tâb^cuña dirsem n'ola gencîne-i ^cışk (Kaplan, 1996: 125-126)

1. Can ile gönül aşkın eski dostu olmasaydı, her biri aşkın hazinelerine sahip olamazdı.
2. Ezelden beri aşkın gönlün aynası, gönülünde aşkın aynası olması Allah'ın hikmetli lütfudur.
3. Ey cahil gönül! Bu sevgi okuluna devam et. (Çünkü) aşk aynasından azat olmak görülmemiştir.
4. Görünen aydınlık güneşin ışığı değildir. Kindar aşk korkusuzca güneşi bile zincire vurmuştur.
5. Ey Neşati! Bu mücevher değerindeki şiir senin kaleminden dökülür. Bu nedenle senin şairliğine aşk hazinesi desem yeridir.

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1. Olsa ne kadar renc-feza silsile-i 'ışk
İtmez dil-i 'aşık yine hergiz gile-i 'ışk
2. Var her ser-i rāhında niçe çāh-ı haṭar-nāk
Pāy-ı dil ile ṭayy olınur rāhile-i 'ışk
3. Bu rābıṭa kim ğamze-i cānān ile vardur
Mümkin mi dil-i 'aşık ile fāşıla-i 'ışk
4. Ben āteşem āteş ki teb-i tāb-ı sitemle
Zeyn itdi leb-i cān u dili ābile-i 'ışk
5. Olsam ne kadar şevk ile vaşşāf-ı maḥabbet
Elbette yine naḫd-ı sitemdür şıla-i 'ışk
6. Biz rāh-rev-i kā'be-i cānuz çü Neşātī
Besdür bize nāle ceres-i kāfile-i 'ışk (Kaplan, 1996: 126)

1. Aşk silsilesi ne kadar sızıları ve acıları artırsa bile aşğın gönlü asla aşkın(sıkıntılarından) şikâyet etmez.
2. Her yolun başında tehlikeli kuyular var. Aşk göçü(bu kuyulardan geçmek) gönül ayağı ile gerçekleşir.
3. Aşk fasılası ile aşğın gönlüyle bir ilgi kurulması mümkün değildir. Bu ilgi sevgilinin bakışıyla gerçekleşir.
4. Ben sitem harareti ve ışıyla yanan öyle bir ateşim ki aşk uçukları canın ve gönlün dudağını süsledi.
5. Muhabbetin vasıflarına ne kadar şevk ile sahip olsam bile aşkın sılasının bedeli yine kesin olarak peşin sitemdir.
6. Ey Neşati! Biz gönül kabesinin yolcusu olduğumuz için bize aşk kafilesinin çanının sesi yeterli gelir.

2.4.32. Nev'î-zâde 'Atâyî

122

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Ben gedâyı kûy-ı mihnet sîne-i hâk râh-ı 'aşk
Kalb-i pür-gâm kâse-i der-yüze-i dergâh-ı 'aşk
2. Zâhir oldı dildeki tohm-ı muhabbet hâşılı
Üstine sürdi meger kim mürşid-i âgâh-ı 'aşk
3. Sâgar-ı zerrîn-i meyden feyz alur erbâb-ı hâl
Bedr olur ol âfitâbuñ pertevinden mâh-ı 'aşk
4. Biñ dil ü cân ile gösterseñ de teslîm ü rızâ
Bî-dil ü cân itmedür çün kim seni dil-hâh-ı 'aşk
5. Mısr-ı gamda şâmumuz rûz oldı şem' -i ah ile
Ey 'Atâyî böyle icrâ itdi hükmin şâh-ı 'aşk (Karaköse, 1994: 224- 225)

1. Ben kölenin minnet köşesinde toprak olan sinesini aşk yolu, gamla dolu kalbi aşk dergâhının dilenci kâsesi yaptı.
2. Aşkın bilgin mürşidi üstüne ürün ektiği için gönüldeki aşk tohumu göründü.
3. Hal erbabı altın renkli mey kadehinden güç alır. Aşkın hilali güneşin aydınlığından dolunay olur.
4. Bin dil ile gönülden teslim ve rıza göstersen bile aşkın gönül isteyenini seni gönülsüz ve cansız etmektir.
5. Ey Atayı! Aşk şahı hükmünü böyle icra ettiği için ah mumu ile gam Mısır'ında gecemiz gündüz oldu.

Müsteʿilün Fâʿilün Müsteʿilün Fâʿilün

1. Yağdı kül itdi tenüm âteş-i sūzân-ı ʿaşk
Eyledi hâkisterüm rîg-i beyâbân-ı ʿaşk
2. Şevk ile ırmaz yanar şuʿlesidür dil anuñ
Oldi süveydâ ser-i şemʿ-i dirahşân-ı ʿaşk
3. Şâm-ı ğamuñda gönül sūzını izhâr ider
Cümle şerer görünür kıatre-i ʿummân-ı ʿaşk
4. Âteş-i ah-ı dili bedreka-ı râh olur
Havf ide mi hârdan bâdiye-püyân-ı ʿaşk
5. Hâk-i mezârum döner tûde-i hâkistere
Sinede bâkî olup âteş-i pinhân-ı ʿaşk
6. Tahte-i sinem yağar yareleyüp dest-i ğam
Dîk-i dil-i zâr eğer olmasa cüşân-ı ʿaşk
7. Döndi süveydâ ile kıatre düşen ahkere
Düşdi ʿAtâyî dile nâr-ı firûzân-ı ʿaşk (Karaköse, 1994: 225)

1. Aşkın yakıcı ateşi tenimi yakıp kül etti. Külümü ise aşk çölünün kumu yaptı.
2. İstekle yanan gönül onun ateşidir. Aşkın parlak mumunun başı karardı.
3. Gönül, gam gecesinde ateşini ortaya çıkarır. Aşkın ummanının bir katresinin tamamı kıvılcım görünür.
4. Gönülün ah ateşi yolu gösteren kılavuz olur. Aşk çölünde gezen dikenden hiç korkar mı?
5. Aşkın gizli ateşi sinede baki olduğu için mezarım toprağı kül yığınınna dönüşür.
6. İnleyen dar gönlüm eğer aşktan coşmasa dert eli, sinemin tahtasını yaralayarak yakar.
7. Ey Atayı! Aşkın uğurlu ateşi gönle düşünce, korun bir katresi düşmüş gibi gönlüm karardı.

Müfte^cilün Mefā^cilün Müfte^cilün Mefā^cilün

1. Gūşa pey-āpey irdi hayy^cale'l-felāh-ı ^caşk
Kāmete gelse vaḳtidür mest-i harāb rāh-ı ^caşk
2. Laht-i cigerle hūn-ı dil rātibe-i revāc-ı ğam
Da^cvet-i eṣ-şalā-yı şevk zemzeme-i sabaḥ-ı ^caşk
3. Cezbe kemend-i Bijenüm ah ise tīg-i Gamgamum
Rüstem-i ^carsa-ı ğamum degdi baña salaḥ-ı ^caşk
4. Sāhil-i bezme gelmedi zevrāḳ-ı pür-habāb-ı mey
Yelkeni suda hāsılı esmeyeli riyāh-ı ^caşk
5. Düşdi ^cAtāyī dīdeye çünki hayāl-i ğamzesi
Çok cigerümde oynadı şa^cşa^ca-ı rimāh-ı ^caşk (Karaköse, 1994: 225- 226)

1. Kulağa “haydi aşkın kurtluşuna” sesi perde perde ulaştı. Aşk yolunun yıkılmış sarhoşunun kamete gelme vakti gelmiştir.
2. Şevk salasının daveti aşk sabahının sedasıdır. Yürek kaniyla ciğer eti gamın revaç gören iaşe kaynağıdır
3. Cezben benim Bijen kemendim, ahım ise Gamgam kılıcımdır. Gam arsasının Rüstem’i (olduğum halde) aşk silahı bana değdi.
4. Meclis sahiline mey damlalarıyla dolu gemi gelmedi. Aşkın rüzgârı esmediği için yelkeni suda kaldı.
5. Ey Atayi! Göze gamzenin hayali düştüğü için aşk mızrabının parlaklığı ciğerimde çok gezindi.

2.4.33. Ni^cmeti

66

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. İçmesem bezm-i elest içinde ger sahbâ-yı ^caşk
Olmaz idüm ^câleme bir vechle rüsvâ-yı ^caşk
2. ^cÂlemi tutdı o dem şiyt u şadâ-yı nâş-ı cân
İçecek bezm-i ezelde câm-ı ğam-fersâ-yı ^caşk
3. Muķtezâ-yı rûzgâr ile temevvüc eyledi
Sîne-i süzânda pinhân iken deryâ-yı ^caşk
4. Dilde efkâr-ı haṭṭ u zülf-i siyâhuñ olmasa
Târümârüm itmezdi başdan ^caqlumı sevdâ-yı ^caşk
5. Saña meftûn olalı gitdükçe efzûn olmada
Serde sevdâ-yı cünûn u dilde hây u hüy-ı ^caşk
6. Pâdişâh-ı kişver-i ^caşķum ne ğam şimdeñgerü
Ķabza-i teshîre geldi mülk-i istiĝnâ-yı ^caşk
7. Şol hümâ-yı lâ-mekân pervâz-ı ^caşķum Ni^cmeti
Zir-i bâlümde uçar lâ-büdd benüm ^canķâ-yı ^caşk (Ersöz, 2007: 205-206)

1. Eğer aşk kadehini elest meclisinde içmeseydim, bir anda âleme aşk rüsvası olmazdım.
2. Aşkın gamı artıran kadehini ezel meclisinde içince bedenin gürültüsü âlemi tuttu.
3. Aşk denizi yakıcı gönülde saklıyken zamanın gereğine göre dalgalandı.
4. Gönülde hatlarının ve siyah saçlarının fikri olmazsa, aşk sevdası başımdan aklımı alıp, beni perişan etmezdi.
5. Sana tutulduğumdan beri gönülde delilik sevdası ve aşkın hay ile huyları sürekli artmaktadır.
6. Aşk mülkünün padişahıyım. Bundan sonra üzülmem. Aşkın doymuş mülkü bize yeterli geldi.
7. Aşk Ankasının en uzun kanadı kanadımın altında uçar. Ey Nimeti! Şu mekânsız olan hüma kuşu aşkımın kanatlarıdır.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Olmasam abdâlveş ger vâkıf-ı aşk
Dil ne keyfiyet ile eyler idi ızhâr-ı aşk
2. Penbe-i hünîn-i dâğ-ı hicr-i yâr ile tenüm
Görünür ceyn-ı adüya dem-be-dem gülzâr-ı aşk
3. Câme-ı hâb-ı arzû-yı vuslat-ı dildârda
Bu dili sevdâ-zede oldı yine bîmâr-ı aşk
4. Şerbet-i vasluñ umar dârü's-şifâ-yı gamda dil
Dermendüñdür tabîbüm kıl meded tîmâr-ı aşk
5. Lebbet-i güftâr-ı Şîrînkârın ile Hüsrevâ
Meşkenüm Ferhâd-veş olmuşdurur kuhsâr-ı aşk
6. Ol saçı Leylâ gamından düşmeseydüm tağlara
Eylemezdüm ben dağı Mecnûn sıfat ızhâr-ı aşk
7. Nâle kılmazdı delüp ney gibi bağırın Ni'metî
Cism-i zârı mu'tribâ olmasa mûsikâr-ı aşk (Ersöz, 2007: 210)

1. Eğer dervişler gibi aşka vakıf olmasam gönül hangi keyfiyetle aşkı izhar eylerdi.
2. Tenim, sevgiliden ayrılık dağının yaralarıyla kan pempevidir. Düşman gözüne her zaman aşk gülzârı olarak görünür.
3. Sevgiliyle vuslat arzusunun yatağındaiken bu sevdaya uğramış yine aşk hastası oldu.
4. Gönül, gam hastanesinde vuslat şerbeti bekler. Ey Tabib! Yardım et! Dertliyim, aşk yaralarımı tedavi et.
5. Ey Hüsrev! Senin Şirin' e benzeyen sözlerinin tadı yüzünden Frehad gibi dağı delmeye başladım.
6. O siyah saçlı derdinden dağlara düşmeseydim, ben de Mecnun gibi aşkı izhar etmezdim
7. Ey mutrip! Eğer inleyen bedeni aşk müziği olmasa, Nimeti bağırını delip ney gibi inlemezdi.

2.4.34. Peşteli Hisâli

234

Mef'ülü Fâ 'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Çeşmüm sirişki bâde vü âhum şabâ-yı 'aşk
Gâyetde hûb olur imiş âb u hevâ-yı 'aşk
2. Kılısun dem-â-dem eşk-i ter-i dîdeme nazar
Bilmek dilerse kimse nedür mâcerâ-yı 'aşk
3. Dilde terâne Meşnevî vü devridür semâ'
Âh u figân u nâledür 'uşşâka nây-ı 'aşk
4. Seng-i cefâ vü cevri dirîğ itmesün o şüh
Başdan geçilmeyince urulmaz binâ-yı 'aşk
5. Şâhib-başîret ü nazar olur Hîsâliyâ
Çekmez gözine kuhl-ı cilâ rûşenâ-yı 'aşk (Ak, 2003: 175- 176)

1. Gözyaşım bade ve ahım aşk rüzgârıdır. Aşkın suyu ve havası böylece güzelleşirmiş.
2. Aşk macerasının ne olduğunu eğer birisi bilmek isterse, her zaman kurumayan gözyaşlarıma baksın.
3. Aşıklar için aşkın neyi ah, figan ve inlemedir. Gönülde Mesnevi nağmeleri ve sema devri vardır.
4. O şuh cefa ve cevr taşını esirgemesin. Aşk binası başından vazgeçmeyince dikilmez.
5. Ey Hisali! Aşk ışığı cila sürmesini gözüne çekmez.(Aşık) Basiret ve nazar sahibi olur.

236

Mef'ülü Fâ 'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Âh u figân u girye olur muktezâ-yı 'aşk
Erbâb-ı şevke hoş gelür âb u hevâ-yı 'aşk
2. Bâdî nazarda dilleri yağmâ idüp alur
Nâz ile 'işveler idicek dil-rübâ-yı 'aşk
3. Minnet çeker mi dürr-i girân-mâyeye müdâm
Gavvâş-ı baħr-i hayret olur âşinâ-yı 'aşk
4. Medd-i başar gerek ise şâh-ı hayâlüne
Olmaz bu çeşm-i ter gibi şırça –sarây-ı 'aşk
5. Taħsîn ider bu nazmuña Hüsrev zihî Kemâl
Sensiñ Hîsâli şâ'ir-i şîrin-edâ-yı 'aşk (Ak, 2003: 177)

1. Aşk gereği ah edip, figan edip, ağlar. Aşk erbabına aşkın ab u hevası hoş gelir.
2. Aşkın dilrübâsı naz ile işveler yapınca ilk bakışta gönülleri yağmalayıp, alır.
3. Aşk aşinası daima hayret denizinin dalgıcı olan ağır mayalı inciye ulaşmak için minnet çeker mi?
4. Hayal şahı için uzağı görmek gerekirse bu taze göz, aşkın sırça sarayı gibi olmaz.
5. Aşkın şirin edalı şairi Hisali sensin. Bu şiirin Hüsrev'in hoşuna gider, Kemal beğenip takdir eder.

Mef[°]ülü Fâ[°]ilâtü Mefâ[°]ilü Fâ[°]ilün

1. Dirler figân-ı [°]âşıka şıyt u şadâ-yı [°]aşk
Âh u enîn ü nâlesine hüy u hây-ı [°]aşk
2. [°]Uşşâka tatlu dil döker alınca gönlüni
Şîrîn-duhân-ı cand-i leb-i cân-fezâ-yı [°]aşk
3. Hayl-i sirişküm [°]asker-i encüm-şümâr olur
Şevk-i duhân-ı âteş-i âhum livâ-yı [°]aşk
4. Mihr ü vefâ-yı dilbere bâ[°]iş olur müdâm
Derd ü belâ vü mihnet ü cevr ü cefâ-yı [°]aşk
5. Şâh-ı cihâna zerre kadar minnet eylemez
Âzâdedür Hisâli elümden gedâ-yı [°]aşk (Ak, 2003: 179)

1. Aşkın figanına aşkın sesi; aşğın ahına, inlemesine, iniltilerine aşkın gürültüsü derler.
2. Aşkın can artıran dudağının şekeri ve şirin ağzı, gönlünü almak için aşka tatlı dil döker.
3. Gözyaşı ordum o kadar aktı ki askerlerimin sayısı yıldızların sayısına denk oldu. ahımın ateşli dumanı yükselince de aşk bayrağı ortaya çıktı.
4. Aşkın cevr, cefa, mihnet, dert ve belası daima dilberin mihr ü vefasına sebep olur.
5. Ey Hisali! Aşkın kölesi elimden azat olmuştur. Cihan şahına zerre kadar mihnet eylemez.

2.4.35. Rehâyi (Kâlayıcı-zâde Mustafâ Çelebî)

52

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Gâhi ey dil nâ'il-i cânân ider insânı 'aşk
Gâhi lâkin kâ'il-i hicrân ider insânı 'aşk
2. Gâhice şâh-ı cihân eyler dil-i nâlâmı âh
Gâhi nîk-i hâk ile yeksân ider insânı 'aşk
3. Hâlet-i 'aşk ile gâhî dehri seyrân itdürür
Gâhi lâkin dehrde seyrân ider insânı 'aşk
4. Zîkr-i esrâr-ı haç-ı yâr ile geh hayrân ider
Fîkr-i lâ'liyle gehî sekrân ider insânı 'aşk
5. Gâhi hayrân gâhi giryân gâhi handân gâhice
Ey Rehâyî derd ile nâlân ider insânı 'aşk (Yerdemir, 2007: 104)

1. Ey gönül! Aşk insanı bazen canana ulaştırıp bazen de insanı hicrandan söyletir.
2. Bazen inleyen gönlü ah cihan şahı yapar. Bazen insanı toprağın güzelliği ile eşit duruma getirir.
3. Aşk halleri ile feleği bazen dolaştırır. Ama aşk bazen de insanı dünyada dolaştırır.
4. Bazen yarin hatlarının sırlarının zikriyle hayran eder. Aşk bazen de dudağının fikriyle insanı sarhoş eder.
5. Ey Rehayî! Aşk insanı bazen şaşkın bazen ağlayan, bazen gülen bazen de dert ile inleyen yapar.

2.4.36. Rezmî

261

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Pek kolay görünür 'âşık-ı zâra tarîk-i 'ışk
Bir doğru yoldur olsa geçîde haķik-i 'ışk
2. Bir buğday ağırınca gelmedi sevdâ-yı miħneti
Mecnun-ı melâmete gör ol daķik-i 'ışk
3. Taş dikdi kazdı sikkesini mermere gibi
Kimde bulundu ise bir pâre 'aķik-i 'ışk
4. Güller gibi degül gül-i bî-hâr açar güli
Beñzer mi bir gülistâna meger hadîk-i 'ışk
5. Göstermiyor o hür-liķâyı sirişkümüz
Rezmî günini bilmez imiş pek garîk-i 'ışk (Gürbüz, 2005: 255)

1. İnleyen aşığa aşk yolu pek kolay görünür ama eğer aşk, gerçek aşk ise âşık doğru yoldadır.
2. Aşkın inceliklerini bilen o Melami Mecnun'a, eziyetin sevdası bir buğday kadar ağır gelmedi.
3. Bir parça değerli aşk taşı kimde varsa mermer gibi taş dikip, sikkesini kazdı.
4. Aşk bahçesinin gülleri başka güllere benzemez. Dikensiz gül açarlar. Aşk bahçesi gülistana benzemez.
5. Gözyaşımından dolayı o huri yüzlüyü göremiyoruz. Rezmi, aşka dalan kimse gününü bilmezmiş.

2.4.37. Sabri Mehmed Şerif

97

Müfte^cilün Mefâ^cilün Müfte^cilün Mefâ^cilün

1. Eşk ile eyledüm vuzû erdi dem-i şabah-ı ^caşk
Cân gözün açdı na^crâ-i hayye^calel-felâh-ı ^caşk
2. Āh-ı demâdem edegör sâhil-i vaşl ise murâd
Menzil alır mı fülk-i dil esmeyicek riyâh-ı ^caşk
3. Hançeri çekse bir elif sîneme yazılır gönül
Olur o şerha ^caşıka mâye-i inşirâh-ı ^caşk
4. Meygede-i fenâda yok kimsede neşve-i cünûn
Kaysa sunuldu gibi hep şîşesi ile râh-ı ^caşk
5. Lâzım olursa ^caqla çok şu^cle-i bâdeden kılıç
Haşlı bu ki Şabriyâ elde gerek silâh-ı ^caşk (Kasır, 1990: 209)

1. Aşkın “haydi kurtuluşa” narası can gözünü açtı. Aşk sabahının demi olunca gözyaşıyla abdest aldım.
2. Muradın vuslat sahiline erişmekse her zaman ah çek. Aşk rüzgârları esmeyince gönül gemisi menzile ulaşamaz.
3. Ey gönül! O güzelin hançer gibi bakışı göğsüme bir elif çekse (gönlüm) yazılır. O hançerle çekilen elif şeklindeki yarık, sonunda aşık için aşk sermayesi olur.
4. Aşk yolu şîşesiyle birlikte tamamen Kays’a sunuldu. Yokluğun meyhanesindeki deliliğin neşesi kimsede yok.
5. Ey Sabri! Akla bedeninin ateşinden çok kılıç lazım olursa eğer aşk silahının elinde olması gerekir.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Kimseden  ar eylemez mestâne-i bî-bâk-i  aşk
Gizli içmez bâdeyi zîrâ olan gam-nâk-i  aşk
2. Şayd edüp maşşûdî sultân-ı muhabbet  âķibet
Asılıp bî-çâre oldu beste-i fitrâķ-ı  aşk
3. Var imiş bildüm görünce lâlelerle goncayı
Her dil-i pür-süzda dâĝ-ı muhabbet çâk-ı  aşk
4. Ateşümdendür muhabbet  âleminün varlığı
Halka halka dūd-ı dildür çenber-i eflâk-i  aşk
5. Kays-veş hâl ehli oldur miħneti devlet ile
Zerrece  aklı yoĝ iken eyleye idrâk-i  aşk
6. Kaşd eder tiĝ-i sitemle bâĝbân-ı dehr aña
Cism-i Şabrî ķâmet-i ħamla olaldan tâk-i  aşk (Kasır, 1990: 210)

1. Aşkın cesur sarhoşu kimseden utanmaz. Çünkü aşk üzgünü badeyi gizli içmez.
2. Muhabbet sultanı istediğini avlayınca sonunda biçare aşık, aşkın kayışlarına bağlanıp asıldı.
3. Her ateşle dolu gönülde aşkın parçaladığı muhabbet dağı vardır. Lalelerle goncaları görünce anladım.
4. Muhabbet âleminin varlığı ateşimendir. Aşkın feleklerinin çemberi gönülden kopan inilti halkalarıdır.
5. Bir zerre akli yokken aşkı idrak eden, miħnet devletiyle Kays gibi hal ehli odur.
6. Sabri'nin bedeni, bükülmüş beliyile aşk süsü olduğundan beri dünya bahçivanı sitem kılıcıyla ona kast eder.

2.4.38. Şeyhî Mehmed Efendi

XCI

Müfte^cilün Mefā^cilün Müfte^cilün Mefā^cilün

1. Cām-ı şabūhı eyledim rāṭibe-i şabāh-ı ^caşk
Mest-i ḥarāb olmadır merṭebe-i şabāh-ı ^caşk
2. Sırrıñı cāmıñ anlamaz mübtedī ile müntehī
Gayrı funūna beñzemez ma^crifet merāh-ı ^caşk
3. Bezm-i ezelde ādeme eylemez idi ser-fürū
Rūh-ı emīni ser-girān eylemeseydi rāh-ı ^caşk
4. Nüh siper-i sipihri çāk etmede āh-ı şū^cle-zen
Tīg mişāli kār eder şa^cşa-i silāh-ı ^caşk
5. Āh-ı zebānesi diliñ nāme-i sāznākidir
^cArşa ulaştırır anı murğ-ı sebük-cenāh-ı ^caşk
6. Bağ-ı şabaḥ-ı kudsıyān eyledi ḥay bu mürdeleri
Verdi ḥayāt-ı cāvidān ḥayya^cale-l-felāh-ı ^caşk
7. Hem-dem-i rūh-ı kuds olup cānıma cān katar benim
^cİzām-ı remīme Şeyhiyā rūh verir riyāh-ı ^caşk (Parlak, 2006: 190-191)

1. Sabah içkisini aşk sabahı tayin ettim. Aşk sabahının mertebesi harap sarhoşluktur.
2. Aşk mekânının marifeti başka ilimlere benzemez. Bir yenilgiyi ortaya çıkaran ve bir şeye son veren kadehin sırrını anlamaz.
3. Aşk yolu Cebrail'i sarhoş etmeseydi, ezal meclisinde Âdem'e secde etmezdi.
4. Aşk silahının ışığı kılıç gibi iş yapar. Aşkın ateşli ahı dokuz kat feleği parçalamaktadır.
5. Gönlün sazlı nağmeleri yakıcı dilidir. Aşkın kanatsız kuşu onu arşa ulaştırır.
6. Bu ölüleri, meleklerin sabah sedası diriltti. Aşkın "haydi kurtuluşa" sesi onlara ölümsüz hayatı verdi.
7. Ey Şeyhi! Aşk rüzgârları çürümüş kemiklerime ruh verir. Cebrail'in arkadaşı olup canıma can katar.

XCII

Mef^cülü Mefā^cilün Fe^cülün

1. Bir noqtâyı bir kitāb eder ^caşk
Kim zerreyi āfitāb eder ^caşk
2. Tābıñdan edip sipihri tennür
Murğ u meleği kebāb eder ^caşk
3. Güncişk-i za^cif edip ^cukābı
^cAnkālari hem zübāb eder ^caşk
4. Eyler dili bir nefesde ber-bād
Baḥr olsa da bir ḥabāb eder ^caşk

5. Diller sıkılır mişâli engür
Gözyaşlarını şarâb eder ʿaşk
6. Miskiñ göbeği yorar ğamiñdan
Hâke düşürür türâb eder ʿaşk
7. Şeyhî n'ola hâk-i küyuñ olsa
Tobrağı felek cenâb eder ʿaşk (Parlak, 2006: 191-192)

1. Aşk, bir noktayı kitap zerreyi güneş yapar.
2. Aşk, gücünden gökyüzünü fırın yapıp, kuşu ve meleği kebab yapar
3. Aşk, Ankaları sinek; kargaları güçsüz serçe kuşu yapar.
4. Aşk, gönlü bir nefeste berbad edip, deniz bile olsa onu bir zerreye dönüştürür.
5. Aşk, gönülleri üzüm gibi sıkarak gözyaşlarını şarap yapar.
6. Aşk, üzüntüsünden göbeği yorup miski yere düşürüp toprak eder.
7. Şeyhi, mahallesinin toprağı olsa ne olur? Aşk, toprağı felekler kadar şerefli eyler.

XCIII

Müfteʿilün Fâʿilün Müfteʿilün Fâʿilün

1. Şuʿle-i dil-süzdur berg-i dırahtân-ı ʿaşk
Hep şecer-i Tûr imiş gülbün-i buştân-ı ʿaşk
2. Eşk-i ter germ ile neşv ü nemâ bulmada
Dilde olup her ʿalev serv-i hırâmân-ı ʿaşk
3. Âteş-i âhım gören üstüme nûr indi der
Nârı yakar nûr eder mihr-i dırahtân-ı ʿaşk
4. Şevk-i mey-i sürh ile âteşe derseñ girer
Şuʿleleri nûş eder mey gibi mestân-ı ʿaşk
5. Yağdı perin Cebrâil şevkine pervâne-ves
Oldı çerâğı Hüdâ var ise süzân-ı ʿaşk
6. Rüşen idi dün gece kaʿbe-i maşşûda râh
Şemʿ u zebâna eder hep hâr-ı muğaylân-ı ʿaşk
7. Bergi ʿalev gülleri ahker olur Şeyhiyâ
Âteş ile eğlenir bülbül-i nâlân-ı ʿaşk (Parlak, 2006: 192)

1. Aşk ağacının yaprakları gönlü yakan ateştir. Aşk bostanının gülistanı her zaman Tur ağacıymış.
2. Taze gözyaşı sıcakla birleşince gönüldeki her alev aşkın nazla sallanan selvisi olur.
3. Ahımın ateşini gören üstüme nur yağdığını düşünür. Aşk ayının yaprakları ateşi yakıp nur eder.
4. Kızıl şarap isteğiyle istesen ateşe bile girer. Aşk sarhoşu şarap gibi alev içer.
5. Pervane gibi Cebrail de kanadını isteyerek yaktı ve aşk ateşine yaktığı için Hüda'nın çirası oldu.
6. Maksat Kâbe'sine varmak isteyen için dün gece yol aydınlıktı. Çünkü aşkın yabani dikenleri mumun fitilini sürekli yakar.
7. Ey Şeyhi! Aşkın inleyen bülbülü yaprağı alev, gülleri kor olan ateşten(gül) ile eğlenir.

2.4.39. Şeyhü'l-islâm Bahâyî

18

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Bî-niyâz-ı tâc-ı devlettir ser-i abdâl-i 'aşk
Farq-ı ehl-i derde bestir sâye-i iqbâl-i 'aşk
2. Nâlesin 'âşık niçin eyler hem-aheng-i niyâz
Arz-ı hâl-i zâra yetmez mi lisân-ı hâl-i 'aşk
3. Maḥrem-i bezm-i vişal olsa yine pervâne-veş
Vâkîf-ı râz-ı niyâz etmez zebân-ı lâl-i 'aşk
4. Lâne-i dilde aceb bilsem nice eyler karar
Âteş-i dil-sûzdan yanmaz mı perr ü bâl-i 'aşk
5. Hîçe satmışken metâ'-ı cânını oldun yine
Ey Bahâyî şerm-sâr-ı hizmet-i dellâl-i 'aşk (Uludağ, 1992: 78)

1. Aşk erinin başına devlet tacı gerekmez. Âşıklara, aşk yoluyla gelen mutluluk ve yükselişin gölgesi yeterlidir.
2. Âşık feryadını neden niyazı gibi yapar? Ağlayıp inleyen aşığın durumunu anlatmaya hal dili yetmez mi?
3. Aşk dilsizi buluşma meclisine pervane gibi girse de, aşkın sırrını diline (bile) söylemez.
4. Aşk (kuşunun) gönül yuvasında nasıl yaşadığını bilsem. Acaba gönlü yakıp duran ateşten onun kolu ve kanatları yanmaz mı?
5. Ey Bahayı! Aşk tellalı candan (ibaret olan)bütün malını yok pahasına sattı, ama sen yine de ona mahçup durumdasın.

2.4.40. Şeyh Mehmed Nazmî Efendi

108

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. ^cArşdur şaff-ı pesîn pâye-i dīvâne-i ^caşk
Beyt-i mâ^cmür-ı Hüdâdur dil-i vîrâne-i ^caşk
2. Deyr-i vîrâne-i eşnâm dil-i bî-ğam-ı ^caşk
Câmi^c-i fey^o olamaz hatırı bî-ğam-ı ^caşk
3. Şemsesi mihr-i cihân ferş-i kumâş-ı eflâk
Niçe tavşif oluna rif^cat-ı kâşâne-i ^caşk
4. Haşılı meyve-i didâr-ı rûh-ı dil-ber olur
^cArşâ-i cânı iden mezra^ca-i dâne-i ^caşk
5. ^cAşkdur mâşıta-i rüy-ı ^carûs-ı hestî
Zib-i tâc-ı şeh-i ma^cnâ daği dür-dâne-i ^caşk
6. Hoş gelür nağme-i bülbül gibi baña zâhid
Saña nâ-sâz gelen na^crâ-i mestâne-i ^caşk
7. Görmez erbâb-ı maḥabbet elem-i renc-i ḥumâr
Ki sürer maḥşere dek neşve-i peymâne-i ^caşk
8. Vaşıl-ı ka^cbe-i maḫşûd ider ^cuşşâkı
Nazmiyâ şâh-reh-i menzîl-i mey-ḥâne-i ^caşk (Bektaş, 2005: 718-719)

1. Aşk divanesinin derecesi, en yüksek aşk katıdır. Aşkın virane gönlü Hüda'nın evidir.
2. Aşk gamsızının gönlü putların kilisesidir. Aşkın gamsız gönlü feyiz camii olamaz.
3. Felek kumaşının döşemesi cihan ayının güneşidir. Aşk köşkünün yüksekliği nasıl tarif edilebilir?
4. Can arsasına aşk tohumu eken sonunda yanak meyvesini toplar.
5. Varlık gelinin kuaförü aşktır. Aşkın inci tanesi de mana şahının tacının süsüdür.
6. Ey zahit! Sana hoş gelmeyen aşk sarhoşunun narası, bana bülbül nağmesi gibi gelir.
7. Aşk kadehinin sarhoşluğu kıyamete kadar sürer. Muhabbet erbabı sarhoşluk sıkıntısının elemlerini görmez.
8. Ey Nazmi! Aşk meyhanesinin menzilinin yolunun şahı, aşıkları maksat Kabes'ine ulaştırmak ister.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Durdı çün hengāme-i bāzār-ı aşk
Oldı sīnem maḥzen-i esrār-ı aşk
2. Olamaz ḥikmet-pezīr āb-ı ḥayāt
Bir gönül kim olmaya bī-mār-ı aşk
3. Şahīd-i ḥayret-fezā-yı vuslâtı
Görmez illâ dīde-i bī-dār-ı aşk
4. Nüh felek bir luḡme-i nāçiz olur
Āğız açsa mahı ḥün-ḥār-ı aşk
5. Eyledi bir ḳatresi dünyâyı mest
Nüş olur mı sāğar-ı ser-şār-ı aşk
6. Murğ-ı dildür bülbül-i bī-çāresi
Dāğ-ı ḥasretdür gül-i gülzār-ı aşk
7. Āh āteş ābdur sünbülleri
Serv-i hoş reftārdur her ḥār-ı aşk
8. Çeşme-i ḥürşide çeşm-i ādeme
Nūr-baḥşā-yı başar envār-ı aşk
9. Nazmiyā çün kim dil-i uşşāk ile
Naḡş olunmuşdır der ü dīvār-ı aşk (Bektaş, 2005: 720)

1. Aşk pazarının gürültüsü durduğu için aşk sırlarının mahzeni sinem oldu.
2. Bir gönül, aşk hastası olmazsa hayat suyunun hikmetini anlayamaz.
3. Aşkın uykusuz gözü olan vuslat, meğer hayret veren şahidini görememiş.
4. Aşkın zalim ayı, ağzını açarsa dokuz kat felek çaresiz bir lokma olur.
5. Bir damlası bile dünyayı sarhoş etmeye yeterken aşkın ağzına kadar dolu kadehi hiç içilir mi?
6. Aşkın gülbahçesinin gülü hasret dağıdır. Gönül kuşu ise çaresiz bülbüldür.
7. (Aşkın) çektiği ahı ateş, (güzelin) sünbülleri (gibi saçları) de sudur. Her aşk dikenini de hoş bir şekilde salınan servidir.
8. Aşkın nuru güneş için beslendiği kaynak, insan için görmesini sağlayan ışıktır.
9. Ey Nazmi! Aşkın duvarı ve kapısı âşıkların gönlü ile süslenmiştir.

2.4.41. Şeyhü'l-islâm Yahyâ

175

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Eş-şalâ dest-i irâdetle açıldı bâb-ı aşk
Eylesün cânân ile cân şohbetin erbâb-ı aşk
2. Zâyi° olmaz yolda olsun tek hemân hâşâk-ı dil
Bir gün uğrar anı bahre ırgürür seyl-âb-ı aşk
3. Gevher-i maşşûdı deryâ-dil olanlardur bulan
Degme bir bahır içre bulunmaz dür-i nâ-yâb-ı aşk
4. Meclis-i devre girenler itmez ümmîd-i halâş
Kangı keştîdür ki nâbûd itmedi gird-âb-ı aşk
5. Var mı Yahyâ zerrede ol tâb kim ârâm ide
°Aleme pertev şalınca mihr-i °âlem-tâb-ı aşk (Kavruk, 2001: 199)

1. Aşk kapısının çağrısı, gönül eliyle açıldı. Artık aşk ehli, can ile canan sohbeti yapsın.
2. Gönülün çöpü asla zayı olmaz, yeter ki aşk yolunda olsun. Bir gün aşk seli onu denize ulaştırır.
3. Aşkın benzersiz incisi, en geniş ve en güzel denizin içinde bulunmaz. Onu ancak maksatlarının cevherini gönlü deryalar kadar geniş olanlar bulmuştur.
4. Devr (zikir) meclisine girenler kurtuluş ümit etmez çünkü, hangi gemi aşk denizinin girdabında kaybolmamıştır.
5. Ey Yahya! Aşkın dünyayı aydınlatan güneşi doğunca, (hiçbir zerre de bu kadar güçlü ışık olmadığı için) hiçbir zerrenin bu kadar parlak vermesi mümkün mü?

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. Ber-murâd olmamak olmaz olıcağ himmet-i ^caşk
Ber-devâm ola hemân himmet idüñ devlet-i ^caşk
2. ^cAşka keyfiyyet-i bî-keyf demiş ehl-i mezâk
Bâde-i telh ile hiç bir mi olur şerbet-i ^caşk
3. Hübolar yolda selâmuña tururmuş tatalım
Bağmağa sağa sola kor mı seni gayret-i ^caşk
4. ^cAşkuñ rüyını zerd ü işin altın eyler
Böyledür ey dil-i miñnet-zede hâşiyet-i ^caşk
5. Bir gün esrâr-ı mağabbet ide Yahyâ te'sîr
Gözüne ^câlemi göstermez ola hayret-i ^caşk (Kavruk, 2001: 200)

1. Aşkın himmeti olunca murada ermemek olmaz. Aşkın devletinin ebedi olması için himmet edin.
2. Zevk ehli aşka keyifsizliğin aslı (kalitesi) demiş. Acının kadehi ile aşkın şerbeti hiç bir olur mu?
3. Güzellerin yolda selama durduğunu kabul etsek bile aşkın gayreti senin sağa sola bakmana izin vermez.
4. Gönül derdine düşene aşkın faydası; aşığın yüzünü solgun, işini altın eylemesidir.
5. Ey Yahya! Bir gün muhabbet sırları sana tesir ederse, aşkın şaşkınlığı gözüne âlemi göstermez.

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Güy-ı gerdüna dağı urulmadan çevgân-ı ^caşk
Dil ham-ı gîsûñ ile olmuşdı ser-gerdân-ı ^caşk
2. Dilde deryâ-yı mağabbet mevc-hîz olup yine
Oldı peydâ katre-i nâ-çizde ^cummân-ı ^caşk
3. Hâtırum ol dem yapar dil-ber ki yıkmak kaçd ider
Kim haķikatde dilâ ma^cmürdur vîrân-ı ^caşk
4. Hâk-i Mecnündür dönen şahrada şanmañ gird-bâd
İstemez bî-çâre hâlî kalduğın meydân-ı ^caşk
5. Dilde ol taķat mı var Yahyâ musahhar olmaya
Hükmini icrâya âğâz idicek sultân-ı ^caşk (Kavruk, 2001: 201)

1. Aşkın bastonu feleğin topuna vurulmadan çok önce bile gönlüm saçının lülesinin güzelliği ile aşk sarhoşu olmuştu.
2. Gönümde muhabbet deryası dalga kıran olunca, önemsizliğin katresinde aşkın ummanı ortaya çıktı.
3. Dilber gönlümde gerçekte her zaman mamur olan aşk binasını yıkıp viran etmeye kast ederse o zaman hatrımı yapar, hoşuma gider.
4. Çölde dönen aşk meydanının biçare kalmasını istemeyen Mecnun'un toprağıdır. Onu hortum sanma!

5. Ey Yahya! Aşkın sultanı hükmünü icra etmeye başlarsa, gönlünün fethedilmemesinin imkânı var mı?

178

Müfte^cilün Fā^cilün Müfte^cilün Fā^cilün

1. Āh-ı şerernāk ider bâdiye-püyân-ı ^caşk
Hep şerer-i âhdur rîg-i beyâbân-ı ^caşk
2. Mümkün olurdu dilâ keştî-i câna hâlâş
Āteş-i süzân ile olmasa tufân-ı ^caşk
3. Āteş-i dilden yine itdi alevler zuhûr
Mevclerin gösterür var ise ^cummân-ı ^caşk
4. Havfım odur kim oğuñ per yağa pervâneveş
Şevküñ ile oldu dil şem'i fûrûzân-ı ^caşk
5. Gerçi ki yanmağda dil aħker-i süzân ile
Lîk süveydâdur âteş-i pinhân-ı ^caşk
6. Dağ-ı maħabbet yağar sînede erbâb-ı ^caşk
Meyl-i çerâğân ider her gice sultân-ı ^caşk
7. Dökmez idi eşk-i germ itmez idi âh-ı serd
Sîne-i Yahyâ eger olmasa süzân-ı ^caşk (Kavruk, 2001: 202)

1. Aşk çölüne dalan kıvılcım saçan ah çeker. Aşk çölünün kumlarının hepsi bu çekilen ah kıvılcımlarıdır.
2. Ey gönül! Eğer yakıcı ateşten dolayı aşk tufanı olmasa, can gemisinin kurtulması mümkün olurdu.
3. Gönlün ateşinden dolayı yine alevler ortaya çıktı. Gönlümdeki aşk denizi dalgalanır.
4. Şevkinden dolayı gönlüm, aşkın parlayan mumuna döndü. Bakışlarının güzelliğinden Pervane gibi kanatlarımı yakmaktan korkarım.
5. Gönül gerçi yakıcı kor ile yanmakta ama aşkın gizli ateşinin (rengi)siyahtır.
6. Aşk ehli gönlünde muhabbet dağı yakar. Aşkın sultanı bu dağları her gece kandil yapmak ister.
7. Eğer Yahya'nın gönlünde yakıcı ateş olmasa, Yahya soğuk ahlara etmez, aşkının sıcaklığını dile getirmezdi.

179

Müfte^cilün Mefâ^cilün Müfte^cilün Mefâ^cilün

1. Tâ ki çalındı güşıma hayyâ ^cale'l-felâh-ı ^caşk
Câm-ı şabûhî eyledüm râtibe-i şabâh-ı ^caşk
2. Dür u dirâz-ı râhdur degme hamâme varamaz
Ola meger ki nâme-ber mürğ-i sebük-cenâh-ı ^caşk
3. Etme ^cazîmet ey gönül küyına tîğ-ı âhsız
Korçulu yoldur uğrama olmayıcağ silah-ı ^caşk
4. Rind hemîşe pür-çarâb olsa ta'accüb eylemeñ
Kise tehî ise ne var kâsesi tolu râh-ı ^caşk

5. Çün ola meyle pür kadeh bil onı mâye-i ferâh
Nûş ide gör hemîşe Yahyâ bu imiş şalâh-ı 'aşk (Kavruk, 2001: 203)

1. “Aşkın kurtuluşuna gelin” diyen ses kulağıma ansızın geldiği için sabah içtiğim içkinin kadehini aşk sabahının (maaşı) vazifesi ettim.
2. Bu yol uzun ve uzaktır. Her güvercin menzile varamaz. Bu yolu aşkın hafif kanatlı posta güvercini geçebilir.
3. Ey gönül! Ah kılıcın yoksa sevgilinin mahallesine gitme. Çünkü aşk silahı yoksa orası tehlikeli bir yoldur, oraya uğrama.
4. Rind her zaman sevinçle dolu olsa şaşırmanın. Çantası boş ise de aşk yolunda dolu kâsesi var.
5. Ey Yahya! Kadeh, şarapla dolu olduğu için onu ferahlığın özü olarak bil; her zaman şarap iç. Çünkü aşkın kurtuluşu budur.

182

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Penâh olursa nola mihr ü mâha sâye-i 'aşk
Bülend mertebedür mihrün ile pây-e 'aşk
2. Hezâr şîri bu deştün zebün-ı pençesidür
Ne şîr virdi 'aceb tıfl-ı câna dâye-i 'aşk
3. Revâc komadı bâzâr-ı germ-i hürşide
Derün-ı dilde ki kondı hamîr-i mâye-i 'aşk
4. Egerçi mihrün ile tıldı zerre zerre vücüd
Henüz alınmadı ey şâh-ı hüsn vâye-i 'aşk
5. Hemân o şâhdan eksükligün dile Yahyâ
Tamâm ider seni de derd-i bî-nihâye-i 'aşk (Kavruk, 2001: 206)

1. Aşkın gölgesi güneşle aya sığınmak olursa ne olur ki, senin güneşinle aşkın derecesi en yüksek mertebedir.
2. Bu çölün binlerce aslanı(nın) güçsüz pençesi olan aşkın annesi can parçasına acaba ne (kadar) aslan verdi?
3. Aşk mayasının hamuru gönlün derinliğine konulduğundan beri güneşin ısısının pazarının değeri kalmadı.
4. Ey güzelliğin şahı, vücudumun her zerresi her ne kadar güneşinle dolsa bile henüz aşkın nasip olmadı.
5. Ey Yahya! Hemen o şahtan eksikliğini iste. Aşkın nihayetsiz derdi seni tamamlar.

2.4.42. **Ṭālīb Ahmed Bosnavī**

XLVII

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1. Tâ kim irişdi güşuma hayy^cale^cl-felâh-ı ^caşğ
Hün ile aldı dil vuzû eyledüm iftitâh-ı ^caşğ
2. Benden alursañ al haber zulmet-i gamda yok hañar
Ṭutdı cihâni ser-te-ser şâ^cşa^ca-yı rimâh-ı ^caşğ
3. Âdemi şöyle mest ider çeşmiñe mâhı pest ider
Ceyş-i gamı şikest ider neşâ-yı irtiyâh-ı ^caşğ
4. Hâtif-i gayb ider nidâ gam yime cân-ı bî-nevâ
Münkeşif oldu hep saña bu taraf-ı merâh-ı ^caşğ
5. Ṭālīb ^caceb mi gonceler handeler itse olsa ter
Gülşen-i nazma virdi fer nağme-i ıştılâh-ı ^caşğ (Sorgun, 2009: 45)

1. Kulağıma aşkın hayye'ale'l-felah hitabı geldikçe gönül kan ile abdest aldı ve aşkın namazını kıldı.
2. Dünyayı baştanbaşa aşk oklarının gösterişi sardı; haberi alırsan benden al gam sıkıntısında tehlike yoktur.
3. Aşkın ferahlık neşesi âdemi mest eder; gözümde ayı alçaltır gam ordusunu yener
4. Gaipten sesler veren zavallı aşık, sana aşk gözü açıldı diye seslenir.
5. Ṭālīb, nazmın gül bahçesine aşkın nameleri kuvvet verdi; acaba gamzeler gülümseyip taptazeler olsalar mı? (Sorgun, 2009: 46)

2.4.43. Üsküdarlı Fenâyi Cennet Mehmed Efendi

92

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Cân u dil şehriñ ezelden eyledüñ yağma-yı ııık
Ol vecihden düşdi bu 'âlemlere ğavġa-yı ııık
2. Gel gülistân seyrin eyle çık kafeşden ey hezâr
Cennet-i ġudse 'urüc it bulasın mevâ-yı ııık
3. Derde düşendür bilenler ehl-i derdüñ hâlini
Gör niçe 'ârifleri Mecnün ider Leylâ-yı ııık
4. Zâhir olup sırrumuz 'âlemlere fâş eyledi
Hem-dem olaldan bu sırra noġta-ı sevdâ-yı ııık
5. Çünkü mevcüd nutġ imiş 'âlemde ııık ġâ'im maġâm
Bize bildürdi Fenâyî reh-ber-i Mevlâ-yı ııık (Aydın, 2004: 196)

1. Can ve gönül şehrini ezelden aşkın yağmasına verdiği için aşkın kavgası bu âlemlere düştü.
2. Ey bülbül! Kafesten çıkıp gül bahçelerini gez, dolaş, seyret. Eğer aşkın yuvasını bulmak istiyorsan yüce cennetin üstüne çıkıp oralarda ara.
3. Dertlilerin halini derde düşenler bilir. Aşkın Leyla'sı ne kadar arifi mecnun eylemiştir, gör.
4. Aşk sevdasının noktası bu sırra ortak olduğundan beri görünerek sırrımızı âlemlere duyurdu.
5. Ey Fenayi! Aşkın her zaman âlemde mevcut makamı olduğu söylendiği için aşkın Mevla'sının rehberi bize bunu bildirdi.

2.4.44. Verdi Kâsım

77

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Şehr-i şadırımda hezârân gör zeni urdı bu ^caşk
Çaldı çevgân kapdı topı aldı meydân bu ^caşk
2. Cem^c-i kırkıñ ^cilmiñi keşf etdi rûhım tıflına
Rabbini buldı vü bildi cehli tarh itdi bu ^caşk
3. ^cAşk durur mürşid-i ^câlem ^carş-ı Hakkıñ melce^ci
Raḥmetullâhı cihâna âşikâr itdi bu ^caşk
4. Ben şanurdum bundan evvel ^caşk benden ğayrıdır
Zâhir olunca sivâyı sildi süpürdü bu ^caşk
5. Zümre-yi ^cuşşâk içinde gösterüp yüziñ baña
Verdiyâ sen çık aradan nâ^cresin çaldı bu ^caşk (Zöhre, 2009: 107)

1. Sine şehrimde bu aşk binlerce zeni vurdu, gör. Bu aşk, çevgan çalınca topu kapıp meydana çıktı.
2. Bu aşk, kırk Cem ilmini küçük ruhuma keşfettirerek Rabb’imi bulup, bilmemi sağladı ve cehaleti terk etti.
3. Âlemin mürşidi aşktır. Hakk’ın arşının sığındığı yer aşktır. Bu aşk Allah’ın rahmetini cihana yaydı.
4. Ben aşkın önceleri benden farklı olduğunu sanardım. Bu aşk ortaya çıkınca kendisinden başka her şeyi silip süpürdü.
5. Bu aşk, âşıkların zümresinin içinde bana “ey Verdi, sen aradan çık” diye seslendi.

2.4.45. Vişne-zâde İzzeti

62

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Ney gibi nâlem bu bezm-i ğamda hem-âheng-i 'aşk
Târ-ı eşkümlle ğad-i ğam-geşte ise ceng-i âşk
2. Zâ'f u derdiyle tenüm oldu çü târ-ı za'ferân
Hep ser-â-pây-ı vücûdumda nümâyân reng-i 'aşk
3. Tatalum dermân bulurmuş sen Mesihâ derdine
Ğor mı zinde 'âşık-ı bî-çâreyi hiç neng-i 'aşk
4. Dâmen-i şem' -i yağar pervâneye âteş düşer
Böyledür âyîn-i âteş-bâzî vü nîreng-i 'aşk
5. 'Âşık u ma'şukı i'câz-ı mağabbet gösterür
Bu tehî yektâ ğum-ı 'âlemde reng-â-reng-i 'aşk
6. Şad şehîd-i ârzü her kûşesinde ğuftedür
Kerbelâ-yı sînede olmuş meğer kim ceng-i 'aşk (Çağlı, 1999: 73)

1. Aşka denk bu gam meclisinde iniltelerim ney gibi, gözyaşı telimle eğrilmiş boyum, aşk çengi oldu.
2. Zaaf ve derdiyle benim safran karanlığı gibi olduğu için baştan ayağa bütün vücudumda aşk rengi parlar.
3. Farz edelim ki senin derdine Mesih derman bulurmuş. Aşk kaydı çaresiz aşıkı hiç zinde bırakır mı?
4. Mumun eteği yakılınca pervane ateşe düşer. Aşkın hokkabazının ve büyücüsünün ayini böyledir.
5. Bu boş ve tek şarap küpü gibi olan alemde aşkın renkliliği, maşuka aşk mucizeleri gösterir.
6. Yüz arzu şahidi her köşesinde yatar. Aşk savaşı meğer sine kerbelasında olurmuş.

Müfte^cilün Mefā^cilün Müfte^cilün Mefā^cilün

1. Şevke getürdü gönlümi cünbüş-i rüzgâr-ı ^caşk
Cüş u hurûşa geldi yine yem-i bî-kenâr-ı ^caşk
2. Çehre-i za^cferânîye bakma şafâ-yı kalbi gör
Reng-i hazânda gösterür kendüyi nev-bahâr-ı ^caşk
3. Dâmen-i pâre irgürürmiş anı rüzgârla
Kalmaz imiş meger ki yâbânda hâk-sâr-ı ^caşk
4. Kûyuña varsa da rakîbi görür iltifâtuñu
Eglenemez imiş meger derd ile bî-çarâr-ı ^caşk
5. Ol ki mihekk-i şu^cleye gelmeye nâ-ķabüldür
Böyledür âyîn-i maķabbet ^cİzzetî ^cayâr-ı ^caşk (Çağlı, 1999: 74)

1. Aşk rüzgârının gürültüsü gönlümü yine şevke getirdi. Aşkın sahilsiz denizi yine coştı.
2. Safran renkli çehreye bakma, kalp safasını gör. Aşkın ilkbaharı kendisini hazan renginde gösterir.
3. Aşkın perişanı asla yabanda kalmazmış. Aşkın parçalanmış eteği onu zamanla aşka eriştiririlmiş.
4. Aşk kararsız meğer dertle eğlenmezmiş. Rakip sokağına varsa da iltifat görür.
5. İzzeti! Ateş imtihanına girmeden kişi kabul edilmezmiş. Aşkın ayarı olan muhabbet ayini böyledir.

2.5. 18. Yy

2.5.1. Afyonkarahisârlı Şâ'ir Âlî Feyzî

LXXXII

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Mülk-i Lâhutda °aâ oldu bize envâr-ı °aşk
Gösterir mir°at-ı kudretten bize dîdâr-ı °aşk
2. °Âlem-i mülk-i hüviyyetde tecellâ eyleyüp
Ferd-i vahdâniyyeti bildirdi çün muhtâr-ı °aşk
3. Sâki-i Bezm-i Elestden nüş idüp vahdet-i meyn
Hâne-i dilde karar itdi velî ikrâr-ı °aşk
4. Nakş-ı âlâyişden el çekdirdi âgâh eyleyüp
Hem tecellâ-yı sa°adet hem daîhi esrâr-ı °aşk
5. Geçdi mütü sırrını irdi hayât-ı câvide
Keşf olan âyîne-i vahdetde ol envâr-ı °aşk
6. Bilse keyfiyyât-ı ı zâhid-i güm-râh-yân
Eylemezdi bir daîhi °âlemde hiç inkâr-ı °aşk
7. °Aşk dır âyine-i zât u şifât-ı lâ-yezâl
Küntü kenzen sırrını izhâr iden dîdâr-ı °aşk
8. Kenz-i vahdetden bulunca Feyziyâ bu cevheri
Ol vakit dilde temekkün eyledi âşâr-ı °aşk (İlgar, 1997: 95-96)

1. Aşkın nurları bize ulûhiyet âleminde hediye edildi. Aşk yüzünü bize kudret aynasından gösterir.
2. Aslı mülk âleminden yansıdığı için aşk muhtarı birliğin tekliğini bildirdi.
3. Ey veli! Elest meclisinin sakisinden birlik şarabı yudumladığı için gönül hanesinde aşk sabit etmeye karar verdi.
4. Aşkın esrarı ve aşk saadetinin yansımalarına bakarak, gösteriş nakışından el çekti.
5. O aşkın nurları vahdet aynasında keşf olduğundan beri "mutu" sırrını geçip ebedi hayatın sırrına erişti.
6. Şaşkın zahid aşkın ne olduğunu bilseydi, âlemde aşkı bir daha asla ortaya çıkarmazdı.
7. Bitmeyen zat ve sıfatın aynası aşktır. Aşkın yüzü "küntü kenzen" sırrını açığa çıkardı.
8. Ey Feyzi! Bu cevheri vahdet hazinesinden bulunca aşkın izi gönlüne yerleşti.

2.5.2. Āşaf

505

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. E'ş-şalā feyz-i leṭāfetle açıldı bāb-ı aşk
Eylesün hūbān ile cān 'işretin aşhāb-ı aşk
2. Dil reh-i dildārda tursun mişāl-i hār u ḥas
Rūzgār ile sürer bahre anı seyl-āb-ı aşk
3. Cevher-i maṭlūbı şāfi-dil olanlardur bulan
Degme 'ummānda bulunmaz gevher-i nāyāb-ı aşk
4. Kūlzüm-i aşka düşenler kılmaz ümmīd-i necāt
Kānķı zevrāķdur ki ġā'ib kılmadı girdāb-ı aşk
5. Var mı Āşaf zerrede ol tāķat ola ber-ķarār
Dehri pür-nūr eyleyince neyyir-i pür-tāb-ı aşk (Kaya, 2009: 616)

1. Aşk kapısının çağrısı güzelliğin feyziyle açıldı. Artık aşk dostları güzellerle gönül eğlencesi yapsın.
2. Gönül sevgilinin yolunda çer çöp gibi dursun. Aşkın seli onu rüsgar vasıtasıyla denize ulaştırır.
3. Aşkın bulunmaz incisi sıradan denizlerde bulunmaz. Aranılan inciye gönlü temiz olanlar bulur.
4. Aşk denizine düşenler kurtulmayı ümit etmezler. Çünkü aşk denizine düşen hangi gemiyi aşk girdabı kaybetmemiştir?
5. Ey Asaf! Aşkın ışıltıyla dolu nurları dünyayı aydınlatınca karar üzere olmaya zerrenin o kadar gücü var mı?

Müfte^cilün Mefā^cilün Müfte^cilün Mefā^cilün

1. Hüzn ile eyledüm rücū^c irdi çü çīn şabāh-ı ^caşk
Dil gözin açdı nāle-i hayye^cale'l-felāh-ı ^caşk
2. Zār u giryān olagör sāhil-i vuşlatsa murād
Yelken açar mı keştī-i ten olmasa riyāh-ı ^caşk
3. Deşnesin ursa pür gāzab cismüme yarılır bu dil
Olur o yara ^caşıka māye-i inşirāh-ı ^caşk
4. Meykede-i cihānda yok degmede cilve-i cünün
Kays'a virildi gibi hep kāsesi ile rāh-ı ^caşk
5. Elzem olursa ^cakla al lem^ca-i bādeden silāh
Mā-ḥaşal bu ki Āşafā dilde gerek silāh-ı ^caşk (Kaya, 2009: 619-620)

1. Aşk sabahında aşkın “haydi kurtuluşa” sesi gönül gözünü açtığı için üzülererek geri döndüm.
2. Eğer isteğin vuslat sahiline ermekse ağlayıp feryat et. Aşk rüzgârı olmazsa ten gemisi yelken açabilir mi?
3. Eğer sevgili gazabıyla hançerini vurursa bedenime gönlüm yarılır ve aşk ferahlığının temeli âşık için o yaradır.
4. Deliliğin cilvesi sıradan dünya meyhanelerinde yok. Aşk yolu kāsesi ile beraber Kays'a verildi.
5. Ey Asaf! Sonuç olarak aşkın silahı gönülde olmalıdır. Bedenin ışığından lazım olursa, akla silah al.

Mefā^cilün Fe^cilātün Mefā^cilün Fe^cilün

1. Penāh olursa n'ola āfitāba sāye-i ^caşk
Bülend mertebedür lutfuñ ile pāye-i ^caşk
2. Hezār şīri bu şahnuñ za^cif-i pençesidür
Ne şīr virdi ola tıfl-ı dile dāye-i ^caşk
3. Havāşş komadı zerkār-ı germ-i hürşīde
Tenür-ı cānda ki kodı hamīr-i māye-i ^caşk
4. Egerçi lutfuñ ile pürdi zerre zerre vücūd
Daḥı alınmadı ey şāh-ı germ vāye-i ^caşk
5. Müdām o yārdan eksikligüñ dile Āşaf
Alur dilüñ ele çün sendedür nihāye-i ^caşk (Kaya, 2009: 622)

1. Aşkın gölgesi güneşe sığınak olursa ne olur? Aşkın mertebesi lütfunla en yüce rütbedir.
2. Bu sahanın binlerce aslanı onun pençesi karşısında güçsüzdür. Aşkın annesi körpe gönle acaba nasıl bir aslan verdi?
3. Aşk mayasının hamuru can fırınına konunca, güneş ışığının sırmasında saygınlık bırakmadı.
4. Ey sıcaklığın şahı! Vücut zerre zerre lütfun ile dolduğu halde aşk sana nasip olmadı.

5. Ey Asaf! O sevgiliden her zaman af dile. Çünkü, gönlünü ele alır, aşkın bitmesi sana bağlıdır.

518

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. Dil bekâm olmamak olmaz olıcağ himmet-i ^caşk
Ber-çarâr ola müdâm himmet idüñ devlet-i ^caşk
2. ^cAşka germiyyet-i bî-keyf demiş ehl-i mezâk
Râhe-i telh ile hiç bir mi olur şerbet-i ^caşk
3. Hübolar rehde peyâmuña tururmuş diyelüm
Seyrine arda öñe qor mı seni gayret-i ^caşk
4. ^cAşkuñ vechini zerd ü işini zâr eyler
Öyledür ey dil-i firqât-zede hâşiyet-i ^caşk
5. Bir nefes cām-ı haqîkat ide Āsaf te^sîr
Gözüne dünyeyi göstermez ola hasret-i ^caşk (Kaya, 2009: 622-623)

1. Aşkın himmeti olunca gönül ebediyetinin olmaması mümkün değil! Her zaman gayret edin ki aşk devleti karar üzere olsun.
2. Zevk ehli aşka, hastalığın harareti demiş. Aşk şerbeti ile elinin acısı hiçbir olur mu?
3. Diyelim ki güzeller yolda durup senden haber bekliyorlar. Aşkın gayreti önüne ve arkana bakmana izin verir mi?
4. Ey ayrılığa uğrayan gönül! Aşkın özelliği aşğın yüzünü sarartmak ve onu ağlatmaktır.
5. Asaf bir an hakikat kadehinden etkilenirse aşkın hasreti onun gözüne dünyayı göstermez.

519

Fā^cilâtün Fā^cilâtün Fā^cilâtün Fā^cilün

1. Dest-i ^cuşşâka şunulmadan dahı peymân-ı ^caşk
Dil leb-i mey-gün ile olmuşdı mey-nüşân-ı ^caşk
2. Cānda emvâc-ı maḥabbet mevc-rîz olup yine
Oldı zâhir zerre-i nâçizde ^cummân-ı ^caşk
3. Gönlümi ol dem yapar yârum ki yıkmak kaçd ider
Çün ezel bezminde âbâdândur vîrân-ı ^caşk
4. Hâk-i Mecnûn'dur çıkan eflâke dimeñ gird-bād
İstemez dîvâne hâlî olduğın meydân-ı ^caşk
5. Sende ol hâlet mi var Āsaf musahḥar olmaya
Emrini icrâya fermân idicek sultân-ı ^caşk (Kaya, 2009: 623)

1. Aşkın kadehi daha âşıkların eline sunulmadan gönül aşkın kadehini içerek mey renkli dudak olmuştu.
2. Canda muhabbet yine dalga kıran olunca aşk denizi değersiz zerrenin içinde ortaya çıktı.
3. Aşk viranı, ezel meclisinde inşa edildiği için yarım, gönlümü o an yıkmaya kast eder.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

4. Ufuklara çıkan hortum sanmayın, çıkan Mecnun'un toprağıdır. Aşk meydanı deli olanların meydandan uzaklaşmasını istemez.
5. Ey Asaf! Aşkın sultanı emrinin yerine getirilmesini ferman edince, direnmemeye gücün yeter mi?

520

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Evvelâ dest-i himâyetle açıldı bâb-ı aşk
İşlesün hubân ile cân 'işretin erbâb-ı aşk
2. Zâyi° olmaz rehde tursun bir zamân hâşâk-ı dil
Bir dem olur anı bahre irgürür seyl-âb-ı aşk
3. Ol dür-i şehvârı deryâ-dil olanlardur bulan
Degme bir yem içre bulunmaz (bu) dür-i nâ-yâb-ı aşk
4. Halka-i dâma düşenler kılmaz ümmîd-i necât
Var mı bir zevrağ ki nâbûd itmeye girdâb-ı aşk
5. Var mı Āşaf mâhda ol feyz-bahşa kim ide
Dehri pür-nür eyleyince mihr-i° âlem-tâb-ı aşk (Kaya, 2009: 623-624)

1. Aşkın kapısı önce koruma eliyle açıldı. Aşk erbabı güzellerle gönül eğlencesi yapsın.
2. Gönül samanı bir zaman yolda dursun, kaybolmaz. Aşkın seli zamanla onu denize ulaştırır.
3. Şahvar incisini gönlü deniz olanlar bulurlar. Sıradan bir deniz içinde aşkın nadir incisi bulunmaz.
4. Tuzak halkasına düşenler kurtulmayı ümit etmezler. Aşk girdabının batırmadığı bir gemi var mı?
5. Ey Asaf! Aşkın alemleri süsleyen güneşinin bereketli aydınlığı o ayda var mı?

2.5.3. Cemâleddin Uşşâkî

237

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Nice şâhı itti kul sultân-ı aşk
Tâc-ı tahtı koydurur fermân-ı aşk
2. Bülbül-âsâ her seher zâr ittirir
Âşıkâne ol gül-i handân aşk
3. Derd-i aşka bir tabib itmez devâ
Derdidir bil derdine dermân-ı aşk
4. Sireti genc-i hakikat olur
Şüreti olunan virân-ı aşk
5. Çok sırrı tarb eyledi çü kânına
Böyle bir meydandır meydân-ı aşk
6. Âşikâr olur içen aşkın meyin
Setr olunmaz olunan sekrân-ı aşk
7. Mâsivâyı komaz anda hep yıkar
Kağı dilde buluna suzân-ı aşk
8. Âşkın varını komaz katrece
Ey Cemâli mahv ider ummân-ı aşk (Üçüncü, 1998: 226-227)

1. Aşkın fermanı taç ile tahtı terk ettirdi. Aşkın sultanı pek çok padişahı köle etti.
2. Aşk, o gülen gülün âşıklarını; bülbül gibi her seher inletir.
3. Aşk derdine dermanı doktor veremez. Aşk derdinin dermanı derdidir, bil.
4. Görünüşünde aşkın yıkılmışlığı olanın içi hakikat hazinesi olur.
5. Pek çok sırrı kanına yerleştirdi. Aşk meydanı böyle bir meydandır.
6. Aşk şarabını içen belli olur. Aşk sarhoşluğu saklanamaz.
7. Aşkın yakıcı ateşi hangi gönülde bulunuyorsa orada hiçbir şeyi bırakmayıp yıkar.
8. Ey Cemali! Aşkın denizi aşkın bir damla varlığını bırakmayıp mahv eder.

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1. Yād-ı muhābbetten ezel cūş itti çün deryā-yı ʿaşk
Her mevci bir renge yincüp itti zuhūr maʿnāsı ʿaşk
2. Mest-i muhābbeti olmadık kalmadı ervāhda biri
Kurup ol bezm-i elest içilecek şahbā-yı ʿaşk
3. Maʿşukta ʿuşşāka mahv iken fark getürüp anları
Düşürdü ğurbet iline mecnūn-ı şāfın leylā-yı ʿaşk
4. Baḡsan mecāz-ı ʿāleme senlik benlikdir her iş
Baḡsan haḳīkatle işe hep olunan ğavgā-yı ʿaşk
5. Şāh-ı cihāna daḫi ol Cemāli eĝmez başı
Şol kimseniñ kim ḳan ide göñlü uyan ʿAnḳā-yı ʿaşk (Üçüncü, 1998: 230-231)

1. Aşk denizi ezelde sevginin anılmasıyla coştığı için aşkın anlamı bu dılgarın bir rengine benzemiştir.
2. Elest Meclisi kurulup aşk kadehi içilince ruhlardan muhabbet sarhoşu olmayan hiçbir ruh kalmadı.
3. Âşık, sevgilide yok olmuşken aşkın Leylası saf Mecnun'u gurbete düşürerek onları ayırdı.
4. Âleme bakarsan görünüşte yapılan senlik benlik kavgasıdır. Gönül gözüyle bakarsan olan aslında aşk kavgasıdır.
5. Ey Cemali! Eğer bir kimsenin gönlünü aşk Ankası kanla doldurursa o, cihan hükümdarına bile baş eĝmez.

2.5.4. Çeşmi-zâde Reşid

78

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Şabr ile kimse eylesün iddi'a-yı aşk
Bîgâne taḥammül olur âşinâ-yı aşk
2. Âhın dilân-ı ḥüsni çeker sū-yı aşıkā
Yâ Rab nedür bu cezbe-i âhen-rübâ-yı aşk
3. Ḥünâbe-zâr-ı aşkı zebân söyleyüb virür
Düzdân-ı naqd-i câna haberler derâ-yı aşk
4. Âh eylesem güler açılır ḡonce-i lebün
Beñzer nesīm-i faşl-ı bahâra hevâ-yı aşk
5. Âlemde neyle añlanur erbâb-ı ibtilâ
Olmasa ey Reşid eger ḥülyâ-yı aşk (Uluocak, 1998: 194)

1. Hiç kimse sabırla aşk iddiasında bulunmasın. Tahammül aşkın aşinası oldu, sabır değil.
2. Ahın, güzel gönülleri ve aşıkı kötülüğe çeker. Bu aşk mıknatısının çekiciliği ya Rab nedir?
3. Aşkın inleyen gözyaşını dile getirerek aşk çanı, peşin can hırsızını haber verir.
4. Ey sevgili! Ah etsem, dudak goncan açılır, gülersin. Aşk hevesi bahar mevsiminin rüzgârına benzer.
5. Ey Reşid! Aşk hülyası olmasa eğer tiryaki olanlar dünyada ne ile anılır?

2.5.5. Dāniş

352

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

1. Olmadıkca cān verip ihlāş ile cūyā-yı ^caşğ
Kimseye vermez dūr-i maṭlūbu bu deryā-yı ^caşğ
2. Ol büt-i nev-reste fehm etmez mezāyā-yı elem
Ṭıfl-ı endek-sāldir bilmez ğam-ı baba-yı ^caşğ
3. Herze-gerd-i deşt-i miḥneti olurdu bī-dilān
Cāy-ı āsāyiş olaydı dünyede maġnā-yı ^caşğ
4. Çeng-i nāhīdiñ olup zīr-efkeni verdi qarār
Ṭās-ı eflāke ṭanīn-endāz olan ğavgā-yı ^caşğ
5. Bir gönül kim olmaya vīrān dest-i hicr ile
Olamaz Dāniş bu vaḥşetgāhda me^vvā-yı ^caşğ (Birgören, 2004: 635-636)

1. Aşkını arayarak samimi bir şekilde can vermedikçe, bu aşk denizi kimseye istek incisini vermez.
2. O yeni yetişme put gibi güzel bir çocuktur, elemin lezzetlerini bilmez. Yaşı küçüktür, aşk babasının gamını anlayamaz.
3. Eğer dünyada aşkın zenginleri huzur bulsaydı, âşıklar miḥnet çölünde boş yere dolaşmazlardı.
4. Felek tasını tınlatan aşk kavgası Zühre çalgıcısının eline düşüp karar verdi.
5. Eğer bir gönül hicran eliyle viran olmazsa bu dünyada aşkın yuvası olamaz.

2.5.6. Ebübekir Sāmī Paşa

108

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1. Çekmesin kullāb-ı hicri merd-i bī-dermān-ı °aşk
Tekye-i °uzletde tā kim etmeye idmān-ı °aşk
2. Bende olmuş ol şeh-i gerdün-serire cümle nas
Ser-te-ser āfāka cārī olmada fermān-ı °aşk
3. Meclisinde naql-i şahbā hāl-i la°l-i dil- rubā
Bī-tekellūf yek-naẓarda mest olur mihmān-ı °aşk
4. Tā ezelden °unşur-ı °izzetle etmiş imtizāc
Kābil-i zillet değil bi fāl ile ezmān-ı °aşk
5. Mesned-i naḥvetde zāhid ber-devām olsun hemān
Saña Sāmī büse-gāḥ olmaḳ yeter dāmān-ı °aşk (Tozlu, 2005: 214)

1. Uzlet tekkesinde aşk alıştırmayı yapmayan aşkın dermansız yiğidi hicret çengelini çekmesin.
2. Aşkın fermanı baştanbaşa ufuklarda cereyan edince felekler kadar yüksek tahta sahip olanların şahına, bütün insanlar köle oldu.
3. Meclisinde şarap muhabbeti, sevgilinin güzelliği olunca aşk misafiri zahmetsiz bir bakışta sarhoş olur.
4. Ta ezelden izzet unsuruyla kaynaşmış, aşkın zamanı zilletin kabul edileceği bir hal değildir.
5. Zahid hemen gurur mertebesinde devamlı olsun. Ey Sami! Aşkın eteğinde sana öpülecek yer olması yeterlidir.

2.5.7. Esrâr Dede

141

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. Şive-i hüsnünü dilberde kudu cilve-i ^caşk
 ^cAşıkı cevri ü cefalarda kudu cilve-i ^caşk
2. Şani^c-i muṭlakı göre eylediği ḥilḳate bak
 Şun^c ile cism-i muşavvirde kudu cilve-i ^caşk
3. Zulmet içre yaradan âb-ı hayâtı ne ^caceb
 Zir-i gîsû-yı mu ^canberde kudu cilve-i ^caşk
4. Vaşl u faslıñ giderek nâz u niyâza yetirip
 Heçr ile vuslatı bir yerde kudu cilve-i ^caşk
5. ^cAşıkâ sanki cemâl ârife âşâr-ı kemâl
 Kaḫr ile luṭfunu bir yerde kudu cilve-i ^caşk
6. Pîr-i mey-hâneyi gör kim nazârı ^cayn-ı kerem
 Feyz-i bâdeyle gönüllerde kudu cilve-i ^caşk
7. Hele ^caşk olsun ey Esrâr bu zemîn-i neve kim
 Rûḫdur rişte-i mişṭârda kudu cilve-i ^caşk
8. Mevlevî mesleğini feyzini bâlâ itdi
 Vecd ü ^cirfânı ber-â-berde kudu cilve-i ^caşk (Horata, 1998: 256)

1. Aşkın cilvesi güzelliğın işvesini dilberde, aşıkı dert ve sıkıntıda bıraktı.
2. Aşkın cilvesi Allah'ı görünce yaratılışı resimle resmedilende bıraktı.
3. Aşkın cilvesi saçının kılının ucunu anberde bıraktı. Karanlığın içinde ab-ı hayatı yaratırsa (bu) acayip mi olur?
4. Ayrılık ve vuslatı artırıp naz ve niyaza yerleştirerek, aşkın cilvesi ayrılıkla vuslatı bir yerde koydu.
5. Aşkın cilvesi üzüntü ve ihsanı bir yerde bıraktı. Bunlarda âşık için güzellik, arif için ise mükemmeliğın izi oldu.
6. Meyhanenin pirini gör ki bakışları kerem (lütuf) bakışı gibidir. Aşkın cilvesi kadehin gücüyle (bu bakışı) gönüllerde bıraktı.
7. Ey Esrar! Bu yeni üslupta (olanlara)aşk olsun ki (onlar) aşkın cilvesinin satır çizgilerinin ipinde bıraktığı ruhtur.
8. Aşkın cilvesi Mevlevî tarikatının bereketini artırarak vecd ve irfanı eşit seviyede (önemli kıldı) bıraktı.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Tâ ezelden olmuşum şeydâ-yı aşk
Şanmâ kim oldum bugün rüsvâ-yı aşk
2. Şad kıyâmet kopsa olmam huşyâr
Şöyle mest etdi beni şahbâ-yı aşk
3. Piş-rev-i hâmüşîye pey-rev olup
Perde-i efgâmı tutmaz nây-ı aşk
4. Cism ü cân u dil aña hep perdedir
Şüret ü ma'nâ değil ma'nâ-yı aşk
5. Eşk-i zâhid gevher-i ümmîddir
Lîk olmaz lû'lü-i lâlâ-yı aşk
6. Etdi hafâ şân-ı zühdü târmâr
Doğdu hürşîd-i cihân-ârâ-yı aşk
7. Anlaşınca nükte-i garrâ-yı hüsn
Oldu âlem maşşer-i gavgâ-yı aşk
8. Dilde bü-yü zülf-i kâfir var iken
Sâkin olmaz fitne-i gavgâ-yı aşk
9. Eyledi bezm-i semâ'-ı Mevlevî
Sîne-i Esrâr'ı hü-yü hây-ı aşk
10. Sâye-i Monlâ Celâle'd-dîne gel
Tâ cemâliñ ârz ede mevlâ-yı aşk
11. Baħr-i nūr-ı Şems-i Tebrîz etdi cüş
Oldu her bir zerre bir deryâ-yı aşk (Horata, 1998: 257)

1. Benim bu gün aşkın rezili olduğumu sanma, ta ezelden(bezminden) beri ben aşkın çılgını olmuşum.
2. Aşkın kadehi beni o kadar sarhoş edip kendimden geçirdi ki, yüz kıyamet kopsa bile kendime gelemem, ayıkamam.
3. Önden giden sessizlerden iken geride kalınca aşkın neyi feryadımın sesini duymaz, kabul etmez oldu.
4. Aşkın anlamı suret ve mana değil midir? Beden, ten ve gönül aşkın gizlendiği perdelerdir.
5. Zahidin gözyaşı ümit cevheridir lakin aşkın parlak incisi olmaz.
6. Zahitlik şanını saklayarak tarumar edince, aşkın cihanı süsleyen güneşi doğdu.
7. İhtişamlı güzelliğinin nüktesi anlaşılınca aşkın kavga meydanı dünya oldu.
8. Gönülde (sevgilinin) siyah saçlarının kokusu varken aşk kavgasının fitnesi bitmez.
9. Aşkın hay ve huyu, Esrar'ın gönlünü Mevlevilerin sema meclisine dönüştürdü.
10. Aşkın mevlasının sana güzelliğini sunmasını istiyorsan Monla Celâlüddin'in gölgesine gelip, onun yoluna gir.
11. Şems-i Tebrizi'nin nur denizi dalgalanınca her bir zerre aşkın denizi oldu.

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. İmkâna sığmaz °âlem-i kurb-ı harîm-i °aşk
Kayd-ı şuverde olmaz anıñcün nedîm-i °aşk
2. Meftûn-ı zülf-i dil-ber olursañ gönül gibi
Her dem gelir meşâm-ı şafâya nesîm-i °aşk
3. Feyz-i cemâli rüy-ı gül-efşân-ı şubh-ı cân
°Ayn-ı celâli kâkül-i °anber-şemîm-i °aşk
4. °Aşk olsun ol gönül ki ezelden olup gelir
Perverde-i °inâyet ü luğf-ı °amîm-i °aşk
5. °Âlem gulâm-ı şive-i etvâridir bütün
Sultân-ı kâ'inât olur °abd-i kadîm-i °aşk
6. Kevn ü mekânı mahşer-i âşûba döndürüb
Bî-hûde kalmadı hele sa'y-i °azîm-i °aşk
7. Esrâr garğa-i kerem olduñ hamûş ol
Tâ'dâd olur mu banşîş-i tâb'ı kerîm-i °aşk(Horata, 1998: 260)

1. Aşk hariminin yakınlığının âlemi mümkün değildir. Onun için aşkın hizmetçisinin kaydı görünürde olmaz.
2. (Sen de) benim (gönlüm) gibi dilberin saçının tutkunu olursan aşk rüzgârıyla her zaman eğlencenin kokusu burnuna gelir.
3. Can sabahının gül dağıtan yüzü, cemalinin bereketidir. Aşkın anber kokan kâkülü celalinin aynıdır.
4. Aşkı umuminin lütuf ve yardımıyla büyütülerek ta ezelden âşık olup gelen o gönüle aşk olsun.
5. Bütün âlem işveli tavırlarının askeridir. Aşkın eski kulu, kâinata sultan olur.
6. Aşk için gayret eden (kişinin) çabaları boşa gitmedi (çünkü) o, kâinatı ve varlığı mahşer kargaşasına çevirdi.
7. Ey Esrar! Sessiz ol. Çünkü keremlere, lütuflara daldın. Aşkın lütfeden huyunun bahşişinden şikâyetçi olunmaz.

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Dildir mekân-ı menzile-i lâ-mekân-ı aşk
Sıgmaz vücüd-ı fikret ü vehme cihân-ı aşk
2. Beñzin şarardıp aşıkı dil-hün eyledi
Zâhir olunca câna rûh-ı gül-feşân-ı aşk
3. Kevn ü mekân cümle dolar el-amân ile
Bir kez olursa tiğ-be-kef kahramân-ı aşk
4. Ol şeh gelip gehice gedâ-yı gâribine
Virân-ı sînede dil olur mîzbân-ı aşk
5. Hep hasretü'l-mülükdur ol nân-ı huşklar
Ey kâse-lis table-hor-ı âstân-ı aşk
6. Âlem kitâb-ı na'tına Esrâr bir varak
Sıgmaz kaşide vü gazele dâstân-ı aşk (Horata, 1998: 261)

1. Aşkın mekânsız menzilin mekânı gönüldür. Aşkın dünyası düşünce ve tasa vücuduna sığmaz.
2. Aşkın gül saçan ruhu görününce aşığın benzini sarartıp gönlünü kanattı.
3. Aşk Kahraman'ı kılıcını bir kez eline alırsa kâinat ve varlık el-eman sesiyle dolar.
4. O şah bazen garip kuluna gelince virane gönülde aşk ev sahibi olur.
5. Ey aşkın güzel kase dağıtıcısı! Huşk ekmekleri hep hasret mülküdür.
6. Ey Esrar! Âlemin övgü kitabının bir sayfasına aşk destanının kaside ve gazelleri sığmaz.

Mef'ülü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

1. Bezme gelince yâr piyâle be-dest-i 'aşk
Mey-hâne oldu sâha-i bezm-i elest-i 'aşk
2. Haşriñ şadâ-yı sûrunu kul'kulle başdırır
Dâmen-keş-i kıyâm olamaz hîre mest-i 'aşk
3. Teklîf ederse câmını Cem etmez iltifât
Şol mey-horuñ ki kâsesi oldu şikest-i 'aşk
4. Seyl-i havâdiş uğrayamaz semtine yanar
Hürşîdi pâygâh eder âteş-nişest-i 'aşk
5. Şâyân gördü hüsni-zuhûra o neş'eyi
Oldu cenâb-ı hüsni-ser-â-pây hest-i 'aşk
6. Derd ü belâyile gir o şahrâ-yı fitneye
Bî-gam geçilmedi reh-i bâlâ vü pest-i 'aşk
7. Mihri cemâl-i Şems deyü düştü mest olup
'İsâ' yı süzen eylemedi pây-ı pest-i 'aşk
8. Esrâr matbâh-ı kerem-i Mevlevî'ye bak
Kerrübiyânı eylemiş âteş-perest-i 'aşk (Horata, 1998: 262)

1. Sevgili elinde aşkın kadehiyle meclise gelince aşkın elest meclisinin yeri meyhane oldu.
2. Kıyamet günü üflenen surun gürültüsünü şarap sürahisinden çıkan ses bastırır. Aşk sarhoşu asla damenkeş olamaz.
3. Eğer Cem kadehini teklif ederse iltifat etmez. (Çünkü) şu şarap tutkununun kâsesi aşktan dolayı kırıldı.
4. Aşk ateşiyle yaşayanın ateşi güneş kadar sıcaktır. Hadiselerin seli (olayların etkisi) onun semtine uğramaz, yanar.
5. Aşkın hastası baştan ayağa güzelliğin en yücesi olunca, o neşeyi o güzelliği açıklamayı makul gördü.
6. Fitne (aşkın kavgası) sahasına dert ve bela ile gir. Aşk yolunun yokuşları ve inişleri dertsiz tasasız bir şekilde geçilmedi.
7. Şems'in cemali için "güneş" diyerek sarhoş olup düştü. Aşkın aşağı yolunu İsa'nın iğnesi yüceltmedi.
8. Ey Esrar! Mevlevi mutfağına bak ki aşkın ateşperestini en yüce melek eylemiş.

2.5.8. Erzurumlu İbrahim Hakkı

193

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Toldurdu bu cihâni hürüş-ı şadâ-yı aşk
Likin bu ten kulağına gelmez nidâ-yı aşk
2. Nağd-i vücüd sikke-i ma'nâyıdır revân
Ger âheniñ ederse zer ol kimyâ-yı aşk
3. Vüs'ünca sa'y ederseñ eger ten fenâsına
Taḥkik olur seniñle hulûd-ı beḡâ-yı aşk
4. Cândır çeken şütür gibi ḡaml-i emâneti
Bu cism ü aḡl u nuḡk eder enba verâ-yı aşk
5. İlḡâ-yı sem' ederse gönül cân şadâsına
Her demde anı mest eder ol hoş nevâ-yı aşk
6. Nefs ü hevâya tâbî olan ten esîridir
Sultân odur ki olmuş o maḡkûm-ı rây-ı aşk
7. Nefsânî olma âdem-i rûḡânî ol eger
Dil hânesinde Ḥakkî dilerseñ liḡâ-yı aşk (Küleççi, 1997: 329)

1. Aşkın gürültüsünün coşkunluğu bu cihani doldurdu lakin aşkın sesi ten kulağıyla duyulmaz.
2. Varlığın geçer akçesi mana sikkesiyle beraber yürürlüktedir. Eğer o aşk iksiri demir (gibi sert gönlünü) altın(gibi sarartıp soldurursa) yaparsa ne olur?
3. Eğer teninin yokluğu için gücün yettiğince çalışırsan aşkın ebediliği seninle gerçeğe dönüşür.
4. Emanet yükünü deve gibi çeken candır. Bu varlık akıl ve mantık da bu yükü aşkın ötesine gönderir.
5. (Eğer) gönül fani gürültüleri duymayı terk ederse aşkın hoş bestesi onu her an sarhoş eder.
6. Nefsinin istediklerini yapan ten esiridir. O aşk yolunun mahkûmu olan gerçek sultandır.
7. Ey Hakkı! Eğer gönül hanesinde aşk yüzünü görmek istersen nefsanî değil, ruhani insan ol.

194

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Kendi ḡusnün vech-i dil-berden hüveydâ kıldı aşk
Çeşm-i âşıkdan dönüp anı temâşâ kıldı aşk
2. Âb u gilden gösterip aks-i cemâliñ dem-be-dem
Şem'-i gül-ruḡsâr u mâh-ı serv-i bâlâ kıldı aşk
3. Kendi câmından hemân bir cur'a dökdü ḡâke ol
Zü-fünün-ı aḡl hem Mecnün-ı şeydâ kıldı aşk
4. Gerçi dil-ber kendidir hem geydi âşık kisvetin
Pes cemâl-i cilvesin kendi temannâ kıldı aşk

5. Gül yüzüne zülf-i müşginden selâsil bağlayıp
Ehl-i 'aşkı beste-i zencîr-i sevdâ kıldı 'aşk
6. Şıgmadı 'arz u semâya hüsn-i 'aşkıñ leşkeri
Bu 'aceb kim sîne-i 'uşşâkı me'vâ kıldı 'aşk
7. Nâr u nûr ile eder mahv ism ü resmin 'âşkıñ
Seyr kıl Hakkî bu hoş resmi ki peydâ kıldı 'aşk (Külekçi, 1997: 330)

1. Aşk, kendi güzelliğini dilber vasıtasıyla açığa çıkardı. (Sonra) aşk, aşğın gözüyle dönüp onu izledi.
2. Aşk, her an su ve bataklıkta parlak muma benzeyen gül yanaklının yüzünün güzelliğini gösterip ayı da uzun boylu yaptı.
3. Aşk, kendi kadehinden bir yudum toprağa dökerek, bilim sahibi akıllı insanları çılgın Mecnun'a çevirdi.
4. Gerçi âşık kimliğine bürünen sevgilinin kendisidir.(Böylece) aşk kendi kendi güzelliğinin cilvesini izledi.
5. Aşk, sevgilinin saçından gül yüzüne (bir tutam) zincir bağlayarak âşıkları sevda zincirinin halkası yaptı.
6. Aşk askerinin güzelliği yere göğe sığmadı. Âşıkların sinesini acaba nasıl mekan kıldı?
7. Ey Hakkî! Aşk, aşğın ismini, kimliğini ateş ve ışıkla mahveder. Bu defa bu resmi nasıl ortaya çıkardığını seyret.

195

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Gâhî göründü zâhir ü geh mazhar oldu 'aşk
Ma'nâ iken gönülde çıkıp dilber oldu 'aşk
2. Bir 'aşk imiş zuhûr u butûn içre gayr yok
Zâtıyla cism ü hem 'arâz u cevher oldu 'aşk
3. Bir yerde züll ü faqr u fenâ hırkasın geyip
Bir yerde cümle hâlka ser u server oldu 'aşk
4. Bir yerde derd ü ğamladır ol 'âşık-ı cemâl
Bir yerde cilvelerle perî peyker oldu 'aşk
5. Dilberden açdı vechini 'arz-ı cemâl edip
'Âşıkdan açdı çeşm ü temâşâ-ger oldu 'aşk
6. Evşâf-ı muhtelifledir ol baħr-i müttefik
Bârân ü kaṭre vü şadef ü gevher oldu 'aşk
7. Hakkî hemîşe 'âşık u ma'sûku 'aşk bil
Çün iki ism-i müştâka bir maşdar oldu 'aşk (Külekçi, 1997: 331)

1. Aşk bazen görünen, bazen görünme yeri oldu. Mana iken gönülde, çıkıp dilber oldu.
2. Zahirde ve batında yalnızca aşk varmış, başka bir şey yokmuş. Aşk zatıyla vücut hem suretiyle de öz oldu.
3. Aşk, bir yerde rezillik, fakirlik ve yokluk hırkası giyerken başka bir yerde baş üstünde tutuldu.
4. Bir yerde güzelliğin aşkı dert ve kederle olurken, başka bir yerde aşk cilvelerle peri yüzlü oldu.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

5. Aşk, sevgili güzelliğini sevgili yoluyla ortaya çıkardı ve gözlerini aşk yoluyla seyirci kıldı.

6. O bahr-i müttelikin vasıfları şüphelidir. Çünkü aşk orada bazen yağmur bazen bir damla, bazen sedef, bazen de cevher olmuştur.

7. Ey Hakkı! Âşık ile maşuku sen her zaman aşk olarak bil. Çünkü her iki kelimenin kökü de aşktır. İkisi de aşk kelimesinden türemiştir.

196

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Çün cemâlin kendi kendinde temâşâ kıldı °aşk
Nâm u na't-ı °âşık u ma'şûku peydâ kıldı °aşk
2. Bâtın idi °âşık u ma'şûk idi zahir velî
Emr-i ber-°aks eyleyip sırr-ı hüveydâ kıldı °aşk
3. Kendi kendin seyr ederken zahir olmak istedi
Cilve izhârı için mir'ât-ı eşyâ kıldı °aşk
4. Çün bu eşyâ her biri bir cilvesi mir'âtıdır
Bu merâyâdan kılûba keşf-i esmâ kıldı °aşk
5. Çünkü herkes hasbü'l-imbân aldı hazzın ismden
Kible-i ervağ-ı esmâdan müsemmâ kıldı °aşk
6. Çün murâd etdi ki bizden kendi hüsnin seyr ede
Lâ-cerem kendi yerin çeşm-i süveydâ kıldı °aşk
7. Tâ ki hüsnün kendiden gayrı temâşâ etmesin
Hâkkî çeşm-i °âşıkı nûruyla bînâ kıldı °aşk (Külekçi, 1997: 332)

1. Aşk güzelliğini kendisinde izlediği için âşık ile maşukun övülmesini sağladı ve onların namını açığa çıkardı.

2. Ey veli! Görünüşte yalnız maşuk vardı. Âşık batındı ve görünmüyordu. Âşık emri alınca saklanan sırrı açığa çıkardı.

3. Aşk kendisini izlerken bilinmek istedi ve cilvesini açığa çıkarmak, göstermek için eşyayı ayna yaptı.

4. Bu eşyaların her biri onun cilvesinin aynasıdır. Aşk bu aynadan kalplere isimlerin keşfini yaptı.

5. Herkes imkanına göre isimden haz aldığı için aşk, isimlerin ruhunun kiblesinden isim aldı.

6. Aşk, kendi güzelliğini bizde seyretmek istediği için şüphesiz kendi güzelliğini gözlerden sakladı.

7. Ey Hakkı! Aşk, güzelliğini kendisinden başkası seyretmesin diye âşığın gözüne nuruyla perde çekti.

2.5.9. Erzurumlu Zihnî

191

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Oldum hevâ-yı câm ile mest ü harâb-ı aşk
Ser-geşte etdi bende-i zârı şarâb-ı aşk
2. Bir dem o bahse olmadı ol kâbil-i hitâb
Zâhidle söylemezmiş aceb kim kitâb-ı aşk
3. Şad-sâle pîri nev-res eder nev-resî kühül
Çün böyledir ezelden efendi hitâb-ı aşk
4. Şûfi kalırsa bâr-ı girân-ı riyâ ile
Rindânı kâmrân eder ol âb u tâb-ı aşk
5. Hicriñle yandı sîh-i melâmetde oldu âh
Kânûn-ı da Zihnî-i şeydâ kebâb-ı aşk (Macit, 2001: 229)

1. Kadeh hevesiyle aşkın harabı oldum. Aşk şarabı inleyen kulunu sersem ve sarhoş etti.
2. O bahsi (anlatmaya) dilin gücü bir an bile yetmedi. Aşkın kitabı acaba (neden) zahidle yazılmamış?
3. Ey dost! Yüz yıldır (aşkın) piri tecrübesizleri olgunlaştırır. Çünkü ezelden beri aşkın hitabı böyledir.
4. Sufi riyanın ağır yüküne takılıp kalırsa, aşkın güzelliği rindleri isteğine kavuşturup, mutlu eder.
5. Ayrılığınla yanmaktan melâmet şişi oldu ve ah, gam kanununda âşık Zihni aşkın kebabı oldu.

2.5.10. Fahri-i Sünbüli

73

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Bu vücûd şehrini ta'mîr eyledi mi'mâr-ı aşk
Hem gönül levhine tasvîr eyledi ruhsâr-ı aşk
2. Bülbül-i dil nağme eylerse 'aceb mi zâhidâ
Bâğ-ı kalbim himmet-i pîr eyledi gülzâr-ı aşk
3. Nâle vü efgân ile feryâdîma dahl eyleme
Bu dil-i mecrûha te'sîr eyledi âşâr-ı aşk
4. Cezbe-i Hak yâr-ı gârımdır benim leyl ü nehâr
Hâneqâh-ı dilde tezkîr eyledi ezkâr-ı aşk
5. Zîkr-i Hak mir'ât-ı kalbe dâ'imâ virir cilâ
Anîñ için hüsniñ izhâr eyledi didâr-ı aşk
6. Fahriyâ itdiñ teşebbüş bir 'azîz-i kâmile
Hamdüli'l-lâh saña taqrîr eyledi etvâr-ı aşk (Sapmaz, 2009: 47)

1. Aşk mimarı bu vücut şehrimi tamir eyledi ve gönül defterime aşkın yanağının güzelliğini çizdi.
2. Ey zahid! Gönül bülbülü inlerse acayip mi? Kalp bağı pirin yardımıyla aşk gülzârı oldu.
3. Ağlamama, inlememe ve feryat etmeme karışma. Aşkın izleri yaralı gönlüme tesir etti.
4. Hakk'ın cezbesi mağara arkadaşımdır. Aşkın zikirleri gönül evimde sabah akşam çekildi.
5. Hakk'ın zikri gönül aynasını daima cilalayıp parlatır. Bu yüzden aşkın yüzü güzelliğini sakladı.
6. Ey Fahri! Olgunluğun izzetine teşebbüs ettin. Çok şükür aşkın tavırları senin karar vermeni sağladı.

Fâcîlâtün Fâcîlâtün Fâcîlâtün Fâcîlün

1. Bâde-i bezm-i elestden nüş iden ahrâr-ı c'aşk
Na^cre-i hû ile eyler kendüyi izhâr-ı c'aşk
2. c'Âlem-i lâhûta pervâz itmek için rûz u şeb
Bâl ü perrin c'aşk ile eyler güşâd ebrâr-ı c'aşk
3. Gıce gündüz her nefesde Allâh Allâh diyeniñ
Vech-i pâkinde zuhûr ider aniñ envâr-ı c'aşk
4. Kim iderse hışn-ı tevhîde taḥaṣṣun dâ'imâ
Baḥr-i ḳalbde mevc urur bil şübhesiz enhâr-ı c'aşk
5. Faḥriyâ zıkr u devâma şügl iderseñ rûz u şeb
Şübhe itme saña daḥi keşf olur esrâr-ı c'aşk (Sapmaz, 2009: 47-48)

1. Ezel meclisinin badesinden aşkın özgürlüğünü içenler Hu narasıyla kendilerindeki aşkı ortaya çıkarırlar.
2. Lâhut âlemine ermek için aşk seçkini, sabah akşam kolunu ve kanatlarını isteyerek çırpar.
3. Gece gündüz her nefeste Allah Allah diyenin temiz yüzünde aşkın nurları ortaya çıkar.
4. Eğer birisi tevhid kalesinin içine daima girerse aşkın nehri kalp denizine şüphesiz dalga vurur.
5. Ey Fahri! Sabah zikrini devam ettirmeye çalışırsan şüphesiz aşkın sırlarını sen de keşfedersin.

2.5.11. Fâzıl H^vacı Tahir Efendi

173

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Şöyle itmiş hoşka-i la^clinini ser-şâr-ı ^caşk
Hâmeden dâ'im teraşşuh itmede âşâr-ı ^caşk
2. Şaff-ı târ-ı ğamze-i cânâna olmam pây-mâl
Pây-taht itdi dili şimdi sipeh-sâlâr-ı ^caşk
3. Herkesiñ dâd u sitâdı olmadı bir vefk-i kâm
Tengter yerde kurulmuş n'eyleyem bâzâr-ı ^caşk
4. Müfred-i âh-ı derûn-ı âşıkân olsun diyü
Dâğdâr oldu ser-â-pâ ol ten-i dîvâr-ı ^caşk
5. Haşre dek şağlar eger bir dânesi girse ele
Kîse-i gencûra şıgmaz dirhem ü dînâr-ı ^caşk
6. Rûz u şeb sûz u güdâzı ğâret itsün Fâzılâ
Her sözümde rû-nümâ olsun diyenler nâr-ı ^caşk (Arpacı, 2005: 243)

1. Hokkasını aşk ağzına kadar doldurmuş ki kalem daima aşk eserlerini şerh etmektedir.
2. Aşk komutanı şimdi gönlü payitaht yaptı. Artık sevgilinin yan bakışlarının saf saf dizilmiş askerlerinin ayakları altında çiğnenmem.
3. Herkesin alışverişi neşe arkadaşlığı olmadı. Aşkın pazarı daracık yerde kurulmuş neyleyim?
4. Âşıkların sinesindeki ahlar yalnız olsunlar diye aşk duvarının teni baştan ayağa dağ yarası doldu.
5. Aşkın dinarının ve dirheminin bir tanesi ele geçse hazine köşesine sığmaz ve onu kıyamete kadar saklar.
6. Ey Fazıl! Her söylediğimden aşk ateşi ortaya çıksın diyenler gece gündüz yanıp yakılmayı istesin.

2.5.12. Garībī

151

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

1. Kim ki bu bezmde nüş itmedi peymāne-i ^caşk
Olmadı vāqıf-ı keyfiyet-i mestāne-i ^caşk
2. Āşinālık yiridür bezm-i maḥabbet zinhār
Ol baña uğramasun merdüm-i bīgāne-i ^caşk
3. Kör ider senk-i zümürüd gözini ef'inüñ
Zāhidüñ güşına zibāk döker efsāne-i ^caşk
4. Bunca eyler miydi zencir-i cünūna rağbet
Kays-ı sevdā-zede ger olmasa dīvāne-i ^caşk
5. Var ^cömrinde seni bir gice görmüş ey şem^c
Başı dönmüş felek olmuş saña pervāne-i ^caşk
6. Ser-i sevdā-yı ^cuşşāka gelür biñ yirden
Dest-i bīdād ile miñşār-şifat-ı şāne-i ^caşk
7. Dehrde ḥüsn olmazdı bu kadar şöhret-yāb
Virmese zülfine ārāyiş eğer şāne-i ^caşk
8. Ḥüsn-i ḥübāna Ğarībī olamazdı meftün
Olmasaydı ser-i sevdā-zedesi lāne-i ^caşk (Tok, 1995: 172-173)

1. Eğer bu mecliste aşkın kadehini bir kişi yudumlamadıysa, aşk sarhoşluğunun keyfini anlayamaz.
2. Sevgi meclisi aşinalık yeri olduğu için aşktan habersiz o insan bana uğramasın.
3. Kötü huylu insanın gözünü zümrüt taşıyla kör ederek, aşkın efsanesi zahidin kulağına civa döker.
4. Eğer sevdaya uğrayan Kays aşkın divanesi olmasaydı bu kadar delilik zincirine rağbet eder miydi?
5. Ey Şem! Felek, bütün ömrü boyunca seni yalnızca bir kere görmesine rağmen başı dönüp, sana aşkın pervanesi olmuş.
6. Aşk tarağı bıçak gibi zulüm eliyle aşıkların sevdalı başına bin yerden gelir
7. Eğer aşkın tarağı saçını süslemeseydi dünyada güzellik bu kadar şöhretli olmazdı.
8. Eğer aşk yuvası sevdalı başı olmasaydı Garibi güzellerin güzelliğine meftun olmazdı.

2.5.13. Giritli Şalacıoğlu Mustafa Celveti

48

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Pür-ı merdân-ı kih ü mih eylemez ârâ-yı °aşk
Vâris-i °irfan-ı Hâkğdır cümleten ebnâ-yı °aşk
2. Varta-i °izzetde kalmaz tâlib-i didâr-ı yâr
Vâşıl-ı cânân olur mı olmayan rüsvâ-yı °aşk
3. Kâ'inâtı devr eden bir katre-i ednâsıdır
Garğa-i gâflet eder cüş eylese deryâ-yı °aşk
4. °Azim-i râh-ı muhabbet vâşıl-ı maşşüd olur
Menzil-i došta erer çün dâmen-i şahra-yı °aşk
5. Bir çerâğ-ı pür-ziyâdır dergeh-i °âlemde kim
Halvet-i düzâh olur ger etseler etfâ-yı °aşk
6. Mürdeveş efsürde kalmış gayret-i Mansûrı gör
Türbe-i dâr içre ol merd eyledi ihyâ-yı °aşk
7. Top u çevgânîñ Şalacıoğludur şimdi eri
Gelmedi meydân-ı °aşka böyle bî-pervâ-yı °aşk (Tatçı, 2000: 173-174)

1. Küçük büyük mertlerin çocukları aşkı süsleyemez. Aşkın oğullarının (âşıkların) hepsi Hak irfanının varisidir.
2. Yârin yüzünü görmeye talip olan izzet uçurumunda kalmaz. Aşkın rüsvası olmayan cananına kavuşur mu? Canan ile vuslata erer mi?
3. Kâinatı dolaşan en küçük katresinden biridir. Aşkın deryası coşarsa kâinatı gaflete boğar.
4. Aşk sahrasının eteği dost menziline erdiği için muhabbet yolunun azmi vuslat kastıyla yapılır.
5. Aşk, dünya dergâhında öyle ışık veren bir kandildir ki bu kandili söndürseler dünya cehennem harem olur.
6. Ölü gibi hareketsiz olan Mansur'un gayretini aşkın dirilticiliği dar türbesinde mert eyledi.
7. Şimdi ciritin ve topun eri Salac'oğlu'dur. Aşk meydanına böyle pervasız bir gelmemiştir.

2.5.14. Hâkim Seyyîd Mehmed Efendi

74

Mefâ'ilün Fe'îlâtün Mefâ'ilün Fe'îlün

1. Hidâyet eyleyemez kâfire hikâyet-i 'aşk
Şahîh-i Müslime pey-vestedür rivâyet-i 'aşk
2. Harâbe lâne-i 'Ankâyı meşken itdi baña
Hevâ-yı 'izzet-i nâbüde-yi vilâyet-i 'aşk
3. Dem-i pesîn-i ebed olsa fi'l-meşel mevcüd
Olurdu ân-ı bidâyet reh-i nihâyet-i 'aşk
4. Olur iki kef-i mîzân 'afvuma hasenât
Fiğân-ı bî-eşer ü âh-ı bî-sirâyet-i 'aşk
5. Reh-i hidâyete elbet çeker seni Hâkim
Fürûğ-ı meş'ale-i cezbe-i 'inâyet-i 'aşk (Poyraz, 2008: 457-458)

1. Aşkın hikâyesi kâfire hidayet eyleyemez. Aşkın rivayeti aşığı gerçek Müslümanlığa ulaştırır.
2. Aşk ilinin yok olmuş izzetinin hevesi olan Anka'nın yuvası bana harabeliği mesken etti.
3. Mesela, ebediyetin en küçük nefesi ortaya çıksa, aşkın sonsuz yolu bir başlangıç anı olurdu.
4. Kıyamet gününde terazi iki kefesinde aşkın sirayetsiz ahı ve emaresiz figanı hasenat olur.
5. Ey Hâkim! Aşk inayetinin çekiciliğinin meşalesinin parlaklığı seni elbet sonunda hidayet yoluna çeker.

2.5.15. Halil Nürî Bey

165

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Şanma kim hâlî kalır ^cuşşâkdan meydân-ı ^caşk
Haşre dek ta^cķīb ederler birbirin merdân-ı ^caşk
2. Eylemez her kalb-gâhın menzilin cây-ı nüzül
Şâh-ı istiğnâ sipâh-ı mülk bî-pâyân-ı ^caşk
3. Ğâlib oldı ^casker-i tedbîr u ^caķla muṭlaķa
Râyet-i nuşret-nümâ-yı Hâzret-i sultân-ı ^caşk
4. İmtisâl etmeklige şâh ü gedâ mecbûr olur
Nâfizü'l-hükm olmada ol mertebe fermân-ı ^caşk
5. Ey hîredmend eyleme bu hâl ile fikr-i duḥûl
Mecma^cı dîvânegândır şuffe-i dîvân-ı ^caşk
6. Şöyle tursun ^cayş u nûş-ı ^câlem-i bezm-i fenâ
Olmadı teşne şarâb-ı Kevşere mestân-ı ^caşk
7. Kimseler bulmuş degil çünkim bün ü pâyânını
Olmasın da n'eylesin Nürî ^caceb ḥayrân-ı ^caşk (Kürt, 2005: 268-269)

1. Aşk meydanı sanma ki aşıklardan boş kalır. Aşkın yiğitleri haşre kadar birbirlerini takip ederler.
2. Aşkın sonsuz mülkünün askerleri, tokluğun şahı her kalpgahı iniş yeri olarak kabul etmez.
3. Hazreti aşk sultanının yardım bayrağı mutlak akla ve tedbir askerine galip geldi.
4. Aşkın fermanı hükmetmede o kadar güçlü ki şah ile köle boyun eğmeye mecbur olur.
5. Ey akıllı! Aşk divanının çimenliği divanelerin beslendiği yerdir. Bu halinle katılmayı düşünme.
6. Yokluk meclisinin âleminin cümbüşü şöyle dursun, aşk sarhoşuna Kevser şarabı teşne olmadı.
7. Kimse aşkın başını ve sonun bulamamış. Nuri aşk hayranı olmasın da neylesin acaba?

166

NAZİRE BE-ESRÂR DEDE

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. Dâ'imâ bülbülü dillerde ḳodı cilve-i ^caşk
Yaḳdı pervâneleri derde ḳodı cilve-i ^caşk
2. Jâle şanma gelicek nâzla sen gül-zâra
Gülleri şermle ḥoykerde ḳodı cilve-i ^caşk
3. Devşirip turre-i ṭarrârla ḥâl-i ruḥunuñ
Bûların misk ile ^canberde ḳodı cilve-i ^caşk
4. Büseye yol mı verir ḥalkâ-i zülf-i siyehi
Ol ṭılısmı fem-i ejderde ḳodı cilve-i ^caşk

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

5. Dūd-ı āhım ile seyr eyle sirışk-i çeşmim
Birini gökde birin yerde ıodı cilve-i  aşk
6. Rāst-rev tız varır menzile geç r lardan
Sa a bu Őiveyi mıştarda ıodı cilve-i  aşk
7. Elimizden alalı hayli zamāndır N r 
Bilemem gönlümüzü nerde ıodı cilve-i  aşk
8. Mazhar-ı feyz-i H d  H zret-i Mevl n  kim
K drin  arş ile ber berde ıodı cilve-i  aşk
9. Bu uş l-i feleği hem o Şeh-i devr n n
S z  yinine n h-perde ıodı cilve-i  aşk (Kürt, 2005: 269-270)

1. Aşkın cilvesi bülbülü daima dillerde, pervaneleri de yakıp dertte bıraktı.
2. Aşkın cilvesi g lleri terleterek utandırdı. Sen salınarak g l bahçesine gelince onları ter sanma.
3. Aşkın cilvesi senin kıvrım kıvrım saçlarımla yanağındaki benin kokusunu devşirip misk ile anbere yerleştirdi.
4. Siyah z l f halkaları öpmeye izin vermez. Aşkın cilvesi o büyüyü ejderin ağzında bıraktı.
5. Sevgili, ahımın iniltileriyle gözyaşımı izle. Aşkın cilvesi birini gökte birini yerde bıraktı.
6. Yüzlerden geç. Menzile doğru yoldan giden çabuk ulaşır. Bu Őiřeyi  l  olarak sana aşkın cilvesi bıraktı.
7. Ey Nuri! Aşkın cilvesi hayli zamandır gönlümüzü elimizden aldığından beri nerede bıraktı bilmem.
8. Hüda'nın feyzine mazhar olan Hz. Mevlana ki aşkın cilvesi onun değerini arş ile beraberde bıraktı.
9. Aşkın cilvesi hem o devranın Şahını hem bu feleğin usulünü dokuz perde saz ayininde bıraktı.

2.5.16. İsmail Hakkı Bursevî

164

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Zâhidâ birün olaydı sîneden ağıyar-ı ışk
Çeşmüne zâhir olurdu  alem-i dîdâr-ı ışk
2.  ışkına düşdiyse kâfir olmadı  uşşâk-ı Hakk
Şeyh Şan ana nazar kıll eyleme inkâr-ı ışk
3. Küllü şey'in zallün enne'l- lâhe vâhidün
Cân bir cânân bir birdür begüm bâzâr-ı ışk
4.  ışk bir sırdur ki kalb-i pâkdür gencînesi
Yok yire hiç itmesün  l deler izhâr-ı ışk
5. Eylese çeşm-i dili n r-ı tecellî r şenâ
Bir görünür Hakkıyâ ol demde n r u n r-ı ışk (Yurtsever, 2000: 238)

1. Ey zahid! Eğer gönlünde aştan başka hiçbir şey olmasaydı, aşkın güzel yüzünün  lemi gözüne görünürdü.
2. Aşkına düştü diye Hak  şıkları k fir olmadı. Şeyh Sanan  a bak ve onun aşkını ink r etme.
3. Her şey farklıdır, Allah birdir. Beyim; aşk pazarı, can ve canan birdir.
4. Aşk temiz gönül hazinesinde saklanan bir sırdır. Boşu boşuna kalbi kirli olanlar aşkını a ıklamasın.
5. Ey Hakkı! Tecelli nuru gönül gözünü aydınlatırsa o zaman aşkın nuru ve ateşi sana görünür.

169

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Bell d r ey dil g zi a ıklara  ş r-ı ışk
Şanma kim pinh n ola  ariflere etv r-ı ışk
2. On sekiz bi   lemi çeşm-i dile eyler  y n
Eylese bir dem tecell  bir dile env r-ı ışk
3. N ş-ı d r -y-ile olmaz meşreb-i  şık dürüst
Kimse bilmez bir  aceb h letded r b m r-ı ışk
4. Bülbül-i dil ider ışk ile tekellüm şad zeb n
Ol zam n kim a ıla hoş-b y ile g lz r-ı ışk
5. Bezm-i dilde neylerem ağıyar ile şöbet idüp
 ki  lemde ba a besdür hemişe y r-ı ışk
6. Z lmet-i f rkat gidüp p r-n r olur ş hn-ı der n
Hakkıy  k lsa tecell  bir nefes d d r-ı ışk (Yurtsever, 2000: 240)

1. Sanma ki aşkın tavırları ariflerden saklanır. Gönül gözü a ık olanlara aşkın izi bellidir.
2. Aşk nuru bir gönüle bir an tecelli eylesen on sekiz bin  lemi gönül gözüne gösterir.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

3. Âşıklık meşrebinde ilaç içmekle dürüstlük olmaz. Aşk hastasının ne halde olduğunu(hastalığının ne derece ağır olduğunu) kimse bilmez.
4. Aşkın gül bahçesi güzel kokusuyla açılınca, gönül bülbülü aşk ile yüz kere konuşur, öter.
5. Gönül meclisinde başkaları ile sohbet etmeyi neleyeyim? Aşkın arkadaşlığı iki âlemde de bana yeterlidir.
6. Hakkı'ya bir an aşkın güzelliği tecelli kılırsa gönül sahnesinden ayrılığın karanlığı gider ve her yer aydınlıkla dolar.

2.5.17. Kâtib-zâde Sakıb

337

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Şem^c ü pervâne olaldan râz-dân-ı hüsn-i ^caşk
Âleme fâş oldu esrâr-ı nihân-ı hüsn-i ^caşk
2. Gül girîbân-çâķ u hûn oldu derûnı goncanuñ
Bülbülân itdükce naķl-i dâstân-ı hüsn-i ^caşk
3. Güft ü güy-ı çeşm-i hûbân u dil-i dem-beste-veş
Kâle gelmez ma^cnî-i pinhân zebân-ı hüsn-i ^caşk
4. Ya çün âyîne şikest olur ya dil gibi harâb
Sâdedür reng-i ^cimâretten cihâñ-ı hüsn-i ^caşk
5. Şu^cle-i âvâzı cân-sûz olsa ney gibi n'ola
Şakıb oldu nağme-i hâme beyân-ı hüsn-i ^caşk (Kırbyık, 1994: 480)

1. Aşkın güzelliğinin dostu şem ile pervane olduğundan beri aşkın güzelliğinin saklı sırları aleme yayıldı.
2. Aşkın güzelliğinin destanını bülbüller anlattıkça gülün yakası yırtıldı ve goncanın derunu kan doldu.
3. Güzellerin gözünün dedikodusu ile gönül arkadaş (olsalar bile) gizli manalar aşk güzelinin diliyle söze gelmez.
4. Gönül ayna gibi kırılıp harap olur. Aşkın güzelliğinin dünyası mimarlık süslerinden arınmıştır.
5. Narasının yakıcılığı ney gibi can yakıcı olursa ne olur? Sakıb aşkın güzelliğinin beyanı kalemin nağmesi oldu.

2.5.18. Keşanlı Zihni

193

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün

1. Baña 'işretgâh-ı 'âlemde şunuldu câm-ı 'aşk
İşbu keyfiyetle oldu cân u dil sersâm-ı 'aşk
2. Her biri maḥdûm u maḥdûm-zâdeye itmez nigâh
Ehl-i isti'dâdı istiḥdâm ider ḥüddâm-ı 'aşk
3. Rûze hicriñ gördüñ imsâkını iftârını
Nisbet ile leyletü'l-ḳadr oldu bu eyyâm-ı 'aşk
4. Ğusl idüp 'aḳl-ı ma'âşî ḡâlibâ telmiḥ ider
Âyet-i fetḫahharu vâ te'vilini ḥammâm-ı 'aşk
5. Zihniyâ şem'-i sürûr elbette eyler inîfâ
Tünd bâdâsâ vezân olduḫça bu âlâm-ı 'aşk (Akpınar, 2005: 234)

1. Aşk kadehi bana âlemin eğlencesinde sunuldu. Bu keyfiyetle gönül ile can aşk sersemi oldu.
2. Aşk hizmetkarları, aşıkları istihdam ettiği zaman onların hiçbirinin gözü çocuğunu ve torununu görmez.
3. Ayrılık orucunun imsakı ile iftarını görünce bu aşk günü Kadir gecesine nispet oldu.
4. Aşk hamamları dirlik öngeren aklı temizleyerek sanki “fetahharu” ayetine telmih yapar.
5. Ey Zihni! Bu aşkın ele mi fırtına gibi estikçe sevinç mumu elbette söner.

2.5.19. **Ḳuddūsī**

356

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

1. Gürüh-ı şālikāna rāh-nümā °ışk
Ki ḳomaz kalblerinde māsivā °ışk
2. Anıñ ḳadriñ bilür sādıḳ erenler
Mürā'ī zāhide virmez şāfa °ışk
3. Giderler şıdḳıla Ḥaḳ rāhına çün
Sivā ehliñ ḳılar ehl-i Ḥüdā °ışk
4. Virir yoldaşına gayret şecā'at
İder tullāb-ı Mevlāya vefā °ışk
5. Yatur pīr haste Ḳuddūsī firāşda
Olur her derdine anıñ devā °ışk (Kuyumcu, 1982: 296-297)

1. Aşk, sālikler gürühunda olanlar için kılavuzdur ve kalplerinde dünya sevgisi bırakmaz.
2. Sadık erenler aşkın kıymetini bilir. Riyakâr zahidlere aşk zevk vermez.
3. Onlar Hak yolunda sadık olarak giderler. Çünkü aşk başka yolda olanları da Hüda yolunda kılar.
4. Aşk, yoldaşına gayret, yiğitlik verir. Mevla'nın talebelerine aşk vefa eder.
5. Ey Kuddusi! Yatakta yatan yaşlı hastaların her derdine aşk derman olur.

357

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Nideyim ḳalmadı şabrım çünki nāgāh geldi °ışk
Bilmez oldum ḥāb u ārām rāhatımı aldı °ışk
2. Çille-yi °ışk şa'b imiş āsān şanub itdim heves
Eyledi medḥūş u ḥayrān ḳarımı ḳıldı °ışk
3. Çıḳmaz aşlā ḥatırımdan fikr-i ḥüsn-i rüy-ı yār
Çünki deryā gibi gönlüm ḳışverine ḫoldı °ışk
4. °Arz-ı hāl itsem varub dildāre disem el-emān
Tir-i müjgānıñ atuban baḡrımı çün deldi °ışk
5. Zühd ü ḫaḳvā didiğim cümle riyā imiş meḡer
°İlm ü āmāl °ār u nāmūsı yabana şaldı °ışk
6. Eyle Ḳuddūsī ḡaribiñ vaşlıla gönlünü şād
Eyleyüb tebsīr beni ey dost yüzime güldi °ışk (Kuyumcu, 1982: 297)

1. Aşk ansızın geldiği için uykuyu ve dinlenmeyi bilmez oldum. Aşk rahatımı aldı. Sabrım kalmadı. Ne yapayım?
2. Aşkın çilesi acı bir otun suyu gibiymiş. Ben kolay sanıp heveslendim. Aşk beni şaşkın ve hayran edip karımı gam kıldı.
3. Yârin yüzünün güzelliğinin fikri asla hatırımdan çıkmaz. Çünkü derya kadar (olan) gönül iklimine aşk doldu.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

4. Sevgiliye gidip halimi anlatıp aman dilesem (artık),çünkü aşk kirpik oklarını atarak bağrımı deldi.
5. Zühd, takva dediklerimin hepsi meğer yalanmış. Aşk, ilimi, amelleri, ârı ve namusu yabana saldı.
6. Ey dost, aşk yüzüme güldü ve beni müjdeledi. Sen de Kuddusi garibinin gönlünü vuslatla sevindir.

358

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1. Hakkdan yana gider iken yoldan beni sapdırdı °ışk
Ki dil-rübâ dilberlere bu gönlümü kapdırdı °ışk
2. °İlm ü °âmel zühd ü verâdan hiç eşer kımayuban
Yağmacı Tâtârlara cümle vârimı kapdırdı °ışk
3. °Ankâ tabi°âtlü Hüma sîretlü bir serkeş iken
Şimdi saçı leylâlarıñ eşiklerin öpdirdi °ışk
4. °Uşşâka dahl ider idim yokdur deyü ârâmları
Gemsiz harûn atlar gibi turmayuban kıpdurdu °ışk
5. °Ucb u riyâ ile harâb olmuş idi gönlüm evi
Virânları ma°mûr iden üstâda hoş yapırdı °ışk
6. Kıddûsiyâ bu °ışkı sen zann itme kim beyhüdedir
Çün bildirüb ma°bûdîñi aña seni tapdırdı °ışk (Kuyumcu, 1982: 297-298)

1. Hak yolunda giderken beni yoldan saptıran ve gönül alan güzellere bu gönlümü kaptıran aşktır.
2. Aşk, bende ilim, amel, zühd ve veradan hiç iz bırakmayarak bütün varımı yağmacı Tatarlara kaptırdı.
3. Anka yaratılışı, Hüma huylu bir serkeş iken, aşk şimdi bana saçı Leylaların (siyah saçlı güzellerin) eşliğini öptürdü.
4. Huzurları yok diye âşıklarla alay ederdim, ama aşk beni gemsiz atlar gibi durmadan koşturdu.
5. Gönül evim kibir ve iki yüzlülükten dolayı yıkılmıştı ama aşk, yıkıntılarını inşa eden bir üstada (gönül evimi) güzel yaptırdı.
6. Ey Kuddusi! Bu aşkı sen beyhude sanma. Çünkü aşk sana mabudunu bildirip seni ona taptırdı.

359

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1. Çünkü bugün itdi cülûs dil tahtına şulţân-ı °ışk
Dağıldı hem °âşıklara turrâlanub fermân-ı °ışk
2. Dellâl-ı şük °ışkı nidâ idüb bülend-âvâzıla
Didi ki gelsün °âşıkân kuruldı pes dîvân-ı °ışk
3. Bindi gemiye keştîbân °azm eyledi dost iline
Münkîrleri ğarķ itdi heb kıomadı hiç tûfân-ı °ışk
4. Uğradığı yeri bu °ışk yakub yıkub eyler harâb
Ta°mîr ider soñunda hoş ma°mûr olur virân-ı °ışk

5. Bu ʿışka olan mübtelâ eyler telezzüz şöyle kim
Şormaz ʿilâc hiç derdine bilür ki derd dermân-ı ʿışk
6. Bir kez içen ʿışk şarâbın mest-i müdâm medhûş olur
Ayılmaz aslâ tâ ebed sekrân olur meştân-ı ʿışk
7. Zâhid bu ʿışkın sırrına irmek muhâldir zühd ile
Bu râza mahrem olamaz bî-gânedir nâdân-ı ʿışk
8. Mecnûn ider ʿâkılları alur karar u şabrını
Başına tar olur cihân ağlar gezer hayrân -ı ʿışk
9. Tiz vâsıl eyler ʿaşıkı mâʿşûka ʿışk mürşid olur
Anıyla bulur vuslâtı Yezdâna heb merdân-ı ʿışk
10. Lutf eyleyüben şâkiyâ Kuddûsiye sun cürʿayı
Vecde gelüb cüş eylesün içinde şol ʿummân-ı ʿışk (Kuyumcu, 1982: 298-299)

1. Aşkın sultanı gönül tahtına bugün oturduğu için, âşıklara aşkın fermanı imzalanarak dağıtıldı.
2. Çarşıdaki tellal aşkı yüksek sesle dile getirip, “aşkın divanı kuruldu hemen âşıklar gelsin” dedi.
3. Gemici gemiye bindi, dost iline yelken açtı. Aşkın tufanı hiçbir münkiri bırakmadı ve hepsini boğdu.
4. Uğradığı her yeri aşk yakıp yıkıp harap eder, sonunda tamir eder ve aşkın viranesi yeniden ve güzelce imar edilir.
5. Bu aşk derdine mübtela olan derdinden lezzet alır, çünkü derdinin dermanının derdi olduğunu bildiği için hiç ilaç aramaz.
6. Aşk şarabından bir defa içen dehşete uğramış kadar şaşırır ve daima sarhoştur. Asla ayılmaz ve ebede kadar aşkın sarhoşu, şaşkın gezer.
7. Ey Zahid! Bu aşkın sırrına ermek zühd ile mümkün değildir. Aşktan cahil olanlar yabancıdır, bu sırrı anlamaz.
8. Aşk akıllıları mecnûn eder, karar ve sabırlarını alır. Aşk sarhoşunun başına cihan kararır, ağlayarak gezer.
9. Aşk, âşıkla maşûğa öğretici olup onların tez kavuşmasını sağlar. Aşkın yiğitleri onun vasıtasıyla Allah ile vuslatı bulurlar.
10. Ey saki! Lütfet Kuddusi’ye bir yudum sun ki, içindeki aşk ummanı vecde gelip coşsun.

360

Müstefilün Müstefilün Müstefilün Müstefilün

1. ʿUkbâda olır şâd-mân olan bugün giryân-ı ʿışk
Virmez gönül ağyarına Hakkı bilen hayrân-ı ʿışk
2. Yokluk ile takrîb ider şol pâdişâha bendesi
Maʿşûka virir varını hem cânını merdân-ı ʿışk
3. Dâr-ı fenânın ʿâkıbet vîrân olur âbâdı heb
İtme sivâya iltifât olgıl hemîn sekrân-ı ʿışk
4. Zikre çalış leyl ü nehâr disün münâfıklar delü
Tolsun gönül iklimine ahsun hemân Ceyhân-ı ʿışk

5. Yandır bu ʿışkıñ nârına cân u teni Kıddüsiyâ
Yanmaz cahîmiñ odına görmez ʿazâb biryân-ı ʿışk (Kuyumcu, 1982: 299)

1. Aşk için bu dünyada gözyaşı döken ukbada mutlu olur. Hakkı bilen aşk hayranı gönlünü başkasına vermez.
2. Aşk yiğitleri hem canlarını hem de mallarını sevgiliye verir. Şu padişahın kulu her şeyden vazgeçerek ona yakın olur.
3. Dünyanın mamurları sonunda viran olur. Bu yüzden hiçbir şeye iltifat etme ve her zaman aşk sarhoşu ol.
4. Gece gündüz sevgilinin adını zikretmeye çalış, gönül iklimine aşkın Ceyhan nehri aksın, gönlüne dolsun, münafıklar deli desin.
5. Ey Kıddusi, bu aşkın narına canını ve tenini yandır. Çünkü aşkından dolayı yanan azap görmez ve cehennem ateşi onu yakmaz.

361

Müstefilün Müstefilün Müstefilün Müstefilün

1. Ey t̄alib-i ʿışk-ı ʿazîz gel gir açık b̄azâr-ı ʿışk
Gündüz gice dimez ider alış veriş tüccâr-ı ʿışk
2. Andan cüdâ olma şaķın māl u metâʿim yok deyü
Bây u gedâyı seçmeyüb b̄azâr yapar simsâr-ı ʿışk
3. Zann itme ki anda alınur satılır altun kumaş
Cân satılır yâr alınur kâr-ı cesîmdir kâr-ı ʿışk
4. Aña giren müflis olur kalmaz elinde mülk ü mal
Çünkü gelür yağmâ ider heb varını âşâr-ı ʿışk
5. ʿÂrif olan levm eylemez Kıddüsi-yi bi-çâreyi
Dir bu kişi maʿzûr-durur yakmış anı gülzâr-ı ʿışk (Kuyumcu, 1982: 299)

1. Ey yüce aşkın talibi! Aşk pazarı açık gel, gir. Çünkü aşk tüccarı gece gündüz demeden alış veriş yapar.
2. Malım mülküm yok diye ondan uzak olma sakın. Aşk tellalı zengin fakir demeden herkesi satar.
3. Sanma ki orada altın, kumaş alınıp satılır. Aşkın işi can satıp yar alarak büyük kâr etmektir.
4. O pazara girenin malı mülkü kalmaz, iflas eder. Çünkü aşkın izleri gelip bütün malını yağmalar.
5. Arif olan çaresiz Kıddusiyi çekiştirmez, aşkın gülzarı onu yakmış, bu kişi için her şey mazurdur, der.

362

Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün

1. Nice şulţânları ʿuryân itdi ʿışk
Hem nice ʿuryânları hân itdi ʿışk
2. Daħi nice kâfiri müslim kılub
Haķķ yolıñ anlara âşân itdi ʿışk
3. Her kimiñ dil şehrine girdi ise
Yıkuban ol şehri vîrân itdi ʿışk

4. Gösterüb Leylâyı Mecnûn gözine
İşini âhıla efgân itdi °ışk
5. °İşkdurur Ferhâda tağı deldiren
Vâmıķı hem mest ü hayrân itdi °ışk
6. Hem Zelihâyı kılub zâr u zebûn
Kırk sene bed-nâm u giryân itdi °ışk
7. °Âr u nâmûs koymayub Kuddûsîde
Bir edebsiz pîr ü sekrân itdi °ışk (Kuyumcu, 1982: 300)

1. Nice sultanları fakir, nice fakirleri sultan eden aşktır.
2. Ayrıca çok kâfiri müslüman edip, hak yolunu onlara kolaylaştıran aşktır.
3. Her kimin gönül şehrine girdiyse,(orayı) yıkıp viran eden aşktır.
4. Leyla'yı Mecnun'a göstererek, işini âh ile efgân eden aşktır.
5. Ferhat'a dağı deldiren ve Vamık'ı mest ve sarhoş eden aşktır.
6. Aynı zamanda Zeliha'yı ağlatarak güçsüz bırakıp kırk sene kötü bir nam yüzünden ağlatan aşktır.
7. Kuddusi'de ar ve namus bırakmayıp,(onu) edepsiz bir ihtiyar ve sarhoş eden aşktır.

363

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Nice yüz biñ °âķıl u dānāyı Mecnûn itdi °ışk
Nice zühhadın bozub zühadini meftûn itdi °ışk
2. Her kime uğradı ise itdi yağma varını
Nice nāşa va°z iden kurrāya efsûn itdi °ışk
3. Nice eyvānı yıķub indirdi nice şāhları
Hem nice ķadri bülendiñ ķadrini dūn itdi °ışk
4. Nice erbāb-ı hayāniñ perdesini çāk idüb
Bî-edeb bed-nām u rüsvāy bađrını hūn itdi °ışk
5. Rūz u şeb yārān ile zevk u şafā demler süren
Kışileriñ ķalbini vîrān u mahzūn itdi °ışk
6. Çok yiyüb içüb gülüb handān olan bî-ğamlarıñ
Girye ile çeşminiñ yaşını Ceyhūn itdi °ışk
7. Nice ķuttā°-ı tarīķı hem nice uğruları
Şāhib-i şıdk u vefā halkı içre me°mūn itdi °ışk
8. Hem nice ahmaķ bî°aķl u bî-gāne nādānları
Bir nazarda halkı irşād ile me°zūn itdi °ışk
9. Nice ğāfil nice cāhil nice tab-ı cāmidiñ
İçine sel gibi aķub nehr-i Seyhūn itdi °ışk
10. Nice ümmî söylemek bilmez sığır çobanıniñ
Dilini bülbul sözüni dürr-i meknūn itdi °ışk

11. Nice münkir nice mubgız nice din düşmânının
Hâlini hoş kârını kâr-ı hümâyün itdi ʿışk

12. Peş bu Kuddûsî fakîri hicr ile mahzûn iken
Râh-ı vaşlı bildürüb handân u memnûn itdi ʿışk (Kuyumcu, 1982: 300-301)

1. Nice yüz bin akıllı ve âlimi deli eden, zahidlerin zühdünü bozup onları tutkun eden aşktır.
2. Her kime uğradıysa varını yoğunu yağmalayan ve insanlara nasihat eden nice âlimleri büyüleyen aşktır.
3. Nice köşkleri yıkıp şahlarını yere indiren ve nice şan şöhret sahibi değerli insanı değersizleştiren aşktır.
4. Nice hayâ sahibi kimselerin hayâ perdesini yırtıp onları edepsiz, rezil, rüsva ve bağrını kan eden aşktır.
5. Sabah akşam dostlarıyla eğlenen kişilerin kalbini viran ve mahzun eden aşktır.
6. Yiyerek, içerek ve gülerek vakit geçiren gamsız insanların ağlamaktan gözyaşını Ceyhun eden aşktır.
7. Nice eşkıyanın ve nice hırsızların sadık ve vefa sahibi olmasını sağlayarak insanların onlara güvenmesini sağlayan aşktır.
8. Nice ahmakı, akılsızı, cahilleri bir anda halka ilim öğretmek için yeterli hale getiren aşktır.
9. Nice gafil, cahil ve doğuştan katı olanların içine sel gibi akıp onları Seyhun nehrine benzeten aşktır.
10. Nice okuma yazma ve konuşma bilmeyen çobanın dilini bülbül, sözünü manzumların incisi yapan aşktır.
11. Pekçok münkirin, mubgızın ve din düşmanının halini hoş, işini de mübarek iş yapan aşktır.
12. Bu Kuddusi fakirini ayrılıktan dolayı üzgün iken ona vuslat yolunu göstererek onu memnun eden ve yüzünü güldüren aşktır.

364

Mefâʿilün Mefâʿilün Feʿülün

1. Vücüd iklimine basdı kadem ʿışk
Gönül mülkiinde hem dikdi ʿâlem ʿışk

2. Geçürdi mâsivâdan bizi âhir
Serây-ı dilde şâh-ı muhterem ʿışk

3. ʿUlüv-i kadrini şüfî ne bilsün
Ki zann eyler ider irâş-ı gam ʿışk

4. Şakın ʿuşşâkı techil itme zîrâ
İder anlara tâʿlim-i hikem ʿışk

5. Bu Kuddûsî Hüdâya hamd idüb çün
Ki irşâd eyler anı dem-be-dem ʿışk (Kuyumcu, 1982: 301)

1. Aşk, vücut iklimine adım attı ve gönül mülküne bayrağını dikti.
2. Gönül sarayının muhterem şahı olan aşk, bizi sonunda masivadan geçirdi.
3. Aşkın yüceliğini sufi ne bilsin? O aşkı gamın sıtması zanneder.
4. Sakın âşıkları cahil sanma. Zira onlara aşk, hikmeti öğretir.
5. Aşk onu her zaman irşad ettiği için bu Kuddusi, Allah'a hamd eder.

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

1. Beni dānā iken Mecnūn iden ʿışk
Gözimiñ yaşını Ceyhūn iden ʿışk
2. Şalāh u zūhd ü takvāma bakub nāş
Pesend eyler iken azgun iden ʿışk
3. Cihān halkıñda yok zilletde mişlim
Bu hāle rāzī vü memnūn iden ʿışk
4. Sürerken ʿişret ü demler şafālar
Virüb inledüb mahzūn iden ʿışk
5. Derūnum derdine dermān ararken
Dem-ā-dem derdimi efzūn iden ʿışk
6. Görinüb Kaysa Leylānıñ yüzinden
Şaluban tağlara meftūn iden ʿışk
7. Bugün bī-çāre Kuddūsī fakīri
ʿAziz iken zelil ü dūn iden ʿışk (Kuyumcu, 1982: 302)

1. Akıllıyken beni deli eden ve gözyaşımı Ceyhun eden aşktır
2. İnsanlar benim dinime bağlılığıma, zühd ve takvama bakıp beni beğenirken, beni yoldan çıkararak aşktır.
3. Benim rezilliğimin misli dünyadaki bütün insanlarda yok (ama) beni bu hale razı eden ve bu hale düşmekten memnun eden aşktır.
4. Zevk ve eğlenceyle zaman geçirirken bana gam verip inleterek (beni) mahzun eden aşktır.
5. Gönül derdime derman ararken her zaman derdimi arttıran aşktır.
6. Kays'a Leyla'nın yüzünden görünüp onu dağlarda yaşamaya mecbur eden aşktır.
7. Bu gün çaresiz ve fakir olan Kuddusi'yi, aziz iken rezil ve alçak eden aşktır.

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

1. Sivādan kalbleri tathīr ider ʿışk
Kararmış dilleri tenvīr ider ʿışk
2. Kılar vīrān kimiñ gönline girer
Hakikatde güzel ta'mir ider ʿışk
3. Duhūl itdiği kalb olur mücellā
Şehen-şāha münāsib yir ider ʿışk
4. Dağı şirk ehlini eyler muvaḥḥid
Ki mā'būdı gönülde bir ider ʿışk
5. Tolar ʿışk zikrile kalbe çü deryā
Kalil ise dağı teksir ider ʿışk
6. Zikirler efdāli tevhid imiş bil
Anı vird ideni tezkir ider ʿışk

7. Devām it zikre Ƙuddūsī söziñ tut
Güç işiñ zākiriñ teysir ider ʿışk (Kuyumcu, 1982: 302-303)

1. Aşk, kalbi başka şeylerin sevgisinden temizler ve kararmış gönülleri aydınlatır.
2. Kimin gönlüne aşk girerse yıktığını sanarsın ama o gerçekte orayı güzel bir şekilde tamir eder.
3. Aşkın girdiği gönül parlar ve şahların şahına layık bir yer olur.
4. Aşk, şirk ehlini Allah'ın birliğine dönüştürerek, gönüldeki mabudu bir eder.
5. Aşk zikir ile kalbe dolar. Çünkü denizin suyu az olsa bile aşk onu çoğaltır.
6. En faziletli zikir tevhid imiş, bil. Aşk onu sürekli söyleyeni meşhur eder.
7. Ey Kuddusi! Sözüñü tut ve zikre devam et çünkü aşk zikir çeken kişinin zor olan işini kolaylaştırır.

367

Mefāʿilün Mefāʿilün Feʿülün

1. Olur ʿuşşâk-ı Yezdâne peder ʿışk
Ki anları çoban olur güder ʿışk
2. Delil olur sülûk erbâbına hem
Tağub zencirini Hâkka yeder ʿışk
3. Yimez iki cihânda ğussâ ʿâşık
Kıomaz gönlünde zirâ hiç keder ʿışk
4. ʿAziz olur bu ʿışka hemdem olan
Ki yoldaşını itmez der-be-der ʿışk
5. Bu ʿışkı iste Ƙuddūsī Hüdâdan
Kahır yüzünden ihsânlar ider ʿışk (Kuyumcu, 1982: 303)

1. Aşk, Yaratan'ın âşıklarına rehber olur ve onların çobanı olup onları güder, onlara yol gösterir.
2. Aşk, tarikat erbabına delil olur ve zincirini takıp onları Hakk'a iletir.
3. Âşık iki dünyada da üzüntü çekmez, zira aşk gönlünde hiç keder bırakmaz.
4. Aşkla dost olan her zaman yücelir, çünkü aşk yoldaşını perişan etmez.
5. Ey Kuddusi! Allah'tan bu aşkı iste çünkü aşk çektiğin kahırlar yüzünden sana iyilikler verir.

368

Mefāʿilün Mefāʿilün Feʿülün

1. Benim dostum baña eyler neler ʿışk
Cemâliñ şemʿine yanmağ diler ʿışk
2. Ne bir lâhza virir râhat cihânda
Ne rahm idüb yüzime bir güler ʿışk
3. Ne tebşir-i visâl eyler baña ol
Ne mahzûn gönlümü mesrûr kılar ʿışk
4. Ƙarâr u şabrımı kıomadı hergiz
Atub ebrûlarıñ bağrım deler ʿışk

5. Uruban yüreğime tîg-ı qahrı
Emân virmez dilik dilik diler ʿışk

6. Sivâ kirini Kıddûsî gönülde
Ne deñlü var ise qoymaz siler ʿışk (Kuyumcu, 1982: 303)

1. Ey benim dostum, aşk benden güzelliğın mumuna yanmamı ister ve bana neler neler eyler.
2. Aşk, dünyada ne bir an bana rahat verir ne de merhamet edip yüzüme güler.
3. Aşk, ne bana vuslat müjdesi verir ne de hüzünlü gönlümü mutlu eder.
4. Aşk, ben de asla sabır ve karar koymadı, yayıyla ok atarak bağırımı deldi.
5. Aşk, kahr kılıcını yüreğime vurup, aman dilememe fırsat vermeden delik delik eder.
6. Ey Kıddusi! Aşk gönülde ne kadar başka sevgi varsa hepsini siler, başka bir sevgi bırakmaz.

369

Mefâʿilün Mefâʿilün Mefâʿilün Mefâʿilün

1. Gönül emrâzına dünyâda bir ʿâcil şifâdır ʿışk
Usanmaz mübtelâsı çün ki bir şîrîn belâdır ʿışk

2. Sivâ fikrini qoymaz şol gönülde kim olur dâhil
Zamâʿir kişverinden kalîʿ-î küh-ı sivâdır ʿışk

3. Geçürdi nice ʿubbâdı riyâ vü sümʿa mekriñden
İder azmışları irşâd tarîk-î pişvâdır ʿışk

4. Kıdüret qalmaz aslâ dil serâyiñden ider tathîr
Açar pâsını qomaz hiç tonuq kalbe cilâdır ʿışk

5. Beher dem hamd ü şükr eyle hemân Yezdâna Kıddûsî
Saña fağlıyla ihsân itdi her derde devâdır ʿışk (Kuyumcu, 1982: 304)

1. Aşk gönül hastalığının dünyadaki acil şifasıdır, âşık olan bundan usanmaz. Çünkü aşk tatlı bir beladır.
2. Aşk, Zatın ta kendisi olduğu için gönülde sevgiliden başka hiçbir şey bırakmaz.
3. Bu yolun öncüsü olan aşk pek çok zahidi riya ve ikiyüzlülük hilesinden kurtararak, azmışları irşat etti.
4. Aşk, gönül sarayında asla keder bırakmaz, hepsini temizler, donuk kalbin pasını siler ve parlatır.
5. Ey Kıddusi! Hemen her an Allah'a şükret, çünkü sana her derde derman olan aşkı kendi büyüklüğünden hediye etti.

370

Mefâʿilün Mefâʿilün Mefâʿilün Mefâʿilün

1. Eser ʿâşık başıñda rüz u şeb bir özge rihdir ʿışk
Sanur zâhid riyâ maqbül u müstahsen kabîhdir ʿışk

2. Hüda merdâni ʿindiñde büleñdir kadri bu ʿışkıñ
Hemân tahsile sa'y it ey ʿazîzim çün melihdir ʿışk

3. Riyâ bil gizlü şirk imiş mürâʿide hülüs olmaz
Muʿarrâ hem müberrâ cümle ʿilletden şahîhdir ʿışk

4. Olur hâsıl bu ʿışk zikrile çalış rûz u şeb aña
Hemîn sen ʿâşık ol ʿâşık ki şâfi hem şarihdır ʿışk

5. Gürûh-ı ehl-i ʿışk hiç mâsivâya iltifât itmez
Seni irşâd ider Kuddûsiyâ şeyh-i fasihdır ʿışk (Kuyumcu, 1982: 304)

1. Aşk, âşık başında sabah akşam esen özge bir rüzgârdır. Zahid riyaıyı güzel ve makbul aşkı ise ayıp zanneder.

2. Ey azizim! Bu aşkın değeri Allah'a âşık olan yiğitler için çok yücedir. Sen de bu güzel aşkı hemen öğrenmeye çalış.

3. Riyanın gizli şirk olduğunu ve ik yüzlülerde saflık olmayacağını bil. Aşk bütün bu kalp hastalıklarından hem temizlenmiştir hem de uzaktır.

4. Bu aşk zikir ile ortaya çıkar, sabah akşam ona çalış. Çok âşık ol. Çünkü aşğın kalbindeki aşk hem saf hem de halistir.

5. Aşk ehli masivaya önem vermez. Ey Kuddusi, aşk seni irşad edecek şeyhdir.

371

Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün

1. Nice şâhın gönline geldi bu ʿışk
Varını yağmalayub aldı bu ʿışk

2. Nice ʿilm ü ʿâr u nâmûs ehliniñ
Şişe-i ʿârın yire çaldı bu ʿışk

3. Nice iffet sâhibi ʿâbidleri
Kûşe-i meyhânedede buldı bu ʿışk

4. Nice takvâ ehli perhîz-kârlara
Rehber-i râh-ı hevâ oldu bu ʿışk

5. Kaysı meftûn eyledi Leylâ ile
Ulu taşlar başına şaldı bu ʿışk

6. Şeyh-i Şanʿanı dîniñden çıkarub
Şoñra gönlin arıdub sildi bu ʿışk

7. Bülbüli hayrân u giryân eyledi
Nitekim gül yüzine güldü bu ʿışk

8. Şoydı Edhem-zâdeyi ʿuryân kodı
Şâh iken miskîn ü ac kıldı bu ʿışk

9. Gösterüb Şirîn(i) Ferhâd gözine
Aradan varlık taşın deldi bu ʿışk

10. Virdi sevdâ bu ğarîb Kuddûsiye
Şol zamân kim gönline taldı bu ʿışk (Kuyumcu, 1982: 304-305)

1. Bu aşk, hangi şahın gönlüne girdiyse varını yoğunu yağmalayıp aldı.

2. Bu aşk, nice ilim, ar ve namus sahibinin ar şişesini yere çaldı.

3. Bu aşk, nice iffetli kulları meyhane köşesinde yakaladı.

4. Bu aşk, günahattan kaçmaya çalışan nice takva sahibinin, heves yollarının rehberi oldu.

5. Bu aşk, Leyla vasıtasıyla Kays'ı deli edip, yüce dağlar başına saldı.

6. Bu aşk, Sanan şeyhini dininden çıkarıp sonra gönlünü arıtıp temizledi.

7. Bu aşk, gülün yüzüne gülererek bülbülü sarhoş etti ve onu ağlattı.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

8. Bu aşk, İbrahim Ethem'i şah iken kul edip aç bıraktı ve bütün mal varlığını soyup onu üryan bıraktı.
9. Bu aşk, Ferhat'ın gözüne Şirin'i hoş, güzel gösterip ona varlık dağını deldirdi.
10. Bu aşk, garip Kuddusi'nin gönlüne dolduğu zamandan beri ona sevda verdi.

372

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Çünkü deryâ-veş gönül iklimine tıldı bu ışk
Kıomadı aslâ kıarâr u şabrını aldı bu ışk
2. Virdi hayret şol kıadar kim şubh u şâmı bilmezem
Aklımı yağmaladı pes bî-ħaber geldi bu ışk
3. Zülf-i yârile beni muħkem tutuban bağladı
Şiše-i nâmûsımı âħir yire çaldı bu ışk
4. Zâhidâ levme itme ebsem ol ki ma'zûr olmuşam
Bulmadım çün ışkı ben ammâ beni buldı bu ışk
5. Sevdığım yâri değildir ihtiyârî nideyim
Dürlü dürlü cilvelerle aklımı çaldı bu ışk
6. Mâsivâdan geldi nefret hâşılı şimdi baña
Cümleden derd-i niğâri mu'teber kıldı bu ışk
7. Kıablamışdı levhâ-i kıalbimi evşâħ-ı sivâ
Jeng-bârı feyz ile kıomadı heb sildi bu ışk
8. Rûz u şeb efgânımı sen tañlama şüfi benim
Hâlimi kıldı perişân bağrımı deldi bu ışk
9. Virdi Kıuddûsî bu ışkın yoluña heb varını
Mâsivadan geçdi gönlünde hemân kıaldı bu ışk (Kuyumcu, 1982: 305-306)

1. Bu aşk, derya kadar gönül iklimime olduğından beri bende asla sabır ve karar koymayıp aldı.
2. Bu aşk, beni çok şaşırtdı. Aniden gelip aklımı yağmalayarak sabah ve akşamı anlayamaz hale getirdi.
3. Bu aşk, beni sevgilimin saçının teliyle sıkıca bağlayarak, sonunda namus şişemi yere çaldı.
4. Ey zahid! Benim mazaretim var, beni çekiştirme. Çünkü aşkı ben bulmadım ama o beni buldu.
5. Ben yâri bilerek sevmedim (ama elimden ne gelir) ne yapabilirim, bu aşk türlü türlü cilveler göstererek aklımı (başımdan) çaldı.
6. Bu aşk, sevgilinin derdini her şeyden daha değerli kıldığından beri dünya ile ilgili her şeyden nefret ettim.
7. Kalbimi siva kirleri kaplamıştı. Bu aşk kir yükünü bolluğıyla hepsini sildi.
8. Ey sufi! Sabah akşam (demeyip) sürekli ağladığım için beni ayıplama. Çünkü bu aşk beni perişan edip bağrımı deldi.
9. Kuddusi, bu aşkın yoluna bütün varlığını verdi. Masivadan geçip gönlünde sadece kalbinde bu aşk kaldı.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Şanma kim şimdi beni buldı bu ʿışk
Tā ezelden hem-demim oldı bu ʿışk
2. İtmişem feryād anam rahmiñde çok
Tıfl iken hayrân u mest kıldı bu ʿışk
3. Nice demler ʿilme sā'y itmiş idim
ʿİlm ü ʿaql u zühdimi aldı bu ʿışk
4. Rûm u Şâmı gezdirüben bir zemân
Tağlara hem çöllere şaldı bu ʿışk
5. Göñlümün şehriñi vîrân eyledi
Yağmacı Tâtârleyin geldi bu ʿışk
6. Mâsivâdan eyleyüb tenfir hemîn
Kir ü pâsîñ kalbleriñ sildi bu ʿışk
7. Neylesün Kuddüsîyi haste koca
İçine deryâ gibi taldı bu ʿışk (Kuyumcu, 1982: 306)

1. Bu aşkın beni şimdi bulduğunu sanma, (çünkü) bu aşk ta ezelden beri benim arkadaşım oldu.
2. Bu aşk, beni daha çok küçük bir hücreyken sarhoş ettiği için ana rahminde her zaman ağladım.
3. Çoğu zaman ilim öğrenmeye çalışırdım ama bu aşk aklımı, ilmimi ve dinime bağlılığımı benden aldı.
4. Bu aşk bana bazen Şam ve Rum ilini gezdirirken bazen de dağlara ve çöllere düşürdü.
5. Bu aşk yağmacı Tatarlar gibi gelip gönül şehrimi viran edip yağmaladı.
6. Bu aşk, kalplerdeki kiri ve pası temizleyip masivadan nefret ettirdi.
7. Bu aşk; hasta, ihtiyar Kuddusi'nin içine derya gibi dolduğu için (ona karşı) elinden hiçbir şey gelmez.

Me'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Çok zâhidi rüsvâ-yı cihân eyledi bu ʿışk
Çok ğâfili âgâh-ı zemân eyledi bu ʿışk
2. Çok pâdişâhîñ şevketini meskenet itdi
Çok bende-yi bi-ʿizzeti hân eyledi bu ʿışk
3. Çok ʿâlimiñ ʿilmîni alub eyledi câhil
Çok câhile her fenni ʿayân eyledi bu ʿışk
4. Çok fâciri bir nazâr ile eyledi irşâd
Çok ʿâbidiñ işini yaman eyledi bu ʿışk
5. Çok şâbları pîr eyleyüben bilini bükdi
Çok pîrleri hem daği civân eyledi bu ʿışk

6. Çok °akılı hayretde koyub eyledi bî-hüş
Çok eblehi erbâb-ı beyân eyledi bu °ışk
7. Çok vâsılı düşürdi daği vâdî-yi hicre
Çok münkatı°ı dosta revân eyledi bu °ışk
8. Çok mürtefi°in zîr-i zemîn eyledi kadriñ
Çok şâf ile eyvânı mekân eyledi bu °ışk
9. Çok kimseleri tîr idüben atdı yabana
Çok kimseleri tîre nişân eyledi bu °ışk
10. Çok kimseleri lâl idüben bağladı diliñ
Çok kimseleri nutk-ı lisân eyledi bu °ışk
11. Kıddüsîye virdi katı hayret katı dehşet
Çün kârını gam bağrını kan eyledi bu °ışk (Kuyumcu, 1982: 306-307)

1. Çok zahidi âleme rezil eden ve çok gafili zamandan haberdar eden bu aşktır.
2. Çok padişahın saltanatını bitirip kulluğa düşüren ve çok köleyi yüce bir hana dönüştüren bu aşktır.
3. Çok âlimin ilmini alıp cahil eden ve çok cahili âlim eden bu aşktır.
4. Yanlış yolda giden çok kişiyi doğru yola ileten ve çok abidi zor durumda bırakan bu aşktır.
5. Çok gençlerin belini büküp ihtiyar eden ve çok ihtiyarı gençleştiren bu aşktır.
6. Çok akıllıyı şaşkırtıp akılsız eden ve çok eblehi söz ustası haline getiren bu aşktır.
7. Vuslata erenlerin çoğunu ayrılık vadisine düşüren ve pek çok yalnız insanı dostuna kavuşturan bu aşktır.
8. İnsanların gözünde değeri yüce olan pek çok insanın değerini ayaklar altına düşüren ve (bunlar için) köşklerin altını mekân yapan bu aşktır.
9. Bazılarını ok gibi yabana atan ve bazılarını oka nişan yapan bu aşktır.
10. Çok kişinin dilini bağlayıp lal eden ve çok kişinin konuşma kabiliyetini geliştiren bu aşktır.
11. Kıddusi'nin kârını gam, bağrını kan ederek onu şaşkırtan ve (hatta) dehşete düşüren bu aşktır.

375

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Her kimiñ dil şehrine girdi bu °ışk
Mâsivâyı kımayub sürdi bu °ışk
2. °Aklını alub anı mest eyledi
°Âr u nâmüs şışesiñ kırdı bu °ışk
3. Eyledi seyyâh daği coşdıruban
Rûm u Şâm u Mısrı gezdirdi bu °ışk
4. Kimini düşürdi bir sevdâya pes
Şâh iken tâciñ yire urdı bu °ışk
5. Kıpularda şâ°il itdi °akıbet
Virmeyüb bir loğma sürdirdi bu °ışk
6. Kimini Kıddüsî-yi nâçâr gibi
Nâş içinden çekdi ayırdı bu °ışk (Kuyumcu, 1982: 307-308)

1. Bu aşk, her kimin gönül şehrine girdiyse orada kendisinden başka hiçbir şey bırakmadı.
2. Bu aşk, onun aklını başından alıp onu sarhoş ederek ar u namus şişesini kırdı.
3. Bu aşk, onu coşturarak Rum, Şam ve Mısır'ı gezen seyyah yaptı.
4. Bu aşk, kimilerini öyle bir sevdaya düşürdü ki padişahlar bile tacı tahtı terk etti.
5. Bu aşk, sonunda bazılarını kapılarda dilenci etti. Onlara bir lokma vermeyerek onları kovdu.
6. Bu aşk, bazılarını da çaresiz Kuddusi gibi insanların arasından çekip yalnız bıraktırdı.

376

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Şüretâ bir hoş heves eyleyecek kârdır bu ışk
Hâlbuki ıuşşâkı iħrâk idici nârdır bu ışk
2. Mübtelâsı istemez hergiz halâş yanar hemân
Bir gönüller ıpucı kuvvetli sehħârdır bu ışk
3. Âkıl u dânalârı serhoş u ser-gerdân ider
Şâlik-i şâdıqlârı irşâda efşârdır bu ışk
4. İbn-i Edhem gibi nice pâdişâhlârın gelüb
Varını yağmaladı yağmacı Tâtârdır bu ışk
5. Deldirir tağları ıuşşâka açarlar dostâ yol
İrdirir müştâk-ı yâre müsîl-i yârdır bu ışk
6. Hâb u râhat mı kalur uğradığı bî-çârede
Mekri çok emşâli yok dünyâda mekkârdır bu ışk
7. Her kimin kim ışk u sevdâ gelmedi hiç başına
Zann ider âsân tahammül bir hafîf bârdır bu ışk
8. Eyledi rüsvâ-yı âlem derd-mend Kuddüsiyi
Gâdr ider vîrmez emân miskîne gaddârdır bu ışk (Kuyumcu, 1982: 308)

1. Bu aşk, görünüşte heveslenilecek güzel bir şey gibi görünse de aslında âşıkları harekete geçiren bir ateştir.
2. Bu aşk, gönülleri kapan kuvvetli bir büyüdür. Bu yüzden aşk tutkunları hemen büyüye kapılıp yanarlar, asla (bu büyüden)kurtulmak istemezler.
3. Bu aşk, akıllıları ve cahilleri sarhoş ve şaşkın yapar. Sadık yolcuları da irşat etmeye gücü vardır.
4. Bu aşk, İbrahim Ethem gibi pek çok padişahın varını yoğunu yağmalayan yağmacı Tatar gibidir.
5. Bu aşk, âşıklara dağı deldirip dostuna yol açtırır. Sevdiğini özleyen aşığı sevgiliye ulaştıran da bu aşktır.
6. Bu aşkın uğradığı çaresizde uyku ya da rahat mı kalır? Bu aşk dünyada benzersiz çok hilesi olan hilekârdır.
7. Bir kimsenin başına aşk ve sevda gelmediyse bu aşkı kolay bir tahammül, hafif yük zanneder.
8. Dertli Kuddusi'yi âleme rezil eyledi. Bu aşk, miskine eman vermeyip zulmeden acımasız bir zalimdir.

Mefâ'ılün Mefâ'ılün Mefâ'ılün Mefâ'ılün

1. Beni bir dilber-i bî-mişle meftûn eylediñ ey 'ışk
Gözümün yaşını sel bağrımı hûn eylediñ ey 'ışk
2. Hümâ-veş göklere pervâz ider iken gönül mürği
Düşürdün vâdî-yi ahzâna mahzûn eylediñ ey 'ışk
3. Ne dünyâ hemmi var şimdi ne 'ukbâ kaydı gönlümde
Unutdurduñ baña şimdi ne efsûn eylediñ ey 'ışk
4. Derûnum derdine çâre bulayım dir iken el'ân
Düşürdün bir beter derde diğêr-gün eylediñ ey 'ışk
5. Kõmadıñ şabrı ârâmı gönülde uykuyı gözde
Bugün pes kârımı kâr-ı hümâyûn eylediñ ey 'ışk
6. Gice gündüz hemân ârzu-yı vaşl-ı yâre meşğulâm
Bana ihsân u luţfi hâdden efzûn eylediñ ey 'ışk
7. Girüb dil şehrine bozduñ dağıtdıñ zühd ü takvâyı
Belâ üzre belâyı bende kânûn eylediñ ey 'ışk
8. Bu Kuddûsî fakîri şüretâ hor u zelil itdiñ
Haķıkatde emîr-i rüb'ı meşkûn eylediñ ey 'ışk (Kuyumcu, 1982: 308-309)

1. Ey aşk! Beni benzeri olmayan bir sevgiliye âşık ederek gözyaşımı sel ettin. Bağrımı kanla doldurdun.
2. Ey aşk! Gönül kuşu hüma gibi göklerde kanat çırparken hüznün vadisine düşürüp mahzun eyledin.
3. Ey aşk! Şimdi ne dünya derdi ne ukba sıkıntısı gönlümde var. Bana şimdi ne tür bir büyü yapıp unutturdun?
4. Ey aşk! Gönül derdime çare bulayım derken şimdi bir beter derde düşürüp iyice dertlendirdin.
5. Ey aşk! Gönülde ne rahatlık ne sabır bıraktın. Gözümde uyku kalmadı. Bugün işimi kutsal iş haline getirdi.
6. Ey aşk! Gece gündüz yârin vuslatı arzusuyla meşgulüm. Bana ihsan ve lütuf sınırı çok geçti, fazla oldu.
7. Ey aşk! Gönül şehrine girince züht ve takvayı bozup dağıttın. Bela üzerine belayı bende (benim için) kanun yaptın.
8. Ey aşk! Bu fakir Kuddusi'yi görünüşte hor ve aşağılık ettin ama gerçekte dünyaya emir eyledin.

2.5.20. Meşhūrī

75

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. °Aceb mi tā ebed olsam ḥarāb-ḥāne-i °aşk
Ki olmuşum ezeli medfen-i hızāne-i °aşk
2. Ben ol girifte-i °aşkam ki zülf ü hāl-i nigār
Ezelde mürğ-i dile oldu dām u dāne-i °aşk
3. Sımāh-ı gūşuma girmez sarīr-i ḥalk-ı cihān
Meger ki bang-ı def ü nāy ile terāne-i °aşk
4. N'ola olursa sözüm zīb-rişte-i enzār
Ki oldu her biri gevher-i yegāne-i °aşk
5. Ne çāre kāl ile gelmez beyāna Meşhūrī
Ben olmuşum turalım kāl-i fesāne-i °aşk (Çeltik, 2009: 158-159)

1. Ebede kadar aşkın harabhanaesi olsam acayip mi? Ezelden aşkın sütannelik derslerinin mezarı olmuşum.
2. Gönül kuşuna ezelde, sevgilinin zülfü ve beni aşkın tanesi ve tuzağı olduğu için ben aşka giriftar oldum.
3. Aşkın nağmesi ile def ve neyinin sesi kulağımda olduğu için cihan halkının gürültüsü kulağımın deliğine erişmez.
4. Şiirlerim bakışlarının bağı olsa ne olur? Söylediklerimin her biri aşkın yegane incisidir.
5. Ey Meşhuri! Çaresi yok, aşkı anlatarak ifade edemezsin. Ben aşkın yaşayan efsanesi olmuşum.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Cüş edip geldikce mevce bu dil-i deryâ-yı aşk
Her sözüm güyâ olur bir güher-i yektâ-yı aşk
2. Deşt-i kudsi istemem arz etmesin Mecnûn baña
Lâle-i dâğınla sînemdir benim şahrâ-yı aşk
3. Sâgar u sahbâya hâcet mi leb ü lâ'lin gibi
Var iken sâkî baña câz u mey-i hamrâ-yı aşk
4. Dil harâb olmuş ise aşkıyla yârin gam değil
Cây-ı vîrândır mahal-i genc-i dirhemhâ-yı aşk
5. Ser-firâzım safha-i âlemde haqqâ cümleden
Kıldı müstesnâ beni âlâ-yı istisnâ-yı aşk
6. Eylesem ebhâş kâf-ı lâ-mekân'dan vechi var
Pestden pervâz eder mi bâl açıp anğâ-yı aşk
7. Ehl-i aşka ta'n edersn zâhidâ ma'zûrsun
Bildigin âlem degildir âlem-i vâlâ-yı aşk
8. Aşkdan bahsetmek olmaz kâl ile Meşhûriyâ
Kâlib-ı elfâz olur mu kâbil-i ma'nâ-yı aşk (Çeltik,2009: 158-159)

1. Bu aşk denizi gönül coşup dalgalandıkça, söylediğim her söz aşkın benzersiz bir incisi olur.
2. Mecnun bana kutsal çölü arz etmesin, istemem. Çünkü aşk sahası dağ yaranla benim sinem oldu.
3. Ey saki! Kırmızı dudağın gibi aşkın kırmızı şarabı ve cazı varken kadehe ve şaraba gerek yok.
4. Yârin derdiyle gönül harap olmuşsa sorun değil. Aşkın dirhem hazinesinin yeri viraneliktir.
5. Ey doğruluk! Âlem safhasında her şeyden yüceyim. Aşkın ala istisnası beni müstesna kıldı.
6. Eğer mekansızlık Kaf'ından söz etsem hakkım değil mi? Aşk Ankası alçaktan kanat açıp uçar mı?
7. Ey zahit! Aşk ehlini ayıplıyorsan mazursun. Çünkü aşkın yüce âlemi bildiğin âlem değildir.
8. Ey Meşhuri! Sözle aşkı anlatmak mümkün değildir. Çünkü laf kalıplarıyla aşkı anlatmak mümkün değildir.

2.5.21. Nazîr İbrahim

443

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Giceler tâ şubha dek zikr itdürür mehtâb-ı °aşk
Cümle-i °uşşâkı eyler şevk ile bî-tâb-ı °aşk
2. Hükümü cârî her ne emr eyler ise hâşıl olur
Cümleñ sultân-ı °âlî-şânıdur erbâb-ı °aşk
3. °Aşk ile nâil olur herkes merâm u maqşada
°Aşığı ma°şûk ile hem-pister eyler tâb-ı °aşk
4. Baħr-i °aşkuñ sâhilinde turma ğavvâş ol gönül
Gevher-i maqşûdı bulmaz olmayan ğarg-âb-ı °aşk
5. Var ise Mecnûndır bir Leylâ-yı hüsñüñ Nazîr
Olmış ol bî-çâre hecr-i yâr ile bî-tâb-ı °aşk (Şengün, 2006: 673-674)

1. Aşk mehtabı geceleri sabaha kadar zikrettirir. Aşk bütün âşıkları şevkle güçsüz yapar.
2. Aşk erbabı herkesin yüce sultanıdır. Bütün hükümleri uygulanır ve ne emrederse gerçekleşir.
3. Herkes meramına ve maksadına aşk ile kavuşur. Aşkın gücü aşık ile maşuku aynı döşekte buluşturur.
4. Ey gönül! Aşk denizinin sahilinde durmayıp içine gel. Maksat cevherini bulmayan aşkın dalgıcı olmaz.
5. Ey Nazir! Yârin ayrılığından dolayı çaresiz, aşk güçsüzü olan varsa o bir güzel Leylâ'nın Mecnûn'udur.

449

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Cümleden kaç°-ı ta°alluğ itdürür erkân-ı °aşk
Böyledür °âlemde zîrâ gördüğüm rindân-ı °aşk
2. °Aşk ile vâşıl olur ma°şûka cümle °âşıkân
Cân ile cânâna teslim oldılar ihvân-ı °aşk
3. °Aşksız °âlemde kimse irmedi maqşûdıña
Hânikâh-ı °âşıkânda olmayan miħmân-ı °aşk
4. Varlığından geçdi ol kim nâil oldu şübhesiz
Katre-i nâçizi oldu vâşıl-ı °ummân-ı °aşk
5. Baħr-i °aşka sen de ğavvâş ol Nazirâ bir zamân
Dürr ü gevherler çıkar kim olasın dükkân-ı °aşk (Şengün, 2006: 676-677)

1. Aşkın kuralları her şeyden ilgisini kesti. Ey aşk rindanı, çünkü âlemde gördüğüm hep budur.
2. Bütün âşıklar maşuka aşkla kavuşur. Aşk dostları isteyerek canana teslim oldular.
3. Âşıklık tekkesinde aşk misafiri olmayan kimse âlemde istediğine aşksız ermedi.
4. Bir kişi eğer varlığından geçerse, onun değersiz bir zerresi şüphesiz aşk ummanına ulaşır.

5. Ey Nazir! Bir zaman sen de aşk denizine dal. İnci ve cevherler çıkar ki aşk dükkânı olasın.

450

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Zabt idelden bu vücûdum şehriñi sultân-ı ^caşk
^cAkl u fikri kıldı yağmâ cünd-i bî-pâyân-ı ^caşk
2. Hânîkâh-ı Gülşenide derd-i ^caşk-ı yâr ile
Çarha girer sür^cat ile devr ider rindân-ı ^caşk
3. Lâubâlî saltanat izhâr ider yâ Hû diyü
^cAynına almaz cihânun şâhını merdân-ı ^caşk
4. Nağme-sâz-ı hecr olup feryâd iderler ^câşıkân
Vâşıl-ı cânân olurlar ^câkıbet nâlân-ı ^caşk
5. Evc-i istiğnâya şebbâz ol Nazîrâ ^caşk ile
Lâ-mekân evciñde pervâz itmedür mürgân-ı ^caşk (Şengün, 2006: 677)

1. Aşk sultanı bu vücut şehrimi zapt ettiğinden beri, aşkın sınırsız askerleri aklımı, fikrimi yağmaladı.
2. Gülşeni dergâhında yar aşkının derdiyle aşk rintleri halkaya girip hızla dönerler.
3. Aşkın yiğidi cihanın ya Hu diyerek gereksiz saltanat gösterişi yapan şahının gözünde değerli değildir.
4. Aşıklar ayrılığın şarkısını söyleyip feryat ederler, sonunda aşk için ağlayanlar sevgiliyle vuslata ererler.
5. Ey Nazir! Aşk ile kanaatkârlığın yücesinde doğan ol. Çünkü aşk kuşları mekânsızlığın en yücesinde kanat çırpılmaktadır.

2.5.22. Nebzî

289

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Toğradı bağırim ser-â-ser tiğ-ı cevherdâr-ı aşk
Hey aceb müşkil imiş bilmezdim evvel kâr-ı aşk
2. Cân virüp cân almağ oldu hı'ace-i aşkıñ işi
Yoğ kesâdı da'imâ bey' ü şirâ pâzâr-ı aşk
3. Hı'âb-ı gâfletden müberrâdır zamân-ı haşre dek
Çeşm-i pür-hûnuñ kim eyler ey gönül bîdâr-ı aşk
4. Tâlib-i zevk u şafâ nâ-şâd u mağmûmdur heme
Her demi mesrûr u handândır hele gam-hı'âr-ı aşk
5. Nâr-ı aşka kim düşer hayf itmesün zîrâ anı
Zer gibi hâliş'ıyâr eyler belî zer-kâr-ı aşk
6. Âdemi pîr-i muğâna mest ü ser-gerdân ider
Mest-i cân u dil ider aşıkları hammâr-ı aşk
7. Çâr u nâ-çâr oldu uşşâka bu dâ-i aşk u şevk
Çâreyi bî-çârelikde buldı pes nâ-çâr-ı aşk
8. Aşk ile bend eylediñse râhibâ zünnâr ipiñ
Zülf-i ma'sûkum olupdur baña da zünnâr-ı aşk
9. Gam yeme Nebzî budur çün işbu râhîñ âdeti
Aleme rüsvây olur her kim ider izhâr-ı aşk (Okumuş, 2007: 367-368)

1. Aşkın cevherdarının kılıcı bağırimi baştanbaşa doğradı. Aşkın işi, önceden bilmezdim, çok zormuş.
2. Aşk hocasının işi can verip can almak oldu. Aşkın pazarının bereketsizliği olmaz, daima satış yapar.
3. Ey gönül! Aşk uykusuzu gözünü yaşla doldurup haşre kadar gaflet uykusundan uzak tutulmuştur.
4. Sefa ve zevk talep eden her zaman mutsuz ve kederlidir. Aşkın gamından dolayı hor görülen her zaman mutludur ve güler.
5. Aşk ateşine düşen için kimse üzülmesin. Çünkü onu altın gibi saf ayar edip aşkın sırmalayacağı bellidir.
6. Aşk meyhanecisi insanı sarhoş ve şaşkın eder. Aşk şarapçısı âşıkları gönül ve can sarhoşu yapar.
7. Aşkın en çaresizi çareyi çaresizlikte buldu. Âşıklara çare ve çaresizlik şevk ve aşk hastalığı oldu.
8. Ey rahip! Sen kemerini aşk ile bağladıysan, benim de sevgilimin saçı benim için aşk zünnarıdır.
9. Ey Nebzî! Bu yolun geleneği budur, üzülme! Eğer aşkını açığa çıkarırsa biri aleme rezil olur.

2.5.23. Neccâr-zâde Şeyh Rızâ

175

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Menzil-i maşşûda vaşıl oldular erbâb-ı ^caşğ
Şoĥbet-i didâra nâ^cil oldular aşĥâb-ı ^caşğ
2. ^cAşğdır ser-mâye-i kâlâ-yı vuşlat ^câşığa
Bü³l-^caceb bâzârdır germiyyet-i aĥbâb-ı ^caşğ
3. ^cAğl-ı evvel nükte-i pür ^cuğdesin ĥall edemez
Müşkil-i cumhûra kalmışdır rümûz-ı bâb-ı ^caşğ
4. Şakiyâ mey-ĥâne-i ^caşğ-ı İlâhî kandedir
Kandedir ol meclis-i ĥaşş-ı şarâb-i nâb-ı ^caşğ
5. Çün cemâl-i doştdur miĥrâb-ı minberden ġaraż
^cAşığa besdir Cenâb-ı ġüşe-i miĥrâb-ı ^caşğ
6. Mülk-i istiġnâda da³im eyle taĥşil-i Rızâ
Saltanatdır iġtisâb-ı ĥidmet-i erbâb-ı ^caşğ (Danacı, 1988: 282)

1. Aşğ erbabı istediġi yere ulaştı. Aşğ aşhabı sevgilinin sohbetine eriştı.
2. Aşğ için vuslat kalesinin sermayesi aşğtır. Aşğ aşhabının sıcaklıġı acayip bir pazardır.
3. Aşğ kapısının sırrı halkın ġücüne kalmıştır. Kendisini akıllı zanneden düġümle dolu nükteyi çözemez.
4. Ey saki! İlahi aşğın meyhanesi nerededir? O aşğın benzersiz şarabının has meclisi nerededir?
5. Aşğ mihrabının köşesinin şerefi aşığa yeterlidir. Çünkü mihrap ve minberden gaye dostun cemalidir.
6. Ey Rıza! Rıza tahsilini kanaatkârlık mülkünde her zaman yap. Aşğ erbabının hizmetinin kazancı saltanattır.

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Güm-geşte-gân-ı hayrete besdir zuhûr-ı aşk
Rûşen-çerâğ-ı tûr-ı cemâl oldu nûr-ı aşk
2. Bîdâr eder ğunûde-i zânû-yı ğafleti
Nây-ı niyâz demdeme-endâz şûr-ı aşk
3. Pürdür kudûm-ı şevkle peymân-çe-i niyâz
Geldi serîr-i izzete şadr-ı şudûr-ı aşk
4. Hâlvat-der-encümen edelim nev-bahârdır
Gülşen-serây-ı dilde yapıldı kuşur-ı aşk
5. Sâğar-nümâ-yı sâkî-i şahbâ-yı ğaybdır
İşrâb eder netâyic-i şevki şurûr-ı aşk
6. Âfâkı dutdu nefhâ-i Dâvûdî-i Rızâ
Sem'î-i belâğa velvele verdi Zebûr-ı aşk (Danacı, 1988: 285)

1. Hayretten şaşıranlara aşkın tezahürleri yeter. Çünkü aşkın ışığı (cemal-i mutlakın) Allah'ın tecellisinin Tur dağında yanan kandili oldu.
2. Aşkın nuruna üstün olan niyaz neyi, gaflet dizinde uyuklayanın uykusunu kaçıırır.
3. Niyaz yemini şevk adımlarıyla doludur. Aşk askerlerinin sadrazamı izzet tahtına geldi.
4. İlkbahar gelince encümen halvet isteyince aşk köşkü gönlün gülşen sarayında yapıldı.
5. Gayb şarabının sakisinin parlak kadehidir. Aşkın süruru şevk neticesini verir.
6. Rıza'nın Davudi nefesi ufukları kapladı. Aşk Zebur'u kulağa gelen velveleyi kopardı.

2.5.24. Rāmī

158

Mefā^cilün Fe^cilātün Mefā^cilün Fe^cilün

1. Mişāl-i zıll-ı hümādur cihānda sāye-i ^cışk
Sipīhr-mertebedür i^ctibār-ı pāye-i ^cışk
2. Hāzīnedür ten-i fersūde naqd-i ālāma
Metā^cı tācir-i dildür hamīr-i māye-i ^cışk
3. ^cAceb mi tıfl-dil eylerse girye leyl ü nehār
Şerār-ı āteş olur cāna şīr-i dāye-i ^cışk
4. Ne emr iderse kabūl it teħallūf itme şakın
Kažā-yı mübrem olur derd-i bī-bahāne-i ^cışk
5. Naşīb olursa eger bāğ-ı vaşlına varmak
Düşerdi üstüme Rāmī dirāht-ı sāye-i ^cışk (Hamami, 2001: 460)

1. Dünyada aşkın gölgesi hüma (kuşunun) gölgesi gibidir. Aşkın derecesinin itibarı da en yüce mertebedir.
2. İlimlerin ücreti, yıpranmış ten hazinesidir. Aşk hamurunun mayası, gönül tüccarının maddesidir.
3. Taze gönül sabah akşam ağlasa garip mi? Ona aşk aslanının annesi ateş kıvılcımları olur.
4. Ne emrederse kabul et. Sakın muhalefet etme! Aşkın bahanesiz derdi kaçınılmaz kazadır.
5. Ey Rami! Vuslatın bağına varmak nasip olursa aşk ağacının gölgesi üstüme düşerdi.

161

Fe^cilātün Mefā^cilün Fe^cilün

1. Neşve-i zevk-i mey-perestī-i ^cışk
Oldı güyā şafā-yı mestī-i ^cışk
2. Ne ^caceb ser-firāz-ı dehr olsam
Ser-bülend oldı yümn-i pestī-i ^cışk
3. Tāk-ı ^carşı geçer mişāl-i hayāl
Hüküm-i tül-i dırāz-ı destī-i ^cışk
4. Resm-i mahv-ı vücūd ey dil-i zār
Oldı tefrīd-i zāt-ı hestī-i ^cışk
5. Şurb-ı meyde ne neşve var Rāmī
Mestī-i mey humār-ı mestī-i ^cışk (Hamami, 2001: 463)

1. Aşk şarabının mübtelasının zevkinin neşesi sanki aşk sarhoşunun safası oldu.
2. Dünyanın en yüce (insanı) olsam ne acayip? Aşkın en az ümidi benim için en yüce oldu.
3. Aşkın testisinin uzun boyunun hükmü hayal gibi arşın kubbesini geçer.
4. Ey inleyen gönül! Aşk hastasının zatının yalnızlığı, vücudu mahvetmenin resmi oldu.
5. Ey Rami! Mey şurubunda ne kadar çok neşe var. Aşk sarhoşunun baş ağrısı şarap sarhoşluğundandır.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Feyz-i muṭlakdur kesilmez çeşme-i pür-âb-ı ıṣṣık
Anuñ için ıaksine devr eylemez dolâb-ı ıṣṣık
2. Câmî'-i ıṣṣık içre şem'-i nâledür her şeb yanan
N'ola dūdından karararsa dâ'ir-i mihrâb-ı ıṣṣık
3. Nâ-murâd ol sâhil-i ümmîdi itme ârzü
Keştî-i maḳşûdı zîrâ ğarḳ ider gird-âb-ı ıṣṣık
4. Seyr-i çarḥ-ı âfitâb-ı hüsni bizden şor ki biz
Eyledük taḥşîl-i ıilm-i levḥ-i usturlâb-ı ıṣṣık
5. Şıdḳ ile sa'y eyle Râmî ḳaṭ'-ı ümmîd eyleme
Feth olur elbette bir gün şabr iderseñ bâb-ı ıṣṣık (Hamami, 2001: 464)

1. Aşkın suyla dolu çeşmesinin bolluğu (gürlüğü) kesinlikle kesilmez. Onun için aşkın dolabı ters yönde dönmez.
2. Aşk caminin içinde her gece yanan, inleyen mumdur. Aşk mihrabının dairesi aşkıdan kararsa ne olur?
3. İsteksiz ol ve ümit sahiline varmayı arzu etme, zira aşk girdabı maksat gemilerini batırır.
4. Güzellik güneşinin çarhının seyrini bizden sor. Çünkü biz aşk kılavuzunun kitabının ilmini öğrendik.
5. Ey Rami! Samimiyetle çalış, ümidini kesme. Sabredersen bir gün kesinlikle aşk kapılarını fethedersin.

2.5.25. Senāyī

105

Müfte^cilün Fā^cilün Müfte^cilün Fā^cilün

1. ^cAşka düşelden dilâ aldı bu sevdâ-yı ^caşk
Kalmadı hep varlığum eyledi yağmâ-yı ^caşk
2. Hicr ü firâkuñ şehâ yakdı yeter rûz u şeb
Zârî vü giryânla eyledi rüsvâ-yı ^caşk
3. ^cÂkıl u dânalârı şayd u şikâr eyleyüp
Gör nice Mecnûn ider añları Leylâ-yı ^caşk
4. Fülk-i vücûdum dilâ sâhil-i ^cummân iken
Bâd-ı muhabbetle ğark eyledi deryâ-yı ^caşk
5. Niceler ^câciz kalup vaşfıñı şerh itmede
Defter-i ^cuşşâka bil sığmadı imlâ-yı ^caşk
6. Her ki Şenāyī uyar ^caşka o ma^cşûka
İrüşür elbette kim ola âşinâ-yı ^caşk (Karadaş, 1999: 250)

1. Ey gönül! Aşka düştüğünden beri bu aşkın sevdası tüm mal varlığımı yağmaladı. Hiçbir malım kalmadı.
2. Ey şeh! Ayrılığın sabah akşam yaktığı yeter. Beni ağlatıp inleterek aşk rüsvası yaptı.
3. Aşk Leyla'sı akıllı ve bilginleri avlayıp yakalayarak onları nasıl Mecnun eder!
4. Ey gönül! Vücut gemisi deniz kenarındayken aşk denizi onu muhabbet rüzgarıyla batırdı.
5. Aşkın imlası âşıkların gönül defterine sığmadığı için çoğu kimse vasıflarını şerh etmede çaresiz kaldı.
6. Senayi eğer birisi aşka uyarsa o maşuka erişip elbette aşkın dostu olur.

2.5.26. Şeyh Gâlib

165

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. Āteş-i hüsnü gönüllerde kudu cilve-i ^caşk
Şâgara şu^cle-i hall-gerde kudu cilve-i ^caşk
2. Güft-güy-ı nighin sırrını istersen eger
Ol cevâbı leb-i hançerde kudu cilve-i ^caşk
3. Dâmeniñden dökülen cümbüş-i bî-pâyânı
Devşirip serv-i şanevberde kudu cilve-i ^caşk
4. Devr-i zülfünde ferâmüş olunan fitneleri
İntizâr-ı dem-i Maşşerde kudu cilve-i ^caşk
5. Şehriyâr olmağa evreng-i şabağ-ı hüsne
Şimdi bir mâh-ı siyeh-çerde kudu cilve-i ^caşk
6. Hod-perest ile edip yâr-peresti temyîz
Vaşl-ı hicrânı berâberde kudu cilve-i ^caşk
7. Artırıp perde-i âhengini mızrâbı kalem
Nağmeyi rîşte-i mıştarda kudu cilve-i ^caşk
8. Edicek rütbe-i erbâb-ı cününü tâ^cyin
Kays ile Gâlibi bir yerde kudu cilve-i ^caşk (Okçu, 1993: 322)

1. Aşkın cilvesi güzelliğın ateşini gönüllerde bıraktı. Aşkın cilvesi eriyen ateşi(şarabı) kadehte bıraktı.
2. Eğer bakışın dedikodusunun sırrını öğrenmek istersen aşkın cilvesi onun cevabını hançer dudakta bıraktı.
3. Aşkın cilvesi eteğinden dökülen sonsuz cümbüşü toplayarak sevgilinin boyunda bıraktı.
4. Aşkın cilvesi saçının devriyle oluşın ve unutulın fitneleri maşşer zamanında izlemeye bıraktı.
5. Aşkın cilvesi güzellik sabahının tahtının padişahı olmayı şimdi esmer bir sevgiliye bıraktı.
6. Aşkın cilvesi kendisini seven ve yârini sevenleri ayırarak ayrılığın vuslatını birlikte koydu.
7. Kalem çalgıcın ahenginin miktarını arttırınca aşkın cilvesi nağmeyi satırların dizilişinde bıraktı.
8. Aşkın cilvesi delilik erbabının rütbesini tayin edince Kays ile Galib' i eşit rütbede bıraktı.

1. Her bâbda bir derde düşer derbeder-i ʿaşk
Hâsâ ki kedersiz geçile reh-güzer-i ʿaşk
2. Geh nefy ü geh isbâta düşer hulq-ı dehânî
Bî-behredir ol mesʿelede behrever-i ʿaşk
3. Maḥmûrunu ḥüşyâr eder cām-ı maḥabbet
Şâhib-ḥâber-i ḥayret olur bî-ḥaber-i ʿaşk
4. Nüh-ḳubbe-i eflâki yıkar zûr ile ammâ
Ḳırmaz yine zencîrini dîvâne-ser-i ʿaşk
5. Kim ḳâdir ilâc eylemeğe hükm-i ḳaderdir
Târîhi imiş Ğâlib-i zârîñ eser-i ʿaşk (Okçu, 1993: 324)

1. Aşkın derbederi her kapıda bir derde düşer. Zaten aşk yolunun kedersiz geçilmesi mümkün değildir.
2. Aşk nasıplısı bazen ağzının varlığını ispat etmeye bazen reddetmeye çalışır. Bu meselede de o nasipsiz olur.
3. Aşk kadehi, sarhoşunu ayıltır. Böyle bir aşk sarhoşu hayranlık halinden haberdar olur.
4. Yedi kat göğü gücü ile yıkar ama aşk şaşkın zincirini yine de kıramaz.
5. Hiçbir hekim güçlü ilaç yapmasın. Çünkü inleyen Galib'in tarihi(kaderinin hükmü) aşkın eseri olduğu muş.

Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün

1. Derd-i mihnetdir belâdır adı ʿaşk
Bir marâzdır ibtilâdır adı ʿaşk
2. Añdadır râz-ı adem sırr-ı vücûd
Hiçdir yokdur beḳâdır adı ʿaşk
3. Eylemekdir keñdüyi mahz-ı recâ
Cümleden ḳâtʿı recâdır adı ʿaşk
4. Cân u cânândan müberrâ muttaşıl
Bir bilinmez müddeʿâdır adı ʿaşk
5. Şimdi Ğâlib bir şeh-i âlî- cenâb
Gönlümüzle âşinâdır adı ʿaşk (Okçu, 1993: 325)

1. Aşk mihnet derdi ile belanın adıdır. Tutulan bir hastalığın adı aşktır.
2. Varlığın sırrı ve yokluğun gizemi ondadır. Hiçliğin, yokluğun ve bekanın adı aşktır.
3. Kendini halis bir şekilde aşka adayıp ondan başka her şeyden kesin bir şekilde ümit kesmenin adı aşktır.
4. Can ile cananın vuslatından uzak bilinmeyen bir iddianın adı aşktır.
5. Ey Galib! Şimdi gönlümüzle aşına yüce ruhlu bir şeyhin adı aşktır.

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Boş bulundu cām-ı mey oldu tann-endâz-ı ^caşk
Yoħsa çıkmaz rind-i pür-^cirfândan âvâz-ı ^caşk
2. Her ne rütbe zūd-pervâz olsa mürğ-i dil yine
Elbet avlar añı yüksekden uçar şebbâz-ı ^caşk
3. Penbe-i mağz-ı ser-i Mansûru der-güş eyleyip
Pek de atılma gönül eylemez ifşâ râz-ı ^caşk
4. Eylemiş gerçi muħayyer añı kânûn-ı hevâ
Tel kırar dil-beste-i zülf olmasın dem-sâz-ı ^caşk
5. Bî-tevaḳḳûf devr-i şâgardan nümâyândır bu kim
Yek cihetdir neş^ce-i encâm-ı kâr-âgâz-ı ^caşk
6. Başkadır ferzîn-bend-i nat^c-ı şatranc-ı cünûn
Ruḥ-küşâ-yı şâhid-i nâmûs olur açmaz-ı ^caşk
7. Bilsen âyâ kaḅı demde ḥatm olur bu güft-gû
Yâr bî-ḥarf-ı vefâ Ğâlib sühân-perdâz-ı ^caşk (Okçu, 1993: 326)

1. Mey kadehi boş bulunup aşkın tımsı olmasaydı aşkın avazı irfanla dolu rindden çıkmazdı.
2. Gönül kuşu ne kadar hızlı uçarsa uçsun. Aşk doğanı yüksekten uçup onu kesin avlar.
3. Ey gönül! Mansur'un başındaki o saf pamuğu kulağına tıkayıp fazla öne çıkma. Çünkü aşkın sırları açığa çıkarılmaz.
4. Aşkın kanunu onu her ne kadar özgür bıraksa da saçlara gönül bağlayan aşık aşkla arkadaş olmasın, tel kırar (arkadaşlığı bozulur.).
5. Kadehlerin durmadan dolaşmasında görünen budur ki aşk macersının sonunun neşesi bir türlüdür.
6. Delilik satrancının meydanında veziri bağlamak keyfi başkadır. Aşk oyunun kilitlenmesiyle namus şahı yüzünü açar.
7. Ey can! Aşkın usta şairi Galip ile vefanın bir harfine bile sahip olmayan yar arasındaki dedikoduların acaba ne zaman biteceğini bilsen...

2.5.27. Yahyâ Nazim

278

Müfte^cilün Mefâ^cilün Müfte^cilün Mefâ^cilün

1. Jâleden itdi gül vuzu^c irdi dem-i şabâh-ı ^cışk
Nâlesi oldı bülbülün hayye ^cale'l-felâh-ı ^cışk
2. Kañtara-i mecâzdan geçmeye Kays-himmet ol
Kâf-ı reh-i haķıķat belde gerek silâh-ı ^cışk
3. Velvele düşdi ^câleme şayhalar urdı murğ-ı dil
Şimdi kolumdadur benüm bâz-ı sebük-cenâh-ı ^cışk
4. Kimse bu fennün olmadı ^cuķde-güşâ-yı nüshası
Cevher-i gil de olmaya vâķıf-ı iştîlâh-ı ^cışk
5. Zâhir u bâtın ey perî ^câşıkunam yeter güvâh
Dîdede eşki-i dem-be-dem sînedede inşirâh-ı ^cışk
6. Sîneme âh-ı şu^cle-rîz dâğlar urdı açdı hep
Lâle-sitân-ı hasreti feyz-i dem-i riyâh-ı ^cışk
7. Ben de Nazîm-i zâr-veş mest-i mey-i maħabbetem
Sâğar-ı şevķle ezel baña şunıldı râh-ı ^cışk (Ertürk, 1996: 170- 171)

1. Aşk sabahında gül, jaleden abdest alınca bülbülün inilitisi “haydi aşkın kurtuluşuna” oldu.
2. Aşk silahı hakikat yolunu azaltmak için belinde olmalıdır. Mecaz köprüsünden geçmek için Kays gibi gayretli ol.
3. Âleme velvele düştü, gönül kuşu nara attı. Aşkın kanatsız doğanı şimdi benim kolumdadır.
4. Eğer aşk terimlerinin sahibi kil(yaratıldığı toprak) cevherinde yoksa hiç kimse bu ilmin nüshalarının düğümünü çözemedi.
5. Ey peri! Gözümde her zaman yaş, göğsümde aşk yaraları şahit olarak yeter. İçimle dışımla sana aşıkım.
6. Aşk rüzgârlarının güçlü zamanlarında hasretin lale bahçesi olan sineme alev saçan ahlar, hep dağlar vurdu.
7. Aşk yolu bana ezelde şevk kadehiyle sunulduğu için ben de Nazim gibi muhabbet şarabının sarhoşuyum.

279

Müfte^cilün Fâ^cilün Müfte^cilün Fâ^cilün

1. Düşdi yine sîneye âteş-i cân-süz-ı ^cışk
Olsa n'ola şem^c-i dil encümen-efrüz-ı ^cışk
2. Dâğ degül lâledür eşk degül cüy-bâr
Başış-ı feyz eyledi sînedede nevrüz-ı ^cışk
3. Düşdi derün-ı dile pertev-i şādî hele
Tâli^c olup şevķle kevkeb-i firüz-ı ^cışk
4. Olsa melâ^cik n'ola sîne-fiğân müdâm
Cevşen-i çerhi geçer tîr-i ciger-düz-ı ^cışk

5. Mekteb-i ğamda henüz bulmadı âzîneyi
Dil olalı ey Nazîm tîfl-ı nev-âmûz-ı ıışk (Ertürk, 1996: 171)

1. Sineye yine aşkın can yakan ateşi düştü. Gönül mumu gurubunu aydınlatsa, tutuşursa ne olur?
2. Aşk nevruzu sinede bahşışı artırdı. Sinemdeki dağ değil lale, gözyaşı değil nehirdir.
3. Gönül derinliğine mutluluğun ışığı düştü. Aşkın mutlu yıldızı sinede doğdu.
4. Sine her zaman inlemelerle dolu. Aşkın ciğer diken oku dünya cevşenini geçti. Melekler olsa ne olur?
5. Ey Nazim! Gönül aşk acemisi olduğundan beri gam mektebinde henüz cumayı bulmadı.

280

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Çeşm-i dil cām-ı şarāb-ı cān-fezā-yı derd-i ıışk
Güş-ı cān lebrîz-i şavt-ı dil-güşā-yı derd-i ıışk
2. Bir sehî serv ârzüsüyle çenār-âşā henüz
Sîne pür-süz-ı heves ser der-hevā-yı derd-i ıışk
3. Yār eşk ü āh u rüy-ı zerdüme rahm eyledi
İşüm alṭun itdi ey dil kîmyā-yı derd-i ıışk
4. Sînemi sūrāḥ sūrāḥ eyledi ğırbāl-veş
Tîr-i cān-teşîr-i kullāb-ı beylā-yı derd-i ıışk
5. Keşf-i rāz eyler kimüñle ülfet itse dem-be-dem
Maḥrem ü bî-gāne bilmez āşinā-yı derd-i ıışk
6. Fıkr-i tedbîr itme Kānün u Şifā yazmaz ṭabîb
Şerbet ü ma'cünla olmaz devā-yı derd-i ıışk
7. Āstîn-i rahmle eşk-i dü-çeşmüm silmedi
İtmedükce yāra naḥl-ı mâcerā-yı derd-i ıışk
8. Güne güne şüret-i ḥāl-i diliñ seyr itdürür
Āşıkā āyîne-i âlem-nümā-yı derd-i ıışk
9. Çāresi ben bildüğüm dārū-yı vuşlatdur Nazîm
Mübtelā-yı derd-i ıışkam mübtelā-yı derd-i ıışk (Ertürk, 1996: 171- 172)

1. Gönül gözü aşk derdinin can artıran şarap kadehidir. Aşk derdinin gönül açan sesinin tamamen dolmuşu gönül kulağıdır.
2. Bir fidan boylunun arzusuyla bir çınar gibiyim. Sinem, aşk derdinin hevesiyle yanık, başım aşk derdinin heveslisidir.
3. Yar; gözyaşıma, ahıma ve sararmış yüzüme merhamet etti. Ey gönül! Aşk derdinin kimyası işimi altın etti.
4. Aşk derdinin beyda çengelinin can akıtan oku sinemi kalbur gibi paramparça etti.
5. Aşk derdine aşına olmayan dost yabancı bilmez. Herkesle yakınlık kurup sırlarını paylaşır.
6. Ey tabib! Bu şekilde tedavi etmeyi düşünme."Kanun ve Şifa" böyle bir tedavi yazmaz.
7. Aşk derdinin macerasını yere nakletmedikçe iki gözümünün yaşını merhametinin yeniyle silmedi.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

8. Âşık için aşk, derdinin âlemini gösteren aynadır. Her zaman gönül halini ona gösterir.
9. Ey Nazim! Benim bildiğim çaresi vuslat darısıdır. Aşk derdinin mübtelasıyım, aşk derdine mübtelayım.

281

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1. Mecnûnuñ olan dilde olur mı gile-i 'ışk
Cân gerdenine geçse dâhı silsile-i 'ışk
2. Ey Leylî-i hüsnüm dahı Kays olmadan irşâd
Ben künc-i cünûnumda çekerdüm çile-i 'ışk
3. Râh-ı ğam-ı 'ışkuñda n'ola cânımı virsem
İfnâ-yı vücûd eylemedür fâsıla-i 'ışk
4. Eşküm dökülür şanma hayâlün talebiñde
Pây-ı nıgehüm olmada pür-âbile-i 'ışk
5. Şemşir-i nigâhuñ baña vaşf it ki dem-â-dem
Nağd-i dil ü cânumdur aña hep şile-i 'ışk
6. Bu bâdiyenün bâdı 'alev hâki şererdür
Hep bî-ser ü pâ tayy olunur râhile-i 'ışk
7. Hep deşt-i cünîn geşt iderüz biz de Nazîmâ
Olsağ yeridür Kaysıla hem-ķâfile-i 'ışk (Ertürk, 1996: 172)

1. Aşk zinciri bedenin boynuna geçerse bile Mecnun'un olan gönülde aşk şikâyeti olmaz.
2. Ey güzellik Leylâm! Kays bile irşad olmadan ben delilik köşemde aşk çilesi çekerdim.
3. Aşk derdinin yoluna canımı versem ne olur? Aşk fasılası vücudu fani etmektir.
4. Senin hayalini arzulamakla sadece gözyaşlarım dökülür sanma. Bakışların ayağına kadar dolar.
5. Her zaman bakış kılıcını bana yönelt, anlat. Çünkü ona her zaman aşkın sillesi peşinen canım ve başımdır.
6. Bu çölün rüzgârı alev, toprağı kıvılcımdır. Aşk yükünün üzerinden her zaman başsız ve ayaksız geçilir.
7. Ey Nazim! Biz de her zaman delilik çölünde gezeriz. Kays'la aşkın kabile arkadaşı olsak yeridir.

Mefâilün Fe^cilâtün Mefâ^cilün Fe^cilün

1. Hârâbe-zâr derûnum dilüm hızâne-i ^cışk
Tenümde cân gibidür gevher-i yegâne-i ^cışk
2. O deñli çîn-i dile tıldı naqş-ı şüret-i döst
Ki oldı her bün-i müyum nigâr-hâne-i ^cışk
3. Hevâ-yı Leylî-i zülfüñ getürdi ^caqla cünün
Şikestî-i dil-i şeydâ yeter nişâne-i ^cışk
4. Gönül ^cizâruña cân atdı seyr idüp hâlün
Düşürdi ğurbete miskîni âb u dâne-i ^cışk
5. Siyâh mağz-ı cününümla tâ^cir-i ğamuña
Serümde dâğ-ı melâmetdür âşiyâne-i ^cışk
6. Kümeyt-i eşk revân olmaz idi olmasa ger
O ebrüvân kefi hüsnünde tâziyâne-i ^cışk
7. Nazîm o mertebe yandım ki âteş-i ^cışka
Tenümde her ser-i mü oldı bir zebâne-i ^cışk (Ertürk, 1996: 172- 173)

1. Derunum harabelik, gönlüm aşkın sütanesi, aşkın biricik incisi benimde can gibidir.
2. Dostun yüzünün resmi gönül kıvrımlarına o kadar doldu ki, her bir saçımın telinin kökü aşk atölyesi oldu.
3. Saçının siyahlığının hevesi aklımı başımdan aldı. Aşk nişanı olarak çılgın gönlün parçalanmışlığı yeter.
4. Aşkın suyu ve ekmeği miskini gurbete düşürdü. Gönül, benini izleyince yanağına ulaşmak istedi.
5. Gam kuşu delilik dimağımın siyah, aşkın yuvası başımdaki melâmet dağıdır.
6. Eğer o kaşlar güzelliğin terazisinde aşk kamçısı olmasaydı gözyaşı atım şahlanmazdı.
7. Ey Nazim! Aşk ateşiyle o kadar yandım ki vücudumdaki her kıl aşkımı anlatan bir dil oldu.

2.5.28. Yāver

99

Fe^cilātün Fe^cilātün Fe^cilün

1. ^cĀşıkı derde ıodu cilve-i ^caşık
Hüsñü bir perde ıodu cilve-i ^caşık
2. Hemān ol cezbe-i hüsñ ü ānı
Vech-i esmerde ıodu cilve-i ^caşık
3. Kōmadı neş^ceyi hiç şahbāda
Lā^cl-i dil-berde ıodu cilve-i ^caşık
4. Ne kadar tāb u tarāvet var ise
O gül-i terde ıodu cilve-i ^caşık
5. Ben de Yāver gibi nālendesiyim
Beni bu derde ıodu cilve-i ^caşık (Okutan, 2009: 110)

1. Aşkın cilvesi, aşıkı derde düşürerek güzelliği kendisine bir perde yaptı.
2. Aşkın cilvesi, onun ve güzelliğinin heyecanını hemen esmerin yüzünde bıraktı.
3. Aşkın cilvesi, neşeyi şarapta hiç bırakmayarak sevgilinin dudağında bıraktı.
4. Aşkın cilvesi, ne kadar güç ve güzellik varsa onu yeni açılan gülde bıraktı.
5. Ben de Yaver gibi ağlayanıyım. Aşkın cilvesi, beni bu derde düşürdü.

2.5.29. Yūsuf Hakkı

62

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1. Yâ İlahî eyledim yolunda cân aqvâl-ı °ışk
Gice gündüz çekdiğim derd ü belâ hammâl-ı °ışk
2. °Uzlet u halvet idüp terk eyledim bu gafleti
Şanki Mecnün gözüm her yerde ben abdâl-ı °ışk
3. Mest olursan ğam yime sen keşf-i sırlar andadur
Keşreti tevhîd idüp cân ü kalb bulur aḥvâl-ı °ışk
4. Bunda yaḫduñ cemâle cennetüñde yaḫ gine
Ey Hüdâ senüñ cefân şafâ baña zelzâl-ı °ışk
5. Şom °ibâdet eyle seccâdesinden olma dūr
Eyle seyyid Yūsuf-ı Hakkı ferâḫ çengâl-i °ışk (Yurdakul, 2000: 150)

1. Ey Rabb'im! Can yolunda aşk sözleri söyledim. Aşk hamalıyım, gece gündüz çektiğim beladır.
2. Uzlet ve halvet ederek bu gafleti terk ettim. Sanki her yerde gözüm Mecnun, ben de aşk abdalıyım.
3. Sarhoş olursan, üzülme! Sırları ancak böyle keşfedersin. Aşkın halleri çokluğu bire düşürerek can ve kalp bulur.
4. Burada yüzünün güzelliğine yaktın, cennette yine yak. Ey Hüda! Aşk depremi dâhil, senden gelen her türlü cefa benim için sefa, mutluluk olur.
5. Halis olarak ibadet, seccadesinden uzak durma! Seyyid Yusuf Hakkı'yı aşk çengeliyle ferahlat.

2.6.1. Abdülmalik Hilmî

41

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Gün-be-gün artmaktadır sevdâ-yı °aşk
Benliğimi tırmayub yakmaktadır sevdâ-yı °aşk
2. Āh ile sūzandedir mecrūh-ı dil
Kimle yâri seyr ider gelmekdedir sevdâ-yı °aşk
3. Terk-i cân terk-i vaṭan itdi derūn
Mâsivâyı münḳati° itmekdedir sevdâ-yı °aşk
4. Zülfünün zincirine kayd oldı cân
Ḥâl-i Mecnun'a iriştirmekdedir sevdâ-yı °aşk
5. Āteş-i °aşka heves itdi gönül
Bu cihândan nefreti tezyîd ider sevdâ-yı °aşk
6. Bülbülem vaḥded güline zâr u zâr
Çâr taraf pervâz durur sevdâ-yı °aşk
7. Terk-i diyâr itdi Mâlik °aşkıla
Gice gündüz âhıla ḳatmaktadır sevdâ-yı °aşk (Özcan, 1991: 26)

1. Aşkın sevdası günden güne artıp benliğimi yakıyor.
2. Yaralı gönlüm ah ile yanarken, aşkın sevdası yârin kiminle geldiğini seyrederek.
3. Gönlüm canını ve vatanını terk etti. Aşkın sevdası masivadan vazgeçmeyi ister.
4. Saçının kıvrımlarına can takılınca, aşk sevdası onu Mecnun'un haline benzetti.
5. Gönül aşk ateşine heveslendi. Çünkü aşk sevdası bu cihandan nefreti reddeder.
6. Vahdet gülünün ağlayan bülbülüym. Aşk sevdası dört tarafımda pervaz eder.
7. Malik, aşkıyla vatanını terk etti. Aşk sevdası ah ile geceyi gündüze katmaktadır.

2.6.2. °Ādile Sultān

77

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1. Cism-i bī-ervāḥa celb-i cān eder cānān-ı °aşk
Gülşen-i vaşlı dile ḥayrān eder cānān-ı °aşk
2. Pertev-i feyz ile mir°āt-ı derūnu şāf edip
°Aks-i vech-i yār ile lem°ān eder cānān-ı °aşk
3. Uydu mānend-i sefīne rūzgār-ı °āleme
Ḳaṭresin bir mevc ile °ummān eder cānān-ı °aşk
4. Oldu ḥār-ı māsivādan dāmen-i nāzı maşūn
Bāğ-ı vuslat içre ḥoş seyrān eder cānān-ı °aşk
5. °Aşk-ı bākīden bulup nūr-ı şafā-yı sīnede
Nār-ı kalb-i °aşıḳa °imān eder cānān-ı °aşk
6. Ol ṭabīb-i cān eger etse -ı vaşla zuhūr
Ḥasta-i hicrān için dermān eder cānān-ı °aşk
7. Cevherin im°ān ile bāzār-ı °irfān vezn eder
Ḳıymet-i vaşlın bahāsın cān eder cānān-ı °aşk
8. Bul riyāzātın şafāsında ḥayāt-ı cāvidān
Jeng-i ḳalbi pāk ü nūr-efşān eder cānān-ı °aşk
9. Cevri rāḥat zulmü āsāyiş ferāğat edemem
Neyleyem böyle baña fermān eder cānān-ı °aşk
10. Gāḥ ḥarāb ü gāḥ ābādan görür bu gönlümü
Kim benim her ḥālimi seyrān eder cānān-ı °aşk
11. Vāşıl-ı dildār etmez ben gibi bir °aşıḳı
Menzil-i cān ü dilim vīrān eder cānān-ı °aşk
12. Kendini ey °Ādile bil cümleden ednā hemān
Ḳurb-ı ev-ednāya °arż-ı cān eder cānān-ı °aşk (Özdemir, 1996: 365-366)

1. Aşkın cananı ruhsuz bir cisme can verir. Aşkın cananı vuslat gülşenini gönüle hayran eder.
2. Aşkın cananı feyzin ışığı ile kalbini temizleyip yârin yüzünün yansımasıyla ışıklar saçar.
3. Aşkın cananı âlemin rüzgârına gemi gibi uydu (ama) bir katreyi bir dalga ile denize çevirdi.
4. Masiva dikeninden naz eteği masun oldu. Aşk cananı vuslat bağı içinde hoş bir şekilde gezinir.
5. Aşkın cananı ebedi aşkı sinesindeki safa nurunda bulup aşığın kalbindeki ateşe inanır.
6. Eğer o can tabibi vuslatın üzüntüsünü yaşamaya başlarsa, aşkın cananı hicran hastasına derman olur.
7. Aşkın cananı irfan pazarında (aşığın) cevherini görerek tartar (ve) vuslatın değeri can paha olduğuna karar verir.
8. Aşkın cananı kirlî kalbi temiz ve nur saçan bir hale getirdi. (Sen de) sonsuz hayatı riyazatın safasında bul.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

9. Cefayı rahat, zulmü emniyet kabul edemem. Çünkü aşkın cananı bana böyle ferman etti.
10. Aşkın cananı her halimi seyreder. Gönlümü bazen harab, bazen şen görür.
11. Aşkın cananı benim gibi bir aşığı sevgiliye kavuşturamaz.(Aksine) gönül ve can menzilimi yıkar, harab eder.
12. Ey Adile! Kendini hemen herkesten aşağı bil. (Çünkü) aşkın cananı yay kadar yakınında olana canını sunar.

78

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Ol muhibbi sa'y ile gör nice bir hâletdir °aşk
Hem cemîl ü hem celîl ü hem °aceb devletdir °aşk
2. Bî-maḥabbet ehl-i zâhir kulluḡu maḡbûl degil
Kim °ibâdet içre gâyet mu°teber tâ°atdir °aşk
3. Her muhibbi vâşıl-ı cânân eder maḡbûb edip
Çünkü râh-ı vuşlâta ḡandîl-i pür-raḡmetdir °aşk
4. Dü cihânda ba°iş-i rif°atdir hem maḡz-ı necât
Mücib-i feyz u sa°âdet başka bir kuvvetdir °aşk
5. Sevdîḡiçin birbirini göremezler tefriḡa
°Ayn-ı devletdir maḡabbet şûret-i °izzetdir °aşk
6. °Âşîḡânîñ belki bi°zzât Kibriyâdır maḡremi
Sırrı ma°lûm olmayan bir perde-i ḡikmetdir °aşk
7. °Adile ḡıl meclisinde kesb-i nûr-ı ma°rifet
Ḥâḡır-ı pür-zulmet-i tenvîr eder hey°etdir °aşk (Özdemir, 1996:366-367)

1. Ey sevgili, aşkın nasıl bir hal olduğunu görmek istersen çabala. Çünkü aşk, hem güzel hem yüce hem de acayip bir devlettir.
2. Riya ehlinin sevgisiz bir şekilde yaptığı kulluk makbul değildir. Çünkü ibadet içinde aşk, çok fazla değerlidir.
3. Her seveni sevgiliye aşık edip kavuşturur. Çünkü aşk, vuslat yolunda rahmetle dolu bir kandildir.
4. Aşk iki cihanda yüceliḡin sebebi ve kurtuluşun ta kendisidir. Aşk, mutluluk ve feyiz gerektiren başka bir kuvvettir.
5. sevdikleri için (âşık ile maşuk) birbirini ayrı görmez. Aşk, izzetin yüzü, muhabbet baḡt gözüdür.
6. Âşıkların sırrı belki bizzat Allah'tır. Çünkü aşk sırrı bilinmeyen bir sebep (hikmet) perdesidir.
7. Ey Adile! Meclisinde marifet nurunu kazanmaya çalış. Aşk zulmetle dolu (görünen ama)gönülü aydınlatan durumdur.

82

Fe°îlâtün Fe°îlâtün Fe°îlâtün Fe°îlün

1. Şâh u sultân-ı cihân rütbe olup ḡazret-i °aşk
Milket-i ḡalbe gelip dikdi °âlem devlet-i °aşk
2. °Âşîḡîñ ḡönlünü nûr ile muşaffâ ḡıldı
Neş°e-i feyz-i tecellî vererek şerbet-i °aşk

3. Gün-be-gün şuret-i hâl-i dili seyrân eyler
Şöyle mir'ât-ı cihân-bîn olup şaffet-i aşk

4. Cân gibi âyetini sînede eyle pinhân
Sırr-ı Kur'ânı saña keşf eder şuret-i aşk

5. Getirir hâl-i mecâziden hakîkat yoluna
Tâ'ir-i kurb-ı ilâhidir o mâhiyet-i aşk

6. Âdile kayd-ı -ı dehr aceb illetdir
İşte ol illete dermân eder hikmet-i aşk (Özdemir, 1996:370-371)

1. Aşk devleti gönül mülküne gelip bayrağı dikince dünyada sultan ve şah hazreti aşk oldu.
2. Aşkın şerbeti, tecelli feyzinin neşesini vererek aşkın gönlünü nur ile ayrıştırdı.
3. Aşkın saffeti dünyayı gören ayna olduğu için gönül halinin görünüşünü her zaman günden güne izler.
4. Sinende nasıl canın gizliyse (âşıklık) nişanını da gizle. Aşkın sureti sana Kur'an'ın sırrını keşfeder.
5. Aşk, mecazi halden hakikat yoluna getirir.(Çünkü) o aşkın mahiyeti Allah'a yakınlığı hızlandırmaktır.
6. Ey Adile! Dünya derdinin tasası acayip bir hastalıktır. Aşkın hikmeti ise o (acayip) derde derman olmaktadır.

2.6.3. Antepî 'Aynî

114

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Şûr-ı İsrâfîli dem-sâz itdi şît-i nây-ı 'aşk
Nefhâ-i ûlâdan aqdemdir dem-i mollâ-yı 'aşk
2. Silsile-ber-silsile Mecnûn ile dâder çıkar
Olsa ger bir 'aşk-ı şeydâ hemân rüsvâ-yı 'aşk
3. Ehl-i tevhîd itmeden nefy-i vücûd-ı mâsivâ
Vaḥdet-i Mevlâyı işbât eyledi illâ-yı 'aşk
4. Halka-i çeşm-i terim gird-âb-ı tûfân-ḥîz olur
Her ne dem tennûr-ı dilden cûş ider deryâ-yı 'aşk
5. Neşve-i şahbâ virür ruḥsâr-ı yâre âb u tâb
Nûr alur şems-i tecellîden meh-i ḡarrâ-yı 'aşk
6. H'âba vardım fikr-i zülfünle perîşân söyledim
'Akîli mecnûn ider efsâne-i Leylâ-yı 'aşk
7. Nûş iden rindân-ı şevke nûr olur her kaṭresi
Âteş-i berḡ-i tecellîdir mey-i ḡamrâ-yı 'aşk
8. Beyzâ-i çarḡ-ı zemîni kıldı der-zîr-i cenâḡ
Ḳâf-ı dilde lâne-sâz-ı şevḡ olup 'anḡâ-yı 'aşk
9. Bu ḡazelde eyledim bir zât-ı pâkiñ vaşfını
Nazm idüp silk-i beyâna lü'lü-i lâlâ-yı 'aşk
10. Mürşîd-i devr-i zamân Ḥâlid Ziyâü'd-dîn kim
Zîr-i pâ-yı himmetinde ṭayy olur şahrâ-yı 'aşk
11. Kevkeb-i şubḡ-ı sa'âdet mâh-ı feyz-i ma'celet
Pertev-i mihr-i münîr-i 'âlem-i bâlâ-yı 'aşk
12. Ol cenâb-ı mürşîd-i iḡlîm-i teccîdin ezel
Zât-ı 'âlî ḡadrine vaḥdet-serâdır cây-ı 'aşk
13. Beyt-i ma'cûr-ı maḡabbetdir dil-i ferḡundesî
Derḡeh-i vâlâsı olmuş Kâ'be-i 'ulyâ-yı 'aşk
14. Diḡḡat-i nazmın ḡayâl itse kemâl-i şevḡ ile
Feyz alır fenn-i sühanda şevket-i dâñâ-yı 'aşk
15. Ol veliyyü'n-nîmete derd-i dilin kıldı 'ayân
Yazdı 'Aynî 'arz-ı ḡâl-i nazmına imzâ-yı 'aşk
16. Ḳalbini şems-i ḡaḡîḡat dem-be-dem pür-nûr ide
Feyz-yâb itdükçe ehlullâhı Mevlânâ-yı 'aşk (Arslan, 2004: 160-161)

1. Aşk neyinin sesi İsrâfil'in suruna arkadaş olduğundan beri aşk mollasının zamanı birinci üflemeden öncedir.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

2. Eğer aşkından dolayı çılgın bir âşık rezil olursa, silsilesi araştırılırdığında Mecnun'la kardeş çıkar.
3. Allah'ın birliğine inananlar masiva vücudundan kurtulamadan aşkın illası Allah'ın birliğini ispatladı.
4. Aşkın deryası ne zaman gönül tandırında coşarsa ıslak gözlerimin halkasında tufan girdabının dalgası oluşur.
5. Şarabın neşesi yârin yanağına parlaklık ve güzellik verir. Aşkın parlak ayı güneşin yansımından ışık alır.
6. Uyuyunca saçının (güzelliğinin) fikriyle güzel söyleyemedim. Aşk Leylasının efsanesi akıllıyı deli eder.
7. Aşkın kırmızı şarabı tecelli şimşeginin ateşi olduğu için içen neşeli rindlere her damlası ışık olur.
8. Aşkın Ankası gönül dağında mutluluk yuvası yapıp beyaz yeryüzünü kanadının altında bıraktı.
9. Aşkın parlak incisini söz ipeğine dizip temiz bir zatın özelliklerini bu gazelde söyledim.
10. Zamanın mürşidi, aşk sahrası onun himmetinin hissesinin altında kaybolduğu Halit Ziyaüddin'dir.
11. O, saadet sabahının güvercini, adalet ilminin ayı, aşkın yüce âleminin parlak güneşinin ışığıdır.
12. Aşk mekânı, ezelden beri yeni akımın mürşidinin yüce zatına vahdet sarayıdır.
13. (Onun) mutlu gönlü sevgi köşküdür. Aşkın yüce kabesi de onun ulu dergâhıdır.
14. (Ey Ayni!) Senin şiirindeki incelikleri can u gönülden hayal etse söz ilminde aşkın bilgin Şevket'i feyz alır.
15. Aynî gönül derdini o velinimete açıkladı ve nazmının diliyle aşkın imzasını attı.
16. Aşkın Mevlanası ehlullahın feyz bulmasını sağladıkça, hakikat güneşi onun kalbini nurla doldursun.

115

Mefâ'ilün Fe'îlâtün Mefâ'ilün Fe'îlün

1. Konuldu zirve-geh-i lâ-mekâna pâye-i °aşk
Dikildi küngüre-i hışn-ı gayba rāye-i °aşk
2. Ne hüsn-i yâr bulur revnağın ne sūziş-i dil
Cihānda olmasa ger tâb-ı nār-ı māye-i °aşk
3. Be-dest-i kabz-ı sürüşān şehen-şeh-i ruha
Kuruldu °arş üzere bârgāh-ı sāye-i °aşk
4. Görünce bezm-i elestide sākīyā yâri
Virildi baña da cām-ı şarāb u vāye-i °aşk
5. Kalur tarīk-i berāziḥde menzile varamaz
Kazāen olmasa bir sālīke ḥimāye-i °aşk
6. Toğunca aḥsen-i vech üzre tıfl-ı nāz-ı cemāl
Kodı o mehd-i tecellīye anı dāye-i °aşk
7. Günāhdan neler eylerdi nefsi emmārem
Gönülde olmasa °Aynī eger viḳaye-i °aşk (Arslan, 2004: 161-162)

1. Aşkın mertebesi mekânsızlığın zirvesine konuldu. Aşk sancağı gayb kalesinin en zirvesine dikildi.
2. Eğer aşk mayasının ateşinin yaratılışı dünyada olmasa güzelliğin, ne yârin güzelliğini ne de gönül yangını bulabilir.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

3. Ruhun sultanını melekler ellerine geçirince aşkın gölgesinin divanı arş üzere kuruldu.
4. Ey saki! Elest meclisinde yâri görünce bana da şarap kadehi verildi ve aşk nasip edildi.
5. Aşk yolcusuna kazaen aşkın koruması ve yardımını olmasa,(yolcu) berzahta kalır ve menzile ulaşamaz.
6. Güzelliğin nazlı çocuğu en güzel bir şekilde doğunca aşkın annesi onu tecelli beşiğine koydu.
7. Ey Ayni! Eğer gönlünden seni koruyan bir aşk olmasaydı, nefis-i emmaren sana ne türlü günahlar işletirdi.

116

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. Pertev-i ^caksini dillerde ^çodı cilve-i ^caşk
Sırrın âyine-i enverde ^çodı cilve-i ^caşk
2. Müttehid olmada ma^cşûk ile ^câşık lâkin
Fürkati vuslata bir perde ^çodı cilve-i ^caşk
3. Cem^c idüp mihr ü mehi nür ile terkib itdi
Anı ruhsâre-i dilberde ^çodı cilve-i ^caşk
4. Kimseden sorma leb-i la^clin o şîrin deheniñ
Lezzetin kând-ı mükerrerde ^çodı cilve-i ^caşk
5. Ebr-i elmâs ile mezc eyledi la^cl-i nâbı
Adını ^cârız-ı hoy-kerde ^çodı cilve-i ^caşk
6. Kalbi ^cuşşâka perişânlık için zülf deyü
Cem^c idüp fitneyi bir yerde ^çodı cilve-i ^caşk
7. Zerresin ^câleme göstermege hüsünin o mehiñ
Pertevin mihr-i münevverde ^çodı cilve-i ^caşk
8. Eyleyüp feyz-i maḥabbetle muḫalsam ^cAynî
Gevherin genc-i sūḫan-verde ^çodı cilve-i ^caşk (Arslan, 2004: 162-163)

1. Aşkın cilvesi yansımalarının (güzelliğinin)ışığını gönüllerde, sırrını (da)parlak aynalarda bıraktı.
2. Âşık ile maşuk birleşmek istedi lakin aşkın cilvesi ayrılığı vuslata bir perde yaptı.
3. Aşkın cilvesi, güneş ve ayı birleştirip ışıkla karıştırarak onu sevgilinin yanağında bıraktı.
4. O şirin ağızlarının kırmızı dudağını kimseden sorma. Çünkü aşkın cilvesi onun lezzetini sevgilinin iki dudağında bıraktı.
5. Aşkın cilvesi, yârin kırmızı dudağıyla elmas bulutunu karıştırıp adını terleyen yanak koydu.
6. Aşkın cilvesi fitneyi bir yerde toplayarak sevgilinin saçını deyip âşıkların kalbine koydu.
7. Aşkın cilvesi o ay (yüzlünün) güzelliğinin bir zerresini âleme göstermek için ışığını güneşin aydınlığına bıraktı.
8. Ey Ayni! Aşkın cilvesi muḥabbet feyziyle tıslımlayarak mücevherlerini şairin gönül hazinesinde bıraktı.

2.6.4. Aydı Baba

1

1. Ey uman dil şehrine naşbetmeğe serdâr-ı aşk
Zülf-i yâre olmalı Maşûr-veş berdâr-ı aşk
2. Nice bir ta'mîr edersin bu vücûduñ kal'âsın
Var harâb ender-harâb et kim gele mi'mâr-ı aşk
3. Cümle hâşâk-ı sivâyı yandırır ser tâ kadem
Kağı dilden kim harâretle olur inzâr-ı aşk
4. Tez geçer râh-i hatardan mat olup a'daları
Ol gürûhun kim oluptur kafile-şalar-ı aşk
5. Kim komaz cehliñ şitâsından eser dil-hânedede
Andelîb-asâ öter çün açılıp gül-zâr-ı aşk
6. Seyhâ-i Azrâil'e dek yattı hâb-i gaflete
Kim elestin na'rasından olmadı bîdâr-ı aşk
7. Mâsivânîñ zulmetinden geçmeyenler Aydıyâ
İçmedi âb-ı hayâtı bulmadı envâr-ı aşk (Şahiner, 1997: 100)

1. Ey gönül şehrine girmeyi uman aşk serdarı! (Eğer) buraya girmeyi istiyorsan Mansur'un aşk ağacına asıldığı gibi sen de sevgilinin saçının teline asılmasın.
2. Sen bu vücut kalesini ne kadar zamandır tamir etmekte? Orayı harap et ki aşkın mimarı gelip orayı imar etsin.
3. Hangi gönülde aşk nazarı varsa baştan ayağa kendisinden başka bütün her şeyi yakar.
4. Eğer bir topluluğun reisi aşk ise o topluluk tehlikeli yollardan çabucak geçer ve düşmanları yenilir.
5. Aşkın gül bahçesi açılıp bülbül gibi öterse gönülde cehalet kışından eser kalmaz.
6. Aşkın uykusuzu elestin narasında bulunmadığı için Azrail seslenene kadar gaflet içinde uyudu.
7. Ey Aydi! Masiva karanlığından geçmeyenler, ab-ı hayat içemediler ve aşk nurunu bulamadılar.

2.6.5. Cesârî

344

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Oldum ey dil ben nice demden berü maqrûn-ı ^caşk
Baña gösterdi rûhuñ yâr eyledi meftûn-ı ^caşk
2. ^cAndelib-âsâ fiğân ü zârımı ^cayb eylemeñ
Nev-küşâd oldu cihâna ğonca vü mazmûn-ı ^caşk
3. Hamd ola gitdi derûnumdan ğuşşa vü âlâm ü ğam
Hâşılı geldi meserret olmuşum memnûn-ı ^caşk
4. ^cAşk-ı Leylî ile şahrâ semtini gezerdim ezel
Etmeye mi vaşl Mevlâ bu ben Mecnûn-ı ^caşk
5. Ey Cesârî özge tertib-i Felâtün eyledi
Ben gedâyı ^câlem içre keyifçe ma^ccûn-ı ^caşk (Sezer, 2009: 225)

1. Ey gönül! Uzun zamandan beri aşkın yakını oldum. Aşk meftunu bu yüzden bana yanaklarını yar etti.
2. Bülbül gibi ağlayıp inliyorsam beni ayıplamayın. Aşkın anlamı ve goncası dünyada yeni ortaya çıktı.
3. Gönlümden dert, keder, tasa çok şükür gitti. Sonunda aşkın memnunu olup, kuşatıldım.
4. Leyla'nın aşkıyla çölleri ezelden gezerdim. Ben aşk Mecnun'unu, Mevla artık vuslata erdirmez mi?
5. Ey Cesari! Eflatun benim gibi özelliği aşk macunu olan bir köleden ilaç yaptı.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Ey gönül gel yok yere sen eyleme da'vâ-yı aşk
Aşık olan âlem içre eylemez gavgâ-yı aşk
2. Kudret olmaz aşıkânda nice da'vâ eylesün
Cezb idüp ma'sûk aklıñ mest ider şahbâ-yı aşk
3. Çünkü âşiksın nedir bu sendeki hubb-ı sevâ
İtdirir terk-i sevâ âşıklara sevdâ-yı aşk
4. Gayrı ma'sûku yakıp mahv ile dilden aşk ile
Tâ ki seniñ kalbini zer eylesün kimyâ-yı aşk
5. Ey Cesârî cām-ı aşk yâr elinden eyle nûş
Tâ urasın katreye emvâcını deryâ-yı aşk (Sezer, 2009: 229)

1. Ey gönül! Gel, boş yere aşk davasında bulunma. Çünkü âşık olan dünyada aşk kavgası yapmaz.
2. Aşk kadehi, cezbederek sevgiliyi sarhoş ettiği için âşıklarda aşk davası yapacak güç olmaz.
3. Aşk sevdası âşıklara birlikteliği terk ettirdi. Eğer âşiksın, sendeki bu güzelle birliktelik isteği nedir?
4. Başka sevgiyi yakıp gönlünden mahvederek aşkın kimyası aşk ile senin kalbini altına dönüştürsün.
5. Ey Cesari! Aşk denizinin dalgalarını zerrelere ulaştırmak için aşk kadehini sevgilinin elinden iç.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Bülbül-i şürîde-âsâ olmuşum şeydâ-yı aşk
Eyledi âhirini Mecnûn-şifat Leylâ-yı aşk
2. Şive-i maħbûba her ân dil taħammül etmeyüp
Fâş idüp esrârım itdi âleme rüsvâ-yı aşk
3. Yok yere taş atmasun tañ eyleyüp âlem baña
Seniñ biñ vuşlat itdi baña bu sevdâ-yı aşk
4. El çeküp hubb ü sevdâdan terk ü tecrid olunmuş
Cezbe-i kâf içre hem-dem oldu bu Anka-yı aşk
5. Ben Cesârîyim ne-m(ey)idânem yecüz lâ-yecüz
Sâkî-i bezm-i ezelden içeli şahbâ-yı aşk (Sezer, 2009: 229)

1. Tutkun bülbül gibi aşkın çılgını olmuşum. Aşk Leylası sonunu Mecnun gibi yaptı.
2. Gönlüm sevgilinin işvelerine her zaman tahammül edemeyip sırrımı açığa çıkardı ve beni aleme aşk rezili etti.
3. Boş yere alem beni ayıplayıp taşlamasın. Bu aşkın sevdası bana bin vuslat nasip etti.
4. Bu aşk Ankası sevgiden ve güzelden el çekip yalnız kalmışken bana Kaf dağının içinde arkadaş oldu.
5. Ey saki! Ezel meclisinin sakisinden aşk kadehinin içtiğimden beri yecuz la-yecuz nedir bilmem.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Beni âhîr esir-i zülf-i dildâr eyledi bu aşk
Halâş mümkün olmaz kayda düçâr eyledi bu aşk
2. Tariğ-i râst yâri bekler iken şubh u şâm bi-kâr
Mekânım lâ-mekân oldu işim zâr eyledi bu aşk
3. Ezelden yârâna egüb baş minnet etmezken
Beni şimdi zebûn-ı dest-i ağıâr eyledi bu aşk
4. Dolaşub gül-zâr içre dil-i şeydâ mı pervâne
Vişâl-i gönca için mâ'il-i hâr eyledi bu aşk
5. Hicâbından dökerdi ter Cesârî varsa bir bezme
Cihânda anı da rusvây ü bî-âr eyledi bu aşk (Sezer, 2009: 231)

1. Bu aşk beni sonunda sevgilinin saçının esiri yaptı ve kurtuluşu olmayan bir derde düşürdü.
2. İşsiz bir şekilde doğru yolda sabah akşam yarı beklerken bu aşk işimi inleme, yerimi de mekansızlık yaptı.
3. Eskiden dostlara baş eğmez, minnet etmezdim. Bu aşk beni şimdi başkalarının elinin güçsüzü yaptı.
4. Pervane gibi gülizar içinde divane gönül dolaştırıp bu aşk goncayla vuslat için dikene meyl etti.
5. Cesari, bir meclise gitse utancından terlerdi. Bu aşk onu dünyada arsız ve rüsva etti.

2.6.6. Çizmece-zāde °Osman Rāşid

121

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1. Eyledi bir gül için bülbül-i şeydā mey-i °aşk
°Aklıma varımı hep eyledi yağmā mey-i °aşk
2. Mest-i bī-hūş iderek çün beñi benden aldı
Şundu maḥfice dilā destime şahbā mey-i °aşk
3. Yaluñız baña degil eylediği nāz ü niyāz kim
İçdi Ferhād ü Şirīn Vāmıķ u Azrā mey-i °aşk
4. Leylī vecḥinde göründü dil-i endūḥa hemīn
Gezdindir bu dil-i Mecnūnumu şahrā mey-i °aşk
5. Heme ān dīz-be-dīz nūş-be-nūş olsa med(i)ḥ
Rāşidā ķanmadı ķandırmadı cānā mey-i °aşk (Balkan, 2001: 163)

1. Aşkın meyi aklımı ve bütün varımı yağmaladı. Bir gül için bülbülü çılgın etti.
2. Ey gönül! Aşkın meyi elime gizlice kadeh sunduğu için sarhoş ve sersem ederek beni benden aldı.
3. Aşkın meyini Azra ve Vamık, Ferhat ile Şirin içti. Yalnız bana değil kim aşk meyini içtiyse hepsine naz ile niyaz eyledi.
4. Aşkın meyi Leyla yüzünden yaralı gönle göründü. Bu deli gönlü sahra sahra gezdirdi.
5. Ey Raşid! Diz dize içmiş olsalar bile sevgili övgüye kanmadı. Ey sevgili aşk şarabı da Raşid'i kandırmadı.

2.6.7. Çuhādār-zāde Şakir Mehmed

134

Fe^cilātün Fe^cilātün Fe^cilātün Fe^cilün

1. Şevk-i lutfuñ dil-i enverde kōdu cilve-i ^caşk
Māye-i zātını cevherde kōdu cilve-i ^caşk
2. Bülbülân-ı çemene verdi hezārân hayret
Eşer-i hüsñü gül-i terde kōdu cilve-i ^caşk
3. Nām-ı ^cuşşâkı edip far-ı muhabbet ile fâş
Tâ ser-i levha-i defterde kōdu cilve-i ^caşk
4. Gerçi her yerde olur âteş-i ^caşkıñ şereri
Şivesin kalb-i sühânverde kōdu cilve-i ^caşk
5. Ser-nüvişt-i ezelin cur'ası kıldı ser-mest
Şakiri mâ-şaşalı derde kōdu cilve-i ^caşk (Tüysüzöğlü, 2005: 565)

1. Aşkın cilvesi, lütfunun arzusunu aydınlık gönülde, kişiliğın zatını cevherde bıraktı.
2. Aşkın cilvesi, çemenin bülbüllerine taze güllerde güzelliğın eserini bırakarak onları binlerce hayrette bıraktı.
3. Aşkın cilvesi âşıkların isimlerini çok fazla sevenler olarak açıkladı. Ta defterin başlığının üzerinde bıraktı.
4. Gerçi aşk ateşinin kıvılcımları her yerde olur. Aşkın cilvesi şivesini güzel konuşanların kalbinde bıraktı.
5. Bezm-i ezeldeki alın yazısının bir yudumu beni sarhoş etti. Sonunda aşkın cilvesi Şakir'i derde düşürdü.

136

Fe^cilātün Mefā^cilün Fe^cilün

1. Âteş-i hâk-süz ya^cni ^caşk
Bād-ı âteş-fürüz ya^cni ^caşk
2. Kâle-i bî-bahâ-i dünyâdan
Rište-i dîde-düz ya^cni ^caşk
3. Müntehâ-yı mağaşid-ı ^cirfân
Nüşha-i pür-rumüz ya^cni ^caşk
4. Şarf-ı bâzâr imtiyâz edecek
Bî-nihâye künüz ya^cni ^caşk
5. Şakire ber⁹ saye olsa bu mey
Nâ-tamâmdır henüz ya^cni ^caşk(Tüysüzöğlü, 2005: 566)

1. Toprağı yakan ateş yani aşk, ateş yayan rüzgâr yani aşk.
2. Eşsiz dünya kumaşından gözleri uzaklaştıran ip yani aşk.
3. İrfan olarak bilinenlerin en son derecesi, sırlarla dolu nüsha yani aşk.
4. Pazarlarda (uğrunda) değerli eşyalarını harcayacak değerli hazine yani aşk.
5. Bu şarap Şakir' in hastalıklarından iyileşmesine sebep olsa da tamamen aşktan kurtulamamıştır.

2.6.8. Enderûnlu Vâsıf

69

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Geldi hurûş u cûşa yine dilde âb-1 'aşk
Etdi esâs-1 şabr u şekîbi harâb-1 'aşk
2. Mihr-i ümîdi zîver-i âgûş-1 vaşl eder
Bir dil ki ola zerre kadar feyz-yâb-1 'aşk
3. Ferhâd ü Kays olmadılar harfe muţtali'
Gerçi okudu her birisi bir kitâb-1 'aşk
4. Nevşân olur kıyâmete dek 'âşıkun yeri
Bir kaatre içse bezm-i ezelden şarâb-1 'aşk
5. Bîgâneden olur heme rû-püş imtinâ
Erbâb-1 hâle etmede ref'-i niķâb-1 'aşk
6. Bir dil ki ola âyîne-veş pāk jengden
Verir meh-i ümîdine nûr âfitâb-1 'aşk
7. Feyz-i mü'essirât-ı havâş âzmüdedir
Vâşif ederse nola eger şeyh ü şâb-1 'aşk (Gürel, : 322-323)

1. Aşk suyu yine gönülde coşarak sabır ve tahammül yurdunu aşk kalıntısına çevirdi.
2. Bir gönüle zerre kadar aşk nasib olmuşsa, ümit güneşi vuslat kucacağını süsler.
3. Ferhad ile Kays bir harf bile okumadılar ama gerçekte onlar aşkın kitabını okudular.
4. (Âşık eğer)ezel meclisinde aşk şarabından bir yudum içerse aşğın kıyamete kadar yeri meyhane olur.
5. Bütün yüzü peçeliler yabancılardan çekinir. Aşk yalnız hal ehlinin yüzünden örtüyü kaldırmaktadır.
6. (Eğer) bir gönül ayna gibi kirlerden temizlenirse (o zaman) aşk güneşi ümit güneşine ışık verir.
7. Ey Vasıf! Büyüklerin tesir eden feyizleri tecrübe edilmiştir. Eğer aşkın yaşlısı genci bunu denerse ne olur?

2.6.9. Fâik 'Ömer

62

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Nağme-sâz-ı bağ-ı dildir bülbül-i pür-güy-ı 'aşk
Hâr-ı bî-gamdır dem-â-dem her gül-i hoş-büy-ı 'aşk
2. Nazre-i âdemde koymaz hâbbe-ı hubb-ı sīvā
'Arz-ı cennetden nişândır sâha-i her-süy-ı 'aşk
3. Âb-ı hayvân reşkden kem-nâm oldı tâ o dem
Girdi dest-i 'âleme yek kûze-i dil-cüy-ı 'aşk
4. Behre-i şıyt-ı vücüddan bî-nasib iken cihân
Sırr-ı "kün"den zâhir oldı bunca hây hüy-ı 'aşk
5. Tâ be mahşer uqde-i sır-ı riştesi olmaz güşâd
Olsa gerden-bend-i dil Fâik eger gîsü-yı 'aşk (Büyükkaya, 2008: 223-224)

1. Aşkın öten bülbülü gönül bağının şarkıcısıdır. Aşkın her hoş kokulu gülü her zaman dertsiz dikendir.
2. Aşkın her tarafı kuşatan sahası cennetten bir nişane olduğu için insanın gönlünde aşktan başka hiçbir şeyin zerresini bırakmaz.
3. Aşkın gönül arayan bir testisi dünyanın eline geçtiğinde ab-ı hayatın kıskançlığından adı sanı kalmadı.
4. Cihan "var ol" sedasından nasibini almamışken bunca aşkın hay huyları "ol" sırrından ortaya çıktı.
5. Ey Faik! Eğer aşkın saçı gönlün idam ipi olursa mahşere kadar ipliğin sır düğümü çözülmez.

2.6.10. Giritli °Aşkî

131

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Harfe şavta gelmeden kanda idi ihfâ-yı °aşk
Ne °aceb sevdâ imiş Mecnûna bu Leylâ-yı °aşk
2. Rehber-i râh-ı visâle reh-nümâdır °aşk-ı pāk
Menba°-ı icâd-ı âdem maḥlâb-ı a°lâ-yı °aşk
3. Kim bileydi °ilm-i bātından numûne zerrece
Ermese rûz-ı ezel dilden dile da°vâ-yı °aşk
4. Zühdüñ olmaz °aşk refîki hemdemi derd ü belâ
Nazm ile fetvâ verir °aşıklara monlâ-yı °aşk
5. Lafz-ı kün irâde oldu °aşk imiş tahrik eden
Gel haber ver aşlını insan mıdır ma°nâ-yı °aşk
6. °Âlem-i lâhuta °Aşkî durur nâṭık olan
Añladıñsa şîve-i nâsutadır sevdâ-yı °aşk (Alper, 2005: 238)

1. Aşkın sırları sese soluğa gelmeden önce nerdeydi? Aşk Leylâ'sı Mecnun için ne kadar garipmiş.
2. Halis aşk, vuslat yolunun rehberinin kılavuzudur. Yüce aşkın başlangıcı insanlığın yaratılmasına kaynak olmuştur.
3. Aşkın davası ezel meclisinde gönülden gönüle ulaşmasaydı, batın ilminden zerre kadar örnek kimse bilemezdi.
4. Zühdün arkadaşı aşk yoldaşı dertle bela olmaz. Aşkın monlası şiirle aşıklara fetva verir.
5. Ol dendi, tahrik eden aşkmış. Aşkın anlamı aslında insanlar mıdır, haber ver?
6. Ey Aşki! Lâhut âleminde konuşan aşktır. Eğer anladıysan aşk sevdası insanlık şivesidir.

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Vaşfa gelmez söylesem esrâr-ı ^caşk
Bağşe gelmez meclis-i envâr-ı ^caşk
2. Her ne maṭlab olsa dilde maḥv eder
Cümleden âri durur etvâr-ı ^caşk
3. Gâh mecâzi söyledir ^caşıklar^ı
Ki ḥaḳîḳî görünür ^cayyâr-ı ^caşk
4. Kimisin Mecnûn eder Leylâ deyüp
Kimisin Ferhâd eder ol nâr-ı ^caşk
5. Bende çekmiş kamû halkı oynadır
Oynadıkça ^cAşkiyâ dildâr-ı ^caşk (Alper, 2005: 241)

1. Aşkın sırlarını söylesem tasvir edemem. Aşkın nurlarının meclisini anlatamam.
2. Aşkın tavırları her şeyden başkadır. Gönülde istediği her ne varsa onu mahveder.
3. Aşkın hilesi gerçek görünüp aşıklar^ı mecazi söyletmesidir.
4. Aşkın ateşi bazılarını Leyla diye Mecnun ederken, bazılarını da Ferhat eder.
5. Ey Aşki! Aşkın sevgilisi bütün halkı zincire vurup oynadıkça oynatır.

2.6.11. H'acı Âlî Turâbî Dede Baba

218

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. N'eylesün zevk-i 'ışkı her kişi sırr-ı Hüdâdır 'ışk
Hâkîkat râhına hem pîşvâyı reh-nümâdır 'ışk
2. Olur olmaz gönüllerde mekân itmez o bir şâhdır
Çe mümkün âşiyân itsün velî mürğ-i hümâdır 'ışk
3. Sa'âdet tâcıdır devletli ser-lâyık aña cânım
Hidâyet şem'âsından şû'le-i nûr u ziyâdır 'ışk
4. Tokuz eflâk gerdün-ı 'ışkla mevcûda gelmişdir
Ezeldir bî-nihâyet bil anı sen ibtidâdır 'ışk
5. 'Uruç itdi aniñla fahr-ı 'âlem 'arş-ı â'lâya
Delîli enbiyâ vü evliyâya muhtedâr-ı 'ışk
6. Umûr-ı dünyevî ahire eger mâhir eger bâtın
İder müşkülleri âşân kamu derde devâdır 'ışk
7. Odur maşşûd 'ârif ey Turâbî kevn ü 'âlemde
Başîret ehl-i 'uşşâka kemâli intibâdır 'ışk (Azar, 2005: 516)

1. Herkes aşk zevkini neylesin? Aşk Hüda'nın sırrıdır. Doğru yola götüren kılavuzun öncüsüdür.
2. O bir şahtır, olur olmaz gönülleri mesken tutmaz. Ey veli! Aşk Hüma kuşudur, her yeri yuva tutması mümkün değildir.
3. O şanslı bir başın hak ettiği saadet tacıdır. Aşk, hidayet mumundan yapılmış ışık ve nur ateşidir.
4. Dokuz kat gök aşkın dönmesiyle oluşmuştur. Aşk başlangıçtır, ezeldir ve sonu yoktur, bunu bil.
5. Efendimiz, aşkla arş-ı alaya yüceldi. Aşk, enbiya ve evliyanın varlığına örnektir.
6. Aşk, zahir ya da batın dünya derdine son verir. Bütün dertlere dermandır ve güçlükleri kolaylaştırır.
7. Ey Turabi! İki âlemde kastedilen basiret, âşıklara verilen olgunluk intibadır.

2.6.12. Enderünlü Halîm

48

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Ey kaşı yây gönlüm olup mübtelâ-yı 'aşk
Çekmekdedir hemân kemân-ı cefâ-yı 'aşk
2. Meftûn-ı kıdd-ı servi reşk oldığı için
Çesbân gelür zamîr-i nizâra kabâ-yı 'aşk
3. Çeşm-i terimle aňladım esrârını meger
Te'sîr ider mi âh saña mâcerâ-yı 'aşk
4. Ne mevsim-i bahâr u ne gül devridir iden
Maqbûl ancak itdi hezârı şadâ-yı 'aşk
5. Vardır hezâr fârisi mihr ü maħabbetiñ
Vüs'atli olduğundan efendim fezâ-yı 'aşk
6. Efsürde eyle sen dili varsa mecâzdir
Yohsa devâm-ı 'aşkda vardır şafâ-yı 'aşk
7. Dîdâr-ı yâr ise ğaraziñ ey Halîm-i zâr
Eyle bu yolda cân u teni hep fedâ-yı 'aşk (Turgutlu, 2008: 143)

1. Ey kaşı yay! Gönlüm aşka mübtela oldu ve aşkın cefa kemanını hemen çekmektedir.
2. Servi boylu güzele meftun olanları kışkırdığı için aşk elbisesi zayıf aşğın gönlüne yakıştı.
3. Ah ey sevgili! Aşk macerası sana tesir eder mi? Ben onun sırrını ancak gözyaşlarımla anladım. (Ey sevgili! Ah sana tesir eder mi? Ben aşk macerasının sırrını gözyaşlarımla anladım.)
4. Ne bahar mevsimi ve ne gül devri; bülbül ancak aşkın sadasıyla kabul gördü.
5. Aşkın fezası geniş olduğu için mihr ile muhabbetin bin tane atlası vardır.
6. Ey âşık! Sen varsa gönlünü öldür. Zaten o mecazidir, hakikat değildir. Yoksa aşkın devamında safâ vardır.
7. Ey inleyen Halim! Eğer amacın yarin yüzü ise canını ve tenini aşk için feda et.

2.6.13. Hamâmî-zâde İhsân

77

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. İttihâd etmiş gider ^cicâz ü nâz-ı hüsn ü ^caşk
Dehri tutmuş ser-te-ser âvâz-ı sâz-ı hüsn ü ^caşk
2. Hüsnü maḥz-ı nâz olup zannetme ^caşk olmuş niyâz
Hem-revândır şeh-per-i nâz u niyâz-ı hüsn ü ^caşk
3. Gülde zâhir hânde olmuş bende feryâd-ı hezâr
Münceli her yüzde bir yüzden tırâz-ı hüsn ü ^caşk
4. Bahşedersem tâb^c-ı hüsnünden emînim lâl olur
Eylemem Cibrîli ben dem-sâz-ı râz-ı hüsn ü ^caşk
5. Bir melektir sevdiğim İhsân ki olmuş tâ ezel
Her cihetden âfet-i taḳât-güzâr-ı hüsn ü ^caşk (İsen, 1989: 169)

1. Güzellik ve aşkın nazı ile söylenişi birleşince aşkın ve güzelliğin sazının sesi dünyayı baştanbaşa kapladı.
2. Güzelliği nazın kendisi (halis naz), aşkı da niyaz zannetme. Çünkü güzellik ve aşk naz ve niyaz kanatlarını birlikte çırparlar.
3. Güzellik ve aşkın gülde gülüş olarak, bende binlerce feryat olarak açığa çıkmış.
4. Senin güzellik yeteneğinden bahsedersen dili tutulur. Aşk ve güzelliğin sırrına Cebrail'i (bile) arkadaş edemem.
5. Ey İhsan! Sevdiğim ezelden ihsan olunan bir melektir. Aşk ve güzelliğin takat kesen afeti her yönden sevdiğim olmuştur.

2.6.14. Hanyālî Nūrî °Osmān

307

Mef°ülü Fā°ilātü Mefā°ilü Fā°ilün

1. Seyr eyledi gürisne-i hecri simāt-ı °ışk
Mest etdi ehl-i °ışkı yine inbisāt-ı °ışk
2. °İşkîñ şafāsı zāhir ile rü-nümā degil
Bezm-i haķıķat içre bilinir neşāt-ı °ışk
3. Ehl-i nifāk bulamadı °âşıklara zafer
Zirā metîn haşîn imiş °arż-ı ribāt-ı °ışk
4. Ey dil hāzer ki °ışk eder °uşşākı şermsār
Rüsvāyılıķdır °ākıbeti ihtilāt-ı °ışk
5. Gerçi teni fenāya verir lebiñ Nüriyā
Rāhat verir derūnuña ferş ü bisāt-ı °ışk (Aydın, 2009: 755)

1. Aşk sofrası ayrılık fakirini seyretti. Aşkın genişliği aşk ehlini yine mest etti.
2. Aşkın mutluluğu görünüşle ortaya çıkmaz. Hakikat meclisinin içinde aşkın sevinçleri bilinir.
3. Aşk konağının bulunduğu yer güçlü ve korunaklıymış. Bu nedenle nifak ehli âşıklara karşı zafer kazanamadılar.
4. Aşka katılmanın sonu rüsvaylıktır. Ey gönül! Kork çünkü aşk, âşıkları utangaç yapar.
5. Ey Nuri! Dudağın, teni gerçi yokluğa erdirir ama aşkın döşeği gönle rahatlık verir.

308

Fe°ilātün Fe°ilātün Fe°ilātün Fe°ilün

1. Dil serāyında çalındı yine bir nevbet-i °ışk
Ser-be-ser °ālemi tutdu şeref-i devlet-i °ışk
2. Hāzır olsun harem-i dil ki yine şevket ile
Geliyor leşker-i derd ü ğam ile hāzret-i °ışk
3. °İşkdır nüh felegi eyleyen ey dil gerdān
Böyledir tā ezeli şöhret-i hāşiyet-i °ışk
4. °İşkdır gevher-i gencīne-i °irfān-ı Hudā
Dü cihānı bile verseñ olamaz kıymet-i °ışk
5. °İşkdır °ışk veren Nürīye ders-i vaħdet
Eyleyen vāşıl-ı Hāķ oldu dilā hālet-i °ışk (Aydın, 2009: 755-756)

1. Bir aşkın borusu yine gönül sarayında çalındı. Aşkın devletinin şerefi baştanbaşa âlemi kapladı.
2. Gönül âlemi hazır olsun. Çünkü aşk, dert ve gam askeriyle şevketli bir şekilde geliyor.
3. Ey gönül! Dokuz kat feleği dönderen aşktır. Aşkın özelliğinin şöhreti eskiden beri böyledir.
4. Hüdanın irfan hazinesinin cevheri aşktır. İki cihanı versen bile aşkın kıymeti kadar değerli olamaz.

5. Vahdet dersini Nuri'ye veren aşktır. Ey gönül! Aşkın haletini yerine getiren Hakk a vasıl oldu.

309

Mef'ülü Fā'ilâtü Mefā'ilü Fā'ilün

1. °Arz-ı cemāl edince bize dil-firīb-i °ışk
Ta°līm edip hezār maqām °andelīb-i °ışk
2. °Azīne-i vişâlde ol şāh nāmına
Etdi edā-yı huṭbe cenāb-ı haṭīb-i °ışk
3. °İşk eyledi gönülden izāle kederleri
Oldu şafā-yı bāṭını zīrā naşīb-i °ışk
4. Emrāz-ı °ucb u zerk ü riyâyı izāleye
Nabz-āşnā vü hāzıq-ı dildir edīb-i °ışk
5. Ey Nürī maqşadıñ edeb-i Hāksa °ışka uy
Üstād-ı bī-mu°ādil-i dildir edīb-i °ışk (Aydın, 2009: 756)

1. Aşkın cazibesi bize güzelliğini sununca, aşk bülbülü bin makam öğrendi.
2. Saygın aşk hatibi o şah adına vuslat cumasında hutbeyi okudu.
3. Aşk gönülden dertleri uzaklaştırdı çünkü içimizin safası aşkın nasibi oldu.
4. İkiyüzlülük, kendini büyük görme ve riya hastalığını tedavi etmek için insanları iyi tanıyan gönül doktoru aşk en iyi tabiptir.
5. Ey Nuri! Hak edebi maksadınsa aşka uy. Aşkın edibi gönlün benzersiz üstadıdır.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Hâne-i dildir olan maḥbes ü zindân-ı ıṣṣ
Teng degil ıarşveş vâsi' o meydân-ı ıṣṣ
2. Rûyına rûḥuñ ḳomaz ḳonmağa efkâr-ı nefis
Bu dil-i şad-pâre kim oldu mükessirân-ı ıṣṣ
3. Ḳatre olursa verir lücce-i pür-gevheri
Edhemi sulṭân edip gör saña iḥsân-ı ıṣṣ
4. Bir bedevî topudur Âdem ile rûy-ı ḥâk
Çarḥa girip nüh felek etmede devrân-ı ıṣṣ
5. Ḳart ise de tâzeler sâliki 'İsâ gibi
Bir naẓar-ı pâk ile ḥazret-i pîrân-ı ıṣṣ
6. Ḳayd-ı ḥayât iledir rinde berât-ı şafâ
Zâhidi nefy-i ebed eyledi fermân-ı ıṣṣ
7. Neşr-i güher eyledi Ḥazret-i Sırrî baña
Cûş u ḥurûşa gelip mevce-i ıummân-ı ıṣṣ
8. Nûrî edip gönlünü âteş-i şevḳ ile pür
Bezmi-şenâsındadır micmere gerdân-ı ıṣṣ (Aydın, 2009: 757-758)

1. Aşkın zindanı ve hapsi gönül hanesidir. Aşk meydanı arş kadar geniştir, dar değildir.
2. Ruhun yüzeyine nefis fikrinin konmasına izin vermez. Çünkü bu bin parçaya bölünmüş gönül aşktan başka her şeyi parçalar.
3. Bir zerre bile olsa ona cevherle dolu bir denizi verir. Aşkın ihsanı seni Ethem gibi sultan etti.
4. Âdem ile yeryüzü toprağı, bir çöl toprağıdır. Dokuz felek çarha girip aşkın devranını yapar.
5. Aşkın saygın pirleri temiz bir bakışla eğer yaşlıysa İsa gibi nefesiyle saliki gençleştirir.
6. Rinde safadan kurtuluş hayat derdiyle mümkündür. Aşk fermanı zahidi ise ebediyen uzaklaştırdı.
7. Aşk denizinin dalgaları coşup artınca Hazreti Sırrı bana mücevher değerinde sözler söyledi.
8. Ey Nuri! Gönلünü şevk ateşiyile doldurdu. Sena meclisinde aşk gerdanı buhurdandır.

2.6.15. Hasan Rüşdî

48

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Bu vücūdum 'âleminde kuruldı dīvân-ı 'aşk
Dil sarâyında karar itmek için sultân-ı 'aşk
2. Mübtelâdır çün bu 'âlem halkı belâ-yı 'aşka
Felekte şems ü kamerin devrine sebebdür 'aşk
3. Bî-kes ü aciz olan dillere Hakkı kılar nazâr
Nazârgâh-ı ilâhîden ağıâr-ı giderir 'aşk
4. Sen nice müştâksın Hakk'a geçmedin benlikden
Mahv idegôr benliğini yakıp kül eylesin 'aşk
5. Özlemez misin zât-ı Hakkı âşinâ idin ezel
Bî-gânelik perde oldu izâle eylesün 'aşk
6. Sende senlik vâir iken Hakk'a olmazsın karîn
Derûnundan bu sevdâyı gidersin ol hubb-ı 'aşk
7. Pervâne-veş devr ider mir'ât-ı hüsnün görmeğe
Şems-i cemâle karşı yandurupdur sevdâ-yı 'aşk
8. Bir onulmaz dertdir ol ancak devâsı 'aşk dürür
Bulmak istersen necâtı vurağôr merhem-i 'aşk
9. Şanma Rüşdî maḥabbetsiz kimse menzîl alamaz
Ol Hudâ vü lem yezelden isteyigôr hubb-ı 'aşk (Başoğlu, 2003: 65)

1. Aşkın sultanı gönül sarayında hükmetmek için aşk divanını bu vücut âleminde kurdu.
2. Aşk felekte güneşle ayın dönmesine sebeptir. Aşkın belasına bu âlem halkı mübtelâdır.
3. Aşk aciz ve kimsesiz olan gönüllere Allah'ı gösterir ve Allah'ın bakışından başka her şeyi(türlü sıkıntıyı) giderir.
4. Benliğinden geçmediğin halde Hak sevdalısı olduğunu nasıl iddia edersin? Benliğini mahv et ki aşk benliğini yakıp kül etsin.
5. Ezel bezminde Allah'ın zatına aşına idin, özlemez misin? Sana uzak kalmak perde oldu, aşk o perdeyi ortadan kaldırsın.
6. Sende senlik davası var iken Hakk'a yakın olmazsın; bu sevdâyı, o aşkın sevdası gönlünden gidersin.
7. Güzellik mumuna karşı aşkın sevdası onu yandırdı. Güzelliğinin aynasını görmek için âşık pervane gibi döner.
8. Devâsı ancak aşk olan onulmaz bir derttir. Eğer kurtuluşu bulmak istersen aşk merhemini kullan.
9. Ey Rüşdî! Şanma ki sevgisiz kimse yol almaz. O ezeli Allah'tan sevmeyi iste.

2.6.16. Hâtif Âlı Efendi

201

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. Naql-i encâm-ı Cem^ci eyledi mestâne-i ^caşk
Bezme nuql oldu bu şeb tâ seher efsâne-i ^caşk
2. Dil-i mir^ʿât-ı süveydâ-yı zamîr-i râzı
Eyledim cilve-gehi şimdi perî-hâne-i ^caşk
3. Eylerim seyl-i nedâmetle harâb kaşr-ı dili
Bûm-ı ye^ʿse edeli sînemi vîrâne-i ^caşk
4. Böyle başdan çıkıcağ kayd ile meşğûl olmaz
N^ʿeylesin silsile-i zülfünü dîvâne-i ^caşk
5. Dolaşır gerdiş-i şem^cinde yanıp yakılarak
Nûr-ı tevhîd edeli Hâtif^ʿi pervâne-i ^caşk (Sarı, 2009: 310)

1. Aşkın sarhoşları, Cem'in kadehinin sonunu çerez eyledi, aşk efsanesi bu gece ta sehere kadar meclise çerez oldu.
2. Gizli sırrın siyah noktasının gönül aynasını, şimdi aşkın peri evinin görüntü yeri eyledim.
3. Göğsümü ümitsizlik baykuşuna aşk viranesi edeli gönül sarayımı, pişmanlık sesiyle harap eylerim.
4. Aşkın delilleri, böyle baştan çıkaracak bağ ile meşgul olmaz. Çünkü senin zülfünün zincirini ne yapsın?
5. Aşk pervanesi, Hatif'i birlik nuru ettiğinden beri mumunun etrafında yapıp yakılarak dolaşır.

2.6.17. Hilmi

20

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Mekteb-i 'irfânda idüp bed-i bismillâh-ı 'aşk
Âhîr oldum himmet-i pîrân ile âgâh-ı 'aşk
2. Ey ğam-ı cânân anı sen de perişân eyle kim
Ġâret-i mülk-i dile şaldum kebg-i şâh-ı 'aşk
3. Anda elbette müsâvîdür gedâ vü şâh kim
Ġubbe-i gerdündan 'âlîdür dilâ dergâh-ı 'aşk
4. Gerçi lâzımdur baña bu yolda bir rehber velî
Devr-i dil-dârumda cem'iyetlüdür şeh-râh-ı 'aşk
5. Hilmiyâ civân-ı lâ-yu'lem gibi bî-'ağldur
Cân u dil itlâfî için eyleyen ikrâh-ı 'aşk (Üstünova, 1993: 162)

1. İrfan mektebinde aşkın besmelesini çekip, sonunda pirlerin himmetiyle aşktan haberdar oldum.
2. Ey sevgilinin derdi! Aşk şahinini gönül mülkünü yağmaya saldı. Sen de onu perişan eyle.
3. Şah ile kul orada elbette eşittir. Çünkü ey gönül, aşkın dergâhı gökkubbeden yücedir.
4. Gerçi aşkın caddesi sevgilinin dönmesinde toplanmıştır ama bana bu yolda veli bir rehber lazım.
5. Ey Hilmi! Can ve gönlü telef etmek için aşkı çirkinleştiren (kişi) cahil genç gibi akılsızdır.

2.6.18. Hüseyin Vassâf

139

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. °Aşık-ı şeydâ-yı cânız bülbül-i gülzâr-ı °aşk
Gülşen-i vuslatta dem-sâzız yetiş dîdâr-ı °aşk
2. Nar-ı tan yanmışız bî-çâreyiz hem dil-ħarâb
Müstemirr-i luḫfunuz ey neş've-yi ser-şâr-ı °aşk
3. Sâye-i °aşkında vuşlat râye-gan olsun bize
Gel tilu° et mihr-i nâzım rûhumuz envâr-ı °aşk
4. Biz tecellî°-i cemâliñ olmuşuz dîvânesi
Cezbe-dâr eyler bizi cânâna güftâr-ı °aşk
5. Cezbe-i °aşka tutulmuş olmuşuz Vassâf-i °aşk
Yâver olsun dâ'imâ °uşşâkına ol yâr-i °aşk (Kasap, 1996: 124-125)

1. Canın çilgîn aşığıyız, sevgilinin aşk bahçesinin bülbülüyle vuslat gül bahçesinde arkadaşız. Yetiş ey aşkın yüzü!
2. Ey aşkın dopdolmuş neşesi! Bize her zaman lütfunuz; aşk ateşinden yanmak, gönlümüz harap etmek ve çaresizlik oldu.
3. Ey naz güneşim! Aşk nurlarıyla ruhumuzu aydınlat. Aşkın gölgesinde bize vuslat kolay olsun.
4. Biz cemalinin tecellisinin delisi olmuşuz. Bizi canana aşk sözü çekici yapar.
5. Âşıklar gibi, aşkın çekiciliğine tutulup aşk Vassaf'ı olmuşuz. Maşuk âşıklara daima yardımcı olsun.

140

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Feyz-i ihsân-ı Hudâdır bizlere âşâr-ı °aşk
Ni°met-i °uzmâ-yı bizlere âşâr-ı °aşk
2. Rû-nümâdır her tarafta ser-i ey âşıkân
Devlet-i Gülşen-serâdır bizlere âşâr-ı °aşk
3. °Aşk-ı Hakk ehli olup devrân il ettiñ semâ°
Vermede zevk-ı semâ°dan bizlere âşâr-ı °aşk
4. °Aşk en kesdirme yoldur maḫşada vuşlat için
Bir hümâ-yı salḫanatdır bizlere âşâr-ı °aşk
5. Ehl-i °aşk olduñsa Vassâf eyle ifnâ-yı vücûd
Câm-ı lebrîz-i safâdır bizlere âşâr-ı °aşk (Kasap, 1996: 125)

1. Aşkın izi bize Hüda'nın ihasanının bolluğundandır ve bizlere Allah'ın en büyük nimetidir.
2. Ey âşıklar! Aşkın başı her tarafta apaçıktır. Bizlere gülbahçesi sarayının ihsanı aşkın izidir.
3. Hak aşkının ehli olup sema ile devran ettin. Aşkın izi bize sema zevkinden verir.
4. Maksudına kavuşmak için en kestirme yol aşktır. Aşk izi bizlere bir talih kuşudur.

5. Vassaf eğer aşk ehli olduysan vücudunu yok et. Aşkın bizlere izi, safayla dolu bir kadehtir.

141

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Târümârım ey celâl-i yâr-i 'aşk
Kıl tecellî ey cemâl-i yâr-i 'aşk
2. Şabra yoktur tākātım ey şive-kār
Oldu gönlüm bî-mecâl-i yâr-i 'aşk
3. Zülf-i zer-târın esîri oldu dil
Pür-enînim ey hayâl-i yâr-i 'aşk
4. Kudret ihsân et temâşâyâ seni
Pek lâtıfsin nev-nihâl-i yâr-i 'aşk
5. Kâlb-i Vassâfa tulû' et lütfîle
Nûr-i tâbân-ı visâl-i yâr-i 'aşk (Kasap, 1996: 125-126)

1. Ey aşk yârinin celali! Darmadağınığım ve ey aşk yârinin cemali! Bana tecelli et.
2. Ey işi işve olan güzel! Sabra gücüm yoktur. Gönlüm aşk yârinin mecalsizi oldu.
3. Gönül, saçının altın telinin esiri oldu. Ey aşk yârinin hayali, iniltiyle doluyum.
4. Ey aşk yârinin yeni gülfidanı! Çok güzelsin (gücüm yok), seni izlemek için bana güç ver.
5. Ey aşk yârinin vuslatının parlak ışığı! Vassaf'ın kalbine lütfunla doğ.

2.6.19. Hüzni

1

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Allame'l-esmâda vardır °aşıkā bürhân-ı °aşk
Bâ-i bismillâhtâ mevcût kıatre-i °ummân-ı °aşk
2. Küntü kenzenin sırrına erdi erenler ile °aşk
Men °aref dersin okuttu °âleme °irfân-ı °aşk
3. °Ar-ı nâmus şîşesin etti şikest °aşık olan
Şîve-i hükmi Hüdüdan böyledir fermân-ı °aşk
4. Çün tecelli° eyledi maḥbûb yüzünden °aşıkā
Ol sebebden oldu mâ°şuk menbâ°-ı ihşân-ı °aşk
5. Kim ki düştü °aşka ol ma°şuka etsin ilticâ
Ol ḥayâ-ı perde-i maḥbûbdadır sultân-ı °aşk
6. Soñradan etti sirâyet °aşk-ı ma°şuk °aşık
Her birisiniñ etti Mecnûn Leylâ-veş tabân-ı °aşk
7. Çün Züleyhâ evvelâ °aşk ile oldu nâmdâr
Oldu meftûn soñradan ol Yusûf-ı Ken°ân-ı °aşk
8. Soydurup Edhem mişâli nicesin dervîş edip
Taht-ı °aşkta Hüzniyâ hep oldular ḥâkân-ı °aşk (Güneş, 1988: 72-73)

1. Bismillah'ın ba'sında aşk ummanının bir damlası mevcuttur. Aşık için aşkın delilleri allame'l-esmâda vardır.
2. Erenler aşk ile "küntü kenz" sırrına erdi. Aşkın irfanı âleme arif fenninin dersini okuttu.
3. Aşık, ar ve namus şîşesini kırdı. Çünkü Hüda'nın hükmünün şivesi olan aşk fermanı böyledir.
4. Aşık, sevgili yüzünden yansıdığı için aşk ihsanının kaynağı sevgili oldu.
5. Eğer kim aşka düştüyse sevgiliye yönelsin. Aşık sultanı o mahbubun hayâ perdesidir.
6. Aşık maşukun aşkı sonradan yayılır. Aşkın yaygınlığı Leyla gibi her birini Mecnun yaptı.
7. Züleyha önceleri aşk ile ünlü oldu. O aşık Kenan'ının Yusuf'una sonradan meftun oldu.
8. Ey Hüzni! Ethem gibi pek çoğunu soyundurup derviş yaparak hepsini aşk tahtında aşk hakani yaptı.

2.6.20. Leylâ Hanım

60

Fe'îlâtün Fe'îlatün Fe'îlün

1 Sâkiyâ gel açalım şöbet-i 'aşk
Mey-i gül-reng iledir lezzet-i 'aşk

2 Gel buyur hûn-ı dili nüş eyle
Bezm-i 'âlemde budur 'âdet-i 'aşk

3 Zehr olup bâdesi bezmi külhan
Bu kadarca bulunır râhat-ı 'aşk

4 Nice gencîneler oldu itlâf
Konalı başımıza devlet-i 'aşk

5 Deff olup sîne yine tabl âhım
Kâpumuzda çalınur nevbet-i 'aşk

6 Câmı cânânına eyler kurbân
Her kim eyler ise rağbet-i 'aşk

7 İtmediñ derde taħammül Leylâ
Yok mıdır sende 'aceb gayret-i 'aşk

8 Hali 'arz eyle cenâb-ı Pîre
Bulunır anda bize himmet-i 'aşk (Arslan, 2003:270-271)

1. Ey saki! Gel aşkın sohbetlerini yapalım. Aşkın lezzeti ancak gül renkli şarapla çıkar.
2. Gel gönül kanını iç çünkü ruhlar meclisinde aşkın âdeti budur.
3. Külhan meclisinin kadehinde zehir bulunur. Aşkın rahatı ancak bu kadar olur.
4. Aşk devleti başımıza konduğundan beri nice hazineler boşa gidip yok oldu.
5. Kapımızda aşkın nöbeti olduğundan beri sinem def gibi, ahım da davul gibi çalınır.
6. Aşka her kim rağbet ederse canını cananına kurban eder. Sevgilisi uğruna canını verir.
7. Ey Leyla! Acaba sen de aşk gayreti yok mu? Derde tahammül etmedin.
8. Halini Hazret-i Pir'e anlat. Onda bize aşkın himmeti bulunur.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Yağdı yandırdı yine dil hânedânın nâr-ı 'aşk
Nâr-ı 'aşkıñla açıldı sîne ezhâr-ı 'aşk
2. Bir çekilmez derd imiş Hağ virmeye a' dâmıza
Bir belâ-yı ser değil midir hele bu bâr-ı 'aşk
3. Öyle hûn-rîze ne çâre ibtilâ pek güçdür âh
Çeşm-i mestiñ gibi oldum sevdiğim bîmâr-ı 'aşk
4. Vağt-i vuşlatda dil-i divâne gel itme hicâb
Payına düş mezheb-i dilde olur mı âr-ı 'aşk
5. Sevdiğin hâr ile hem-dem oldı Leylâ sen de bil
Şolmasun mı âteş-i ğayretle bu gülzâr-ı 'aşk (Arslan, 2003: 271)

1. Aşk ateşi gönül sarayını yine yakıp yandırdı. Sinemde aşk ateşinden aşk çiçekleri açıldı.
2. Aşk yükü bir baş belası değil midir? Allah düşmanıma vermesin, çekilmez bir dertmiş.
3. Öyle kan dökücü birine tutulmak çok zordur. Ey sevdiğim, sarhoş gözlerin gibi aşk hastası oldum.
4. Vuslat zamanında utanma ey deli gönül, ayağına kapan! Gönül mezhebinde aşktan utanmak olur mu?
5. Ey Leyla! Sevdiğin başkasıyla dost oldu, bil. Bu durumda aşkın gül bahçesinin gayret ateşi solmasın mı?

2.6.21. Mahmūd Celāleddin Paşa

34

Mef'ülü Fā'ilâtü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Gönlüm o dem ki olmuş idi mübtelâ-yı aşk
Geldi ser-i felek-zedeye biñ belâ-yı aşk
2. Başdı humâr-ı neşve-i cām-ı vişâl-i yâr
Çıkdı derûn-ı sînedden artık şafâ-yı aşk
3. Bâğ-ı emel bozuldu raķībân edip hücûm
Âzürde kıldı cismimi hâr-ı cefâ-yı aşk
4. Bilmez idim bu mertebe aşkıñ mehâlikin
Yokmuş meger ki zerre kadar bir vefâ-yı aşk
5. Tenha-nişin genc-i ğam etdi felek beni
Yâr ile meşkenim idi ol sarây-ı aşk
6. Fer gitdi kanlı yaş ile mir'at-ı dîdeden
Bilmem ne kâr eyleyecekdir cilâ-yı aşk
7. Leyli-i zülf-i yâre dolaşdırdım aklıma
Oldum Celâl böyle esîr-i hevâ-yı aşk (Koçver, 2008: 158)

1. Gönlüm aşk mübtelası olduğu anda aşkın bin türlü belası felekzedenin başına geldi.
2. Yârin vuslat kadehinin neşesinin sarhoşluğu bastırınca gönlün derinliğinden aşk safası artık çıktı.
3. Rakipler hücum edip emel bağı bozulunca aşkın cefa dikenini bedenimi incitti.
4. Aşkın bu kadar tehlikeli olduğunu bilmezdim. Aşkın meğer bir zerre kadar vefası yokmuş.
5. Yar ile meskenim o aşk sarayı iken, felek beni tenhaya saklanan gam hazinesi yaptı.
6. Gözümün akındaki fer kanlı yaş ile akıp gitti. Bundan sonra aşk cilası ne kadar kar edecek bilmem?
7. Yârin siyah saçlarını aklıma dolaştırdım. Böylece aşkın celal heveslerinin esiri oldum.

2.6.22. Mahmud Nedim Paşa

88

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Hem yâre açdı yâreye hem merhem oldu aşk
Hem derd hem devâ-yı dile hem-dem oldu aşk
2. Şüret-pereste vaqf ola bu âlem-i mişâl
Ehl-i derûne başkaca bir âlem oldu aşk
3. Geh ba'îş-i melâl gehî hasb-i hâl olur
Gönlümce âh bir eşer-i mübhem oldu aşk
4. Hâl-i derûnı şaklaya dursun fütâdeden
Her gizli gizli âhda müstefhem oldu aşk (Kürkçüoğlu, 2004: 101)

1. Aşk hem yara açıp hem merhem oldu ve hem dert hem de gönül dermanına arkadaş oldu.
2. Bu misal âlemi görünüşe takılıp kalanlar için bilinsin. Aşk, kalp ehline başka bir alem oldu.
3. Aşk bazen üzüntülü bahis, bazen sohbet olur. Aşk gönlümce ah şüpheli bir iz olur.
4. Düşkünlerde gönül halini saklasın. Aşk her gizli ahda anlaşılır.

2.6.23. Mustafâ Fazıl Paşa

177

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Mevleviniñ pîr evidir güyiyâ eyvân-ı ^caşk
Nebetin muṭrib çalınca kurulur dîvân-ı ^caşk
2. Sâlikânın hâlini seyr it semâ^c eyler iken
Garḳ olurlar nûra pervâne gibi erkân-ı ^caşk
3. Ser-fürü^c itmez cihânda kimseye ehl-i sülûk
Her biri bir meslege olmuş anın sultân-ı ^caşk
4. Zâhidân iklim-i ^caşkı târ u mâr itmek diler
Haydâr-ı Kerrâr ḳomaz kim andadır meydân-ı ^caşk
5. Fülk-i ^caşkın hâline nerden habîr olsun cihân
Pek uzaktadır gözlerinden anların seyrân-ı ^caşk
6. Hep felekler devr ider erkân-ı Mevlânâ gibi
Anları tahrik idendir mâlik-i devrân-ı ^caşk
7. Vâ^cizâ girme benimle imtiḥân-ı ^caşka sen
Fâzıla Şems ile Monlâdır viren fermân-ı ^caşk (Duman, 2005: 370- 371)

1. Aşkın salonu Mevlevi pirlerinin evidir. Aşkın divanı, mutripler bando çalınca kurulur.
2. Sema yaparken dervişlerin halini izler. Aşk erkânı pervane gibi nura gark olur.
3. Dervişler cihanda kimseye baş eğmezler. Çünkü onların her biri bir mesleğin aşkının sultanı olmuşlardır.
4. Zahitler aşk iklimi yapıp yıkmak, harap etmek isterler ama Haydar-ı Kerrar bırakmaz. Çünkü aşk meydanında şimdi o var.
5. Dünyanın, aşk gemisinin halinden nasıl haberi olsun? Aşk gezintisi onların gözlerinden çok uzaktır.
6. Mevlana'nın izinden gidenler gibi felekler her zaman devrederler. Onları harekete geçiren aşk devranının sahibidir.
7. Ey vaiz! Benimle aşk imtihanına girme. Çünkü Fazıl'a aşkın fermanını Monla ile Şems verdi.

178

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtü Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Her zamân ^caynımda şâbitdir hayâl-i ḥüsn ü ^caşk
Müncelidir Ṭûr-ı dilde rûy-ı âl-i ḥüsn ü ^caşk
2. Şüretâ mestûr-ı ma^cnâda ^cayân u müncelî
^cAşk ider âyîne-i ḳalbe cemâl-i ḥüsn ü ^caşk
3. Ol ḳadar ḥâl-i teyaḳḳuz üzereyim ^câlemde kim
Her neye baḳsam nümâyândır kemâl-i ḥüsn ü ^caşk
4. Zâhid istiḡraḳ-ı ^caşıḳdan haber-dâr olmadı
^cAndelîbi söyledir gülşende ḥâl-i ḥüsn ü ^caşk

5. İns ü cinn nev^c-i behâ'im üzre kâimdir müdâm
°Alemler itmiş ihâta nev-nihâl-i hüsn ü °aşk

6. °Aşıkân mişl-i hüma uça felekde var yeri
Anlara eyler i°ânet per ü bâl-i hüsn ü °aşk

7. Bâb-ı Mevlânâya Fâzıl rûz u şeb eyle devâm
Bendegân anda çeker ism-i celâl-i hüsn ü °aşk (Duman, 2005: 371)

1. Aşk ve güzelliğin hayali gözümde her zaman vardır. Aşk ve güzelliğin pembe yüzü gönül Tur'una yansımıştır.
2. Görünüşte mana satırlarına yansıyor parlamasına ve bilinmesine rağmen aslında aşk ve güzelliğin yüzü kalp aynasına yansır.
3. Kalp gözüm o kadar açık ki dünyada nereye baksam açıkça aşk ve güzelliğin mükemmeliğini görüyorum.
4. Aşk ve güzelliğin hali gülşende bülbülü dile getirirken aşk sarhoşluğundan zahidin haberi olmaz.
5. Aşk ve güzelliğin taze gülü bütün âlemi kaplamış. İnsan, cin ve hayvanların üzerinde daima sabittir.
6. Âşıklar Hüma kuşu gibi felekte uçarlarsa aşk ve güzelliğin kolu kanadı onlara yardım eder.
7. Ey Fazıl! Mevlana'nın kapısına sabah akşam devam et. Bendeler orada hüsn ü aşkın celal ismini tesbih ederler.

179

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Hâne-i kalbe gelüp iskân itdi hüsn ü °aşk
°Aşıka ihsân-ı bî-pâyân itdi hüsn ü °aşk

2. Sâha-i dilden gamı sildi süpürdü ser-te-ser
Hâtır-ı maḥzûnımı şādân itdi hüsn ü °aşk

3. Şeb-çerâğ-âsâ nola süzân olursam ḥaşre-dek
Dilde pervâne gibi devrân itdi hüsn ü °aşk

4. Vâkıf oldum ehl-i °aşkıñ sırrına her vechle
Baña bir feyz-i diğeri ihsân itdi hüsn ü °aşk

5. Kûh-ı Tûr-âsâ gönül aldı tecelliden naşib
Sinede birden bire tuğyân itdi hüsn ü °aşk

6. İrdi dil âb-ı ḥayâta bâb-ı Mevlânâda kim
Zikr ile kalbimde bak tûfân itdi hüsn ü °aşk

7. Sâyesinde iftiḥâr eyler isem Fâzıl sezâ
Ḥazret-i Şemsi baña sultân itdi hüsn ü °aşk (Duman, 2005: 372)

1. Aşk ve güzellik, gönül evime gelip yerleşti ve aşıkaya sonsuz ihsanlarda bulundu.
2. Aşk ve güzellik, gönül dünyamdan kederi baştanbaşa silerek hüznü gönümü neşyle doldurdu.
3. Ḥaşre kadar akşam çırısı gibi yansam ne olur? Aşk ve güzellik, gönülde pervane gibi devran etti
4. Aşk ehlinin sırrını her yönüyle öğrendim. Aşk ve güzellik, bana başka bir feyz ihsan etti

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

5. Tur dağı gibi olan gönlüm tecelliden nasiplenince aşk ve güzellik, gönülde birdenbire coştı.

6. Gönül Mevlana'nın kapısından ölümsüzlüğe erişti ve aşk ve güzellik zikir ile kalbimde tufan oldu.

7. Ey Fazıl! Aşk ve güzellik, Hazret-i Şems'i bana sultan ettiği için ne kadar gölgesindeyim, diye gururlansam hakkıdır.

180

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Hazret-i hünkâr-ı ma'nîdir cihânda şâh-ı aşk
Olmasun mı ehl-i irfân âzîm-i şeh-râh-ı aşk
2. Kısve-i mevrûş-ı serverdir külâh-ı Mevlevî
Anî ile sâlikân olmağdadır âgâh-ı aşk
3. Kûbbe-i pâk-i binâ-yı Hazret-i Kerrârdır
Bir zamân olmaz harâbe-zâr hiç dergâh-ı aşk
4. Zâhid-i nâ-puhte münkirdir maqâm-ı aşkı kim
Olmamışdır aña mesken bu nişîmen-gâh-ı aşk
5. Bu cihân durdukça sâbitdir ziyâ vü pertevi
Zâil olmaz haşre dek âlemde mihr ü mâh-ı aşk
6. Bülbüle karşı gelüp gülşende nây-ı pür-şadâ
Açdı sinemde benim biñ dâğ-ı demle âh-ı aşk
7. Fâzıl itsem sâye-i Monlâda gayra ser-fürü
Red ider mi bendesini hiç o şâhen-şâh-ı aşk (Duman, 2005: 372- 373)

1. Aşk şahı dünyada mananın kutlu sultanıdır. O irfan ehli aşkın ana caddesinin en büyüğü olmasın mı?

2. Mevlevi külâhı serverin miras elbisesidir. Onunla öğrenciler aşka uyanırlar.

3. Aşk dergahı hiçbir zaman yıkılmaz çünkü hazreti Kerrar'ın binasının temiz kubbesidir.

4. Acemi zahit aşk makamını inkar ettiği için bu aşk yurdu ona mesken olmamıştır.

5. Parlaklığı ve ışığı bu dünya durdukça sabittir. Aşkın ay ve güneşi haşre kadar batmaz.

6. Gülşende; ney sesi bülbüle karşı geldi. Aşkın ahı sinemde bin dağ yarası açtı.

7. Ey Fazıl! Monla'nın sayesinde başkalarına boyun eğsem bile o aşkın şahlar şahı kölesini hiç reddeder mi?

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Gülşeni tebrik itdi bülbül-i güyâ-yı ʿaşk
ʿAşıkñ gönlünde açıldı gül-i ra'nâ-yı ʿaşk
2. Kays-âsâ sũ-be-sũ Leylâyı eyler güft-gũ
Düşdi şahrâ-yı belâya ʿâşık-ı rüsvâ-yı ʿaşk
3. Eylemez raġbet serây-ı pâdişâhiye o kim
Lâne tutdı Kâf-ı kalbinde anıñ ʿanķâ-yı ʿaşk
4. Kâtresidir nisbetle kâlb-i muhlîşe bu baħr ü ber
Cümleden a'zamdır anda sâhîl ü deryâ-yı ʿaşk
5. Tîşe-i âh ile kaṭ it mâ-sivâyı kalbden
Küh-kenden hisse al anla nedir sevdâ-yı ʿaşk
6. Birgividen baħş olunmaz bu kitâb-ı ʿaşk
İtme biħûde yere zâhid ile ġavġâ-yı ʿaşk
7. Varsa ʿaklıñ intisâb eyle hulûş-ı kalb ile
Derġeh-i Monlâdadır Fâzıl nevâ vü nây-ı ʿaşk (Duman, 2005: 378)

1. Aşkın inleyen bülbülü gülşeni tebrik etti ve aşkın kokulu gülü aşkın gönlünde açıldı.
2. Kays gibi her tarafta Leylâyı söyler. Aşkın rezil aşığı bela çölüne düştü.
3. Eğer bir kişinin kalp Kaf'ını aşk Anka'sı mekan tuttuysa, padişah sarayına ilgi göstermez.
4. Aşkın denizi ve sahili her şeyden büyüktür. İhlaslı bir kalbe nispet edince bu yeryüzü ve denizler bir damla büyüklüğündedir.
5. Ah baltasıyla masivayı kalpten kazı. Ferhat'tan hisse al ve aşk sevdasının ne olduğunu anla.
6. Bu aşkın kitabında Birgivi'den bahsedilmez. Boş yere zahitle aşk kavgası yapma.
7. Eğer Fazıl aklın varsa halis bir kalple Mevlana'nın dergahına katıl. Çünkü aşkın neyi ve bestesi oradadır.

2.6.24. Mustafâ Rûmî Efendi

128

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Gönlüm içre koymadı mahvetdi mâsivâyı ^caşk
Yağdı yandırdı vücūdum varlığıñ Mevlâ-yı ^caşk
2. Fikr-i vaşlile perîşân söylerim Mecnûn-veş
^cÂklım aldı eyledi Mecnûn beni Leylâ-yı ^caşk
3. Pederim pîrim ^cazîzim Şeyh Hâlîlü'l-Halvetî
Kalb-i nühâsîñ kıldı hâlîş himmeti kimyâ-yı ^caşk
4. Şû^cle-i ervâhı feyzi şanki Hürşîd-i cihân
Dergeh-i a^clâsı olmuş Kâ^cbe-i ^culyâ-yı ^caşk
5. Buñca bağlar tütmemiş bu nefsi emmârem başıñ
Himmet-i zencîr ile bağladı Muştafâyı ^caşk (Zubçeviç, 1985: 76-77)

1. Aşk, gönlümde kendisinden başka hiçbir şey bırakmadı, hepsini mahv etti. Aşkın Mevlası vücut varlığını yakıp yandırdı.
2. Aşkın Leyla'sı benim aklımı alıp mecnun eylediğinden beri Mecnun gibi vuslat fikriyle perişan söylerim.
3. Şeyhim, pirim, azizim Şey Halil Halveti, halis himmetiyle aşkın kimyasını aklın kalbi eyledi.
4. Ruhların parıltısının gürlüğü dünyanın güneşi gibidir. Aşkın yüce Kâbe'si onun ulu dergâhı olmuş.
5. Bunca bağlar bu nefsi emmârem başını tutamazken aşk Mustafa'yı himmet zinciri ile bağladı.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Cüş edip taşdı yine °ummân-ı °aşk
Hükm eder °âlemlere sulţân-ı °aşk
2. Hikmeti vaşf eyleyip vaşşâfdır
Zâtını i°lâh eder bürhân-ı °aşk
3. Mahv edip koymadı varlıktan eşer
Her cihetle görünen pinhân-ı °aşk
4. İnş ü cin cümle eşyâyı kamû
Kıplamış başdan başa Raĥmân-ı °aşk
5. Muştafâ'nın kesdi gönlün cümleden
Ĥâneme teşrif edip miĥmân-ı °aşk (Zubçeviç, 1985: 77)

1. Aşkın ummanı yine coşarak taşı.(Bu yüzden) aşkın sultanı âlemlere hükmetmeye başladı.
2. Aşk delili hikmetini sıraladıktan sonra varlığını ilan edip, açıklar.
3. Her yönden gizli görünen aşk, varlığı mahv edip ondan iz bırakmadı.
4. Rahmanın aşkı insanları, cinleri ve bütün her şeyi baştanbaşaya kaplamıştır.
5. Aşk misafiri evime geldiğinden beri Mustafa'nın gönlünü bütün misafirlerden uzaklaştırdı.

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Sâlik-i râh-ı hâkîkattır mücâz-ı ehl-i ^caşk
Tâlib-i dîdâr-ı hayretdir mücâz-ı ehl-i ^caşk
2. Zâhidâ ahvâl ü etvârîñ görüp tâ^cn eyleme
^cÂdet-i zillet-i melâmetdir mücâz-ı ehl-i ^caşk
3. Kâbil-i idrâk değil çünki hâkîkat zâtını
Ol sebebden seyr-i mir^catdır mücâz-ı ehl-i ^caşk
4. Râh-ı ^caşkda muhlîş-i maħbûb olursa ^câķibet
Dâhil-i bezm-i hâkîkâdir mücâz-ı ehl-i ^caşk
5. Dîde-i dil feth olup görse hâkîkat sîretiñ
Ol zamân tarîķ-i şûretdir mücâz-ı ehl-i ^caşk
6. Nâr-ı hasretle yaķıp ciğerini eyler kebâb
Neylesin ħamûl-ı hasretdir mücâz-ı ehl-i ^caşk
7. Kim ki açmîş gönlnü ^câlemde dilber-i ^caşk ile
Maħrem-i sırr-ı hâkîkattır mücâz-ı ehl-i ^caşk
8. Vech-i zâtını görüp mir^cât-ı maħbûbdan ^câyân
Ol sebebden seyr-i mir^catdır mücâz-ı ehl-i ^caşk
9. Şaňmañız bî-gânedir ^caşk-ı mecâzî ehlini
Ĝâfil-i zât seyr-i şîfâtdır mücâz-ı ehl-i ^caşk
10. Gözleri nażzare-i dilberden eylemez ferâĝ
İntizârı bâb-ı vuşlatdır mücâz-ı ehl-i ^caşk
11. Muştafâ Rûmî mecâzî ^caşkî inkâr eyleme
^cÂķibet makbûl-ı ħazretedir mücâz-ı ehl-i ^caşk (Zubçeviç, 1985: 79)

1. Aşk ehlinden izin alan kişi hakikat yolunun yolcusudur ve aşk ehlinden izin alan kişi sevgilinin şaşkırtıcı yüzünü talep edendir.
2. Ey zahit! Aşk ehlinden izin alan kişiye melâmet zilletinin geleneğini (uygulamak) normaldir. Onun görünüşüne ve tavırlarına bakarak onu kınama.
3. Gerçek zatını idrak etmek mümkün değildir.(Bu yüzden) aşk ehlinden izin alan kişi onu aynadan seyrederek.
4. Eğer aşk yolunda samimi sevgili olursan sonunda hakikat meclisine dâhil olmana aşk ehli izin verir.
5. Aşk ehlinden izin alan kişi, gönül gözü fethedilip içindeki gerçek güzellikleri gördüğü zaman görünüş yolunda olur.
6. (Aşık) hasret ateşiyle yanarak ciğerini kebab eyler. Aşk ehlinden izin almak hasrete tahammüle bağlıdır, neylesin?
7. (Bu) âlemde kim bir dilberin aşkı ile gözünü açmışsa hakikat sırrının ona mahrem olmasına aşk ehli izin verir.
8. Sevgilinin aynasından zatının güzelliğini, yüzünü görebildiği için aşk ehlinden izin alan kişi aynaya bakar.
9. Aşk ehlinden izin alan kişi zattan gafildir ve sıfatını seyrederek. Mecazi aşk ehlini kayıtsız sanmayın.
10. Gözlerini sevgiliyi izlemekten ayıramaz.(Çünkü) aşk ehlinden izin alan kişi vuslat kapisını izler.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

11. Ey Mustafa Rumi! Mecazi aşkı inkâr eyleme. Aşk ehlinin izin almak sonunda hazretin kabulüne bağlıdır.

2.6.25. Muvakkit-zâde Mehmed Pertev Efendi

285

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. Derdini dilde nihân yerde qodı cilve-i ^caşq
Dil-beri derd-i dile perde qodı cilve-i ^caşq
2. Kaysı şahrâda koyup Kûhkeni tağlarda
Beni bir vâdi-i dîgerde qodı cilve-i ^caşq
3. Bîd-i Mecnûnı leb-i cûde idüp ter-dâmen
Pâk-dâmenligi ^car ^carda qodı cilve-i ^caşq
4. ^cAnberi ^cateş-i sevdâ ile itdi sūzân
Būyını zūlf-i mu^canberde qodı cilve-i ^caşq
5. Beyt-i ma^cmūr u harâbâtda ârâm u qarâr
Ne müselmân u kâfirde qodı cilve-i ^caşq
6. Neş^oesin havşala-i rinde görüp şâyeste
Meyi ne humda ne şağârda qodı cilve-i ^caşq
7. Lezzet-i şeker-i la^cl-i nemegini bilene
Tu^cmı ne milh ü ne sükkerde qodı cilve-i ^caşq
8. Pertevâ bülbülü pūyende idüp gülşende
Cebhe-i goncayı hūy-gerde qodı cilve-i ^caşq (Ulucan, 2005: 647)

1. Aşkın cilvesine bak! Derdini, gönülde gizli bir yere ve dilberi, gönlün derdine koydu.
2. Aşkın cilvesine bak! Kays'ı çölde, Ferhad'ı dağlarda, beni de başka bir yerde koydu.
3. Aşkın cilvesine bak! Mecnûn'un söğüt ağacı gibi ırmak kenarında eteğini ıslatıp, namusluluğu da dağ servisinde bıraktı.
4. Aşkın cilvesine bak! Sevdâ ateşi ile anberi yakarak (sevgilinin)saç telinin kokusunu anberde bıraktı.
5. Aşkın cilvesine bak! Meyhanede ve Kabe'de sabit ne kafır ne de Müslüman bıraktı.
6. Aşkın cilvesine bak! Şarabın neşesini rintlik anlayışına yakıştırıp, ne küpte ne de kadehte bıraktı.
7. Aşkın cilvesine bak! Dudağının tuzunun şeker lezzetini bilenlerde ne tuz ne de şeker tadını bıraktı.
8. Ey Pertev! Aşkın cilvesine bak ki, gülşende bülbülü koşturarak goncanın yaprağını terlemiş bıraktı.

2.6.26. Nazif

84

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Fahr-i âlemden öte hiç olmadı a'îlâ-yı aşk
Hâkka vâsıl olmağa yokdur diger ra'nâ-yı aşk
2. Hiç olur mı Hâk habîbim ile anı Furkânda
Nice evşâf ile diğerde ola da'vâ-yı aşk
3. Gerçi var aşk-ı mecâz ammâ o da nefsanîdir
İrmedi hayra o nefis içre olan şeydâ-yı aşk
4. Âşık ol bir zâta kim olsun seniñle pâyidâr
Yohsa dü se sâlde hem-râh ola ol mînâ-yı aşk
5. Böyle böyle derde dūçâr eyleyüp nefsün seni
Kibr-i tenden gayrı olmaz zerrece ma'nâ-yı aşk
6. Cân u dilden gayret eyle âşık ol Allâha sen
Ol Habîbullaha olsun dem-be-dem sevdâ-yı aşk
7. Geç o vâdiden Nazif bezm-i hakîkat üzre gel
İste Mevlâdan hemân ola saña ibkâ-yı aşk (Elaldı, 2005: 146)

1. Aşkın yüceliği hiçbir şekilde âlemin gururundan ötede olmadı. Aşk kokusundan başka Allah'a ulaşmanın yolu yoktur.
2. Allah onu Kur'an'da "Habibim" hitaplarıyla vasıflarını överken, o sevgilinin de başkasıyla aşk davasında bulunması mümkün mü?
3. Mecazi aşk gerçekten vardır ama bu nefsin isteğidir. Nefis için aşkın çılgını olan hiç hayra ermedi.
4. Öyle birine âşık ol ki seninle ebediyen kalsın. Yoksa aşkın şarap şişesi iki üç yılda arkadaş olur.
5. Nefsin böyle böyle derde düşürür. Aşkın anlamı tenin kibirinden zerrece kadar başka bir şey olmaz.
6. Sen, can ile gönülden çalışıp çabala ve Allah'a âşık ol. Aşkın sevdası her zaman Allah'ın sevgilisine olsun.
7. Ey Nazif! Mevla'dan senin olan ebedi aşkı iste ve o vadiden geçip hakikat meclisine gel.

2.6.27. Necmi Ömer Efendi

88

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Cānib-i Hāḡdan bidāyetdir dilā insāna 'aşḡ
Eylemez 'uşşāḡı maḡrūm irgūrūr cānāna 'aşḡ
2. Terk ider dihīm ü taḡtı pādīşāḡlar lā-cerem
Görmediñ mi neyledi İbrāḡim o sultāna 'aşḡ
3. Devlet-i baḡt-ı bekādır bī-zevāldır bā-kemāl
Oldı terciḡ 'indimizde kāffe-i iḡsāna 'aşḡ
4. Çün esās-ı dü-cihāndır hīç ḡarār itmezdi bil
Virmese mi' mār-ı ḡudret berr ü baḡr 'ummāna 'aşḡ
5. Yā niçün Mañşūr ene'l-ḡaḡ sırrını fāş eyledi
Eylemezdi tā ḡıyāmet ḡılmasa divāne 'aşḡ
6. Gör bu 'aşḡıñ lezzetiñden niceler cān virdiler
Mücib-i ḡurb-ı vişāldır Necmiyā Yezdāna 'aşḡ (Paşazade, 2002: 133)

1. Ey gönül! Aşk, insan için Hak'tan gelen başlangıçtır. Aşk, âşıkları yoksun etmez ve canana ulaştırır.
2. Padişahlar şüphesiz tacı tahtı terk eder. Aşkın o İbrahim sultana ne yaptığını görmedin mi?
3. Sonsuz, mükemmel ebedi bir baht devletidir. Bize göre aşk tamamen ihsandır.
4. Kudret mimarı karalara ve denizlere aşk kabiliyeti vermeseydi onlar yerinde hiç duramazlardı. Çünkü aşk iki cihanında temelidir.
5. Mansur, ene'l-Hak sırrını neden açığa çıkardı. Aşk onu delirtmesydi kıyamete kadar söylemezdi.
6. Ey Necmi! Bu aşkın lezzetinden pek çoğu can verdi. Aşk için Allah'a vuslat yakınlığının gereği budur.

89

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Şū'le verdi çeşmime cānā benim envār-ı 'aşḡ
Cān u dilde zāḡir oldı ol zamān āşār-ı 'aşḡ
2. Mest ü biḡūş eylemiş gör on sekiz biñ 'ālemi
ḡatredir meyhāne-i dilde veli esrār-ı 'aşḡ
3. ḡülşen-i sırr-ı ḡüdāda bülbul-āşā āḡ baña
Nāliş ü feryād ü eḡḡān itdirir bu kār-ı 'aşḡ
4. Şad-hezārān leşker-i ḡam ḡızmetimde dā'imā
Oldıḡım ḡoḡ görmesiñler kimseler serdār-ı 'aşḡ
5. ḡarḡ-ı baḡr-i ḡam olur mıydı rızāsıyla ḡişi
Olmasa bezm-i elestde dāḡil-i iḡrār-ı 'aşḡ
6. İş bu 'aşḡıñ lezzetiñden mest ü ḡayrān oluben
Geçdi cān ü başdan Mañşūr olup berdār-ı 'aşḡ

7. Râh-ı ʿaşkda oldum ʿüryân zerre vârim kalmadı
Gam değil şimden gerü kurulmasa bâzâr-ı ʿaşk

8. Bezm-i ʿaşk-ı yârde her gîceler peymâne-veş
Dest-i sâkîde leb-â-leb Necmîdir ser-şâr-ı ʿaşk (Paşazade, 2002: 133-134)

1. Ey can! Benim gözüme aşk nuru parlaklık verince can ile gönülde aşkın izleri ortaya çıktı.
2. On sekiz bin âlemi mest ve akılsız etti. Ey veli! Gönül meyhanesindekiler aşkın sırlarının bir katresidir.
3. Hüda'nın sırrının gülşeninde ah -bülbül gibi- bana aşkın işi ağlatmak, feryat ettirmek ve inletmektir.
4. Yüz binlerce gam askeri her zaman hizmetimdedir. Bu yüzden aşk serdari olmamı çok görmesinler.
5. Eğer aşkın söylediklerine katılmasaydı, insan hiç gam denizine dalıp batar mıydı?
6. Mansur bu aşkın lezzetinden şaşırıp sarhoş olduğu için aşk darağacığınasıldı ve canından başından vaz geçti.
7. Aşk yolunda her şeyimden vazgeçtim, -kıyafetlerim dahil- bir zerre malım kalmadı, çıplak kaldım. Şimdiden sonra aşk pazarı kurulmasa dert değil.
8. Yârin aşk meclisinde her gece sakinin elinde olan Necmi, aşkın ağzına kadar dolmuş kadehidir.

90

Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün

1. Ey gönül dîvâne kılmış gör seni efkâr-ı ʿaşk
Gör taķılmış boynına zincîr gibi iķrâr-ı ʿaşk
2. Eyledim pek çok naşîhat itmediñ aslâ kabûl
Başına uçdı meges-veş işte gör aġyâr-ı ʿaşk
3. İtmesiñ aġyâr ü yâre sırrını ifşâ n'olur
Ger olursañ da bugün Mañşûr gibi berdâr-ı ʿaşk
4. Âşâfım ben devlet-i ʿaşkda Süleymân mürşîdim
Taht-ı ʿâli himmetiyle olmuşım tayyâr-ı ʿaşk
5. Kûy-ı cânân cennetimdir âb-ı kevşer lâ'l o
Kaddı tûbâ zülfi sâyem rahmetim envâr-ı ʿaşk
6. Sen gedâsıñ Necmîyâ bu ehl-i devlet bâbına
Eylemiş ol şeh seni der-bân-ı hizmetkâr-ı ʿaşk (Paşazade, 2002: 134)

1. Ey gönül! Aşk fikri seni delirtmiş. Aşkın söyledikleri boynuna zincir gibi takılmış.
2. Aşk rakipleri başına sinek gibi uçtu, gör. Sana çok nasihat ettim ama asla kabul etmedin.
3. Eğer bugün Mansur gibi aşk darına da çekilirsen, sırrını sevgiline, dostuna ve düşmanına açıklama.
4. Aşk devletinde Asaf'ım, mürşidim Süleymandır. Yüce himmetin aşk kuşu olmuşum.
5. Cennetim o sevgilinin mahallesi, boyu Tuba, saçları gölgeliğim, aşk nuru da rahmetim.
6. Ey Necmi! Bu devlet ehli kapısında sen kulsun. O şeh seni aşk hizmetkârının kapıcısı eylemiş.

2.6.28. Sandıklılı Fikrî

4

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün

1. Beni Hâk râhına sevk eyleyendir âferîn 'aşk
Şükür faẓl-ı künûzundan behiyye mürselîn 'aşk
2. Yaradılmışda yokdur 'aşk gibi hiçbir lezîz şey
Çeker Hâk râhına zâkirleri her dem qarîn 'aşk
3. Başında 'aşkın âsârı olan ihvân-ı zâkir
Virir bi'l-cümle mâlik oldığn 'aşka rehin 'aşk
4. Sivâ kaydın yemez 'aşkı olan 'ibâd-ı şâlih
Tevekkül bâbına rabt eyler 'uşşâk-ı emîn 'aşk
5. Cihân memlûsı dînâr virseler 'aşka değışmem
Beni 'âşık kılan Yezdâna bâlâ-yı metîn 'aşk
6. Bu yolda sa'y idüb yan Fikriyâ 'aşkın yolunda
Ulûhî hâzrete vâsıl kılınca hûb-ı hâzîn 'aşk (Taktak, 1997: 170)

1. Beni Hak yoluna gönderen aşka aferin. Aşkın zengin hazinelerinin bereketinden yine güzel peygamberler gönderdi şükür.
2. Yaratılanlar içinde aşk kadar lezzetli bir şey yoktur. Aşk her an zikredenleri Hak yoluna yakınlaştırır.
3. Aşkın izleri başında olup zikir çeken dervişler, bütün mal varlığını aşka rehine verir.
4. Aşk olan salih kullar başka dertlere üzülmaz. Aşk güvenilir âşıkları tevekkül kapısına bağlar.
5. Dünya dolusu dinar verseler aşka değışmem. Beni Allah' a aşık eden aşkım daha da yücelsin
6. Ey Fikri! Bu yolda çaba sarf et. Çünkü hûb-ı hazin olan aşk, aşkın yolunda seni Allah'a ulaştırır.

2.6.29. Selâmî

96

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Hüsn ilinde şayd iderse °aşık-ı şayyâd-ı °aşk
Kendi dâm-ı kâkülünden eylemez âzâd-ı °aşk
2. Şüret-i Leylâ'da eyler kâh-ı Kaysı serserî
Hânde-i Şîrîn ile ki kollanur Ferhâd-ı °aşk
3. Tâc u taht-ı devletiñ Edhem gibi târâc ider
Eyler ise feyz-i cûdundan eğer irşâd-ı °aşk
4. Hâlvetiñ zindân ider bir câm ile zâhidlerin
Gezdirir meyhânedan meyhâneye zühhâd-ı °aşk
5. Ey Selâmî cevr-i yârından şikâyet eylemez
Derd-i keşkûlde olursa her kimiñ üstaż-ı °aşk (Gülpınar, 2004: 96)

1. Aşk avcısının aşığı güzellik ilinde avlanırsa kendisi kakül tuzağından, aşkı kurtaramaz.
2. Bazen Leylâ'nın suretinde Kays'ı serseri yapar. Aşk Ferhad'ı da Şirin gülüşüyle kollanır.
3. Eğer cömertliğinin bereketinden aşkın irşadı olunursa, Edhem gibi taç ile tahtı yağmalanır.
4. Aşk zühhadı, bir kadehle abidlerin ibadetini mahvederek onları meyhaneden meyhaneye gezdirir.
5. Ey Selami! Her kimin üstadı, kasesini doldurma derdinde aşk olursa, yarin zulmünden şikayet etmez.

97

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Kim içerse dest-i mürşidden eğer şahbâ-yı °aşk
Bildirir râz-ı derûnun gulğul-ı mînâ-yı °aşk
2. Giçirüb kayd u sivâdan sâlik-i âzâd ider
Bend-i zülfün kayd iderse her kime sevdâ-yı °aşk
3. °Aklı u dâniş fehm ü binîşimi kırar ehl-i °aşk
Nice Eflâtûnı Mecnûn eyledi Leylâ-yı °aşk
4. Şem°-i nûrunda yaçar pervâne-veş cân u teni
Bî-şadâ-yı nağmedir feryâd-ı hây u hüy-ı °aşk
5. °Arşa-gâh-ı tende eyler nefsi deccâliñ helâk
Şâm-ı kalbe her ne dem itse nüzûl-ı °İsâ-yı °aşk
6. Ey Selâmî olamaz maḥfi muḥabbet sîne
Nâv-dân-ı kalbe sıgmaz lücce-i deryâ-yı °aşk (Gülpınar, 2004: 96-97)

1. Eğer aşk şarabını kim mürşidin elinden içerse aşkın sürahisinin kulkulu gönlün sırlarını bildirir.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

2. Aşk sevdası her kime zülf köleliği düşüncesini verirse, başka dertlerin düşüncesinden uzaklaştırıp dervişi azat eder.
3. Akıl, bilgi, anlayış ve görgüyü aşk ehli ortadan kaldırır. Aşk Leylâ'sı pek çok Eflâtun'u (akıllıyı) Mecnun (deli) etti.
4. Pervane gibi ışığının mumuna canını ve kanadını yakar. Aşkın hay ve huyunun feryadı sessiz nağmelerdir.
5. Aşk İsa'sı ne zaman kirli kalbe inerse, ten mülkünde nefis deccalini yok eder.
6. Ey Selami! Muhabbet sinede gizlenemez. Aşk denizinin dalgası kalp oluşuna sığmaz.

98

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Gülşen-i 'uşşak-ı kalbe kónsa mürğ-i rāz-ı 'aşk
Nağme-sāzı ene'l-ḥağdan gelür āvāz-ı 'aşk
2. Şayd-ı dām-ı pençe-i ehl-i mecāz olmaz hele
Ḳāf-ı ḳudsīdir ḥaḳīḳat lāne-i şehbāz-ı 'aşk
3. Hem-ser-i mihr-i cihān olsa 'aceb mi 'āşıḳān
Ḳār-ı ṭāḳ-ı evc-i ā'lāda olur pervāz-ı 'aşk
4. Bāde-nüş-ı bezm-i ḥāss-ı hem-demi Hızır u Mesih
Muḫyī-i mürde-dilāndır meşreb-i i'cāz-ı 'aşk
5. Gel nefahtü fihi min ruhīden isterseñ haber
Cān ile eyle simā' neydir Selāmī sāz-ı 'aşk (Gülpınar, 2004: 97)

1. Âşıkların gülşen kalbine aşkın sır kuşu konarsa, aşkın avazı enel-Hak sazının nağmelerinden gelir.
2. Mecaz ehlinin pençesinin tuzağının avı olmaz. Aşk doğanının yuvası gerçekte kutsal Kaf'tadır.
3. Âşıkların başı güneşle beraber olsa buna şaşılır mı? Âşıklar yüce göğün dördüncü katında uçar.
4. Arkadaşları Hızır ve Mesih olan has meclisin badenuşlarıdır. Âşıkların mucizevi usülleri ölmüş gönülleri diriltir.
5. Ey Selami! Eğer "nefahtü fihi min ruhi"den haberdar olmak istersen, aşkın sazının ne olduğunu bilmek istersen canınla tören yap.

2.6.30. Selânikli Âkif Efendi

51

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. Reng-i hüsn-i rûh-ı dilberde qodı şive-i ^caşk
Gönlümü âl ile ol derde qodı cilve-i ^caşk
2. Sâz-ı efkârımı der-beste-i gîsü göricek
Kırdı târ-ı emelim yerde qodı cilve-i ^caşk
3. ^cAnber-i hâl-i dilâra ile dūd-ı dilimiñ
Şüret-i hâlini micmerde qodı cilve-i ^caşk
4. Feyiz esrâr-ı zücâc-ı gül şad-pâredir
Nâmı mir^oat-ı Skenderde qodı cilve-i ^caşk
5. Gice şebnem niye ağlar bu felekden bilsem
Âñı âgûş-ı gül-i terde qodı cilve-i ^caşk
6. Bir boyı ser ü ser efrâza idüb üftâde
Yâri bâlâda beni yerde qodı cilve-i ^caşk
7. ^cÂkif-zâri de peyrevlik ile hamd olsun
Silk-i erbâb suhenverde qodı cilve-i ^caşk
8. Ne sa^câdet serime sâye-i Mevlânâda
Sikke bahş itdi serâperde qodı cilve-i ^caşk (Aydoğan, 2008: 205)

1. Aşk şivesini dilberin yanağının güzelliğinin renginde bıraktı. Gönlümü o derde hile ile aşkın cilvesi bıraktı.
2. Fikir sazımı saçının sessizliği görünce aşkın cilvesi emel telimi kırıp yerde bıraktı.
3. Sevgilinin halinin anberi ile gönlümün iniltilerini aşkın cilvesine bak ki buhuranda bıraktı.
4. Aşkın cilvesi namı İskender'in aynasında bıraktı. Feyiz, gülün cam sırları yüz parçadır.
5. Bu felekten geceleri şebnem niye ağlar bilmem. Aşkın cilvesi onu taze gülün kucığında bıraktı.
6. Aşkın cilvesi beni, bir uzun boyluya ve başı dik gezene düşkün edip yari yüksekte beni yerde bıraktı.
7. Aşkın cilvesi -inleyen Akif peşinden giderek- hamd olsun ipek erbabını güzel söz söyleyende bıraktı.
8. Mevlana'nın gölgesinde başımdaki bu ne saadet (böyle). Aşkın cilvesi başıma bir Mevlevi sikkesi bahşetti. Bu benim için büyük bir saadettir.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Murğ-ı tab'ım bâğ-ı dilde bülbül-i güyâ-yı aşk
Dâğ-ı rengârenk sînemdir gül-i rânâ-yı aşk
2. Aşk o lsun neş'e-i bezm-i bülend hâline
Rûh-ı kıuds-ı işvedir rindânı bî-pervâ-yı aşk
3. Eyledi şaħra neverd-i Kays derd-efzâ beni
Hayret-i reng-i hayâl-i dîde-i Leylâ-yı aşk
4. Eylerim pervâz evc-i nâz u istiğnâ-yı kıuds
Bâl olaldan murğ-ı tab'a şehper anķâ-yı aşk
5. Kıudsiyân eyler çerâğân-ı Gülşen-i nazmımda kim
Oldı hâmem naħl-i vâdî-i tecellizâ-yı aşk
6. Aşkdır zâhid sözüm sen bildiğin boncuğ değil
Nükte-i mevħüm-ı dil dür-i güher-i yektâ-yı aşk
7. Görmez ol âdem ser nedîb nedâmet kim ola
Dâne-i çîn naħl-i mîñû perver tûbâ-yı aşk
8. Bî-zebân u nutk ider aşka eşrâb-ı şafâ
Baħş-i rengin nikat kulkul-ı mîñâ-yı aşk
9. Kayd yok çün ü çerâ nâbüd ańda bîm-i adîm
Başka bir âlemdir Akif âlem-i bâlâ-yı aşk
10. Ğarķ-âb-ı gevher-i irfân-ı monlayız ki biz
Ğatre gelmez çeşm-i istiğnâ-mıza deryâ-yı aşk (Aydoğan, 2008: 206-207)

1. Kabiliyet kuşum, gönül bağında aşkın şarkı söyleyen bülbül, aşkın gül kokulusu ise sinemdeki rengârenk dağlardır.
2. Aşkın pervasız rintleri temiz ruhun işvesidir. Yüce meclisin neşesini yaşayana aşk olsun.
3. Aşk Leyla'sının gözünün hayalinin renginin şaşkınlığı beni sahraları dolaşan Kays gibi dertli etti.
4. Aşk Anka'sının en uzun tüyü kabiliyet kuşuma bal olduğundan beri, kutsiyetin tokgözlülüğü ve nazın en yüksek burcunda uçarım.
5. Kalemim aşkın tecelli vadisinin yeni gülfidanı olduğu için kutsiler şiirimde gülşeninde şenlik yapar.
6. Aşkın benzersiz cevher incisi, gönül kuruntusunun nüktesidir. Ey zahit! Sözüm aşktır, senin bildiğin boncuk değildir.
7. O adem ki aşk Tuba'sının parlak fidanının tanelerini toplamış olsaydı pişmanlık serendibini görmezdi.
8. Aşk minasının kulkulu renkli bahis ve nükteleri -dilsiz ve konuşmadan- aşka safa erbabı söyler.
9. Onda yokluk, neden ve niçin derdi yok. Akif aşkın yüce alemi başka bir âlemdir.
10. Biz o büyük mollanın mücevher değerindeki ilmini almak üzere suya dalmışız ki bizim tok gözümüze aşk denizi bir damla kadar gelmez.

2.6.31. Senih-i Mevlevî

77

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Kıldıkça gönlüm âh ile izhâr-ı dâğ-ı ışk
Her bir şerâr-ı sînem olur bir çerâğ-ı ışk
2. İki cihânda baña iki şey muhâldir
Biri fedâ-yı yâr u birisi ferâğ-ı ışk
3. Her bir nefesde biñ gam-ı cân-gâh ider zuhûr
Bir lahzacığ teneffüse yokdur meşâğ-ı ışk
4. Yansa yakılsa cân n'ola her gâh sînede
Sûz-ı muhabbet ile o yandı ocâğ-ı ışk
5. Güm-râh idi bu vâdî-i hasretde Senih
Aldı cenâb-ı pîre götürdi sürâğ-ı ışk (Okyay, 2005: 160)

1. Gönlüm, ah ederek aşk dağını ortaya çıkardıça sinemdeki her kıvılcım bir aşk çırası olur.
2. İki dünyada gerçekleşmeyecek iki şey vardır: Birisi yari feda etmek, diğeri aşktan feragat etmek.
3. Her bir nefeste can evinde bir gam ortaya çıkar. Aşkın bir an teneffüs etmeye bile izni yoktur.
4. Aşk ocağı sinede muhabbet ateşiyle yandı. Her an canım yansa yakılsa ne olur?
5. Senih, bu hasret vadisinde yolunu kaybetmişti. Aşkın izleri onu alıp cenabı pire götürdü.

2.6.32. Sermed Mehmed

20

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Bir şererle cânımı yakdı benim de nâr-ı °aşk
Ol zamân bildim nedir keyfiye-i esrâr-ı °aşk
2. Ten nasıl tâkat getirsin dil nice şabr eylesin
Tâb° gelmez rûbde düşvârdır âzâr-ı °aşk
3. Gülistânı zaħm-ı sîne lâle-zârı dâğ-ı dil
Görmedim bâğ-ı muħabbetde diğerk ezhâr-ı °aşk
4. °Âşık-ı rüşen zamîrân olmasın mı şâdmân
Tür vahdetden tecellî eyledi didâr-ı °aşk
5. °Âkıbet ma°şukuña vaşıl eder bî-iştibâh
Bulunursa kalb-i °âşıkda eger âşâr-ı °aşk
6. Zâhid-i muhtel dimâğa telh nîş âsâ gelir
Başkadır elbet mezâk-ı lezzet-i güftâr-ı °aşk
7. Sermedâ bezm-i muħabbetde olan mestâneler
Birbirine °arz ederler sâğar-ı serşâr-ı °aşk (Keskin, 2000: 126)

1. Aşkın ateşi bir kıvılcımla benim de canımı yaktı. Aşkın sırlarının keyfiyetinin ne olduğunu o zaman anladım.
2. Gönül ne kadar sabretsin, beden nasıl dayansın? Aşkın incinmişliği yüksek seviyededir, ama bize güç gelmez.
3. Sine yarası gülbahçesi, gönül dağı lale bahçesi, muhabbet bağında başka aşk çiçeği görmedim.
4. Aşkın yüzü birlik dağından tecelli eyledi. Âşık olduğu belli olanlar mutlu olmasın mı?
5. Eğer âşıkın kalbinde aşkın izleri bulunursa, sonunda sevgiliye onu şüphesiz ulaştırır.
6. Akı karışmış olan zahide acı zehir gibi gelse de aşkın sözünün lezzeti elbette başkadır.
7. Ey Sermet! Muhabbet meclisinde olan sarhoşlar birbirlerine aşkın dopdolu kadehini sunar.

2.6.32. Sürürî

88

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

1. Mâ'sûkı iden âhü-yı deşt-i harem-i 'ışk
'Aşıkları da eyledi şîr-i ecemm-i 'ışk
2. 'Uşşâk ola müjleriñe tâb-âver-i gamze
Her birisi olursa dahı küsthem-i 'ışk
3. Meydân-ı muhabbetde vezân olsa da şarşar
Şarşar mı âni kim ola şâbit-ka-dem-i 'ışk
4. İnkâr ide ikrâr ide müşkil ne belâdur
İtmek dili vâbeste-i lâ vü ne'âm-ı 'ışk
5. Bir taze cevân sevdüğünü virdi netice
Şeyh eyleyerek baḡş-i ḡudûş u ka-dem-i 'ışk
6. Bakmaz o tabîb-i dil ü cân baña Sürürî
Añlar ki 'ilâc ile şavulmaz verem-i 'ışk (Batur, 2002: 400)

1. Sevgiliyi, aşk haremının çölünün ceylanı yapan, âşıkları da boynuzsuz koçların aslanı yaptı.
2. Her biri bir aşk pehlivanı olsa bile âşıklar gamzenin kirpiklerine karşı dayanamazlar.
3. Muhabbet meydanında aşk fırtınası bile eserse aşkında sabit kadem olanı sarsmaya gücü yeter mi?
4. Gönlü aşkın nimetlerine ve yokluğuna bağlamak söylemek ya da saklamak ne kadar zor beladır.
5. Şeyh hadislerin bahsedip ve aşk adımı atarak sonunda bir taze genç sevdiğine verdi.
6. Ey Süruri! Gönül ve can tabibi bana bakmaz. Aşk vereminin ilaçla geçmeyeceğini bilir.

89

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Ḥattuñ mı yâḡûd münşî-i çâpük-ka-kalem-i 'ışk
Ta'dâd için ol beñleri dökmiş raḡam-ı 'ışk
2. Da'vâ-yı muhabbetle dilin çiyndemesün şeyḡ
Zirâ ki degül aḡzınuñ aşı ne'âm-ı 'ışk
3. Ṭutsam dir iken dâmen-i cânâneyi şüfi
Olmuş eliñ uçkura şunup mütthem-i 'ışk
4. 'İşk olsun o bî-râbıta-i 'aḡla ki ḡüsni
Gördükde cünün ile olur muḡtenem-i 'ışk
5. Âzâde idüm ben de Sürürî gibi gamdan
Ḥüsñüñ görelî oldum esîr-i elem-i 'ışk (Batur, 2002: 400)

1. O benleri, hattın mı ya da aşk kaleminin çabucak yazması mı aşk rakamlarını saymak için dökmüş.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

2. Ey şeyh! Aşkın nimetleri ağzının aşısı değil, muhabbet davasını ağzında sakız gibi çiğneme.
3. Sufi, cananın eteğini tutayım derken elin uçkura gitmiş ve aşk suçlusu olmuş.
4. Aşkın ganimesi delilikle olur, gördük. Akılla ilgisiz olarak güzelliği gördük, aşk olsun.
5. Ben de Süruri gibi gamdan kurtulmuşum. Güzelliğini gördüğümünden beri ben de aşkın üzüntülerinin esiri oldum.

90

Mef'ülü Fâ'îlâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Kıldı nüķūd-ı °aķlı virüp iktisāb-ı °ıŖķ
Şūķ-ı cünūnda oldu gōñül kām-yāb-ı °ıŖķ
2. Kıl naķd-i eŖki Ŗarf reh-i kā°be-i viŖāl
Yār eyledi dīlā seni Ŗāhib-niŖāb-ı °ıŖķ
3. °AŖıķ odur ki eylemeye baĖŖ-i mā-sivā
Güft ü Ŗenīdi ola Ŗu°āl u cevāb-ı °ıŖķ
4. Ditrer görünce kendü gibi sīm-tenleri
Zībaķ-miŖāl o ŖūĖa düŖüp ıztırāb-ı °ıŖķ
5. Kılmuş kenār-ı nüŖĖā-i Ėüsniñde ĖaĖĖ zuhūr
Ma°nāsı buña oldu muĖāŖŖi kitāb-ı °ıŖķ
6. Gitdi neŖ°aĖ geldi Sürürī derūna Ėam
Olduķda sine cāy-ı zihāb u iyāb-ı °ıŖķ (Batur, 2002: 401)

1. Aklını peŖinen verip aşkı kazandı. Gönül, delilik pazarında aşkın talihlisi oldum.
2. Vuslat Kābe'sinin yolunda gözyaşını peŖinen sarf et. Ey gönül! Seni aşkın nispetlerinin sahibi yār eyledi.
3. AŖık, masiva bahsini eylemeyendir. AŖıkın sorusu aşk, dinlediği aşk olmalıdır.
4. O Ŗuh, aşk ızdırabına-civa gibi- düŖüp kendisi gibi gümüş tenlileri görünce titrer.
5. Güzel yüzünün kenarında ergenlik tüyleri aşk kitabına haŖiye (gibi) oldu.
6. Ey Sururi! Sine aşkın gidiŖ geliŖlerinin yolu oldukça gönüldeki neŖeler gidip, gam geldi.

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Yandu dilimde âteş-i pür-iltihâb-ı ışk
İşâr ider sirişk-i terüm aña âb-ı ışk
2. Ma'sûklar da gerdene kâküllerin döküp
Zencire çekmiş anları mâlik-i rikâb-ı ışk
3. Def eylemez humârımı şahbâ-yı muğbeçe
Ben olmuşam o mertebe mest-i şarâb-ı ışk
4. Şeytânlik ile ıazm-ı semâ-yı heves idüp
İtmiş rakîb-i dîve işâbet şihâb-ı ışk
5. Tevbe kapısı olsa da münsedd Sürüriyâ
Rûy-ı dilde küşâde olur yine bâb-ı ışk (Batur, 2002: 401)

1. Aşkın alevlerle dolu ateşi gönlümde yandı. Taze gözyaşlarım ona cömertlikle aşk suyunu sunar.
2. Sevgililer gerdanlarına kâkül dökmüş, aşk boynunun sahibi onları zencire çekmiş.
3. Ben o kadar aşk şarabının sarhoşu olmuşum ki meyhanecinin çırağının verdiği şarap sarhoşluğumu def etmez.
4. O şeytan rakip hileyle göğe yükselmeye heveslenmişse de ona aşkın kayan yıldızı isabet etmiştir.
5. Ey Süruri! Tevbe kapısı kapalı da olsa yine aşk kapısı gönül yüzüne her zaman açık olur.

2.6.34. Sutürî

285

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Seng-i cevre baş açub itmez hazer erbâb-ı ^caşk
Dest-i kudretten irâdetle açılmış bâb-ı ^caşk
2. Maḥrem-i ^caşk olmayan bilmez nedür keyfiyetin
Her ne kim baksa şanur âsândur ıztırâb-ı ^caşk
3. Kıl kerem ey nâşihâ atma bize ta^cn daşını
^cAkılun ḥâlin ne bilsin mest-i cām-ı nâb-ı ^caşk
4. Ehl-i temkîn ^cayb ider mi ^caşık-ı bî-râhatı
Zerrede olsun mı ârâm çıksa mihr-i tâb-ı ^caşk
5. Düşmüşüm baḥr-i ^camîka ğarḳ-ı vahdet olmuşum
Zevrâḳ-ı ḥâtır giriftâr olmada girdâb-ı ^caşk
6. Eşk-i ḥün-âbuñ Sutürî çağlıyor Ceyhün gibi
Bir gün elbette virür cismüñ alur seyl-âb-ı ^caşk (Adaş, 2008: 343-344)

1. Aşk erbabı başını, işkence taşına açar, korkmaz. Aşk kapısı, kudret elinden istemekle açılmış.
2. Aşk mahremi olmayan keyfiyetinin ne olduğunu bilmez. Aşk ızdırabının, kim bakarsa, kolay olduğunu sanar.
3. Ey nasih! Kerem et, bize ayıplama taşını atma, bizi ayıplama. Aşkın saf kadehinin sarhoşluğunu akıllı olanlar ne bilsin.
4. Hasta aşıkı temkin ehli ayıplar mı? Aşkın parlak ayı çıkarsa bir zerre de rahatlık olur mu?
5. Derin vahdet denizine boğulmuşum. Aşk girdabına gönül gemisi kapılmıştır.
6. Ey Sütürî! Ceyhun gibi çağlayan kanlı gözyaşı selin senden aldığı vücudu ona ulaştırır. Onun için akıtmaya devam et.

286

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Dilde bâkî tâ ezel sevdâ-yı ^caşk
Eyledi Mecnün beni Leylâ-yı ^caşk
2. Ḥaşre dek ḥüşyâr olur mı bir kadeḥ
Şundiġuñ şol cām-ı pür-şahbâ-yı ^caşk
3. Cân u baş kaydın getürmez ḥâtıra
Döst yolında eyleyen ġavgâ-yı ^caşk
4. Bağrı dâġ âvâzı maḥrûḳ içi boş
Ḥâl-i zârî şerḫ ider ol nây-ı ^caşk
5. Şerḫ-i metni feḫm olur imlâ degül
Bilmeyen bilsin nedür ma^cnâ-yı ^caşk
6. Âteş-i düzaḫdan ^cayn-ı pür-şerer
Sinede mümkün midür ihfâ-yı ^caşk

7. Āb-ı nisān dīdelerden kıl nisār
Āşikār it lū'lū-i lālā-yı aşk
8. Re's-i māl it naqd-i cānuñ elde sen
Ey Sutūrī almağa kal'ā-yı aşk (Adaş, 2008: 344)

1. Aşk sevdası gönülde ta ezelden bakidir, aşk Leylâ'sı beni Mecnun eyledi.
2. Sunduğun dopdolu aşk kadehinin camından bir kadeh için kıyamete kadar ayıkır mı?
3. Dost yolunda aşk kavgası yapan aklına can ile baş derdini getirmez.
4. İçi boş, gönlü dağlanmış, sesi yanık olan aşk neyi, iniltili halimi ortaya çıkarır.
5. Metin şerhiyle anlaşılması mümkün bir imla değil. Aşkın anlamının ne olduğunu bilmeyen nereden bilsin?
6. Gönülde cehennem ateşiyle aynı şiddette olan aşkın gizlenmesi mümkün müdür?
7. Gözlerinden nisan yağmurlarını serp ve aşkın parlak incisini ortaya çıkar.
8. Ey Süturi! Aşk kalesini almak için canını peşin olarak ver.

290

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Gerçi Mecnūn söylenür dillerde gün meşhūr-ı aşk
Lik şimdi olmuşum âlemde ben mecbūr-ı aşk
2. Aşk bir bār-ı girāndur kūh-ı Kāf çekmez anı
Anı āsān add ider her bir gören manzūr-ı aşk
3. İftihār itsem sezādur cān u baş terk itmişüm
Zülfüne berdār olan el'an benim Manşūr-ı aşk
4. Evc-i eflāke çıkarmış lānesin Anķā-şıfat
Beyzā-i namūsi neng eylemiş meksūr-ı aşk
5. Maḥv ider cism-i vücūdın talīb-i dīdār olan
Tūr-ı Mūsāda müşahid itdiğiçün nūr-ı aşk
6. Tıyn u ḥāk ile hācerden yapmadı üstāz anı
Ey Sutūrī özge bennā eylemiş ma'mūr-ı aşk (Adaş, 2008: 346-347)

1. Dillerde aşk meşhuru olarak Mecnun söylenir ama âlemde aşkın mecburu şimdi benim.
2. Aşkı gören herkes onu kolay sanar ama aşk ağır bir yükür, onu Kafdağı çekemez.
3. Canımı ve başımı uğrunda terk etmişim, bununla gururlanmak hakkımdır. Zülfüne apaçık benim gibi aşk Mansur'u çekildi.
4. Şeref ve izzetinesin paklığı aşkı kırarak Anka gibi yuvasını feleğin üstüne çıkarmış.
5. Sevgiliye talip olan, aşkın nurunu Musa'nın Tur'unda izlediği için vücut cismini mahveder.
6. Ey Süturi! Üstadı onu balçıkla toprağı karıştırdığı taştan yapmadı. Aşkın binası kendisine has bir binadır.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Zaḥmına merhem ne kâr itsün olan mecrûḥ-ı 'aşk
Tirelendürdi şebûn târikini maşbûḥ-ı 'aşk
2. Sînesinde şerḥâ şerḥâ dâğlar olmuş 'ayân
Nice pinhân eylesin ḥalkdan özin meftûḥ-ı 'aşk
3. Câm-ı kevserden içermiş feyz almış cümleden
Ḥaşre dek bezm-i şafâda şaz olur mefrûḥ-ı 'aşk
4. Mûy u rîş oldu sefid şevkuñ gönül eksilmedi
Tâ ezelden hemser olmuş cânile ol rûḥ-ı 'aşk
5. 'Ândelîb-âsâ Sutûrî bir dem ârâm itmedüñ
Düşeli gül şevkı ḳalbün eylemiş memdûḥ-ı 'aşk (Adaş, 2008: 347)

1. Aşkta yaralananın yarasına merhem nasıl kar etsin? Aşk sabahı yolcunun akşamını kararttı.
2. Aşkı fethedenin sinesinde paramparça yaralar olduğu ortaya çıktı. Artık kendisini halktan nasıl gizlesin?
3. Aşkın ferahlığına kavuşan kıyamete kadar safâ meclisinde olur. Her şeyden feyz alıp Kevser şarabından içermiş.
4. Saçım ve sakalım beyazladı ama gönlümden isteğin azalmadı. O aşk ruhu ta ezelden can ile kafadar olmuş.
5. Ey Suturi! Gönlüne gül isteği düştüğünden beri aşk memduhu oldun ve bülbül gibi hiç rahat etmedin.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. İtmesin ümmîd hâlaşñ derdden erbâb-ı aşk
Kağı zevrâkdur kenâr buldı düşen gird-âb-ı aşk
2. Dil reh-i dildâra haşâk olmasından bil garaż
Bir gün elbet ırgürür bahre anı seyl-âb-ı aşk
3. Câm-ı aşkuñ cür'asın nüş eyleyen mestâneler
Şanmañ ol keyfiyeti virmiş şarâb-ı aşk
4. Çâk idüp bend-i girîbân sîne dâğın gösterür
Yer-be-yer keşf ü nümâyan oldu uşurlâb-ı aşk
5. Gevher-i nazmuñ Sutûri baħr-i hikmetden çıkar
Ehl-i irfân üzre işâr it dür-i nâ-yâb-ı aşk (Adaş, 2008: 347-348)

1. Aşk erbabı bu dertten kurtulmayı ümit etmesin, aşk girdabına ulaşan hangi gemi sahile ulaştı?
2. Gönül, sevgili yolunda saman olmayı maksat bil. O zaman aşk seli bir gün elbet seni denize ulaştırır.
3. Aşk camından bir yudum içen sarhoşlar, o keyfiyeti aşkın benzersiz şarabının verdiğini sanmayın.
4. Aşk teleskobu her yerde ortaya çıkmaya başladı. Gariplerin gömleğini yırtarak sinelerindeki dağ yaralarını gösterir.
5. Ey Suturi! Şiir cevherin hikmet denizinden çıkar. Aşkın bulunmaz incisini irfan ehli için yay.

2.6.35. Sûzî-i Sivâsî

164

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün

1. Gönül sırlarını ifşâ iden 'aşk
Vücüd iklimini ihyâ iden 'aşk
2. Tecellî eyleyüb esmâ yüzünden
Niçe şüretleri zibâ iden 'aşk
3. Cemâliñ perdesinden bir nazarla
Niçe â'câları bînâ iden 'aşk
4. İder ma'şûk yüzünden niçe cilve
Kamû 'âşıkları şeydâ iden 'aşk
5. Muhtî olmuş kamû 'âlemleri çün
Anıñ çün sırları ifşâ iden 'aşk
6. Kime kim virse zerre bir ğınâyı
Olanca varını ifnâ iden 'aşk
7. Tokunsa toprağa sîm ü zer ider
Neye irse anı kimyâ iden 'aşk
8. Virir her kimseye hâlince şöhret
Murâdınca dili iclâ iden 'aşk
9. Niçe 'ârifleriñ hem kâmilanıñ
Kemâl-i şan'atın ihfâ iden 'aşk
10. Niçe 'âbidleriñ hem zâhidâniñ
Nesi varsa bütün yağmâ iden 'aşk
11. Bu Sûzî derd-mende yâr olanda
Anı ağırlara rüsvâ iden 'aşk (Arslan, 2010: 209-210)

1. Gönül sırlarını açığa çıkaran ve vücut iklimini canlandıran aşktır.
2. İsimleri aracılığıyla tecelli edip pek çok yüzü süsleyen aşktır.
3. Bir bakışla yüzünün perdesinden pek çok âmânın görmesini sağlayan aşktır.
4. Sevgilinin yüzünden pek çok cilve yaparak bütün âşıkları delirten aşktır.
5. Bütün âlemleri kuşattığı için sırları ifşa eden aşktır.
6. Bir kişiye bir zerre zenginlik verirse onun bütün mallarını yok eden aşktır.
7. Toprağa dokunsa altın ve gümüş yapar. Aşkın eli neye değerse onu tilsimler.
8. Haline göre herkese şöhret veren ve istediği gönlü her şeyden uzaklaştıran aşktır.
9. Pekçok iffetli ve olgun insanın sanatının mükemmeliğini gizleyen aşktır.
10. Pekçok abid ve zahidin neyi var neyi yoksa yağmalayan aşktır.
11. Bu dertli Suzi'ye dost olduğundan beri onu âleme rezil eden aşktır.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Zâhidiñ zühdine kuvvet oldı aşk
Fâsıkın fıskına ruḥşat oldı aşk
2. Her mizâcın feyzini añlar bilür
Her birine bir ṭabi'at oldı aşk
3. Gâh olur Loḳmânveş dermân olur
Gâh kendi başka illet oldı aşk
4. Ehl-i diller âşnâsıdır müdâm
Ârifâna dürlü hikmet oldı aşk
5. Âşık-ı şadıkların sermâyesi
Her deminde ayn-ı kudret oldı aşk
6. Yolca giden âcizân düşmüşlere
Hem aşâ hem daḫi cür'et oldı aşk
7. Sûziye ihdâ erenler tuḫfesi
Çok inâyet daḫi himmet oldı aşk (Arslan, 2010: 210)

1. Aşk zahidin zühdüne kuvvet, fasıkın inkârına ruhsat oldu.
2. Her mizacın gücünü bildiği için aşk onlara huy oldu.
3. Aşk bazen Lokman gibi şifa olurken bazen de hastalığın ta kendisidir.
4. Gönül ehli olanlar daima aşkı bilirler. Çünkü aşk onlara türlü hikmet olmuştur.
5. Aşk, sadık âşikların sermayesi ve her zaman kudret gözü oldu.
6. Aşk yolunda giden düşmüş acizlere hem baston hem de cesaret oldu.
7. Suzi'ye erenlerin hediyesi olan çok inayetle himmet, hediye dir.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. İtdi rüsvây çün beni sevdâ-yı aşk
Kıldı Mecnûn âkıbet Leylâ-yı aşk
2. Mest ü ḫayrân oluban ayılmadı
Nüş ideli gönümüz şaḫbâ-yı aşk
3. Taşa çalub âr u nâmûs şîşesin
Şöyle bî-ḫayd olmuşam rüsvâ-yı aşk
4. Pâkimiz yok güft ü güdân zâhidâ
Güş-ı cân tobtoludur gavgâ-yı aşk
5. İlm-i Ḥaḫdan bir sebaḫ aldık ezel
Fehm idüp cümle ulûmı olmuşuz münlâ-yı aşk
6. Dü-cihânın varlığından geçmişüz
Eylemiş müfti bizi kimyâ-yı aşk
7. Her cihetden zâhir iken cilvesi
Sûziyâ mümkün degil ihfâ-yı aşk (Arslan, 2010: 211)

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

1. Aşkın sevdası beni rüsva ettiği için sonunda aşkın Leylâ'sı beni Mecnun etti.
2. Aşk şarabını içtiğinden beri sarhoş ve sersem olup gönlümüz hiç ayılamadı.
3. Namus ve ar şişesini taşa çalarak dertsiz tasasız aşkın rüsvası olmuşum.
4. Ey zahid! Can kulağımız aşk kavgasıyla dopdolu olduğu için dedikodu yok, temiziz.
5. Ezelden Hak ilminden bir ders aldığımız için bütün ilimleri anlayarak herkese aşk monlası olmuşuz.
6. Aşkın kimyası bizi müftü yaptığı için iki dünyanın varlığından vazgeçmişiz.
7. Ey Suzi! Her yönden cilveleri görünürken aşkın saklanması mümkün değildir.

168

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

1. Cemi° kâ'inatın mebde'î °aşk
Mezâhir cümlesinin menşe'î °aşk
2. Kamû eşyâ füyûzâtı bu °aşkdan
Bu cüz'ıyyât külliyyât mazharı °aşk
3. Semavât-ı mülk ins ile hem cinn
Ki vardır her birinde medhali °aşk
4. Olur neşv ü nemâ mahlûka °aşkdan
Çü olmuşdur buların me'hez-ı °aşk
5. Cemi° enbiyâlar zümresi hep
Umûrunda ki olmuş rehber-i °aşk
6. Kerâmât-ı velî hep cümle esrâr
Nebîler mu'cizâtı menba'ı °aşk
7. Şeri°at hem tarîkatle hem hakikat
Me°arif kenzinin hem mahzeni °aşk
8. Tarîkat ehli heb °âşıklarının
Medârı kuvvet sermâyesi °aşk
9. Kamû zâkirlerin zıkr-i medârı
Cemi° şâkirlerin şükri dahi °aşk
10. Hakikat ehlinin °ariflerine
Viren °irfân imân mâyesi °aşk
11. °Ulüm-ı zâhir ü bâtın ne kim var
Ki olmuşdur onların mahreci °aşk
12. Olur °âlimlerin °ilmine kuvvet
Virir tâliblere hem gayreti °aşk
13. Yağar Sûzî çerâğ-ı °aşkı da'im
Bu gönlün pertevi hem revnâkı °aşk(Arslan, 2010: 212-213)

1. Aşk bütün kâinatın başlangıcı ve görünen her şeyin kaynağıdır.
2. Bütün eşyanın çokluğunun nedeni aşktır. Aşk bu, küçük büyük her şeyin kaynağıdır.
3. İnsanlar ve cinler âleminin her birinde aşkın gireceği bir yer vardır.
4. Yaratılmışlar aşktan neşv ü nema bulur. Çünkü bunların kaynağı aşktır.
5. Bütün nebilerin hepsi aşk rehberi olduğu için önemsemişlerdir.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

6. Nebilerin mucizelerinin kaynağı ve velilerinin kerametlerinin hepsinin sırrı aşktır.
7. Şeriat, tarikat, hakikat ilimlerinin hazinesinin saklandığı ve korunduğu yer aşktır.
8. Tarikat ehli bütün âşıkların kuvvet aldığı sermaye, aşktır.
9. Bütün zikir çeken insanların zikir halkası ve bütün şükredenlerin şükrü aşktandır.
10. Hakikat ehlinin ariflerine irfan ve iman mayası veren aşktır.
11. Zahiri ve bâtını ne kadar ilim varsa hepsinin çıkış noktası aşktır.
12. Âlimlerin ilim öğrenmeleri için kuvvet, taliplerin talep etmesi için gayret aşk olur.
13. Ey Suzi! Bu gönlün hem ışığı hem parlaklığı aşk olduğu için aşk çirasını her zaman yakar.

171

1. Gâh zâhir gâh mazhur gâh mazhar oldu aşk
Gâh nâzır gâh manzûr gâh manzar oldu aşk
2. Gâh cân gâh cânân gâh cilveler ider
Gâh aşık gâh maşûk gâh maşdar oldu aşk
3. Gâh ğanî gâh muġnî gâh fakîr gâh zelîl
Gâh şaġib gâh muşaġib gâh aġkar oldu aşk
4. Gâh tâlib gâh maţlûb gâh menlâ gâh fakîh
Gâh müftî gâh ġâkim gâh server oldu aşk
5. Gâh ârif gâh maârûf gâh irfân feyz ider
Gâh zâkir gâh mezkûr gâh zikr oldu aşk
6. Gâh şani gâh şanâtlar ider rengâ be-reng
Gâh ġusn gâh muġsin gâh dilber oldu aşk
7. Gâh maşûkıñ yüzünden aşıkları cezb ider
Gâh aşıkıñ gözünden seyrân ider oldu aşk
8. Gâh ma den gâh cevher gâh dürr ü lü'lü'dür
Gâh niçe sûret ile perî-peyker oldu aşk
9. Gâh mürşid gâh dervîş gâh perverlik ider
Gâh peş-rev gâh ġuş-rev gâh rehber oldu aşk
10. Gâh ġabîb gâh maġbûb gâh muġibb gâh ġalîl
Gâh ekrem gâh mükrim gâh ekber oldu aşk
11. Gâh câzib gâh meczûb gâh arz-ı şevk ider
Gâh şâkir gâh meşkûr gâh şükrân oldu aşk
12. Gâh âbid gâh ma'bûd gâh zâhid şüfidür
Gâh şâķî gâh maķarr gâh muķır oldu aşk
13. Gâh ġutb gâh ġuvvet gâh veliyy gâh nebî
Gâh mürsel gâh mürsil gâh Hızır oldu aşk
14. Gâh bende gâh şâġ gâh sultân ġükm ider
Gâh şeh-bâz gâh dilber gâh dil-âver oldu aşk
15. Gâh Sûzî gâh süzân gâġ ġayrân mest olur
Gâh sekrân gâh mestân gâh mey-ġor oldu aşk (Arslan, 2010: 215-216)

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

1. Aşk, bazen zahir bazen mazhur bazen mazhardır. Bazen nazar, bazen manzur, bazen manzar oldu.
2. Aşk, bazen can olur, bazen canan olup cilveler yapar. Bazen de aşık ile maşuka mastar oldu.
3. Aşk, bazen zenginlik veren, bazen zengin, bazen fakir ve hakir oldu. Bazen sahip, bazen arkadaş bazen de en hakir oldu.
4. Aşk, bazen talep edeni bazen talep edilen, bazen molla, bazen fakih oldu. Bazen müftü, bazen hâkim, bazen başkan oldu.
5. Aşk, bazen arif, bazen maruf, bazen irfan sahibi oldu. Bazen zikir, bazen zikreden, bazen de zikredilen oldu.
6. Aşk, bazen renkli renksiz sanatlar yapan sanatkâr oldu. Bazen güzellik, bazen beğeni, bazen de dilber oldu.
7. Aşk, bazen sevgilinin yüzünden aşıkı cezp eder. Bazen de aşıkın gözünde dolaşır.
8. Aşk, bazen maden, bazen cevher, bazen inci ve mercan oldu. Bazen de binbir suretle peri yüzlü oldu.
9. Aşk, bazen mürşit, bazen derviş bazen de besleyici oldu. Bazen pişrev, bazen hüsrev, bazen de rehber oldu.
10. Aşk, bazen sevgili, bazen seven, bazen dost oldu. Bazen en büyük oldu. Bazen de ikram eden cömert oldu.
11. Aşk, bazen cazip bazen meczup bazen de şevk uyandırır. Bazen şükreden bazen şükür bazen de şükredilen oldu.
12. Aşk, bazen ibadet eden bazen ibadet edilen bazen zahit ve sufi oldu. Bazen saki bazen makarr bazen mukırr oldu.
13. Bazen güç bazen kutub bazen veli bazen nebi oldu. Bazen gönderen bazen gönderilen bazen de Hızır oldu.
14. Bazen kul, bazen şah, bazen sultan hükmeder. Bazen doğan bazen dilber bazen de gönülçelen oldu.
15. Bazen yanıcı, bazen yakıcı ateş bazen şaşkın, bazen sarhoş oldu. Bazen sarhoş, bazen şaşkın bazen bağımlı oldu.

2.6.36. Şeref Hanım

83

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

- 1 Lâf idüp bîhûde eylersem eger da^cvâ-yı ^caşk
Olayım tâ rûz-ı maḥşer ^câleme rüsvâ-yı ^caşk
- 2 Yetdi vaḳt-i ḥükm-i Mecnûn şavdı Ferhâd nevbetin
Yalınız şimdi benim zînet-dih-i şahrâ-yı ^caşk
- 3 Yâdına almaz vefâ gibi ne ḥikmet nâmımı
Eyleyen böyle beni şürîde vü şeydâ-yı ^caşk
- 4 Ben değil nice Felâṭunuñ taḡıtdı ^caqlını
Cüşîş-i seyl-i maḥabbet keşret-i sevdâ-yı ^caşk
- 5 Her dilde şanma Şeref eyler niḡâh-ı iltifât
Ḳâf-ı istiḡnâdadır tâ lâne-i ^canḡâ-yı ^caşk (Arslan, 2002: 356)

1. Aşkın davasını konuşarak söylemeye çalışırsam boşuna. (Onun yerine) kıyamete kadar âleme aşkın rüsvası olayım.
2. Mecnun zamanı geçti, Ferhat nöbetini savdı. Şimdi aşk sahrasını süsleyen yalnız benim.
3. Vefa gibi ismimi aklıma getirmez. Beni böyle çılgın ve aşık eden aşktır.
4. Aşk sevdasının çokluğu ve muhabbet selinin coşkunuğu yüzünden(yalnız) ben değil nice Eflatun aqlını dağıttı (deli oldu).
5. Ey Şeref! Aşk Ankasının her gönüle iltifat bakışı attığını sanma. Çünkü onun yuvası ta Kaf dağındadır.

86

Müstef^cilün Müstef^cilün Müstef^cilün Müstef^cilün

1. Etrâfım aldı derd-i ḡam oldum yine ḡayrân-ı ^caşk
Ey şüh Leylâsın benim Mecnûn-ı ser-gerdân-ı ^caşk
2. Uydum gönül da^cvâsına bakmam eliñ ḡavgâsına
Ḳuruldı dil şahrâsına rûz-ı ezel divân-ı ^caşk
3. ^cAkılleri şeydâ ider geh pest ü geh bâlâ ider
Her ḥükmini icrâ ider sultân-ı ^câlî-şân-ı ^caşk
4. Gitdiyse Ḳays u Kûh-ken âsüde mi çarḡ-ı kühen
Tâ ḡaşre dek ^cuşşâḡdan ḡalmaz tehî meydân-ı ^caşk
5. Dil mülkini vîrân iden ḡâhice âbâdan iden
Her ḡâlimi seyrân iden maḡbûbe-i cânân-ı ^caşk
6. Cevr itse râḡat eylerim şanma feraḡat eylerim
Elbet itâ^cat eylerim neyse Şeref fermân-ı ^caşk (Arslan, 2002: 358)

1. Gam derdi etrafımı sardı ve aşkın hayranı oldum. Ey güzel Leyla! Âşıkların başının Mecnun'u benim.
2. Aşk divanı ta ezelden gönül sahasına kurulduğu için gönül davasıyla ilgilenirim. Elin kavgasına bakmam.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

3. Aşkın yüce sultanı akıllıları deli eder. Bazen onları yüceltip bazen de alçaltarak her hükmünü yerine getirir.
4. Kays ile Ferhad gittiği için zalim felek (boşuna) mutlu olmasın. Aşk meydanı âşıklardan kıyamete kadar boş kalmaz.
5. Gönül mülkünü bazen yıkıp bazen inşa eden ve aşk cananın sevgilisi her halimi görendir.
6. Ey Şeref! Zulm ederse sanma ki vaz geçerim, aksine rahatlarım. Aşkın fermanı neyse ona itaat ederim.

89

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Reng-i rûhsârını güllerde kodı cilve-i 'aşk
Bülbülü hâr-ı cefâlarda kodı cilve-i 'aşk
- 2 Kalb şâf âyine-veş celb-i mehâsin eyler
Nakş-ı hüsn-i dil-i kemterde kodı cilve-i 'aşk
- 3 Ğam-güsârından iden dür kazâdır ancak
Dili dilberde beni derde kodı cilve-i 'aşk
- 4 Nüş iden buldı hayât-ı ebedî gönlünde
Neş'e-i la'lini sâğarda kodı cilve-i 'aşk
- 5 Şerefâ hamd ola kim bende-i Mevlânâyız
Dağını sine-i çâkerde kodı cilve-i 'aşk (Arslan, 2002: 359)

1. Aşkın cilvesi yanağının rengini güllerde, bülbülü diken zulümlerinde bıraktı.
2. Aşkın cilvesi kalbi, saf ayna gibi güzelliğe yönlendirip alçak gönüle güzellik nakşeder.
3. Aşkın cilvesi beni bir gönülçelenin gönül derdine koydu. Dert ortağından ancak kaza uzaklaştırır.
4. Aşkın cilvesi kadehten kırmızı neşeyi aldı. Onu içen gönlünde ebedi hayat buldu.
5. Ey Şeref! Çok şükür ki biz Mevlânâ'nın kölesiyiz. Aşkın cilvesi (yarasını) dağını gönlünde bıraktı.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Çâre yok tahtîşe olsa dilde mâder-zâd-ı °aşk
Gönlüm olmağdır muhâl anıñ için âzâd-ı °aşk
2. Şavdı Mecnûn nevbetin geçdi zamân-ı Kûh-ken
Şimdi °âlemde benim hem Kays u hem Ferhâd-ı °aşk
3. Şabr u sâmânım hücûm-ı ğamdan eylerdi firâr
Hîşn-ı kalbe itmese her dem eger imdâd-ı °aşk
4. Sen harâb itdikçe seng-i cevr ile cânâ benim
Hâtırım eyler yeñi başdan benim âbâd-ı °aşk
5. °Afv ider olsañ Şeref pey-rev Lebîb-i pür-hüner
Cüş ider ehl-i dil elbet kande olsa yâd-ı °aşk (Arslan, 2002: 356)

1. Gönüldeki aşk doğuştan olursa kurtulamazsın. Onun için gönlüm, aşktan azad olmak bir hayaldir.
2. Mecnun nöbetini savdı, Ferhad'ın zamanı geçti. Şimdi âlemde aşkın Ferhad'ı ve Mecnun'u benim.
3. Eğer kalp kalemine aşkın her zaman yardımını olmazsa, gam hücumundan sabır ve tahammülüm (çoktan) kaçardı.
4. Ey can! Sen benim vücudumu cefa taşı ile yıktıkça, aşkın mimarı benim gönlümü her an yeni baştan yapar.
5. Ey Şeref! Hüner sahibi Lebîb gibi bir şairin peşinden gitsen seni affeder. Çünkü gönül ehli âşıklar, aşkın hatırası nerede olursa coşarlar.

2.6.37. **Vuslâtı**

91

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Kenz-i maḥfiden virildi kullara iḥsân-ı °aşk
Bil ṭabībün oldur ey dil derdine dermân-ı °aşk
2. Sırr-ı zâtuñ dergehine varmağa °aşk rehber olur
Cânını vir kim yoluñda bulasın cânân-ı °aşk
3. Ṭâlib iseñ bâş u cânuñ kıl sen fedâ için
Zîrâ oldur ṭöst yolunda cümleye burhân-ı °aşk
4. On sekiz bîn °âlemün envârıdur sırr-ı Resül
Cümle eşyâ içre sırrıñ etdüren seyrân-ı °aşk
5. Kibr ü kîn ü °ucb u riyâ zark u ṭâ°at derdini
Şöyle kim vîrân ider gör kim °aceb °irfân-ı °aşk
6. Oldı ma°mür sırrile açıldı peymâr-ḥânesi
Ḥasta diller merhemidür şübhesüz Loḫmân-ı °aşk
7. Her ne deñlü müdbîr ise bende-i maḫbel olur
Olsa tevfiḫ-i ḥüdâdan zerrece miḥmân-ı °aşk
8. Sâḫî-i bezm-i elestün ḥamrını nüş eyleyen
Cüş ider gönli bahârından o dem °ummân-ı °aşk
9. Nutḫ iden Vuşlat dilinden hep erenlerdür bugün
Luṭfile teşrif idüp ḫalbimdedür sultân-ı °aşk (Armutlu, 2010: 97)

1. Aşk ihsanı, kullara gizlenmiş hediye verildi. Ey gönül! Durdine tabibin aşk dermanıdır.
2. Aşk, zatın sırrı olan dergâhına varmaya rehber olur. Bu yolda canını ver ki aşk cananını bulasın.
3. Eğer talipsen başını ve canını feda et. Dost yolunda candan ve başından vazgeçmek herkes için aşk delilidir.
4. Bütün eşya içinde aşk sırlarını seyrân ettiren Resul'un sırrı on sekiz bin alemin nurlarıdır.
5. Kibir, kin, riya, ikiyüzlülük, zark ve ibadet derdini aşkın irfanının nasıl yıkıp mahvettiğini gör.
6. Aşk Lokmanı şübhesiz hasta gönüllerin şifasıdır. Peymarhanesi sır ile imar edilerek açıldı.
7. Aşk misafirine zerre kadar Allah'ın yardımını olursa her ne kadar düşkün olsa da köle olarak kabul edilir.
8. Elest meclisinin sakisinin şarabından yudumlayınca gönlünün bahrından aşk umudu coşar.
9. Bugün Vuşlat dilinden konuşanlar hep erenlerdir. Aşk sultanı lütfuyla teşrif etmiştir ve kalbimdedir.

2.6.38. Yenişehirli Avnî Bey

206

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Başkadur te'sîr-i hükm-i hazret-i sultân-ı aşk
Pâdşâhı bende-i nâ-çiz ider fermân-ı aşk
2. Baħş iderler devlet-i Cemşidi bir tek cür'aya
Böyledür hep muktezâ-yı meşreb-i rindân-ı aşk
3. Mevc-i tûfân-ı tecellâ olsa da âfâkumuz
Kâbil-i itfâ degüldür meşreb-i rindân-ı aşk
4. Lezzet-i seyf-i belâ çesbân degüldür herkese
Reşk-i ferzend-i Halîlullâhdur kurbân-ı aşk
5. Şad-hezârân fülk-i gerdün bād-bân-ı izz ü cāh
Oldı ğarķ nâ-be-dîd sâhil-i 'ummân-ı aşk
6. Bir müselleme şeh-süvâr-i çâbüke-i ser-bâz yok
Yoksa 'Avnî herkese meftûhdur meydân-ı aşk (Kırkılıç, 1998: 810)

1. Aşkın şerefli sultanının hükmünün tesiri başkadır. Aşkın fermanı padişahı güçsüz köle yapar.
2. Aşk yiğitlerinin, kalenderlerinin meşrebinin gereği her zaman böyledir. Cemşid'in devleti gibi bir devleti tek yudumla bahşederler.
3. Ufuklarımız tecelli tufanının dalgaları olsa da aşk rindlerinin meşrebi bununla yetinmez.
4. Herkese bela kılıcının lezzeti layık değildir. Aşkın kurbanı kıskanılacak çocuk Halilullah'tır.
5. Yücelik ve makam yelkenlisi dönen binlerce gemi aşk denizinin sahilinde görünmez olup battı.
6. Herkes tarafından kabul edilen cesur, atik bir binici yok. Yoksa Avni aşk meydanı herkese açıktır.

2.6.39. Zā'ik

42

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Fitil ü dâğ-ı ciğerdür devât u hâme-i 'aşk
Midâd-ı sürh ile yazmağda şadra nâme-i 'aşk
2. Bürehne-ser görüp 'uşşâkı şanma 'arîdür
Başında efser-i hürşiddür 'imâme-i 'aşk
3. Libâs-ı 'aşkda dāmân u âstîn olmaz
Hemîşe kıla kefen ehl-i derde hâme-i 'aşk
4. Peyâm-ı vaşla gider murğ-ı cân velî gelmez
Reh-i muhabbetde şıgmaz deger hamâme-i 'aşk
5. İderse lahzâda ger on sekiz biñ 'âlemi tayy
O rahş-ı firkete şâbit olur letâme-i 'aşk
6. Dimâğı büy-ı havâtırla ihtilâl bulur
Bed-i hevesde o kim tutmaya şemâme-i 'aşk
7. Dü 'âlem 'arife Zā'ik gelür mi yek-ıtra
Olinsa sâha-i hubbdâ..... ikâme-i 'aşk (Karatürk, 2009: 150)

1. Aşkın kalemi ve hokkası ciğer dağı ve fitilidir. Aşkın namesini sineye kırmızı mürekkeple yazıyor.
2. Âşıkları başıkabak görüp uzak sanma. Onların başındaki aşk imamı güneş tacıdır.
3. Aşk elbisesinde etek ve kol olmaz. Dert ehline aşk kalemi her zaman kefen yapar.
4. Can kuşu vuslat haberine gider. Veli gelmez. Aşk güvercininin değeri muhabbet yoluna sığmaz.
5. Eğer akıl bir anda on sekiz bin âlemi geçerse de aşkın darbesi düşünce atını durdurur.
6. Eğer o yeni hevesli aşk kokusunu almamışsa, onun beyni hatıraların kokusuyla ihtilâl bulur.
7. Ey Zaik! Arif olan kişiye iki âlem bir anlık bile gelmez. Aşk güzellik sahasında ikame olsa yeridir.

2.6.40. Zekî

1

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Keştî-i zâr-ı  alem içre meşkenüm şahrâ-yı  aşk
 Aķıbet atdı beyâbâna beni sevdâ-yı  aşk
2. Âhuvân-ı k h-ı vaşla tutaldan ünsiyet
Nergis-i mest n hayâlid r baňa şahbâ-yı  aşk
3. Gülşenî k yu n hezâr-âşâ açub âh eylerem
Ey r h  g l lâ'li m l reftârı bezm-ârâ-yı  aşk
4. Şem -i hüsni hıfz i  n fân s olub  alem saňa
 ande baķdumsa g r ndi  eşm me ma' nâ-yı  aşk
5. S z-ı  aşk-ı hazret-i c n na yaķdum kend mi
Ey Zek  oldı mu'ayyen sırr-ı ev edn -yı  aşk (Şahin, 2008: 92)

1. Sonunda beni aşk sevdası  ole attı. Aşk sahrasında meskenim, âlemin inleyen gemisi içindeyim.
2. Dağın yabancı ceylanlarıyla yakınlık kurduğumdan beri nergis bakışlarının sarhoşluğu benim için aşk kadehi olur.
3. Ey yanağı g l, dudağı g l, nazla salınışıyla aşk meclisini süsleyen! Mahallenin gülşeninde bülbül gibi ah edip inlerim.
4. Güzellik mumunu korumak için sana âlem fanus oldu. Nereye baktıysam gözüme aşkın anlamı göründü.
5. Sevgilinin kutsal aşk ateşine kendimi yaktım. Ey Zeki! Böylece aşkın en ednası belli oldu.

2.6.41. Zihni-i Çermiki

119

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1. Ey ki ferhunde ruhuñ muşhaf-ı pür-eşref-i ^caşk
Vey haññ süre-i nür-ı süver-i muşhaf-ı ^caşk
2. Kurş-ı mehtâbdan efzün u mücellâ kılmış
Gerden-i şâfîñi meşşâta-i sîmîn-kef-i ^caşk
3. Neş'e-mend eylemez âvâze-i nâhîd beni
Toldu güş-i dilime nâle-i nây ü def-i ^caşk
4. ^cArş-ı Belkıs'dan âsân götürür nüh felegi
Nigeh-i kaşid-i ^câlî-nazâr-ı Âşaf-ı ^caşk
5. H^ıân-ı luţfile cihân halkını dilsîr eyle
Zihniyâ naqd-i dil ü cânın eden masraf-ı ^caşk (Erdemir, 2005: 216)

1. Ey uğurlu yüzü aşkın en şerefli kitabı olan ve ey yüzündeki ergenlik tüyleri aşk kitabının sureleri içerisinde nur suresi olan(sevgili)!
2. Aşkın gümüş renkli kuaförü, saf gerdanını mehtabın görünen yüzünden daha fazla parlak yapmış.
3. Gönül kulağıma aşkın def ve neyinin sesi dolduğu için göğün mutribi nahidin avazesi beni neşelendirir.
4. Aşk Asaf'ının yüce nazarının alçak bakışı dokuz kat gökyüzünü Belkıs'ın tahtından kolay götürür.
5. Ey Zihni! Canını ve gönlünü peşinen aşk için masraf olarak harcayan lütuf sofrasıyla bütün alemleri gözü gönlü tok yapar.

Fâcîlâtün Fâcîlâtün Fâcîlâtün Fâcîlün

1. Oldu ilhâm saña sırr-ı dil-i Cibrîl-i c'aşk
Eyledi izhâr hattıñ âyet-i tenzîl-i c'aşk
2. Serde gördüm şâl-ı Keşmîr-i muṭallâsın bugün
Ben daḥî şardım belâlî başıma mendîl-i c'aşk
3. Şem'a-i ruḥsâr-ı şevkiyle Çıracı-zâde'niñ
Câmi' -i dilde yanar şeb-tâ-seḥer kandîl-i c'aşk
4. Mısr-ı hûbîde görüp ol Yûsuf-ı gül-çehrei
Dem-be-dem cûş u hurûş eyler gönülden Nîl-i c'aşk
5. Zihniyâ şâh-ı cihâna ser-fürü' eyler mi hiç
Başına mülk-i muḥabbetde giyen iklîl-i c'aşk (Erdemir, 2005: 216-217)

1. Aşk Cebrail'inin dilinin sırrı sana ilham oldu ve aşkın inen ayetleri nesrini ortaya çıkardı.
2. Başında bu gün yıldızlanmış Keşmir şalını görünce ben de belalı başıma aşk mendilini sardım.
3. Çıracızadenin yanağının parlaklığının şevkiyle akşamdan sabaha kadar gönül camiinde aşk kandili yanar.
4. O gül yüzlü Yusuf'u güzellik Mısır'ında gördüğü için aşk Nil'i gönülden her an coşup durur.
5. Ey Zihni! Muhabbet ülkesinde başına aşkın tacını giyen hiç cihan şahının önünde başını eğer mi?

3.7. 20. Yy

3.7.1. Dede Ömer Rüşenî

37

Fâ^cilâtün Fâ^ciâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Başuma müşgîn saçuñdan düşeli sevdâ-yı ^cışk
Gitmedi sevdâlu başumdan menüm gavğâ-yı ^cışk
2. Eşk-i çeşmüm bî-kerân deryâ dilüm mellâhdur
Bâdbân âhum tenümdür keştî-i deryâ-yı ^cışk
3. İy gönül ^cışkı kadem basdı yihılmış hâneñe
Hayr-mağdem di ki hoş ferhunde-peydür pây-ı ^cışk
4. Görünür her ^caşıka her kıadd ü haddi hûb u hoş
Cilve-i hüsn ü cemâl ü kâmet-i bâlâ-yı ^cışk
5. İtmedi hergiz zemîn ü âsmânda yir velî
Küh-ı Kâf-ı dilde itdi âşiyân ^cankâ-yı ^cışk
6. Her yüzi gül saçı sünbül den görünür gözüme
Rüy u müy u hulq u hüy u sûret-i zîbâ-yı ^cışk
7. Rüşenînüñ boynına geçürdi kaçmış kul gibi
Tavk-ı ahı kaçmasun diyu tutub mevlâ-yı ^cışk (Kırbyık, 1994: 149)

1. Aşk sevdası, siyah saçlarından başıma düştüğünden beri, aşkın kavgası sevdalı başımdan uzaklaşmadı.
2. Gözyaşım sınırsız, deniz gönlüm gemicidir. Aşk denizinin gemisi benim, ahım ise yelkendir.
3. Ey gönül! Yıkık hanene aşkı adım attı. Hoş geldin de ki aşkın ayağı uğurlu geldi.
4. Aşkın uzun boyu ve güzel yanağının cilvesi her aşıkta güzel ve hoş görünür.
5. Ey veli! Aşk Anka'sı yerde ve gökte asla yer edinmedi. Gönlün Kaf dağına yuva yaptı.
6. Her yüzü gül, saçı sünbül den aşkın görünüşünün, huyunun, ahlakının, saçının ve yüzünün süsü gözüme görünür.
7. Aşk Mevla'sı kaçmış köle gibi olan Ruşeni'nin boynuna ah halkasını uzaklaşmasın diye geçirdi.

3.7.2. Erzincanlı Tüfekçi-zâde Şalîh Baba

35

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Tâ ezelden °aklımı verdi benim yağmâya °aşk
Bir nigâhla Menûnu bend eyledi Leylâya °aşk
2. Öyle bir sultân-ı hüsnüñ mübtelasıdır bugün
Hâl-i hindü leşkerin çekmiş gider gavgâya °aşk
3. Öyle bir sîmürğ-ı anķā Kāfa kurmuş tahtını
Kā°be kavseynden geçip gitmek diler me°vâya °aşk
4. Hûbları mihrâb edinmiş hüsnü kılmıştır hatîb
İki kaşı arasından °azm eder Mevlâya °aşk
5. Görse bir maħbûb-ı ra°nâ mevc urur deryâ gibi
Nice yüz bin ehl-i derdi düşürür sevdâya °aşk
6. Şâh-ı hüsnüñ fenni çoktur teşne-dil olanlara
Her biriñ bir ĥande ile düşürür da°vaya °aşk
7. Hüsnünü bir kez cemâl-i Yûsuf-ı Ken°âniden
Gösterip gör neyledi sultan-ı Zelihâya °aşk
8. Dühter-i tersâ yüzünden tâ Yemende berķ urup
Âĥiri güttürdü ĥinzîr Mürşid-i San°a°ya °aşk
9. Pîr-i Tâġi Ĥazretiniñ açtı vechinden niķâb
Pîr-i Şâmî Ĥazretin cezb eyledi illâya °aşk
10. Dest-gîri Pîr-i Şâmî olmuş iken Şalîĥin
Bir gün olur bizleri de ref° eder bâlâya °aşk (Kuyumcu, 1992: 91)

1. Aşk ta ezelden(bezminden) benim aklımı yağmaya vedi. Bir bakışla Mecnun'u Leyla'ya köle yaptı.
2. Aşk bugün öyle bir güzellik sultanına tutulmuş ki siyah ben askerini yanına alarak kavgaya gider.
3. Aşk aynı Simurg-ı Anka gibi tahtını Kaf (dağına) kurmuş ve Kab-ı kavseyni geçerek yuvasına gitmek ister.
4. Aşk güzelleri mihrap edinip güzelliği de kendisine hatip etti. İki kaşının arasından Mevla'ya ulaşmaya çalışır.
5. Aşk (eğer) çekici bir güzel görürse deniz gibi dalgalanır. Nice yüz bin dert ehlini sevdaya düşürür.
6. İstekli olanlara güzellik şahının ilmi(yöntemi) çoktur. Aşk her birini bir gülüşle davaya(aşk davasına) düşürür.
7. Aşk Kenanlı Yusuf 'un yüzünden(yüzünün güzelliğinden) güzelliğini bir kez göstererek Sultan Zeliha'ya neler neler yaptı.
8. Aşk Sana şeyhine ta Yemen'de hristiyan güzelin yüzünden (yüzünün güzelliğinden) şimşek gibi çakarak sonunda ona domuz çobanlığı yaptırdı.
9. Aşk Pir-i Tag'i hazretlerinin yüzünün örtüsünü açtırıp Pir-i Sami hazretlerinin "illa" çekmeye yönlendirdi.
10. Salih, Pir-i Sami hazretlerinin dergâhına girip elini tutmuşken bir gün aşk onu da yüceltir (mertebesini yükseğe çıkarır).

3.7.3. Hasan Rıza

52

Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilâtün Fâ°ilün

1. Kurdu iklîm-i dile otağını sultân-ı °aşk
Bâb-ı tevîhîdi nümâyân eyledi bürhân-ı °aşk
2. Kıl nazar bu °âlem-i mir°âta cân içre girüp
Gör ki ol âyineden ne gösterir devrân-ı °aşk
3. °Akl u fikri eyleyüp yağma bırakmaz bir eser
Vâkıf-ı esrâr-ı vicdân itdirir seyrân-ı °aşk
4. Mağrem-i râz-ı tecellî olmak isterseñ eger
Varıñı sen vara vir gel olagör hayrân-ı °aşk
5. Ehl-i derdim derdimiñ dermânını bilmez tabîb
Ol devâsız derdime °ayn-ı devâ Loqmân-ı °aşk
6. Âteş-i °aşk-ı ilâhî ile yan mağv ol tamâm
Seyr-i lâhût itdirir °âşıkdaki cevân-ı °aşk
7. Neş°e -i bezm-i Selîm°e mağrem ol anda hemân
Nüş idüp °aşkıñ şarâbın olagör mestân-ı °aşk
8. Gör sefer kaydın te°emmül istemez vaqt-i zafer
Vuşlat-ı cânâna ey dil göçmeden kârvân-ı °aşk
9. Hâl ile mâzî vü müstaķbel baħşin eylemez
Defter-i °âşıkdâ dâ°im okunan dâstân-ı °aşk
10. °Abd-i mağz olduğunu °ayne°l-yaķın bilmeñ için
Her nefes i°dâm ider icâd ider fermân-ı °aşk
11. Bil tarîķ-ı müstaķîmi yürü haķ üzre müdâm
Her muħibb-i şâdıķa düstür açık meydân-ı °aşk
12. Zevķ alanlar zıkr-i Haķdan lezzet-i şürî koyup
Girdiler devrân-ı °aşka oldular ķurbân-ı °aşk
13. °Aşķı oķu °aşķı yaz °aşķ ile gez °aşķ ile tur
°Aşķa gel °âşıķıñ ilinde ol Rızâ miħmân-ı °aşķ (Karaman, 2009: 69-70)

1. Aşk sultanı gönül ülkesine çadırını kurdu. Aşkın delili birlik kapısını gösterdi.
2. Can içine girip bu ayna âlemine bak. Aşk feleği o aynadan ne gösterir, gör.
3. Aşkın gezinmesi akıl ve fikri yağma edip onlardan hiçbir eser bırakmaz, vicdan sırlarını bildirir.
4. Eğer sen tecelli sırrına sırdaş olmak istersen varlığını vara ver; gel, aşk tutkunu ol.
5. Dertliyim; doktor derdimin dermânını bilmez. Aşkın Lokman°ı o devasız derdime devanın ta kendisidir.
6. Allah aşkının ateşiyile yan, tamamen yok ol. Âşıktaki aşkın dolaşması ilahi güzellikleri seyrettirir.
7. Selim meclisinin neşesine ortak ol. Aşk şarabını içip orada hemen aşk sarhoşu ol.
8. Ey gönül! Aşk kervanı sevgiliye kavuşmak üzere göçmeden yolculuk telaşını gör, zafer vakti düşünmek istemez.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

9. Şimdiki zaman ile geçmiş ve gelecek, aşkın defterinde sürekli okunan aşk destanından bahsetmez.

10. Tam bir kul olduğunu kesinlikle bilmen için aşk fermanı; her nefes idam eder, icad eder.

11. Doğru yolu bil ve sürekli doğrulukla yürü. Her gerçek sevene kural budur: Aşk meydanı açıktır.

12. Yalan lezzeti bırakıp Allah'ı anmaktan zevk alanlar aşk dünyasına girdiler ve aşk kurbanı oldular.

13. Ey Rıza! Aşkı oku, aşkı yaz, aşk ile gez, aşk ile dur, aşka gel, aşkın ülkesinde aşkın misafiri ol.

178

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Tâ ezelden hâzır oldu meclis-i şahbâ-yı °aşk
Ol ecelden düşdü râh-ı dillere sevdâ-yı °aşk
2. Âşinâlık °âleminden berķ urup sermâyesin
Sırr-ı hikmetle hüküm-fermâ olur da°vâ-yı °aşk
3. Hubb-ı zâtından irişdi °âlem-i ervâha bu
Zevķ-i rûhânîyeden cüş eyledi deryâ-yı °aşk
4. Cism ü cân içre maħabbet bezmini müzdâd idüp
Terbiye itmekdedir °aşıklar lâla-yı °aşk
5. Taht-ı sultân-ı rûhu itmege tezyîn için
Nesc olup destgâh-ı Hâķda zînet-i kâlâ-yı °aşk
6. Vâdî-i vahdet serâyında göründü şems-i tâb
Sâye şaldı ehl-i diller üstüne bâlâ-yı °aşk
7. Ey Rızâ gel °aşka pey-rev ol hemân-dem zevķle
Eylesün ihyâ seni her ân u şân ahlâ-yı °aşk (Karaman, 2009: 202)

1. Aşk şarabının meclisi ta ezelden hazır oldu. Aşk arzusu gönül yollarına o sebepten düştü.

2. Aşk davası; sermayesini, bilenler âleminde toplayıp hikmet sırrıyla hüküm sürer.

3. Bu, ruhlar âlemine kendi sevgisinden ulaştı. Aşk denizi; ruha ait zevklerle coştı.

4. Aşk hocası cisim ve canda sevgi meclisini artırıp aşıkları terbiye etmektedir.

5. Aşk kumaşı, ruh sultanının tahtını süslemesi için Allah'ın tezgahında dokunup süs oldu.

6. Aydınlatıcı güneş, birlik vadisi sarayında göründü. Yüce aşk, gönül adamlarının üstüne gölge saldı.

7. Ey Rıza! Gel, hemen zevkle aşkın peşinden git. Tatlı aşk, seni her zaman diriltsin.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Secdegâh-ı beyt-i ma'ûmuru tavâf itmekdedir
Dil serâyında kuruldu bir ulu dîvân-ı 'aşk
2. İtmeye etvâr-ı seb'â hacc-ı ekber remzini
Bu mezâyâdan murâd ancak olur peymân-ı 'aşk
3. Men 'aref dersin okurlar mekteb-i 'irfânda
Terbiye eyler dem-â-dem h'âce-i 'irfân-ı 'aşk
4. Meclis-i vâdî-i hayret kurulup ezvâk-ı Hâk
Her zamân eyler tesellî neş'e-i yârân-ı 'aşk
5. Bârgâh-ı şehri dil-i güzârân etrâfını
Nice bir taldurdu bak çevremizi cîrân-ı 'aşk
6. Hayli dem bî-vâye kalmışdık gerekmezdi bize
Kuş bile uçmazdı şimdi oldu bir seyrân-ı 'aşk
7. Ey Rızâ gördün ise cânânı bunda çekme gam
Şâd u hürrem eyledi bil seni bu zî-şân-ı 'aşk (Karaman, 2009: 205)

1. Gönül sarayında kurulan yüce bir aşk divanı, bayındır evin secde yerini ziyaret etmektedir.
2. Yedi tavır, büyük haccın işaretini vermektedir. Bu meziyetlerden ancak aşk yemini amaçlanır.
3. İrfan meclisinde men aref dersini okurlar. Aşk ilminin hocası onları sürekli terbiye eder.
4. Hayret vadisinin meclisi kurulup gerçek zevkler ortaya çıkar. Aşk dostlarının neşesi bizi her zaman teselli eder.
5. Bak, aşk komşuları gönül şehrinin kutsal çevresini nasıl doldurdu?
6. Hayli zaman nasipsiz kalmıştık. Bize gerekmezdi. Kuş bile uçmazdı. Şimdi aşkın bir seyri oldu.
7. Ey Rıza! Sevgiliyi gördünse daha bunun için üzülme. Bu şanlı aşk seni mutlu etti, bil.

2.7.4. Kenzî

9

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. °Aql u fikrim kalmadı geldi dile sultân-ı °aşk
Dilde zikrim kalmadı zikrim benim cânân-ı °aşk
2. Kırdı bi'l-cümle kuyudu şaldı ıtlâka beni
Bendesin âzâd için geldi bugün fermân-ı °aşk
3. Kıldı müstağnî beni dünyâ ve °uqbâdan hemân
Bî-murâd oldum şükür aldı gönül ihşân-ı °aşk
4. Şatvet-i °aşkı bilenler nutkumı tasdiq eder
Kendisinden gayrını ifnâ eder hâkan-ı °aşk
5. °Âşık ü ma°şuk ü °aşktır Kenzîyâ kenz-i vücüd
Hâk vücüdünden °ayân olmaktadır cânân-ı °aşk(Şenol, 2002: 121)

1. Aşkın sultanı dile gelince aklım fikrim kalmadı. Dilde sevgilinin adını anmaktan başka zikrim kalmadı.
2. Aşkın fermanı kayıtların hepsini ortadan kaldırarak beni serbest bıraktı. Bu gün aşkın fermanı kölesini azad etti.
3. Aşkın ihsanı beni dünya ve ukba derdinden kurtarınca şükür muratsız olup gönlüm bu ihsanı kabul etti.
4. Aşkın zorluğunu bilenler söylediklerimi onaylar. Çünkü aşkın sultanı kendisinden başka herkesi yok eder.
5. Ey Kenzi! Vücut hazinesi âşık, maşuk ve aşktan oluşur. Aşkın cananı Hak vücüdünden ortaya çıkmıştır.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Yâr için ölmek imiş mâ'nâ-yı 'aşk
Böyle tefsîr eyledi Mevlâ-yı 'aşk
2. 'Âşıkın ma'sûku vardır cânı yok
Katlanır her zahmete sevdâ-yı 'aşk
3. 'Âşıkânîñ sînesi pür-zahm olur
Okların her dem atar çün yâ-yı 'aşk
4. Derd-i hicrân çarşısında dâ'imâ
Cân ile bazârlanır kâl'â-yı 'aşk
5. Herkes aldı kısmetini ey Aziz
Saña da etti isâbet pâ-yı 'aşk (Şenol, 2002: 223)

1. Aşk mevlasının tefsirine göre aşkın anlamı yar için ölmekmiş.
2. Aşk sevdası her zahmete katlanmasını sağlar. Çünkü aşkın can (derdi) yoktur. Onun (derdi) sevgilisidir.
3. Aşk yayı her an oklarını attığı için âşıkların sinesi yaralarla doludur.
4. Aşkın kalesi (gönül için) ayrılık derdinin çarşısında her zaman can ile pazarlık yapılır.
5. Ey Aziz! Sana da isabet eden aşk hissesinden herkes payını aldı.

2.7.5. Kenz-i Şümûs

342

1. Beni bir zerreden inşân iden ʿaşk
Bu rûhu cism ile yeksân iden ʿaşk
2. Ne benden ne diğerdan bir haber yok
İken bende beni mihmân iden ʿaşk
3. Refik olub bu cihâna getiren
Beni düşmânla tev-emân iden ʿaşk
4. Beni bir ot gibi anda bitiren
Karîn-i vaqt ile mekân iden ʿaşk
5. Bir eri ata bir dişiyi ana
İdüb baña beni civân iden ʿaşk
6. Halil deyu beni bir âd u şâna
Koyub şon işimi hayrân iden ʿaşk (Göksu, 2001: 274)

1. Beni bir zerreden insan eden ve ruhumla cismimi birleştiren aşktır.
2. Ne benden ne diğerinden haber yokken beni misafir eden aşktır.
3. Bana yoldaş olup beni dünyaya getiren ve düşmanla ikiz kardeş yapan aşktır.
4. Beni bir ot gibi anında bitirip mekan ile zamanı birbirine yakınlaştıran aşktır.
5. Benim için bir erkeği baba, bir kadını ana yapıp, beni de(onlara) çocuk yapan aşktır.
6. Halil diye bana bir isim ve nam verdikten sonra işimi hayran eden aşktır.

343

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Gel ço diğer diyârâtı ne hoş vağan diyâr-ı ʿaşk
Ço penc ü şeş ile hafti yeter saña cihâr-i ʿaşk
2. Muhabbet nûru Şubhânı idenler buldu Rahmânı
Nider mülk-i Süleymânı iki cihânı yâr-ı ʿaşk
3. Bulur zakir Hudâ nûrun tamam iderse huzurun
Görür cânında sürûrun diğer kıomaz ki nâr-i ʿaşk
4. İrerse sırr-ı sücûda varır şafâ-yı vücûda
Ne dilerse gelir cûdâ yakîn Hudâyâ câr-ı ʿaşk
5. İki cihânı müheyyâ görür ʿâşıka yok pervâ
Azalmaz artmaz ol deryâ aklar dâim enhâr-ı ʿaşk
6. Şanma ʿâşıq şehvetîdir Hâk ʿaşkı çün devletidir
Zîkr-i Hudâ niʿmetidir kıomağ dünyâyı kâr-ı ʿaşk
7. Terk itmiş vaqt u âvânı unutmuş kevn zamânı
Bir görür faqr u sâmânı çün olmuşdur evzâr-ı ʿaşk
8. Bu halkın fer ʿ ile aslı muhabbetden ider faşlı
Olan ʿâşıq bulur vaşlı gider Hâkka ebrâr-ı ʿaşk

9. Hudā nūru eser ider sivāsını keser ider
Fēdā-i cān u ser ider olanları ahrār-ı ʿaşk

10. Bu ʿālemin şühūdiyle hafāyāsını koy hele
Ki Hālil saña virile tamāmıyla etvār-ı ʿaşk (Göksu, 2001: 274-275)

1. Gel diğer memleketleri bırak, aşkın diyarı ne kadar hoş vatan, gör. Beş, altı ve yediyi bırak, sana aşkın dördlüsü yeter.
2. Aşk nurunu tesbih edenler, Rahmanı buldu. Aşkın dostu, Süleyman mülkünü ve iki cihanı neylesin?
3. Aşk ateşi başka bir şey bırakmaz. Zakir, Hüda nurunu bulup huzurunu tamamlarsa canına sevinç gelir.
4. Secdenin sırrına ererse vücut safâ bulur. Aşk komşusu, Allah'a yakın olduğu için ne dilerse gerçekleşir.
5. Aşkın denizi artmaz, azalmaz, o nehir sürekli akar. Aşıka korku yoktur, iki cihana hazırdır.
6. Aşıkı şehvetî zannetme, çünkü Hak aşkı şanslılar içindir. Aşkın işi dünyayı bir kenara koyup, Hakkı zikretme nimetidir.
7. Saati ve zamanı terk etmiş, oluş zamanını unutmuş, serveti ve fakirliği bir kabul eder, çünkü aşk günahkarı olmuştur.
8. Bu halkın aslı aydınlıktır. Musikisi muhabbettir. Aşkın hayır sahipleri Hakkı bulur. Aşık olan vuslat bulur.
9. Aşka esir olmayanlar canını ve başını feda eder. Hüda nuru onda eser bırakır ve başka her şeyden ilgisini keser.
10. Ey Halil! Eğer sana tamamıyla aşk tavırları verilsin istersen, bu alemin tanıklığıyla sırları bir kenara bırak.

344

Fāʿilātün Fāʿilatün Fāʿilün

1. Şabîleri baña hayrân iden ʿaşk
Görünüb hem görüb seyrân iden ʿaşk
2. Beni her demde semtine yeden ʿaşk
Bütün maʿmûrumu vîrân iden ʿaşk
3. Biñ eşkâl ile yüzün gösterüben
Elâ gözlerimi elvân iden ʿaşk
4. Neyi sevsem o şürete girüben
Hemân karşımda hoş cevân iden ʿaşk
5. Kimi şâb kimi pîrden görünüb
Şuûn-i ʿaynımı ber-şân iden ʿaşk
6. Yer ile gökdeki ismimi silüb
Beni bî-ism ve bî-nişân iden ʿaşk
7. Bütün ʿâlem haķîr u müflis iken
Gınâ u faķr ile zîşân iden ʿaşk
8. Tabiât sicni içre muhliş iken
Alub sultânı âlişân iden ʿaşk
9. Beni Züleyhâ yüzünden görerek
Kaķır yüzü ile ihsân iden ʿaşk

10. Kadehler nev'ini ön sevdirerek
Sonu şarâb ile sekrân iden 'aşk
11. Baña envâ-i mektûbîn okudub
Nihâyet 'aşkını i'lân iden 'aşk
12. Ne varsa 'aql u fikrimden dağıdub
Halil adıyla beni nâlân iden 'aşk (Göksu, 2001:275-276)

1. Günahsızları bana hayran eden, gören, görünen ve gezen aşktır.
2. Her zaman beni semtine ulaştıran ve bütün ürünleri yok eden aşktır.
3. Yüzünü bin türlü şekilde göstererek ela gözlerini renkli yapan aşktır.
4. Neyi seversem o şekle girerek her zaman karşımda gezen aşktır.
5. Bazen genç bazen yaşlı görünerek...
6. Yerdeki ve gökteki ismimi silerek beni isimsiz ve nişansız bırakan aşktır.
7. Bütün âlem rezil ve iflas etmişken, zenginlik ve fakirlikle onların şanını yücelten aşktır.
8. Tabiat hapishanesi içinde halis iken onu yüce ve şanlı sultan eden aşktır.
9. Beni Züleyha gibi görüp, kahrederek bana ihsanda bulunan aşktır.
10. Çeşitli kadehleri önceden sevdirep sonunda şarap içirerek sarhoş eden aşktır.
11. Bana pek çok mektup okutarak, sonunda aşkını ilan eden aşktır.
12. Aklım ve fikrimden ne varsa hepsini dağıtıp Halil adıyla inleyen aşktır.

346

Fâ'îlâtün Fâ'îlatün Fâ'îlün

1. Benim atlâsımı pâlân iden 'aşk
Soyub libâsımı uryân iden 'aşk
2. Bütün varlığımı tâlân iden 'aşk
Yağub ciğerimi püryân iden 'aşk
3. Çıkarub tağlara beni düşüren
Vağanımı ulu balқан iden 'aşk
4. Gözüm yaşıyla yüregimi pişiren
Sonu gözyaşımı al kıan iden 'aşk
5. Yetmiş iki millete ayrı isim
Türk Rus Kürd Lâz Urbân iden 'aşk
6. Nîcelere taht u tâc mülk-i cesîm
Virerek nîceyi kıurbân iden 'aşk
7. Nîcesini kendüye muzır iken
İşini firqatle giryân iden 'aşk
8. Hadd ü hasri olmayan münkîr iken
Nîcesini kıutb-i devrân iden 'aşk
9. Kimisinden dahî inkârı sürüb
Son nefesinde bî-îmân iden 'aşk
10. Kimisini zincîr ile torğurub
Añlar ile ahd u peymân iden 'aşk

11. Yağub âteşden su olub söndüren
Bazı ʿaks üzre gülistân iden ʿaşk
12. Dolap olub suda anı döndüren
Çok zemîni de çölistân iden ʿaşk
13. Yüz urub yerlere haykırub giden
Dereler suyunu ummân iden ʿaşk
14. Toprak hava su âteşi mecz iden
Dürlü meyvâ ile rummân iden ʿaşk
15. Yedi tabağda sayılmaz niʿmeti
Var idüb milyonlara hân iden ʿaşk
16. Şürete mağrûra kılub niğmeti
Şîret ehline kamû-kân iden ʿaşk
17. ʿİlm u aʿmâl ile mağrûr eyleyüb
Zâhidi ʿâşıkâ düşmân iden ʿaşk
18. Vech-i âdemde yüzün setr eyleyüb
Yevm-i maşşerde anı pişmân iden ʿaşk
19. Mühr urub kalbi riyâkâra hemân
Anı tezyîn içre pünhân iden ʿaşk
20. Virmeyüb haber özünden hem emân
Tâbî-i hevâ ve ünvân iden ʿaşk
21. Bin sözünden şemme virmez gâfile
Bî-nasîbi ehl-i hızlân iden ʿaşk
22. Anı bilmeyene vaşfı nâfile
Tatmayana kârı hüsrân iden ʿaşk
23. Türkçe ise ehl-i ʿaşkıñ sözünü
Oğumam dir ânı hirmân iden ʿaşk
24. Teslîm olan ana bildi özünü
Meʿzûn ider anı fermân iden ʿaşk
25. Kağr u lütfuñ ikisi ʿaşka delîl
Cümle esmâsını Raḥmân iden ʿaşk
26.
Cümle şeyden zikr-i Şubḥân iden ʿaşk (Göksu, 2001: 277-278-279)

1. Benim atlasımı palan eden ve elbiselerimi soyup üryan eden aşktır.
2. Bütün varlığımı talan eden ve ciğerimi yakıp kavuran aşktır.
3. Beni dağlara çıkarıp memleketimi Balkan eden aşktır.
4. Yüreğimi gözyaşıyla pişiren ve sonunda gözümde kanlı yaş döken aşktır.
5. Türk, Rus, Kürt, Laz, Urban gibi otuz iki millete ayıran aşktır.
6. Bazılarını taç ile taht ve büyük mülk vererek onları kurban eden aşktır.
7. Bazıları aşka zarar verirken onların işini ayrılıktan dolayı ağlamak yapan aşktır.
8. İnkâr etmede sınır tanımayan nicelerini, zamanın kutbu yapan aşktır.

DİVAN EDEBİYATINDA AŞK REDİFLİ GAZEL VE ŞERH... Ayşe NACAR

9. Bazılarından da inkarı göndererek, son nefesinde imansız eden aşktır.
10. Bazılarını zincirle bağlayıp onlarla anlaşılan aşktır.
11. Yanan ateşi su olup söndüren ve bazen yanan ateşi gülbahçesine çeviren aşktır.
12. Çok zemini çöl eden, dolap olup onu döndüren aşktır.
13. Yere yüzünü vurup haykırarak akan derelerin suyunu denize çeviren aşktır.
14. Toprak, hava, su ile ateşi birleştirerek onlardan çok çeşitli meyveler üreten aşktır.
15. Nimetleri yedi kısımda sayılmaz, milyonları var ederek zenginleştirir.
16. Surete mağrurlara şiddetli ceza veren ama aslında siret ehline tamamen kan ağlatan aşktır.
17. Zahidi, ilim ve ameller ile gururlandırarak aşık düşman eden aşktır.
18. İnsan suretinde yüzünü gizleyip mahşer günü onu pişman eden aşktır.
19. Riyakârın kalbini mühürleyerek onu hemen süslerin içinde saklayan aşktır.
20. Özümnden haber ve eman vermeyerek hevesine ve ünvanına tabi eden aşktır.
21. Gafil olanlara bin sözünden bir söz bile vermez. Nasipsizi hızlan ehli eden aşktır.
22. Onu bilmeyene anlatmak nafiye çünkü tatmayanın işini hüsrana eden aşktır.
23. Aşk ehlinin sözü Türkçe'ye okumam deyip onu mahrum eden aşktır.
24. Ona özünü teslim eden kendisini bildi. Aşk fermanı onu mezun eder.
25. Aşka kahır ile lütufun ikisi de delildir. Aşk bütün isimlere merhamet eder.
26. Bütün her şeyden Sübhan zikri yapan aşktır.

2.7.6. Remzi

364

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

1. Yaqtı cismim Tūrun ey dil Muşāāşā nār-ı ^caşq
Gün gibi kıldı tecellî pertev-i envār-ı ^caşq
2. Pāy-ı yāra şu gibi yüzüm sürüp besdir baña
^cAyn-ı cān ile temāşā etdiğim dīdār-ı ^caşq
3. ^cAşq-ı ma^cşuq ile olsam tañ mı rüsvā-yı cihān
^cAşkı rüsvā-yı ^cālem eylemektir kār-ı ^caşq
4. Tekye-i ^caşq içre ey şūfī bir abdālīm bu gün
Eylemiştir vālīh ü hayrān beni ikrār-ı ^caşq
5. Gülşen-i bāğ-ı cihān faşl-ı hazān olsa solar
Tāzedir ey bülbül-i dil dāima gülzār-ı ^caşq
6. Bu meyānde kādri artar gün gibi meşhūr olur
Zerre deñlü her kimin göñlünde var āşār-ı ^caşq
7. ^cAşkı Remzī nazm ile bildirmek ister ^cāleme
Eylemek kâbil midir eş^cār ile iş^cār-ı ^caşq (Güven, 2005: 202)

1. Aşk ateşi Tur dağına benzeyen bedenimi, Musa'nın esasına benzeyen gönlümü yaktı. Aşkın nurunun parlaklığı gün gibi ortaya çıktı.
2. Aşkın güzel yüzünü gönül gözüyle izlediğim bana yeter. Artık yârin ayağına su gibi yüzümü süreyim.
3. Cihanda sevgilinin aşkıyla rezil olsam ayıp mı? Aşkın işi aşığı âleme rezil etmektir.
4. Ey sufi! (Ben) bu gün aşk tekkesinin içindeki bir dervişim (abdalım). Aşkın kararı beni şaşkın ve hayran etti.
5. Dünya bağının gülşeni son bahar olunca solar ama ey gönül, aşkın gül bahçesinin bülbülü her dem yenidir.
6. Kimin gönlünde zerre kadar aşkın izi varsa bu meydanda değeri artar ve güneş gibi parlayıp meşhur olur.
7. Remzi aşkı sözle anlatmak ister ama aşkı yazıyla ya da şiirle ifade edebilmek mümkün mü? (mümkün değildir.)

3. AŞK, ÂŞIK VE SEVGİLİ İLE İLGİLİ YAPILAN TEŞBİHLER

Sözü daha etkili bir şekilde dile getirmek amacıyla aralarında türlü yönlerden ilgi bulunan iki şeyden güçlü olanı zayıf olana benzetmeye teşbih denir. Divan Edebiyatında şairlerin en çok kullandığı sanat teşbihtir. Yüzyıllar boyunca yapılan teşbihler kalıplaşarak mazmun olarak kullanılmış hatta bazen teşbih yapılmadan mazmun ifade edilmiştir. Böylece zengin bir dil kullanarak bir ya da birkaç kelimeyle bir destan yazmışlardır.

Teşbihin dört unsur vardır. Benzetilen(müşebbeh), kendisine benzetilen(müşebbehün-bih), benzetme yönü (vech-i şebih), ve benzetme edatıdır (edat-ı teşbih). Bütün teşbihler teşbihin dört unsuruyla gerçekleşmemiştir.

Tezimizde bulunan gazellerde yer alan aşk, âşık ve sevgili ile ilgili yapılan teşbihler incelenmiştir. Teşbihler konularına göre sınıflandırılıp ilim dünyasının beğenisine sunulmuştur. Teşbihler titizlikle tespit edildikten sonra her konuyla ilgili olarak yalnızca bir örnek gösterilmekle yetinilmiştir. Diğer örnekler şairin adı, gazel numarası ve beyit numarası ile birlikte örnek beyitten sonra verilmiştir.

3.1. Âşık ile İlgili Yapılan Benzetmeler

Abdâl-ı Aşk

Bî-niyâz-ı tâc-ı devlettir ser-i abdâl-i °aşk
Farq-ı ehl-i derde bestir sâye-i iqbâl-i °aşk (Şeyhülislam Bahayî; 18G, 1B)

Yusuf Hakkı; 62G, 2B

Abd-i Aşk

°Alem gulâm-ı şive-i etvâridir bütün
Sultân-ı kâ°inât olur °abd-i qadîm-i °aşk (Esrâr Dede; 144G, 5B)

Ashab-ı Aşk

Menzil-i maqşûda vaşıl oldular erbâb-ı °aşk
Şoĥbet-i didâra nâ°il oldular aşĥâb-ı °aşk (Neccar-zade Şeyh Rıza; 175G, 1B)

Asaf; 505G, 1B
Neccârzade Şeyh Rıza; 175G, 1B
Şuhûdî; 109G, 5B.

Ahbâb-ı Aşk

°Aşkdır ser-mâye-i kâlâ-yı vuşlat °âşıkâ
Bü°l-°aceb bâzârdır germiyyet-i aĥbâb-ı °aşk (Neccârzade Şeyh Rıza; 175G, 2B)

Aşinâ-yı Aşk

Her ki Şenâyî uyar °aşka o ma°şûka
İrüşür elbette kim ola âşinâ-yı °aşk (Senayi; 105G,6B)

Arşî; 155G,6B.
Peşteli Hisâlî; 236G, 3B
Yahya Nazim; 280G, 5B

Badiye-pûyân-ı Aşk

Âteş-i ah-ı dili bedreka-ı râh olur
 Hâvf ide mi hârdan bâdiye-pûyân-ı aşk (Nevizade Atayî; 123G, 4B)

Şeyhülislam Yahya; 178G, 1B

Bî-ca-yı Aşk

Kıomayup dilde karar u canda şabr
 Yine ser-gerdân gezer bî-ca-yı ışk (Harîmî; 15G, 4B)

Bî-mâr-ı Aşk

Öyle hûn-rîze ne çâre ibtilâ pek güçdür âh
 Çeşm-i mestiñ gibi oldum sevdigim bîmâr-ı aşk (Leylâ Hanım; 61G, 3B)

Fütûhî; 29G, 15B
 İsmail Hakkı Bursevî; 169G, 3B
 Mehmed Nazmî; 110G, 2B
 Nimetî; 72G, 3B

Bî-pervâ-yı Aşk

Pîr eliñden sâgar-ı pey-der-pey-i şâfi çeküp
 Nehcî-i mest-i maḥabbet oldı bî-pervâ-yı ışk (Nehcî Mustafa Dede; 182G, 7B)

Celvetî; 48G, 7B
 Harimî; 15G, 3B
 Hayretî; 178G, 11B
 Nehcî Mustafa Dede; 182G, 7B
 Selanikli Akif Efendi; 53G,2B

Bülbül

Bülbül-âsâ her seher zâr ittirir
 Aşıkâne ol gül-i ḥandân aşk (Cemâlî; 198G, 2B)

Behcetî; 243G, 1B
 Behcetî; 243G, 5B
 Cem Sultan; CLXIXG, 5B.
 Faik Ömer; 62G, 1B
 Fütûhî; 29G, 4B
 Mustafa Fazıl Paşa; 187G, 1B
 Şeyhî; XCIIIG,7B

Câr-ı Aşk

İrerse sırr-ı sücûda varır şafâ-yı vücûda
 Ne dilerse gelir cüdâ yakın Ḥudâya câr-ı aşk (Kenzi-i Şümûs; 343G, 4B)

Dânâ-yı Aşk

Ûatrede deryâ-yı zerrât içre mihr-i enverî
Şeyr eder ger dîde-i  irfân açar dâna-yı  aşk (Usûlî; 1G, 12B)

Dârâ-yı Aşk

Şanma zâhid ola Hâfız sen gibi beyhûde zât
Çâker-i yârim haķıķat zahirim dârâ-yı  aşk (Ayıntablı Hafız; 140G, 7B)

Dem-sâz-ı Aşk

Ûâmetüm çeng oldı beñzüm sâz döndüm bir kıla
Dostlar düşmânlarum da olmasun dem-sâz-ı  ışk (Zâtî; 660G, 2B)

Şeyh Galib; 169G, 4B

Derdâ-yı Aşk

Derd imiş dermân-ı  aşık derde dermân et hemân
Derd-i derd dermân demiş bu derde bu derdâ-yı  aşk (Usûlî; 1G, 9B)

Divâne-i Aşk

Pend ile divâne-i  aşka selâsil bağlama
Bend ü zencir eslemez zirâc bilürsin şîr-i  aşk (Baki; 235G, 2B)

Baki; 236G, 6B

Hatîf Ali Efendî; 201G, 4B

Ebrâr-ı Aşk

Baňa kıble Ka^cbe-i küyuñdur
K'oldı cânâ cennet-i ebrâr-ı  aşk (Fanî; 75G, 10B)

Fahrî-i Sünbülî; 74G, 2B

Kenzî-i Şümûs; 343G, 8B

Şeyh Mehmed Nazmî; 108G, 1B

Ehl-i Aşk

Ûatlini  ışk ehlî tapmas cân birip tâ iyledi
Ĝamze tiĝi birle meh-veşler közin cellâd  ışk (Ali Şîr Nevâyî; 196G, 6B)

Emrî; 249G, 5B

Erzurumlu İbrahim Hakkı; 194G, 5B

Gülşenî; 121G, 3B

Hasan Ziyaî; 218G, 2B

Selâmî; 97G, 3B

Ehl-i Dil

 Afv ider olsañ Şeref pey-rev Lebîb-i pür-hüner
Cüş ider ehl-i dil elbet ķande olsa yâd-ı  aşk (Şeref Hanım; 90G, 5B)

Erbâb-ı Aşk

Ey gönül ferhunde kal ölse n'ola erbâb-ı aşk
Böstân-ı hüsn-i dilberden açıldı bâb-ı aşk (Haşimî; 56G, 1B)

Asâf; 520G, 1B
Nazîr İbrahim; 443G, 2B
Neccâr-zâde Şeyh Rıza; 175G, 1B
Neccâr-zâde Şeyh Rıza; 175G, 6B
Sutûrî; 285G, 1B
Sutûrî; 292G, 1B
Şeyhülislam Yahya; 175G, 1B
Şeyhülislam Yahya; 178G, 6B
Şuhudî; 109G, 5B

Esir-i Aşk

Yüzünde zülfe hâliñ görüb oldum esir-i aşk
Te'âla'llah ne müşafdır zihî haqq-ı debîr-i aşk (Gül Baba; 4G, 1B)

Haletî Gülşenî; 126G, 6B
Sürûrî; 89G, 5B

Evezâr-ı Aşk

Terk itmiş vaqt u âvânı unutmuş kevn zamânı
Bir görür fakr u sâmanı çün olmuşdur evzâr-ı aşk (Şümûs; 343G, 7B)

Ferhâd-ı Aşk

Şüret-i Leylâ'da eyler kâh-ı Kaysı serserî
Hânde-i Şîrîn ile ki kollanur Ferhâd-ı aşk (Selâmî; 96G, 2B)

Zâtî; 659G, 5B

Gammâz-ı Aşk

Ġaliba âlemde fâş olmazdı ola râz-ı ışk
Rüy-ı zerd ü girye vü âh olmasa gammâz-ı ışk (Zâtî; 660G, 1B)

Gedâ-yı Aşk

Şâh-ı cihânı aldayan ol fânî devletin
Sultanlığımı bir pula almaz gedâ-yı aşk (Abdulahad Nûrî; 72G, 3B)

Bursalı Rahmî; 94G, 5B
Hayretî; 179G, 5B
Kanî; 95G, 1B
Peşteli Hisâlî; 239G, 5B
Salih Çelebî; 89G, 4B

Hâr-ı Aşk

Ol lebi gönce nigâra bülbül idelden beni
Kıldı cümle âlemi bu gözlerüme hâr-ı ışk (Mûradî; 684G, 6B)

Hayrân-ı Aşk

Himmetîyi gör ne hâle koydu °ışkuñ hâleti
Bilmez oldu cism ü cânı oldu çün hayrân-ı °aşk (Bolulu Himmet; 29G, 4B)

Halil Nuri Bey; 165G, 7B
Kuddusî; 359G, 8B

Hem-dem-i Aşk

Dem-be-dem hûn-ı dil nişâr itsün
Her kim ister ki ola hem-dem-i °aşk (Kelâmî; 187G, 4B)

Taşlıcalı Yahyâ; 204G, 3B

Hem-kâr-ı Aşk

Cem°-i bezmi tağıdup eyler perâkende şu kim
İktirân idüp maḥabbetle ola kem-kâr-ı °aşk (Mûradî; 685G, 3B)

Hem-meşreb-i Aşk

Telh u şîrîn-i cihân zâyıkasında bir olur
Ol ki bu bezm-i fenâda ola hem-meşreb-i °aşk (Cevrî; 134G, 3B)

Hüddâm-ı Aşk

°Arşî gibi bulunmaya ihlâş-ı kalb ile
Hüddâm-ı bâb-ı bâr-gehi kibriyâ-yı °aşk (Arşî; 155G, 7B)

Keşanlı Zihnî; 193G, 2B

Hümâ-yı Aşk

°Âşıkân mişl-i hümâ uçsa felekde var yeri
Anlara eyler i°ânet per ü bâl-i ḥüsn ü °aşk (Mustafa Fazıl Paşa; 178G, 6B)

İhrâm-ı Aşk

Her nefes tavg-ı harîm-i dil-rübâya sa'y ider
Hacc u °umre idemez püşîde-i ihrâm-ı °aşk (Ahmed Nâmî; 228G, 3B)

İhvân-ı Aşk

°Aşk ile vâşıl olur ma°şûka cümle °âşıkân
Cân ile cânâna teslim oldılar ihvân-ı °aşk (Nazir İbrahim; 449G, 2B)

Kurbân-ı Aşk

Zevk alanlar zıkr-i Ḥaḫdan lezzet-i şürî koyup
Girdiler devrân-ı °aşka oldular kurbân-ı °aşk (Hasan Rıza; 52G, 12B)

İbrahim Taib; 217G, 7B

Küstem-i Aşk

°Uşşāk ola müjleriñe táb-āver-i ğamze
Her birisi olursa dahı küstem-i °ışk (Sürûrî; 88G, 2B)

Lâl-i Aşk

Maħrem-i bezm-i vişal olsa yine pervāne-veş
Vākıf-ı rāz-ı niyāz etmez zebānıñ lâl-i °aşk (Şeyhülişlām Bahayî; 18G, 3B)

Mansûr-ı Aşk

Zümre-i °uşşāk içinde cümleye serdârdır
Çün ene°l-ħaķ sırrıñ izhâr eyledi Mansûr-ı °aşk (Sezâyî-i Gülşenî; 187G, 3B)

Mecnûn-ı Aşk

Vâdi-i mihnetde ol dem °âşık-ı ser-geşte-hâl
Bir saçı leylî firâkıdan olup Mecnûn-ı °ışk (Süheylî; 159G, 4B)

Hüdâyi-i Kadim; 49G, 6B

Mecrûh-ı Aşk

Zahmına merhem ne kâr itsün olan mecrûh-ı °aşk
Tirelendürdi şebûñ târikini maşbûh-ı °aşk (Suturî; 291G, 1B)

Mefrûh-ı Aşk

Câm-ı kevşerden içermiş feyz almış cümleden
Haşre dek bezm-i şafâda şaz olur mefrûh-ı °aşk (Suturî; 291G, 3B)

Meftûh-ı Aşk

Sînesinde şerhâ şerhâ dâğlar olmuş °ayân
Nice pinhân eylesin ħalkdan özin meftûh-ı °aşk (Suturî; 291G, 2B)

Merdân-ı Aşk

Tiz vâşıl eyler °aşıkı mâ°şûka °ışk mürşid olur
Anıñla bulur vuşlâtı Yeẓdâna heb merdân-ı °ışk (Kuddusî; 359G, 9B)

Halil Nuri Bey; 165G, 1B
Nazir İbrahim; 450G, 3b

Mestân-ı Aşk

Haşriñ şadâ-yı sûrunu kulkulle başdırır
Dâmen-keş-i kıyâm olamaz ħire mest-i °aşk (Esrar Dede; 146G, 2B)

Azbî Baba; 132G, 3B
Cemâlî; 205G, 2B
Erzurumlu Zihnî; 191G, 2B
Halil Nuri Bey; 165G, 6B
Haşimî; 56G, 2B
Hatif Ali Efendi; 201G, 1B

Hayâlî; 259G, 1B
 Kuddusî; 359G, 6B
 Seyyid Nizamoğlu; 130G, 4B
 Sürurî; 91G, 3B
 Şeyh Mehmed Nazmi; 108G, 6B
 Şeyhi Mehmed Efendi; XCIIIG, 4B

Mihmân-ı Aşk

°Aşkî oku °aşkı yaz °aşk ile gez °aşk ile tur
 °Aşka gel °aşıkın ilinde ol Rızâ mihmân-ı °aşk (Hasan Rıza; 52G, 13B)

Azbî Baba; 132G, 4B
 Ebubekir Samî Paşa; 108G, 3B
 Hâletî Gülşenî; 126G, 3B
 Nazir İbrahim; 449G, 3B
 Vuslâtî; 91G, 7B

Mîr-i Aşk

Şâh-ı kişverden dilâ gel çekme şancağ minnetin
 Kendü dūd-ı âhıdur zirâ° livâ-yı mîr-i °aşk (Baki; 235G, 5B)

Baki; 236G, 3B

Mübtelâ-yı Aşk

Cân ile ey gönül olalum mübtelâ-yı °ışk
 °Uşşâka bal olur çün bilürsin belâ-yı °ışk (Hayretî; 179G, 1B)

Şeyhi; 1G, 2B
 Şuhûdî; 107G, 1B

Rindân-ı Aşk

Şarşar-ı endüh ile cüş itmeden °ummân-ı °ışk
 Zevrağ-ı şahbâyı çeksün turmasun rindân-ı °ışk (Cem'î; 69G, 1B)

Nazir İbrahim; 450G, 2B

Rüsvâ-yı Aşk

°Irzuñi °arz itme °uşşâka ne bilsünler senün
 Vâ°izâ vaz° u vağaruñ bir bölük rüsvâ-yı °ışk (Hayretî; 178G, 7B)

Antepli Aynî; 114G, 2B
 Ayıntablı Hafız; 140G, 5B
 Bursalı Rahmî; 95G, 7B
 Celvetî; 48G, 2B
 Cem Sultan; CLXIXG, 1B
 Cesârî; 351G, 2B
 Esrar Dede; 142G, 1B
 Hâlet-i Gülşenî; 121G, 9B
 Harimî; 15G, 15B
 Hüdâyî-i Kâdim; 87G, 6B
 Mustafa Fazıl Paşa; 187G, 2B

Nesîmî; 215G, 2B
 Nesîmî; 218G, 3B
 Nimetî; 66G, 1B
 Senâyî; 105G, 2B
 Sezâyî-i Gülşenî; 188G, 2B
 Sûzi-i Sivâsî; 166G, 3B
 Şâhî; 78G, 1B
 Taşlıcalı Yahyâ; 201G, 2B
 Usûlî; 1G, 16B
 Usûlî; 1G, 7B

Şâb-ı Aşk

Raht-ı °aqluñ başına şu koydı bu seylâb-ı °ışk
 Qanda ise gâlib olur şeyh-i °aqla şâb-ı °ışk (Mesîhî; 122G, 1B)

Şeydâ-yı Aşk

Tâ ezelden olmuşum şeydâ-yı °aşk
 Şanmâ kim oldum bugün rüsvâ-yı °aşk (Esrâr Dede; 142G, 1B)

Ahmed-i Daî; 78G, 3B
 Halet-i Gülşenî; 121G, 1B
 Nazif; 84G, 3B

Tersâ-yı Aşk

°İşk içinde dîn ü dilden geç sen imdi ey gönül
 Şeyh San°an kimi olgıl sen dahı tersâ-yı °ışk (Nesimî; 215G, 3B)

Feyzî-i Kefevî; 223G, 4B

4.2. Aşk ile İlgili Yapılan Benzetmeler

Ab

°Aşıkların vücūduna °aşk odu yakmadın
 Hiç el verir mi onlara âb-ı zülâl-i °aşk (Abdulahad Nûrî; 71G, 3B)

Azmi-zade Haleti; 373G, 1B
 Enderunlu Vasıf; 69G, 1B

Abile

Ben âteşem âteş ki teb-i tâb-ı sitemle
 Zeyn itdi leb-i cân u dili âbile-i °ışk (Neşâtî; 67G, 4B)

Yahya Nazim; 281G, 4B

Ab-ı Hayat

Düşme zulmete Sikender gib ol leb-i Hızra gel
 Kim dehânından revândır çeşme-i hayvân-ı °aşk (Gül Baba; 3G, 3B)

Hüdayi-i Kadim; 94G, 3B

Afet

Âfet oğradı semâvî şanemâ gönülüne
Kimsenün gönüline oğramasun âfet-i ışk (Kadı Burhaneddin; 742G, 5B)

Alâm

Bilmedi Cemlik nedür nüş itmeyenler cām-ı ışk
Âşıkun hâlin ne bilsün çekmeyen âlâm-ı ışk (Ahmed Nâmî; 228G, 1B)

Keşanlı Zihnî; 193G, 5B

Âlem

Turfe rüşen-ger-i âyine-i dildür ğam-ı ışk
Açduğı âyinelere görünür âlem-i ışk (Cevrî; 141G, 1B)

Hasan Ziyaî; 221G, 1B
Hayretî; 180G, 1B
Kadı Muhammed; 145G, 2B
Kelâmî; 187G, 1B
Selanikli Akif Efendi; 53G, 9B
Taşlıcalı Yahyâ; 204G, 1B

Anka

Beyzâ-i çarh-ı zemîni kıldı der-zîr-i cenâh
Kâf-ı dilde lâne-sâz-ı şevk olup anka-yı aşk (Antepli Aynî; 114G, 8B)

Arşî; 153G, 9B
Cemâleddin Uşşâkî; 243G, 5B
Cemâlî; 205G, 5B
Cesârî; 351G, 4B
Gül Baba; 1G, 1B
Hüdayî; 77G, 3B
Kadı Muhammed; 152G, 1B
Meşhûrî; 76G, 5B
Mustafa Fazıl Paşa; 187G, 3B
Nehcî Mustafa Dede; 182G, 4B
Nimetî; 66G, 7B
Ruşenî; 37G, 5B
Sezâyî-i Gülşenî; 190G, 2B
Usûlî; 1G, 4B

Asâr

Şöyle itmiş hoşka-i la'linini ser-şâr-ı aşk
Hâmeden dâ'im teraşsuh itmede âşâr-ı aşk (Fazıl Hacı Tahir Efendi; 173G, 1B)

Fahrî-i Sünbülü; 73G, 3B
Hüseyin Vassâf; 140G, 1B
İsmail Hakkı Bursevî; 169G, 1B
Kuddusî; 361G, 4B

Âteş

Gerçi ki yanmakta dil aḥker-i sūzān ile
Lîk süveydādur âteş-i pinhān-ı ʿaşk (Şeyhülislam Yahya; 178G, 5B)

Cemâlî; 198G, 7B
Hüdayi-i Kadim; 94G, 2B
Nevizade Atayî; 123G, 1B
Nevizade Atayî; 123G, 5B
Sürûrî; 91G, 1B
Şakir; 136G, 1B
Yahya Nazim; 279G, 1B

Ayet

Göge çıhdı sinüñ ile şanemā rāyet-i ʿışk
Muʿciz oldı begüm hüsnüñ ile āyet-i ʿışk (Kadı Burhaneddin; 742G, 1B)

Murâdî; 686G, 4B

Bâb

E'ş-şalâ feyz-i letâfetle açıldı bâb-ı ʿaşk
Eylesün hūbān ile cān ʿişretin aşhâb-ı ʿaşk (Asaf; 505G, 1B)

Asâf; 520G, 1B
Haşimî; 56G, 1B
Neccâr-zâde Şeyh Rıza; 175G, 3B
Rami; 162G, 5B
Suturî; 285G, 1B
Sürurî; 91G, 5B
Şeyhülislam Yahya; 175G, 1B

Bâr

Bir çekilmez derd imiş Hâk virmeye aʿdāmıza
Bir belâ-yı ser degil midir hele bu bâr-ı ʿaşk (Leylâ Hanım; 61G, 2B)

Fütûhî; 29G, 16B
Kadı Burhaneddin; 74G, 2B
Suturî; 290G, 2B

Bazâr

İsteriseñ ʿaşk-ı cān var al şatun
Kim ezelden böyledür bāzâr-ı ʿaşk (Fanî; 75G, 3B)

Fazıl Hacı Tahir Efendi; 173G, 3B
Hayâlî; 258G, 2B
İsmail Hakkı Bursevî; 164G, 3B
Kuddusî; 361G, 1B
Murâdî; 684G, 7B
Murâdî; 685G, 5B
Nazîkî; 97G, 7B

Nebzî; 289G, 2B
 Necmî; 89G, 7B
 Şeyh Mehmed Nazmi; 110G, 1B

Belâ

Çün kimse şâlim olmadı bir yük götürmedi
 Olsa bu bendenin yükü bâri belâ-yı aşk (Abdulahad Nûrî; 72G, 5B)

Hakanî Mehmed Bey; 255G, 5B
 Mahmud Celaleddin Paşa; 34G, 2B
 Salih Çelebî; 89G, 2B
 Şeyh Galib; 168G, 1B
 Şeyhî; 1G, 1B
 Şuhudî; 107G, 1B

Berk

İşka yıldırım çalacak şüfi inkâr itmesün
 Kim aña bir gün görünür berç-i âlem-tâb-ı ışk (Mesihî; 122G, 6B)

Mustafa Rûmî Efendi; 50G, 1B

Beyabân

Virdi tenüm hâkini tâ yile devrân-ı aşk
 Oldı müselleme baña seyr-i beyâbân-ı aşk (Kelâmî; 190G, 1B)

Binâ

Her kim oldı bunda a^cmâ anda da a^cmâ olur
 Aç başiret gözüñi tâ olasin bînâ-yı ışk (Haletî-i Gülşenî; 121G, 4B)

Hayretî; 178G, 13B
 Peşteli Hisâli; 234G, 4B
 Usulî; 1G, 13B

Câm

Bilmedi Cemlik nedür nüş itmeyenler câm-ı ışk
 Âşıkun hâlin ne bilsün çekmeyen âlâm-ı ışk (Ahmed Nami; 228G, 1B)

Hasan Ziyaî; 221G, 1B
 Kadı Muhammed; 145G, 1B
 Kadı Muhammed; 145G, 5B
 Keşanlı Zihnî; 193G, 1B
 Nimeti; 66G, 2B
 Suterî; 286G, 2B
 Suterî; 292G, 3B
 Taşlıcalı Yahyâ; 204G, 1B

Ceres

Ey Kâ^cbe-rev-i vaşl reh-i deşt-i fenâ tut
 Pür-velvedür gör ki şadâ-yı ceres-i ışk (Nehcî Mustafa Dede; 179G, 2B)

Nehcî Mustafa Dede; 180G, 1B

Cevher

Cevher-i maṭlûbı şâfi-dil olanlardur bulan
Degme ʿummânda bulunmaz gevher-i nâyâb-ı ʿaşk (Asâf; 505G, 3B)

Azmi-zade Haleti; 376G, 4B
Cevrî; 136G, 5B
Fasih; 224G, 1B
Fütûhî; 29G, 24B
Gül Baba 1G, 11B
Meşhûrî; 75G, 4B
Sehabî; 198G, 1B
Sehâbî; 198G, 2B
Sezâyî-i Gülşenî; 190G, 1B

Çerâğ

Olsa bir dilde fûrûğ-ı eşer-i kevkeb-i ʿışk
Haşre dek dahı olur zinde çerâğ-ı şeb-i ʿışk (Cevrî; 134G, 1B)

Suzi-i Sivâsî; 168G, 13B

Çevgân

ʿArşa-i penhâ-yı dehri böyle devr itmezdi ger
Olmasa gûy-ı felek sergeşte-i çevgân-ı ʿışk (Cem'i; 69G, 2B)

Hüdayi-i Kadim; 95G, 3B
Şeyhülislâm Yahyâ; 177G, 1B

Dâmân

Dâmân-ı ʿışkı nice ʿosun Hayretî şehâ
Sultân-ı mülk-i gamdur olaldan gedâ-yı ʿışk (Hayretî; 179G, 5B)

Nadiri; 70G, 5B

Dâr

Ḳıssa-i Manşûrî zâhid gûş idip havf eyleme
Hiç senüñ gibi harûn bârın çeker mi dâr-ı ʿışk (Azmizade Haleti; 374G, 2B)

Gül Baba 2G, 2B
Nazîkî; 97G, 2B

Dastân

ʿÂlem kitâb-ı naʿtına Esrâr bir varâk
Sıgmaç kaşide vü gâzele dâstân-ı ʿaşk (Esrar Dede; 145G, 6B)

Hasan Rıza; 12G, 9B
Hikmetî; 157G, 8B

Dava

Hükm-i şerʿ-i yâr ile rüsvâlîğî sâbit degül
Şâhidi yok kılmason ol müddeʿî daʿvâ-yı ʿaşk (Ayıntablî Hafız; 140G, 3B)

Cesârî; 350G, 1B
 Giritli Aşkî; 131G, 3B
 Hâlet-i Gülşenî; 121G, 1B
 Hasan Rıza; 178G, 2B
 İbrahim Taib; 216G, 1B
 Nazif; 84G, 2B
 Şeref Hanım; 83G, 1B
 Taşlıcalı Yahyâ; 201G, 1B

Demdeme

Çopdı yine gönülümde zezeme-i ışk
 Söylenür oldı içümde demdeme-i ışk (Kadı Burhaneddin; 95G, 1B)

Dermân

Kondı çünkim bu dil-i vîrâneye sultân-ı ışk
 İrdi Hağdan âşık-ı dîvâneye dermân-ı ışk (Bolulu Himmet; 29G, 1B)

Cemâleddin Uşşakî; 237G, 3B
 Kuddusî; 356G, 5B
 Sûzî-i Sivâsî; 165G, 3B
 Vuşlâtî; 91G, 1B

Dert

Derd-i aşka bir tabib itmez devâ
 Derdidür bil derdine dermân-ı aşk (Cemâlî; 198G, 3B)

Mustafa Nedim Paşa; 88G, 1B
 Salih Çelebî; 89G, 5B
 Sûzi-i Sivâsî; 165G, 3B
 Yahya Nazim; 280G, 1B

Deryâ

Dâî bugün yakada gerçi selâmet yürür
 Vay aña ger bir gün ol mevc ura deryâ-yı ışk (Ahmed-i Daî; 78G, 7B)

Antepli Aynî; 114G, 4B
 Âşık çelebî; 76G, 5B
 Celvetî; 48G, 3B
 Cem Sultan; CLXIXG, 1B
 Cem Sultan; CLXIXG, 2B
 Cem Sultan; CLXVIIIIG, 6B
 Cemâleddin Uşşakî; 243G, 1B
 Cemâlî; 205G, 1B
 Cesârî; 350G, 5B
 Daniş; 352G, 1B
 Esrar Dede; 142G, 11B
 Harimî; 15G, 1B
 Hasan Rıza; 178G, 3B.
 Hayâlî; 259G, 2B
 Hayretî; 178G, 4B
 Hüdayî; 77G, 5B

Kadı Muhammed; 152G, 2B
 Murâdî; 705G, 1B
 Mustafa Fazıl Paşa; 187G, 4B
 Nehcî Mustafa Dede; 182G, 1B
 Nesimî; 218G, 7B
 Nimeti; 66G, 3B
 Sehâbî; 198G, 1B
 Selanikli Akif Efendi; 53G, 10B
 Senâyî; 105G, 4B
 Usulî; 1G, 6B
 Yenişehirli Avni Bey; 206G, 5B

Devrân

Bir bedevî topudur Âdem ile rûy-ı hâk
 Çarha girip nüh felek etmede devrân-ı ışk (Hanyalı Nuri; 312G, 4B)

Hasan Rıza; 52G, 2B
 İbrahim Taib; 217G, 1B

Divân

Taht-ı dilde bâr-gâhın kurdı çün sultân-ı ışk
 Gel temâşâ kıl müzeyyendür yine dîvân-ı ışk (Haletî-i Gülşenî; 126G, 1B)

Hasan Rüşdî; 48G, 1B
 Kuddusî; 359G, 2B
 Mustafa Fazıl Paşa; 177G, 1B
 Şeref Hanım; 86G, 2B

Diyâr

Müsellem oldı bana tîğ-i âhımla diyâr-ı ışk
 Ben oldum devletünde pâdişâhum şehriyâr-ı ışk (Aşık Çelebî; 76G, 1B)

Cem Sultan; CLXVIII G, 3B
 Kenzi-i Şümûs; 343G, 1B

Dürr

Ol dür-i şehvârı deryâ-dil olanlardur bulan
 Degme bir yem içre bulunmaz (bu) dür-i nâ-yâb-ı aşk (Asaf; 520G, 3B)

Nehcî Mustafa Dede; 182G, 1B
 Şeyhülislam Yahya; 175G, 3B

Efsâne

Kör ider senk-i zümürüd gözini ef'inüñ
 Zâhidüñ güşına zibâk döker efsâne-i aşk (Garîbî; 151G, 3B)

Hatîf Ali Efendi; 201G, 1B
 Meşhûrî; 75G, 5B
 Seyyid Nizamoğlu; 130G, 5B

Enhâr

Kim iderse hışn-ı tevhîde taħaşşun dâ'imâ
Baħr-i ƙalbede mevc urur bil şübhesiz enhâr-ı 'aşƙ (Fahrî-i Sünbülî; 74G, 4B)

Fütûhî; 29G, 13B

Esrâr

Fahriyâ zıkr u devâma şuĝl iderseñ rûz u şeb
Şübhe itme saña daħi keşf olur esrâr-ı 'aşƙ (Fahrî-i Sünbülî; 74G, 5B)

Fütûhî; 29G, 2B
Feyzî; LXXXIIG, 4B
Sermed Mehmed; 20G, 1B

Envâr

Mâsivânîñ zulmetinden geçmeyenler Aydiyâ
İçmedi âb-ı hayâtı bulmadı envâr-ı 'aşƙ (Aydî Baba; 1G, 7B)

Fahrî-i Sünbülî; 74G, 3B
Feyzî; LXXXIIG, 1B
Feyzî; LXXXIIG, 5B
Fütûhî; 29G, 5B
Fütûhî; 30G, 1B
Giritli Aşƙî; 136G, 1B
Gül Baba; 2G, 4B
Hüseyin Vassâf; 139G, 3B
İsmail Hakkı Bursevî; 169G, 2B
Nazikî; 97G, 1B
Necmî; 89G, 1B
Sezâyî-i Gülşenî; 189G, 1B
Suturî; 290G, 5B

Fermân

Nice şâhı itti ƙul sultân-ı 'aşƙ
Tâc-ı taħtı ƙoydurur fermân-ı 'aşƙ (Cemâleddin Uşşâkî; 237G, 1B)

Ebubekir Sâmî Paşa; 108G, 2B
Halet-i Gülşenî; 126G, 6B
Halil Nuri Bey; 165G, 4B
Hanyalı Nuri; 312G, 6B
Hasan Rıza; 52G, 10B
Hüznî; 1G, 3B
Kenz'î-i Şümus; 346G, 24B
Kenzî; 9G, 2B
Kuddusî; 359G, 1B
Mustafa Fazıl Paşa; 177G, 7B
Şeref Hanım; 86G, 6B
Yenişehirli Avnî Bey; 206G, 1B

Gam

Dil bu gün 'ışƙuñ ğamına døyemez
Âh eger yüz göstere ferdâ-yı 'ışƙ (Cem Sultan; CLXIXG, 3B)

Cevrî; 141G, 1B
 Hasan Ziyaî; 221G, 4B
 Kadı Muhammed; 145G, 4B
 Kelâmî; 187G, 1B

Gavga

Düşdi yine gönlüme bir yeñi sevdâ-yı ıışk
 Dutdı cihâni kamu şür ile gavga-yı ıışk (Ahmed-i Daî; 78G, 1B)

Arşî; 153G, 3B
 Ayıntablı Hafız; 140G, 2B
 Behcetî; 244G, 1B
 Cemâlî; 205G, 4B
 Feyzî-i Kefevî; 223G, 1B
 Gül Baba; 1G, 7B
 Harimî; 15G, 2B
 Karamanlı Aynî; 272G, 2B
 Mustafa Fazıl Paşa; 187G, 6B
 Nesimî; 215G, 1B
 Nesimî; 218G, 1B
 Ruşenî; 37G, 1B
 Suterî; 286G, 3B
 Sûzî-i Sivâsî; 166G, 3B
 Şâhî; 78G, 2B
 Taşlıcalı Yahya; 201G, 6B
 Daniş; 352G, 4B
 Esrâr Dede; 142G, 7B
 Esrâr Dede; 142G, 8B
 Fenâyî; 92G, 1B
 Cemâleddin Uşşâkî; 243G, 4B
 Cesârî; 350G, 1B

Genc

Sînde şanmañ elifler genc-i aşkı hıfz için
 Mârlardır kim tılısm etmişdürür üstâd-ı aşk (Hüdayi-i Kadim; 87G, 2B)

Hüdayi-i Kadim; 95G, 1B
 Neşâtî; 66G, 1B

Gird-âb

Sînemi şad pâre kıldı tığ-i âteş-tâb-ı ıışk
 Dîde kan ırmağı oldu dâğ-ı dil girdâb-ı ıışk (Amrî; 51G, 1B)

Azmizade Haletî; 373G, 3B
 Haşimî; 56G, 5B
 Suterî; 285G, 5B
 Suterî; 292G, 1B
 Şeyhülislam Yahya; 175G, 4B
 Asaf; 505G, 4B
 Asaf; 520G, 4B
 Rami; 162G, 3B

Gülistân

Murğ-ı dil ol gönecenün ağzına baksa nola
Böyledür ey Hâletî resm-i gülistân-ı ışk (Azmizade Haletî; 376G, 7B)

Gülzâr

Ayru ol günün Mesîhî gülşen-i rûhsârıdın
Eşk-i gül-günumdın itmiş yüzümü gülzâr ışk (Mesihî-i Tebrizî; LXXVIG, 7B)

Remzî; 364G, 5B

Hâb

Eylemeyen kuvvet-i cân hün-ı ciger dem-be-dem
Ol ne bilür kim nedür câşnî-i hâb-ı aşk (Kelâmî; 190G, 5B)

Hâk

El vire diriseñ saña pâpüs-ı dil-ârâ
Feyzî yüz urup yirlere ol hâk-i reh-i ışk (Feyzî-i Kefevî; 224G, 7B)

Hançer

Sineme kâr eyleyelden hançer-i hün-bâr-ı aşk
Zahmının kanından açıldı nice gülzâr-ı aşk (Hayâlî; 258G, 1B)

Zâtî; 662G, 2B

Hâr

Gülşen-i cennet ola nâr-ı cahîm
Ol dile kim yiri oldı hâr-ı aşk (Fanî; 75G, 8B)

Mahmud Celâleddin Paşa; 34G, 3B

Hilât-ı Vâlâ

ışk tonın geymege himmet-i bâlâ gerek
Her boya lâyıq degül hilât-i vâlâ-yı ışk (Ahmed-i Daî; 78G, 6B)

Karamalı Aynî; 272G, 4b
Karamanlı Aynî; 271G, 4B
Zaik; 42G, 3b

İhsân

Çatre olursa verir lücce-i pür-gevheri
Edhemi sultân edip gör saña ihsân-ı ışk (Hanyalı Nuri; 312G, 3B)

Kenzî; 9G, 3B
Necmî; 88G, 3B
Vuslâtî; 91G, 1B

İksîr

İrmese hadd-i kemâle kıalsa dil mânend-i mis
Gıll u gışdan şâf u pāk altun ider iksîr-i ʿaşk (Baki; 235G, 4B)

Baki; 236G, 2B
Feyzî-i Kefevî; 221G, 3B

İmlâ

Şafhâ-i rükn-i kitâb cedvel-i zerle tolu
Yazdı anı kâ'inât söyledi imlâ-yı ʿışk (Murâdî; 705G, 3B)

Senâyî; 105G, 5B
Sezâyî-i Gülşenî; 188G, 4B

Kal'a

Taht-ı sultân-ı rûhu itmege tezyîn için
Nesc olup destgâh-ı Hâkda zînet-i kâlâ-yı ʿaşk (Hasan Rıza; 178G, 5B)

Kenzî; 109G, 4B
Mûrâdî; 705G, 2B
Sezâyî-i Gülşenî; 190G, 3B
Suturî; 286G, 8B

Kalem

Sînemde göreydüñ ne elifler çekilübdür
Cârî olalı üstüme cânâ kalem-i ʿaşk (Nazikî; 96G, 3B)

Zaik; 42G, 3B

Kandil

Şem'â-i ruhsâr-ı şevkiyle Çıracı-zâde'niñ
Câmi'î-i dilde yanar şeb-tâ-seher kandil-i ʿaşk (Zihnî-i Çermikî; 120G, 3B)

Kanûn

Gâhî garķ-âbıyam hayret ider mâhî-şifat
Gâhî pervâne gibi pür-süz ider kânûn-ı ʿaşk (Hasmî; 218G, 5B)

Süheylî; 159G, 3B

Kârbân

Leylimüz kadr berât ü rüzımuz ʿıyd-i vişâl
Hamdulillâh gitdi lar gelicek kârbân-ı ʿışk (Bolulu Himmet; 29G, 2B)

Hasan Rıza; 52G, 8B

Kimyâ

Naķd-i vücüd sikke-i ma'nâyıdır revân
Ger âheniñ ederse zer ol kimyâ-yı ʿaşk (Erzurumlu İbrahim Hakkı; 193G, 2B)

Cesârî; 350G, 4B
 İbrahim Taib; 216G, 5B
 Kadı Burhaneddin; 1G, 3B
 Sûzi-i Sivasî; 166G, 5B

Kitab

Ferhâd ü Kays olmadılar harfe muṭṭali^c
 Gerçi oḡudu her birisi bir kitâb-ı ^caşḡ (Enderunlu Vasıf; 69G, 3B)

Erzurumlu Zihnî; 191G, 2B
 Mustafa Fazıl Paşa; 187G, 6B

Kullab

Cân hâlaş itmek olur mı pençesinden zenûñ
 Baḡr-i ḡüsnuñ mevci kim ṡaḡdı dile ḡullâb-ı ^cışḡ (Amrî; 51G, 3B)

Azmizade Haletî; 373G, 6B

Lezzet

Lezzet-i ^caşḡı bilürdi neydügin Mecnûn-ı ḡam
 Görse ḡüyında iderken âh-ı vâveylâ-yı ^caşḡ (Arşî; 153G, 4B)

Fütûhî; 29G, 11B
 İbrahim Taib; 218G, 4B
 Necmî; 88G, 6B

Macera

Çeşm-i terimle añladım esrârını meger
 Te^oşîr ider mi âh saña mâcerâ-yı ^caşḡ (Enderunlu Halim; 48G, 3B)

Hayretî; 179G, 4B
 Hayretî; 180G, 4B
 Peşтели Hisâlî; 234G, 2B
 Şuhudî; 107G, 4B
 Şuhudî; 108G, 5B

Matem

Yüri sen âşikuñdan ayru salın
^cÂşikuñ sensüz işi mâtem-i ^cışḡ (Çakerî; 65G, 2B)

Hasan Ziyaî; 221G, 3B
 Hayretî; 180G, 5B

Merhem

Dil-i pür-derd ebed ḡaldı cerâḡatle meded
 Cân ṡabîbinden irişmezse eger merhem-i ^cışḡ (Hayretî; 180G, 3B)

Hasan Rüşdî; 48G, 8B
 Mustafa Nedim; 88G 1B

Mevâ

Başuma pîrâne-ser düşdi yine sevdâ-yı ʿaşk
Gönlümü sevdâ-yı zülfi eyledi meʿvâ-yı ʿaşk (Arşî; 153G, 1B)

Haletî-i Gülşenî; 121G, 8B

Meydân

Hâk-i Mecnûn'dur çıkan eflâke dimeñ gird-bâd
İstemez dîvâne hâlî olduğın meydân-ı ʿaşk (Asâf; 519G, 4B)

Azbî Baba; 132G, 2B
Bolulu Himmet; 29G, 3B
Celvetî; 48G, 7B
Cemaleddin Uşşakî; 237G, 5B
Cemâlî; 198G, 5B
Gül Baba; 2G, 8B
Gül Baba; 3G, 6B
Halil Nuri; 165G, 1B
Hasan Rıza; 52G, 11B
Mustafa Fazıl Paşa; 177G, 4B
Nesîmî; 218G, 6B
Şeyhülislam Yahya; 177G, 4B

Mihr

Var mı Âşaf mâhda ol feyz-bahşâ kim ide
Dehri pür-nür eyleyince mihr-î ʿâlem-tâb-ı ʿaşk (Asaf; 520G, 5B)

Azmizade Haletî; 374G, 1B
Mustafa Fazıl Paşa; 18G, 5B
Nehcî Mustafa Dede; 182G, 3B
Şeyhülislam Yahya; 175G, 5B

Minâ

ʿÂşık ol bir zâta kim olsun seniñle pâyidâr
Yoğsa dü se sâlde hem-râh ola ol mînâ-yı ʿaşk

Nazîf; 84G, 4B

Minşâr

Pârelerse ğam degül dil levhasın minşâr-ı ʿaşk
Taht yapar şâh-ı hayâl-i dilbere neccâr-ı ʿaşk (Fütûhî; 29G, 1B)

Nâr

Çeşme-i hûn mı bu çeşm-i hûn-feşânum ʿaceb
Görinür andan demâdem şu ʿle hâ-yı nâr-ı ʿaşk (Fütûhî; 30G, 3B)

Fanî; 75G, 1B
Fazıl Hacı Tahir Efendi; 173G, 6B
Fütûhî; 30G, 1B

Giritli Aşkî; 136G, 4B
 Gül Baba; 2G, 6B
 Kenzî-i Şümûs; 343G, 3B
 Kuddusî; 376G, 1B
 Leyla Hanım; 61G, 1B
 Murâdî; 684G, 2B
 Nevzade Atayî; 123G, 7B
 Remzî; 364G, 1B
 Sermed Mehmed; 20G, 1B

Nây

Şûr-ı İsrâfîli dem-sâz itdi şît-i nây-ı aşk
 Nefhâ-i ülâdan aqdemdir dem-i mollâ-yı aşk (Antepli Aynî; 114G, 1B)

Esrâr Dede; 142G, 3B
 Hayâlî; 259G, 5B
 Kadı Muhammed; 152G, 3B
 Mustafa Fazıl Paşa; 187G, 7B
 Seyyid Nizamoğlu; 130G, 2B
 Sutori; 286G, 4B
 Şâhî; 78G, 3B
 Taşlıçalı Yahyâ; 201G, 5B
 Usûlî; 1G, 2B
 Zihnî-i Çermikî; 119G, 3B

Nevbet

Baňa naql eyledi şahen-şehi-i devlet-i ışk
 Dergehümde çalınur şâm u seher nevbet-i ışk (Fasih; 221G, 1B)

Ocağ

Şevk ü vaşluñla ço yansun kalbi dâim Mâhirün
 Sönmesün tâ haşre dek ışkuñla bu ocağ-ı ışk (Mahir Abdullah; 133G, 5B)

Pergâr

San zemîn bir noqtadur heft âsumân bir dâyire
 Bir ayağ üzre tûruben olmuşam pergâr-ı aşk (Fütûhî; 29G, 19B)

Azmizade Haletî; 374G, 5B

Peymân

Dest-i uşşâka şunulmadan dahı peymân-ı aşk
 Dil leb-i mey-gün ile olmışdı mey-nüşân-ı aşk (Asâf; 519G, 1B)

İbrahim Taib; 217G, 3B

Râh

Meykede-i cihânda yok degmede cilve-i cünûn
 Qays'a virildi gibi hep kâsesi ile râh-ı aşk (Asâf; 512G, 4B)

Hakim Seyyid Mehmed Efendi; 74G, 3B
 Hilmî; 20G, 4B

Mehmed Sabri; 97G, 4B
 Necmî; 89G, 7B
 Nevizade Atayî; 123G, 1B
 Şeyhî Mehmed Efendi; XCIG, 3B
 Şeyhülislam Yahya; 179G, 4B
 Yahya Nazim; 278G, 7B

Râz

Râz-ı ıııkı añladum bildüm diyen virsün nişân
 Yalñuz lâf ile olmaz her kişi dãnâ-yı ııık (Haletî-i Gülşenî; 121G, 7B)

Zâtî; 660G, 1B

Rehnümâ

M^çaşûka vâşıl ola mı bin yıl yelerse de
 Tâ olmayınca zâhide bir reh-nümâ-yı ııık (Abdulahad Nûrî; 72G, 6B)

Kavsî; 251G, 21B
 Kuddusî; 356G, 1B

Riyâh

Zâr u giryân olagör sâhil-i vuşlatsa murâd
 Yelken açar mı keşti-i ten olmasa riyâh-ı ııık (Asâf; 512G, 2B)

Mehmed Sabrî; 97G, 2B
 Nevizade Atayî; 124G, 4B
 Şeyhî Mehmed Efendi; XCIG, 7B
 Yahya Nazim; 278G, 6B

Safâ

ıııkıkların vücûduna doldu şafâ-yı ııık
 Nûr eyledi gönülleri geldi ziyâ-yı ııık (Abdulahad Nûrî; 72G, 1B)

Arşî; 156G, 1B
 Enderunlu Halim; 48G, 6B
 Hayretî; 179G, 3B
 Kadı Burhaneddin; 1G, 1B
 Mahmud Celâleddin Paşa; 34G, 2B
 Murâdî; 700G, 4B
 Şuhudî; 107G, 6B

Sagar

Dillere ol nigâh-ı mestûñ olur
 Şunduğı cãm-ı ıııve sâgar-ı ııık (Cevrî; 136G, 3B)

Fehim-i Kadim; CLXVIIG, 3B
 Kelim; 136G, 2B
 Sermed Mehmed; 20G, 7B
 Şeyh Mehmed Nazmi; 110G, 5B

Sahbâ

Mest-i muhâbbeti olmadık çalmadı ervâhda biri
 Çurup ol bezm-i elest içilecek şahbâ-yı aşk (Cemaleddin Uşşakî; 243G, 2B)

Cesârî; 350G, 2B
 Cesârî; 351G, 5B
 Esrâr Dede; 142G, 2B
 Hayretî; 178G, 1B
 Hüdayî; 77G, 6B
 Nimeti; 66G, 1B
 Selâmî; 97G, 1B
 Sûzi-i Sivâsî; 166G, 2B

Sarsar

Çoparur bu dıraht-ı nüh-şâhı
 Esse dehre Fehîm şarşar-ı aşk (Fehim-i Kadim; CLXVIIG, 5B)

Kelim; 136G, 4B

Sâye

Be-dest-i kabz-ı sürüşân şehen-şeh-i ruha
 Çuruldu arş üzere bârgâh-ı sâye-i aşk (Antepli Aynî; 115G, 3B)

Âsaf; 517G, 1B
 Kavsi; 251G, 19B
 Ramî; 158G, 1B
 Ramî; 158G, 5B
 Şeyhülislam Yahyâ; 182G, 1B

Seyl-âb

Dil reh-i dildârda tursun mişâl-i hâr u has
 Rûzgâr ile sürer bahre anı seyl-âb-ı aşk (Asaf; 505G, 2B)

Asaf; 520G, 2B
 Azmizade Haletî; 373G, 7B
 Bosnalı Alaadin Sabit; 201G, 4B
 Suterî; 285G, 6B
 Suterî; 292G, 2B
 Şeyhülislam Yahyâ; 175G, 2B

Silah

Elzem olursa aqla al lem'a-i bâdeden silâh
 Mâ-şâşal bu ki Âşafâ dilde gerek silâh-ı aşk (Asaf; 512G, 5B)

Sabri; 97G, 5B
 Yahya Nazim; 278G, 2B

Silsile

Olsa ne kadar renc-feza silsile-i ʿışk
İtmez dil-i ʿâşık yine hergiz gile-i ʿışk (Neşâtî; 67G, 1B)

Yahya Nazim; 281G, 1B

Sûr

Bîdâr eder günûde-i zânû-yı ğafleti
Nây-ı niyâz demdeme-endâz şûr-ı ʿaşk (Necâr-zâde Şeyh Rıza; 180G, 2B)

Şarab

Mâsivâdan geçelüm câm-ı maḥabbet içelüm
Varalum menzil-i maḫşuda olup hem-dem-i ʿışk (Taşlıcalı Yahya; 204G, 3B)

Emrî; 249G, 1B
Enderunlu Vâsîf; 69G, 5B
Erzurumlu Zihnî; 191G, 1B
Hasan Ziyâî; 218G, 5B
Suturî; 292G, 3B

Şerbet

ʿÂşıkın gönlünü nûr ile muşaffâ kıldı
Neş'e-i feyz-i tecellî vererek şerbet-i ʿaşk (Adile Sultan; 82G, 2B)

Asâf; 518G, 2B
Şeyhülislam Yahyâ; 176G, 2B

Şebnem

Bâğ-ı ʿâlemde ḫayâl-i gül-i ruḫsâruñ ile
Dem-be-dem çeşm-i Ziyâî aḫıdur şebnem-i ʿaşk (Hasan Ziyâî; 221G, 5B)

Şemşîr

Şu°leler izhâr ider olsa ḫavâle ʿâşıkâ
Öldürürken üstine nûr indürür şemşîr-i ʿışk (Azmizade Haletî; 375G, 4B)

Baki; 235G 1B
Feyzî-i Kefevî; 221G, 1B

Şihâb

Şeytânlık ile ʿazm-ı semâ-yı heveş idüp
İtmiş raḫîb-i dîve işâbet şihâb-ı ʿışk (Sürûrî; 91G, 4B)

Tâb u teb

Lerziş-i zerreyi ḫurşîd ile yek-şân itmiş
Eşer itdükte dil-i ʿâleme tâb-ı teb-i ʿışk (Cevrî; 134G, 2B)

Cevrî; 135G, 1B
Hikmetî; 158G, 1B
Mehmed Nazîf; 166G, 2B

Tahun

Rûz u şeb fikr-i daķık-i vuşlat-ı dil-dâr ile
 °Aşıkı eyler idâre dem-be-dem tãhûn-ı °aşk (Hasmî; 218G, 2B)

Tekke

Tekye-i °aşk içre ey şüfî bir abdâlim bu gün
 Eylemiştir vâlih ü hayrân beni ikrâr-ı °aşk (Remzî; 364G, 4B)

Tufân

Mâcerâsın aınma °uşşâķuñ eyâ serv-i revân
 Gözyaşından °âlemi ğarķ eyledi tûfân-ı °ışk (Halet-i Gülşenî; 126G, 5B)

Kelâmî; 190G, 3B
 Kuddusî; 359G, 3B
 Şeyhülislam Yahya; 178G, 2B

Tuğra

Levh-i dilde tañ mı kılsam eger meşķ-i cünûn
 Kâtib-i cânân çeküpdür sîneme tuğrâ-yı °aşk (Arşî; 153G, 2B)

Karamanlı Aynî; 271G, 1B
 Murâdî; 705G, 1B

Ummân

Şarşar-ı endüh ile cüş itmeden °ummân-ı °ışk
 Zevraķ-ı şahbâyı çeksün turmasun rindân-ı °ışk (Cem'i; 69G, 1B)

Asâf; 519G, 2B
 Cemâleddin Uşşâķî; 237G, 8B
 Cemali; 198G, 8B
 Gül Baba; 4G, 10B
 Hanyalı Nuri; 312G, 7B
 Hodayi-i Kadim; 95G, 6B
 Hüznî; 1G, 1B
 Kuddusî; 359G, 10B
 Mustafa Rûmî Efendi; 129G, 1B
 Nazir İbrahim; 449G, 4B
 Şeyhülislam Yahya; 177G, 2B
 Şeyhülislam Yahya; 178G, 3B
 Vuslati; 91G, 8B

Urvet'ül-vüska

Kim bulurdı cennet-i °adne şırât-ı müstaķim
 Kâşif-i râh olmasaydı °urvetü'l-vüşķâ-yı °aşk (Gül Baba; 1G, 3B)

Hüdayî; 77G, 1B

Usturlâb

Çâk idüp bend-i giribân sîne dâğın gösterür
 Yer-be-yer keş ü nümâyan oldu uşurlâb-ı °aşk (Suturî; 292G, 4B)

Azmizade Haletî; 373G, 2B
Mesihî; 122G, 4B

Vefa

°İlm-i ledünne irgürür °uşşâkı ser-be-ser
Ğâyete çok olup durur ey dil vefâ-yı °ışk (Murâdî; 700G, 3B)

Verem

Bakmaz o tabîb-i dil ü cân baña Sürûrî
Añlar ki °ilâc ile şavulmaz verem-i °ışk (Sürûrî; 88G, 6B)

Yağma

Başıma düştü bir hayâl-ı zülf-i sevdâ-yı °aşk
Ğarat itdi hâne-i °aqlım ne var yağmâ-yı °aşk (Ayıntablı Hafız; 140G, 1B)

Bursalı Rahmî; 95G, 3B
Cem Sultan, CLXIXG, 4B
Fenâyî; 92G, 1B
Nesîmî; 215G, 7B
Nesîmî; 218G, 1B
Senâyî; 105G, 1B
Sezâyî-i Gülşenî; 188G, 1B

Yem

Keştî-i Nüh degül fülk-i felek ğarğa varur
Mevc-hîz olsa eger cüş u hürüş-ı yem-i °ışk (Cevrî; 141G, 3B)

Vişnezade İzzetî; 63G, 1B

Zemzeme

Çopdı yine gönülümde zemzeme-i °ışk
Söylenür oldı içümde demdeme-i °ışk (Kadı Burhaneddin; 95G, 1B)

Zencir

Silsilesiyle baña Mecnûndan irişdi derd ü ğam
Gerdenümde olmasa hâli n'ola zencîr-i °ışk (Feyzî-i Kefevî; 221G, 2B)

Ziyâ

Müstağriķ itdi nûrı ile °arş u ferşi hep
Çıldı ihâta kevn ü mekânı ziyâ-yı °aşk (Arşî; 155G, 2B)

Arşî; 156G, 2B

Zurnâ

Ger değilseñ sâmi° ol tarh it kulağdan biste kim
°Alemlî taldurdu şavt-ı şûrla şûrnâ-yı °aşk (Gül Baba; 75G, 5B)

Usulî; 1G, 3B

4.3. Sevgili ile İlgili Yapılan Benzetmeler**Afitâb-ı Aşk**

Huffâş-veş niçün çalasıñ künc-i ğârda
Dünyâ-yı rüşen iken âfitâb-ı ışk (Emrî; 249G, 4B)

Hüdâyî-i Kâdim; 94G, 1B

Cânân-ı Aşk

Cism-i bî-ervâha celb-i cân eder cânân-ı aşk
Gülşen-i vaşlı dile hayrân eder cânân-ı aşk (Adile Sultan; 77G, 1B)

Haletî-i Gülşenî; 126G, 2B
Kenzî; 9G, 1B
Kenzî; 9G, 5B
Seyyid Nizamoğlu; 130G, 1B
Vuslâtî; 91G, 2B

Cemâl-i Aşk

Şuretâ mestür-ı ma'nâda ayân u müncelî
Aşk ider âyine-i kalbe cemâl-i hüsn ü aşk (Mustafa Fazıl Paşa; 178G, 2B)

Darâ-yı Aşk

Ey gönüller mülküne hükm eyleyen dârâ-yı aşk
Bu vücudum şehriñ ettin âkıbet yağmâ-yı aşk (Sezâyî-i Gülşenî; 188G, 1B)

Usûlî; 1G, 5B

Didâr-ı Aşk

Zikr-i Haq mir'ât-ı kalbe dâ'imâ virir cilâ
Anıñ için hüsnîñ izhâr eyledi didâr-ı aşk (Fahrî-i Sünbülî; 73G, 5B)

Feyzî; LXXXG, 1B
Hüseyin Vassâf; 139G, 1B
İsmail Hakkı Bursevî; 164G, 1B
Remzî; 364G, 2B
Sermed Mehmed; 20G, 4B
Sezâyî-i Gülşenî; 189G, 1B

Dil-rübâ-yı Aşk

Kıldı beni fitne ol kaç ile göz şivesi
Ğâret ider aqlumı dil-ber-i yağmâ-yı ışk (Ahmed-i Dâî; 78G, 4B)

Arşî; 155G, 1B
Peşteli Hisâlî; 236G, 2B

Gazal-ı Aşk

Gözler gözümü gayrılara bakmağa kımaz
Şayd edeli âhu-yı dili ol gazâl-ı aşk (Abdulahad Nûrî; 71G, 6B)

Gül-i Aşk

Bülbül-âsâ her seher zâr ittirir
Âşıkâne ol gül-i handân aşk (Cemâleddin Uşşâkî; 237G, 2B)

Cemâli; 198G, 2B
Mustafa Fazıl Paşa; 187G, 1B

Gülzâr-ı Aşk

Saňa meşken olmayınca nâr-ı aşk
Çeşm-i cânûñ görmeye gül-zâr-ı aşk (Fânî; 75G, 1B)

Kuddusî; 361G, 5B

Kadd-i Bâlâ-yı Aşk

Cây ider serv-i ser-efrâza maķâm-ı hayreti
Müntehâ-yı bâğ-ı hüsnünde kadd-i bâlâ-yı aşk (Bursalı Rahmî; 95G, 2B)

Dede Ömer Rüşenî; 37G, 4B
Hayâli; 259G, 4B
Usûlî; 1G,1B

Leylâ-yı Aşk

Maşukta uşşâka mahv iken fark getürüp anları
Düşürdü ğurbet iline mecnûn-ı şâfin leylâ-yı aşk (Cemâleddin Uşşâkî; 243G, 3B)

Cemâlî; 205G, 3B
Cesârî; 351G, 1B
Fenâyî; 92G, 3B
Giritli Aşkî; 131G, 1B
Mustafa Rûmî Efendî; 128G, 2B
Selâmî; 97G, 3B
Selanikli Akif Efendî; 53G, 3B
Senâyî; 105G, 3B
Sezâyî-i Gülşenî; 190G, 4B
Sutûrî; 286G, 1B
Sûzî-i Sivâsî; 166G, 1B

Likâ-yı Aşk

Şaldı niķâb-ı çehreden ol dil-rübâ-yı aşk
Uşşâka kıldı arz-ı keremden likâ-yı aşk (Arşî; 155G, 1B)

Arşî; 156G, 3B
Erzurumlu İbrahim Hakkı; 193G, 7B

Lokmân-ı Aşk

Bulmayırsın cehâlet rencine âhır °ilâc
Lâm u bîden saña şerbet kılmasa Loqmân-ı °aşk (Gül Baba; 3G, 7B)

Vuslâtî; 91G, 6B

Mihr-i Aşk

Taň mıdur urşa bucağdan bucağa huffâş-ı °aql
Şaldı pertev °äleme mihr-i cihân-ârâ-yı °ışk (Hayretî; 178G, 3B)

Amrî; 51G, 4B
Sutûrî; 285G, 4B
Usûlî; 1G, 10B

Mimâr-ı Aşk

Nice bir ta°mîr edersin bu vücûduñ kal°âsın
Var harâb ender-harâb et kim gele mi°mâr-ı °aşk (Aydî Baba; 1G, 2B)

Azmizade Haletî; 374G, 3B
Fahrî-i Sünbülî; 73G, 1B

Monlâ-yı Aşk

Zühdüñ olmaz °aşk refîki hemdemi derd ü belâ
Nazm ile fetvâ verir °aşıklara monlâ-yı °aşk (Giritli Aşkî; 131G, 4B)

Hüdâyî; 77G, 9B

Sultan-ı Aşk

Zeyn olan göğsimde yer yer penbe-i dâğım degil
Haymeler kırdı fezâ-yı sîneme sultân-ı °aşk (Hüdâyî-i Kadim; 95G, 5B)

Mustafa Rûmî Efendi; 129G, 1B
Cemâleddin Uşşâkî; 237G, 1B
İbrahim Taib; 217G, 2B
Gül Baba; 3G, 1B
Hayâlî; 259G, 3B
Cemâlî; 198G, 1B
Murâdî; 686G, 2B
Hâletî-i Gülşenî; 126G, 1B
Abdulahad Nûrî; 72G, 7B
Kenzî; 9G, 1B
Kenzî; 9G, 4B
Yenişehirli Avnî Bey; 206G, 1B
Vuslâtî; 91G, 9B
Hasan Rıza; 52G, 1B
Şeref; 86G, 3B
Bolulu Himmet; 29G, 1B
Bosnalı Alaaddin Sabit; 199G, 2B
Feyzî-i Kefevî; 224G, 4B
Cem'î; 69G, 3B
Şeyhülislam Yahya; 177G, 5B

Asâf; 519G, 5B
Kuddusî; 359G, 1B
Halil Nuri Bey; 165G, 3B
Nazir İbrahim; 450G, 1B
Hüznî; 1G, 5B
Hasan Rüşdî; 48G, 1B

Şeh-i Aşk

Şavt-ı kelâm u harf ile doldı zemîn ü âsumân
Kırdı çü bâr-gâhını ol şeh-i kibriyâ-yı aşk (Arşî; 156G, 4B)

Fasih; 221G, 1B
Mustafa Fazıl Paşa; 180G, 7B
Nazîkî; 96G, 2B
Nevizade Atâyî; 122G, 5B

Tuba-yı Aşk

Görmez ol âdem ser nedîb nedâmet kim ola
Dâne-i çin nahl-i mîñü perver tûbâ-yı aşk (Selanikli Akif Efendi; 53G, 7B)

Yâr-i Aşk

Muhabbet nûru Şubhâni idenler buldu Raḥmâni
Nider mülk-i Süleymâni iki cihâni yâr-ı aşk (Kenzî-i Şümûs; 343G, 2B)

Hüseyin Vassâf; 139G, 5B

4. SONUÇ

Bu çalışmadan elde ettiğimiz sonuçların bizim açımızdan önemi çok büyüktür. Öncelikle böyle bir tez çalıştığımızdan memnuniyet duyduğumuzu belirtmek istiyoruz. Bu çalışmayla Divan edebiyatının sınırsızlığı bizzat görülerek yeniden gözler önüne serilmiştir. Konunun kapsamının genişliği bizim çalışma alanımızı genişletse bile elimizdeki sınırlı kaynak bize istediğimiz kadar araştırma fırsatı vermedi.

Her şiirde şairler tarafından aşk anlayışları dile getirilmiştir. Genel olarak hepsi aşkı “Vücudu fani etmek” ve “Aşk hariç her şeyden vazgeçmek” olarak tanımlamışlardır. Bazı şairler aşkı beşeri ve İlahi aşk olmak üzere iki ayrı yönden geliştirmişlerse bile mutasavvıf şairler İlahi aşkı işlemişlerdir. Çalışmamızdaki şairlerden yarısından fazlası mutasavvıf şairlerdir. Şairlerin bazıları aşkla ilgili söylenecek sözleri bittiği halde söz söylemeye devam ettiği için tekrara düşüp sanatsal yönden tatmin etmeyen şiirler kaleme alsalar da bazıları bir gazelle kendisinin, Divan edebiyatının ve devrinin aşk anlayışını çok güzel ifade etmişlerdir. Şairler genellikle ışık, aşk, hüsn ü aşk, kudu cilve-i aşk, iden aşk rediflerini kullanıp eserlerini bu redifler kapsamında vermişlerdir.

Şairler, aşkı ifade ederken Leylâ ile Mecnûn, Ferhâd ile Şirin gibi aşk kahramanlarını yardıma çağırmışlardır. Ferhad’ın en çok deldiği dağdaki oyukları şairler dağ yarasına benzeterek sanatsal başarıları yönüyle mutluluk veren şiirler yazmışlardır. Şairler Mecnun’la yarışmışlardır. Ayrıca Kur’an-ı Kerim’de geçen Yusuf ile Züleyha hikâyesini her dönemde kendi hikâyeleriyle teşbih etmekten kaçınmamışlardır. Şairler, şiirlerinde bazen San’an şeyhi gibi aşk uğruna zünnar bağlayarak kiliseye gitmiş, bazen de İbrahim Edhem gibi her şeylerini terk etmişlerdir. Bazen aşkın günah olduğunu düşünüp Âdem peygamber gibi suç işlemeyi de kabul etmişlerdir.

Şairlerin aşk konusunda yaptıkları teşbihler; tıp, tarih, mimarlık, edebiyat, astronomi, dini bilimler, kıssalar, aşk hikayeleri ve dini hikayeler, sosyal ve siyasi hayata dair bilgiler, yöredeki yüzey şekillerinin isimleri, efsane kuşlar, kişiler ya da yöreler, gül bahçesi, gül ve bülbül, şem ile pervane kıssalarından kaynaklanarak oluşturulmuştur.

Şairlerin sevgili konusunda yaptıkları teşbihlerde de yine birincil kaynak aşk hikayeleri ve kıssalar olmuştur. Sevgili bazen avcı, bazen tuzak, bazen tuzaktaki taneler olmuştur. Bazen Leylâ, bazen Mevlâ, bazen Azra, bazen Şirin olmuştur. Bazen aşkı kendisinden geçiren bir kadeh, bazen o kadehteki şarap olan sevgili bazen de aşk öğrencileri yetiştiren tekke şeyhi, ya da meyhane piri olarak ortaya çıkar. Sevgilinin kirpik okları ile aşk meydanında âşıkı yaralar. Böylece aşk, bir savaş, âşık şehit ya da gazi olur.

Mutasavvıf şairler için sevgili Allah’tır. Ayrıca gönül, “yere göğe sığmayan ve müminin kalbini kendisine mesken kılan” Allah’ın evi olduğu için ayna gibi tertemiz olmalıdır. Aşkın, kendisinden başka her şeyi yakma gücü ile gönlün temizlenmesi arasında tenasüb kurulur ve teşbihlerde aşk ateşinin yakıcılığıyla günahlardan arınma isteği ifade edilir.

Mutasavvıf şair , sevgili için bazen Nesimi gibi derisinin diri diri yüzülmesine karşı çıkmaz, bazen Mansur olarak Hallac pamuğu gibi savrulup Darağacında son nefesini verir.vahdet-i vücudun son aşamsına ererek toprağa üflenen ruhun sahibiyile vuslata erer ve o şairler için ölmek şeb-i arustur.

Mutasavvıf şairler için aşk, bir seyr ü süluktur. Dünyada insan gurbettedir ve Sevgili’den uzaktır. Bu yüzden mutlu değildir. Sürekli sevgiliyle olmak istediği için “çile” çeker, ibadet eder, dergaha kapanarak yalnızca O’nunla olmak için elinden gelen her şeyi yapar. Öldüğü zaman kimsenin arkasından ağlayıp el-firak demesini istemez. Çünkü o aslında gurbete doğru değil sılaya doğru yol almaktadır ve doğduğu zaman ağlayan âşık, ölüm onun için vuslat gecesi, düğün gecesi olduğu için gülmektedir ve halinden çok mutludur.

İlahi aşkı sinesinde en derininde hisseden âşık, dünya malı istemez. İbrahim Edhem gibi tacı, tahtı terk eder. Yıllar sonra Sevgili'nin dünyadaki adresi olan Kabe'ye gidince oğlunu görür ve sarılır. Bir kalbe iki sevginin sığmayacağını anlayan Âşık İbrahim oğlunun cansız bedenine sarılarak aşkıdaki sadakatini Sevgiliye ispat eder. Çünkü mutasavvıflar için, can, mal ve aile fitnedir ve Allah'tan başka her şey masivadır. Onlar masivayı terk etmedikçe Sevgiliye ulaşamayacaklarını bildikleri için hepsinden vazgeçmişlerdir.

Ayrıca Allah'tan sonra Hz. Muhammed (sav) sevgili olarak karşımıza çıkar. O'nun Allah'la münasebetinin gerçek aşk olduğu ifade edilir. Kainatın yaratılışının nedeninin bu aşk olduğu ifade edilir. Mutasavvıf şairler için ikinci sevgili motifi Hz. Muhammed (sav)'dir.

Onlar için üçüncü sevgili dört halifedir. Onları çok sevip sevgili kabul ederler ve bu konuyla ilgili teşbihler yaparlar.

Bazen âşıklar, Hz. Hüseyin' e de Sevgili diyerek aşkın Kerbelasında aç, susuz kalıp acı çekerler.

Şairler kendilerinin ve şairlik kabiliyetlerinin gücünü ifade etmek için İranlı efsane kahramanlarının adını zikrederek güzel teşbih örnekleri vermişlerdir. Yapılan teşbihler hemen her yönlüdür. Sevgilinin yanağının gül bahçesi olarak zikredilmesiyle başlayan kirpik okları ve gamze leşkeriyle süslenen bir sevgiliden yücelterek ve onu överek bahsederken kendilerini de ev-ednâ ya da rüsvâ olarak ifade ederek mütevazı olduklarını ilim dünyasına göstermişler ve bize örnek olmuşlardır.

Şairler, Kur'an'dan da pek çok ayeti konuyla ilgili kısımlarda aktarmayı ihmal etmeyerek ilmi seviyelerinin yüceliğini göstermişlerdir. Alıntılanan kısımlarda ve yapılan teşbihlerde çok güzel bir tenasüb uygulayarak telmih ettikleri zatları gönlümüze konuk edip onları yeniden yâd etmemizi sağlamışlardır.

Şairler aşkı mecazi aşkla başlayıp İlahi aşkı nihayet bulan bir merdiven şeklinde işlemişlerdir. Bu yüzden mutasavvıf şairler hariç, onlar da bazen mecazi aşkı konu edinmişlerdir, şairlerim mecazi ya da ilahi aşktan bahsedip etmedikleri kesin olarak ayrılmaz. Okuyucunun gönül dünyasına bırakılmıştır.

Çalışmada yer alan 348 adet şiirin 250 adedinde İlahi aşkı ifade eden mısralar yer almaktadır. Şiirlerin tamamında ise beşeri aşk muhakkak ifade edilmiştir.

KAYNAKLAR

- ACAR, K., G., 2006, “Hafid Divanı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- ADAŞ, E., 2008, “Sutûri, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı” Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- AK, C., 2001, Bağdatlı Ruhi Divanı : Karşılaştırmalı Metin, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa.
- _____, C., 2003, “Peştelî Hisâli Divanı Tahlili (İnceleme- metin) (Cilt 1)”, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- AKIN, Ö., 2009, “Harimi (Şehzade Korkud) Divanı'nın Nesre Çevirisi ve İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- AKİF, H., 2007, Nakşî Ali Akkirmânî Divânı, Buruciye Yayınları, Sivas, 352s.
- AKKUŞ, M., 2007, Kemâl Ümmî Divânı:İnceleme - Metin - İndeks – Tıpkıbasım, Yeni Yıldız Basım Yayınları, 135s.
- _____, M., 1993, Nef'i Divânı, Akçağ Yayınları, Ankara, 355s.
- _____, M. 2001, Seyyid Nigârî Divânı, Niğde Üniversitesi Yayınları, Niğde, 1045s.
- AKPINAR, M., 2005, “Keşanlı Zihni Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Antep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- AKSOY, F., 1992, “Divan-ı Sami (İnceleme-Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- AKYÜZ, K., 1990, Fuzûlî Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara, 329s.
- ALICI, Lütfi, 2008, “Klasik Türk Şiirinde Muhabbet Kanunları”, Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi sayı:19, KOCAV, İstanbul, s. 119-142.
- ALKAN, S., 1993, “Şeyh Mustafa Zekayi'nin Hayatı, Edebi Kişiliği, Divan'ı(İnceleme-Tenkitli Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- AL-OWAİS, T., 2009, “Kail Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ALPAY, İ., 1998, İzzet Ali Paşa Divanı, İstanbul,751s.
- ALPER, K., 2005, “Giritli Aşki ve Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ALTUNBAŞ, K., 2004, Dîvân-ı Seyyid Nigârî : Bezbân-ı Türkî, Cem Ofset, Samsun, 639s.
- ALTUNEL, İ., 1988, “Haleti-i Gülşeni, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ARPACI, M., 2005, “Fazıl,Fazıl Hacı Tahir Efendi Hayatı ve Divanının Transkripsiyonlu Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ARSLAN, F., Ş., 2010 “Asım Arif-zade Divançesi(İnceleme- Metin-Dizin-Sözlük)”,Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ARSLAN, M., 2002, Şeref Hanım Divanı, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 548s.
- _____, M., 2004, Antepli Aynî Dîvânı, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 544s.
- _____, M., 2009, Zîver Paşa Dîvân ve Münşe'ât, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas, 947s.
- _____, M., 2007, Mihri Hatun Divanı, Amasya Valiliği, Amasya, 400s.
- _____, M., 2003, Leylâ Hanım Divânı, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 475s.
- _____, M., 2000, AKSOYAK, H., Haşmet Külliyyatı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 452s.
- ARSLAN, Z., 2010, “Divan-ı Suzi-i Sivasi Tenkitli Metin-İndeks”, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

- ASLAN, Ü., 2005, “XVII. Yüzyıl Türk Klasik Şairlerinden Nehci Mustafa Dede(1616-1680?) Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği, Tenkitli Metinler: Divan, Tuhfetü’s-Salîkîn ve Hediyetü’l-Mütereşşidin”, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ASLANTAŞ, A., 1994, “Vecihi, Hayatı, eserleri ve Divanı’nın Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ATAÇ, M., B., 2007, “Ayıntablı Hafız Abdülmecidzade Divanı (İnceleme- Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- ATABEY, K., 2004, Mîrzâ-Zâde Ahmed Neylî ve Divanı: Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 573s.
- ATALAY, A., A., 1940, Seyyid Nizamoglu: Hayatı, Eserleri, Divanı, Can Yayınları, İstanbul, 452s.
- ATEŞ, S., 2007, Harputlu Ömer Baba Dîvanı, Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul, 168s.
- ATICI, M., 2009, “Mehmet Halis Efendi ve Mehmet Halis Efendi Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- AYAN, H., 1981, Cevri, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni, Atatürk Üniversitesi Basımevi, Erzurum, 256s.
- _____, H., 2002, Nesimî, Hayatı, edebi Kişiliği ve Türkçe Divânının Tenkitli Metni, TTK Yayınları, Ankara, 459s.
- AYAZ, H., 1998, Abdülhamid Hazmi Dîvânı, Elazığ Kültür ve Yardımlaşma Derneği Yayınları, Elazığ, 383s.
- AYDEMİR, Y., 2000, Behiştî divanı : Behiştî, Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni, MEB Yayınları, Ankara, 768s.
- _____, Y., 2007, Ravzî Divanı, Birleşik Kitabevi, Ankara, 518s.
- AYDIN, A., 2004, Üsküdarlı Fenâyi Cennet Mehmet Efendi ve Divanı, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 347s.
- AYNUR, H., 1999, 15. yy. Şairi Çakeri ve Divanı : İnceleme - Tenkitli Metin, İstanbul, Yenilik Yayınevi, 263s.
- AYDIN, A., 2009, “Hanyalı Nuri Osman ve Divanı”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- AYDIN, H., 2001, “Alaşehirli Kadı Muhammed Divanı (İnceleme- Tenkitli Metin-Dizin)”, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- AYDOĞAN, F., 2003, “Sahaflar Şeyhi-zade Es’ad Mehmed Efendi Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- AYDOĞAN, Ş., 2008, “Selanikli Akif Efendi’nin Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- AZAR, B., 2005, “Türabi Divanı (İnceleme-Metin)” Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- _____, B., “İsmeti Divanı’nın Gramer İndeksi”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 483s..
- BALKAN, A., T., 2001, “Raşid Divanı (Edisyon Kritik ve Tasvvufi Unsurlar)”, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- BANARLI, N.S., 1971, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C,I,II, MEB Yayınları, Ankara, 1366s.
- BARAK, F., 1971, “Âşık Çelebî Divanı”, Bölüm Mezuniyet Tezi, Ankara Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara.
- BAŞOĞLU, M., A., OKUMUŞ, N., 2003, Hasan Rüşdî Divânı, Emek Matbaası, Manisa, 138s.
- BAŞTÜRK, Ş., 2006, “Mesihî-i Tebrizi Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Eserleri ve Divanının İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- BATUR, A., 2002, “Süruri Divanı, Hayatı, Sanatı, Eserleri, Divanı’nın Tenkitli Metni”, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- BAYAK, C, 1998, “Sehabi Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- BAYRAM, M., 1997, Sarâyî Divânçesi, Konya Yayınları, Konya, 95s.
- BEKTAŞ, H., 2005, “Şeyh Mehmed Nazmi Divanı(Edisyon Kritik, İnceleme)”, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- BİLGE, M., 2008, “Günahkar Divanı Tenkitli Metin”, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- BİLKAN, A., F., 1997, Nabi Divanı, MEB Yayınları, İstanbul, 423s.
- BİRAY, H., 1992, Mahtumkulu Divanı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 538s.
- BİRGÖREN, H., 2004, “Daniş Divanı (İnceleme-Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- BÜYÜKKAYA, H., 2008, “Faik Ömer ve Divanı: Karşılaştırmalı Metin-İnceleme”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- BÜYÜKTOSUNOĞLU, M., 1991, “Sahib Dede (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni)”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- CAN, E., 2005, “Şuhudi Divançesi (İnceleme-Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- CEYLAN, Ö., 2003, Asaf Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara, 479s.
- , Ö., 2003, Hânedanda Bir Asî Âsaf : Dâmâd Mahmûd Celâleddin Paşa Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı, Akçağ Yayınları, Ankara, 306s.
- CİVELEK, S. 1999, “Ağah Divanı: Edisyon Kritikli Metin”, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- COŞKUN, A., O., 2001, Abdulahad Nuri Divanı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 213s.
- ÇABUK, V., 1996, Antakyalı Yahya Efendi'nin Divançesi : Mehdiyye-i Padişahi, Hatay Folklor Araştırmaları Derneği Yayınları, Antakya, 73 s.
- ÇATALYÜREK, A., T., 1996, Divan-ı Hazreti Ahmet Talip İrşadi ve Divan-ı Hazreti Hüseyin Hüsnü, İzmir Yayınları, İzmir, 250s.
- ÇAĞLI, A., 1998, “Halimi, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanı'nın Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- , A., 1999, “Vişne-zade İzzeti, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ÇAKICI, B., 2005, “Fedai, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ÇAKIR, M., 2008, “Kavsi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ÇAVUŞOĞLU, M., 1982, Helaki Divanı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 298s.
- , M., 1990, Vasfi Divanı, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 523s.
- , M., 1997, Yahya Divanı, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 262s.
- , M., 1979, Amrî Divânı, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 421s.
- , M., TANYERİ, A., 1981, Hayreti Divanı, İstanbul Üniversitesi, 235s.
- , M., TANYERİ, A., 1989, Divan : Üsküblü İshak Çelebi, Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 378s.
- ÇELEN, A., 1994, “Kelim, Hayatı, Eserleri ve Divanı'nın Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ÇELEBİ, A., (der.), 1991, Amasya'lı Fedayi Baba Divanı, Can Yayınları, İstanbul, 453s.
- ÇELİK, N., 1999, “Abdulahad Nuri ve Divanının Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- ÇELİK, K., O., D., 2000, Kozanlı Ozan Davut Çelik Divanı, Emek Ofset, Ankara, 1494s.
- ÇELTİK, H., 2009, Meşhûri Divanı (Tenkidli Metin), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 355s.

- ÇETİNER, M., 2010, “Molla Murad ve Türkçe Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- ÇETİNDAG, Y., 2006, Ataulah Divanı, Fatih Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2006, 224s.
- ÇIPAN, M., 2002, Dîvâne Mehmed Çelebi : (Afyon Mevlevihânesi Şeyhi), Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, Konya, 175s.
- _____, M., 2003, Fasih Divanı : İnceleme-Tenkidli Metin, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul, 635s.
- DADAŞ, C., 1991, “Atıf Efendi, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanı'nın Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- DANACI, T., 1988, “Necar-zade Şeyh Rıza Divanı” Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DARICIK, M., 2006, “Nazif Divanı (Transkripsiyonlu Çeviri ve Metin-İnceleme)”, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- DEDE, M., 2001, “Divan-ı Gül Baba ve Transkripsiyonlu Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- DEMİR, S., 2010, “Dede Ömer Ruşeni Divanı'nın (1b-60a) Transkripsiyonlu Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- DEMİR, T., 2006, “Edirneli Faiz Divanı (İnceleme-Metin-Dizin)”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DEMİREL, H., G., 2005, “18. Yüzyıl Şairlerinden Belig Mehmed Emin Divanı (İnceleme- Tenkitli Metin- Tahlil)”, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- DERDİYOK, İ., Ç., 2005, Halet Efendi Divançesi (İnceleme, Metin, Tıpkıbasım), Karahan Kitabevi, Adana, 423s.
- DERELİ, Ü., 2003, “Ca'feri'nin Hayatı, Eseri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni”, Doktora Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- DEMİREL, M., 1996, İbn-i Kemâl Dîvânı : Tenkidli Metin, Bayrak Matbaası, İstanbul, 229s.
- _____, M., 2005, Rızayi Divanı : Giriş - İnceleme - Metin - Sözlük – Tıpkıbasım, Enes Ofset, İstanbul, 383s.
- DEVELLİOĞLU, F., 1997, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 1195s.
- DİLÇİN, C., 1995, Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, TDK Yayınları, Ankara, 528s.
- DOĞAN, M., N., 1997, Şeyhülislam İshak Efendi, Hayatı, Eserleri ve Divanının Edisyon Kritiği M.E.B.Yayınları, 472 s.
- _____, M., N., 1997, Şeyhülislam Es'ad Efendi ve Divanının Tenkitli Metni, M.E.B. Yayınları, 366 s.
- _____, M., N., 2007, Fatih Divanı ve Şerhi (Metin, Nesre Çeviri ve Şerh), Yelkenli Yayınevi, İstanbul, 262s.
- DOĞAN, A., 1987, “Salih Baba Divanı (Edisyon-Kritik)”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DÖNMEZ, A., 1999, “Azim Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Malatya İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- DURUKOĞLU, S., 2001, Süleyman Nesib(Süleyman Paşazade Bey), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 326s.
- DUMAN, M., A., 2005, “Fazıl Divanı(Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)”, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- DÜZLÜ, Ö., 2008, “Divançe-i Vak'a-nüvis Ahmed Lütfi İnceleme-Metin”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- EFENDİGİL, M., H., S., 2007, Kişiliği Şeyh Selim Efendi'nin Divanı, Kent Yayınları, İstanbul, 191s.
- EFLATUN, M., 2003, “Feyzi-i Kefevi Divanı: Tahlil-Metin”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- EĞRİ, A., 2006, “17.yy Şairlerinden Hikmeti ve Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- ELÇİN, Ş., 1998, *Gevherî Divânı: İnceleme, Metin, Dizin, Bibliyografya, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları*, Ankara, 763s.
- EKİCİ, H., 2006, “Sahhaf Rüşdi ve Divanının Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- ELALDI, M., 2005, “Nazif, Hayatı, Eserleri, Edebi Şahsiyeti ve Divanı'nın Tenkitli Metni” Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ELMAS, S., 1997, “Rahmi(Kırımlı, Mustafa) Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- ERASLAN, K., 1999, *Mevlâna Sekkaki Divanı*, TDK Yayınları, Ankara, 686s.
- ERDEM, S., 2001, *Şubhî-zâde Aziz ve Dîvân'ı : İnceleme-Metin-Sözlük*, : Fakülte Kitabevi ve Matbaası, Isparta, 424s.
- _____, S., 2002, *Neyyir ve Divâni : İnceleme-Tenkidli Metin-Sözlük*, Fakülte Kitabevi ve Matbaası, Isparta, 278s.
- _____, S., 2005, *Neylî ve Divâni*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 391s.
- ERDEM, K., 2008, “Kutup (Seyyid) Osman Fazlî Divanı (İnceleme-Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- ERDEMİR, N., 2005, “Divan-ı Zihni-i Çermiki (İnceleme-Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- ERDOĞAN, K., 1998, *Niyazi Mısri: Hayatı, edebi Kişiliği, Eserleri ve Divânının Tenkitli Metni*, Akçağ Yayınları, Ankara, 542s.
- ERGİN, M., 1980, *Kadı Burhaneddin Divanı*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 231s.
- ERGÜN, E., 2004, “Sermed (Feyzullah) Divanı (Edisyon-Kritik, İnceleme)” Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- ERKUL, R., 2000, *Manisalı Birrî Mehmed Dede: Hayatı, Eserleri, Edebi Şahsiyetleri ve Divanı*, Manisa Valiliği, Manisa, 373s.
- EROĞLU, S., 1998, “Sadık Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- EROL, E., 1989, “Sükkeri, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- _____, M., 2002, “Azbi Baba Divanı (İnceleme-Metin)”, Doktora Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- EROL, E., 1994, *Sükkerî: Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 300s.
- ERSOYLU, İ., H., 1989, *Cem Sultan'ın Türkçe Divanı*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 356s.
- ERSÖZ, G., E., 2007, “Nimeti Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- ERTÜRK, Ş., K., 1996, “Yahya Nazim Divanı Cilt V(İnceleme- Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- EYYUBİ, İ., 2007, *Eyyubi Divanı*, Yıldızlar Matbaası, İstanbul, 376s.
- FEDAİ, H., 2003, *Handi Divanı-1*, Eren Yayınları, İstanbul, 248s.
- GÖKÇELİ, D., 2000, “Vuslati Divanı (Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- GÖKSU, S., ve D., 2001, *Divân-ı Kenz-i Şümûs*, Başer Matbbacılık, İstanbul.
- GÖLPINARLI, A., 2004, *Nedim Divanı*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 432s.
- GÖNÜL, E., 1996, *Rahmi-i Harputi Divanı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 293s.
- GÜFTA, H., 1995, “Salim(Mirza-zade) Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Karşılaştırmalı Metni”, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- GÜFTA, H., 2001, *Erzurumlu Şair Hâzık : Hayatı, Edebi kişiliği ve Divanı*, Erzurum Kitaplığı : A Ajans, İstanbul, 195s.
- GÜLEÇ, İ., 2004, *Serbestzâde Ahmet Hamdî İskilibî : Dîvân-ı Hamdî*, Pan Yayıncılık, İstanbul, 117s.

- GÜLER, K., 1995, “İbrahim Beg Divanı (İnceleme-Metin-İndeks-Sözlük)”, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- GÜLHAN, A., 1989, “Naziki Divanı Karşılaştırmalı Metin”, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 547s.
- _____, A., 1996, “Hakani Mehmed Bey, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- GÜLNAR, Ö., 1996, “Hüsam-zade Feyzi Divanı (İnceleme-Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- GÜLPINAR, S., 2004, “Divan-ı Selami”, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- GÜNEŞ, M., 1998, “Hüznî Divanı II (İnceleme-Metin-İndeks)”, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- GÜNDÖĞDU, E., 1997, “Divan-ı Salih Çelebi ve Dürer-i Nesayih Tenkitli Metin-İnceleme”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- GÜNDÜZ, E., 2009, “İbrahim Taib Divanı (İnceleme-Metin)”, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- GÜNDÖĞDU, M., K., 1997, Müştak Baba Divanı, M.E.B.Yayınları, Ankara, 333 s.
- GÜRBÜZ, M., 2005, “Rezmi Divanı (İnceleme-Metin) Cilt I”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- GÜREL, R., 1990, Enderunlu Osman Vasıf Bey ve Divanı : Divan-ı Gülşen-i Efkâr-ı Vasıf-ı Enderuni, Kitabevi Yayıncılık, İstanbul, 696s.
- GÜREL, Ş., 2001, Pir Ümmî Sinan Hazretleri Divanı, Ümmî Sinan Külliyesi Talip Kargı Türk Tasavvuf Musikisi ve Geleneksel Kültürümüzü Koruma Yaşatma Derneği Bayrak Matbaası, İstanbul, 256s.
- GÜRGENRELİ, M., 2002, Hasan Ziyâ'î Hayatı-Eserleri-Sanatı ve Divanı : İnceleme-Metin, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 395s.
- GÜNEŞ, M., 2000, Eşrefoğlu Rûmî Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara, 425s.
- GÜVEN, A., E., 2001, Şair Belîğ Abdurrahman Hilmi Bin Ali Nisarî Kayserili, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri.
- _____, A., E., 2007, KILIÇ, A., (ed) Kayserili Şair Süleyman Hayri Bey ve Güvâh-ı Dil (Dîvân), Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 246s.
- _____, A., E., 2005, Remzî Divânçesi (Kayserili Mehmed Remzî Efendi), Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri.
- HAMAMİ, E., 2001, Râmî Dîvânı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 608s.
- HİDAYETOĞLU, A., S., 1996, “Nesib Dede Hayatı, Eserleri ve Divanı'nın Tenkitli Metni”, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- HORATA, O., 1987, Nedim-i Kadim ve Divançesi : İnceleme-Tenkidli Basım, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 212s.
- _____, O., 1998, Esrâr Dede : Hayatı,Eserleri,Şiir Dünyası ve Dîvânı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 666s.
- İBRAHİM, M., 2010, “Ferîdî Divanı (İnceleme- Metin)”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İLBAK, Ü., 2010, “Divan-ı Şems-i Hayali, Tuhfetü'l-Uşşak, Metin-İnceleme”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İLGAR, Y., 1997, “Afyonkarahisarlı Şair Ali Feyzi: Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Türkçe Divanı” Yüksek Lisans Tezi, Afyon Karahisar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- _____, Y., 2008, Karahisar-ı Sahib Sultan Divanı Mevlevihanesi ve Mevlevî Meşhurları, Karaman Ofset, Afyonkarahisar, 237S.
- İNCE, A., 1994, Mirzazade Salim Divanı, YÖK Matbaası, Ankara.
- İPEKTEN, H., 1970, Nail-i Kadim Divanı, MEB Yayınları, İstanbul.
- _____, H., 1990, Nâ' ilî Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara, 341s.
- İSEN M., 1990, Usûlî Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara, 241s.

- _____, M., Canım, R., 1989, Hamâmizâde İhsan : Hayatı, Eserleri ve Divanı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 365s.
- İŞLER, N., 2005, “Su’udu’l-Mevlevi Hayatı, Eserleri ve Divanı(Zadegan)”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KAHRAMAN, A., 2002, “İshak-zade Zuhuri Divanı (İnceleme-Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- KAHRAMAN, B., 1999, “Arşi Divanının Tenkitli Metni I-II”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- KANDEMİR, D., D., 2008, Kandemiroğlu Keskin’li Yetîmi Dîvânı, Belirtilmemiş, Kırıkkale, 174s.
- KAPLAN, H., 2008, “Mustafa Refik ve Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KAPLAN, Y., 2008, “17.Yy. Şairlerinden Fevzi Divanı”, Doktora Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- KAPLAN, M., 1996, Neşâtî Divânı, Akademi Kitabevi, İzmir, 321s.
- KARA, A., 2007, “İzzi Divanı (Tenkitli Metin-İnceleme)”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KARAAĞAÇ, G., 1997, Lutfî Divanı: Giriş- Metin- Dizin- Tıpkıbasım, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara, 432s.
- KARACA, O., S., 1995, “Haşimi Divanı, Hayatı, Sanatı, eserleri ve Divanı’nın Karşılaştırmalı Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- KARACAN, T., 1991, Divân: Bosnalı AlaaddinSabit Divânı, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas.
- KARADAŞ, M., 1999, “Senayi Divanı (İnceleme-Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- KARAHAN, A.Kerim., 1966, Figani ve Divançesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul. GÜREL, Ş., 2001, Pir Ümmi Sinan Hazretlerinin Divanı, Bayrak Matbaası, İstanbul.
- KARAMAN, N., N., 2002, Cemâlî Dîvânı, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 447s.
- KARAKAŞ, Z., 2000, “Divançe-i Kesbi Transkripsiyonlu Metin, Sözlük, İndeks”, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- KARAPANLI, G., 2005, “Mekki Divanı ve Tahlili”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KARASOY, Y., 1998, Şiban Han Divânı : İnceleme - Metin - Dizin – Tıpkıbasım, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 888s.
- KARATÜRK, M., 2009, “Zaik Divanı (Metin, 65a-135a)”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- KARAVELİOĞLU, M., A., 2005, “On Altıncı Yüzyıl Şairlerinden Prizenli Şem’i’nin Divanının Edisyon Kritiği ve İncelenmesi I”, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KARLITEPE, M., 2007, “Kelami Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KASAP, İ., 1996, “Hüseyin Vassaf ve Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KASIR, H., 1990, “Sabri Mehmed Şerif Divanı (İnceleme- Karşılaştırmalı Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- KAŞIF, Y., 2001, III. Selim (İlhami) Hayatı, edebi Kişiliği ve Divânının Tenkitli Metni, Trakya Üniversitesi Yayınları, Edirne, 384s.
- KAVAKLIK, R., 2008, “On Beşinci Yüzyıl Şairi Sabayi ve Divançesi (Transkripsiyonlu Metin- Açıklamalar-Dizin)”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KAVUKÇU, F., Z., 2000, “Rami Divanı”, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- KAVRUK, H., 2001, Şeyhülislâm Yahyâ Divânı, MEB Yayınları, Ankara, 354s.

- KAYA, B., A., 2007, Osman Nevres ve Dîvânı : Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği, Türkçe Şiirleri, Bazı Mektupları, Perî ile Cîvân ve Destâr-ı Hayâl Mesnevîleri, Gökkuşbe Yayınları, İstanbul, 537s.
- KAYAALP, İ., 1994, Sultan Ahmed ve Divanı, Hz.Akşemseddin Vakfı Yayınları, İstanbul, 287s.
- KAYA, B., 1991, “XVII. Yüzyıl Divan Şairi Mantıki Ahmet Efendi ve Divançesi”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KAYA, H., 2009, “ 18. Yy Şairi Asaf ve Divanı(İnceleme- Tenkitli Metin- Dizin) (Cilt 1)”, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- KAYA, N., 2009, “Tab’i, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- KAYHAN, A., 2005, “Divan-ı Fani İncelemesi”, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KAYHAN, H., 1991, “Rüşdi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı’nın Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- _____, H., 1999, “Mahir Abdullah Hayatı, Eseri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni”, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- KAZAN, Ş., 2003, “Üsküdarlı Sırrî Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği, Divan’ı (Tenkitli Metin-İnceleme) ve Şerhu Medhi’n-Nebi”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KEMİKLİ, B., 2000, Sun’ullâh-ı Gaybî Dîvânı : İnceleme-Metin, MEB Yayınları, İstanbul, 450s.
- KESKİN, İ., 2000, “Mehmed Sermed Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanının Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KESTANE, H., H., 2001, GÖÇERĞİ, M., (der) Lâdikli Hacı Ahmed Ağa (Kaddesallahü Sırrahü’l-Aziz) Hazretlerinin Hayatı Divan-ı Hüdâî, Şems Yayınevi, Konya, 396s.
- KILIÇ, F., 2000, Şahzade Bayezid "Şahi" Hayatı ve Divanı, Öncü Basımevi, Ankara, 308s.
- KIRBIYIK, M., 1994, “Ferri Mehmed Hayatı, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- _____, M., 1994, “Katib-zade Sakıb Mustafa, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Eserinin Tenkidli Metni”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- KIRICI, A., 2006, “ Nail Abbas Paşa’nın Hayatı, Sanatı ve Divanının Transkripsiyonlu Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- KIRIKTAŞ, Y., 2001, “Naci Ahmed Dede Divanı İnceleme-Transkripsiyonlu Metin”, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- KIRK KILIÇ, A., 1985, “Sultan Üçüncü Murad (Muradî), Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni”, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü, Erzurum.
- K.K.T.C. MEB, 1994, Kıbrıslı Aşık Kenzi Divanı II Gazeller, Kıbrıs, 349s.
- KOCA, Ş., 2000, Es-Seyyid Halife Koca Turgut Baba Divanı, : Nazenin Yayıncılık, İstanbul, 376s.
- KOCATÜRK, V., M., 1963, Divan Şiiri Antolojisi, Edebiyat Yayınevi, Ankara.
- KORKMAZ, E., 1994, Pir Sultan Abdal Divanı, Ant Yayınları, İstanbul , 480 s.
- KOBYA, E., Ş., 2008, “Baba Salim Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- KOÇ, N., 2006, “Hafız Mehmed Sebati Divanı’nın Transkripsiyonlu Metni ve İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- KOÇAK, F., 2006, “Faik Mahmud ve Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KOÇVER, A., 2008, “Mahmud Celaleddin Paşa Divanı İnceleme-Metin” Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- KOPARAN, B., 1995, “Cem’i Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Divanı’nın Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- KURNAZ, C., İSEN, M., 1990, Şeyhî Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara, 297s.
- _____, C., TATCI, M., 2001, Enveri Divanı, MEB Yayınları, Ankara, 562s.
- KUTLAR, F., Arpaemini-zade Mustafa Sami Divanı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2004.
- KUYUMCU, F., 1994, Erzincanlı Tüfekçizade Salih Baba divanı : Rabıta-i Nakşi Hayali, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- KÜÇÜKARİKAN, N., 2006, “Muhammed Hulusi’nin Divançesi (Metin-İnceleme-Sözlük)”, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- _____, 1982, Kuddusî Divânı, Gaye Matbaacılık Sanayii, Ankara, 734s.
- KUÇUK, S., 1994, Baki Divanı : Tenkitli Basım, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara, 472s.
- _____, S., 1999, Antakyalı Münif Divanı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 244s.
- KÜLEKÇİ, N., KARABEY, T., 1997, Divan: Erzurumlu İbrahim Hakkı, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum, 427s.
- KÜLEKÇİ, N., 1985, “Gani-zade Nadiri, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri, Divanı ve Şeh-name’sinin Tenkitli Metni”, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Erzurum.
- KÜRKCÜOĞLU, M.,A., 2004, “Mahmud Nedim Paşa Divanı (İnceleme, Transkripsiyonlu Metin, Sözlük)”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- KÜRT, Z., 2005, “XVIII, Yy, Divan Şairi Halil Nuri Bey Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanı’nın Tenkitli Metni (İnceleme-Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- LÜTFİ, F., 2002, Fâni Divanı : Noktanın Sonsuzluğu, Pan Yayınları, İstanbul, 309s.
- MACİT, M., 1997, Nedîm Divânı, Akçağ Yayınları, Ankara, 375s.
- _____, M., 2001, Erzurumlu Zihni Divanı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 304s.
- MENGİ, M., 1995, Mesihî Divanı, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara, 316s.
- MERMER, A., 1991, Mezaki Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni, Ankara.
- _____, A., 2002, Divançe-i Vecdi, MEB Yayınları, Ankara, 455s.
- _____, A., 2004, Kütahyalı Rahimi ve Divanı, Bayrak Matbbası, İstanbul, 589s.
- _____, A., 1997, Karamalı Aynî ve Divânı, Akçağ Yayınları, Ankara, 600s.
- _____, A., KOÇ, N., 2005, Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü, Akçağ Yayınları, Ankara, 345s.
- MOĞOL, H., 1996, Divan-ı Hakkı, Mehter Yayınları, Ankara, 247s.
- MUM, C., 2004, “Halepli Edib Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Cinaslar Sözlüğü)”, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- OKÇU, N., 1993, Şeyh Galib: Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı, Kültür Bakanlığı, Ankara, 766s.
- OKUMUŞ, S., 2007, “Nebzi Divanı(İnceleme-Metin)”, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- OKUTAN, Y., 2009, “Divan-ı Yaver”, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- OKUYUCU, C., 1994, Cinani: Hayatı, eserleri ve Divânının Tenkitli metni, TDK Yayınları, Ankara, 770s.
- _____, C., 2004, Ereğlîli Türcü Divanı, Fatih Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 281s.
- OKYAY, E., 2005, “Senih-i Mevlevî Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- ÖLMEZ, A., 1995, “Behceti Hüseyin Efendi(Hayatı, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni)”, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

- ÖZCAN, H., 1991, “Abdulmalik Hilmi Divanı ve Tahlili” Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ÖZCAN, H., 1994, Abdulmalik Hilmi (K.S.) Divanı, Ankara Yayınları, Ankara, 126s.
- ÖZDARENDELİ, N., 2002, “Ali Şîr Nevayî İlk Divan (İnceleme- Metin- Dizin)”, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- ÖZDEMİR, H., 1996, Adile Sultan Divanı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 588s.
- ÖZDEN, S., 2009, “Şeyh Muhammed Fahri Sünbüli Divançesi (Tenkitli Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- ÖZEN, V., 2010, “Nafi Divanı İnceleme-Transkripsiyonlu Metin”, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- ÖZGÖNÜL, Ö., 2001, “Aczi Divanı(İnceleme- Tenkitli Metin- Dizin)” Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- ÖZGÜL, K., 1998, Helvacı-zâde Muharrem Hasbî, Hayatı ve Eserleri, Zağnos Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları, Balıkesir.
- ÖZKARDEŞ, M., A., 2009, Ahmet Süreyya Emin (K.S) Hazretlerinin Divanı Şerifi, Bayrak Matbaası, İstanbul, 228s.
- ÖZMEN, M., 2001, Ahmed-i Da’î Divanı : Metin, Gramer, Tıpkıbasım, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 474s.
- ÖZTAN, S., 2002, Kenzî Divanı : Noktanın Sonsuzluğu, Pan Yayınları, İstanbul, 423s.
- ÖZTÜRK, R., 1998, Naşid İbrahim Bey, Hayatı, Eseri, Edebi Kişiliği ve Divanı’nın Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ÖZUYGUN, A., R., 1999, “Hasan Sezayî’nin Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri, Divanı’nın Tenkitli Metni ve İncelenmesi Cilt 2”, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- ÖZYILDIRIM, A., E., 1999, Hamdullah Hamdî ve Divanı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 238s.
- ÖZYILMAZ, K., 1994, “Kamî, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanı’nın Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- PALA, İ., 2005, Kitab-ı Aşk, Alfa Yayınları, İstanbul.
- _____, İ., 2001, Ve Gazel Yeniden Şiir Şerhleri, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- _____, İ., 2005, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul, 635s.
- PARLAK, B., 2006, “Eğridirli Şeyhi Mehmed Efendi Divanının İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- PAŞAZADE, E., 2002, “Necmi Ömer Efendi’nin Divan, Tuhfe-i Vahdet ve Kaside-i Elfiyye İsimli Eserlerinin Transkripsiyonlu Metni ve Divanının İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- PEKTAŞ, M., 1998, “Sezayî(Cabi Hasan Dede) Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanı’nın Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- POYRAZ, Y., 2008, “Seyyid Mehmed Efendi (Hakim), Yaşamı, Edebi Kişiliği ve Divanı Üzerine Bir Araştırma”, Doktora Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- SARAÇ, M., A., Y., 2002, Emrî Divanı, Eren Yayınları, İstanbul, 389s.
- SARI, M., 2007, Askeri Muhammed: Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği, Divanının Tenkidli Metni, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- SAMİ, Ş., 1989, Kamus-ı Türki, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1574s.
- SAPMAZ, E., 2009, “Fahri-i Sünbüli ve Divançesi (İnceleme ve Çeviriyazılı Tenkitli Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- SARI, M., İLGAR, Y., 2008, Mevlevî Dîvân Şâiri Semâî Mehmet Çelebi Hayatı, Edebi Kişiliği ve Eserleri, Uyum Ajans, Afyonkarahisar, 284s.

- SARI, Ş., 2009, “Hatıf Ali Efendi Hayatı, Edebi Kişiliği, Divanı'nın Tenkitli Metni (132b-203b) ve Nesre Çevirisi”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- SARIKAYA, E., 2008, “Ebubekir Celali Divanı: Karşılaştırmalı Metin-İnceleme”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- SARIKAYA, V., 2006, “Natiki Divanı (Gazeller Kısmı, İnceleme Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- SEFERCİOĞLU, M., N., 1997, Divançe-i Seferi, İstanbul Yayınları, İstanbul, 149s.
- SELÇUK, E., 2007, “Hasmi Divanı (İnceleme-Metin)”, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- SERİN, S., 2007, “Diyarbakırlı Ali Emiri Divanı (İnceleme- Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- SEVİNÇ, F., 2001, “Edhemi Divanı ve Tahlili”, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- SEZER, M., 2009, “Cesari Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- SONA, İ., 2006, “Hidayet Çelebi ve Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- SORGUN, S., 2009, “Talib Ahmet Bosnavi Divanı(İnceleme, Transkripsiyonlu Metin, Nesre Çeviri)”, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- SUNGUR, N., 1994, Ahi Divanı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 223s.
- ŞAHİN, A., 1998, “Kilisli Abdullah Sermest(Halis) Divanı(Metin- İnceleme)” Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- _____, A., 2002, “Abdülbaki Arif Efendi: Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ŞAHİN, G., 2008, “Zeki Divanı (İnceleme-Metin-Dizin)”, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- ŞAHİNER, N., 1997, Aydı Baba(1810-1865) Divanı, Türk İslâm Vakfı Yayınları, Gaziantep, 196s.
- ŞAHVER, Ç., 1985, Divân-ı Sezâyi-i Gülşenî, Yazı Yayıncılık, İstanbul, 277s.
- ŞANLI, İ., 1999, “Hilali Divanı (Metin-Çeviri-Tahlil)”, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- ŞENER, H., 1999, “Hayri (Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Divanı'nın Tenkitli Metni)”, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- ŞENESEN, İ., 2010, “Hurrem Divanı (İnceleme-Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlı Urfa.
- ŞENGÜN, N., 2006, “Nazir İbrahim ve Divanı (Metin-Muhteva-Tahlil)”, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- ŞENOL, A., 2002, Kenzî Divanı, Pan Yayıncılık, İstanbul.
- TAKTAK, A., F., 1997, “Sandıklılı Fikri Hayatı ve Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- TANÇ, M., 1994, “Ömer Han Divanı(İnceleme-Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- TAPSIZ, M., 1995, “Bolulu Himmet Divan Manzum Tarikatname Adab-ı Hurde-i Tarikat”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- TARLAN, A., N., 1992, Ahmet Paşa Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara, 312s.
- _____, A., N., 1997, Necati Beg Divanı, M.E.B. Yayınları, İstanbul, 667s.
- _____, A., N., 1970, Zatî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon), Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 768s.
- _____, 1992, Hayâlî Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara, 687s.
- TAŞ, H., 2008, Vusûlî Divanı, Gençlik Kitabevi, Konya, 543s.
- TAŞKIN, G., 2009, “Çorlulu Zarîfî Divanı: İnceleme- Edisyon Kritikli Metin”, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- TATCI, M., 1990, Yunus Emre Divanı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- _____, M., 2000, Giritli Salacıoğlu Mustafa Celvetî Divânı, Akçağ Yayınları, Ankara, 305s.
- _____, M., 2004, Ünsi Hasan Şa'bani:Divan-ı İlahiyat, Bayrak Matbaası, İstanbul, 582s.
- _____, M., 2004, Üsküdarlı Muhammed Nasûhi ve Divançe-i İlahiyat'ı, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 286S.
- _____, M., 2005, Nesimi-zade Şeyh Mustafa İbreti: Divan-ı İlahiyat, Bayrak Matbaası, İstanbul, 195s.
- _____, M., ABDULKADİROĞLU, A., 1998, Mustafa Rûmî Efendi Divânı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 178s.
- _____, M., YILDIZ, M., 2005, Aziz Mahmud Hüdâyî Divân-ı İlâhiyât: Tıpkıbasım ve Çevrimyazı, Üsküdar Araştırmaları Merkezi Yayınları, İstanbul, 320s.
- TDK (Türk Dil Kurumu), 1988, Türkçe Sözlük, Ankara, C,I,II, 1679s.
- TDK (Türk Dil Kurumu), 2005, Yazım Kılavuzu, Ankara, 505s.
- TEKCAN, M., 2007, Bayram Han' ın Türkçe Divanı, Beşir Kitabevi, İstanbul, 425s.
- TEKİN, Ş. ve TEKİN, G. A., (Ed.) ,2003, The Divan of Azmi-Zade Haleti : Introduction and Critical Edition of His Divan, The Department of Near Eastern Languages and Civilizations Harvard University, Amerika, 204s.
- TİĞLİ, F., 2006, “Bursalı Rahmi Çelebi ve Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TOK, V., A., 1995, “Garibi Divanı (İnceleme-Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- TORUN, A., 1987, “Vahib Ümmî Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- TOZLU, M., 2005, “Ebubekir Sami Paşa Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- TÖKEL, D., A., 1993, “Fütuhi Divanı İnceleme-Metin-Sözlük”, Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- TURAN, L., 1998, “Yenişehirli Avni Bey Divanı'nın Tahlili(Tenkitli Metin) Encümen-i Şuara ve Batı Tesirinde Gelişen Türk Edebiyatına Geçiş”, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- TURAN, M., 2008, “Behri Divanı (İnceleme- Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- TURGUTLU, M., 2008, “Enderunlu Halim Divanı (İnceleme-Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- TÜYSÜZOĞLU, F., 2005, “Çuhadâr-zâde Şâkir Divânı(Metin-İnceleme), Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ULUCAN, M., 2005, “Muvakkit-zade Mehmet Pertev Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili” (Cilt 1), Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- ULUDAĞ, E., 1992, “Şeyhülislam Bahayi Divanı (İnceleme- Karşılaştırmalı Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- ULUDAĞ, S., 1991, Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, Marifet Yayınları, İstanbul.
- ULUOCAK, M., 1998, “Çeşmi-zade Reşid Divanı İnceleme ve Tenkitli Metin”, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- URHAN, M., 2002, XVI, Yy. Divan Şairi Fedayi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- UZUN, S., 2003, “Ünsi Hasan Efendi Hayatı, eserleri, Dönemi ve Divanının Tenkitli Metni” Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- ÜÇÜNCÜ, K., 1998, “Cemaleddin Uşşaki Divanı(Metin- İnceleme)”, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

- ÜÇÜNCÜ, K., 2002, “Edib Harabi Divanı(İnceleme-Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- ÜSTÜNOVA, K., 1993, “Hilmi Divanı”, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- ÜZGÖR, T., 1991, Fehîm-i Kadîm : Hayatı, Sanatı, Dîvân’ ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara, 738s.
- YAKAR, H., İ., 2009, Gelibolulu Sun’i Divânı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Gaziantep.
- YAKŞI, A., 1993, “Nihani, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı’nın Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- YALOM, I., D., 1998, Divan, Çev.: Ö., ARIKAN, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 444s.
- YAMAN, M., 1990, Seyyid Nizamoğlu : Hayatı, Eserleri, Divanı, Can Yayınları, İstanbul, 302s.
- YANMAZ, E., 1995, “Vecdi (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanının Karşılaştırmalı Metni)”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- YAŞAR, M., 2005, “Bâlî, Hayatı, Edebi Kişiliği, Divanının Tenkitli Metni, İnceleme-Metin”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- YAVUZER, H., 1997, “Kemal Ümmi Divanı (İnceleme-Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- YAZAR, İ., 2006, “Kani Divanı (İnceleme-Metin)”, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- YAZAR, S., 2006, “Seyyid Şerifi Mehmed Efendi; Hayatı, Divanı ve Hilyesi”, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- YÜCEL, B., 1990, Mahmud Paşa Adnî Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara, 256s.
- _____, B., 1995, Babür Divanı : Gramer-Metin-Sözlük Tıpkıbasım, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara , 575 s.
- YEKBAŞ, H., 2005, “Hüdayi-i Kadim Divanı (Edisyon Kritik-Metin-İnceleme)”, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- YENİKALE, A., KALKIŞIM, M., ALIŞIM, L., 1997, Divan-ı Hulusi-i Darende(İs-Seyyid Osman Hulusi Ateş (K.S.)), cilt 1, Es-Seyyid Osman Hulusi Efendi Vakfı Yayınları, Ankara, 448s.
- _____, A., KALKIŞIM, M., ALIŞIM, L., 1997, Divan-ı Hulusi-i Darende(İs-Seyyid Osman Hulusi Ateş (K.S.)), cilt 2, Es-Seyyid Osman Hulusi Efendi Vakfı Yayınları, Ankara, 423s.
- _____, A., 2002, “Ahmed Nami Divanı ve İncelenmesi”, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- YERDEMİR, F., 2007, “Rehayi Divanı İnceleme-Metin-Dizin”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- YILMAZ, K., 2001, III. Selim (İlhâmî) : Hayatı Edebi Kişiliği ve Divanın Tenkitli Metni, Trakya Üniversitesi Yayınları, Edirne, 742s.
- YILDIRIM, A., 1991, “İshak Çelebi (Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Edisyon Kritiği)”, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- _____, A., 2006, “Üsküdarlı Hakkı Bey Divanı İnceleme- Metin”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- YILDIRIM, H., 2008, “Zelili Divanı, (Metin- Aktarma- Gramer İncelemesi)”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- YOLDAŞ, K., 2005, Sâbir Pârsâ Divanı, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 316s.
- YURDAKUL, Ö., H., 2000, “Yusuf Hakkı Divanı(İnceleme- Çeviriyazılı Metin)”, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- YURTSEVER, M., 2000, İsmail Hakkı Bursevi Divanı, Umut Matbaası, Bursa, 458s.
- ZENGİN, B., 2000, “Yusuf Muhlis Paşa Divançesi”, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- ZÖHRE, A., 2009, “Verdi Kasım Divanı İnceleme- Metin”, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep
- ZUBÇEVİÇ, T., 1985, Divân: Mustafa Rûmî Efendi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 178s.
- ZÜLFE, Ö., 2009, On altıncı Yüzyı Şairi Selikî ve Şiirleri,Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı – Soyadı :Ayşe NACAR
Doğum Yeri ve Tarihi :MALATYA 26.09.1986

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :KSÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı
Yüksek Lisans Öğrenimi :KSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı
Doktora Öğrenimi :
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar :
Projeler :
Çalıştığı Kurumlar :

İletişim

E-Posta Adresi : monnarossa_44@hotmail.com
Tel. : 0546 5831387
Tarih : 23 .06.2011